

ДНЕВНИКЪ ЗАКОНОВЪ.

DZIENNIK PRAW

Tom 64.

WARSZAWA.

W Drukarni Rządowej przy Komisji Rządowej Oświecenia

PUBLICZNEGO.

1866.

D-59/82

77293

DZIENNIK PRAW

№ 208.

Tom Szesćdziesiąty Czwarty.

По указу Его Величества

АЛЕКСАНДРА II-го,

ИМПЕРАТОРА И САМОДЕРЖЦА ВСЕРОССИЙСКАГО, ЦАРЯ ПОЛЬСКАГО,
и проч., и проч., и проч.,

Совѣтъ Управленія Царства Польскаго.

Принимая въ соображеніе, что установленный постановленіемъ 26 Февраля (10 Марта) 1857 года платежъ по 50 коп. сер. съ каждой штуки рогатаго скота, выпускаемой въ Царство чрезъ карантинны, послѣ окончательнаго устройства карантинновъ, можетъ быть уменьшенъ, о чемъ даже и было въ 22-й ст. того же постановленія оговорено; равнымъ образомъ, находя соотвѣственнымъ, чтобы суммы отъ карантинныхъ платежей за впускъ рогатаго скота въ предѣлы Царства, поступающія нынѣ на основаніи 23-й статьи помянутаго постановленія, на храненіе въ Польскій Банкъ, подлежали общепринятому для казенныхъ суммъ порядку въ отношеніи ихъ взиманія и расходованія, Совѣтъ Управленія, по представленію Правительственной Коммисіи Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ, съ Высочайшаго Его Императорскаго Величества разрѣшенія, постановилъ и постановляетъ:

Статья 1. Установленный 22-ю ст. постановленія Совѣта Управленія 26 Февраля (10 Марта) 1857 года, на учрежденіе и содержаніе карантинновъ и на другіе по сему предмету расходы, платежъ по 50 коп. сер. съ каждой штуки рогатаго скота, выпускаемой чрезъ карантинны въ Царство, уменьшается съ 20 Декабря (1 Января) 1866/7 г. до тридцати копѣекъ со штуки.

Ст. 2. Собираемый отъ этого платежа доходъ, который донынѣ, на основаніи 23-й статьи помянутаго постановленія, былъ вносимъ на храненіе въ Польскій Банкъ и состоялъ въ заведываніи Правительственной Коммисіи Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ, начиная съ 1867 года, вносить въ общую роспись казны Царства, которая за то будетъ нести по этой же росписи расходы на карантинныя потребности въ Царствѣ.

в Именіи Найяснѣйшаго

ALEXANDRA II-го,

CESARZA I SAMOWŁADCY WSZECH ROSSYI, KRÓLA POLSKIEGO,
etc., etc., etc.,

Rada Administracyjna Królestwa Polskiego.

Wziąwszy na uwagę: że ustanowiona postanowieniem z d. 26 Lutego (10 Marca) 1857 r., opłata po kop. sr. 50 od każdej sztuki bydła rogatego, przez kwarantanny w obręb Królestwa przepuszczanej, po urządzeniu kwarantan może być obecnie zniżoną, co nawet właśnie w Art. 22 tegoż postanowienia zastrzeżonem zostało; przytém znajdując właściwem, aby fundusze z opłat kwarantannowych za przepuszczanie bydła w obręb Królestwa pochodzące, a dotąd na zasadzie Art. 23 powołanego postanowienia, w Polskim Banku koncentrujące się, podlegały pod względem ich poboru jako i wydatkowania, ogólnie dla funduszków Skarbu Królestwa przyjętemu porządkowi, Rada Administracyjna, na przełożenie Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, z NAJWYŻSZEGO JEGO CESARSKO KRÓLEWSKIEJ MOŚCI upoważnienia, postanowiła i stanowi:

Artykuł 1. Ustanowiona Artykułem 22-gim postanowienia Rady Administracyjnej z dnia 26 Lutego (10 Marca) 1857 r., opłata na koszt urządzenia i utrzymania kwarantan i inne z tego tytułu wydatki po kop. sr. 50 od każdej sztuki bydła rogatego, przez kwarantanny w obręb Królestwa przepuszczanej, zniża się od dnia 20 Grudnia (1 Stycznia) 1866/7 r. do kop. 30 od sztuki.

Art. 2. Pochodzący z téj opłaty dochód, który dotąd na zasadzie Artykułu 23-go powołanego postanowienia wnoszony był do Banku Polskiego i zostawał pod zawiadywaniem Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, od roku 1867 ma być wnoszony do budżetu Skarbu Królestwa, który na to ponosić będzie także z budżetu wydatki na potrzeby kwarantannowe w Królestwie.

Ст. 3. Исполненіе настоящаго постановленія, которое должно быть внесено въ Дневникъ Законовъ, возлагается по принадлежности, на Правительственныя Коммисіи Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ и Финансовъ и Казначейства.

Состоялось въ Варшавѣ, 28 Января (9 Февраля) 1866 года.

Art. 3. Wykonanie niniejszego postanowienia, które do Dziennika Praw wniesionem być ma, Kommissyom Rządowym Spraw Wewnętrznych i Duchownych oraz Przychodów i Skarbu, w czem do której należy, poleca się.

Działo się w Warszawie, dnia 28 Stycznia (9 Lutego) 1866 r.

Намѣстникъ, Генераль-Адъютантъ, (подписаль) *Гр. Бергъ.*

Главный Директоръ, Предсѣдательствующій въ Правительственной Коммисіи Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ,
(подписаль) *Князь Черкасскій.*

И. д. Помощника Статсъ-Секретаря, (подписаль) *Рогозинскій.*

Zgodno z oryginałem:

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) *Rogozinski.*

Za zgodność:

Директор Глówny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wostński.*

Директор Кancellaryi, *Wł. Holewiński.*

Дзiень оглосzenia, dnia 8 (20) Kwietnia 1866 r.

Выписка из протокола Статс-Секретариата Царства Польскаго.

Божію Милостию,

МЫ, АЛЕКСАНДРЪ II-ой,

ИМПЕРАТОРЪ и САМОДЕРЖЕЦЪ ВСЕРОССИЙСКИЙ, ЦАРЬ ПОЛЬСКИЙ,

Великій Князь Финляндскій,

и проч., и проч., и проч.

Въ 1861-мъ году, Мы даровали евреямъ въ Имперіи, получившимъ ученыя степени въ Нашихъ Университетахъ и Медико-Хирургической Академіи, право поступать въ государственную службу по всѣмъ гражданскимъ вѣдомствамъ. Признавая справедливымъ распространить подобное преимущество и на евреевъ въ Царствѣ Польскомъ, Мы, по представленію Совѣта Управленія, въ Комитетъ по дѣламъ Царства Польскаго разсмотрѣнному, постановили и постановляемъ:

Статья 1. Евреи, имѣющіе отъ Императорскихъ Университетовъ или отъ Императорской Медико-Хирургической Академіи, или же отъ Варшавской Главной Школы дипломы на ученыя степени: Доктора Медицины и Хирургіи или Доктора Медицины, а равно Доктора, Магистра или Кандидата по другимъ факультетамъ, могутъ быть принимаемы въ гражданскую службу въ Царствѣ Польскомъ по всѣмъ вѣдомствамъ.

Ст. 2. Допущенные въ гражданскую службу на основаніи предыдущей статьи, евреи пользуются общими по сей службѣ правами.

Ст. 3. Исполненіе настоящаго Указа, который долженъ быть внесенъ въ Дневникъ Законовъ, возлагается на Правительственные учрежденія Царства, по принадлежности.

Данъ въ С. Петербургѣ, Февраля 1 (13) дня 1866 г.

Wypis z protokołu Sekretaryatu Stanu Królestwa Polskiego.

z BOŻEJ ŁASKI

MY, ALEXANDER II-gi,

CESARZ I SAMOWŁADCA WSZECZ ROSSYI, KRÓL POLSKI,

WIELKI KSIĄŻĘ FINLANDZKI,

etc., etc., etc.,

W 1861 roku, Nadaliśmy w Cesarstwie żydom posiadającym stopnie naukowe, nabyte w Naszych Uniwersytetach i w Medyko-Chirurgicznej Akademii, prawo wstępowania do służby rządowej we wszystkich władzach cywilnych. Uznawszy słusznem rozciągnąć podobną prerogatywę i na żydów w Królestwie Polskiem, na przedstawienie Rady Administracyjnej, w Komitecie do spraw Królestwa Polskiego rozpoznane, — Postanowiliśmy i Stanowimy:

Artykuł 1. Żydzi posiadający dyplomy na stopnie naukowe: Doktora Medycyny, i Chirurgii, albo Doktora Medycyny, oraz Doktora, Magistra, lub Kandydata innych fakultetów, tak Uniwersytetów Cesarstwa i Cesarzkiej Medyko-Chirurgicznej Akademii, jako też Szkoły Głównej Warszawskiej, mogą być przyjmowani do służby cywilnej w Królestwie we wszystkich władzach.

Art. 2. Żydzi przypuszczeni do służby cywilnej na zasadzie Artykułu poprzedzającego, używać mają ogólnych praw służbie tej zapewnionych.

Art. 3. Wykonanie Ukazu niniejszego, który w Dzienniku Praw zamieszczonym być ma, Władzom Rządowym Królestwa, w czem do której należy, Polecamy.

Dan w St. Petersburgu, dnia 1 (13) Lutego 1866 r.

(podpisano) „ALEKSANDRЪ“

przez CESARZA i KRÓLA, Minister Sekretarz Stanu,

(podpisano) W. Płatonow.

Zgodno z oryginałem:

Minister Sekretarz Stanu, (podpisano) W. Płatonow.

Zgodno z wypisem:

P. o. Sekretarza Stanu, (podpisano) A. Zaborowski.

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, Wosiński.

Dyrektor Kancellaryi, Wł. Holcwiński.

Dzień ogłoszenia, dnia 8 (20) Kwietnia 1866 r.

По указу Его Величества

АЛЕКСАНДРА II-го,

ИМПЕРАТОРА и САМОДЕРЖЦА ВСЕРОССИЙСКАГО, ЦАРЯ ПОЛЬСКАГО,

и проч., и проч., и проч.,

Наместникъ въ Царствѣ.

Принимая во вниманіе:

что Военно-Полицейское Управление, учрежденное въ Царствѣ Польскомъ постановленіемъ 15 (27) Декабря 1863 года, въ видѣ чрезвычайной мѣры, нынѣ исполнило указанную въ семъ постановленіи главную цѣль: уничтоженіе образовавшейся въ то время мятежной организаци и возстановленіе законнаго порядка и общественной безопасности;

что за тѣмъ представляется возможность приступить, на основаніи статьи 17-ой вышеозначеннаго постановленія, къ упраздненію Военно-Полицейскаго Управленія;

что таковое упраздненіе должно быть совершаемо въ надлежащей постепенности, и

что вмѣстѣ съ передачею ввѣренныхъ нынѣ военно-полицейскимъ властямъ административныхъ дѣлъ въ заведѣваніе гражданскаго управленія, сему послѣднему должны быть даны нужныя средства для успѣшнаго веденія сихъ дѣлъ, впредь до общаго преобразования губернскаго и уѣзднаго управленія въ Царствѣ;

съ Высочайшаго Его Императорскаго Величества разрѣшенія, постановилъ и постановляетъ:

Статья 1. Для гражданской администраціи, временно возложенныя на управленіе Генералъ-Полицеймейстера въ Царствѣ, возвращаются въ вѣдомство Правительственной Коммисіи Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ, на основаніи нижеслѣдующихъ правилъ:

Ст. 2. На первый разъ, въ Правительственную Коммисію Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ поступаетъ, немедленно, заведѣваніе административною полиціею, сосредоточенное нынѣ во второмъ департаментѣ управленія Генералъ-Полицеймейстера. Изъ сего изъеются оставляемыя, впредь до дальнѣйшаго распоряженія, въ заведѣ-

W Imieniu Najjaśniejszego

ALEXANDRA II-go,

CESARZA i SAMOWŁADCY WSZECH ROSSYI, KRÓLA POLSKIEGO,

etc., etc., etc.,

Namiestnik Królestwa.

Zważywszy:

że Zarząd Wojenno-Policyjny, ustanowiony w Królestwie Polskim postanowieniem z dnia 15 (27) Grudnia 1863 roku, jako środek nadzwyczajny, spełnił obecnie wskazane mu témże postanowieniem główne zadanie: zniweczenia zawiązanąj podówczas organizacyi buntowniczej i przywrócenia porządku prawnego i bezpieczeństwa publicznego;

że skutkiem tego, przedstawia się obecnie możność przystąpienia, stosownie do Artykułu 17-go, wyżej powołanego postanowienia, do zwinienia Zarządu Wojenno-Policyjnego;

że takowe zwinienie powinno następować z zachowaniem właściwego stopniowania, — i

że jednocześnie z oddaniem poruczonych dotąd Władzom wojenno-policyjnym czynności administracyjnych, pod ster Władzy cywilnej, tej ostatniej dostarczyć należy potrzebne środki do należytego prowadzenia tychże czynności, do czasu ogólnej reorganizacyi Władz gubernialnych i powiatowych w Królestwie;

z NAJWYŻSZEGO JEGO CESARSKIEJ MOŚCI zezwolenia, postanowiłem i stanowią:

Artykuł 1. Przedmioty administracyi cywilnej, poruczone czasowo Zarządowi Jenerał-Policmajstra w Królestwie, powracają pod władzę Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, według następujących prawideł:

Art. 2. Na pierwszy raz, przechodzi bezzwłocznie do Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych zawiadywanie policją administracyjną, skoncentrowane obecnie w drugim departamencie Zarządu Jenerał-Policmajstra. Od tego wyłączają się, pozostać mające, do dalszego rozporządzenia, w zawiadywaniu Jenerał-Policmaj-

дываніи Генераль-Полиціймейстера дѣла: а) паспортнаго отдѣленія; б) о дозволеніи вывоза изъ Варшавы военныхъ припасовъ; в) о разрѣшеніи жителямъ Царства имѣть оружіе и порохъ; и г) о помилованныхъ выходцахъ и ссыльныхъ, о ихъ водвореніи и вспоможеніи для нихъ.

Ст. 3. Въ Комисію Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ, равнымъ образомъ возвращаются изъ канцеляріи и другихъ частей управленія Генераль-Полиціймейстера, всѣ тѣ дѣла по гминному устройству и управленію, которые состояли донинѣ въ завѣдываніи означеннаго управленія.

Ст. 4. На основаніи статьи 2-й, въ Комисію Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ передается второй департаментъ управленія Генераль-Полиціймейстера, въ полномъ его составѣ (за исключеніемъ паспортнаго отдѣленія), со всѣми расходуемыми на содержаніе передаваемыхъ частей суммами и съ производящимися въ немъ дѣлами, за вышеозначенными изъятіями.

Ст. 5. Главный Директоръ Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ, по взаимному соглашенію съ Генераль-Полиціймейстеромъ, представить Намѣстнику соображенія о скорѣйшей передачѣ Комисіи Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ завѣдыванія внутренними паспортами и другими дѣлами, до общей администраціи относящимися. — Впредь до распоряженія по сему предмету, внутренние паспорта будутъ выдаваемы, на прежнемъ основаніи, военными уѣздными начальниками и губернаторами.

Ст. 6. Правительственная Комисія Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ представить на разрѣшеніе Намѣстника предположенія свои объ окончательномъ включеніи передаваемыхъ ей учрежденій въ составъ Комисіи. Главному Директору этой Комисіи, впредь до окончательнаго образованія оной, предоставляется, въ видахъ лучшаго распредѣленія занятій, дѣлать необходимыя сокращенія и измѣненія въ нынѣшнемъ штатномъ составѣ, съ утвержденія Намѣстника, и не выходя изъ общей штатной суммы.

Ст. 7. Генераль-Полиціймейстеръ сохраняетъ, впредь до дальнѣйшихъ распоряженій, предоставленныя ему нынѣ права.

Генераль-Полиціймейстеръ представить Намѣстнику соображенія о постепенномъ сокращеніи нынѣшнихъ расходовъ на его управленіе, по случаю передачи части дѣлъ оного въ Комисію Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ.

Ст. 8. Существующіе нынѣ главные военные отдѣлы: Варшавскій, Калишскій, Радомскій, Люблинскій, Августовскій и Плоц-

стра czynności dotyczące: a) wydziału pasportowego, b) dozwoleń wywozu z Warszawy artykułów wojskowych; c) pozwoleń dla mieszkańców Królestwa na posiadanie broni i prochu, i d) ułaskawionych wychodźców i zesłanych, ich osiedlenia i wyznaczania im wsparcia.

Art. 3. Podobnież powróconemi być mają Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, z kancelaryi i innych części Zarządu Jenerał-Policmajstra, te wszystkie czynności, odnoszące się do urządzenia i zarządu gmin, które dotąd zostawały w zawiadywaniu tegoż Zarządu.

Art. 4. Na zasadzie Artykułu 2-go, do Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych przechodzi w całym swoim składzie drugi departament Zarządu Jenerał-Policmajstra (z wyłączeniem wydziału pasportowego), a to wraz z wszelkimi funduszami wyznaczonemi na utrzymanie przenoszących się części i z prowadzonymi w nim czynnościami, z zachowaniem tylko wyjątków wyżej wyrażonych.

Art. 5. Dyrektor Główny Spraw Wewnętrznych i Duchownych, po wzajemnem porozumieniu się z Jenerał-Policmajstem, przedstawi Namiestnikowi wnioski swoje, względem spieszego przeniesienia pod zawiadywanie Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych czynności, dotyczących pasportów wewnątrz kraju udzielanych i wszelkich interesów odnoszących się do administracyi ogólnej. Do czasu dalszego, względem tego rozporządzenia, pasporta wewnętrzne, wydawane będą na dotychczasowych zasadach, przez Naczelników wojennych powiatowych i przez Gubernatorów.

Art. 6. Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych i Duchownych przedstawi do decyzji Namiestnika wnioski swoje, względem ostatecznego wcielenia biur przechodzących obecnie do jej składu. Do czasu ostatecznego uorganizowania téż Kommissyi, poruczonem zostaje jej Dyrektorowi Głównemu, w celu odpowiedniejszego rozkładu prac, zaprowadzać niezbędne zmniejszenia i zmiany w teraźniejszym etacie, za potwierdzeniem Namiestnika, bez przekroczenia jednakże ogólnej etatowej summy.

Art. 7. Jenerał-Policmajster zachowuje do dalszego rozporządzenia nadane mu obecnie prawa.

Jenerał-Policmajster przedstawi Namiestnikowi wnioski, względem stopniowego zmniejszenia dotychczasowych wydatków na jego Zarząd, z powodu przeniesienia do Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych części czynności tegoż Zarządu.

Art. 8. Istniejące obecnie Główne Wojenne Oddziały: Warszawski, Kaliski, Radomski, Lubelski, Augustowski, i Płocki, znoszą się,

кій упраздняються, и всѣ дѣла ихъ передаются немедленно гражданскимъ и временнымъ губернаторамъ, по принадлежности. Военно-полицейскія учрежденія въ уѣздахъ остаются, временно, безъ измѣненія; по военные начальники уѣздовъ и участковъ подчиняются губернаторамъ по принадлежности.

Ст. 9. Распоряженія Главнаго Директора Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ и Генераль-Полиціймейстера передаются уѣзднымъ военнымъ начальникамъ чрезъ посредство гражданскихъ и временныхъ губернаторовъ, за исключеніемъ лишь случаевъ, нетерпящихъ отлагательства, когда предписанія могутъ быть посылаемы непосредственно уѣзднымъ начальникамъ, съ извѣщеніемъ о семъ въ то же время губернаторовъ. Какъ Главный Директоръ, такъ и Генераль-Полиціймейстеръ даютъ губернаторамъ предписанія лишь по предметамъ своего вѣдомства; по прочимъ же дѣламъ, сообщаютъ на зависящее распоряженіе по принадлежности.

Ст. 10. Въ случаѣ явнаго и открытаго сопротивленія, какъ вообще распоряженіямъ Правительства, такъ въ особенности постановленіямъ Коммисій и комиссаровъ по крестьянскимъ дѣламъ, всѣ необходимыя по сему предмету мѣры принимаются и переписка производится по вѣдомству Генераль-Полиціймейстера.

Ст. 11. Военные начальники, какъ уѣздные, такъ и участковые, опредѣляются и увольняются Намѣстникомъ, по общему докладу Главнаго Директора Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ и Генераль-Полиціймейстера. Какъ предварительная переписка, такъ и исполненіе по сему предмету производится, на прежнемъ основаніи, Генераль-Полиціймейстеромъ.

Ст. 12. Для завѣдыванія на мѣстахъ дѣлами нынѣшняго Военно-Полицейскаго Управленія, учреждаются временные губернаторы: Калишскій, Кѣлецкій и Сѣдлецкій. Вѣдѣнію каждаго изъ нихъ подчиняются нѣсколько уѣздовъ, которые будутъ опредѣлены особымъ распоряженіемъ Намѣстника, по общему докладу Главнаго Директора Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ и Генераль-Полиціймейстера. Временнымъ губернаторамъ подчиняются, въ мѣстностяхъ имъ подвѣдомственныхъ, военные уѣздные и участковые начальники, а равно, по дѣламъ полицейскаго вѣдомства, всѣ чины уѣздныхъ гражданскихъ управленій.

Ст. 13. Гражданскіе губернаторы: Варшавскій, Радомскій и Люблинскій, продолжая общее управленіе ввѣренными имъ губер-

а всѣхъ ихъ чынності oddane być mają bezzwłocznie cywilnym i czasowym Gubernatorom, stosownie do przedmiotu. Władze wojenno-policyjne w powiatach, pozostawiają się czasowo bez zmiany, lecz Naczelnicy wojenni, powiatowi i cząstkowi przechodzą pod zwierzchnictwo Gubernatorów, w czym do nich należy.

Art. 9. Rozporządzenia Dyrektora Głównego Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, oraz Jenerał-Policmajstra, komunikowane będą Naczelnikom wojennym powiatowym przez pośrednictwo Gubernatorów cywilnych i czasowych, z wyłączeniem jedynie przypadków niecierpiących zwłoki, w których rozporządzenia będą mogły być bezpośrednio przesyłane Naczelnikom powiatowym, z jednoczesnem wszakże zawiadomieniem o takowych i Gubernatorów. Tak Dyrektor Główny, jako też Jenerał-Policmajster, wydawać będą rozporządzenia swoje do Gubernatorów jedynie w przedmiotach należących do ich attrubucyi; wszystkie zaś inne odstępować będą do kogo z przedmiotu należy.

Art. 10. W przypadkach jawnego i otwartego oporu, tak w ogólności przeciwko rozporządzeniom Rządu, jako też w szczególności, przeciwko decyzjom Kommissyj i Kommissarzy do spraw włościańskich, przedsiębranie wszelkich koniecznych w tej mierze środków, jako też prowadzenie korespondencji, należec będzie do attrubucyi Jenerał-Policmajstra.

Art. 11. Naczelnicy wojenni, tak powiatowi jako i cząstkowi, będą mianowani i uwalniani przez Namiestnika, na wspólne przedstawienie Dyrektora Głównego Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, oraz Jenerał-Policmajstra. Tak korespondencja uprzednia w tym względzie, jak równie wykonanie decyzji, należec będzie na dotychczasowych zasadach do Jenerał-Policmajstra.

Art. 12. Do załatwiania na miejscu czynności teraźniejszego Zarządu Wojenno-Policyjnego, ustanawiają się Gubernatorowie czasowi: Kaliski, Kielecki i Siedlecki. Zakres ich attrubucyj rozciągać się będzie na kilka powiatów, które oznaczy oddzielne postanowienie Namiestnika, na wspólne przedstawienie Dyrektora Głównego Spraw Wewnętrznych i Duchownych, oraz Jenerał-Policmajstra. Pod władzą Gubernatorów czasowych zostawac będą, w poruczonych im obrębach, Naczelnicy wojenni powiatowi i cząstkowi, tudzież pod względem czynności policyjnych, wszystkie urzędy Władz cywilnych powiatowych.

Art. 13. Gubernatorowie cywilni: Warszawski, Radomski i Lubelski, sprawując nadal ogólny zarząd poruczonych im gubernij, za

ниями, при посредствѣ губернскихъ правленій, вѣдаютъ лично дѣла нынѣшняго Военно-Полицейскаго Управленія въ тѣхъ только уѣздахъ вѣренными имъ губерніи, которые не будутъ подчинены временнымъ губернаторамъ и будутъ указаны порядкомъ, определеннымъ въ статьѣ 12-й. Гражданскіе губернаторы Августовскій и Плоцкій, сосредоточиваютъ въ своемъ лицѣ административно-хозяйственную и военно-полицейскую власть, на всемъ пространствѣ сихъ губерній.

Ст. 14. Въ каждой изъ существующихъ пяти губерній Царства Польскаго учреждается должность вице-губернатора.

Вице-губернаторы назначаются въ помощь гражданскимъ губернаторамъ и вслѣдствіе сего засѣдаютъ постоянно въ общихъ присутствіяхъ губернскихъ правленій, председательствуя въ оныхъ при небытности губернаторовъ, и вообще исполняютъ по административно-хозяйственному управленію губернію (за исключеніемъ дѣлъ полицейскихъ) все то, на что будутъ уполномочены гражданскими губернаторами, конхъ и замѣняютъ вообще въ случаѣ болѣзни или отсутствія.

Ст. 15. Гражданскіе и временные губернаторы опредѣляются Высочайшими указами, по представленію Намѣстника въ Царствѣ, на основаніи предварительнаго доклада Главнаго Директора Правительственной Коммисіи Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ. Вице-губернаторы опредѣляются и увольняются Намѣстникомъ въ Царствѣ, по докладу Главнаго Директора Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ.

Ст. 16. При гражданскихъ губернаторахъ: Варшавскомъ, Радомскомъ, Люблинскомъ и Плоцкомъ, а равно при каждомъ изъ трехъ временныхъ губернаторовъ, учреждаются особыя канцеляріи, въ составъ конхъ входятъ: правитель дѣлъ, чиновникъ особыхъ порученій и дѣлопроизводитель, съ потребнымъ числомъ канцелярскихъ служителей.

Означенные чины опредѣляются общимъ порядкомъ, изъ военныхъ, или гражданскихъ лицъ. Чины военного вѣдомства опредѣляются на основаніи правилъ, существующихъ по сему предмету для военно-полицейскаго вѣдомства въ Царствѣ Польскомъ.

Ст. 17. Расходы на содержаніе временныхъ губернаторовъ, вице-губернаторовъ и означенныхъ въ предыдущей статьѣ канцелярій, по росписямъ, утверждаемымъ Намѣстникомъ, покрываются частью изъ суммъ, остающихся отъ упраздненія военныхъ отдѣловъ, частью же изъ остатковъ, какіе образуются отъ сокращеній по управленію Генераль-Полицеймейстера, на основаніи ста-

посредnictwem Rządów Gubernjalnych, zawiadują osobiście czynnościami dotychczasowego Zarządu Wojenno-Policyjnego, w tych tylko powiatach poruczonych im gubernij, które nie będą oddane pod władzę Gubernatorów czasowych i które zostaną oznaczone porządkiem wskazanym w Artykule 12-tym. Gubernatorowie cywilni: Augustowski i Płocki, jednoczą w swoich osobach władzę administracyjno-gospodarczą i wojenno-policyjną w całym obrębie tych gubernij.

Art. 14. W każdej z istniejących pięciu gubernij Królestwa Polskiego, ustanawia się urząd Vice-Gubernatora.

Vice-Gubernatorowie przeznaczeni będą do pomocy Gubernatorom cywilnym, i w skutku tego, zasiadają stale na ogólnych posiedzeniach Rządów Gubernjalnych, prezydując na takowych, w razie nieobecności Gubernatorów, i wykonywać będą w ogólności w zarządzie administracyjno-gospodarczym gubernji, (z wyjątkiem interesów policyjnych) to wszystko, do czego ich upoważnią Gubernatorowie cywilni, których, w ogóle zastępować będą w przypadkach choroby lub nieobecności.

Art. 15. Gubernatorowie cywilni i czasowi, mianowanemi będą przez NAJWYŻSZE Ukazy, na przedstawienie Namiesnika w Królestwie na zasadzie poprzednich wniosków Dyrektora Głównego Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych. Vice-Gubernatorowie mianowanemi i uwalnianemi będą przez Namiestnika w Królestwie, na przedstawienie Dyrektora Głównego Spraw Wewnętrznych i Duchownych

Art. 16. Przy Gubernatorach cywilnych: Warszawskim, Radomskim, Lubelskim i Płockim, tudzież przy każdym z trzech Gubernatorów czasowych, ustanawiają się oddzielne kancelarje, do których składu wchodzi: Naczelnik kancelaryi, Urzędnik do szczególnych poruczeń i Referent z potrzebną liczbą Kancellistów.

Pomienieni Urzędnicy, mianowani będą według ogólnych zasad z osób wojskowych lub cywilnych. Osoby wojskowe, na te urzęda mianowane będą według przepisów istniejących w tym względzie dla Zarządu Wojenno-Policyjnego w Królestwie Polskiem.

Art. 17. Wydatki na utrzymanie Gubernatorów czasowych, Vice-Gubernatorów i pomienionych w poprzedzającym Artykule kancelaryj, według etatów, zatwierdzonych przez Namiestnika, pokrywane będą częścią z funduszów pozostałych ze zwinięcia Oddziałów Wojennych, częścią zaś z pozostałości otrzymać się mających ze zmniejszenia Zarządu Jenerał-Policmajstra, na mocy Artykułu 7-go; do czasu zaś osią-

тъм 7-ой; а до образования таковыхъ остатковъ, изъ суммы, состоящей въ распоряженіи Совѣта Управленія.

Ст. 18. Приведеніе въ исполненіе сего постановленія, которое должно быть внесено въ Дневникъ Законовъ, возлагается на Главнаго Директора Предсѣдательствующаго въ Правительственной Комисіи Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ, и на Генераль-Полицій-мейстера, по принадлежности.

Состоялось въ Варшавѣ, Февраля 5 (17) дня 1866 г.

Намѣстникъ, Генераль-Адъютантъ, (подписаль) *Графъ Бергъ*.

gnienia takowych pozostałości, z funduszu do dyspozycji Rady Administracyjnej zachowanego.

Art. 18. Wprowadzenie w wykonanie niniejszego postanowienia, które w Dzienniku Praw ma być zamieszczonem, wkłada się na Dyrektora Głównego Prezydującego w Komissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, oraz na Jenerała - Policmajstra, w czem do kogo należy.

Działo się w Warszawie, dnia 5 (17) Lutego 1866 roku.

Namiestnik, Jenerał-Adjutant, (podpisano) *Hr. Berg.*

Zgodno z oryginałem:

P. o. Sekretarza Stanu, (podpisano) *A. Zaborowski*

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący
w Komissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński.*

Dyrektor Kancellaryi, *Wł. Holewiński.*

Dzień ogłoszenia, dnia 8 (20) Kwiетnia 1866 roku.

DZIENNIK PRAW

№ 209.

Tom Szesćdziesiąty Czwarty.

УСТАВЫ
СРЕДНИХЪ УЧЕБНЫХЪ ЗАВЕДЕНІЙ

въ Царствѣ Польскомъ.

USTAWY
ŚREDNICH ZAKŁADÓW NAUKOWYCH

w Królestwie Polskiem.

ВЫСОЧАЙШІЙ РЕСКРИПТЪ НАМѢСТНИКУ ВЪ ЦАРСТВѢ ПОЛЬСКОМЪ.

Указами 30 Августа (11 Сентября) прошлаго 1864 г., установлены Мною коренныя начала для будущаго устройства и улучшенія учебной части въ Царствѣ Польскомъ. Начертавъ правила о народныхъ училищахъ какъ для городскихъ, такъ особенно для сельскихъ жителей всѣхъ племенъ и вѣроисповѣданій, Я призналъ вмѣстѣ съ тѣмъ необходимымъ развить и усовершенствовать систему среднихъ учебныхъ заведеній, въ примененіи къ потребностямъ различныхъ населеній Царства. Вслѣдствіе сего Я повелѣлъ, независимо отъ постепеннаго учрежденія народныхъ училищъ на указанныхъ основаніяхъ, открыть немедленно въ Варшавѣ Русскую гимназію, а между тѣмъ приступить къ составленію подробныхъ уставовъ и штатовъ какъ для прочихъ среднихъ, такъ и для высшихъ учебныхъ заведеній.

Нынѣ, разсмотрѣвъ представленныя Мнѣ проекты, Я нашелъ ихъ соотвѣствующими Моему намѣренію—даровать всѣмъ училищамъ въ Царствѣ устройство, основанное на правильныхъ педагогическихъ началахъ, приспособить училища сіи къ потребностямъ разныхъ въ Царствѣ населеній и развить въ этихъ населеніяхъ основательное научное образованіе. Посему Мною утверждены и присемъ препровождаются, разсмотрѣнные въ Комитетѣ по дѣламъ Царства Польскаго, уставы и штаты слѣдующихъ учебныхъ заведеній:

- I. Мужскихъ гимназій и прогимназій для польскаго населенія;
- II. Мужскихъ гимназій и прогимназій для русскаго греко-уніатскаго населенія;
- III. Главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища въ Варшавѣ;
- IV. Нѣмецкой реальной гимназій въ г. Лодзи;
- V. Женскихъ гимназій и прогимназій;
- VI. Педагогическихъ курсовъ для польскаго населенія;
- VII. Педагогическихъ курсовъ для русскаго греко-уніатскаго населенія; и
- VIII. Педагогическихъ курсовъ для литовскаго населенія.

Поручаю вамъ принять мѣры къ скорѣйшему, по возможности, введенію сихъ узаконеній въ дѣйствіе, а затѣмъ представить Мнѣ, въ послѣдовательномъ порядкѣ, подробные проекты и для прочихъ

RESKRYPT NAJWYŻSZY DO NAMIESTNIKA W KRÓLESTWIE POLSKIM.

Ukazami z dnia 30 Sierpnia (11 Września) 1864 roku, ustanowione Przezemnie zostały kardynalne zasady przyszłego urządzenia i ulepszenia gałęzi naukowej w Królestwie Polskim. Przepisawszy prawidła o szkołach publicznych dla miejskich i oddzielnie dla wiejskich mieszkańców wszelkich narodowości i wyznań, Uznałem zarazem koniecznym, rozwinąć i uzupełnić system średnich zakładów naukowych, w zastosowaniu takowych do potrzeb różnorodnej ludności Królestwa. W skutek tego Rozkazałem, niezależnie od stopniowego zakładania szkół publicznych na wskazanych zasadach, odkryć niezwłocznie w Warszawie gimnazjum ruskie, a również przystąpić do ułożenia szczegółowych Ustaw i Etatów tak dla innych średnich, jakoteż i dla wyższych zakładów naukowych.

Obecnie przejrzawszy przedstawione Mi projekta, znalazłem je odpowiadającymi zamiarom Moim co do nadania wszystkim szkołom w Królestwie organizacyi, opartej na gruntownych pedagogicznych zasadach, i zastosowania szkół tych do potrzeb rozmaitej w Królestwie ludności, oraz rozwinięcia w ludności tej należytego wykształcenia naukowego. Dla tego też zatwierdzone Przezemnie zostały, rozpoznane w Komitecie do Spraw Królestwa Polskiego i przy niniejszym przesyłające się Ustawy i Etyaty następujących zakładów naukowych:

- I. Gimnazyów i progimnazyów męzkich dla ludności Polskiej.
- II. Gimnazyów i progimnazyów męzkich dla ludności Ruskiej greko-unickiego wyznania.
- III. Szkoły głównej niemieckiej ewangelickiej w Warszawie.
- IV. Gimnazjum realnego niemieckiego w m. Łodzi.
- V. Gimnazyów i progimnazyów żeńskich.
- VI. Kursów pedagogicznych dla ludności Polskiej.
- VII. Kursów pedagogicznych dla ludności Ruskiej greko-unickiego wyznania.
- VIII. Kursów pedagogicznych dla ludności Litewskiej.

Polecam wam przedsięwziąć środki ku spiesznemu, o ile można, wprowadzeniu Ustaw tych w wykonanie, a następnie przedstawić Mnie, kolejnym porządkiem, szczegółowe projekta i co do innych za-

учебныхъ заведеній, о коихъ упомянуто въ Моемъ рескриптѣ въ вамъ отъ 30 Августа (11 Сентября) 1864 года.

Возлагая на учебное въ Царствѣ начальство, подъ главнымъ руководствомъ вашимъ, правильное устройство среднихъ учебныхъ заведеній, на основаніи новыхъ уставовъ и штатовъ, Я увѣренъ, что всѣ начальники и преподаватели сихъ училищъ, проникнутые сознаніемъ важности своего служенія, будутъ свято исполнять свой долгъ въ томъ духѣ и направленіи, которые указаны Мною въ рескриптѣ 30 Августа (11 Сентября). Призываю благословеніе Божіе на сіе важное дѣло въ твердомъ упованіи, что умственный трудъ и основательное образованіе приготовятъ въ молодомъ поколѣніи полезныхъ гражданъ того великаго Государства, коего нераздѣльную часть составляетъ Царство Польское.

(подписано) „АЛЕКСАНДРЪ”

въ С.-Петербурѣ, 5 (17) Января 1866 г.

кладовъ научныхъ, о которыхъ упоминалось въ Рескрипте Моимъ до васъ зъ дня 30 Сierпня (11 Września) 1864 року.

Wkładając na Zwierzchność naukową w Królestwie, pod głównym kierunkiem waszym, należyte urządzenie średnich zakładów naukowych, według nowych Ustaw i Etatów, przekonany Jestem, że wszyscy zwierzchnicy i nauczyciele zakładów tych, przejęci uznaniem ważności swęj służby, święcie spełniać będą powinność swoją w duchu i kierunku wskazanym Przezemnie w Rескрипcie z dnia 30 Sierпня (11 Września). Wzywam błogosławieństwa Boskiego na to ważne dzieło z pełną ufnością, że праца umysłowa i gruntowne wychowanie przysposobią w młodym pokoleniu użytecznych Obywateli tego wielkiego Państwa, którego część nierozdzielną stanowi Królestwo Polskie.

Na oryginalne Własną Jego CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI ręką
(podpisano) „ALEXANDER”

w Petersburgu dnia 5 (17) Stycznia 1866 r.

Za zgodność tłómaczenia:

Minister Sekretarz Stanu, (podpisano) W. Platonow.

Za zgodność z oryginałem:

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) Rogoziński.

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, Wosiński.

Dyrektor Kancellaryi Wł. Holewiński.

Dzień ogłoszenia, dnia 8 (20) Maja 1866 roku.

На подлинномъ Собственною Его Императорскаго Величества рукою написано:

„Быть по сему.”

въ С.-Петербургѣ, 5 (17) Января 1866 г.

УСТАВЪ

мужескихъ гимназій и прогимназій для польскаго населенія въ Царствѣ.

ГЛАВА ПЕРВАЯ.

Общая положенія.

Статья 1. Гимназій и прогимназій имѣютъ цѣлью доставить воспитывающемуся въ нихъ юношеству общее образованіе. Гимназій вмѣстѣ съ тѣмъ готовятъ къ поступленію въ высшія учебныя заведенія Имперіи и Царства.

Ст. 2. По различію предметовъ, содѣйствующихъ общему образованію, и цѣлей гимназическаго обученія, гимназій и прогимназій раздѣляются на *классическія* и *реальныя*.

Ст. 3. Въ гимназій полагается семь классовъ, съ годичнымъ курсомъ для каждаго класса.

Примѣчаніе. По мѣрѣ возможности, низшіе четыре класса гимназій помѣщаются отдѣльно отъ высшихъ трехъ классовъ.

Ст. 4. Гимназій учреждаются въ городахъ, гдѣ, по численности и потребностямъ народонаселенія, онѣ будутъ признаны нужными. Существующія нынѣ гимназій оставляются въ тѣхъ же мѣстностяхъ, гдѣ онѣ теперь находятся, если не представится къ тому особенныхъ неудобствъ.

Примѣчаніе. Люблинскій лицей преобразовывается въ классическую гимназію, на точномъ основаніи сего Устава.

Ст. 5. Кромѣ гимназій, тамъ, гдѣ представится надобность, могутъ быть учреждаемы классическія или реальныя прогимназій, состоящія изъ четырехъ классовъ, соотвѣствующихъ четыремъ

Na oryginalne Własną Jego CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI ręką napisano:

„Ma być podług tego”.

w Petersburgu dnia 5 (17) Stycznia 1866 r.

przez CESARZA i KRÓLA, Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Płatonow.

USTAWA

Gimnazjów i Progimnazjów męzkich w Królestwie dla ludności Polskiej.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Przepisy ogólne.

Artykuł 1. Gimnazya i progimnazya mają na celu zapewnić uczącej się w nich młodzieży, wykształcenie ogólne. Gimnazya przygotowują zarazem do wyższych zakładów naukowych Cesarstwa i Królestwa.

Art. 2. Z powodu różności przedmiotów wpływających na wykształcenie ogólne i ze względu na cel nauki gimnazjalnej, gimnazya i progimnazya dzielą się na *klassyczne* i *realne*.

Art. 3. Gimnazjum mieć będzie siedm klass, z kursem jednoročnym dla każdej klasy.

Uwaga. W miarę możności, cztery niższe klasy gimnazjalne, mieścić się będą oddzielnie od trzech klass wyższych.

Art. 4. Gimnazya urządzane być winny w miastach, gdzie, z uwagi na liczbę ludności i jej potrzeby, uznane one będą za niezbędne. Gimnazya obecnie istniejące pozostać mają w tych samych miejscach, w których się teraz znajdują, jeśli w tém nie okażą się szczególne niedogodności.

Uwaga. Liceum Lubelskie zamienia się na gimnazjum klassyczne na zasadzie niniejszej Ustawy.

Art. 5. Oprócz gimnazjów w miejscach tych, w których zajdzie potrzeba, mogą być urządzane klassyczne lub realne progimnazya, składające się z czterech klass, odpowiadających czterem klassom niż-

низшимъ классамъ классическихъ и реальныхъ гимназій. Сущестующія нынѣ общія уѣздныя училища преобразовываются въ прогимназій, классическія или реальныя.

Ст. 6. Гимназій и прогимназій открываются, по представленію Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, съ разрѣшенія Совѣта Управленія Царства и состоятъ въ непосредственномъ вѣдѣніи начальниковъ тѣхъ учебныхъ дирекцій, въ предѣлахъ коихъ онѣ находятся.

Ст. 7. При учрежденіи гимназій и прогимназій, съ классическимъ или реальнымъ курсомъ, а также при преобразованіи общихъ уѣздныхъ училищъ въ прогимназій, классическія или реальныя, Правительственная Коммисія Народнаго Просвѣщенія принимаетъ въ соображеніе мѣстныя потребности и учебныя средства.

Ст. 8. Гимназій и прогимназій содержатся на счетъ Правительства; но допускается открытіе тѣхъ и другихъ и на счетъ общественныхъ суммъ или частныхъ пожертвованій.

Ст. 9. Гимназій и прогимназій, содержимыя на счетъ общественныхъ суммъ или частныхъ пожертвованій, управляются, на одинаковомъ съ казенными учебными заведеніями основаніи, назначаемыми отъ Правительства лицами.

ГЛАВА ВТОРАЯ.

Должностныя лица.

Ст. 10. При гимназій состоятъ слѣдующія должностныя лица: 1) инспекторъ, 2) помощникъ инспектора, 3) учителя, 4) врачъ и 5) писмоводитель. Въ прогимназій полагаются тѣ же должностныя лица, за исключеніемъ помощника инспектора.

I. ИНСПЕКТОРЪ И ЕГО ПОМОЩНИКЪ.

Ст. 11. Инспекторъ гимназій и прогимназій избирается изъ лицъ, получившихъ образованіе въ университетѣ или другомъ высшемъ учебномъ заведеніи, и обратившихъ на себя вниманіе своею педагогическою опытностію; онъ утверждается въ должности, по представленію Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, Совѣтомъ Управленія Царства.

Ст. 12. Инспектору гимназій, равно какъ и прогимназій, подчиняются всѣ служащіе въ оныхъ лица.

szym klassycznych i realnych gimnazyów. Istniejące obecnie ogólne szkoły powiatowe, mają być zamienione na progimnazya klasyczne lub realne.

Art. 6. Gimnazya i progimnazya otwierane być mają, z decyzji Rady Administracyjnej, na przedstawienie Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego i zostawać będą w bezpośredniem zawiadywaniu Naczelników tych Dyrekcyj Naukowych, w obrębie których one się znajdują.

Art. 7. Przy urządzaniu gimnazyów i progimnazyów, z kursem nauk klasycznym lub realnym, również przy reorganizacji ogólnych szkół powiatowych na progimnazya klasyczne lub realne, Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego mieć będzie na względzie, miejscowe potrzeby i środki naukowe.

Art. 8. Gimnazya i progimnazya utrzymywane być mają kosztem Rządu, lecz pozwala się otwieranie jednych i drugich na koszt składek ogólnych lub ofiar prywatnych.

Art. 9. Gimnazya i progimnazya utrzymywane kosztem składek ogólnych albo ofiar prywatnych, zarządzane będą na tych samych zasadach jak rządowe zakłady naukowe, przez osoby, które Rząd zamianuje.

ROZDZIAŁ DRUGI.

Osoby należące do składu gimnazjum lub progimnazjum.

Art. 10. Przy gimnazjum znajdować się mają następujące osoby: 1) Inspektor; 2) Pomocnik Inspektora; 3) Nauczyciele; 4) Lekarz i 5) Sekretarz. Przy progimnazjum będą także osoby, z wyjątkiem Pomocnika Inspektora.

I. INSPEKTOR I JEGO POMOCNIK.

Art. 11. Inspektor gimnazjum i progimnazjum wybierany być winien z osób, które pobierały nauki w Uniwersytecie, lub w innym wyższym zakładzie naukowym i zwróciły na siebie uwagę przez swe pedagogiczne doświadczenie; zatwierdzany zaś w obowiązkach, na przedstawienie Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, przez Radę Administracyjną Królestwa.

Art. 12. Inspektorowi gimnazjum, jak również progimnazjum, podlegać mają wszystkie osoby przy tych zakładach w służbie zostające.

Ст. 13. Главная обязанность инспектора состоитъ въ надзорѣ какъ за ходомъ преподаванія и воспитанія, такъ и за внѣшнимъ порядкомъ и матеріальнымъ благосостояніемъ ввѣреннаго ему училища и вообще за точнымъ исполненіемъ всѣхъ постановленій, касающихся гимназій или прогимназій.

Ст. 14. Инспектору гимназій и прогимназій предоставляется:

- 1) председательствовать въ педагогическомъ совѣтѣ;
- 2) избирать, изъ лицъ способныхъ и благонадежныхъ, учителей и должностныхъ лицъ гимназій или прогимназій и представлять о нихъ начальнику учебной дирекціи, для исхода тайствованія у Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія утвержденія въ должности избранныхъ учителей и другихъ должностныхъ лицъ, кромѣ письмоводителя, который утверждается въ должности самимъ начальникомъ учебной дирекціи;
- 3) аттестовать всѣхъ служащихъ подъ его вѣдѣніемъ лицъ предъ начальникомъ учебной дирекціи и представлять ихъ къ наградамъ;
- 4) представлять подчиненныхъ ему лицъ начальнику учебной дирекціи къ увольненію отъ должности за выслугою срока на пенсію или за неспособностію;
- 5) представлять начальнику учебной дирекціи объ увольненіи служащихъ при заведеніи должностныхъ лицъ въ отпускъ, на основаніи дѣйствующихъ по этому предмету въ Царствѣ узаконеній;
- 6) сноситься съ мѣстными начальствами по всѣмъ дѣламъ, не требующимъ разрѣшенія начальника учебной дирекціи, и
- 7) опредѣлять и увольнять какъ писца, такъ и нижнихъ служащихъ, и назначать имъ жалованье изъ общей суммы, положенной на этотъ предметъ по штату.

Ст. 15. Инспекторъ, по представленію начальника учебной дирекціи и съ утвержденія Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, можетъ преподавать одинъ изъ учебныхъ предметовъ, съ особымъ за то вознагражденіемъ по штату.

Ст. 16. По званію председателя педагогическаго совѣта, инспекторъ опредѣляетъ время обыкновенныхъ его засѣданій; созываетъ совѣтъ въ чрезвычайныхъ случаяхъ, по своему усмотрѣнію; предлагаетъ на обсужденіе свои предположенія по учебной и воспитательной части; соблюдаетъ очередь при разсмотрѣніи вопросовъ, вносимыхъ другими членами; направляетъ пренія, слѣдитъ за правильностію и порядкомъ засѣданій и объявляетъ опредѣленія совѣта.

Art. 13. Główny obowiązek Inspektora polega na czuwaniu tak nad biegiem wykładu nauk i wychowania, jako téż nad porządkiem zewnętrzнымъ i dobrym bytem materjalnym powierzonego mu zakładu, a w ogólności nad ściśłym wykonywaniem wszystkich postanowień, dotyczących gimnazjum lub progimnazjum.

Art. 14. Inspektorowi gimnazjum i progimnazjum służy prawo:

1. Prezydować w Radzie pedagogicznej;
2. Wybierać z pomiędzy osób zdolnych i godnych zaufania, nauczycieli i inne osoby należące do składu gimnazjów i progimnazjów, oraz przedstawiać je Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej, dla wyjednanania w Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego zatwierdzenia takowych w obowiązkach, oprócz Sekretarza, którego zatwierdza w obowiązkach sam Naczelnik Dyrekcyi Naukowej;
3. Attestować przed Naczelnikiem Dyrekcyi Naukowej wszystkie osoby w służbie pod jego zawiadywaniem zostające i przedstawiać osoby te do nagród;
4. Przedstawiać podwładne mu osoby Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej do uwolnienia od obowiązków, z powodu wysłużenia przez nie lat przepisanych na pensję, lub dla nieudolności;
5. Przedstawiać Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej, osoby służące przy zakładzie do urlopów, na zasadzie obowiązujących w tym przedmiocie przepisów w Królestwie;
6. Znosić się z miejscowymi Władzami we wszystkich interesach nie wymagających decyzji Naczelnika Dyrekcyi Naukowej,—i
7. Przyjmować i uwalniać tak kopiistę, jako téż służbę niższą i wyznaczać im płacę z ogólnego funduszu na ten cel w Etacie zamieszczonego.

Art. 15. Inspektor, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej i z zatwierdzenia Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, może wykładać jeden z przedmiotów naukowych, za oddzielnem za to, według Etatu, wynagrodzeniem.

Art. 16. Inspektor jako prezydujący w Radzie pedagogicznej, wyznacza terminy zwyczajnych jej posiedzeń; zwołuje Radę w wypadkach nadzwyczajnych, podług swego uznania; oddaje pod rozwagę wnioski swoje, części naukowe i wychowawczej dotyczące; przestrzega kolejnego roztrząsania kwestyj, wnoszonych przez innych członków; kieruje dyskusją i pilnuje regularności i porządku posiedzeń i ogłasza uchwały Rady.

Ст. 17. Помощник инспектора гимназий избирается инспектором из числа отличающихся педагогическою опытностію учителей наук и языковъ, и, по представлению начальника учебной дирекціи, утверждается въ этомъ званіи Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 18. Помощник инспектора, въ случаѣ болѣзни или отсутствія инспектора, вступаетъ во всѣ его права и обязанности. Въ прогимназій, въ подобныхъ случаяхъ, начальникъ учебной дирекціи поручаетъ управленіе заведеніемъ одному изъ учителей.

Ст. 19. Помощник инспектора гимназій, будучи вмѣстѣ съ тѣмъ и учителемъ оной, получаетъ добавочный по штату окладъ сверхъ содержанія по занимаемой имъ должности учителя.

II. УЧИТЕЛИ.

Ст. 20. Предметы ученія въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ распредѣляются между штатными преподавателями. Таковы преподаватели суть: законоучитель, учителя наукъ и языковъ, учитель чистописанія, черченія и рисованія и учитель пѣнія.

Ст. 21. Законоучители римско-католическаго исповѣданія въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ назначаются Главнымъ Директоромъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, по соглашенію съ Главнымъ Директоромъ Правительственной Коммисіи Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ, изъ лицъ свѣтскаго духовенства означеннаго исповѣданія.

Ст. 22. Преподаваніе закона Божія ученикамъ православнаго и другихъ исповѣданій поручается Главнымъ Директоромъ Народнаго Просвѣщенія законоучителямъ соответственныхъ вѣроисповѣданій, по предварительномъ соглашеніи съ подлежащимъ вѣдомствомъ.

Ст. 23. Въ преподаватели наукъ и языковъ въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ опредѣляются, Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія, лица, имѣющія одобрительные аттестаты объ окончаніи полнаго курса въ университетѣ или другомъ высшемъ учебномъ заведеніи.

Примѣчаніе. Нѣмецкій и французскій языки могутъ преподавать и лица, не окончившія курса въ высшемъ учебномъ заведеніи, но выдержавшія въ университетѣ особое специальное испытаніе на званіе учителей новыхъ языковъ въ гимназіи.

Ст. 24. Въ учителя чистописанія, черченія и рисованія, а равно и пѣнія, опредѣляются начальникомъ учебной дирекціи,

Art. 17. Pomocnika Inspektora gimnazjum wybiera Inspektor z grona odznaczających się doświadczeniem pedagogiczném Nauczycieli umiejętności i języków; zatwierdza go zaś w tych obowiązkach Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcji Naukowej.

Art. 18. Pomocnik Inspektora, w razie choroby tegóż lub nieobecności, wstępuje we wszystkie jego prawa i obowiązki. W progimnazjum, w podobnych wypadkach Naczelnik Dyrekcji Naukowej porucza zarząd zakładu jednemu z Nauczycieli.

Art. 19. Pomocnik Inspektora gimnazjum będąc w niém zarazem Nauczycielem, obok płacy przywiązanej do posady Nauczyciela, pobiera dodatkową podług etatu płacę.

II. NAUCZYCIELE.

Art. 20. Przedmioty naukowe w gimnazjach i progimnazjach, rozdzielają się pomiędzy Nauczycieli etatowych. Nauczycielami takimi są: Nauczyciel religii, Nauczyciele umiejętności i języków, Nauczyciel kalligrafii i rysunków i Nauczyciel śpiewu.

Art. 21. Nauczycieli religii Rzymsko-Katolickiego wyznania w gimnazjach i progimnazjach, mianuje Dyrektor Główny Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, za porozumieniem się z Dyrektorem Głównym Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, z pomiędzy osób Duchowieństwa świeckiego tegóż wyznania.

Art. 22. Wykład nauki religii uczniom Prawosławnego wyznania i innych, poruczany być ma przez Dyrektora Głównego Oświecenia Publicznego, Nauczycielom religii odpowiednich wyznań, za poprzedniem porozumieniem się z właściwą Władzą.

Art. 23. Nauczycielami umiejętności i języków w gimnazjach, i progimnazjach, Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego mianuje osoby, posiadające atestaty o należytem ukończeniu pełnego kursu nauk w Uniwersytecie, lub w innym wyższym zakładzie naukowym.

Uwaga. Języki niemiecki i francuzki mogą być wykładane przez osoby, które i nie ukończyły kursu nauk w wyższym zakładzie naukowym, lecz wytrzymały w Uniwersytecie osobny specjalny egzamen, na stopień Nauczyciela tych języków w gimnazjum.

Art. 24. Na Nauczycieli kalligrafii, rysunków i śpiewu, Naczelnik Dyrekcji Naukowej, na przedstawienie Inspektora gimnazjum lub

по представлению инспектора гимназии или прогимназии, лица, доказавшие свое специальное знание означенных искусств и лучших методов их преподавания.

Ст. 25. Учитель гимнастики определяется инспектором гимназии или прогимназии и получает плату за труды свои из сумм, назначенной на этот предмет по штату.

Ст. 26. Учителям дозволяется содержать у себя пансионеров, с соблюдением правил, установленных по сему предмету Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія. Правомъ симъ не могутъ пользоваться ни инспекторы гимназій и прогимназій, ни помощники инспекторовъ гимназій.

Ст. 27. Инспектору гимназии и прогимназии предоставляется, с разрешения начальника учебной дирекции, распределять по классамъ, между избранными имъ, инспекторомъ, преподавателями сихъ заведений, ближайшій надзоръ за успѣхами и поведеніемъ учениковъ.

Ст. 28. Кромѣ ближайшаго надзора за воспитанниками въ заведении, на учителяхъ лежитъ обязанность, по требованію инспектора гимназии или прогимназии, помогать ему въ наблюденіи за нравственностью и поведеніемъ учащихся и въ заведении, равно какъ и въ поддержаніи надлежащей между ними дисциплины.

III. Прочія должностныя лица.

Ст. 29. При гимназии и прогимназии состоитъ врачъ, утверждаемый въ должности Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія, по представленію начальника учебной дирекции.

Примѣчаніе. При прогимназіяхъ, находящихся въ городахъ, гдѣ есть мужскія гимназіи, должности врача не полагается, а обязанность его безмездно исполняетъ врачъ гимназій.

Ст. 30. Обязанности врача, кромѣ пользованія учениковъ и постоянной заботливости объ ихъ здоровьи, заключаются въ наблюденіи: а) чтобы въ гимназію и прогимназію не поступали ученики, имѣющіе тѣлесныя недостатки или болѣзни, препятствующіе вступленію въ общественное заведеніе; б) чтобы въ помещеніи учебнаго заведенія и въ распредѣленіи времени занятій учениковъ соблюдались, на сколько возможно, гигиеническія условія; и в) чтобы упражненія учениковъ въ гимнастикѣ соображались съ требованіями правильнаго развитія и укрѣпленія физическихъ силъ юношества. Врачъ обязанъ замѣчанія свои по симъ предметамъ представлять начальству учебнаго заведенія и предъявлять оныя педа-

прогимназий, przyjmować będzie osoby, które udowodnią specjalną znajomość tych sztuk i najlepszej metody ich wykładu.

Art. 25. Nauczyciel gimnastyki, wybierany być ma przez Inspektora gimnazjum lub progimnazjum i pobierać będzie płacę za swoje zajęcie, z funduszu w Etacie na to oznaczonego.

Art. 26. Dozwala się Nauczycielom utrzymywać u siebie pensjonarzy, pod warunkiem zachowania przepisów, przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego w tym przedmiocie wydanych. Z prawa tego nie mogą korzystać Inspektorowie gimnazjów i progimnazjów, ani Pomocnicy Inspektorów gimnazjów.

Art. 27. Inspektor gimnazjum i progimnazjum, może za zezwoleniem Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, rozdzielać klassami pomiędzy wybranych przez niego Nauczycieli tych zakładów, bliższy nadzór nad postępem w naukach i sprawowaniem się uczniów.

Art. 28. Oprócz bliższego nadzoru nad uczniami w zakładzie obowiązkiem jest Nauczycieli, na żądanie Inspektora gimnazjum lub progimnazjum, nieść mu pomoc w czuwaniu nad moralnością i sprawowaniem się uczniów i po za obrębem zakładu, jak również w utrzymywaniu należytej między nimi karności.

III. INNE OSOBY NALEŻĄCE DO SKŁADU GIMNAZJUM I PROGIMNAZJUM.

Art. 29. Przy gimnazjum i progimnazjum, znajdować się ma Lekarz, którego zatwierdza w obowiązках, Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Uwaga. Przy progimnazjach po miastach, w których też są gimnazja męskie, nie ma być Lekarz oddzielny, lecz obowiązki te spełniać będzie bezpłatnie Lekarz gimnazjum.

Art. 30. Oprócz leczenia uczniów, i ciągłej troskliwości o ich zdrowie, obowiązkiem Lekarza jest jeszcze pilnować: a) ażeby do gimnazjum i progimnazjum nie wstępowali uczniowie, podlegli wadom fizycznym lub chorobom, stojącym na przeszkodzie w przyjęciu tychże do zakładów publicznych; b) żeby w lokalu zakładu naukowego, i w rozkładzie czasu na zajęcie się uczniów, zachowane były, o ile można, warunki higieniczne, i c) żeby ćwiczenia uczniów gimnastyczne, zastosowane były do potrzeby regularnego rozwijania się, i wzmocnienia sił fizycznych młodzieży. Lekarz obowiązany jest, postrzeżenia swoje w tych przedmiotach, komunikować Zwierzchności zakładu naukowego, i przedstawiać takowe Radzie pedagogicznej, w celu rozpo-

гогическому совѣту для обсуждения и внесенія въ протоколы его засѣданій. Кроме того, на врачѣ лежитъ обязанность пользоваться также безмездно всѣхъ служащихъ при заведеніи лицъ.

Примѣчаніе. Врачъ мужской гимназіи или прогимназіи есть, вмѣстѣ съ тѣмъ, и врачъ женской гимназіи и прогимназіи, находящихся въ томъ же городѣ, но получаетъ жалованье только по должности врача мужской гимназіи или прогимназіи.

Ст. 31. Производство канцелярскихъ дѣлъ въ гимназіи и прогимназіи лежитъ на письмоводителѣ, въ помощь которому въ гимназіи состоитъ писецъ, получающій плату по найму.

ГЛАВА ТРЕТЬЯ.

Учебная часть.

Ст. 32. Учебный курсъ классическихъ гимназій для польскаго населенія составляютъ слѣдующіе предметы:

- 1) Законъ Божій;
- 2) Польскій языкъ и словесность;
- 3) Русскій языкъ и словесность;
- 4) и 5) Латинскій и греческій языки;
- 6) Математика;
- 7) Физика и космографія;
- 8) Всеобщая исторія;
- 9) Исторія Россіи и Польши;
- 10) Всеобщая географія;
- 11) Географія Россійской Имперіи и Царства Польскаго;
- 12) Естественная исторія (краткое наглядное объясненіе трехъ царствъ природы);
- 13) Одинъ изъ новыхъ языковъ: нѣмецкій или французскій, избраніе котораго для каждой гимназіи или прогимназіи предоставляется Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, съ утвержденія Совѣта Управленія Царства;
- 14) Чистописаніе, черченіе и рисованіе.

Ст. 33. Въ реальныхъ гимназіяхъ учебный курсъ трехъ низшихъ классовъ, по предметамъ преподаванія и объему ихъ, тождественъ съ курсомъ соотвѣтственныхъ классовъ классическихъ гимназій. Въ четырехъ же высшихъ классахъ реальныхъ гимназій преподаются слѣдующіе предметы: а) въ одинаковомъ объемѣ съ классическими гимназіями: 1) законъ Божій; 2) польскій языкъ и словесность;

знанія и введенія ихъ до протоколу јей посидzeń. Oprócz tego, obowiązkiem jest Lekarza, leczyć również bezpłatnie wszystkie osoby, w służbie przy zakładzie zostające.

Uwaga. Lekarz gimnazjum lub progimnazjum męskiego, ma być zarazem Lekarzem gimnazjum i progimnazjum żeńskiego w témże mieście istniejących, płacę wszakże pobierać będzie przywiązana tylko do obowiązku Lekarza gimnazjum lub progimnazjum męskiego.

Art. 31. Załatwianie czynności kancelaryjnych w gimnazjum i progimnazjum, należy do Sekretarza, któremu do pomocy w gimnazjum, ma być dodany kopiista najemny.

ROZDZIAŁ TRZECI.

Cześć naukowa.

Art. 32. Kurs nauk w gimnazyach klasycznych dla ludności polskiej, stanowią następujące przedmioty:

1. Nauka religii;
2. Polski język i literatura;
3. Ruski język i literatura;
- 4 i 5. Języki łaciński i grecki;
6. Matematyka;
7. Fizyka i kosmografia;
8. Historia powszechna;
9. Historia Rossji i Polski;
10. Jeografia powszechna;
11. Jeografia Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego;
12. Historia naturalna, (treściwy wykład trzech królestw natury);

13. Jeden z nowożytnych języków: niemiecki albo francuzki, którego wybór dla każdego gimnazjum lub progimnazjum pozostawia się Kommissji Rządowej Oświecenia Publicznego, z zatwierdzenia Rady Administracyjnej Królestwa;

14. Kalligrafia i rysunki.

Art. 33. W gimnazyach realnych, kurs nauk w trzech klassach niższych, pod względem wykładu przedmiotów i ich obszerności, ma być jednakowy z kursem w odpowiednich klassach gimnazyów klasycznych. W czterech zaś wyższych klassach gimnazyów realnych wykładane być mają następujące przedmioty: a) w takim samym zakresie jak w gimnazyach klasycznych: 1) Nauka religii; 2) Język polski i literatura

3) русский языкъ и словесность; 4) нѣмецкій или французскій языкъ, и 5) исторія Россіи и Польши; 6) *въ большемъ объемѣ сравнительно съ классическими гимназіями*: 6) математика; 7) физика и космографія; 8) естественная исторія, съ присоединеніемъ къ ней химіи и 9) географія Россійской Имперіи и Царства Польскаго; в) *въ меньшемъ объемѣ сравнительно съ классическими гимназіями*: 10) латинскій языкъ и 11) всеобщая исторія. Греческій языкъ не преподается въ реальныхъ гимназіяхъ, а въ высшіе классы сихъ гимназій вводится техническое черченіе.

Примѣчаніе 1. Исторія и географія Россіи и Польши въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ классическихъ и реальныхъ преподаются на русскомъ языкѣ.

Примѣчаніе 2. Къ числу учебныхъ предметовъ въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ принадлежатъ пѣніе и гимнастика для желающихъ обучаться этимъ предметамъ.

Примѣчаніе 3. Ученики гимназій и прогимназій, по желанію родителей, могутъ также обучаться тому изъ новыхъ языковъ, нѣмецкому или французскому, который не будетъ признанъ Совѣтомъ Управленія Царства обязательнымъ, за особую плату, устанавливаемую педагогическимъ совѣтомъ, съ утвержденія начальника учебной дирекціи.

Ст. 34. Въ гимназіяхъ классическихъ и реальныхъ ученикамъ высшаго класса, предъ выпускомъ ихъ, сообщаются инспекторомъ или преподающимъ исторію Россіи и Польши учителемъ, въ краткомъ изложеніи, по особо составленному по распоряженію Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія учебнику или руководству, свѣдѣнія объ основныхъ законахъ Имперіи и о значеніи разныхъ присутственныхъ мѣстъ Имперіи и Царства.

Ст. 35. Учебный курсъ классическихъ и реальныхъ прогимназій вполне совпадаетъ съ учебнымъ курсомъ низшихъ четырехъ классовъ соответствующихъ гимназій.

Ст. 36. Объемъ преподаванія предметовъ учебнаго курса какъ въ гимназіяхъ такъ и въ прогимназіяхъ, опредѣляется особою инструкціею отъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 37. Число уроковъ по каждому предмету и распределеніе ихъ по классамъ обозначаются въ особыхъ таблицахъ, къ сей статѣ приложенныхъ, которыя, оставаясь неизмѣнными относительно общаго числа уроковъ по каждому предмету, могутъ, по ближайшему усмотрѣнію Правительственной Коммисіи Народнаго

3) język ruski i literatura; 4) język niemiecki lub francuzki; i 5) historia Rosssyi i Polski; b) *w zakresie większym w porównaniu z gimnazjami klassycznymi*: 6) matematyka; 7) fizyka i kosmografia; 8) historia naturalna, z dołączeniem do niéj chemii; 9) jeografia Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego; c) *w zakresie mniejszym w porównaniu z gimnazjami klassycznymi*: 10) język łaciński i 11) historia powszechna. Język grecki nie ma być wykładany w gimnazyach realnych, a w wyższych klassach tychże gimnazyów wprowadzone być winny rysunki techniczne.

Uwaga 1. Historia i jeografia Rosssyi i Polski w gimnazyach i progimnazyach klassycznych i realnych, wykładane być mają w języku ruskim.

Uwaga 2. Do rzędu przedmiotów naukowych w gimnazyach i progimnazyach, należy śpiew i gimnastyka dla życzących uczyć się tych przedmiotów.

Uwaga 3. Uczniowie gimnazyów i progimnazyów, na żądanie rodziców, mogą téż uczyć się tego z nowożytnych języków: niemieckiego lub francuzkiego, który nie będzie uznany przez Radę Administracyjną Królestwa jako obowiązujący, a to za oddzielną opłatą ustanowić się mającą przez Radę pedagogiczną, z zatwierdzenia Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 34. W Gimnazyach klassycznych i realnych, uczniom najwyższej klasy, przed ich ostatecznym wyjściem, mają być w krótkim wykładzie przez Inspektora lub Nauczyciela historii Rossyjskiej i Polskiej, udzielone według przewodnika lub podręcznika, umyślnie na ten cel z rozporządzenia Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego ułożonego, wiadomości o zasadniczych prawach Cesarstwa i o znaczeniu różnych Władz rządowych Cesarstwa i Królestwa.

Art. 35. Kurs nauk w klassycznych i realnych progimnazyach odpowiada zupełnie kursowi nauk w czterech klassach niższych takichże gimnazyów.

Art. 36. Obszerność wykładu przedmiotów stanowiących kurs nauk, tak w gimnazyach, jak i progimnazyach, wskazaną zostanie osobną Instrukcją, wydać się mającą przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 37. Liczba lekcyj w każdym przedmiocie i rozkład ich na klasy, oznaczone są w oddzielnych wykazach do niniejszego artykułu dołączonych, które nie ulegając zmianie co do ogólnej liczby lekcyj w każdym przedmiocie, mogą wszakże według bliższego uznania Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, zmienione być pod względem

Просвѣщенія, подлежатъ измѣненіямъ въ распредѣленіи каждаго предмета по классамъ.

Ст. 38. Въ каждомъ классѣ гимназій и прогимназій полагается, по возможности, не болѣе сорока учениковъ. Въ тѣхъ случаяхъ, когда, за переходомъ изъ низшаго класса, въ какомъ либо классѣ оказалось бы болѣе сорока учениковъ, или когда, при полномъ комплектѣ класса, явились бы желающіе поступить въ этотъ классъ, начальнику учебной дирекціи предоставляется ходатайствовать у Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, о раздѣленіи класса на параллельныя отдѣленія и объ испрошеніи, въ случаѣ надобности, у Совѣта Управленія нужныхъ на то средствъ.

Ст. 39. Время ежедневнаго начатія уроковъ въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ опредѣляется особою инструкціею отъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 40. Ученіе продолжается въ теченіе цѣлаго года, за исключеніемъ воскресныхъ и праздничныхъ дней и вакацій, лѣтнихъ и зимнихъ, изъ коихъ на первыя назначается шесть недѣль, а на вторыя—двѣ недѣли. Сверхъ того, ученіе прекращается на страстной и свѣтлой недѣлѣ пасхи.

Ст. 41. Учебный годъ начинается 3 (15) Августа и оканчивается 18 (30) Юня.

Ст. 42. По окончаніи учебнаго года, въ каждой гимназій и прогимназій происходитъ публичный актъ, на которомъ: читается отчетъ о состояніи и дѣятельности учебнаго заведенія за минувшій годъ, объявляются имена учениковъ, удостоенныхъ перевода въ высшіе классы, раздаются награды ученикамъ, отличившимся успѣхами и поведеніемъ, и аттестаты окончившимъ съ успѣхомъ полный курсъ гимназій и окончившимъ курсъ прогимназій. На актѣ могутъ быть произносимы рѣчи членами педагогическаго совѣта, предварительно рассмотрѣнными совѣтомъ и одобренными начальникомъ учебной дирекціи.

Ст. 43. Каждая гимназія должна имѣть: 1) бібліотеку, состоящую: а) изъ книгъ, могущихъ способствовать обогащенію учителей познаніями, и б) изъ книгъ, предназначенныхъ для употребленія учащимися; 2) физическій кабинетъ; 3) необходимыя пособия по естественной исторіи; 4) достаточное количество географическихъ картъ и глобусовъ, чертежей, рисунковъ и моделей для рисованія; 5) гимнастическіе снаряды, и 6) музыкальныя ноты. При реальной гимназій, сверхъ того, должна находиться химическая лабораторія. Прогимназіи должны быть снабжены тѣми же

rozkładu liczby lekcyj w każdym przedmiocie na klasy.

Art. 38. W każdej klasie gimnazjalnej lub progimnazjalnej, nie ma być, o ile można, więcej nad czterdziestu uczniów. W razach atoli gdyby, z powodu przejścia z klasy niższej, okazało się w którejkolwiek klasie, więcej niż czterdziestu uczniów, albo gdyby przy pełnym komplecie klasy, zgłosili się życzący postąpić do téj klasy, Naczelnik Dyrekcyi Naukowej może uczynić do Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego przedstawienie, o podział klasy na paralelne oddziały i o wyjednanie, w konieczności, u Rady Administracyjnej potrzebnych na to środków.

Art. 39. Czas każdodziennego rozpoczęcia lekcyj w gimnazyach i progimnazyach, oznaczony zostanie osobną Instrukcją, wydać się mającą przez Kommissję Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 40. Wykład nauk trwać ma przez ciąg całego roku, wyjąwszy dni niedzielne i uroczyste, oraz wakacje letnie i zimowe, z których na pierwsze przeznaczają się sześć tygodni, a na drugie dwa tygodnie. Oprócz tego, wykład nauk zawieszają się przez czas świąt Wielkanocnych od Kwietnia do Przewodnieli niedzieli.

Art. 41. Rok szkolny rozpoczynać się ma dnia 3 (15) Sierpnia a kończyć się z dniem 18 (30) Czerwca.

Art. 42. Po upływie roku szkolnego, w każdym gimnazjum i progimnazjum odbywać się ma akt uroczysty, na którym odczytanem będzie publicznie sprawozdanie za rok ubiegły, o stanie i działalności zakładu naukowego; ogłoszone zostaną nazwiska uczniów, otrzymujących promocję do klas wyższych; rozdawane będą nagrody uczniom, którzy odznaczyli się postępem w naukach i sprawowaniem, oraz patenta tym, którzy z pożytkiem ukończyli cały kurs nauk w gimnazjum lub w progimnazjum. Na akcie, Członkowie Rady pedagogicznej mogą mieć mowy, po uprzednim przejrzaniu takowych w Radzie i przyjęciu przez Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 43. Każde gimnazjum powinno posiadać: 1) bibliotekę składającą się: a) z dzieł mogących posłużyć Nauczycielom do rozszerzenia swych wiadomości i b) z książek przeznaczonych do użytku uczących się młodzieży; 2) gabinet fizyczny; 3) przedmioty pomocnicze niezbędne przy wykładzie historii naturalnej; 4) dostateczną ilość mapp geograficznych i globusów, planów, rysunków i modeli do rysunku; 5) przyrządy do gimnastyki, i 6) nuty muzyczne. Przy gimnazjum realnem, oprócz tego, znajdować się winno laboratorium chemiczne. Progimnazya powinny być zaopatrzone w takie same pomoce naukowe, z wy-

учебными пособиями, за исключением физического кабинета и химической лаборатории.

Ст. 44. Библиотека поручается библиотекарю, избираемому педагогическим советом, на два года, из преподавателей. Прочие же учебные пособия состоять, по принадлежности их к тому или другому предмету, в ведении преподавателей сих предметов. При хранении и выдаче для чтения книг служат руководством правила, составленные педагогическим советом и утвержденные начальником учебной дирекции. За заведывание библиотекою полагается особая плата, определенная в штате.

ГЛАВА ЧЕТВЕРТАЯ.

Учащиеся.

Ст. 45. В гимназии и прогимназии принимаются дети всех состояний.

Ст. 46. Поступающие в гимназию или прогимназию должны представить инспектору заведения свидетельство о своем возрасте и о звании; медицинское же свидетельство поступающих в том, что им привита оспа и что они не имеют телесных недостатков или болезней, препятствующих вступлению в общественное заведение, дается врачом гимназии или прогимназии.

Ст. 47. В первый класс гимназии и прогимназии принимаются дети, умеющие читать и писать по-польски и по-русски, знающие главные молитвы, и из арифметики сложение, вычитание и таблицу умножения. При семъ наблюдается, чтобы в первый класс поступали дети не моложе 10 лет. Во все следующие классы гимназий и прогимназий принимаются имеющие соответственные классу познания и возраст.

Ст. 48. Свидетельство об успешном окончании курса в прогимназии, классической или реальной, дает право на поступление в 5-й класс соответствующей классической или реальной гимназии, без испытанія, если со времени окончания курса до поступления в гимназию прошло не более шести месяцев. В противном случае, желающий продолжать свое образование в гимназии подвергается испытанию. Прием учеников 4-хъ высших классов классических гимназий в соответствующие классы реальных гимназий и на оборотъ, допускается всякий разъ не иначе, какъ по особому испытанию.

łączeniem gabinetu fizycznego i laboratorium chemicznego.

Art. 44. Biblioteka ma być powierzona Bibliotekarzowi, którego wybiera Rada Pedagogiczna na lat dwa, z grona Nauczycieli. Inne zaś pomoce naukowe, podług przedmiotu, do którego należą, pozostają w zawiadywaniu wykładających te przedmioty. W utrzymywaniu książek i wydawaniu ich do czytania, służyć będą za prawidło przepisy, które ułoży Rada Pedagogiczna i zatwierdzi Naczelnik Dyrekcyi Naukowej. Za zawiadywanie biblioteką, ustanawia się oddzielna płaca w etacie oznaczona.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

Uczniowie.

Art. 45. Do gimnazyów i progimnazyów przyjmowane będą dzieci wszystkich stanów.

Art. 46. Wstępujący do gimnazyum lub progimnazyum winni przedstawić Inspektorowi zakładu, świadectwo co do wieku i pochodzenia. Poświadczenie zaś lekarskie, że ciż wstępujący mają szczepioną ospę i nie podlegają wadom fizycznym lub chorobom stanowiącym przeszkodę w przyjęciu ich do zakładu publicznego, udziela Lekarz gimnazyum lub progimnazyum.

Art. 47. Do pierwszej klasy gimnazyum i progimnazyum przyjmują się dzieci, umiejące czytać i pisać po polsku i po rusku, oraz znające modlitwy główniejsze, a z arytmetyki: dodawanie, odejmowanie i tabliczkę mnożenia. Przytém ma być na względzie aby do klasy 1-jej nie były przyjmowane dzieci młodsze jak 10-ciu lat. Do wszystkich klas następnych w gimnazyach i progimnazyach przyjmowaną będzie młodzież usposobienia i wieku odpowiedniego właściwej klasie.

Art. 48. Świadectwo z ukończonego z pożytkiem kursu nauk w progimnazyum klassycznym lub realnym, daje prawo wejścia do klasy V-jej odpowiedniego klassycznego lub realnego gimnazyum, bez egzaminu, jeśli od czasu ukończenia kursu do wejścia do gimnazyum upłynęło nie więcej nad sześć miesięcy. W razie przeciwnym, życzący dalej kształcić się w gimnazyum podlega egzaminowi. Przyjmowanie uczniów czterech wyższych klas gimnazyów klassycznych do odpowiednich klas gimnazyów realnych i odwrotnie, dozwala się każdy raz, nie inaczej, jak na zasadzie oddzielnego egzaminu.

Ст. 49. Общій приёмъ учениковъ бываетъ каждый годъ предъ началомъ учебнаго курса; но педагогическій совѣтъ, по особо-уважительнымъ причинамъ, можетъ дозволить приёмъ и въ течение учебнаго года, если, по предварительномъ испытаніи поступающаго, удостовѣрится, что послѣдній, по своимъ познаніямъ и развитію, можетъ слѣдовать за курсомъ того класса, въ который желаетъ поступить.

Ст. 50. Ученики гимназій и прогимназій носятъ форменную одежду, установленную для учащихся въ этихъ заведеніяхъ Царства Польскаго.

Ст. 51. Съ каждаго ученика гимназій и прогимназій взимается за ученіе: въ Варшавѣ по *пятнадцати* рублей въ годъ, а въ прочихъ городахъ Царства по *двенадцати* рублей. Плата сія вносится въ казну Царства по-полугодно, впередъ за всякое полугодіе. Непредставившіе, въ теченіе первыхъ двухъ мѣсяцевъ каждаго полугодія, квитанціи во взносъ платы за ученіе, увольняются изъ заведенія, но могутъ быть снова приняты, по представленіи квитанціи во взносъ платы за все полугодіе.

Ст. 52. Педагогическому совѣту предоставляется освобождать отъ платы за ученіе недостаточныхъ учениковъ, заслуживающихъ того своими успѣхами, прилежаніемъ и поведеніемъ. При этомъ наблюдается, чтобы общее число освобождаемыхъ отъ платы за ученіе составляло не болѣе *десяти* процентовъ числа всѣхъ учащихся. Освобожденіе отъ платы за ученіе имѣетъ силу въ теченіе одного полугодія.

Ст. 53. Правила о дисциплинарныхъ взысканіяхъ съ учениковъ гимназій и прогимназій составляются мѣстными педагогическими совѣтами и утверждаются, по представленію начальника учебной дирекціи, Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія; при чемъ высшую степень наказанія составляетъ исключеніе изъ заведенія, каковому наказанію ученики подвергаются лишь по опредѣленію педагогическаго совѣта, съ утвержденія начальника учебной дирекціи.

Ст. 54. Въ концѣ каждаго учебнаго года ученики подвергаются испытанію изъ всего пройденнаго въ теченіе года, и, по результатамъ этого испытанія, удостоиваются перевода въ высшіе классы.

Ст. 55. Отмѣтки для опредѣленія степени познаній учениковъ, устанавливаются особою инструкцією отъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Art. 49. Ogólny zapis uczniów odbywa się każdego roku przed rozpoczęciem kursu nauk; jednakże Rada Pedagogiczna, z powodów na szczególną uwagę zasługujących, może dozwalać przyjęcia i w ciągu rocznego kursu nauk, gdy z uprzedniego egzaminu kandydata przekonano się, że tenże przy swych znajomościach i rozwinięciu, może słuchać kursu w tej klasie, do której przyjętym być pragnie.

Art. 50. Uczniowie gimnazyów i progimnazyów nosić mają ubranie formy przepisanej dla uczniów tych zakładów w Królestwie Polskim.

Art. 51. Od każdego ucznia w gimnazjum i progimnazjum pobierana będzie opłata za naukę, w Warszawie po *piętnaście*, a w innych miastach Królestwa po *dwanaście* rubli na rok. Opłata takowa wnoszona być ma do Skarbu Królestwa, co pół roku z góry za każde półrocze. Ci, którzy nie złożą w ciągu pierwszych dwóch miesięcy każdego półrocza kwitu z uiszczonęj opłaty, za naukę, uwalniają się z zakładu, lecz mogą być przyjęci napowrót, gdy przedstawia kwity takowe z uiszczonęj opłaty za całe półrocze.

Art. 52. Rada Pedagogiczna mocną będzie uwalniać od opłaty za naukę, uczniów niedostatnich, zasługujących na to swym postępem w naukach, pilnością i sprawowaniem się. Przytém pilnować winna, aby ogólna liczba uwalniających się od opłaty za naukę, wynosiła nie więcej jak *dzieśiąty* procent w stosunku do liczby wszystkich uczniów. Uwolnienie od opłaty za naukę służy na jedno półrocze.

Art. 53. Przepisy o dyscyplinarnych karach na uczniów gimnazyów i progimnazyów, ułożone być mają przez miejscowe Rady Pedagogiczne, i zatwierdzone przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej; przyczém najwyższy stopień kary stanowić ma wydalenie z zakładu, której to karze podlegają uczniowie, jedynie na zasadzie uchwały Rady Pedagogicznęj i z zatwierdzenia Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 54. W końcu każdego roku szkolnego, uczniowie mają być poddawani egzaminowi z całorocznego kursu nauk i według rezultatu tego egzaminu, przyznawane sobie mieć będą promocye do klass wyższych.

Art. 55. Wyrazy jakie winny być używane dla oznaczenia stopnia usposobienia uczniów, przepisze osobna Instrukcyja, mająca się wydać przez Kommissyą Rządową Oświecenia Publicznego.

Ст. 56. Ученики первых шести классов, отличные по поведению и оказавшие весьма удовлетворительные успехи в русском языке и в большей части других учебных предметов, награждаются книгами. Число наград для каждого класса определяется Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 57. Ученики, пробывшіе в одномъ классѣ два года и не удостоенные за тѣмъ перелома въ слѣдующій классъ, увольняются изъ заведенія.

Ст. 58. Окончательное испытаніе учениковъ, какъ въ гимназій, такъ и въ прогимназій, производится въ присутствіи педагогическаго совѣта, на основаніи правилъ, составленныхъ симъ совѣтомъ и утвержденныхъ Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 59. Ученики, окончившіе съ успѣхомъ полный курсъ ученія въ гимназій или въ прогимназій, получаютъ аттестаты за подписью членовъ педагогическаго совѣта и съ приложеніемъ печати учебнаго заведенія. Сверхъ того, для награды отличныхъ по поведенію изъ окончившихъ курсъ въ гимназій и оказавшихъ весьма удовлетворительные успехи, какъ въ русскомъ языкѣ и словесности, такъ и въ большей части другихъ учебныхъ предметовъ, назначаются медали золотыя и серебряныя, число которыхъ определяется Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 60. Лица, не обучавшіеся въ гимназійхъ и прогимназійхъ, имѣютъ право подвергаться испытанію изъ полного курса предметовъ, преподаваемыхъ въ сихъ учебныхъ заведеніяхъ, на равнѣ съ учениками сихъ заведеній и въ одно съ ними время, назначенное для испытаній. Выдержавшіе съ успѣхомъ испытаніе въ полномъ гимназическомъ курсѣ получаютъ въ томъ свидѣтельство.

Примѣчаніе. Испытаніе постороннихъ лицъ изъ полного гимназическаго курса начинается съ русскаго языка и словесности, и оказавшіе неудовлетворительное знаніе этихъ предметовъ отказываются въ дальнѣйшемъ испытаніи.

ГЛАВА ПЯТАЯ.

Педагогическій Совѣтъ.

Ст. 61. Для обсужденія вопросовъ, относящихся въ учебной и воспитательной части гимназій и прогимназій, а также для наблюденія за хозяйственною частію ихъ и повѣрки отчетности по оной, состоятъ при этихъ заведеніяхъ педагогическіе совѣты.

Art. 56. Uczniowie pierwszych sześciu klas, odznaczający się dobrą sprawowaniem i którzy okazali zupełnie zadowalniający postęp w języku ruskim i w większej części innych przedmiotów naukowych, otrzymają nagrody w książkach. Liczbę nagród dla każdej klasy ustanowi Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Art. 57. Uczniowie, którzy po dwuletnim pobycie w jednej i tej samej klasie, nie otrzymali promocyi do klasy następnej, mają być z zakładu uwalniani.

Art. 58. Ostateczny egzamen uczniów tak w gimnazjum jak i w progimnazjum, odbywać się ma w obec Rady Pedagogicznej, na zasadzie przepisów ułożonych przez tę Radę i zatwierdzonych przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 59. Uczniowie, którzy ukończyli z pożytkiem pełny kurs nauk w gimnazjum lub progimnazjum, otrzymają atestaty, za podpisem członków Rady Pedagogicznej i opatrzone pieczęcią zakładu naukowego. Nadto, dla wynagrodzenia uczniów odznaczających się wzorowem sprawowaniem, którzy ukończyli kurs nauk w gimnazjum i okazali zupełnie zadowalniający postęp, tak w języku ruskim i literaturze, jako też w większej części innych przedmiotów naukowych, przeznaczają się medale złote i srebrne, liczbę których ustanowi Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Art. 60. Osoby, które nie pobierały nauk w gimnazjach i progimnazjach, mają prawo składać egzamen z całego kursu nauk, wykładanych w pomienionych zakładach naukowych, na równi z uczniami tychże zakładów i w jednym z nimi czasie, wyznaczonym na egzamina. Ci, którzy należycie złożą egzamen z całego gimnazyalnego kursu, otrzymają na to świadectwo.

Uwaga. Egzamina postronnych osób, z całego gimnazyalnego kursu nauk, rozpoczynają się od ruskiego języka i literatury, a tym, którzy okażą niedostateczną znajomość tych przedmiotów, odmawia się składania dalszego egzaminu.

ROZDZIAŁ PIĄTY.

Rada Pedagogiczna.

Art. 61. Dla rozważenia kwestyj, dotyczących części naukowej i wychowawczej w gimnazjach i progimnazjach, oraz dla czuwania nad częścią ekonomiczną tych zakładów i dla sprawdzania ich rachunków, znajdować się będą przy tych zakładach Rady Pedagogiczne.

Ст. 62. Педагогический советъ гимназій и прогимназій составляютъ, подъ предсѣдательствомъ инспектора, законоучителя и всѣ прочіе преподаватели наукъ и языковъ, а также и учитель чистописанія, черченія и рисованія. Обязанность секретаря совета исполняетъ одинъ изъ учителей, избираемый въ эту должность советомъ на два года, и получающій за то добавочное жалованье по штату.

Примѣчаніе. Въ засѣданія педагогическаго совета приглашаются, по усмотрѣнію предсѣдателя, училищный врачъ, имѣющій въ такомъ случаѣ право голоса наравнѣ съ прочими членами.

Ст. 63. Предметы занятій педагогическаго совета суть:

- 1) приемъ учениковъ и переводъ ихъ изъ класса въ классъ;
- 2) выдача аттестатовъ ученикамъ, съ успѣхомъ окончившимъ полный гимназическій курсъ, и свидѣтельствъ ученикамъ, окончившимъ курсъ прогимназій;
- 3) выдача свидѣтельствъ постороннимъ лицамъ, выдержавшимъ испытаніе въ полномъ курсѣ гимназій или прогимназій;
- 4) опредѣленіе наградъ ученикамъ, отличающимся поведениемъ, прилежаніемъ и успѣхами;
- 5) освобожденіе недостаточныхъ учениковъ отъ платы за ученіе;
- 6) опредѣленіе платы съ учениковъ, желающихъ обучаться тому изъ новыхъ языковъ, французскому или нѣмецкому, который не будетъ признанъ Советомъ Управленія Царства обязательнымъ;
- 7) производство испытаній на званіе домашнихъ и начальныхъ учителей и учительницъ, и удостоеніе ихъ этого званія;
- 8) разсмотрѣніе рѣчей, назначаемыхъ для чтенія на публичномъ актѣ;
- 9) избраніе изъ преподавателей секретаря совета, равно какъ и бібліотекаря;
- 10) выборъ книгъ для бібліотеки, а также составленіе правилъ о порядкѣ храненія и выдачи книгъ изъ бібліотеки;
- 11) выборъ учебныхъ руководствъ и пособій изъ числа одобренныхъ Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія;
- 12) разсмотрѣніе и одобреніе программъ преподаванія по каждому предмету;
- 13) разсмотрѣніе росписанія еженедѣльныхъ уроковъ по классамъ, составляемаго инспекторомъ въ началу учебнаго года;

Art. 62. Radę Pedagogiczną gimnazyum i progimnazyum składają pod przewodnictwem Inspektora, Nauczyciele religii i wszyscy inni wykładający nauki i języki, oraz Nauczyciel kalligrafii i rysunków. Obowiązki Sekretarza Rady spełniać ma jeden z Nauczycieli, którego wybierze Rada na dwa lata i który za tę czynność otrzymywać będzie dodatek do płacy, podług etatu.

Uwaga. Na posiedzenia Rady Pedagogicznej, stosownie do uznania Prezesa, może być wzywany Lekarz zakładu, mający w takim razie prawo głosu, na równi z innymi członkami.

Art. 63. Przedmioty zajęć Rady Pedagogicznej są następujące:

- 1) przyjmowanie uczniów i promocyja ich z jednej klasy do drugiej;
- 2) przyznawanie attestatów uczniom, którzy z pożytkiem ukończyli pełny gimnazjalny kurs nauk i świadectw tym, którzy ukończyli kurs nauk w progimnazjum;
- 3) wydawanie świadectw postronnym osobom, które złożyły egzamen z całego kursu gimnazjalnego lub progimnazjalnego;
- 4) wyznaczanie nagród uczniom, odznaczającym się sprawowaniem, pilnością i postępem w naukach;
- 5) uwalnianie uczniów niedostatnich od opłaty za naukę;
- 6) oznaczenie wysokości opłaty od uczniów, chcących uczyć się tego z nowożytnych języków, to jest francuzkiego lub niemieckiego, który przez Radę Administracyjną Królestwa nie będzie uznany za obowiązujący;
- 7) odbywanie egzaminów kwalifikacyjnych na stopień Nauczycieli i Nauczycielek domowych i elementarnych, oraz przyznawanie im tego stopnia;
- 8) przeglądanie mów, które mają być czytane na Akcie uroczystym;
- 9) wybór z grona Nauczycieli Sekretarza Rady, oraz Bibliotekarza;
- 10) wybór dzieł dla biblioteki, oraz ułożenie przepisów o porządku utrzymywania biblioteki i wydawania z niej książek;
- 11) wybór naukowych przewodników i pomocy naukowej z liczby zaleconych przez Kommissję Rządową Oświecenia Publicznego;
- 12) roztrząsanie i przyjmowanie programów wykładu każdego przedmiotu;
- 13) roztrząsanie rozkładu tygodniowego lekcyj na klasy, projektowanego przez Inspektora na początku roku szkolnego;

- 14) соображения относительно раздѣленія классовъ на параллельныя отдѣленія;
- 15) составленіе правилъ о дисциплинарныхъ взысканіяхъ съ учащихся;
- 16) составленіе правилъ о надзорѣ за учениками внѣ училища;

17) разсмотрѣніе годичныхъ отчетовъ по учебной, воспитательной и хозяйственной частямъ, составляемыхъ инспекторомъ;

18) заключеніе условій на поставку необходимыхъ для заведенія вещей;

19) наблюденіе за правильнымъ употребленіемъ училищныхъ суммъ;

20) ежегодная повѣрка имущества заведенія; и

21) изысканіе и обсужденіе мѣръ, клонящихся къ улучшенію учебной, воспитательной и хозяйственной частей заведенія.

Ст. 64. Заключенія педагогическаго совѣта по предметамъ, означеннымъ въ пунктахъ 5, 6, 8, 9, 10 и 17 предъдущей статьи, представляются на утвержденіе начальника учебной дирекціи; заключенія же совѣта по предметамъ, поименованнымъ въ пунктахъ 7, 11, 12, 14, 15, 16 и 21, представляются начальнику дирекціи, для испрошенія разрѣшенія Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 65. Опредѣленіе педагогическаго совѣта по предметамъ, предоставленнымъ его окончательному рѣшенію, объявляютъ ся инспекторомъ и немедленно приводятся въ исполненіе.

Ст. 66. Педагогическій совѣтъ собирается въ теченіе учебнаго года, по крайней мѣрѣ, одинъ разъ въ мѣсяцъ, а въ случаѣ надобности, онъ можетъ быть созываемъ предсѣдателемъ и чаще.

Ст. 67. Для обсужденія и рѣшенія дѣлъ въ совѣтѣ требуется присутствіе не менѣе двухъ третей его членовъ.

Ст. 68. Дѣла рѣшаются въ совѣтѣ по большинству голосовъ. При равенствѣ голосовъ перевѣсъ даетъ голосъ предсѣдателя. Предсѣдатель, въ случаѣ несогласія съ мнѣніемъ педагогическаго совѣта, представляетъ о томъ начальнику учебной дирекціи, а если дѣло не терпитъ отлагательства и не превышаетъ власти, предоставленной совѣту, то распоряжается по собственному усмотрѣнію и немедленно доноситъ о своемъ распоряженіи начальнику дирекціи, представляя ему и журналъ педагогическаго совѣта.

Ст. 69. Протоколы засѣданій педагогическаго совѣта представляются, въ копіяхъ, начальнику учебной дирекціи. Въ случаѣ

14) чиненіе wniosków co do podziału klass na paralelne oddziały;

15) ułożenie przepisów o karach dyscyplinarnych na uczniów;

16) ułożenie przepisów o dozorze uczniów po za obrębem zakładu;

17) przeglądzenie układanych przez Inspektora sprawozdań rocznych z części naukowej, edukacyjnej i ekonomicznej;

18) zawieranie umów na dostawę, potrzebnych dla zakładu przedmiotów;

19) czuwanie nad właściwym szafunkiem funduszy szkolnych;

20) sprawdzanie coroczne inwentarza zakładu, — i

21) obmyślanie i ocenianie środków, zmierzających do ulepszeń części naukowej, edukacyjnej i ekonomicznej zakładu.

Art. 64. Uchwały Rady Pedagogicznej, dotyczące przedmiotów oznaczonych w punktach 5, 6, 8, 9, 10 i 17 artykułu poprzedzającego, mają być przedstawiane do zatwierdzenia Naczelnikowi Dyrekcji Naukowej. Wnioski zaś téjże Rady co do przedmiotów wymienionych w punktach 7, 11, 12, 14, 15, 16 i 21, winny być przedstawiane Naczelnikowi Dyrekcji, dla wyjednania decyzji Kommissji Rządowej Oświecenia Publicznego.

Art. 65. Uchwały Rady Pedagogicznej w przedmiotach pozostawionych ostatecznej jej decyzji, objawiane będą przez Inspektora i niezwłocznie wprowadzane w wykonanie.

Art. 66. Rada Pedagogiczna zbierać się będzie w ciągu roku szkolnego, przynajmniej raz na miesiąc, a w razie potrzeby, może być i częściej przez prezydującego zwoływana.

Art. 67. Do roztrząsania i decydowania przedmiotów w Radzie, potrzebną jest obecność przynajmniej dwóch trzecich części jej członków.

Art. 68. Przedmioty decydowane być mają w Radzie większością głosów. W razie równości zdań, przeważa głos prezydującego. Jeśli prezydujący nie podziela opinii Rady Pedagogicznej, wówczas czyni o tém przedstawienie do Naczelnika Dyrekcji Naukowej, a jeśli przedmiot nie cierpi zwłoki i nie przewyższa atrybucyj służących Radzie; wtedy załatwia go według własnego uznania i o wydaném przez siebie rozporządzeniu, niezwłocznie donosi Naczelnikowi Dyrekcji, przedstawiając mu zarazem i protokół posiedzenia Rady Pedagogicznej.

Art. 69. Protokoły posiedzeń Rady Pedagogicznej przedstawiane być winny w kopii Naczelnikowi Dyrekcji Naukowej. W razach

разногласія членовъ, если меньшинство показываетъ, мнение онаго доводится до свѣдѣнія начальника учебной дирекціи.

ГЛАВА ШЕСТАЯ.

Права и преимущества гимназій и прогимназій.

Ст. 20. Гимназій и прогимназій имѣютъ свою печать съ гербомъ Царства и съ надписію: „такой-то гимназій или прогимназій.“

Ст. 21. Гимназій и прогимназій освобождаются отъ употребленія гербовой бумаги и отъ уплаты штемпельныхъ пошлинъ по совершаемымъ какъ отъ имени ихъ, такъ и въ пользу ихъ актамъ, и вообще по всѣмъ касающимся до нихъ дѣламъ.

Сб. 22. Посылаемые подъ печатью гимназій и прогимназій официальные бумаги и посылки, принимаются на почту на основаніи общихъ установленій по сему предмету для казенныхъ пакетовъ правилъ.

Ст. 23. Зданія учебного вѣдомства и городскія, занимаемые гимназіями и прогимназіями, въ отношеніи къ освобожденію ихъ отъ квартирной повинности, какъ денежной, такъ и натуральной, а равно и отъ другихъ податей, подчиняются существующимъ по сему предмету въ Царствѣ Польскомъ постановленіямъ относительно всѣхъ вообще казенныхъ зданій.

Ст. 24. Лица, служащіе при гимназіяхъ и прогимназіяхъ по учебной части, пользуются эмеритальными правами, предоставленными служащимъ по этой части.

Ст. 25. Прочія должностныя лица, служащіе при гимназіяхъ и прогимназіяхъ, пользуются, въ отношеніи къ эмеритурѣ, правами и преимуществами, предоставленными служащимъ по гражданской части въ Царствѣ Польскомъ.

Ст. 26. Ученики двухъ высшихъ классовъ гимназій, во время нахождения ихъ въ этихъ классахъ, освобождаются отъ рекрутской повинности, если они пробыли въ гимназій не менѣе трехъ лѣтъ.

Ст. 27. Ученики классическихъ и реальныхъ гимназій, окончившіе съ аттестатомъ курсъ ученія, а равно и постороннія лица, получившія свидѣтельство о знаніи полного курса этихъ гимназій, могутъ поступать въ Варшавскую Главную Школу и другія высшія учебныя заведенія Имперіи и Царства, на основаніи изданныхъ для сихъ заведеній уставовъ и постановленій.

różności zdań członków, jeśli zażąda mniejszość, zdanie jej ma być za-kommunikowe Naczelnikowi Dyrekcji Naukowej.

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

Права и prerogatywy Gimnazjów i Progimnazjów.

Art. 20. Gimnazya i progimnazya mieć będą swoją pieczęć z herbem Królestwa i z napisem: „takie to gimnazjum albo progimnazjum.“

Art. 21. Gimnazya i progimnazya uwalniają się od użycia papieru stemplowego i od opłat stemplowych, przy sporządzaniu tak w ich imieniu jak i na ich rzecz aktów, tudzież w ogóle we wszystkich czynnościach dotyczących tych zakładów.

Art. 22. Przesyłające się pod pieczęcią gimnazjów i progimnazjów urzędowe expedyce i posyłki, przyjmowane być mają na pocztę na zasadzie ogólnych przepisów, ustanowionych w tym przedmiocie dla rządowych expedycji.

Art. 23. Gmachy do władzy Edukacyjnej należące i miejskie, zajmowane przez gimnazya i progimnazya, pod względem uwolnienia ich od powinności kwaterunkowej, tak w pieniądzach jak i w naturze, oraz i od innych podatków, podlegają istniejącym w tej mierze w Królestwie Polskiem przepisom, co do wszystkich w ogóle gmachów rządowych.

Art. 24. Osoby zostające w służbie przy gimnazjum lub progimnazjum po części naukowej, korzystać będą z praw emerytalnych, zapewnionych służącym po tej części.

Art. 25. Inne osoby, służące przy gimnazjach i progimnazjach, pod względem emerytury, korzystają z praw i prerogatyw, zapewnionych osobom zostającym w służbie cywilnej w Królestwie Polskiem.

Art. 26. Uczniowie dwóch klass wyższych gimnazjalnych, przez czas pobytu swego w tych klassach wolni są od poboru do wojska, jeżeli uczęszczali do gimnazjum nie mniej jak trzy lata.

Art. 27. Uczniowie gimnazjów klassycznych i realnych, którzy z attestatem ukończyli kurs nauk, również osoby postronne, które uzyskały świadectwo o znajomości całego kursu nauk tych gimnazjów, mogą być przyjmowani do Szkoły Głównej Warszawskiej i do innych wyższych zakładów naukowych Cesarstwa i Królestwa, na zasadzie wydanych dla tych zakładów ustaw i postanowień.

Ст. 78. Постановлениями, заключающимися въ настоящемъ уставѣ, который долженъ быть внесенъ въ Дневникъ Законовъ, замѣняются вполнѣ соотвѣтственные главы раздѣла II устава 8 (20) Мая 1862 года о общественномъ воспитаніи въ Царствѣ Польскомъ, и отмѣняются всѣ другія постановленія и распоряженія, съ настоящимъ уставомъ несогласныя.

Министръ Статсъ-Секретарь, (подписалъ) *В. Платоновъ*.

Art. 78. Przepisami, zawartemi w niniejszj Ustawie, która winna być zamieszczoną w Dzienniku Praw, zastępują się w zupełności odpowiednie rozdziały działu II-go Ustawy z d. 8 (20) Maja 1862 r. o wychowaniu publicznem w Królestwie Polskiem i znoszą się wszelkie inne postanowienia i rozporządzenia, z niniejszą Ustawą nie zgodne.

Minister Sekretarz Stanu, (podpisano) *W. Płatonow*.

Za zgodność z oryginałem:

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) *Rogozński*.

Za zgodność:

Директор Глówny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński*.

Директор Канцелярии, *Wł. Holewiński*.

Dziennik Praw		Dziennik Praw		Dziennik Praw	
№	Strona	№	Strona	№	Strona
1	1	2	2	3	3
4	4	5	5	6	6
7	7	8	8	9	9
10	10	11	11	12	12
13	13	14	14	15	15
16	16	17	17	18	18
19	19	20	20	21	21
22	22	23	23	24	24
25	25	26	26	27	27
28	28	29	29	30	30
31	31	32	32	33	33
34	34	35	35	36	36
37	37	38	38	39	39
40	40	41	41	42	42
43	43	44	44	45	45
46	46	47	47	48	48
49	49	50	50	51	51
52	52	53	53	54	54
55	55	56	56	57	57
58	58	59	59	60	60
61	61	62	62	63	63
64	64	65	65	66	66
67	67	68	68	69	69
70	70	71	71	72	72
73	73	74	74	75	75
76	76	77	77	78	78
79	79	80	80	81	81
82	82	83	83	84	84
85	85	86	86	87	87
88	88	89	89	90	90
91	91	92	92	93	93
94	94	95	95	96	96
97	97	98	98	99	99
100	100	101	101	102	102

Дієн оглосzenia, dnia 8 (20) Maja 1866 r.

На подлинномъ Собственно Его Императорскаго Величества рукою написано:

„Быть по сему.“

въ С.-Петербургѣ 5 (17) Января 1866 г.

ШТАТЫ

I. МУЖСКИХЪ ГИМНАЗИЙ И ПРОГИМНАЗИЙ ДЛЯ ПОЛЬСКАГО НАСЕЛЕНІЯ.

I. Штатъ классическихъ гимназій.

№		Число лицъ	Жалованье		Классъ должностей	Эмеритальныя права
			Одно-му	Всѣмъ		
			Руб. с.	Руб. с.		
1	Инспектору (при казенной квартирѣ)	1	1,500	1,500	VI	по учебной службѣ.
2	Помощнику инспектора (онъ же и учитель) добавочныхъ	1	300	300	VII	
3	Законоучителю римско-католическаго исповѣданія	1	800	800	—	
4	Учителямъ русскаго языка и словесности, равно какъ исторіи и географіи Россіи и Польши	2	1,500	3,000	VIII	
5	Двумъ учителямъ наукъ и языковъ	2	1,200	2,400	VIII	
6	Тремъ учителямъ наукъ и языковъ	3	1,000	3,000	VIII	
7	Четыремъ учителямъ наукъ и языковъ	4	800	3,200	VIII	
8	Учителю чистописанія, черченія и рисованія . . .	1	600	600	IX	по гражд. службѣ.
9	Учителю пѣнія	1	200	200	X	
10	Врачу	1	250	250	VIII	
11	На уроки гимнастики . . .	—	—	150	—	

Na oryginalne Własną Jego CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI ręką napisano:

„Ma być podług tego.“

W Petersburgu
d. 5/17 Stycznia 1866 r.

przez CESARZA i KRÓLA,
Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Płatow.

ЕТАТЫ

I. GIMNAZYÓW I PROGIMNAZYÓW MĘŻKICH DLA LUDNOŚCI POLSKIEJ.

I. Etat Gimnazjów klasycznych.

№		Liczba osób	Płaca		Klasa urzędu	Prawo do emerytury
			Jednemu	Wszystkim.		
			Rsr.	Rsr.		
1	Inspektorowi (obok mieszkania rządowego) . . .	1	1,500	1,500	VI	zapewnione służbie naukowej.
2	Pomocnikowi Inspektora (zarazem Nauczycielowi) dodatku do płacy	1	300	300	VII	
3	Nauczycielowi religii wyznania rzymsko-katolickiego	1	800	800	—	
4	Nauczycielom ruskiego języka i literatury oraz historii i geografii Rossyi i Polski	2	1,500	3,000	VIII	
5	Dwóm Nauczycielom umiejętności i języków . . .	2	1,200	2,400	VIII	
6	Trzem Nauczycielom umiejętności i języków . . .	3	1,000	3,000	VIII	
7	Czterem Nauczycielom umiejętności i języków . . .	4	800	3,200	VIII	
8	Nauczycielowi kalligrafii i rysunków	1	600	600	IX	
9	Nauczycielowi śpiewu	1	200	200	X	
10	Lekarzowi	1	250	250	VIII	
11	Na lekcye gimnastyki	—	—	150	—	

№		Число лиц	Жалованье		Классы должностей	Эмеритальные права
			Одному	Всемъ		
			Руб. с.	Руб. с.		
12	Письмоводителю (онъ же и смотритель здания) . . .	1	500	500	X	по гражд. службѣ.
13	Добавочнаго жалованья: Инспектору за уроки, если онъ преподаетъ особый предмет	—	—	250	—	
	Секретарю совѣта и библиотекарю	2	100	200	—	
14	Педелю	1	150	150	—	
15	На библиотеку, учебныя пособия и награды ученикамъ	—	—	500	—	
16	На канцелярскія принадлежности и на наемъ писца	—	—	350	—	
17	На наемъ прислуги, на отопленіе, освѣщеніе, ремонтъ и содержаніе чистоты здания и на другіе расходы по заведенію . . .	—	—	900	—	
	Итого	—	—	18,250	—	

№		Личба осіб	П л а с а		Класса урѣду	Право до эмеритурѣ
			Једне-му	Всѣмъ-кимъ		
			Рsr.	Рsr.		
12	Sekretarzowi (zarazem nadzorcy gmachu)	1	500	500	X	zapewnione służbie administr.
13	Na płace dodatkowe: Inspektorowi za lekcye, jeśli wykłada oddzielny przedmiot	—	—	250	—	
	Sekretarzowi Rady oraz Bibliotekarzowi	2	100	200	—	
14	Pedelowi	1	150	150	—	
15	Na biblioteke, pomoce naukowe i nagrody dla uczniów	—	—	500	—	
16	Na potrzeby kancelaryjne i na najem kopiisty	—	—	350	—	
17	Na najem posługi, na opał, światło, restaurację, i utrzymanie gmachu w porządku i na inne wydatki zakładu . . .	—	—	900	—	
	W ogóle	—	—	18,250	—	

II. Штатъ реальныхъ гимназій.

№		Число лицъ	Жалованье		Классъ должностей	Эмеритальныя права
			Одно-му	Всѣмъ		
			Руб. с.	Руб. с.		
1	Инспектору (при казенной квартирѣ)	1	1,500	1,500	VI	
2	Помощнику инспектора (онъ же и учитель) добавочныхъ	1	300	300	VII	
3	Законоучителю римско-католическаго исповѣданія	1	800	800	—	
4	Учителямъ русскаго языка и словесности, равно какъ исторіи и географіи россіи и польши.	2	1,500	3,000	VIII	по учебной службѣ.
5	Двумъ учителямъ наукъ и языковъ	2	1,200	2,400	VIII	
6	Тремъ учителямъ наукъ и языковъ	3	1,000	3,000	VIII	
7	Четыремъ учителямъ наукъ и языковъ	4	800	3,200	VIII	
8	Учителю чистописанія, черченія и рисованія	1	800	800	IX	
9	Учителю пѣнія	1	200	200	X	
10	Врачу	1	250	250	VIII	
11	На уроки гимнастики	—	—	150	—	
12	Письмоводителю (онъ же и смотритель зданія)	1	500	500	X	по гр. сл.
13	Добавочнаго жалованья:					
	Инспектору за уроки, если онъ преподаетъ особый предметъ	—	—	250	—	
	Секретарю совѣта и бібліотекарю	2	100	200	—	
14	Педелю	1	150	150	—	
15	На бібліотеку, учебныя пособія и награды ученикамъ	—	—	700	—	

II. Etat Gimnazjów Realnych.

№		Liczba osób	Płaca		Klasa urzędu	Prawo do emerytury
			Jednemu	wszystkim		
			Rsr.	Rsr.		
1	Inspektorowi (obok mieszkania rządowego)	1	1,500	1,500	VI	
2	Pomocnikowi Inspektora (zarazem Nauczycielowi) dodatku do płacy	1	300	300	VII	
3	Nauczycielowi religii wyznania rzymsko-katolickiego	1	800	800	—	zapewnione
4	Nauczycielom ruskiego języka i literatury, oraz historyi i geografii Rosssyi i Polski	2	1,500	3,000	VIII	służbie naukowój.
5	Dwóm Nauczycielom umiejętności i języków	2	1,200	2,400	VIII	
6	Trzem Nauczycielom umiejętności i języków	3	1,000	3,000	VIII	
7	Czterem Nauczycielom umiejętności i języków	4	800	3,200	VIII	
8	Nauczycielowi kalligrafii i rysunków	1	800	800	IX	
9	Nauczycielowi śpiewu	1	200	200	X	
10	Lekarzowi	1	250	250	VIII	
11	Na lekcye gimnastyki	—	—	150	—	
12	Sekretarzowi (zarazem nadzorcy gmachu)	1	500	500	X	służbie administr.
13	Na płace dodatkowe:					
	Inspektorowi za lekcye, jeżeli wyklada osobny przedmiot	—	—	250	—	
	Sekretarzowi Rady i Bibliotekarzowi	2	100	200	—	
14	Pedelowi	1	150	150	—	
15	Na bibliotekę, pomoce naukowe i nagrody dla uczniów	—	—	700	—	

№		Число лицъ	Жалованье		Классы должностей	Эмеритальные права
			Одному	Всѣмъ		
			Руб. с.	Руб. с.		
16	На канцелярскія принадлежности и на наемъ писца	—	—	350	—	
17	На наемъ прислуги, отопленіе, освѣщеніе, ремонтъ и содержаніе чистоты зданія и на другіе расходы по заведенію	—	—	900	—	
	Итого	—	—	18,650	—	

№		Liczba osób	Płaca		Klasa urzędu	Prawo do emerytury
			Jednemu	wszystkim		
			Rsr.	Rsr.		
16	Na potrzeby kancelaryjne i najem kopyisty	—	—	350	—	
17	Na najem posługi, na opał, światło, restauracyę i utrzymanie gmachu w porządku, oraz na inne wydatki zakładu	—	—	900	—	
	W ogóle	—	—	18,650	—	

III. Штатъ прогимназій (классическихъ и реальныхъ).

№		Число лицъ	Жалованье		Классы должностей	Эмеритальныя права
			Одно-му	Всѣмъ		
			Руб. с.	Руб. с.		
1	Инспектору (при казенной квартирѣ)	1	1,200	1,200	VII	по учебной службѣ.
2	Законоучителю римско-католическаго исповѣданія	1	600	600	—	
3	Учителю русскаго языка, а также исторіи и географіи россіи и польши . . .	1	1,200	1,200	VIII	
4	Двумъ учителямъ наукъ и языковъ	2	1,000	2,000	VIII	
5	Тремъ учителямъ наукъ и языковъ	3	800	2,400	VIII	
6	Учителю чистописанія черченія и рисованія . . .	1	600	600	IX	
7	Учителю пѣнія	1	150	150	X	по гра. сл.
8	Врачу	1	200	200	VIII	
9	На уроки гимнастики . . .	—	—	100	—	
10	Добавочнаго жалованья:					
	Инспектору за уроки, если онъ преподаетъ особый предметъ	—	—	200	—	
	Секретарю совѣта и библиотечарю	2	75	150	—	
11	Письмоводителю (онъ же и смотритель зданія) . . .	1	300	300	XII	по гра. сл.
12	На библиотеку, учебныя пособия и награды ученикамъ	—	—	200	—	
13	На канцелярскія принадлежности	—	—	100	—	
14	На наемъ прислуги, на отопленіе, освѣщеніе, ремонтъ и содержаніе чистоты зданія и на другіе расходы по заведенію . . .	—	—	500	—	
	Итого	—	—	9,900	—	

III. Etat Progimnazyów (klassycznych i realnych).

№		Liczba osób	Płaca		Klasa urzędu	Prawo do emerytury
			Jedemu	Wszystkim		
			Rsr.	Rsr.		
1	Inspektorowi (obok mieszkania rządowego)	1	1,200	1,200	VII	zapewnione
2	Nauczycielowi religii wyznania rzymsko-katolickiego .	1	600	600	—	
3	Nauczycielowi języka ruskiego, tudzież historyi i geografii Rosyyi i Polski . . .	1	1,200	1,200	VIII	służbie naukowej.
4	Dwóm Nauczycielom umiejętności i języków	2	1,000	2,000	VIII	
5	Trzem Nauczycielom umiejętności i języków	3	800	2,400	VIII	
6	Nauczycielowi kalligrafii i rysunków	1	600	600	IX	
7	Nauczycielowi śpiewu	1	150	150	X	służbie administr.
8	Lekarzowi	1	200	200	VIII	
9	Na lekcyę gimnastyki	—	—	100	—	
10	Na płace dodatkowe:					
	Inspektorowi za lekcyę, jeśli wykłada oddzielny przedmiot	—	—	200	—	
	Sekretarzowi Rady, oraz Bibliotekarzowi	2	75	150	—	
11	Sekretarzowi (zarazem nadzorcy gmachu)	1	300	300	XII	służbie administr.
12	Na bibliotekę, pomoce naukowe i nagrody dla uczniów .	—	—	200	—	
13	Na potrzeby kancelaryjne . .	—	—	100	—	
14	Na najem posługi, na opał, światło, restauracyę i utrzymanie gmachu w porządku, oraz na inne wydatki za	—	—	500	—	
	W ogóle	—	—	9,900	—	

Примѣчаніе 1. Въ 9-ти мужскихъ гимназіяхъ, находящихся въ гг. Варшавѣ, Калишѣ, Петровѣ, Люблинѣ, Радомѣ, Кельцахъ, Плоцѣ, Сувалкахъ и Ломжѣ, состоятъ штатныя должности законоучителей православнаго исповѣданія съ окладомъ жалованья по 800 р. с. въ годъ. Для вознагражденія же преподавателей закона Божія православнаго исповѣданія въ тѣхъ среднихъ учебныхъ заведеніяхъ, въ которыхъ не положено штатныхъ законоучителей православнаго исповѣданія, равно какъ и для вознагражденія преподавателей закона Божія другихъ исповѣданій во всѣхъ вообще мужскихъ среднихъ учебныхъ заведеніяхъ Царства, ежегодно полагается въ смѣтѣ расходовъ по вѣдомству Народнаго Просвѣщенія особая сумма. Вознагражденіе это опредѣляется по числу уроковъ.

Примѣчаніе 2. Расходъ на наемъ и ремонтъ зданій гимназій и прогимназій производится изъ общей суммы, назначенной въ смѣтѣ Коммисіи Народнаго Просвѣщенія и распределяемой ею Коммисіею согласно потребности.

1	Варшавѣ	900	2	Калишѣ	800	3	Петровѣ	800	4	Люблинѣ	800	5	Радомѣ	800	6	Кельцахъ	800	7	Плоцѣ	800	8	Сувалкахъ	800	9	Ломжѣ	800	10	Всего	7200
11	Всего	7200	12	Всего	7200	13	Всего	7200	14	Всего	7200	15	Всего	7200	16	Всего	7200	17	Всего	7200	18	Всего	7200	19	Всего	7200	20	Всего	7200

Увѣра 1. Въ девяти гимназіяхъ мужскихъ, истиняющихся въ мѣстахъ: Варшавѣ, Калишу, Петровѣ, Люблинѣ, Радомѣ, Кельцахъ, Плоцку, Сувалкахъ и Ломжѣ, находивъ се мѣта етатове по-сady: Nauczycieli religii wyznania prawoslawnego, z placą roczną po rub. sr. 800. Na wynagrodzenie zaś wykładających naukę religii wyznania prawoslawnego w tych średnich zakładach naukowych, w których nie ma ustanowionych Nauczycieli etatowych religii wyznania prawoslawnego, jako też i na wynagrodzenie wykładających naukę religii innych wyznań, we wszystkich w ogóle мужскихъ среднихъ закладкахъ науковыхъ в Крѣлствѣ, osobny fundusz corocznie zamieszczanym być ma na Budżecie Wydziału Oświecenia Publicznego. Wynagrodzenie to oznaczane będzie według liczby lekcji. II I

Увѣра 2. Wydatek na najem i restaurację gmachów w których mieszczą się gimnazja i progimnazja, uskuteczniany być ma z o gólnego funduszu zamieszczonego w Budżecie Kommissji Oświecenia Publicznego i rozkładanego przez tę Kommissję, stosownie do potrzeb.

1	Варшавѣ	30	2	Калишѣ	30	3	Петровѣ	30	4	Люблинѣ	30	5	Радомѣ	30	6	Кельцахъ	30	7	Плоцѣ	30	8	Сувалкахъ	30	9	Ломжѣ	30	10	Всего	300
11	Всего	300	12	Всего	300	13	Всего	300	14	Всего	300	15	Всего	300	16	Всего	300	17	Всего	300	18	Всего	300	19	Всего	300	20	Всего	300

Примѣчаніе 1. Гимназія и прогимназія въ Кельцахъ
Примѣчаніе 2. Въ Кельцахъ прогимназія не имѣетъ
распределенія средствъ съ вѣдомства Народнаго
просвѣщенія въ вѣдомствѣ вѣдомствъ вѣдомствъ

Приложение к ст. 37-й.

Таблицы числа недѣльных уроковъ въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ.

A. Въ классическихъ гимназіяхъ.

Предметы	Классы							Всего часовъ уроковъ в недѣлю
	I	II	III	IV	V	VI	VII	
Законъ Божій	2	2	2	2	2	2	2	14
Польскій языкъ и словесность	4	4	4	3	3	3	3	24
Русскій языкъ и словесность	4	4	4	3	3	3	3	24
Латинскій языкъ	5	5	5	5	5	5	5	35
Греческій языкъ	—	—	—	4	6	6	6	22
Нѣмецкій или французскій языкъ	3	3	3	2	2	2	2	17
Математика: арифметика, алгебра, геометрія и тригонометрія	3	3	3	3	3	3	4	22
Физика и космографія	—	—	—	—	2	2	2	6
Всеобщая исторія	—	—	2	2	2	2	2	10
Исторія Россіи и Польши	—	—	—	—	2	2	3	7
Всеобщая географія	2	2	2	2	—	—	—	8
Географія Россійской Имперіи и Царства Польскаго	—	—	—	2	2	2	—	6
Естественная исторія	2	3	2	—	—	—	—	7
Чистописание, черченіе и рисованіе	5	4	3	2	—	—	—	14
Итого	30	30	30	30	32	32	32	216

Примѣчаніе 1. Гимнастика и пѣніе полагаются внѣ класснаго времени.

Примѣчаніе 2. Въ классическихъ прогимназіяхъ число уроковъ распредѣляется согласно съ числомъ уроковъ въ первыхъ четырехъ классахъ настоящей таблицы.

Annex do art. 37.

Wykazy liczby lekcyj tygodniowych w Gimnazyach i Progimnazyach.

A. W gimnazyach klasycznych.

Przedmioty.	Klasy							Ogół lekcyj tygodniowych
	I	II	III	IV	V	VI	VII	
Nauka religii	2	2	2	2	2	2	2	14
Polski język i literatura	4	4	4	3	3	3	3	24
Ruski język i literatura	4	4	4	3	3	3	3	24
Język łaciński	5	5	5	5	5	5	5	35
Język grecki	—	—	—	4	6	6	6	22
Język niemiecki lub francuzki	3	3	3	2	2	2	2	17
Matematyka: arytmetyka, algebra, geometrya i trygonometrya	3	3	3	3	3	3	4	22
Fizyka i kosmografia	—	—	—	—	2	2	2	6
Historia powszechna	—	—	2	2	2	2	2	10
Historia Rosyji i Polski	—	—	—	—	2	2	3	7
Geografia powszechna	2	2	2	2	—	—	—	8
Geografia Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego	—	—	—	2	2	2	—	6
Historia naturalna	2	3	2	—	—	—	—	7
Kalligrafia i rysunki	5	4	3	2	—	—	—	14
Razem	30	30	30	30	32	32	32	216

Uwaga 1. Gimnastyka i śpiew wykładane będą w czasie wolnym od lekcyj.

Uwaga 2. W progimnazyach klasycznych liczba lekcyj rozłożoną być ma stosownie do liczby lekcyj w pierwszych czterech klasach niniejszego wykazu.

Б. Въ гимназіяхъ реальныхъ.

Предметы	Классы							Всего часовъ уроковъ въ не- дѣлю
	I	II	III	IV	V	VI	VII	
Законъ Божій	2	2	2	2	2	2	2	14
Польскій языкъ и сло- весность	4	4	4	3	3	3	3	24
Русскій языкъ и сло- весность	4	4	4	3	3	3	3	24
Латинскій языкъ	5	5	5	5	2	2	2	26
Нѣмецкій или фран- цузскій языкъ	3	3	3	2	2	2	2	17
Математика: арифме- тика, алгебра, геометрія, тригонометрія, аналити- ческая геометрія и нача- ла теоретической меха- ники	3	3	3	3	5	5	5	27
Физика и космографія . .	—	—	—	—	5	3	4	12
Естественная исторія и химія	2	3	2	2	2	4	5	20
Всеобщая исторія	—	—	2	2	2	1	1	9
Исторія Россіи и Поль- ши	—	—	—	2	2	2	1	7
Всеобщая географія . . .	2	2	2	2	—	—	—	8
Географія Россійской Имперіи и Царства Поль- скаго	—	—	—	2	2	2	2	8
Числосчисленіе, черченіе и рисованіе	5	4	3	2	2	2	2	20
Итого	30	30	30	30	32	32	32	216

Примѣчаніе 1. Гимнастика и пѣніе полагаются въ класснаго времени.

Примѣчаніе 2. Въ реальныхъ прогимназіяхъ число уроковъ рас-
предѣляется согласно съ числомъ уроковъ въ первыхъ четы-
рехъ классахъ настоящей таблицы.

В. W gimnazyachъ realnychъ.

Przedmioty	Klasy							Ogół lekcij jednoodzin- nych w tygod.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	
Nauka religii	2	2	2	2	2	2	2	14
Polski język i literatura .	4	4	4	3	3	3	3	24
Ruski język i literatura .	4	4	4	3	3	3	3	24
Język łaciński	5	5	5	5	2	2	2	26
Język niemiecki lub francuzki	3	3	3	2	2	2	2	17
Matematyka: arytmety- ka, algebra, geometrya, trygonometrya, geometrya analityczna i początki me- chaniki teoretycznej . . .	3	3	3	3	5	5	5	27
Fizyka i kosmografia . . .	—	—	—	—	5	3	4	12
Historia naturalna i chemija	2	3	2	2	2	4	5	20
Historia powszechna . . .	—	—	2	2	2	2	1	9
Historia Rosyji i Polski .	—	—	—	2	2	2	1	7
Geografia powszechna . .	2	2	2	2	—	—	—	8
Geografia Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego	—	—	—	2	2	2	2	8
Kalligrafia i rysunki . .	5	4	3	2	2	2	2	20
Razem	30	30	30	30	32	32	32	216

Uwaga 1. Gimnastyka i śpiew wykładane być mają w czasie wolnym od lekcij.

Uwaga 2. W progimnazyachъ realnychъ liczba lekcij rozłożoną będzie zgodnie z liczbą lekcij oznaczonych w pierwszych czterech klasach niniejszego wykazu.

Zgodno z oryginałem:

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) Rogoziński.

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący

w Komisji Rządowej Sprawiedliwości, Wostński.

Dyrektor Kancellaryi, Wl. Holewinski.

Dzień ogłoszenia, dnia 8 (20) Maja 1866 r.

На подлинномъ Собственною Его Императорскаго Величества
рукою написано:

„Быть по сему.“

въ С.-Петербургѣ,
5 (17) Января 1866 г.

УСТАВЪ

русскихъ мужскихъ гимназій и прогимназій для Греко-Уніат-
скаго населенія въ Царствѣ Польскомъ.

ГЛАВА ПЕРВАЯ.

Общая положенія.

Ст. 1. Русскія гимназіи и прогимназіи имѣютъ цѣлю доста-
вить воспитывающемуся въ нихъ русскому юношеству греко-уніат-
скаго вѣроисповѣданія общее образованіе, въ духѣ своей народно-
сти. Вместе съ тѣмъ, означенныя гимназіи готовятъ къ по-
ступленію въ высшія учебныя заведенія Имперіи и Царства.

Ст. 2. Соотвѣтственно цѣли русскихъ гимназій и прогимна-
зій, преподаваніе въ нихъ по всемъ предметамъ происходитъ на
русскомъ языкѣ, и всѣ лица, служащія въ нихъ по учебно-воспита-
тельной части, должны быть русскіе.

Ст. 3. По различію предметовъ, содѣйствующихъ общему
образованію, и цѣлей гимназическаго обученія, русскія гимназіи и
прогимназіи могутъ быть классическія и реальныя.

Ст. 4. Въ гимназіи полагается семь классовъ, съ годичнымъ
курсомъ для каждаго класса.

Примѣчаніе. По мѣрѣ возможности, низшіе четыре класса ги-
мназій помѣщаются отдѣльно отъ высшихъ трехъ классовъ.

Ст. 5. Кромѣ учреждаемыхъ нынѣ въ гг. Холмѣ и Бялѣ
русскихъ классическихъ гимназій и прогимназій для русскаго насе-
ленія, гимназіи и прогимназіи классическія и реальныя могутъ быть
учреждаемы и въ другихъ мѣстахъ, гдѣ по численности и потреб-
ностямъ этого населенія, онѣ признаны будутъ нужными.

Na oryginalne Własną Jego CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI
ręką napisano:

„Ma być podług tego“.

w Petersburgu
dnia 5 (17) Stycznia 1866 roku.

przez CESARZA i KRÓLA,
Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Platonow.

U S T A W A

Gimnazjów i Progimnazjów męzkich dla ludności Ruskiej Greko-
Unickiej w Królestwie Polskiem.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Gimnazya i progimnazya ruskie, mają na celu podać
młodzieży ruskiej greko-unickiego wyznania, nauki w nich pobierają-
cej, sposobność nabycia wykształcenia ogólnego, w duchu swęj naro-
dowości. Obok tego, gimnazya te przygotowują do wyższych zakładów
naukowych Cesarstwa i Królestwa.

Art. 2. Stosownie do celu gimnazjów i progimnazjów ruskich
wykład wszystkich przedmiotów naukowych, ma się w nich odbywać
w języku ruskim i wszystkie osoby służące w nich po części naukowo-
wychowawczej, winny być pochodzenia ruskiego.

Art. 3. Z powodu różności przedmiotów wpływających na wykształ-
cenie ogólne i ze względu na cel nauki gimnazyalnej, gimnazya i pro-
gimnazya ruskie dzielą się na *klasyczne* i *realne*.

Art. 4. Gimnazjum składa się ma z siedmiu klass, z kursem ro-
cznym dla każdej klasy.

Uwaga. W miarę możności, cztery niższe klasy gimnazyalne,
mieścić się będą oddzielnie od trzech klass wyższych.

Art. 5. Oprócz urządzanych obecnie w miastach Chełmie i Biale
ruskich klasycznych gimnazjów i progimnazjów dla ludności ruskiej,
gimnazya i progimnazya klasyczne i realne, mogą być urządzane i w in-
nych miejscach, gdzie ze względu na liczbę téj ludności i jej potrzeby,
uznane one będą za niezbędne.

Ст. 6. Прогимназии классическія и реальныя состоятъ изъ четырехъ классовъ, соотвѣствующихъ четыремъ нижнимъ классамъ классическихъ и реальныхъ гимназій.

Ст. 7. Гимназій и прогимназій открываются, по представленію Правительственной Комисіи Народнаго Просвѣщенія, съ разрѣшенія Совѣта Управленія Царства, и состоятъ въ непосредственномъ вѣдѣніи начальниковъ тѣхъ учебныхъ дирекцій, въ предѣлахъ коихъ онѣ находятся.

Ст. 8. При учрежденіи гимназій и прогимназій, съ классическимъ или реальнымъ курсомъ, Правительственная Комисія Народнаго Просвѣщенія принимаетъ въ соображеніе мѣстныя потребности и учебныя средства.

Ст. 9. Русскія гимназій и прогимназій содержатся на счетъ казны Царства Польскаго.

ГЛАВА ВТОРАЯ

Должностныя лица.

Ст. 10. При гимназій состоятъ слѣдующія должностныя лица: 1. инспекторъ, 2. помощникъ инспектора, 3. учителя, 4. врачъ и 5. письмоводитель. Въ прогимназій полагаются тѣ же должностныя лица, за исключеніемъ помощника инспектора.

I. Инспекторъ и его помощникъ.

Ст. 11. Инспекторъ гимназій и прогимназій избирается изъ лицъ, получившихъ образованіе въ университетѣ или другомъ высшемъ учебномъ заведеніи и обратившихъ на себя вниманіе своею педагогическою опытностію. Онъ утверждается въ должности, по представленію Правительственной Комисіи Народнаго Просвѣщенія, Совѣтомъ Управленія Царства.

Ст. 12. Инспектору гимназій, равно какъ и прогимназій, подчиняются всѣ служащіе въ оныхъ лица.

Ст. 13. Главная обязанность инспектора состоятъ въ надзорѣ какъ за ходомъ преподаванія и воспитанія, такъ и за внѣшнимъ порядкомъ и матеріальнымъ благосостояніемъ ввѣреннаго ему училища и вообще за точнымъ исполненіемъ всѣхъ постановленій, касающихся гимназій или прогимназій.

Art. 6. Proгимnazya klasyczne i realne składać się mają z czterech klass, odpowiadających czterem klassom niższym klasycznych i realnych gimnazjów.

Art. 7. Gimnazya i progimnazya otwierane być mają z decyzji Rady Administracyjnej Królestwa, na przedstawienie Komisji Rządowej Oświecenia Publicznego i zostawać będą w bezpośrednim za-wiadywaniu Naczelników tych Dyrekcyj Naukowych, w obrębie których one się znajdują.

Art. 8. Przy urządzaniu gimnazjów i progimnazjów z kursem nauk klasycznym lub realnym, Komisya Rządowa Oświecenia Publicznego mieć będzie na względzie miejscowe potrzeby i środki naukowe.

Art. 9. Gimnazya i progimnazya ruskie, mają być utrzymywane kosztem Skarbu Królestwa Polskiego.

ROZDZIAŁ DRUGI.

Osoby należące do składu gimnazjum lub progimnazjum.

Art. 10. Do składu gimnazjum należeć mają następujące osoby: 1. Inspektor, 2. Pomocnik Inspektora, 3. Nauczyciele, 4. Lekarz i 5. Sekretarz. W progimnazjach mają być też same osoby, wyjąwszy Pomocnika Inspektora.

I. INSPEKTOR I JEGO POMOCNIK.

Art. 11. Inspektor gimnazjum i progimnazjum, wybierany być winien z osób, które odebrały wykształcenie w Uniwersytecie lub w innym wyższym zakładzie naukowym i zwróciły na siebie uwagę swém doświadczeniem pedagogiczném, a zatwierdzany w obowiązkach, na przedstawienie Komisji Rządowej Oświecenia Publicznego, przez Radę Administracyjną Królestwa.

Art. 12. Inspektorowi gimnazjum jak również i progimnazjum, pódlegać mają wszystkie osoby, przy tych zakładach w służbie zostające.

Art. 13. Główny obowiązek Inspektora polega na czuwaniu tak nad biegiem wykładu nauk i wychowania, jako też nad porządkiem zewnętrznym i dobrym bytem materjalnym powierzonego mu zakładu, a w ogólności nad ściśłym wykonywaniem wszystkich postanowień, dotyczących gimnazjum lub progimnazjum.

Ст. 14. Инспектору гимназии и прогимназии предоставляется:

- 1) председательствовать в педагогическом совете;
- 2) избирать, из лиц способных и благонадежных, учителей и должностных лиц гимназий или прогимназий и представлять о них начальнику учебной дирекции, для исходатайствования у Правительственной Комиссии Народного Просвещения утверждения в должности избранных учителей и других должностных лиц, кроме писмоводителя, который утверждается в должности самим начальником учебной дирекции;
- 3) аттестовать всех служащих под его ведением лиц пред начальником учебной дирекции и представлять их к наградам;
- 4) представлять подчиненных ему лиц начальнику учебной дирекции к увольнению с должности за выслугою срока на пенсию или за неспособностью;
- 5) представлять начальнику учебной дирекции об увольнении служащих при заведении лиц в отпуск, на основании действующих по этому предмету в Царстве узаконений;
- 6) споситься с местными начальствами по всем делам, не требующим разрешения начальника учебной дирекции, и
- 7) определять и увольнять как писца, так и низших служащих, и назначать им жалованье из общей суммы, положенной на этот предмет по штату.

Ст. 15. Инспектор, по представлению начальника учебной дирекции и с утверждения Правительственной Комиссии Народного Просвещения, может преподавать один из учебных предметов, с особым за то вознаграждением по штату.

Ст. 16. По званию председателя педагогического совета, инспектор определяет время обыкновенных его заседаний, созывает совет в чрезвычайных случаях по своему усмотрению, предлагает на обсуждение свои предположения по учебной и воспитательной части, соблюдает очередь при рассмотрении вопросов, вносимых другими членами, направляет прения, следит за правильностью и порядком заседаний и объявляет определения совета.

Ст. 17. Помощник инспектора гимназии избирается инспектором из числа учителей наук и языков, отличающихся педагогическою опытностью и, по представлению начальника учебной дирекции, утверждается в этом звании Правительственною Комиссией Народного Просвещения.

Art. 14. Inspektorowi gimnazyum i progimnazyum służy prawo:

- 1) Prezydować w Radzie Pedagogicznej;
- 2) Wybierać z pomiędzy osób zdolnych i godnych zaufania, Nauczycieli i inne osoby zostające w służbie przy gimnazyach i progimnazyach i przedstawiać je Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej w celu wyjednania u Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego zatwierdzenia takowych w obowiązkach, oprócz Sekretarza, którego zatwierdza w obowiązkach sam Naczelnik Dyrekcyi Naukowej;
- 3) Attestować przed Naczelnikiem Dyrekcyi Naukowej wszystkie osoby w służbie pod jego zawiadywaniem zostające i przedstawiać osoby te do nagród;
- 4) Przedstawiać podwładne mu osoby Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej do uwolnienia od obowiązków, z powodu wysłużenia przez nie lat przepisanych na pensję, albo dla nieudolności;
- 5) Przedstawiać Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej, osoby służące przy zakładzie do urlopów, na zasadzie obowiązujących w tej mierze przepisów w Królestwie;
- 6) Znosić się z miejscowymi władzami we wszelkich interessach, nie wymagających decyzji Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, i
- 7) Przyjmować i uwalniać tak kopiistę, jako też służbę niższą i wyznaczać im płacę z ogólnego funduszu na ten cel w etacie zamieszczonego.

Art. 15. Inspektor, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej i z zatwierdzenia Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, może wykładać jeden z przedmiotów naukowych, za oddzielnem za to, według etatu, wynagrodzeniem.

Art. 16. Inspektor, jako Prezes Rady Pedagogicznej, wyznacza terminy zwyczajnych jej posiedzeń, zwołuje Radę w wypadkach nadzwyczajnych podług swego uznania, oddaje pod rozagę wnioski swoje, części naukowe i wychowawcze dotyczące, przestrzega kolejnego porządku w roztrząsaniu kwestyj wnoszonych przez innych członków, kieruje dyskusją, pilnuje regularności i porządku posiedzeń i objawia uchwały Rady.

Art. 17. Pomocnika Inspektora gimnazyum, wybiera Inspektor grona odznaczających się doświadczeniem pedagogicznem Nauczycieli umiejętności i języków, zatwierdza go zaś w tych obowiązkach, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Ст. 18. Помощник инспектора, въ случаѣ болѣзни или отсутствія инспектора, вступаетъ во всѣ его права и обязанности. Въ прогимназіи, въ подобныхъ случаяхъ, начальникъ учебной дирекціи поручаетъ управленіе заведеніемъ одному изъ учителей.

Ст. 19. Помощникъ инспектора гимназіи, будучи вмѣстѣ съ тѣмъ и учителемъ оной, получаетъ добавочный по штату окладъ, сверхъ содержанія по занимаемой имъ должности учителя.

II. УЧИТЕЛИ.

Ст. 20. Предметы ученія въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ распределяются между штатными преподавателями. Таковы преподаватели суть: законоучитель, учителя наукъ и языковъ, учитель церковнаго пѣнія и учителя чистописанія, черченія и рисованія.

Ст. 21. Законоучители гимназій и прогимназій назначаются Главнымъ Директоромъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, по соглашенію съ Главнымъ Директоромъ Правительственной Коммисіи Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ, изъ священниковъ греко-уніатскаго вѣроисповѣданія.

Ст. 22. Преподаваніе закона Божія ученикамъ православнаго и другихъ исповѣданій поручается, Главнымъ Директоромъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, законоучителямъ соответственныхъ вѣроисповѣданій, по предварительномъ соглашеніи съ подлежащимъ вѣдомствомъ.

Ст. 23. Въ преподаватели наукъ и языковъ въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ опредѣляются Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія лица, имѣющія одобрительные аттестаты объ окончаніи полнаго курса въ университетѣ или другомъ высшемъ учебномъ заведеніи.

Примѣчаніе. Нѣмецкій и французскій языки могутъ преподавать и лица, не окончившія курса въ высшемъ учебномъ заведеніи, но выдержавшія въ университетѣ особое специальное испытаніе на званіе учителей новыхъ языковъ въ гимназіи.

Ст. 24. Въ учителя чистописанія, черченія и рисованія, а равно и пѣнія, опредѣляются начальникомъ учебной дирекціи, по представленію инспектора гимназіи или прогимназіи, лица, доказавшія свое специальное знаніе означенныхъ искусствъ и лучшихъ методовъ ихъ преподаванія.

Ст. 25. Учитель гимнастики опредѣляется инспекторомъ гимназіи или прогимназіи и получаетъ плату за труды свои изъ суммы, назначенной на этотъ предметъ по штату.

Art. 18. Pomocnik Inspektora, w razie choroby tegoż lub nieobecności, wstępuje we wszystkie jego prawa i obowiązki. W Progimnazjum, w podobnych wypadkach, Naczelnik Dyrekcyi Naukowej porucza zarząd zakładu jednemu z Nauczycieli.

Art. 19. Pomocnik Inspektora gimnazjum, będąc w niem zarazem i Nauczycielem, obok płacy przywiązanej do posady Nauczyciela, pobierać będzie płacę dodatkową podług etatu.

II. NAUCZYCIELE.

Art. 20. Przedmioty naukowe w gimnazjach i progimnazjach, rozdzielane być mają pomiędzy Nauczycieli etatowych. Nauczycielami takimi są: Nauczyciel religii, Nauczyciele umiejętności i języków, Nauczyciel śpiewu cerkiewnego i Nauczyciele kalligrafii i rysunków.

Art. 21. Nauczycieli religii w gimnazjach i progimnazjach mianuje Dyrektor Główny Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, za porozumieniem się z Dyrektorem Głównym Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, z pomiędzy księży wyznania greko-unickiego.

Art. 22. Wykład nauki religii uczniom prawosławnego wyznania i innych, poruczany będzie przez Dyrektora Głównego Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, Nauczycielom religii odpowiednich wyznań, po poprzedniem porozumieniu się z właściwą Władzą.

Art. 23. Wykładającymi nauki i języki w gimnazjach i progimnazjach, Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego mianuje osoby posiadające attestaty o należytem ukończeniu pełnego kursu w Uniwersytecie lub w innym wyższym zakładzie naukowym.

Uwaga. Języki niemiecki i francuzki mogą wykladać osoby, które i nie ukończyły kursu nauk w wyższym zakładzie naukowym, lecz złożyły w Uniwersytecie osobny specjalny egzamen na stopień Nauczyciela tych języków w gimnazjum.

Art. 24. Na Nauczycieli kalligrafii i rysunków, jak również i śpiewu, Naczelnik Dyrekcyi Naukowej, na przedstawienie Inspektora gimnazjum lub progimnazjum, przyjmować będzie osoby, które udowodniły specjalne swe usposobienie w tych sztukach i znajomość najlepszej metody ich wykładu.

Art. 25. Nauczyciel gimnastyki wybierany być ma przez Inspektora gimnazjum lub progimnazjum i pobierać będzie płacę za swoje zajęcia, z funduszu, na ten cel w etacie oznaczonego.

Ст. 26. Учителямъ дозволяется содѣржать у себя пансіонеровъ, съ соблюденіемъ правилъ, установленныхъ по сему предмету Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія. Правомъ симъ не могутъ пользоваться ни инспекторы гимназій и прогимназій, ни помощники инспекторовъ гимназій.

Ст. 27. Инспектору гимназій и прогимназій предоставляется, съ разрѣшенія начальника учебной дирекціи, распредѣлять, по классамъ, между избранными имъ, инспекторомъ, преподавателями сихъ заведеній, ближайшій надзоръ за успѣхами и поведеніемъ учениковъ.

Ст. 28. Кромѣ ближайшаго надзора за воспитанниками въ заведеніи, на учителяхъ лежитъ обязанность, по требованію инспектора гимназій или прогимназій, помогать ему въ наблюденіи за нравственностію и поведеніемъ учащихся и внѣ заведенія, равно какъ и въ поддержаніи между ними надлежащей дисциплины.

III. Прочія должностныя лица.

Ст. 29. При гимназій и прогимназій состоитъ врачъ, утверждаемый въ должности Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія, по представленію начальника учебной дирекціи.

Примѣчаніе. При прогимназійхъ, находящихся въ городахъ, гдѣ есть мужскія гимназій, должности врача не полагается, а обязанности его безмездно исполняетъ врачъ гимназій.

Ст. 30. Обязанности врача, кромѣ пользованія учениковъ и постоянной заботливости объ ихъ здоровьи, заключаются въ наблюденіи: а) чтобы въ гимназію и прогимназію не поступали ученики, имѣющіе тѣлесныя недостатки или болѣзни препятствующіе вступленію въ общественное заведеніе; б) чтобы въ помѣщеніи учебнаго заведенія и въ распредѣленіи времени занятій учениковъ соблюдалось, на сколько возможно, гигиеническія условія; и в) чтобы упражненія учениковъ въ гимнастикѣ соотношались съ требованіями правильнаго развитія и укрѣпленія физическихъ силъ юношества. Врачъ обязанъ замѣчанія свои по симъ предметамъ представлять начальству учебнаго заведенія и предъявлять оныя педагогическому совѣту, для обсужденія и внесенія въ протоколы его засѣданій. Кромѣ того, на врачѣ лежитъ обязанность пользоваться также безмездно, всѣхъ служащихъ при заведеніи лицъ.

Ст. 31. Производство канцелярскихъ дѣлъ въ гимназій и прогимназій лежитъ на письмоводителѣ, въ помощь которому въ гимназій состоитъ писецъ, получающій плату по найму.

Art. 26. Dozwala się Nauczycielom utrzymywać u siebie pensjonarzy, pod warunkiem zachowania przepisów, przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego w tym przedmiocie wydanych. Z prawa tego nie mogą korzystać ani Inspektorowie gimnazjów i progimnazjów, ani Pomocnicy Inspektorów gimnazjów.

Art. 27. Inspektor gimnazjum i progimnazjum może, za zezwoleniem Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, rozdzielać klasami pomiędzy wybranych przez niego Nauczycieli tych zakładów, bliższy nadzór nad postępem w naukach i sprawowaniem uczniów.

Art. 28. Oprócz bliższego nadzoru nad uczniami w zakładzie, obowiązkiem jest Nauczycieli, na żądanie Inspektora gimnazjum lub progimnazjum, pomagać mu w czuwaniu nad moralnością i sprawowaniem się uczniów i po za obrębem zakładu, jak również w utrzymywaniu należytej między nimi karności.

III. INNE OSOBY NALEŻĄCE DO SKŁADU GIMNAZJUM LUB PROGIMNAZJUM.

Art. 29. Przy gimnazjum i progimnazjum znajdować się ma Lekarz, którego zatwierdza w obowiązkach Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Uwaga. Przy progimnazjach po miastach, w których téż są gimnazya męskie, posada Lekarza nie ustanawia się, a obowiązek jego bezpłatnie spełniać ma Lekarz gimnazjum.

Art. 30. Oprócz leczenia uczniów i ciągłej troskliwości o ich zdrowie, obowiązkiem jest jeszcze Lekarza pilnować: a) żeby do gimnazjów i progimnazjów nie wstępowali uczniowie podlegli wadom fizycznym lub chorobom, stojącym na przeszkodzie w przyjęciu tychże do zakładów naukowych publicznych; b) żeby w lokalu zakładu naukowego i w rozkładzie czasu na zajęcie się uczniów, zachowane były, o ile można, warunki higieniczne, i c) żeby ćwiczenia uczniów gimnastyczne, zastosowane były do potrzeby regularnego rozwijania się i wzmacniania sił fizycznych młodzieży. Lekarz obowiązany jest postrzeżenia swoje w tych przedmiotach, komunikować Zwierzchności zakładu naukowego i przedstawiać takowe Radzie Pedagogicznej, w celu rozpoznania i wprowadzenia ich do protokołu jej posiedzeń. Oprócz tego, obowiązkiem jest Lekarza leczyć również bezpłatnie, wszystkie osoby w służbie przy zakładzie zostające.

Art. 31. Załatwianie czynności kancelaryjnych w gimnazjum i progimnazjum, należy do Sekretarza, któremu do pomocy w gimnazjum ma być dodany kopiaista najemny.

ГЛАВА ТРЕТЯ.

Учебная часть.

Ст. 32. Учебный курс русских классических гимназий составляет следующие предметы:

- 1) Законъ Божій греко-уніатскаго вѣроисповѣданія;
- 2) Русскій языкъ съ церковно-славянскимъ и словесность;
- 3 и 4) Латинскій и греческій языки;
- 5) Математика;
- 6) Физика и космографія;
- 7) Всеобщая исторія;
- 8) Исторія Россіи и Польши;
- 9) Всеобщая географія;
- 10) Географія Россійской Имперіи и Царства Польскаго;
- 11) Естественная исторія (краткое наглядное объясненіе трехъ царствъ природы);
- 12) Польскій языкъ;
- 13) Одинъ изъ новыхъ языковъ: нѣмецкій или французскій, избраніе котораго, для каждой гимназіи или прогимназіи, предоставляется Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, съ утвержденія Совѣта Управленія Царства;
- 14) Чистописаніе, черченіе и рисованіе, и
- 15) Церковное пѣніе.

Ст. 33. Въ реальныхъ русскихъ гимназіяхъ учебный курсъ трехъ низшихъ классовъ, по предметамъ преподаванія и объему ихъ, тождественъ съ курсомъ соотвѣтственныхъ классовъ классическихъ гимназій. Въ четырехъ же высшихъ классахъ реальныхъ гимназій преподаются слѣдующіе предметы:

- а) въ одинаковомъ объемѣ съ классическими гимназіями:
- 1) законъ Божій греко-уніатскаго вѣроисповѣданія, 2) русскій языкъ съ церковно-славянскимъ и словесность, 3) исторія Россіи и Польши, 4) польскій языкъ, 5) французскій или нѣмецкій языкъ, 6) церковное пѣніе;
- б) въ большемъ объемѣ сравнительно съ классическими гимназіями: 7) математика, 8) физика и космографія, 9) естественная исторія, съ присоединеніемъ къ ней химіи, 10) географія Россійской Имперіи и Царства Польскаго;
- в) въ меньшемъ объемѣ сравнительно съ классическими гимназіями: 11) латинскій языкъ, и 12) всеобщая исторія. Греческій

ROZDZIAŁ TRZECI.

Część naukowa.

Art. 32. Kurs nauk w ruskich gimnazyach klasycznych, stanowią następujące przedmioty:

- 1) Nauka religii greko-unickiego wyznania;
- 2) Język ruski z cerkiewno-sławiańskim i literatura;
- 3 i 4) Języki łaciński i grecki;
- 5) Matematyka;
- 6) Fizyka i kosmografia;
- 7) Historia powszechna;
- 8) Historia Rosyi i Polski;
- 9) Geografia powszechna;
- 10) Geografia Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego;
- 11) Historia naturalna (treściwy wykład trzech królestw natury);
- 12) Język polski;
- 13) Jeden z nowożytnych języków niemiecki lub francuzki, którego wybór dla każdego gimnazjum lub progimnazjum pozostawia się Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, z zatwierdzenia Rady Administracyjnój Królestwa;
- 14) Kalligrafia i rysunki, i
- 15) Śpiew cerkiewny.

Art. 33. W ruskich gimnazyach realnych, kurs nauk trzech klass niższych, pod względem wykładu przedmiotów i ich obszerności, ma być jednakowy z kursem odpowiednich klass gimnazyów klasycznych. W czterech zaś wyższych klassach gimnazyów realnych wykładane być mają następujące przedmioty:

- a) w takim samym zakresie jak w gimnazyach klasycznych:
- 1) nauka religii wyznania greko-unickiego, 2) język ruski z cerkiewno-sławiańskim i literatura, 3) historia Rosyi i Polski, 4) język polski, 5) język francuzki lub niemiecki i 6) śpiew cerkiewny;
- b) w zakresie większym w porównaniu z gimnazyami klasycznymi: 7) matematyka, 8) fizyka i kosmografia, 9) historia naturalna z dołączeniem do niej chemii, 10) geografia Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego;
- c) w zakresie mniejszym w porównaniu z gimnazyami klasycznymi: 11) język łaciński, i 12) historia powszechna. Język grecki

языкъ не преподается въ реальныхъ гимназіяхъ, а въ высшіе классы этихъ гимназій вводится техническое черченіе.

Примѣчаніе 1. Къ числу учебныхъ предметовъ въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ принадлежитъ и гимнастика для желающихъ.

Примѣчаніе 2. Ученики гимназій и прогимназій могутъ также обучаться, по желанію ихъ родителей, тому изъ новыхъ языковъ, нѣмецкому или французскому, который не будетъ признанъ Совѣтомъ Управленія Царства обязательнымъ, за особую плату, устанавливаемую педагогическимъ совѣтомъ, съ утвержденія начальника учебной дирекціи.

Ст. 34. Въ гимназіяхъ классическихъ и реальныхъ, ученикамъ высшаго класса, предъ выпускомъ ихъ, сообщаются, инспекторомъ или преподающимъ исторію Россіи и Польши учителемъ, въ краткомъ изложеніи, по особо составленному, по распоряженію Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, учебнику или руководству, свѣдѣнія объ основныхъ законахъ Имперіи и о значеніи разныхъ присутственныхъ мѣстъ Имперіи и Царства.

Ст. 35. Учебный курсъ классическихъ и реальныхъ прогимназій вполне совпадаетъ съ учебнымъ курсомъ низшихъ четырехъ классовъ соответствующихъ гимназій.

Ст. 36. Объемъ преподаванія предметовъ учебнаго курса какъ въ гимназіяхъ такъ и въ прогимназіяхъ, опредѣляется особою инструкціею отъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 37. Число уроковъ по каждому предмету и распредѣленіе ихъ по классамъ означены въ особыхъ таблицахъ, къ сей статьѣ приложенныхъ, которыя, оставаясь неизмѣнными относительно общаго числа уроковъ по каждому предмету, могутъ, по ближайшему усмотрѣнію Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, подлежать измѣненіямъ въ распредѣленіи числа уроковъ каждаго предмета по классамъ.

Ст. 38. Въ каждомъ классѣ гимназій и прогимназій полагается, по возможности, не болѣе сорока учениковъ. Въ тѣхъ случаяхъ, когда, за переходомъ изъ низшаго класса, въ какомъ либо классѣ оказалось бы болѣе сорока учениковъ, или когда, при полномъ комплектѣ класса, явились бы желающіе поступить въ этотъ классъ, начальнику учебной дирекціи предоставляется ходатайствовать у Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія о раздѣленіи класса на параллельныя отдѣленія и объ испрошеніи, въ случаѣ надобности, у Совѣта Управленія Царства, нужныхъ на то средствъ.

не ма być wykładany w gimnazyach realnych, a w wyższych klassach tegoż gimnazjum wprowadzone być winny rysunki techniczne.

Uwaga 1. Do rzędu przedmiotów naukowych w gimnazyach i progimnazyach należy téż gimnastyka dla życzących jęj uczyć się.

Uwaga 2. Uczniowie gimnazyów i progimnazyów, na żądanie rodziców, mogą także uczyć się tego z nowożytnych języków, niemieckiego lub francuzkiego, który nie będzie uznany przez Radę Administracyjną Królestwa za obowiązujący, za oddzielną opłatą, ustanowić się mającą przez Radę Pedagogiczną, z zatwierdzenia Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 34. W gimnazyach klassycznych i realnych, uczniom klasy najwyższej, przed ich ostatecznym wyjściem, mają być w krótkim wykładzie przez Inspektora lub Nauczyciela historii Rossyi i Polski, udzielone, według przewodnika lub podręcznika, umyślnie w tym celu z rozporządzenia Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego ułożonego, wiadomości o zasadniczych prawach Cesarstwa i o znaczeniu różnych Władz Rządowych Cesarstwa i Królestwa.

Art. 35. Kurs nauk w progimnazyach klassycznych i realnych, odpowiada zupełnie kursowi nauk w czterech klassach niższych takichże gimnazyów.

Art. 36. Obszerność wykładu przedmiotów, stanowiących kurs nauk tak w gimnazyach, jak i w progimnazyach, wskaże osobna Instrukcyja, wydać się mająca przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 37. Liczba lekcyj w każdym przedmiocie i rozkład ich na klasy, oznaczone są w oddzielnych wykazach, do niniejszego artykułu dołączonych, które nie ulegając zmianie co do ogólnej liczby lekcyj w każdym przedmiocie, mogą wszakże, według bliższego uznania Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, być zmienione pod względem rozkładu liczby lekcyj z każdego przedmiotu na klasy.

Art. 38. W każdej klassie gimnazjalnej i progimnazjalnej nie ma być, o ile możności, więcej nad czterdziestu uczniów. W razach atoli, gdyby z powodu przejścia z klasy niższej, okazało się w którejkolwiek klassie więcej niż czterdziestu uczniów, albo gdyby przy pełnym komplecie klasy, zgłosili się życzący postąpić do téj klasy, Naczelnik Dyrekcyi Naukowej może uczynić do Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego przedstawienie, o podział klasy na paralelne oddziały i o wyjednanie, w razie konieczności, u Rady Administracyjnej Królestwa potrzebnych na to środków.

Ст. 39. Время ежедневнаго начатія уроковъ въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ опредѣляется особою инструкціею отъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 40. Ученіе продолжается въ теченіе цѣлаго года, за исключеніемъ воскресныхъ и праздничныхъ дней и вакацій, лѣтнихъ и зимнихъ, изъ коихъ на первые назначается шесть недѣль, а на вторыя, двѣ недѣли. Сверхъ того, ученіе прекращается на страстной и свѣтлой недѣлѣ пасхи.

Ст. 41. Учебный годъ начинается 3 (15) Августа и оканчивается 18 (30) Іюня.

Ст. 42. По окончаніи учебнаго года, въ каждой гимназіи и прогимназіи происходитъ публичный актъ, на которомъ читается отчетъ о состояніи и дѣятельности учебнаго заведенія за минувшій годъ, объявляются имена учениковъ, удостоенныхъ перевода въ высшіе классы, раздаютъ награды ученикамъ, отличившимся успѣхами и поведеніемъ, и аттестаты окончившимъ съ успѣхомъ полный курсъ гимназіи и окончившимъ курсъ прогимназіи. На актѣ могутъ быть произнесены рѣчи членами педагогическаго совѣта, предварительно рассмотрѣнными совѣтомъ и одобренными начальникомъ учебной дирекціи.

Ст. 43. Каждая гимназія должна имѣть: 1) бібліотеку, состоящую: а) изъ книгъ, могущихъ способствовать обогащенію учителей познаніями, и б) изъ книгъ, предназначаемыхъ для употребленія учащимися; 2) физическій кабинетъ; 3) необходимыя пособія по естественной исторіи; 4) достаточное количество географическихъ картъ и глобусовъ, чертежей, рисунковъ и моделей для рисованія; 5) гимнастическіе снаряды, и 6) ноты для пѣнія. При реальной гимназіи, сверхъ сего, должна находиться химическая лабораторія. Прогимназіи должны быть снабжены тѣми же учебными пособиями, за исключеніемъ физическаго кабинета и химической лабораторіи.

Ст. 44. Библіотека поручается бібліотекарю, избираемому педагогическимъ совѣтомъ, на два года, изъ преподавателей. Прочія же учебныя пособія состоятъ, по принадлежности ихъ къ тому или другому предмету, въ вѣдѣніи преподавателей сихъ предметовъ. При храненіи и выдачѣ для чтенія книгъ служатъ руководствомъ правила, составленные педагогическимъ совѣтомъ и утвержденныя начальникомъ учебной дирекціи. За завѣдываніе бібліотекою полагается особая плата, опредѣленная въ штатѣ.

Art. 39. Czas każdodziennego rozpoczęcia lekcyj w gimnazyach i progimnazyach oznaczy oddzielna Instrukcja, wydać się mająca przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 40. Wykład nauk trwać ma przez ciąg całego roku, z wyjątkiem dni niedzielnych i uroczystych, oraz wakacyj letnich i zimowych, z których na pierwsze przeznaczają się sześć tygodni, a na drugie dwa tygodnie. Oprócz tego, wykład nauk zawiesza się przez czas świąt Wielkanocnych od kwietnięj do przewodnięj niedzieli.

Art. 41. Rok szkolny rozpoczynać się ma dnia 3 (15) Sierpnia a kończyć się z dniem 18 (30) Czerwca.

Art. 42. Po upływie roku szkolnego w każdym gimnazjum i progimnazjum odbywać się ma akt uroczysty, na którym odczytanem będzie publicznie sprawozdanie za rok ubiegły, o stanie i działalności zakładu naukowego; ogłoszone zostaną nazwiska uczniów, którzy otrzymali promocyę do klass wyższych; rozdawane będą nagrody uczniom, którzy odznaczyli się postępem w naukach i sprawowaniem, oraz attestaty tym, którzy z pożytkiem ukończyli cały kurs nauk w gimnazjum lub w progimnazjum. Na akcie członkowie Rady Pedagogicznęj mogą miewać mowy, po uprzedniem przérzeniu takowych w Radzie i przyjęciu przez Naczelnika Dyrekcyi Naukowęj.

Art. 43. Każde gimnazjum winno posiadać: 1) bibliotekę, składającą się: a, z dzieł, mogących posłużyć nauczycielom do rozszerzenia swych wiadomości i b, z książek przeznaczonych do użytku uczącęj się młodzieży; 2) gabinet fizyczny; 3) przedmioty pomocnicze, niezbędne przy wykładzie historii naturalnej; 4) dostateczną ilość mapp geograficznych i globusów, pl. nów, rysunków i modeli do rysunku; 5) przyrządy do gimnastyki, i 6) róty do śpiewu. Przy gimnazjum realném, oprócz tego, znajdować się winno laboratorium chemiczne. Progimnazya powinny być zaopatrzone w takież same pomoce naukowe, z wyjątkiem gabinetu fizycznego i laboratorium chemicznego.

Art. 44. Biblioteka ma być powierzona Bibliotekarzowi, którego wybiera Rada Pedagogiczna, na lat dwa z grona Nauczycieli. Inne zaś pomoce naukowe, podług przedmiotu do którego należą, pozostają w zawiadywaniu wykładających te przedmioty. W utrzymywaniu książek i wydawaniu ich do czytania służyć będą za prawidło, przepisy, które ułoży Rada Pedagogiczna i zatwierdzi Naczelnik Dyrekcyi Naukowęj. Za zawiadywanie biblioteką ustanawia się oddzielna płaca, w etacie zakładu oznaczona.

ГЛАВА ЧЕТВЕРТАЯ.

Учащиеся.

Ст. 45. Въ русскія гимназіи и прогимназіи принимаются дѣти всѣхъ состояній, преимущественно русскаго происхожденія и греко-уніатскаго вѣроисповѣданія.

Ст. 46. Поступающіе въ гимназію или прогимназію должны представить инспектору заведенія свидѣтельство о своемъ возрастѣ и о званіи. Медицинское же свидѣтельство поступающихъ въ томъ что имъ привита оспа и что они не имѣютъ тѣлесныхъ недостатковъ или болѣзней, препятствующихъ вступленію въ общественное заведеніе, дѣлается врачомъ гимназіи или прогимназіи.

Ст. 47. Въ первый классъ гимназіи и прогимназіи принимаются дѣти, умѣющія читать и писать по русски, знающія главныя молитвы, а изъ ариѳметики сложеніе, вычитаніе и таблицу умноженія. При семъ наблюдается, чтобы въ первый классъ поступали дѣти не моложе 10 лѣтъ. Во всѣ слѣдующіе классы гимназіи и прогимназіи принимаются имѣющія соотвѣтственные классу познанія и возрастъ.

Ст. 48. Свидѣтельство объ успѣшномъ окончаніи курса въ прогимназіи классической или реальной даетъ право на поступленіе въ 5-й классъ классической или реальной гимназіи безъ испытанія, если со времени окончанія курса до поступленія въ гимназію прошло не болѣе шести мѣсяцевъ. Въ противномъ случаѣ, желающій продолжать свое образованіе въ гимназіи подвергается испытанію. Пріемъ учениковъ 4-хъ высшихъ классовъ классическихъ гимназій въ соотвѣтствующіе классы реальныхъ гимназій, и на оборотъ, допускается всякій разъ не иначе, какъ по особому испытанію.

Ст. 49. Общій пріемъ учениковъ бываетъ каждый годъ предъ началомъ учебнаго курса; по педагогическій совѣтъ, по особо-уважительнымъ причинамъ, можетъ позволять пріемъ и въ теченіе учебнаго года, если по предварительномъ испытаніи поступающаго, удостовѣрится, что послѣдній, по своимъ познаніямъ и развитію, можетъ слѣдовать за курсомъ того класса, въ который желаетъ поступить.

Ст. 50. Ученики гимназій и прогимназій носятъ форменную одежду, установленную для учащихся въ этихъ заведеніяхъ Царства Польскаго.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

Uczniowie.

Art. 45. Do gimnazjów i progimnazjów ruskich mają być przyjmowane dzieci wszystkich stanów, dając pierwszeństwo dzieciom pochodzenia ruskiego i wyznania greko-unickiego.

Art. 46. Wstępujący do gimnazjum lub progimnazjum winni przedstawić Inspektorowi zakładu świadectwo co do wieku i pochodzenia. Poświadczenie zaś lekarskie, że ciż wstępujący mają szczepioną ospę i że nie podlegają wadom fizycznym lub chorobom, stanowiącym przeszkodę w przyjęciu ich do zakładu publicznego, udziela lekarz gimnazjum lub progimnazjum.

Art. 47. Do pierwszej klasy gimnazjum i progimnazjum przyjmują się dzieci, umiejące czytać i pisać po rusku, oraz znające modlitwy główniejsze, a z arytmetyki: dodawanie, odjmowanie i tabliczkę mnożenia. Przytém ma być na względzie, aby do klasy pierwszej nie były przyjmowane dzieci młodsze jak dziesięciu lat wieku. Do wszystkich klass następnych w gimnazjach i progimnazjach przyjmowaną będzie młodzież mająca usposobienie naukowe i wiek odpowiedni właściwej klassie.

Art. 48. Świadectwo z ukończonego z pożytkiem kursu nauk w progimnazjum klassycznym lub realnym, daje prawo wéjścia do klasy 5-jej klassycznego lub realnego gimnazjum bez egzaminu, jeśli od czasu ukończenia kursu do wéjścia do gimnazjum upłynęło nie więcéj nad sześć miesięcy. W razie przeciwnym, życzący dalej kształcić się w gimnazjum podlega egzaminowi. Przyjmowanie uczniów 4-ch wyższych klass gimnazjów klassycznych, do odpowiednich klass gimnazjów realnych i odwrotnie, pozwala się każdy raz, nie inaczej, jak na zasadzie osobnego egzaminu.

Art. 49. Ogólny zapis uczniów odbywa się każdego roku przed rozpoczęciem kursu nauk, jednakże Rada Pedagogiczna, z powodów na szczególną uwagę zasługujących, może dozwalać przyjęcia i w ciągu rocznego kursu nauk, gdy z uprzedniego egzaminu kandydata przekona się, że tenże przy swych wiadomościach i rozwinięciu, może z korzyścią słuchać kursu w téj klassie, do której przyjętym być pragnie.

Art. 50. Uczniowie gimnazjów i progimnazjów nosić mają ubranie formy przepisanej dla uczniów tych zakładów w Królestwie Polskiem.

Ст. 51. Съ каждаго ученика въ гимназій и прогимназій взимается за учение по *дванадцати* рублей въ годъ. Плата сія вносится въ казну Царства пополугодно, впередъ за всякое полугодіе. Непредставившіе, въ теченіе первыхъ двухъ мѣсяцевъ каждаго полугодія, квитанціи во взносъ платы за учение, увольняются изъ заведенія, но могутъ быть снова приняты по представленіи квитанціи во взносъ платы за все полугодіе.

Ст. 52. Педагогическому совѣту предоставляется освобождать отъ платы за учение недостаточныхъ учениковъ, преимущественно русскаго происхожденія и греко-уніатскаго исповѣданія, заслуживающіхъ того своими успѣхами, прилежаніемъ и поведеніемъ. Освобожденіе отъ платы за учение имѣетъ силу въ теченіе одного полугодія.

Ст. 53. Бѣднѣйшимъ ученикамъ греко-уніатскаго исповѣданія, отл чающимъ поведеніемъ, прилежаніемъ и успѣхами, назначаются, по ходатайству педагогическаго совѣта, стипендіи изъ суммъ, положенной для сего по штату. Число и размѣръ стипендій опредѣляется Главнымъ Директоромъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, по представленію начальника учебной дирекціи, основанному на опредѣленіи педагогическаго совѣта.

Ст. 54. Правила о дисциплинарныхъ взысканіяхъ съ учениковъ гимназій и прогимназій составляются мѣстными педагогическими совѣтами и утверждаются, по представленію начальника учебной дирекціи, Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія; при чемъ высшую степень наказанія составляетъ исключеніе изъ заведенія, каковому наказанію ученики подвергаются лишь по опредѣленію педагогическаго совѣта, съ утвержденія начальника учебной дирекціи.

Ст. 55. Въ концѣ каждаго учебнаго года, ученики подвергаются испытанію изъ всего пройденнаго въ теченіе года, и, по результатамъ этого испытанія, удостоиваются перевода въ высшіе классы.

Ст. 56. Отмѣтки для опредѣленія степени познаній учениковъ устанавливаются особою инструкціею отъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 57. Ученики первыхъ шести классовъ, отличные по поведенію и оказавшіе весьма удовлетворительные успѣхи въ рускомъ языкѣ, въ исторіи Россіи и Польши, и въ большей части другихъ учебныхъ предметовъ, награждаются книгами. Число наградъ для каждаго класса опредѣляется Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Art. 51. Od każdego ucznia gimnazyum i progimnazyum pobierana będzie opłata za naukę po *dwaście* rubli na rok. Opłata takowa wnoszona być ma do Skarbu Królestwa co pół roku z góry, za każde półrocze. Ci, którzy nie złożą w ciągu pierwszych dwóch miesięcy każdego półrocza kwitu z uiszczonéj opłaty za naukę, uwalniają się z zakładu, lecz mogą być przyjęci napowrót, gdy przedstawia kwity takowe z uiszczonéj opłaty za całe półrocze.

Art. 52. Rada Pedagogiczna mocną będzie uwalniać od opłaty za naukę uczniów niedostatnich, przedewszystkiem ruskiego pochodzenia i greko-unickiego wyznania, zasługujących na to swym postępem w naukach, pilnością i sprawowaniem się. Uwolnienie od opłaty za naukę służy na jedno półrocze.

Art. 53. Najbardziej niedostatnim uczniom wyznania greko-unickiego, odznaczającym się sprawowaniem, pilnością i postępem w naukach,znaczane być mają, na wstawienie się Rady Pedagogicznéj stypendja, z funduszu na ten cel w etacie zamieszczonego. Liczbę i wysokość stypendjów oznaczy Dyrektor Główny Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, oparte na uchwale rzeczonéj Rady.

Art. 54. Przepisy o dyscyplinarnych karach na uczniów gimnazyów i progimnazyów, ułożone być mają przez miejscowe Rady Pedagogiczne, a zatwierdzone przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej; przyczém najwyższy stopień kary stanowić ma wydalenie z zakładu, któręj to karze podlegają uczniowie jedynie na zasadzie uchwały Rady Pedagogicznéj i z zatwierdzenia Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 55. W końcu każdego roku szkolnego, uczniowie mają być poddawani egzaminowi z całorocznego kursu nauk i według rezultatu tego egzaminu, przyznawane sobie mieć będą promocyje do klass wyższych.

Art. 56. Wyrazy jakie winny być używane dla oznaczenia stopnia usposobienia naukowego uczniów, przepisze osobna Instrukcyja, mająca się wydać przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 57. Uczniowie pierwszych sześciu klass, wzorowego sprawowania się i którzy okazali zupełnie zadawalniający postęp w języku ruskim, w historyi Rossyi i Polski i w większej części innych przedmiotów naukowych, otrzymają nagrody w książkach. Liczbę nagród dla każdéj klasy ustanowi Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Ст. 58. Ученики, пробывшие въ одномъ классѣ два года и неудостоенные за тѣмъ перевода въ слѣдующій классъ, увольняются изъ заведенія.

Ст. 59. Окончательное испытаніе учениковъ, какъ въ гимназіи, такъ и въ прогимназіи, производится въ присутствіи педагогическаго совѣта, на основаніи правилъ, составляемыхъ симъ совѣтомъ и утверждаемыхъ Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 60. Ученики, окончившіе съ успѣхомъ полный курсъ ученія въ гимназіи и прогимназіи, получаютъ аттестаты за подписью членовъ педагогическаго совѣта и съ приложеніемъ печати учебнаго заведенія. Сверхъ того, для награды отличныиъ по поведенію изъ окончившииъ курсъ въ гимназіи и оказавшииъ весьма удовлетворительныиъ успѣхи въ русскомъ языкѣ и словесности, а также въ исторіи Россіи и Польши и въ болѣеиъ части другихъ учебныиъ предметовъ, назначаются медали, золотыя и серебряныя, число которыхъ опредѣляется Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 61. Лица, не обучавшіяся въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ, имѣютъ право подвергаться испытанію изъ полного курса предметовъ, преподаваемыхъ въ сихъ учебныиъ заведеніяхъ, наравнѣ съ учениками сихъ заведеній и въ одно съ ними время, назначенное для испытаній. Выдержавшіе съ успѣхомъ испытаніе въ полномъ гимназическомъ курсѣ получаютъ въ томъ свидѣтельства.

Примѣчаніе. Испытаніе постороннииъ лицъ изъ полного гимназическаго курса начинается съ русскаго языка и словесности, и оказавшииъ неудовлетворительное знаніе этииъ предметовъ отказывается въ дальнѣишемъ испытаніи.

ГЛАВА ПЯТАЯ.

Педагогическій Совѣтъ.

Ст. 62. Для основательнаго обсужденія вопросовъ, относящихся къ учебной и воспитательной части гимназій и прогимназій, а также для наблюденія за хозяйственною частію ихъ и повѣрки отчетности по оной, состоятъ при этииъ заведеніяхъ педагогическіе совѣты.

Ст. 63. Педагогическій совѣтъ гимназій и прогимназій составляютъ, подъ предсѣдательствомъ инспектора, законоучители

Art. 58. Uczniowie, którzy po dwuletnim pobycie w jednej i téj samej klasie, nie otrzymali promocyi do klasy następnej, mają być z zakładu uwolnieni.

Art. 59. Ostateczny egzamen uczniów tak w gimnazyum, jak i w progimnazyum, odbywać się ma w obec Rady Pedagogicznej, na zasadzie przepisów, ułożonych przez tę Radę i zatwierdzonych przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 60. Uczniowie, którzy ukończyli z pożytkiem pełny kurs nauk w gimnazyum i progimnazyum, otrzymują atestaty, za podpisem członków Rady Pedagogicznej i opatrzone pieczęcią zakładu naukowego. Nadto, na nagrody dla uczniów wzorowego sprawowania, z liczby tych, którzy ukończyli kurs nauk w gimnazyum i okazali zupełnie zadawalniający postęp w ruskim języku i literaturze, oraz w historii Rossyi i Polski i w większej części innych przedmiotów naukowych, przeznaczają się medale złote i srebrne, liczbę których ustanowi Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Art. 61. Osoby które nie pobierały nauk w gimnazjach i progimnazjach, mają prawo składać egzamen z całego kursu nauk, wykładanych w pomienionych zakładach naukowych, na równi z uczniami tychże zakładów i w jednym z nimi czasie przeznaczonym na egzamina. Ci, którzy należycie złożą egzamen z całego gimnazyalnego kursu, otrzymają na to świadectwo.

Uwaga. Egzamen postronnych osób, z całego gimnazyalnego kursu nauk, rozpoczynać się ma od ruskiego języka i literatury, a tym, którzy okażą niedostateczne usposobienie w tych przedmiotach, odmówione będzie składanie dalszego egzaminu.

ROZDZIAŁ PIĄTY.

Rada Pedagogiczna.

Art. 62. Dla gruntownego rozważenia kwestyj, dotyczących części naukowej i wychowawczej w gimnazjach i progimnazjach, oraz dla nadzoru nad częścią ekonomiczną tych zakładów i dla sprawdzania ich rachunków, znajdować się będą przy tych zakładach Rady Pedagogiczne.

Art. 63. Radę Pedagogiczną gimnazyum i progimnazyum składają pod przewodnictwem Inspektora: Nauczyciele religii i wszyscy in-

и всѣ прочіе преподаватели наукъ и языковъ, а также и учитель чистописанія, черченія и рисованія. Обязанность секретаря совѣта исполняетъ одинъ изъ учителей, избираемый въ эту должность совѣтомъ на два года, и получающій за то добавочное жалованье по штату.

Примѣчаніе. Въ засѣданія педагогическаго совѣта приглашаются, по усмотрѣнію председателя, училищный врачъ, имѣющій въ такомъ случаѣ право голоса, наравнѣ съ прочими членами.

Ст. 64. Предметы занятій педагогическаго совѣта:

- 1) пріемъ учениковъ и переводъ ихъ изъ класса въ классъ;
- 2) выдача аттестатовъ ученикамъ, съ успѣхомъ окончившимъ полный гимназическій курсъ, и свидѣтельствъ ученикамъ, окончившимъ курсъ прогимназіи;
- 3) выдача свидѣтельствъ постороннимъ лицамъ, выдержавшимъ испытаніе въ полномъ курсѣ гимназіи или прогимназіи;
- 4) опредѣленіе наградъ ученикамъ, отличающимся поведениемъ, прилежаніемъ и успѣхами;
- 5) освобожденіе недостаточныхъ учениковъ отъ платы за ученіе;
- 6) избраніе бѣднѣйшихъ учениковъ для исхodataйствованія имъ стипендій;
- 7) опредѣленіе платы съ учениковъ, желающихъ обучаться тому изъ новыхъ языковъ, нѣмецкому или французскому, который не будетъ признанъ Совѣтомъ Управленія Царства обязательнымъ;
- 8) производство испытаній на званіе домашнихъ и начальныхъ учителей и учительницъ, и удостоеніе ихъ этого званія;
- 9) разсмотрѣніе рѣчей, назначаемыхъ для чтенія на публичномъ актѣ;
- 10) избраніе изъ преподавателей секретаря совѣта, равно какъ и бібліотекаря;
- 11) выборъ книгъ для бібліотеки, а также составленіе правилъ о порядкѣ храненія и выдачи книгъ изъ бібліотеки;
- 12) выборъ учебныхъ руководствъ и пособій, изъ числа одобренныхъ Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія;
- 13) разсмотрѣніе и одобреніе программъ преподаванія по каждому предмету;
- 14) разсмотрѣніе росписанія еженедѣльныхъ уроковъ по классамъ, составляемаго инспекторомъ къ началу учебнаго года;

ни wykładający nauki i języki, oraz Nauczyciel kalligrafii i rysunków. Obowiązki Sekretarza Rady spełniać ma jeden z Nauczycieli, którego wybiera Rada na dwa lata i który za tę czynność otrzymywać będzie dodatek do płacy, podług etatu.

Uwaga. Na posiedzenia Rady Pedagogicznej, stosownie do uznania Prezesa, może być wzywany Lekarz zakładu, mający w takim razie prawo głosu na równi z innymi członkami.

Art. 64. Przedmioty zajęć Rady Pedagogicznej są następujące:

- 1) przyjmowanie uczniów i promocja ich z jednej klasy do drugiej;
- 2) przyznawanie attestatów uczniom, którzy z pożytkiem ukończyli pełny gimnazjalny kurs nauk, i świadectw tym uczniom, którzy ukończyli kurs nauk w progimnazjum;
- 3) wydawanie świadectw osobom postronnym, które złożyły egzamen z całego kursu gimnazjalnego lub progimnazjalnego;
- 4) wyznaczanie nagród uczniom, którzy odznaczyli się sprawowaniem, pilnością i postępem w naukach;
- 5) uwalnianie uczniów niedostatnich od opłaty za naukę;
- 6) wybieranie najbardziej niedostatnich uczniów w celu wyjednania im stypendyów;
- 7) oznaczenie wysokości opłaty od uczniów, chcących uczyć się tego z nowożytnych języków, to jest niemieckiego lub francuskiego, który nie będzie uznany przez Radę Administracyjną Królestwa za obowiązujący;
- 8) odbywanie egzaminów kwalifikacyjnych na stopień Nauczycieli i Nauczycielek domowych i elementarnych, oraz przyznawanie im tego stopnia;
- 9) roztrząsanie mów, przeznaczonych do odczytania na akcie uroczystym;
- 10) wybór z grona wykładających nauki, Sekretarza Rady, oraz Bibliotekarza;
- 11) wybór dzieł do biblioteki, oraz ułożenie przepisów o sposobie utrzymywania biblioteki i wydawania z niej książek;
- 12) wybór naukowych przewodników i pomocy naukowych z liczby zaleconych przez Kommissję Rządową Oświecenia Publicznego;
- 13) roztrząsanie i przyjmowanie programów wykładu każdego przedmiotu;
- 14) roztrząsanie rozkładu tygodniowego lekcyj na klasy, projektowanego przez Inspektora z początkiem roku szkolnego;

15) соображенія относительно раздѣленія классовъ на параллельныя отдѣленія;

16) составленіе правилъ о дисциплинарныхъ взысканіяхъ съ учащихся;

17) составленіе правилъ о надзорѣ за учениками внѣ училища;

18) разсмотрѣніе годовыхъ отчетовъ по учебной, воспитательной и хозяйственной частямъ, составляемыхъ инспекторомъ;

19) заключеніе условій на поставку необходимыхъ для заведенія вещей;

20) наблюденіе за правильнымъ употребленіемъ училищныхъ суммъ;

21) ежегодная повѣрка имущества заведенія, и

22) изысканіе и обсужденіе мѣръ, клонящихся къ улучшенію учебной, воспитательной и хозяйственной частей заведенія.

Ст. 65. Заключенія педагогическаго совѣта по предметамъ, означеннымъ въ пунктахъ 5, 7, 9, 10, 11 и 18 предыдущей статьи, представляются на утвержденіе начальника учебной дирекціи; заключенія же совѣта по предметамъ, поименованнымъ въ пунктахъ 6, 8, 12, 13, 15, 16, 17 и 22, представляются начальнику дирекціи, для испрошенія разрѣшенія Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 66. Опредѣленія педагогическаго совѣта по предметамъ, предоставленнымъ его окончательному рѣшенію, объявляются инспекторомъ и немедленно приводятся въ исполненіе.

Ст. 67. Педагогическій совѣтъ собирается въ теченіе учебнаго года, по крайней мѣрѣ, одинъ разъ въ мѣсяцъ, а въ случаѣ надобности, онъ можетъ быть созываемъ предсѣдателемъ и чаще.

Ст. 68. Для обсужденія и рѣшенія дѣлъ въ совѣтѣ требуется присутствіе не менѣе двухъ третей его членовъ.

Ст. 69. Дѣла рѣшаются въ совѣтѣ по большинству голосовъ. При равенствѣ голосовъ, перевѣсъ даетъ голосъ предсѣдателя. Предсѣдатель, въ случаѣ несогласія съ мнѣніемъ педагогическаго совѣта, представляетъ о томъ начальнику учебной дирекціи, а если дѣло не терпитъ отлагательства и не превышаетъ власти, предоставленной совѣту, то распоряжается по собственному усмотрѣнію и немедленно доноситъ о своемъ распоряженіи начальнику дирекціи, представляя ему и журналъ педагогическаго совѣта.

Ст. 70. Протоколы засѣданій педагогическаго совѣта представляются, въ копіяхъ, начальнику учебной дирекціи. Въ случаѣ

15) czynienie wniosków co do podziału klas na paralelne oddziały;

16) ułożenie przepisów o karach dyscyplinarnych na uczniów;

17) ułożenie przepisów o dozorze uczniów, po za obrębem zakładu;

18) przejrzanie układanych przez Inspektora sprawozdań rocznych, z części naukowej, wychowawczej i ekonomicznej;

19) zawieranie umów na dostawę potrzebnych dla zakładu przedmiotów;

20) czuwanie nad właściwym szafunkiem funduszków szkolnych;

21) coroczne sprawdzanie inwentarza zakładu, i

22) obmyślanie i ocenianie środków, zmierzających do ulepszeń części naukowej, wychowawczej i ekonomicznej zakładu.

Art. 65. Uchwały Rady Pedagogicznej, dotyczące przedmiotów oznaczonych w punktach 5, 7, 9, 10, 11 i 18 artykułu poprzedzającego, mają być przedstawiane do zatwierdzenia Naczelnika Dyrekcji Naukowej. Uchwały zaś téjże Rady co do przedmiotów, wymienionych w punktach 6, 8, 12, 13, 15, 16, 17 i 22, winny być przedstawiane Naczelnikowi Dyrekcji dla wyjednania decyzji Kommissji Rządowej Oświecenia Publicznego.

Art. 66. Uchwały Rady Pedagogicznej w przedmiotach pozostawionych ostatecznej jej decyzji, objawiane będą przez Inspektora i niezwłocznie wprowadzane w wykonanie.

Art. 67. Rada Pedagogiczna zbierać się będzie w ciągu roku szkolnego, przynajmniej raz na miesiąc, a w razie potrzeby, może być i częściej przez prezydującego zwoływana.

Art. 68. Do roztrząsania i decydowania przedmiotów w Radzie, potrzebną jest obecność przynajmniej dwóch trzecich jej członków.

Art. 69. Przedmioty decydowane być mają w Radzie większością głosów. W razie równości zdań, przeważa głos prezydującego. Jeśli prezydujący nie podzieli opinii Rady Pedagogicznej, wówczas czyni o tém przedstawienie do Naczelnika Dyrekcji Naukowej, a jeśli przedmiot nie cierpi zwłoki i nie przewyższa atrybucyj, służących Radzie, wtedy czyni rozporządzenie według własnego uznania i o tém niezwłocznie donosi Naczelnikowi Dyrekcji, przedstawiając mu zarazem protokół posiedzenia Rady Pedagogicznej.

Art. 70. Protokoły posiedzeń Rady Pedagogicznej przedstawiane być winny w kopii Naczelnikowi Dyrekcji Naukowej. W razach ró-

яхъ разногласія членовъ, если меньшинство пожелаетъ, мнѣніе онаго доводится до свѣдѣнія начальника учебной дирекціи.

ГЛАВА ШЕСТАЯ.

Права и преимущества русскихъ гимназій и прогимназій.

Ст. 71. Русскія гимназіи и прогимназіи имѣютъ свою печать съ гербомъ Царства и съ надписью: „такой-то русской гимназіи или прогимназіи.“

Ст. 72. Гимназіи или прогимназіи освобождаются отъ употребленія гербовой бумаги и отъ уплаты штемпельныхъ пошлинъ по совершаемымъ какъ отъ имени ихъ, такъ и въ пользу ихъ актамъ, и вообще по всѣмъ касающимся до нихъ дѣламъ.

Ст. 73. Посылаемые подъ печатью гимназій или прогимназій официальные бумаги и посылки, принимаются на почту на основаніи общихъ, установленныхъ по сему предмету для казенныхъ пакетовъ правилъ.

Ст. 74. Зданія учебного вѣдомства и городскія, занимаемыя гимназіями и прогимназіями, въ отношеніи къ освобожденію ихъ отъ квартирной повинности, какъ денежной, такъ и натуральной, а равно и отъ другихъ податей, подчиняются существующимъ по сему предмету въ Царствѣ Польскомъ постановленіямъ относительно всѣхъ вообще казенныхъ зданій.

Ст. 75. Лица, служація при гимназіяхъ и прогимназіяхъ по учебной части, пользуются эмеритальными правами, предоставленными служащимъ по этой части.

Ст. 76. Прочія должностныя лица, служація при гимназіи и прогимназіи, пользуются, въ отношеніи къ эмеритурѣ, правами и преимуществами, предоставленными служащимъ по гражданской части въ Царствѣ Польскомъ.

Ст. 77. Ученики двухъ высшихъ классовъ гимназій, во время нахождения ихъ въ этихъ классахъ, освобождаются отъ рекрутской повинности, если они пробыли въ гимназіи не менѣе трехъ лѣтъ.

Ст. 78. Ученики классическихъ и реальныхъ гимназій, окончившіе съ аттестатомъ курсъ ученія, а равно и постороннія лица, получившія свидѣтельство о знаніи полного курса этихъ гимназій, могутъ поступать въ Варшавскую Главную Школу и другія высшія учебныя заведенія Имперіи и Царства, на основаніи изданныхъ для нихъ заведеній уставовъ и постановленій.

żności zdań członków, jeśli zażąda mniejszość, zdanie jej ma być zakomunikowane Naczelnikowi Dyrekcji Naukowej.

ROZDZIAŁ SZÓSTY

Prawa i prerogatywy gimnazjów i progimnazjów ruskich.

Art. 71. Ruskie gimnazya i progimnazya mieć będą swoją pieczęć z herbem Królestwa i z napisem: „takiego to gimnazjum albo progimnazjum ruskiego.“

Art. 72. Gimnazya i progimnazya uwalniają się od użycia papieru stemplowego i od opłat stemplowych, przy sporządzaniu aktów tak w ich imieniu, jak i na ich rzecz, tudzież w ogóle we wszystkich czynnościach, dotyczących tych zakładów.

Art. 73. Przesyłające się pod pieczęcią gimnazjów i progimnazjów urzędowe ekspedycje i posyłki, mają być przyjmowane na pocztę na zasadzie ogólnych przepisów ustanowionych w tym przedmiocie dla ekspedycji rządowych.

Art. 74. Gmachy, do Władzy Edukacyjnej należące, oraz miejskie, zajmowane przez gimnazya i progimnazya, pod względem uwolnienia ich od powinności kwaterekowej, tak w pieniądzu jak i w naturze, również i od innych podatków, podlegają istniejącym w tej mierze w Królestwie Polskim postanowieniom co do wszystkich w ogóle gmachów rządowych.

Art. 75. Osoby zostające w służbie przy gimnazjum lub progimnazjum po części naukowej, korzystają z praw emerytalnych, zapewnionych służącym w tej gałęzi.

Art. 76. Inne osoby, służące przy gimnazjach lub progimnazjach, pod względem emerytury, korzystają z praw i prerogatyw zapewnionych osobom, zostającym w służbie cywilnej w Królestwie Polskim.

Art. 77. Uczniowie dwóch klas wyższych gimnazjalnych, przez czas pobytu swego w tych klasach, wolni są od poboru do wojska, jeśli uczęszczali do gimnazjum nie mniej jak trzy lata.

Art. 78. Uczniowie gimnazjów klasycznych i realnych, którzy z attestatem ukończyli kurs nauk, również i osoby postronne, które uzyskały świadectwo o znajomości całego kursu nauk tych gimnazjów, mogą być przyjmowani do Szkoły Głównej w Warszawie i do innych wyższych zakładów naukowych Cesarstwa i Królestwa, na zasadzie wydanych dla tych zakładów ustaw i postanowień.

Ст. 79. Настоящий уставъ долженъ быть внесенъ въ Дневникъ Законовъ. Всѣ несогласныя съ симъ уставомъ постановленія и распоряженія отменяются.

Министръ Статсъ-Секретарь, (подписаль) *В. Платоновъ.*

Art. 79. Ustawa niniejsza winna być zamieszczoną w Dzienniku Praw. Wszystkie niezgodne z tą Ustawą postanowienia i rozporządzenia uchylają się.

Minister Sekretarz Stanu, (podpisano) *W. Płatonow.*

Za zgodność z oryginałem:

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) *Rogozński.*

Za zgodność:

Директор Глѣвный Презыдуяцый
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński.*

Директор Канцелярии *Wł. Holewinski.*

Дзень оглосzenia, dnia 8 (20) Мая 1866 року.

На подлинномъ Собственною Его Императорскаго Величества рукою написано:

„Быть по сему.“

въ С.-Петербургѣ 5 (17) Января 1866 г.

ШТАТЪ

РУССКИХЪ ГИМНАЗІЙ И ПРОГИМНАЗІЙ ДЛЯ ГРЕКО-УНИАТСКАГО НАСЕЛЕНІЯ.

I. Штатъ классическихъ гимназій.

№		Число лицъ	Жалованье		Классы должностей	Эмеритальныя права
			Одно-му	Всѣмъ		
			Руб. с.	Руб. с.		
1	Инспектору (при казенной квартирѣ)	1	1,600	1,600	VI	по учебной службѣ.
2	Помощнику инспектора (онъ же и учитель) добавочныхъ	1	360	360	VII	
3	Законоучителю греко-униатскаго исповѣданія	1	800	800	—	
4	Четыремъ учителямъ наукъ и языковъ, въ томъ числѣ и русской словесности	4	1,500	6,000	VIII	
5	Тремъ учителямъ наукъ и языковъ	3	1,200	3,600	VIII	по гражд. службѣ.
6	Четыремъ учителямъ наукъ и языковъ	4	1,000	4,000	VIII	
7	Учителю чистописанія, черченія и рисованія	1	600	600	IX	
8	Учителю церковнаго пѣнія	1	500	500	X	
9	Врачу	1	250	250	VIII	по гражд. службѣ.
10	На уроки гимнастики	—	200	200	—	
11	Письмоводителю (онъ же и смотритель зданія)	1	500	500	X	

Na oryginalne Własną JEGO CESARSKO-KRÓLEWSKIĘJ MOŚCI ręką napisano:

„Ma być podług tego.“

W Petersburgu
d. 5/17 Stycznia 1866 r.

przez CESARZA i KRÓLA,
Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Platonow.

ЕТАТ

GIMNAZJÓW I PROGIMNAZJÓW RUSKICH DLA LUDNOŚCI GREKO-UNICKIĘJ.

I. Etat Gimnazjów klassycznych.

№		Liczba osób	Płaca		Klasa urzędu	Prawo do emerytury
			Jednemu	Wszystkim		
			Rsr.	Rsr.		
1	Inspektorowi (obok mieszkania rządowego)	1	1,600	1,600	VI	zapewnione służbie naukowej.
2	Pomocnikowi Inspektora (zarazem Nauczycielowi) dodatku do płacy	1	360	360	VII	
3	Nauczycielowi religii wyznania greko-unickiego	1	800	800	—	
4	Czterem Nauczycielom umiejętności i języków, w téj liczbie i Nauczyciel literatury ruskiej	4	1,500	6,000	VIII	
5	Trzem Nauczycielom umiejętności i języków	3	1,200	3,600	VIII	służbie administr.
6	Czterem Nauczycielom umiejętności i języków	4	1,000	4,000	VIII	
7	Nauczycielowi kalligrafii i rysunków	1	600	600	IX	
8	Nauczycielowi śpiewu cerkiewnego	1	500	500	X	
9	Lekarzowi	1	250	250	VIII	służbie administr.
10	Na lekcye gimnastyki	—	200	200	—	
11	Sekretarzowi (zarazem Nadzorecy gmachu)	1	500	500	X	

№		Число лицъ	Жалованье		Классъ должностей	Эмеритальныя права
			Одно-му	Всѣмъ		
			Руб. с.	Руб. с.		
12	Добавочнаго жалованья:					
	Инспектору за уроки, если онъ преподаетъ особый предметъ	—	—	250	—	
	Секретарю совѣта и библиотекарю	2	120	240	—	
13	Педелю	1	150	150	—	
14	На стипендіи	—	—	1,450	—	
15	На библиотеку, учебныя пособия и награды ученикамъ	—	—	700	—	
16	На канцелярскія принадлежности и наемъ писца	—	—	350	—	
17	На наемъ прислуги, на отопленіе, освѣщеніе, ремонтъ и содержаніе чистоты зданія и на другіе расходы по заведенію	—	—	900	—	
	Итого.	—	—	22,450	—	

№		Лічба осіб	П л а с а		Классъ уряду	Право до emeryтуры
			Једне-му	Wszyst-ким		
			Rsr.	Rsr.		
12	Na płace dodatkowe:					
	Inspektorowi za lekcyę, jeśli wykłada oddzielny przedmiot	—	—	250	—	
	Sekretarzowi Rady i Bibliotekarzowi	2	120	240	—	
13	Pedelowi	1	150	150	—	
14	Na stypendya	—	—	1,450	—	
15	Na bibliotekę, pomoce naukowe i nagrody dla uczniów	—	—	700	—	
16	Na potrzeby kancelaryjne i najem kopiisty	—	—	350	—	
17	Na najem posługi, na opał, światło, restaurację i utrzymanie gmachu w porządku, oraz na inne wydatki zakładu.	—	—	900	—	
	W ogóle	—	—	22,450		

II. Штатъ реальныхъ гимназій.

№		Число лицъ	Жалованье		Классы должностей	Эмеритальныя права
			Одно-му	Всѣмъ		
			Руб. с.	Руб. с.		
1	Инспектору (при казенной квартирѣ)	1	1,600	1,600	VI	по учебной службѣ.
2	Помощнику инспектора (онъ же и учитель) добавочныхъ	1	360	360	VII	
3	Законоучителю греко-уніатскаго исповѣданія	1	800	800	—	
4	Четыремъ учителямъ наукъ и языковъ, въ томъ числѣ и русско-словесности	4	1,500	6,000	VIII	
5	Тремъ учителямъ наукъ и языковъ	3	1,200	3,600	VIII	
6	Четыремъ учителямъ наукъ и языковъ	4	1,000	4,000	VIII	
7	Учителю чистописанія, черченія и рисованія	1	800	800	IX	
8	Учителю церковнаго пѣнія	1	500	500	X	
9	Врачу	1	250	250	VIII	
10	На уроки гимнастики	—	—	200	—	
11	Письмоводителю (онъ же и смотритель зданія)	1	500	500	X	
12	Добавочнаго жалованья:					
	Инспектору за уроки, если онъ преподаетъ особый предметъ	—	—	250	—	
	Секретарю совѣта и бібліотекарю	2	120	240	—	
13	Педелю	1	150	150	—	
14	На стипендіи	—	—	1,450	—	
15	На бібліотеку, учебныя пособия и награды ученикамъ	—	—	800	—	
16	На канцелярскія принадлежности и наемъ писца	—	—	350	—	

II. État Gimnazjow Realnych.

№		Liczba osób	P ł a c a		Klasa urzędu	Prawo do emerytury
			Jednemu	wszystkim		
			Rsr.	Rsr.		
1	Inspektorowi (obok mieszkania rządowego)	1	1,600	1,600	VI	zapewnione
2	Pomocnikowi Inspektora (zarazem Nauczycielowi) dodatku do płacy	1	360	360	VII	
3	Nauczycielowi religii wyznania greko-unickiego	1	800	800	—	
4	Czterem Nauczycielom umiejętności i języków, w tej liczbie i Nauczyciel literatury ruskiej	4	1,500	6,000	VIII	
5	Trzem Nauczycielom umiejętności i języków	3	1,200	3,600	VIII	
6	Czterem Nauczycielom umiejętności i języków	4	1,000	4,000	VIII	
7	Nauczycielowi kalligrafii i rysunków	1	800	800	IX	
8	Nauczycielowi śpiewu cerkiewnego	1	500	500	X	
9	Lekarzowi	1	250	250	VIII	
10	Na lekcyje gimnastyki	—	—	200	—	
11	Sekretarzowi (zarazem Nadzorcy gmachu)	1	500	500	X	
12	Na płace dodatkowe:					
	Inspektorowi za lekcyje, jeżeli wykłada oddzielny przedmiot	—	—	250	—	
	Sekretarzowi Rady oraz Bibliotekarzowi	2	120	240	—	
13	Pedelowi	1	150	150	—	
14	Na stypendya	—	—	1,450	—	
15	Na bibliotekę, pomoce naukowe i nagrody dla uczniów	—	—	800	—	
16	Na potrzeby kancelaryjne i najem kopiisty	—	—	350	—	

№		Число лиц	Жалованье		Классы должностей	Эмеритальные права
			Одно-му	Всѣмъ		
			Руб. с.	Руб. с.		
17	На наемъ прислуги, на отопленіе, освѣщеніе, ремонтъ и содержаніе чистоты зданія и на другіе расходы по заведенію . . .	—	—	900	—	
	Итого	—	—	22,750	—	

№		Liczba osób	Płaca		Klasa urzędu	Prawo do emerytury
			Jedemu	wszystkim		
			Rsr.	Rsr.		
17	Na najem posługi, na opał, światło, restaurację i utrzymanie gmachu w porządku, oraz na inne wydatki zakładu	—	—	900	—	
	W ogóle	—	—	22,750	—	

III. Штатъ прогимназій классическихъ и реальныхъ.

№		Число лицъ	Жалованье		Классы должностей	Эмеритальные права
			Одно-	Всѣмъ		
			Руб. с.	Руб. с.		
1	Инспектору (при казенной квартирѣ)	1	1,400	1,400	VII	по учебной службѣ.
2	Законоучителю греко-униатскаго исповѣданія	1	600	600	—	
3	Тремъ учителямъ наукъ и языковъ, въ томъ числѣ и русскаго языка	3	1,200	3,600	VIII	
4	Тремъ учителямъ наукъ и языковъ	3	1,000	3,000	VIII	
5	Учителю чистописанія черченія и рисованія	1	600	600	IX	по гра. сл.
6	Учителю церковнаго пѣнія	1	350	350	X	
7	Врачу	1	200	200	VIII	
8	На уроки гимнастики	—	—	100	—	
9	Добавочнаго жалованья:					
	Инспектору за уроки, если онъ преподаетъ особый предметъ	—	—	200	—	
	Секретарю совѣта и библиотечарю	2	85	170	—	
10	Письмоводителю (онъ же и смотритель зданія)	1	400	400	XII	по гра. сл.
11	На стипендіи	—	—	900	—	
12	На библиотеку, учебныя пособия и на награды ученикамъ	—	—	450	—	
13	На канцелярскія принадлежности	—	—	100	—	
14	На наемъ прислуги, на отопленіе, освѣщеніе, ремонтъ и содержаніе чистоты зданія и на другіе расходы по заведенію	—	—	500	—	
	Итого	—	—	12,570	—	

III. Etat Progimnazyów klassycznych i realnych.

№		Liczba osób	Płaca		Klasa urzędu	Prawo do emerytury
			Jednemu	Wszystkim		
			Rsr.	Rsr.		
1	Inspektorowi (obok mieszkania rządowego)	1	1,400	1,400	VII	zapewnione
2	Nauczycielowi religii wyznania greko-unickiego	1	600	600	—	
3	Trzem Nauczycielom umiejętności i języków, w tej liczbie i Nauczyciel języka ruskiego	3	1,200	3,600	VIII	służbie naukowej.
4	Trzem Nauczycielom umiejętności i języków	3	1,000	3,000	VIII	
5	Nauczycielowi kalligrafii i rysunków	1	600	600	IX	
6	Nauczycielowi śpiewu cerkiewnego	1	350	350	X	służbie administr.
7	Lekarzowi	1	200	200	VIII	
8	Na lekcye gimnastyki	—	—	100	—	
9	Na płace dodatkowe:					
	Inspektorowi za lekcye, jeśli wykłada przedmiot oddzielny	—	—	200	—	
	Sekretarzowi Rady i Bibliotekarzowi	2	85	170	—	
10	Sekretarzowi (zarazem Nadzorcy gmachu)	1	400	400	XII	służbie administr.
11	Na stypendya	—	—	900	—	
12	Na bibliotekę, pomoce naukowe i na nagrody dla uczniów	—	—	450	—	
13	Na potrzeby kancelaryjne	—	—	100	—	
14	Na najem posługi, na opał, światło, na restauracyę i utrzymanie gmachu w porządku, oraz na inne potrzeby zakładu	—	—	500	—	
	W ogóle	—	—	12,570	—	

Примѣчаніе 1. Для вознагражденія преподавателей закона Божія Православнаго и другихъ исповѣданій въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ, ежегодно полагается въ сѣмѣтѣ расходоу по вѣдомству Народнаго Просвѣщенія особая сумма. Вознагражденіе это опредѣляется по числу уроковъ.

Примѣчаніе 2. Расходъ на наемъ и ремонтъ зданій гимназій и прогимназій производится изъ общей суммы, назначенной въ сѣмѣтѣ Коммисіи Народнаго Просвѣщенія и распределяемой сею Коммисіею согласно потребности.

№	Видъ расхода	Сумма	Всего
1	На наемъ и ремонтъ зданій	1000	1000
2	На вознагражденіе преподавателей	500	500
3	На учебныя принадлежности	200	200
4	На канцелярскія расходы	100	100
5	На отопленіе	300	300
6	На освѣщеніе	150	150
7	На медицинскія расходы	50	50
8	На похороны	100	100
9	На погребеніе	100	100
10	На похороны	100	100
11	На похороны	100	100
12	На похороны	100	100
13	На похороны	100	100
14	На похороны	100	100
15	На похороны	100	100
16	На похороны	100	100
17	На похороны	100	100
18	На похороны	100	100
19	На похороны	100	100
20	На похороны	100	100
21	На похороны	100	100
22	На похороны	100	100
23	На похороны	100	100
24	На похороны	100	100
25	На похороны	100	100
26	На похороны	100	100
27	На похороны	100	100
28	На похороны	100	100
29	На похороны	100	100
30	На похороны	100	100
31	На похороны	100	100
32	На похороны	100	100
33	На похороны	100	100
34	На похороны	100	100
35	На похороны	100	100
36	На похороны	100	100
37	На похороны	100	100
38	На похороны	100	100
39	На похороны	100	100
40	На похороны	100	100
41	На похороны	100	100
42	На похороны	100	100
43	На похороны	100	100
44	На похороны	100	100
45	На похороны	100	100
46	На похороны	100	100
47	На похороны	100	100
48	На похороны	100	100
49	На похороны	100	100
50	На похороны	100	100
51	На похороны	100	100
52	На похороны	100	100
53	На похороны	100	100
54	На похороны	100	100
55	На похороны	100	100
56	На похороны	100	100
57	На похороны	100	100
58	На похороны	100	100
59	На похороны	100	100
60	На похороны	100	100
61	На похороны	100	100
62	На похороны	100	100
63	На похороны	100	100
64	На похороны	100	100
65	На похороны	100	100
66	На похороны	100	100
67	На похороны	100	100
68	На похороны	100	100
69	На похороны	100	100
70	На похороны	100	100
71	На похороны	100	100
72	На похороны	100	100
73	На похороны	100	100
74	На похороны	100	100
75	На похороны	100	100
76	На похороны	100	100
77	На похороны	100	100
78	На похороны	100	100
79	На похороны	100	100
80	На похороны	100	100
81	На похороны	100	100
82	На похороны	100	100
83	На похороны	100	100
84	На похороны	100	100
85	На похороны	100	100
86	На похороны	100	100
87	На похороны	100	100
88	На похороны	100	100
89	На похороны	100	100
90	На похороны	100	100
91	На похороны	100	100
92	На похороны	100	100
93	На похороны	100	100
94	На похороны	100	100
95	На похороны	100	100
96	На похороны	100	100
97	На похороны	100	100
98	На похороны	100	100
99	На похороны	100	100
100	На похороны	100	100

Uwaga 1. Na wynagrodzenie Nauczycieli religii wyznania prawoslawnego i innych wyznań, w gimnazyach i progimnazyach, osobny fundusz corocznie zamieszczany być ma w budżecie Wydziału Oświecenia Publicznego. Wynagrodzenie to oznaczanem będzie według liczby lekcyj.

Uwaga 2. Wydatek na najem i restauracyę gmachów gimnazyów i progimnazyów, uskuteczniauy być winien z ogólnego funduszu zamieszczonego w budżecie Kommissyi Oświecenia Publicznego i rozkładanego przez tę Kommissyę stósownie do potrzeb.

№	Видъ расхода	Сумма	Всего
1	На наемъ и ремонтъ зданій	1000	1000
2	На вознагражденіе преподавателей	500	500
3	На учебныя принадлежности	200	200
4	На канцелярскія расходы	100	100
5	На отопленіе	300	300
6	На освѣщеніе	150	150
7	На медицинскія расходы	50	50
8	На похороны	100	100
9	На погребеніе	100	100
10	На похороны	100	100
11	На похороны	100	100
12	На похороны	100	100
13	На похороны	100	100
14	На похороны	100	100
15	На похороны	100	100
16	На похороны	100	100
17	На похороны	100	100
18	На похороны	100	100
19	На похороны	100	100
20	На похороны	100	100
21	На похороны	100	100
22	На похороны	100	100
23	На похороны	100	100
24	На похороны	100	100
25	На похороны	100	100
26	На похороны	100	100
27	На похороны	100	100
28	На похороны	100	100
29	На похороны	100	100
30	На похороны	100	100
31	На похороны	100	100
32	На похороны	100	100
33	На похороны	100	100
34	На похороны	100	100
35	На похороны	100	100
36	На похороны	100	100
37	На похороны	100	100
38	На похороны	100	100
39	На похороны	100	100
40	На похороны	100	100
41	На похороны	100	100
42	На похороны	100	100
43	На похороны	100	100
44	На похороны	100	100
45	На похороны	100	100
46	На похороны	100	100
47	На похороны	100	100
48	На похороны	100	100
49	На похороны	100	100
50	На похороны	100	100
51	На похороны	100	100
52	На похороны	100	100
53	На похороны	100	100
54	На похороны	100	100
55	На похороны	100	100
56	На похороны	100	100
57	На похороны	100	100
58	На похороны	100	100
59	На похороны	100	100
60	На похороны	100	100
61	На похороны	100	100
62	На похороны	100	100
63	На похороны	100	100
64	На похороны	100	100
65	На похороны	100	100
66	На похороны	100	100
67	На похороны	100	100
68	На похороны	100	100
69	На похороны	100	100
70	На похороны	100	100
71	На похороны	100	100
72	На похороны	100	100
73	На похороны	100	100
74	На похороны	100	100
75	На похороны	100	100
76	На похороны	100	100
77	На похороны	100	100
78	На похороны	100	100
79	На похороны	100	100
80	На похороны	100	100
81	На похороны	100	100
82	На похороны	100	100
83	На похороны	100	100
84	На похороны	100	100
85	На похороны	100	100
86	На похороны	100	100
87	На похороны	100	100
88	На похороны	100	100
89	На похороны	100	100
90	На похороны	100	100
91	На похороны	100	100
92	На похороны	100	100
93	На похороны	100	100
94	На похороны	100	100
95	На похороны	100	100
96	На похороны	100	100
97	На похороны	100	100
98	На похороны	100	100
99	На похороны	100	100
100	На похороны	100	100

Таблица числа недѣльных уроковъ въ русскихъ гимназіяхъ и прогимназіяхъ.

A. Въ гимназіяхъ классическихъ.

Предметы	Классы							Всего часовъ уроковъ въ недѣлю
	I	II	III	IV	V	VI	VII	
Законъ Божій греко-уніатскаго вѣроисповѣданія	2	2	2	2	2	2	2	14
Русскій языкъ съ церковно - славянскимъ и словесность	6	6	6	4	4	4	5	35
Латинскій языкъ	5	5	5	5	5	5	5	35
Греческій языкъ	—	—	—	4	6	6	6	22
Математика: ариѳметика, алгебра, геометрія и тригонометрія	3	3	3	3	3	3	3	21
Физика и космографія	—	—	—	—	2	2	2	6
Всеобщая исторія	—	—	2	2	2	2	2	10
Исторія Россіи и Польши	—	—	—	—	2	2	3	7
Всеобщая географія	2	2	2	2	—	—	—	8
Географія Россійской Имперіи и Царства Польскаго	—	—	—	2	2	2	—	6
Естественная исторія	2	3	2	—	—	—	—	7
Польскій языкъ	2	2	2	2	2	2	2	14
Нѣмецкій или французскій языкъ	3	3	3	2	2	2	2	17
Чистописаніе, черченіе и рисованіе	5	4	3	2	—	—	—	14
Итого	30	30	30	30	32	32	32	216

Примѣчаніе 1. Гимнастика и пѣніе полагаются внѣ класснаго времени.

Примѣчаніе 2. Въ классическихъ прогимназіяхъ число уроковъ распредѣляется согласно съ числомъ уроковъ въ первыхъ четырехъ классахъ настоящей таблицы.

Wykaz liczby lekcij tygodniowych w Gimnazjach i Progimnazjach Ruskich.

A. W gimnazjach klassycznych.

Przedmioty.	Klasy							Ogół lekcij tygodniowych
	I	II	III	IV	V	VI	VII	
Nauka religii wyznania greko-unickiego	2	2	2	2	2	2	2	14
Ruski język z cerkiewno - sławiańskim i literaturą	6	6	6	4	4	4	5	35
Język łaciński	5	5	5	5	5	5	5	35
Język grecki	—	—	—	4	6	6	6	22
Matematyka: arytmetyka, algebra, geometrya i trygonometrya	3	3	3	3	3	3	3	21
Fizyka i kosmografia	—	—	—	—	2	2	2	6
Historia powszechna	—	—	2	2	2	2	2	10
Historia Rosyji i Polski	—	—	—	—	2	2	3	7
Geografia powszechna	2	2	2	2	—	—	—	8
Geografia Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego	—	—	—	2	2	2	—	6
Historia naturalna	2	3	2	—	—	—	—	7
Język polski	2	2	2	2	2	2	2	14
Język niemiecki lub francuzki	3	3	3	2	2	2	2	17
Kalligrafia i rysunki	5	4	3	2	—	—	—	14
Razem	30	30	30	30	32	32	32	216

Uwaga 1. Gimnastyka i śpiew wykładane być mają w czasie wolnym od lekcij.

Uwaga 2. W klassycznych progimnazjach liczba lekcij rozłożoną być ma stosownie do liczby lekcij w pierwszych czterech klassach niniejszego wykazu.

Б. Въ гимназіяхъ реальныхъ.

Предметы	Классы							Всего часовъ уроковъ въ се- дѣльн.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	
Законъ Божій греко-униатскаго вѣроисповѣданія	2	2	2	2	2	2	2	14
Русскій языкъ съ церковно-славянскимъ и словесность	6	6	6	4	4	4	5	35
Латинскій языкъ	5	5	5	5	2	2	2	26
Математика: арифметика, алгебра, геометрія, тригонометрія, и начала теоретической механики	3	3	3	3	5	5	5	27
Физика и космографія. Естественная исторія и химія	—	—	—	—	5	3	4	12
Всеобщая исторія	2	3	2	2	2	4	4	19
Исторія Россіи и Польши	—	—	2	2	2	2	1	9
Всеобщая географія	—	—	—	2	2	3	2	9
Географія Россійской Имперіи и Царства Польскаго	2	2	2	2	—	—	—	8
Польскій языкъ	—	—	—	2	2	1	1	6
Нѣмецкій или французскій языкъ	2	2	2	2	2	2	2	14
Чистописаніе, черченіе и рисованіе	3	3	3	2	2	2	2	17
Итого	5	4	3	2	2	2	2	20
Итого	30	30	30	30	32	32	32	216

Примѣчаніе 1. Гимнастика и пѣніе полагаются внѣ класснаго времени.

Примѣчаніе 2. Въ реальныхъ прогимназіяхъ число уроковъ распределяется согласно съ числомъ уроковъ въ первыхъ четырехъ классахъ настоящей таблицы.

В. W gimnazjachъ realnych.

Przedmioty	Klasy							Ogół lekcyj jednogodzin- nych w tygod.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	
Nauka religii wyznania greko-unickiego	2	2	2	2	2	2	2	14
Ruski język z cerkiewno-słowiańskim i literatura	6	6	6	4	4	4	5	35
Język łaciński	5	5	5	5	2	2	2	26
Matematyka: arytmetyka, algebra, geometrya, trygonometrya, i początki mechaniki teoretycznej	3	3	3	3	5	5	5	27
Fizyka i kosmografia	—	—	—	—	5	3	4	12
Historia naturalna i chemija	2	3	2	2	2	4	4	19
Historia powszechna	—	—	2	2	2	2	1	9
Historia Rosyi i Polski. Geografia powszechna	—	—	—	2	2	3	2	9
Geografia Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego	2	2	2	2	—	—	—	8
Język polski	—	—	—	2	2	1	1	6
Język niemiecki lub francuzki	2	2	2	2	2	2	2	14
Kalligrafia i rysunki	3	3	3	2	2	2	2	17
Итого	5	4	3	2	2	2	2	20
Итого	30	30	30	30	32	32	32	216

Uwaga 1. Gimnastyka i śpiew wykładane być mają w czasie wolnym od lekcyj.

Uwaga 2. W realnych progimnazjachъ liczba lekcyj rozłożoną by winna stósownie do lekcyj oznaczonych w pierwszychъ czterechъ klasachъ niniejszego wykazu.

Zgodno z oryginałem:

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) Rogoziński.

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, Wostński.

Dyrektor Kancellaryi, Wł. Holowiński.

Dzień ogłoszenia, dnia 8 (20) Maja 1866 r.

На подлинномъ Собственною Его Императорскаго Величества рукою написано:

„Быть по сему.“

въ С.-Петербургѣ, 5 (17) Января 1866 г.

УСТАВЪ

Главнаго Нѣмецкаго Евангелическаго Училища въ Варшавѣ.

ГЛАВА ПЕРВАЯ.

Общая положенія.

Ст. 1. Варшавское главное нѣмецкое евангелическое училище имѣетъ цѣлью дать дѣтямъ обоюго пола, нѣмецкаго происхожденія и евангелическаго вѣроисповѣданія, общее образованіе, въ духѣ ихъ религіи и въ объемѣ среднихъ учебныхъ заведеній.

Ст. 2. Главное нѣмецкое евангелическое училище есть заведеніе открытое и состоитъ изъ двухъ отдѣленій: мужскаго, соответствующаго семиклассной классической гимназій, и женскаго, соответствующаго шестиклассной женской гимназій. Впрочемъ, для облегченія родителей, неимѣющихъ способовъ воспитывать дѣтей дома, при каждомъ изъ сихъ отдѣленій можетъ быть учрежденъ пансіонъ, съ разрѣшенія Комисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 3. При главномъ нѣмецкомъ евангелическомъ училищѣ состоятъ педагогическіе курсы, для образованія учителей начальныхъ евангелическихъ училищъ.

Ст. 4. Педагогическіе курсы суть заведеніе открытое; ученіе въ нихъ продолжается три года. Въ первые два года ученіе въ нихъ должно быть по преимуществу теоретическое, а въ послѣднемъ году—по преимуществу практическое.

Ст. 5. Для практическаго упражненія воспитанниковъ назначается состоящее при евангелическо-аугсбургской церкви въ Варшавѣ начальное училище, въ которомъ руководство учебною частію ввѣряется директору главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища.

Na oryginalne Własną Jego CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI ręką napisano:

„Ma być podług tego“.

w Petersburgu dnia 5 (17) Stycznia 1866 r.

przez CESARZA i KRÓLA, Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Platonow.

USTAWA

Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej w Warszawie.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Szkoła Główna Niemiecko-Ewangelicka w Warszawie ma na celu dać dzieciom płci obojey niemieckiego pochodzenia i ewangelickiego wyznania, wykształcenie ogólne, w duchu ich religii i w zakresie średnich zakładów naukowych.

Art. 2. Szkoła Główna Niemiecko-Ewangelicka jest zakładem dla młodzieży przychodniój i składa się z dwóch oddziałów: męskiego, odpowiadającego siedmioklassowemu gimnazjum klassycznemu, i żeńskiego, odpowiadającego żeńskiemu gimnazjum o sześciu klassach. Zresztą, dla ulżenia rodzicom nie mającym środków wychowania dzieci w domu, przy każdym z tych oddziałów może być urządzoną pensya z decyzji Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego.

Art. 3. Przy Szkole Głównej Niemiecko-Ewangelickiej, urządzone być winny kursa pedagogiczne, dla sposobienia Nauczycieli do szkół elementarnych ewangelickich.

Art. 4. Kursa pedagogiczne są zakładem dla młodzieży przychodniój; wykład nauk trwa w nich trzy lata. W pierwszych dwóch latach, wykład nauk ma być głównie teoretyczny, w ostatnim zaś roku głównie praktyczny.

Art. 5. Dla praktycznych zajęć uczniów przeznacza się istniejąca przy kościele Ewangelicko-Augsburskim w Warszawie, szkoła elementarna, w której kierunek częścią naukową poruczoną zostanie Dyrektorowi Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej.

Ст. 6. Варшавское главное нѣмецкое евангелическое училище подчинено Управленію Народнаго Просвѣщенія и состоитъ въ непосредственномъ завѣдываніи варшавской евангелическо-аугсбургской консисторіи, предсѣдатель которой есть вмѣстѣ съ тѣмъ и почетный попечитель сего училища.

Ст. 7. На начальниѣ варшавской учебной дирекціи лежитъ обязанность посѣщать это училище, для обозрѣнія онаго какъ въ педагогическомъ, такъ и въ другихъ отношеніяхъ. Замѣчанія свои онъ предлагаетъ директору училища для зависящихъ отъ него соображеній, или представляетъ Управленію Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 8. Варшавское главное нѣмецкое евангелическое училище содержится на счетъ казны Царства.

ГЛАВА ВТОРАЯ.

Должностныя лица.

Отдѣленіе первое.

Директоръ и его помощники.

Ст. 9. Директоръ главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища есть ближайшій начальникъ всѣхъ заведеній, входящихъ въ составъ сего училища.

Ст. 10. Директоръ избирается варшавскою евангелическо-аугсбургскою консисторіею изъ лицъ, получившихъ образованіе въ университетѣ или другомъ высшемъ учебномъ заведеніи и отличающихся своею педагогическою опытностію и представляется ею, чрезъ Управленіе Народнаго Просвѣщенія, на утвержденіе Совѣта Управленія Царства.

Ст. 11. Директору училища подчиняются всѣ служащіе въ ономъ лицѣ.

Ст. 12. Главная обязанность директора состоитъ въ надзорѣ какъ за ходомъ преподаванія и воспитанія, такъ и за вѣрнымъ порядкомъ и матеріальнымъ благосостояніемъ ввѣреннаго ему училища, и вообще за точнымъ исполненіемъ всѣхъ постановленій касающихся онаго.

Ст. 13. Директору училища предоставляется:

Art. 6. Warszawska Szkoła Główna Niemiecko-Ewangelicka, podlega Zarządowi Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego i zostaje w bezpośredniem zawiadywaniu Warszawskiego Ewangelicko-Augsburgskiego Konsystorza, Prezes którego jest zarazem Kuratorem honorowym tej szkoły.

Art. 7. Naczelnik Warszawskiej Dyrekcyi Naukowej, obowiązany jest zwiedzać tę szkołę, w celu kontrollowania jej tak pod względem pedagogicznym, jako też pod innymi względami. Spostrzeżenia swoje winien objawiać Dyrektorowi szkoły, dla wydania z jego strony stosownych rozporządzeń, albo też przedstawiać je Zarządowi Oświecenia Publicznego.

Art. 8. Szkoła Główna Niemiecko-Ewangelicka w Warszawie, ma być utrzymywana kosztem Skarbu Królestwa.

ROZDZIAŁ DRUGI.

Osoby należące do składu Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej.

Oddział pierwszy.

DYREKTOR I JEGO POMOCNICY.

Art. 9. Dyrektor Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej, jest najbliższym zwierzchnikiem, wszystkich zakładów w skład szkoły tej wchodzących.

Art. 10. Dyrektora wybiera Warszawski Augsburgsko-Ewangelicki Konsystorz, z pomiędzy osób, które odebrały wykształcenie w uniwersytecie lub innym wyższym zakładzie naukowym i odznaczają się doświadczeniem pedagogicznem i przedstawia go, za pośrednictwem Zarządu Oświecenia Publicznego, Radzie Administracyjnej Królestwa do zatwierdzenia.

Art. 11. Dyrektorowi szkoły podlegają wszystkie osoby przy tym zakładzie w służbie zostające.

Art. 12. Główny obowiązek Dyrektora, polega na czuwaniu tak nad biegiem wykładu nauk i wychowania, jako też nad porządkiem zewnętrznym i materyalnym dobrym bytem powierzonej mu szkoły, a w ogólności nad ścisłym wykonywaniem wszystkich postanowień tejże szkoły dotyczących.

Art. 13. Dyrektorowi szkoły służy prawo:

а) председательствовать въ педагогическомъ совѣтѣ каждаго изъ трехъ заведеній, составляющихъ главное нѣмецкое евангелическое училище, а равно и въ соединенномъ засѣданіи сихъ совѣтовъ;

б) избирать изъ лицъ, способныхъ и благонадежныхъ, учителей и другихъ должностныхъ лицъ по учебно-воспитательной части, равно какъ и врача, и ходатайствовать у консисторіи о представленіи ихъ на утвержденіе Правительственной Комисіи Народнаго Просвѣщенія;

в) опредѣлять писмоводителя, писца и училищную прислугу;

г) входить съ представленіями въ консисторію объ исходайствованіи наградъ служащимъ подъ его вѣдѣніемъ лицамъ;

д) представлять подчиненныхъ ему лицъ къ увольненію отъ должности за выслугою срока на пенсію или за неспособностію;

е) увольнять и представлять объ увольненіи въ отпускъ служащихъ подъ его начальствомъ лицъ, на основаніи дѣйствующихъ по этому предмету въ Царствѣ узаконеній; и

ж) сносятся съ губернскими и другими мѣстными начальствами по дѣламъ училища, не требующимъ разрѣшенія консисторіи.

Ст. 14. Директоръ можетъ преподавать въ училище одинъ изъ учебныхъ предметовъ, по своему избранію, безъ особаго за то вознагражденія.

Ст. 15. По званію председателя педагогическаго совѣта, директоръ опредѣляетъ время обыкновенныхъ его засѣданій; созываетъ совѣтъ въ чрезвычайныхъ случаяхъ по своему усмотрѣнію; предлагаетъ на обсужденіе свои предположенія по учебной и воспитательной части; соблюдаетъ очередь при разсмотрѣніи вопросовъ, вносимыхъ другими членами; направляетъ пренія, слѣдитъ за правильностію и порядкомъ засѣданій и объявляетъ опредѣленія совѣта.

Ст. 16. По учебной и воспитательной части мужскаго отдѣленія училища, директоръ избираетъ одного изъ учителей сего отдѣленія себѣ въ помощь, который, по представленію консисторіи, утверждается въ званіи помощника директора Правительственною Комисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 17. Въ случаѣ болѣзни или отсутствія директора, помощникъ его вступаетъ во всѣ права и обязанности директора.

Ст. 18. Въ женскомъ отдѣленіи училища назначается въ помощь директору, по учебно-воспитательной части сего отдѣленія,

а) презыдовать в Radzie Pedagogicznej каждаго з trzech zakładów, stanowiących Szkołę Główną Niemiecko-Ewangelicką, jako też na połączonym posiedzeniu tych Rad;

б) wybierać z pomiędzy osób zdolnych i godnych zaufania, Nauczycieli i inne osoby mające służyć przy szkole po części naukowo-wychowawczej, jako też Lekarza, oraz wyjednywać u Konsystorza przedstawiania tych osób do zatwierdzenia Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego;

в) przyjmować Sekretarza, kapiistę i niższą służbę szkolną;

г) czynić przedstawienia do Konsystorza o wyjednanie nagród dla osób pod jego zawiadywaniem w służbie zostających;

е) przedstawiać podwładne mu osoby do uwolnienia od obowiązków z powodu wysłużenia lat przepisanych na pensję lub dla nieudolności;

ф) udzielać lub wyjednywać urlopy osobom, pod jego zwierzchnictwem w służbie stojącym, na zasadzie obowiązujących w tym przedmiocie przepisów w Królestwie — i

г) znosić się z gubernialnemi i innemi władzami miejscowemi w interesach szkoły, niewymagających decyzji Konsystorza.

Art. 14. Dyrektor może wykładać w szkole jeden z przedmiotów naukowych, według swego wyboru, bez oddzielnego za to wynagrodzenia.

Art. 15. Dyrektor jako Prezes Rady Pedagogicznej, wyznacza czas zwyczajnych jej posiedzeń; zwołuje Radę w wypadkach nadzwyczajnych, podług swego uznania; oddaje do rozpoznania propozycje swoje, dotyczące części naukowej i wychowawczej; przestrzega kolejnego roztrząsania kwestyj, wnoszonych przez innych członków; kieruje dyskusją; czuwa nad regularnością i porządkiem posiedzeń i objawia uchwały Rady.

Art. 16. Do pomocy po części naukowej i wychowawczej męzkiego oddziału szkoły, Dyrektor wybierze sobie jednego z Nauczycieli tegoż oddziału, którego, na przedstawienie Konsystorza, zatwierdza w stopniu Pomocnika Dyrektora, Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Art. 17. W razie choroby lub nieobecności Dyrektora, Pomocnik jego wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki Dyrektora.

Art. 18. W żeńskim oddziale szkoły, Dyrektorowi dodana będzie do pomocy po części naukowo-wychowawczej tego oddziału, głów-

главная воспитательница, избираемая директоромъ изъ лицъ, имѣющихъ свидѣтельство на званіе домашней учительницы и извѣстныхъ своею педагогическою опытностію.

Ст. 19. Главная воспитательница утверждается въ семь званіи тѣмъ же порядкомъ, какъ и помощникъ директора.

Ст. 20. Для ближайшаго заведѣванія учебною частию педагогическихъ курсовъ, назначается, въ помощь директору, учитель-руководитель, который избирается директоромъ изъ учителей сего заведенія, извѣстныхъ своимъ педагогическимъ образованіемъ и опытностію въ дѣлѣ преподаванія и, по представленію консисторіи, утверждается въ семь званіи Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Отдѣленіе второе.

Преподаватели и воспитательницы.

Ст. 21. Предметы ученія во всѣхъ трехъ заведеніяхъ, составляющихъ главное нѣмецкое евангелическое училище, распределяются между штатными преподавателями и лицами, обучающимися по найму. Къ преподаванію въ женскомъ отдѣленіи училища допускаются и учительницы.

Ст. 22. Преподаватели наукъ и языковъ избираются директоромъ какъ изъ подданныхъ Имперіи и Царства, такъ и изъ иностранцевъ, и, по представленію консисторіи, утверждаются Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія. Въ преподаватели мужскаго и женскаго отдѣленій училища опредѣляются лица, получившія образованіе въ университетѣ или другомъ высшемъ учебномъ заведеніи, а преподавателями педагогическихъ курсовъ могутъ быть и лица, окончившія съ успѣхомъ курсъ учительской семинаріи.

Ст. 23. Въ учителя чистописанія, черченія и рисованія, а равно музыки и пѣнія, опредѣляются директоромъ лица, доказавшія свое специальное знаніе означенныхъ искусствъ и лучшихъ методовъ ихъ преподаванія. Они утверждаются въ должности порядкомъ означеннымъ въ ст. 22.

Ст. 24. Воспитательницы, назначаемыя въ помощь главной воспитательницы, избираются директоромъ изъ лицъ, имѣющихъ свидѣтельство на званіе домашней учительницы, и утверждаются порядкомъ, указаннымъ въ ст. 22.

Ст. 25. Штатными законоучителями училища опредѣляются только лица евангелическо-аугсбургскаго исповѣданія; прочіе служащіе по учебно-воспитательной части избираются преимуще-

вна Надзорczyni, wybrana przez Dyrektora z pomiędzy osób posiadających świadectwo na stopień Nauczycielki-domowej i znanych ze swego doświadczenia pedagogicznego.

Art. 19. Główna Nadzorczyni zatwierdzoną będzie na tej posadzie, tym samym porządkiem, jak Pomocnik Dyrektora.

Art. 20. Do bliższego zawiadywania częścią naukową kursów pedagogicznych, przeznaczonym będzie do pomocy Dyrektorowi Nauczyciel-przewodniczący, którego wybiera tenże Dyrektor z pomiędzy Nauczycieli tego zakładu, znanych ze swego wykształcenia pedagogicznego i doświadczenia w uczeniu, a zatwierdza w tym charakterze Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego, na przedstawienie Konsystorza.

Oddział drugi.

NAUCZYCIELE I NAUCZYCIELKI.

Art. 21. Przedmioty naukowe we wszystkich trzech zakładach, stanowiących Szkołę Główną Niemiecko-Ewangelicką, rozdzielają się pomiędzy Nauczycieli etatowych i najemnych. Do wykładu w żeńskim oddziale szkoły, dopuszczone być mogą i Nauczycielki.

Art. 22. Wykładających nauki i języki wybiera Dyrektor, tak z pomiędzy poddanych Cesarstwa i Królestwa, jak i z pomiędzy cudzoziemców, a zatwierdza ich na przedstawienie Konsystorza, Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego. Na Nauczycieli w męzkim i żeńskim oddziałach szkoły, mianowane będą osoby, które odebrały wykształcenie w uniwersytecie lub w innym wyższym zakładzie naukowym, a Nauczycielami kursów pedagogicznych, mogą być i osoby, które ukończyły z pożytkiem kurs nauk w seminarium nauczycielskiem.

Art. 23. Na Nauczycieli kalligrafii i rysunków, jak również muzyki i śpiewu, przyjmowane być mają przez Dyrektora osoby specjalnie z temi przedmiotami, tudzież z najlepszymi metodami ich wykładu obeznane. Zatwierdzenie ich w obowiązках nastąpi porządkiem w artykule 22-m oznaczonym.

Art. 24. Nauczycielki wyznaczone do pomocy głównej Nadzorczyni, wybierane będą przez Dyrektora z pomiędzy osób, posiadających świadectwa na stopień Nauczycielki domowej i zatwierdzane porządkiem w artykule 22-m wskazanym.

Art. 25. Na etatowych Nauczycieli religii, przyjmują się tylko osoby wyznania ewangelicko-augsburgskiego; wszystkie zaś inne służące po części naukowo-wychowawczej, wybierają się głównie z osób

ственно изъ лицъ евангелическаго исповѣданія, кромѣ учителей русскаго языка и словесности, а также исторіи и географіи Россіи и Польши, которые назначаются изъ русскихъ.

Ст. 26. Директору училища предоставляется распредѣлять по классамъ, между избранными имъ преподавателями, ближайшій надзоръ за успѣхами и поведеніемъ учениковъ и ученицъ.

Ст. 27. Кромѣ ближайшаго надзора за воспитанниками и воспитанницами, на учителяхъ лежитъ обязанность, по требованію директора, помогать ему въ наблюденіи за нравственностію и поведеніемъ учащихся въ заведеніи, равно какъ и въ поддержаніи надлежащей между ними дисциплины.

Отдѣленіе третіе.

Прочія должностныя лица.

Ст. 28. При главномъ нѣмецкомъ евангелическомъ училищѣ состоитъ врачъ, избираемый директоромъ училища и утверждаемый въ должности, по представленію консисторіи, Правительственной Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 29. Обязанности врача, кромѣ пользованія учащихся и постоянной заботливости о ихъ здоровьи, заключаются въ наблюденіи: а) чтобы въ училище не поступали дѣти, имѣющія тѣлесныя недостатки и болѣзни, препятствующія вступленію въ общественныя заведенія; б) чтобы въ помѣщеніи училища и въ распредѣленіи времени занятій учащихся соблюдались, на сколько возможно, гигиеническія условія; и в) чтобы упражненія учащихся въ гимнастикѣ соображались съ требованіями правильнаго развитія и укрѣпленія физическихъ силъ юншества. Врачъ обязанъ замѣчанія свои по снмъ предметамъ представлять директору училища и предъявлять оныя педагогическому совѣту, для обсужденія и внесенія въ протоколы его засѣданій. Кромѣ того на врачѣ лежитъ обязанность пользоваться, также безмездно, всѣхъ служащихъ при училищѣ лицъ.

Ст. 30. Производство канцелярскихъ дѣлъ въ главномъ нѣмецкомъ евангелическомъ училищѣ, лежитъ на письмоводителѣ, въ помощь которому состоитъ писецъ.

ГЛАВА ТРЕТІЯ.

Учебная часть.

Ст. 31. Учебный курсъ мужскаго отдѣленія главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища составляютъ слѣдующіе предметы:

евангелическаго признанія, oprócz Nauczycieli ruskiego języka i literatury, a także geografii i historii Rosyi i Polski, którzy winni być pochodzenia ruskiego.

Art. 26. Dyrektor szkoły może rozdzielać pomiędzy wybranych przez niego Nauczycieli, bliższy nadzór nad postępem w naukach i sprawowaniem się uczniów i uczennic.

Art. 27. Prócz bliższego nadzoru nad uczniami i uczennicami, obowiązkiem jest Nauczycieli, na żądanie Dyrektora, pomagać mu w doглядaniu moralności i sprawowania uczniów i za obrębem szkoły, również w utrzymywaniu należytej między niemi karności.

Oddział trzeci.

INNE OSOBY NALEŻĄCE DO SKŁADU SZKOŁY GŁÓWNEJ NIEMIECKO-EWANGELICKIEJ.

Art. 28. Przy Szkole Głównej Niemiecko-Ewangelickiej znajdować się ma Lekarz, którego wybiera Dyrektor szkoły, a zatwierdza w obowiązках na przedstawienie Konsystorza, Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Art. 29. Oprócz leczenia uczniów i ciągłej troskliwości o ich zdrowie, obowiązkiem Lekarza jest jeszcze pilnować: а) żeby do szkoły nie wstępowały dzieci mające wady fizyczne i choroby, które tamują wstęp do zakładów publicznych; б) żeby w pomieszczeniu szkoły i w rozkładzie czasu zatrudnień uczących się, zachowane były, o ile można, warunki higieniczne i в) żeby ćwiczenia w gimnastyce uczących się, zastosowane były do potrzeb regularnego rozwijania się i wzmocnienia sił fizycznych młodzieży. Lekarz obowiązany jest postrzeżenia swoje co do tych przedmiotów, komunikować Dyrektorowi szkoły i przedstawiać je Radzie Pedagogicznej, dla roztrząśnienia i wniesienia do protokołów jej posiedzeń. Oprócz tego, Lekarz ma obowiązek leczenia bezpłatnego wszystkich osób w służbie przy szkole zostających.

Art. 30. Załatwianie czynności kancellaryjnych w Szkole Głównej Niemiecko-Ewangelickiej, należy do Sekretarza, któremu do pomocy ma być dodany kopiaista.

ROZDZIAŁ TRZECI.

Część Naukowa.

Art. 31. Kurs nauk w oddziale męzkim Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej, stanowią następujące przedmioty:

- 1) Законъ Божій;
- 2) Русскій языкъ и словесность;
- 3) Нѣмецкій языкъ и словесность;
- 4 и 5) Латинскій и греческій языки;
- 6) Польскій языкъ;
- 7) Математика;
- 8) Физика и космографія;
- 9) Естественная исторія;
- 10) Всеобщая географія;
- 11) Географія Россійской Имперіи и Царства Польскаго;
- 12) Всеобщая исторія;
- 13) Исторія Россіи и Польши;
- 14) Чистописаніе, черченіе и рисованіе;
- 15) Церковное пѣніе, и
- 16) Гимнастика для желающихъ.

Примѣчаніе 1. По желанію родителей, ученики могутъ быть освобождаемы отъ изученія греческаго языка, въ замѣнъ котораго они обязаны слушать химію и усиленный курсъ математики и физики.

Примѣчаніе 2. Французскій языкъ преподается для желающихъ въ класснаго времени, равно какъ и еврейскій языкъ.

Примѣчаніе 3. Ученикамъ высшаго класса мужскаго отдѣленія, предъ выпускомъ ихъ, сообщаются директоромъ или преподающимъ исторію Россіи и Польши учителемъ, въ краткомъ изложеніи, по особо составленному, по распоряженію Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, учебнику или руководству, свѣдѣнія объ основныхъ законахъ Имперіи и о значеніи разныхъ присутственныхъ мѣстъ Имперіи и Царства.

Ст. 32. Учебный курсъ въ женскомъ отдѣленіи составляютъ слѣдующіе предметы:

- 1) Законъ Божій;
- 2) Русскій языкъ и словесность;
- 3) Нѣмецкій языкъ и словесность;
- 4) Польскій языкъ;
- 5) Французскій языкъ;
- 6) Ариметика и свѣдѣнія изъ геометріи, примѣнительно къ потребностямъ всеневной жизни;
- 7) Физика;
- 8) Естественная исторія;
- 9) Всеобщая географія;
- 10) Географія Россійской Имперіи и Царства Польскаго;

- 1) Nauka religii;
- 2) Ruski język i literatura;
- 3) Niemiecki język i literatura;
- 4) i 5) Język łaciński i grecki;
- 6) Język polski;
- 7) Matematyka;
- 8) Fizyka i kosmografia;
- 9) Historia naturalna;
- 10) Geografia powszechna;
- 11) Geografia Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego;
- 12) Historia powszechna;
- 13) Historia Rosyi i Polski;
- 14) Kalligrafia i rysunki;
- 15) Śpiew kościelny — i
- 16) Gimnastyka dla życzących;

Uwaga 1. Na żądanie rodziców, uczniowie mogą być zwolnieni od nauki języka greckiego, w zamian którego obowiązani będą słuchać chemii i wzmocnionego kursu matematyki i fizyki.

Uwaga 2. Język francuzki dla życzących, wykładany będzie w czasie wolnym od innych lekcyj, również jak i język hebrajski.

Uwaga 3. Uczniom najwyższej klasy męzkiego oddziału, przed ich ostatecznem wyjściem, mają być przez Dyrektora lub Nauczyciela historyi Rosyi i Polski, w krótkim wykładzie udzielone, według przewodnika lub podręcznika, umyślnie na ten cel z rozporządzenia Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego ułożonego, wiadomości o zasadniczych prawach Cesarstwa i o znaczeniu różnych władz rządowych Cesarstwa i Królestwa.

Art. 32. Kurs nauk w oddziale żeńskim stanowią następujące przedmioty:

- 1) Nauka religii;
- 2) Ruski język i literatura;
- 3) Niemiecki język i literatura;
- 4) Język polski;
- 5) Język francuzki;
- 6) Arytmetyka i wiadomości z geometryi w zastosowaniu do potrzeb życia codziennego;
- 7) Fizyka;
- 8) Historia naturalna;
- 9) Geografia powszechna;
- 10) Geografia Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego;

- 11) Всеобщая исторія;
- 12) Исторія Россіи и Польши;
- 13) Чистописание, черчение и рисование;
- 14) Рукодѣлія;
- 15) Церковное пѣніе, и
- 16) Гимнастика для желающихъ.

Ст. 33. Въ педагогическихъ курсахъ преподаются слѣдующіе предметы:

- 1) Законъ Божій съ упражненіями въ искусствѣ катихизаціи;
- 2) Основанія дидактики и частная методика отдѣльныхъ предметовъ, преподаваемыхъ въ начальныхъ училищахъ;
- 3) Русскій языкъ;
- 4) Нѣмецкій языкъ;
- 5) Польскій языкъ;
- 6) Ариметика и свѣдѣнія изъ геометріи, примѣнительно къ потребностямъ всѣдневнаго быта. Ознакомленіе на дѣлѣ съ употребленіемъ простѣйшихъ землемѣрныхъ орудій;
- 7) Объясненіе главныхъ явленій природы;
- 8) Ознакомленіе съ естественными произведеніями края и съ употребленіемъ ихъ въ земледѣліи, ремеслахъ и промышленности. Общее обозрѣніе частей свѣта. Описаніе Россійской Имперіи и Царства Польскаго въ физическомъ, промышленномъ и административномъ отношеніяхъ;
- 9) Важнѣйшія эпохи изъ всеобщей исторіи и изъ исторіи Россіи и Польши;
- 10) Игра на органѣ, скрипкѣ и ученіе о гармоніи;
- 11) Церковное пѣніе;
- 12) Чистописание, черчение геометрическихъ фигуръ и тѣлъ съ моделей и съ натуры, съ примѣненіемъ къ ремесламъ и практической жизни;
- 13) Практическія занятія садоводствомъ, и
- 14) Гимнастика.

Ст. 34. Учебный языкъ въ главномъ нѣмецкомъ евангелическомъ училищѣ есть по преимуществу нѣмецкій; а русскій языкъ и словесность, равно какъ исторія и географія Россіи и Польши должны быть преподаваемы на русскомъ языкѣ.

Ст. 35. Курсъ ученія во всѣхъ входящихъ въ составъ главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища заведеніяхъ годичный.

Ст. 36. Объемъ преподаванія предметовъ учебнаго курса во всѣхъ трехъ заведеніяхъ училища опредѣляется особыми программами, составленными педагогическимъ совѣтомъ училища, одо-

- 11) Historia powszechna;
- 12) Historia Rosyi i Polski;
- 13) Kalligrafia i rysunki;
- 14) Rękodzieła;
- 15) Śpiew kościelny—i
- 16) Gimnastyka dla życzących.

Art. 33. Na kursach pedagogicznych wykładane być mają następujące przedmioty:

- 1) Nauka religii z ćwiczeniami w sztuce katechetycznej;
- 2) Zasady dydaktyki i szczegółowa metoda oddzielnych przedmiotów, wykładanych w szkołach elementarnych;
- 3) Język ruski;
- 4) Język niemiecki;
- 5) Język polski;
- 6) Arytmetyka i wiadomości z geometryi w zastosowaniu do potrzeb życia codziennego. Praktyczne obeznanie z użyciem najprostszych narzędzi mierniczych;
- 7) Wyjaśnienie głównych zjawisk natury;
- 8) Obeznanie z naturalnymi płodami krajowemi i z użyciem ich w rolnictwie, rzemiosłach i przemyśle. Przegląd ogólny części świata. Opis Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego pod względem fizycznym, przemysłowym i administracyjnym;
- 9) Epoki ważniejsze z historyi powszechnej i z historyi Rosyi i Polski;
- 10) Gra na organach, skrzypcach i nauka o harmonii;
- 11) Śpiew kościelny;
- 12) Kalligrafia, rysowanie figur geometrycznych i ciał z modeli i z natury, z zastosowaniem do rzemiosł i do życia praktycznego;
- 13) Zajęcia praktyczne w ogrodnictwie;
- 14) Gimnastyka;

Art. 34. Językiem naukowym w Szkole Głównej Niemiecko-Ewangelickiej, jest głównie język niemiecki, ruski zaś język i literatura, również historia i geografia Rosyi i Polski winny być wykładane w języku ruskim.

Art. 35. Kurs nauki we wszystkich zakładach, wchodzących w skład Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej, jest roczny.

Art. 36. Obszerność wykładu przedmiotów kursu naukowego, we wszystkich trzech zakładach szkoły, ustanawia się oddzielnymi programatami, ułożonemi przez Radę Pedagogiczną téżże szkoły, przy-

бренными консисторією и утвержденными Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 37. Число уроковъ по каждому предмету и распредѣленіе ихъ по классамъ обозначаются въ особыхъ таблицахъ, приложенныхъ къ сей статѣ, которыя, оставаясь неизмѣнными относительно общаго числа уроковъ по каждому предмету, могутъ, по представленію педагогическаго совѣта училища, одобренному консисторією и утвержденному Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія, подлежать измѣненіямъ въ распредѣленіи числа уроковъ каждого предмета по классамъ.

Ст. 38. Время ежедневнаго пачатія уроковъ въ главномъ нѣмецкомъ евангелическомъ училищѣ опредѣляется особою инструкцією отъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 39. Ученіе продолжается въ теченіи цѣлаго года, за исключеніемъ воскресныхъ и праздничныхъ дней и вакацій, лѣтнихъ и зимнихъ, изъ коихъ на первыя назначается шесть недѣль, а на вторыя двѣ недѣли. Сверхъ того, ученіе прекращается на страстной и свѣтлой недѣлѣ Пасхи.

Ст. 40. Учебный годъ начинается съ 3 (15) Августа и оканчивается 18 (30) Іюня.

Ст. 41. По окончаніи учебнаго года происходитъ публичный актъ, на которомъ: читается отчетъ о состояніи и дѣятельности, за минувшій годъ, учебныхъ заведеній, входящихъ въ составъ главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища; объявляются имена учениковъ и ученицъ, удостоенныхъ перевода въ высшіе классы; раздаются награды учащимся, отличившимся успѣхами и поведеніемъ, и аттестаты окончившимъ съ успѣхомъ полный курсъ. На актѣ могутъ быть произносимы рѣчи членами педагогическаго совѣта, предварительно одобренныя совѣтомъ.

Ст. 42. Главное нѣмецкое евангелическое училище должно имѣть: 1) бібліотеку, состоящую: а) изъ книгъ, могущихъ способствовать къ обогащенію учителей познаніями, и б) изъ книгъ, предназначенныхъ для употребленія учащимися; 2) физическій кабинетъ съ химическою лабораторією; 3) собраніе математическихъ инструментовъ; 4) необходимыя пособія по естественной исторіи; 5) достаточное количество географическихъ картъ и глобусовъ, чертежей, рисунковъ и моделей для рисованія; 6) музыкальные инструменты и ноты для музыки и пѣнія, и 7) гимнастическіе снаряды.

Ст. 43. Бібліотека поручается бібліотекарю, избираемому педагогическимъ совѣтомъ, на два года, изъ преподавателей. Про-

жетями przez Konsystorz i zatwierdzonemi przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 37. Liczba lekcji w każdym przedmiocie i rozkład ich na klasy, oznaczone są w oddzielnych wykazach, do niniejszego artykułu dołączonych, które, nie ulegając zmianie co do ogólnej liczby lekcji w każdym przedmiocie, mogą wszakże na przedstawienie Rady Pedagogicznej szkoły, przyjęte przez Konsystorz i zatwierdzone przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego, być zmienionemi co do rozkładu liczby lekcji w każdym przedmiocie na klasy.

Art. 38. Czas każdodziennego rozpoczęcia lekcji w Szkole Głównej Niemiecko-Ewangelickiej, oznaczony zostanie osobną Instrukcją, wydać się mającą przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 39. Wykład nauk trwać ma przez ciąg całego roku, wyjąwszy dni niedzielne i uroczyste, oraz wakacje letnie i zimowe, z których na pierwsze przeznaczają się sześć tygodni, a na drugie dwa tygodnie. Oprócz tego, wykład nauk zawiesza się przez czas świąt Wielkanocnych od kwietni do przewodniej Niedzieli.

Art. 40. Rok szkolny rozpoczynać się ma dnia 3 (15) Sierpnia, a kończyć się z dniem 18 (30) Czerwca.

Art. 41. Po skończonym roku szkolnym odbywać się ma akt uroczysty, na którym odczytanem będzie sprawozdanie za rok ubiegły o stanie i działalności zakładów naukowych, wchodzących w skład Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej; ogłoszone zostaną nazwiska uczniów i uczennic, otrzymujących promocję do klas wyższych; rozdawane będą nagrody uczącym się, którzy odznaczyli się postępem w naukach i sprawowaniem, oraz attestaty tym, którzy z pożytkiem ukończyli pełny kurs nauk. Na akcie, członkowie Rady Pedagogicznej mogą mieć mowy uprzednio przyjęte przez Radę.

Art. 42. Szkoła Główna Niemiecko-Ewangelicka posiadać ma: 1) bibliotekę, składającą się: a) z dzieł mogących posłużyć Nauczycielom do rozszerzenia swych wiadomości i b) z książek przeznaczonych do użytku uczących się; 2) gabinet fizyczny z laboratoryum chemicznem; 3) zbiór instrumentów matematycznych; 4) pomoce naukowe, niezbędne przy wykładzie historyi naturalnej; 5) dostateczną ilość mapp geograficznych i globusów, planów, rysunków i modeli do rysunku; 6) instrumenta muzyczne i nuty do muzyki i śpiewu i 7) przyrządy gimnastyczne.

Art. 43. Biblioteka powierzona będzie bibliotekarzowi, wybranemu przez Radę Pedagogiczną, na lat dwa, z grona nauczycieli. Inne

чи же учебныя пособія состоятъ, по принадлежности ихъ къ тому или другому предмету, въ вѣдѣніи преподавателей сихъ предметовъ. За заведываніе библіотекою полагается особая, опредѣленная въ штатѣ, плата.

ГЛАВА ЧЕТВЕРТАЯ.

А. Учащіеся въ мужскомъ отдѣленіи.

Ст. 44. Въ мужское отдѣленіе главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища принимаются дѣти всѣхъ состояній преимущественно евангелическаго исповѣданія; но могутъ быть принимаемы и дѣти другихъ исповѣданій.

Ст. 45. Поступающіе въ мужское отдѣленіе главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища должны представить директору училища свидѣтельства о своемъ возрастѣ и званіи; медицинское же свидѣтельство поступающихъ въ томъ, что имъ привита оспа и что они не имѣютъ тѣлесныхъ недостатковъ или болѣзней, препятствующихъ вступленію въ общественное заведеніе, дѣлается училищнымъ врачомъ.

Ст. 46. Въ первый классъ мужскаго отдѣленія училища принимаются дѣти не моложе десяти лѣтъ, умѣющія читать и писать по-русски и по нѣмецки и знающія главныя молитвы, а изъ ариметики сложеніе, вычитаніе и таблицу умноженія. Во всѣ слѣдующіе классы этого отдѣленія принимаются имѣющіе соотвѣтственные классу познанія и возрастъ.

Ст. 47. Воспитанники другихъ среднихъ учебныхъ заведеній Имперіи и Царства могутъ быть принимаемы въ соотвѣтственные классы мужскаго отдѣленія главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища безъ испытанія, если они на столько знаютъ русскій и нѣмецкій языки, что могутъ слѣдовать за преподаваніемъ предметовъ въ этихъ классахъ.

Ст. 48. Общій пріемъ учениковъ въ мужское отдѣленіе главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища бываетъ каждый годъ предъ началомъ учебнаго курса; но педагогическій совѣтъ, по особому уважительнымъ причинамъ, можетъ дозволить пріемъ и въ теченіи учебнаго курса, если, по предварительномъ испытаніи поступающаго, удостовѣрится, что послѣдній, по своимъ познаніямъ и развитію, можетъ слѣдовать за курсомъ того класса, въ который пожелаетъ поступить.

заś pomoce naukowe, podług przedmiotu, do którego należą, pozostają w zawiadywaniu wykładających te przedmioty. Za utrzymanie biblioteki przeznaczona się oddzielna płaca w etacie oznaczona.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

А. Учніowie oddziału męskiego.

Art. 44. Do męskiego oddziału Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej, przyjmowane być mają dzieci wszystkich stanów, a przewszystkiem wyznania ewangelickiego; lecz mogą być przyjmowane i dzieci innych wyznań.

Art. 45. Wstępujący do męskiego oddziału Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej, powinni przedstawić Dyrektorowi szkoły świadectwa co do wieku i pochodzenia. Poświadczenie zaś lekarskie, że ciż wstępujący mają szczepioną ospę i nie podlegają wadom fizycznym lub chorobom, tamującym wjeście do zakładu publicznego, udziela Lekarz szkoły.

Art. 46. Do pierwszej klasy męskiego oddziału szkoły, przyjmują się dzieci nie młodsze jak lat dziesięciu, umiejące czytać i pisać po rusku i po niemiecku, oraz główne modlitwy, a z arytmetyki dodawanie, odejmowanie i tabliczkę mnożenia. Do wszystkich następnych klass tego oddziału, przyjmowaną będzie młodzież usposobienia i wieku odpowiedniego właściwej klassie.

Art. 47. Uczniowie innych średnich zakładów naukowych w Cesarstwie i Królestwie, mogą być przyjmowani do odpowiednich klass męskiego oddziału Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej bez egzaminu, jeżeli znajomość języka ruskiego i niemieckiego posiadają w takim stopniu, że mogą słuchać wykładu przedmiotów w tych klassach.

Art. 48. Ogólny zapis uczniów do męskiego oddziału Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej, odbywa się corocznie, przed rozpoczęciem kursu nauk; wszelako Rada Pedagogiczna, z powodów szczególniej na wzgląd zasługujących, może dozwalać przyjęcia i w ciągu rocznego kursu nauk, gdy z uprzedniego egzaminu kandydata przekona się, że tenże, przy swych znajomościach i rozwinięciu, może słuchać kursu w tej klassie, do której przyjętym być pragnie.

Ст. 49. Ученики мужского отдѣленія главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища носятъ форменную одежду, установленную для учащихся въ гимназіяхъ Царства Польскаго.

Ст. 50. Съ каждаго ученика взимается за ученіе по *пятнадцати* рублей въ годъ. Плата сія вносится въ казну Царства пополугодно, впередъ за каждое полугодіе. Непредставившіе, въ теченіи первыхъ двухъ мѣсяцевъ каждаго полугодія, квитанціи во взносѣ платы за ученіе увольняются изъ заведенія, но могутъ быть снова приняты, по представленіи квитанціи во взносѣ платы за все полугодіе.

Ст. 51. Педагогическому совѣту предоставляется освобождать отъ платы за ученіе недостаточныхъ учениковъ, преимущественно евангелическаго исповѣданія, заслуживающихъ того своими успѣхами, прилежаніемъ и поведеніемъ. Освобожденіе отъ платы за ученіе имѣетъ силу въ теченіе одного полугодія.

Ст. 52. Дисциплинарныя взысканія за проступки учениковъ опредѣляются особыми правилами, составленными педагогическимъ совѣтомъ и утвержденными Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія; причемъ высшую степень наказанія составляетъ исключеніе изъ заведенія; каковому наказанію ученики подвергаются лишь по опредѣленію педагогическаго совѣта.

Ст. 53. Въ концѣ учебнаго года ученики подвергаются испытанію изъ всего пройденнаго въ теченіе года и по результатамъ этого испытанія удостоиваются перевода въ высшіе классы. Отмѣтки для опредѣленія степени познаній учащихся устанавливаются особою инструкцією отъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 54. Ученики первыхъ шести классовъ, отличивше по поведенію и оказавшіе весьма удовлетворительные успѣхи въ большей части предметовъ, въ томъ числѣ въ русскомъ и нѣмецкомъ языкахъ, награждаются книгами. Число наградъ для каждаго класса опредѣляется Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 55. Ученики, пробывшіе въ одномъ классѣ два года, и неудосгоенные затѣмъ перевода въ слѣдующій классъ, увольняются изъ заведенія.

Ст. 56. Окончательное испытаніе учениковъ производится педагогическимъ совѣтомъ, на основаніи правилъ, составленныхъ совѣтомъ и утвержденныхъ, по представленію консисторіи, Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія.

Art. 49. Uczniowie męzkiego oddziału Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej, nosić mają ubranie formy przepisanej dla uczących się w gimnazjach Królestwa Polskiego.

Art. 50. Od każdego ucznia pobieraną będzie opłata za naukę po rubli sr. *pietnaście* rocznie. Opłata takowa wnoszoną być ma do Skarbu Królestwa, co pół roku, z góry za każde półrocze. Ci, którzy nie złożą w ciągu pierwszych dwóch miesięcy każdego półrocza, kwitu z uiszczonęj opłaty za naukę, otrzymają uwolnienie z zakładu, lecz mogą być przyjęci na powrót, gdy złożą kwity takowe z uiszczonęj opłaty za całe półrocze.

Art. 51. Rada Pedagogiczna mocną będzie uwalniać od opłaty za naukę uczniów niedostatnich, przedewszystkiem wyznania ewangelickiego, zasługujących na to swym postępem w naukach, pilnością i sprawowaniem. Uwolnienie od opłaty za naukę służy na jedno półrocze.

Art. 52. Kary dyscyplinarne za przewinienia uczniów, ustanowione będą oddzielnymi przepisami, ułożyć się mającymi przez Radę Pedagogiczną i zatwierdzonymi przez Kommissję Rządową Oświecenia Publicznego; przyczem najwyższy stopień kary stanowić ma wydalenie z zakładu, której to karze podlegają uczniowie nieinaczěj, jak na zasadzie uchwały Rady Pedagogiczněj.

Art. 53. W końcu każdego roku szkolnego, uczniowie poddawani być mają egzaminowi z całego kursu, wyłożonego w ciągu roku i według rezultatu tego egzaminu, przyznane sobie mieć będą promocye do klass wyższych. Wyrazy jakie winny być używane dla oznaczenia stopnia usposobienia naukowego uczniów, przepisze osobna Instrukcja, mająca się wydać przez Kommissję Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 54. Uczniowie pierwszych sześciu klass, wzorowego sprawowania i którzy okazali zupełnie zadawalniający postęp w większej części przedmiotów, a w ich liczbie z języka ruskiego i niemieckiego, otrzymają nagrody w książkach. Liczbę nagród dla każdėj klasy ustanowi Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Art. 55. Uczniowie, którzy po dwuletnim pobycie w jednej i tēj samej klassie nie otrzymają promocyi do klassy następnej, mają być z zakładu uwolnieni.

Art. 56. Ostateczny egzamen uczniów odbywa Rada Pedagogiczna na zasadzie przepisów, ułożonych przez tę Radę i na przedstawienie Konsystorza, przez Kommissję Rządową Oświecenia Publicznego zatwierdzonych.

Ст. 57. Ученики, окончившіе съ успѣхомъ полный курсъ ученія въ мужскомъ отдѣленіи главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища, получаютъ аттестаты за подписью членовъ педагогическаго совѣта и съ приложеніемъ печати учебнаго заведенія. Сверхъ того, для награды отличными по поведенію изъ окончившихъ курсъ и оказавшимъ весьма удовлетворительные успѣхи въ большей части предметовъ и въ томъ числѣ въ рускомъ и нѣмецкомъ языкахъ и словесности, назначаются медали, золотыя и серебряныя, число которыхъ опредѣляется Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 58. Лица, неучившіяся въ мужскомъ отдѣленіи главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища, имѣютъ право подвергаться испытанію изъ полного курса предметовъ, преподаваемыхъ въ семъ заведеніи, наравнѣ съ учениками заведенія и въ одно съ ними время, назначенное для испытаній. Выдержавшіе съ успѣхомъ испытаніе въ полномъ курсѣ получаютъ въ томъ свидѣтельство.

Примѣчаніе. Испытаніе для постороннихъ лицъ изъ полного курса училища начинается съ русскаго языка и словесности и оказавшимъ неудовлетворительное знаніе этихъ предметовъ, отказывается въ дальнѣйшемъ испытаніи.

В. Учащіеся въ женскомъ отдѣленіи.

Ст. 59. Въ женское отдѣленіе главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища принимаются дѣти на тѣхъ же условіяхъ, какія означены въ ст. 44 и 45 настоящаго устава.

Ст. 60. Въ первый классъ женскаго отдѣленія училища принимаются дѣти не моложе девяти лѣтъ, умѣющія читать и писать по русски и по нѣмецки и знающія главные молитвы, а изъ ариметики сложение и вычитаніе.

Ст. 61. Воспитанницы другихъ среднихъ учебныхъ заведеній Имперіи и Царства могутъ поступать въ соотвѣтственные классы женскаго отдѣленія главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища безъ испытанія, съ условіемъ, относительно знанія русскаго и нѣмецкаго языковъ, означеннымъ въ ст. 47 сего устава.

Ст. 62. Общій приемъ воспитанницъ въ женское отдѣленіе бываетъ въ то же время, когда принимаются и воспитанники въ мужское отдѣленіе; а также на основаніи, указанномъ въ ст. 48 сего устава, приемъ воспитанницъ можетъ быть дозволяемъ и въ теченіи учебнаго года.

Art. 57. Uczniowie, którzy z pożytkiem ukończyli pełny kurs nauk w męzkim oddziale Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej, otrzymają atestaty za podpisem członków Rady Pedagogicznej i opatrzone pieczęcią zakładu naukowego. Nadto, na nagrody uczniom, odznaczającym się wzorowem sprawowaniem, którzy ukończyli kurs nauk i okazali zupełnie zadawalniający postęp w większej części przedmiotów, a w liczbie tych w językach ruskim, niemieckim i w literaturze, przeznaczają się medale złote i srebrne, ilość których ustanowi Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Art. 58. Osoby, które nie pobierały nauk w męzkim oddziale Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej, mają prawo składać egzamen z całego kursu przedmiotów w tym zakładzie wykładanych, na równi z uczniami zakładu i w jednym z nimi czasie, przeznaczonym na egzamina. Ci, którzy należycie złożą egzamen z całego kursu, otrzymają na to świadectwo.

Uwaga. Egzamen postronnych osób z całego kursu szkolnego, rozpoczynać się ma od języka ruskiego i literatury, a tym, którzy okażą niedostateczną znajomość tych przedmiotów, odmówione być ma składanie dalszego egzaminu.

B. Uczennice oddziału żeńskiego.

Art. 59. Do oddziału żeńskiego Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej, mają być przyjmowane dzieci pod temi samemi warunkami, jakie są oznaczone w artykułach 44 i 45 niniejszej Ustawy.

Art. 60. Do klasy pierwszej żeńskiego oddziału szkoły, przyjmują się dzieci nie młodsze jak lat dziewięciu, umiejące czytać i pisać po rusku i po niemiecku i główne modlitwy, tudzież z arytmetyki doddawanie i odjęmowanie.

Art. 61. Uczennice innych średnich zakładów naukowych w Cesarstwie i Królestwie, mogą wstępować do odpowiednich klas oddziału żeńskiego Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej bez egzaminu, pod warunkiem co do języków ruskiego i niemieckiego w artykule 47 niniejszej Ustawy oznaczonym.

Art. 62. Ogólny zapis uczennic do oddziału żeńskiego, odbywać się ma w tym samym czasie, co zapis uczniów do oddziału męskiego i téż na zasadzie wskazanej w art. 48-m niniejszej Ustawy, przyjęcie uczennic może być dozwołonem i w ciągu roku szkolnego.

Ст. 63. Съ каждой ученицы взимается за учение по *пятнадцати* рублей въ годъ. Время взноса этой платы и послѣдствія несвоевременнаго представленія ея для ученицъ женскаго отдѣленія тѣ же, какія и для учащихся въ отдѣленіи мужскомъ (ст. 50).

Ст. 64. Освобожденіе недостаточныхъ ученицъ отъ платы за учение производится на основаніи ст. 51-й сего устава.

Ст. 65. Относительно дисциплинарныхъ взысканій за проступки ученицъ, производства испытаній, какъ переводныхъ, такъ и окончательныхъ, опредѣленія степени познаній, назначенія наградъ, выдачи аттестатовъ и увольненія изъ заведенія неуспѣвающихъ ученицъ, соблюдаются тѣ же правила, какія изложены въ ст. 52—58-ой сего устава.

В. Учащіеся въ педагогическихъ курсахъ.

Ст. 66. Въ педагогическіе курсы принимаются молодые люди, принадлежащіе къ евангелическо-аугсбургскому и евангелическо-реформатскому исповѣданію.

Ст. 67. Поступающіе въ педагогическіе курсы, кромѣ свидѣтельства о своемъ возрастѣ и званіи, должны представить директору училища свидѣтельство о конфирмаціи и удостовѣреніе о хорошемъ поведеніи отъ пастора того прихода, къ которому принадлежитъ поступающій. Медицинское же освѣдѣтельство поступающихъ производится училищнымъ врачомъ, на основаніи ст. 45-й настоящаго устава.

Ст. 68. Въ первый курсъ педагогическаго отдѣленія принимаются молодые люди, достигшіе 15-ти лѣтняго возраста, выдержавшіе, на нѣмецкомъ языкѣ, испытаніе въ объемѣ двухкласснаго начальнаго училища и умѣющие разбирать ноты.

Ст. 69. Въ педагогическое отдѣленіе можетъ быть дозволяемъ пріемъ, кромѣ перваго курса, еще и во второй, для тѣхъ, которые не моложе 16 лѣтъ и знаютъ пройденное въ первомъ курсѣ.

Ст. 70. Для воспитанниковъ педагогическихъ курсовъ не полагается ни платы за ученіе, ни форменной одежды.

Ст. 71. На стипендіи для бѣднѣйшихъ и способнѣйшихъ воспитанниковъ педагогическихъ курсовъ полагается по штату особая сумма. При опредѣленіи числа и размѣра стипендій, равно какъ и при назначеніи ихъ, Главный Директоръ Правительственной Комисіи Народнаго Просвѣщенія соображается съ представленіемъ евангелическо-аугсбургской консисторіи, основаннымъ на опредѣленіи педагогическаго совѣта, и съ количествомъ населенія еванге-

Art. 63. Od każdój uczennicy pobierana być ma opłata za naukę po *piętnaście* rubli na rok. Termin uiszczania takowej opłaty, oraz skutki niezłożenia jęj we właściwym czasie, będą dla uczennic oddziału żeńskiego téż same, jak dla uczniów oddziału męskiego (art. 50).

Art. 64. Uwolnienie uczennic niedostatnich od opłaty za naukę, odbywać się ma na zasadzie artykułu 51 niniejszėj Ustawy.

Art. 65. Co do dyscyplinarnych kar na uczennice za przewinienia, odbywania egzaminów dla otrzymania promocyi i egzaminów ostatecznych, oznaczenia stopni usposobienia, przyznawania nagród, wydawania attestatów i uwalniania z zakładu uczennic nie czyniących postępu, zachowane być mają téż same przepisy, jakie są wyłożone w artykułach 52 i 58 niniejszėj Ustawy.

С. Uczniowie kursów pedagogicznych.

Art. 66. Na kursa pedagogiczne przyjmowani będą młodzi ludzie wyznania ewangelicko-augsburskiego i ewangelicko-reformowanego.

Art. 67. Wstępujący na kursa pedagogiczne, oprócz świadectw pochodzenia i wieku, powinni przedstawić Dyrektorowi szkoły świadectwo odbytėj konfirmacji, tudzież dowód dobrego sprawowania, wydany przez Pastora tėj parafii, do którój wstępujący należy. Lekarskie zaś poświadczenie o wstępujących, odbędzie Lekarz szkoły na zasadzie art. 45 niniejszėj Ustawy.

Art. 68. Na pierwszy kurs oddziału pedagogicznego, przyjmowani będą młodzi ludzie, którzy mają lat 15-cie skończonych i którzy złożyli w języku niemieckim egzamen w zakresie dwuklassowej szkoły elementarnėj, tudzież umieją czytać nuty.

Art. 69. Do oddziału pedagogicznego może być dozwolany zapis, nie tylko na pierwszy, ale i na drugi kurs tym, którzy mają nie mniej jak 16-cie lat wieku i znają wykład kursu pierwszego.

Art. 70. Dla uczniów kursów pedagogicznych nie ustanawia się ani opłaty za naukę, ani ubrania przepisanej formy.

Art. 71. Na stypendya dla uboższych i zdolniejszych uczniów kursów pedagogicznych, ustanawia się etatem oddzielna summa. Przy ustanowieniu liczby i wysokości stypendyów, niemniej przy назначeniu takowych, Dyrektor Główny Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego zastosuje się do przedstawienia Konsystorza Ewangelicko-Augsburskiego, opartego na uchwale Rady Pedagogicznėj, jako téż do liczby ludności wyznania ewangelicko-augsburskiego i ewangelicko-

лическо-аугсбургскаго и евангелическо-реформатскаго исповѣданій въ Царствѣ Польскомъ.

Ст. 72. Ученики, неподающіе надежды, что со временемъ могутъ быть хорошими учителями, увольняются изъ заведенія, по опредѣленію педагогическаго совѣта.

Ст. 73. Дисциплинарныя взысканія за проступки учениковъ опредѣляются на основаніи ст. 52-й сего устава.

Ст. 74. Испытанія въ педагогическихъ курсахъ полагаются двоякаго рода—переводныя и окончательныя. Первыя производятся въ концѣ учебнаго года, изъ всего, въ теченіе года пройденнаго, а вторыя, при выпускѣ воспитанниковъ, изъ всего пройденнаго въ теченіи трехъ лѣтъ. Последнія испытанія должны быть какъ теоретическія, такъ и практическія.

Ст. 75. Переводныя испытанія производятся въ присутствіи учителя-руководителя и двухъ преподавателей, а окончательныя, какъ теоретическія, такъ и практическія, въ полномъ составѣ педагогическаго совѣта.

Ст. 76. Относительно опредѣленія степени познаній учениковъ соблюдается правило, изложенное въ ст. 53-й настоящаго устава.

Ст. 77. Ученики, окончившіе съ успѣхомъ полный курсъ ученія, получаютъ аттестаты за подписью членовъ педагогическаго совѣта и съ приложеніемъ печати главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища.

Ст. 78. Аттестатъ на званіе учителя начальнаго училища выдается только получившимъ изъ всѣхъ предметовъ отмѣтки удовлетворительныя; оказавшіе же весьма удовлетворительныя успѣхи по крайней мѣрѣ въ половинѣ предметовъ, въ томъ числѣ въ русскомъ и нѣмецкомъ языкахъ, получаютъ аттестатъ съ отличіемъ, и опредѣляются учителями въ училищахъ городскихъ и въ двухклассныхъ сельскихъ.

Ст. 79. Неудостоенные аттестата могутъ оставаться въ курсахъ еще одинъ годъ и не теряютъ стипендій въ такомъ только случаѣ, если причина неуспѣшности произошла отъ независѣвшихъ отъ нихъ обстоятельствъ и педагогическимъ совѣтомъ будетъ признана вполне уважительною.

Ст. 80. Воспитанники, пользовавшіеся казенною стипендіею во время пребыванія ихъ въ педагогическихъ курсахъ, обязаны прослужить въ должности начальнаго учителя четыре года по назначенію подлежащаго начальства, если не возвратятъ суммы, израсходованной на полученныя ими стипендіи.

reformowanego w Królestwie Polskiem.

Art. 72. Uczniowie nie czyniący nadziei, że z czasem mogą być dobrymi nauczycielami, mają być uwolnieni z zakładu, na zasadzie uchwały Rady Pedagogicznej.

Art. 73. Kary dyscyplinarne na uczniów, wyznaczane będą na zasadzie artykułu 52-go niniejszej Ustawy.

Art. 74. Egzamina na kursach pedagogicznych, mają być dwójakie: przechodnie i ostateczne. Pierwsze odbywać się będą w końcu roku szkolnego, ze wszystkiego, co w ciągu tegoż roku było wyłożoném; drugie zaś przy ostateczném wypuszczeniu uczniów z zakładu, z całego kursu trzechletniego. Ostateczne egzamina winny być nie tylko z teorii ale i praktyczne.

Art. 75. Egzamina przechodnie odbywać się mają w obecności Nauczyciela-przewodniczącego i dwóch wykładających, a ostateczne, tak z teorii jak i z praktyki, w obecności całego składu Rady Pedagogicznej.

Art. 76. Pod względem oznaczania stopnia usposobienia uczniów, zachowany być ma przepis zawarty w artykule 53-m niniejszej Ustawy.

Art. 77. Uczniowie, którzy ukończyli z pożytkiem cały kurs nauk, otrzymają atestaty za podpisem członków Rady Pedagogicznej i opatrzone pieczęcią Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej.

Art. 78. Atestat na stopień Nauczyciela szkoły elementarnej ma być wydawany tym tylko uczniom, którzy otrzymali stopnie zadowalniające ze wszystkich przedmiotów; ci zaś, którzy okazali postęp zupełnie zadowalniający, przynajmniej z połowy przedmiotów, a w ich liczbie i z języków ruskiego i niemieckiego, otrzymają atestat z odznaczeniem się i mianowani będą Nauczycielami szkół miejskich i dwuklassowych wiejskich.

Art. 79. Nie otrzymujący atestatów, mogą pozostać na kursach jeszcze rok jeden i nie tracą stypendyów, w takim tylko razie, jeśli przyczyna niedostatecznego ich postępu, wypływała z okoliczności od nich niezależnych i przez Radę Pedagogiczną uznana będzie za zasługującą na uwzględnienie.

Art. 80. Uczniowie, którzy mieli stypendya rządowe, podczas pobytu swego na kursach pedagogicznych, obowiązani są przesłużyć na posadzie Nauczyciela elementarnego cztery lata podług przeznaczenia właściwej władzy, jeśli nie zwrócą summy wydanej na pobrane przez nich stypendya.

ГЛАВА ПЯТАЯ.

Педагогическій Советъ.

Ст. 81. Для обсужденія вопросовъ, относящихся преимущественно къ учебной и воспитательной части главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища, а также для наблюденія за хозяйственною частію училища и для повѣрки отчетности, состоитъ при ономъ педагогическій совѣтъ.

Ст. 82. Педагогическій совѣтъ составляютъ, подъ предсѣдательствомъ директора, всѣ лица, служащіе по учебно-воспитательной части въ главномъ нѣмецкомъ евангелическомъ училищѣ.

Примѣчаніе. Въ засѣданія педагогическаго совѣта приглашается, по усмотрѣнію предсѣдателя, училищный врачъ, имѣющій въ такомъ случаѣ право голоса наравнѣ съ прочими членами.

Ст. 83. По различію заведеній, входящихъ въ составъ главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища, засѣданія педагогическаго совѣта бываютъ троякаго рода: по отдѣленію мужскому, по отдѣленію женскому, и по педагогическимъ курсамъ.

Ст. 84. Въ засѣданіяхъ совѣта, сверхъ директора и его помощника, участвуютъ преподаватели соответствующихъ заведеній; въ засѣданіяхъ по женскому отдѣленію принимаютъ также участіе главная воспитательница, ея помощницы и учительницы, а въ засѣданія по педагогическимъ курсамъ, по усмотрѣнію директора, можетъ быть приглашаемъ и учитель начальнаго училища, состоящаго при евангелическо-аугсбургской церкви.

Ст. 85. Предметы занятій педагогическаго совѣта суть:

- 1) Приѣмъ учащихся и переводъ ихъ изъ класса въ классъ;
- 2) Выдача аттестатовъ тѣмъ изъ нихъ, которые съ успѣхомъ окончили полный курсъ ученія;
- 3) Опредѣленіе наградъ отличившимся поведеніемъ, прилежаніемъ и успѣхами;
- 4) Удостоеніе лицъ евангелическаго исповѣданія, по надлежащемъ испытаніи, званія домашняго учителя и домашней учительницы, равно какъ и начальнаго учителя и начальной учительницы;
- 5) Избраніе изъ членовъ совѣта лица, завѣдывающаго бібліотекою заведенія;

ROZDZIAŁ PIĄTY.

Rada Pedagogiczna.

Art. 81. Do roztrząsania kwestyj dotyczących głównie części naukowej i wychowawczej Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej, jako też do nadzoru nad częścią ekonomiczną téż szkoły i dla sprawdzania rachunków, znajdować się będzie przy niej Rada Pedagogiczna.

Art. 82. Radę Pedagogiczną składają pod prezydencją Dyrektora, wszystkie osoby służące po części naukowo-wychowawczej przy Szkole Głównej Niemiecko-Ewangelickiej.

Uwaga. Na posiedzenia Rady Pedagogicznej wzywany być może, według uznania Prezesa, Lekarz szkoły, mający w takim razie prawo głosu, na równi z innemi członkami.

Art. 83. Stosownie do różności zakładów, wchodzących w skład Szkoły Głównej Niemiecko-Ewangelickiej, posiedzenia Rady Pedagogicznej bywają trojakiiego rodzaju: dotyczące oddziału męskiego, oddziału żeńskiego i kursów pedagogicznych.

Art. 84. Na posiedzeniach Rady oprócz Dyrektora i jego pomocnika, uczestniczą Nauczyciele właściwych oddziałów; na posiedzeniach dotyczących oddziału żeńskiego, uczestniczą Główna Nadzorczyńni, jej pomocnice i Nauczycielki, a na posiedzenia dotyczące kursów pedagogicznych, według uznania Dyrektora, może być też wzywany Nauczyciel szkoły elementarnej, istniejącej przy kościele Ewangelicko-Augsburskim.

Art. 85. Przedmioty zajęć Rady Pedagogicznej są:

- 1) Przyjmowanie uczniów i promocya ich z jednej klasy do drugiej;
- 2) Przyznawanie attestatów tym z pomiędzy nich, którzy z pożytkiem ukończyli cały kurs nauk;
- 3) Wyznaczanie nagród odznaczającym się sprawowaniem, pilnością i postępem w naukach;
- 4) Przyznawanie osobom wyznania ewangelickiego, po należytym egzaminie, stopnia Nauczyciela domowego i Nauczycielki domowej, jako też Nauczyciela elementarnego i Nauczycielki elementarnej;
- 5) Wybór z grona członków Rady, osoby, mającej zawiadywać biblioteką zakładu;

6) Выборъ книгъ для библіотеки, а также составленіе правилъ о порядкѣ храненія и выдачи книгъ изъ библіотеки;

7) Выборъ и приобрѣтеніе учебныхъ пособій и руководствъ изъ числа одобренныхъ Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія;

8) Разсмотрѣніе программъ преподаванія по каждому предмету;

9) Разсмотрѣніе росписанія еженедѣльныхъ уроковъ по классамъ, составляемаго директоромъ училища къ началу учебнаго года;

10) Обсужденіе пріемовъ и способовъ руководства практическими занятіями учениковъ педагогическихъ курсовъ;

11) Разсмотрѣніе годовичныхъ отчетовъ по учебно-воспитательной и хозяйственной частямъ, составляемыхъ директоромъ;

12) Составленіе правилъ о дисциплинарныхъ взысканіяхъ за проступки учащихся;

13) Обсужденіе болѣе важныхъ проступковъ учащихся и опредѣленіе мѣръ взысканія съ виновныхъ;

14) Увольненіе изъ заведенія воспитанниковъ педагогическихъ курсовъ, не подающихъ надежды, что современемъ будутъ хорошими учителями;

15) Освобожденіе отъ платы за ученіе недостаточныхъ учениковъ и ученицъ;

16) Избраніе учениковъ для удостоенія ихъ стипендій изъ суммы, положенной на этотъ предметъ по штату педагогическихъ курсовъ, и предположенія о размѣрѣ стипендій;

17) Заключеніе условій на поставку необходимыхъ для заведенія вещей;

18) Наблюденіе за правильнымъ употребленіемъ училищныхъ суммъ;

19) Ежегодная повѣрка имущества заведенія, и

20) Взысканіе и обсужденіе мѣръ, клонящихся къ улучшенію учебной, воспитательной и хозяйственной частей заведенія.

Ст. 86. Заключенія педагогическаго совѣта по предметамъ, означеннымъ въ пунктахъ: 4, 7, 8, 11, 12, 16, 19 и 20 предъидущей статьи, должны быть представляемы, черезъ консисторію, на рѣшеніе Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 87. Всѣ протоколы засѣданій педагогическаго совѣта ведутся помощникомъ директора и представляются, въ копіяхъ, консисторіи.

Ст. 88. Засѣданія педагогическаго совѣта бывають, въ теченіи учебнаго времени, одинъ разъ въ мѣсяцъ для каждаго заведе-

6) Wybór dzieł do biblioteki, oraz ułożenie przepisów o sposobie utrzymywania biblioteki i wydawania z niej książek;

7) Wybór i nabywanie pomocy naukowych i przewodników z liczby zaleconych przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego;

8) Rozpoznawanie programmów wykładu każdego przedmiotu;

9) Przeglądanie tygodniowego rozkładu lekcji na klasy, ułożonego przez Dyrektora szkoły z początkiem roku szkolnego;

10) Ocenienie metody i sposobów kierowania praktycznemi zajęciami uczniów pedagogicznych kursów;

11) Roztrząsanie sporządzanych przez Dyrektora sprawozdań rocznych z części naukowo-wychowawczej i ekonomicznej;

12) Ułożenie przepisów o karach dyscyplinarnych, za przewinienia uczniów;

13) Rozpoznawanie ważniejszych wykroczeń uczniów i wymierzanie stopnia kary na winnych;

14) Uwalnianie z zakładu uczniów kursów pedagogicznych, nie czyniących nadziei, że z czasem będą dobrymi nauczycielami;

15) Zwalnianie niedostatnich uczniów i uczennic od opłaty za naukę;

16) Wybieranie uczniów w celu przyznania im stypendyów, z funduszu na ten przedmiot w etacie kursów pedagogicznych oznaczonego i czynienie wniosków co do wysokości stypendyów;

17) Zawieranie umów na dostawę potrzebnych dla zakładu przedmiotów;

18) Czuwanie nad właściwym użyciem funduszy szkolnych;

19) Coroczne sprawdzanie inwentarza zakładu, i

20) Obmyślanie i ocenianie środków, zmierzających do ulepszeń części naukowej, wychowawczej i ekonomicznej zakładu;

Art. 86. Uchwały Rady Pedagogicznej, w przedmiotach oznaczonych w punktach: 4, 7, 8, 11, 12, 16, 19 i 20 artykułu poprzedzającego, winny być przedstawiane za pośrednictwem Konsystorza, do decyzji Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego.

Art. 87. Wszystkie protokoły posiedzeń Rady Pedagogicznej, prowadzone być mają przez pomocnika Dyrektora i przedstawiane w kopiach Konsystorzowi.

Art. 88. Posiedzenia Rady Pedagogicznej w ciągu roku szkolnego, odbywać się mają raz na miesiąc, dla każdego zakładu Szkoły

нія главногѣ нѣмецкаго евангелическаго училища, а, въ случаѣ надобности, могутъ быть и чаще.

Ст. 99. Засѣданіе совѣта можетъ состояться только при двухъ третяхъ членовъ того заведенія, по дѣламъ котораго должно происходить совѣщаніе.

Ст. 100. Дѣла рѣшаются въ совѣтѣ по большинству голосовъ. При равенствѣ голосовъ перевѣсъ даетъ голосъ председателя. Председатель, въ случаѣ несогласія съ мнѣніемъ педагогическаго совѣта, представляетъ о томъ евангелическо-аугсбургской консисторіи, а если дѣло не терпитъ отлагательства и не превышаетъ власти предоставленной совѣту, то распоряжается по собственному усмотрѣнію и немедленно доноситъ о своемъ распоряженіи консисторіи, представляя ей вмѣстѣ съ тѣмъ и журналъ педагогическаго совѣта.

Ст. 101. Для дѣлъ касающихся въ равной мѣрѣ всѣхъ заведеній, входящихъ въ составъ главногѣ нѣмецкаго евангелическаго училища и требующихъ общаго совѣщанія, директору предоставляется право назначать соединенное засѣданіе изъ всѣхъ лицъ, служащихъ по учебно-воспитательной части въ сихъ заведеніяхъ.

ГЛАВА ШЕСТАЯ.

Права и преимущества главногѣ нѣмецкаго евангелическаго училища.

Ст. 102. Главное нѣмецкое евангелическое училище пользуется правами среднихъ учебныхъ заведеній.

Ст. 103. Главное нѣмецкое евангелическое училище имѣетъ свою печать съ гербомъ Царства и съ надписью на рускомъ и нѣмецкомъ языкахъ: „Главное нѣмецкое евангелическое училище въ Варшавѣ,” „Deutsche Evangelische Hauptschule in Warschau”.

Ст. 104. Главное нѣмецкое евангелическое училище освобождается отъ употребленія гербовой бумаги и отъ уплаты штемпельныхъ пошлинъ по совершаемымъ отъ имени его и въ пользу его актамъ и вообще по всѣмъ касающимся до него дѣламъ.

Ст. 105. Посылаемые подъ печатью сего заведенія officialныя бумаги и посылки, принимаются на почту на основаніи общихъ установленныхъ по сему предмету для казенныхъ пакетовъ правилъ.

Ст. 106. Зданія, занимаемые главнымъ нѣмецкимъ евангелическимъ училищемъ, по отношенію къ освобожденію ихъ отъ квартирной повинности, какъ денежной, такъ и натуральной, а равно и

Гłównей Niemiecko-Ewangelickiej, а в razie potrzeby, mogą być i częściowo zwolnione.

Art. 99. Posiedzenie Rady może mieć miejsce przy zebraniu tylko dwóch trzecich części członków tego zakładu, w interessach którego ma się odbyć narada.

Art. 100. Przedmioty decydowane być mają w Radzie większością głosów. W razie równości zdań, głos Prezesa rozstrzyga. Jeśli Prezes nie podzieli opinii Rady Pedagogicznej, przedstawia o tém Konsystorzowi Ewangelicko-Augsburgskiemu, а jeżeli interes nie cierpi zwłoki i nie przewyższa attribucyj służących Radzie, wtedy czyni rozporządzenie podług własnego uznania i o takowém niezwłocznie donosi Konsystorzowi, przedstawiając mu zarazem i protokół posiedzenia Rady Pedagogicznej.

Art. 101. Do interessów dotyczących zarówno wszystkich zakładów, wchodzących w skład Szkoły Główniej Niemiecko-Ewangelickiej i wymagających ogólnej narady, Dyrektorowi służy prawo zwoływania na połączone posiedzenie, wszystkich osób służących po części naukowo-wychowawczej przy tych zakładach.

ROZDIAŁ SZÓSTY.

Prawa i prerogatywy Szkoły Główniej Niemiecko-Ewangelickiej

Art. 102. Szkoła Główna Niemiecko-Ewangelicka używa praw średnich zakładów naukowych.

Art. 103. Szkoła Główna Niemiecko-Ewangelicka mieć będzie swoją pieczęć z herbem Królestwa i z napisem w ruskim i niemieckim języku: „Главное Нѣмецкое Евангелическое училище въ Варшавѣ” „Deutsche Evangelische Hauptschule in Warschau”.

Art. 104. Szkoła Główna Niemiecko-Ewangelicka, wolną jest od użycia papieru stempowego i od opłat stempowych, przy sporządzeniu w jej imieniu i na jej rzecz aktów i w ogólności we wszystkich czynnościach jej dotyczących.

Art. 105. Przesyłane pod pieczęcią tego zakładu urzędowe ekspedycje i posyłki, mają być przyjmowane na pocztę, na zasadzie ogólnych przepisów ustanowionych w tym przedmiocie dla ekspedycji rządowych.

Art. 106. Gmachy, zajmowane przez Szkołę Główną Niemiecko-Ewangelicką, pod względem zwolnienia i h od powinności kwaterunkowej, tak w pieniądzach jak i w naturze, również od innych podatków,

отъ другихъ податей, подчиняются существующимъ по сему предмету въ Царствѣ Польскомъ постановленіямъ относительно всѣхъ вообще казенныхъ зданій.

Ст. 97. Лица, служація при главномъ нѣмецкомъ евангелическомъ училищѣ по учебной части, пользуются эмеритальными правами, предоставленными служащимъ по этой части въ Царствѣ Польскомъ.

Ст. 98. Прочія должностныя лица, служація при главномъ нѣмецкомъ евангелическомъ училищѣ, пользуются, въ отношеніи къ эмеритурѣ, правами и преимуществами, предоставленными служащимъ по гражданской части въ Царствѣ Польскомъ.

Ст. 99. Ученики двухъ высшихъ классовъ главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища, во время нахождения ихъ въ этомъ заведеніи, освобождаются отъ рекрутской повинности, если они пробыли въ ономъ не менѣе трехъ лѣтъ.

Ст. 100. Ученики главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища, окончившіе съ аттестатомъ курсъ ученія, а равно и постороннія лица, получившія свидѣтельство о знаніи полнаго курса этого заведенія, могутъ поступить въ варшавскую главную школу и другія высшія учебныя заведенія Имперіи и Царства, на основаніи изданныхъ для сихъ заведеній уставовъ и постановленій.

Ст. 101. Ученицы, окончившія курсъ въ главномъ нѣмецкомъ евангелическомъ училищѣ съ аттестатами и оказавшія весьма удовлетворительныя успѣхи въ русскомъ языкѣ и словесности, могутъ быть удостоиваемы, съ утвержденія Главнаго Директора Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, права на званіе домашней учительницы.

Ст. 102. Ученики педагогическихъ курсовъ главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища, во время пребыванія ихъ въ этомъ заведеніи, освобождаются отъ рекрутской повинности. Этимъ же правомъ, въ теченіи одного года, по выйдѣ изъ заведенія, пользуются воспитанники этихъ курсовъ, получившіе аттестаты, хотя бы они и не состояли еще въ учебной службѣ.

Ст. 103. Настоящій уставъ долженъ быть внесенъ въ Дневникъ Законовъ. Всѣ несогласныя съ симъ уставомъ постановленія и распоряженія отменяются.

Министръ Статсъ-Секретарь, (подписалъ) *В. Платоновъ*.

подлежатъ истиняющимъ въ тѣй мѣрѣ въ Крѣлствѣ Польскѣмъ постановленіямъ, со до всысткыхъ въ оѣлѣ гмахѣвъ рѣдовыхъ.

Art. 97. Osoby słuŹące przy Szkole Głównéj Niemiecko-Ewangelickiej po części naukowej, korzystać będą z praw emerytalnych, za pewnionych osobom, słuŹącym po tѣj części w Kрѣлствѣ Польскѣмъ.

Art. 98. Inne osoby, zostające w słuŹbie przy Szkole Głównéj Niemiecko-Ewangelickiej, pod względem emerytury, korzystają z praw i prerogatyw zapewnionych osobom zostającym w słuŹbie cywilnej w Kрѣлствѣ Польскѣмъ.

Art. 99. Uczniowie dwóch klass wyższych Szkoły Głównéj Niemiecko-Ewangelickiej, przez czas pobytu swego w tym zakładzie, wolni są od poboru do wojska, jeśli nie mniej jak trzy lata przebyli w tym zakładzie.

Art. 100. Uczniowie Szkoły Głównéj Niemiecko-Ewangelickiej, którzy ukończyli kurs nauk z attestatem, również osoby postronne, które uzyskały świadectwo o znajomości całego kursu nauk tego zakładu mogą wstąpić do Szkoły Głównéj w Warszawie i do innych wyższych zakładów naukowych Cesarstwa i Kрѣлstwa, na zasadzie wydanych dla tych zakładów ustaw i postanowień.

Art. 101. Uczennicom, które ukończyły kurs nauk w Szkole Głównéj Niemiecko-Ewangelickiej z attestatami i okazały zupełnie zadowalniające postępy w ruskim języku i literaturze, może być przyznane z zatwierdzenia Dyrektora Głównego Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, prawo na stopień Nauczycielki domowej.

Art. 102. Uczniowie kursów pedagogicznych przy Szkole Głównéj Niemiecko-Ewangelickiej, przez czas pobytu swego w tym zakładzie, wolni są od poboru do wojska; takāż prerogatywa słuŹby w ciągu jednego roku po wyjściu z zakładu, uczniom tych kursów, którzy otrzymali attestaty, chociażby oni jeszcze do słuŹby naukowej nie weszli.

Art. 103. Ustawa niniejsza ma być zamieszczoną w Dzienniku Praw. Wszelkie postanowienia i rozporządzenia, z niniejszą Ustawą niezgodne, uchylają się.

Minister Sekretarz Stanu, (podpisano) *W. Płatow.*

Zgodno z oryginałem:

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) *Rogozński.*

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący

w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński.*

Dyrektor Kancellaryi, *Wł. Holawski.*

Dzień ogłoszenia, dnia 8 (20) Maja 1866 roku.

На подлинномъ Собственною Его Императорскаго Величества рукою написано:

„Быть по сему.“

въ С.-Петербургѣ 5 (17) Января 1866 г.

ШТАТЪ

ГЛАВНАГО НѢМЕЦКАГО ЕВАНГЕЛИЧЕСКАГО УЧИЛИЩА.

I. По мужскому отдѣленію.

№		Число лицъ	Жалованье		Классы должностей	Эмеритальныя права
			Одно-му	Всѣмъ		
			Руб. с.	Руб. с.		
1	Директору (при казенной квартирѣ)	1	2,500	2,500	V	по учебной службѣ.
2	Помощнику директора (изъ учителей) добавочнаго жалованья.	1	500	500	VI	
3	Учителямъ русскаго языка и словесности, исторіи и географіи Россіи и Польши	2	1,500	3,000	VIII	
4	Четыремъ учителямъ наукъ и языковъ, въ томъ числѣ законоучителю и учителю нѣмецкаго языка . .	4	1,200	4,800	VIII	
5	7-ми учителямъ наукъ и языковъ	7	1,000	7,000	VIII	
6	Учителю чистописанія, черченія и рисованія . .	1	600	600	IX	
7	Учителю пѣнія (онъ же обучаетъ пѣнію въ женскомъ отдѣленіи и въ педагогическихъ курсахъ) . .	1	600	600	IX	

Na oryginalne Własną Jego CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI ręką napisano:

„Ma być podług tego.“

W Petersburgu
d. 5/11 Stycznia 1866 r.

przez CESARZA i KRÓLA,
Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Platonow.

ЕТАТ

SZKOŁY GŁÓWNEJ NIEMIECKO-EWANGELICKIEJ.

I. Oddziału Męskiego.

№		Liczba osób	Płaca		Klasa urzędu	Prawo do emerytury
			Jednemu	Wszystkim		
			Rsr.	Rsr.		
1	Dyrektorowi (obok mieszkania rządowego) . . .	1	2,500	2,500	V	zapewnione służbie naukowej.
2	Pomocnikowi Dyrektora (z Nauczycieli) płacy dodatkowej	1	500	500	VI	
3	Nauczycielom ruskiego języka i literatury, tudzież historyi i geografii Rosseyi i Polski	2	1,500	3,000	VIII	
4	Czterem Nauczycielom umiejętności i języków, w téj liczbie Nauczycielowi religii, tudzież Nauczycielowi języka niemieckiego . . .	4	1,200	4,800	VIII	
5	7-miu Nauczycielom umiejętności i języków . . .	7	1,000	7,000	VIII	
6	Nauczycielowi kalligrafii i rysunków	1	600	600	IX	
7	Nauczycielowi śpiewu (uczącemu zarazem śpiewu w oddziale żeńskim i na kursach pedagogicznych) . .	1	600	600	IX	

№		Число лицъ	Жалованье		Классы должностей	Эмеритальныя права
			Одно-му	Всѣмъ		
			Руб. с.	Руб. с.		
8	На уроки французскаго языка	—	—	300		
9	Библиотечарю (изъ числа учителей) добавочнаго	—	200	200		
10	Письмоводителю (онъ же смотритель дома)	1	600	600	X	} по гражданской службѣ.
11	Писцу	1	250	250	XII	
12	Врачу	1	300	300	VIII	
13	На библиотеку	—	—	400		
14	На учебныя пособія, классныя принадлежности, и награды ученикамъ	—	—	400		
15	На канцелярскія принадлежности	—	—	150		
16	На наемъ прислуги	—	—	500		
17	На отопленіе и освѣщеніе зданія	—	—	500		
18	На ремонтъ и содержаніе чистоты въ зданіи	—	—	500		
Итого		—	—	23,100	—	

Примѣчаніе. Законоучитель преподаетъ и въ педагогическихъ курсахъ.

№		Liczba osób	P ł a c a		Klasa urzędu	Prawo do emerytury
			Jednemu	Wszystkim		
			Rsr.	Rsr.		
8	Na lekcyę języka francuzkiego	—	—	300		} służbie naukowej zapewnione.
9	Bibliotekarzowi (z liczby Nauczycieli) dodatek do płacy.	—	200	200		
10	Sekretarzowi (zarazem Nadzorcy gmachu)	1	600	600	X	
11	Kopiiście	1	250	250	XII	} służbie administr.
12	Lekarzowi	1	300	300	VIII	
13	Na bibliotekę	—	—	400		
14	Na pomoce naukowe, potrzeby klasowe i nagrody dla uczniów	—	—	400		
15	Na potrzeby kancelaryjne.	—	—	150		
16	Na najem służby	—	—	500		
17	Na opał i oświetlenie gmachu.	—	—	500		
18	Na restaurację i utrzymanie porządku w gmachu	—	—	500		
Razem		—	—	23,100	—	

Uwaga. Nauczyciel religii wykłada i na kursach pedagogicznych.

II. По женскому отдѣленію.

№	Число лицъ	Жалованье		Классы должностей	Эмеритальныя права
		Одно-му	Всѣмъ		
		Руб. с.	Руб. с.		
1	—	500	500		
2	1	800	800		
3	2	600	1,200		
4	2	1,200	2,400	VIII	по учебной службѣ.
5	3	1,000	3,000	VIII	
6	2	900	1,800	VIII	
7	1	600	600	IX	
8	1	360	360		
9	—	—	1,000		
10	—	—	250		
11	—	—	250		
12	—	—	300		
13	—	—	300		
14	—	—	300		
Итого		—	13,060	—	

Примѣчаніе. Законоучитель преподаетъ и въ педагогическихъ курсахъ.

II. Oddziału Żeńskiego.

№	Liczba osób	P ł a c a		Klasa urzędu	Prawo do emerytury
		Jednemu	Wszystkim		
		Rsr.	Rsr.		
1	—	500	500		
2	1	800	800		
3	2	600	1,200		
4	2	1,200	2,400	VIII	zapewnione
5	3	1,000	3,000	VIII	służbie naukowej.
6	2	900	1,800	VIII	
7	1	600	600	IX	
8	1	360	360		
9	—	—	1,000		
10	—	—	250		
11	—	—	250		
12	—	—	300		
13	—	—	300		
14	—	—	300		
Razem		—	13,060	—	

Uwaga. Nauczyciel religii wykłada i na kursach pedagogicznych.

III. По педагогическимъ курсамъ.

№		Число лицъ	Жалованье		Классъ должностей	Эмеритальныя права
			Одно-му	Всѣмъ		
			Руб. с.	Руб. с.		
1	Учителю-руководителю, преподающему нѣмецкій языкъ и педагогику (при казенной квартирѣ).	1	1,200	1,200	VII	по учебной службѣ.
2	Учителю, преподающему преимущественно физико-математическіе предметы.	1	1,000	1,000	VIII	
3	На уроки по прочимъ учебнымъ предметамъ, входящимъ въ программу педагогическихъ курсовъ.	—	—	1,500		
4	Учителю музыки, преподающему и теорію ея.	1	900	900	IX	
5	Учителю музыки.	1	700	700	IX	
6	На обученіе гимнастикѣ въ педагогическихъ курсахъ и въ обоихъ отдѣленіяхъ училища, мужскомъ и женскомъ.	—	400	400		
7	На обученіе садоводству.	—	100	100		
8	На библіотеку, ноты, настройку и починку музыкальных инструментовъ.	—	—	300		
9	На учебныя пособія, классныя принадлежности и награды ученикамъ.	—	—	150		
10	На наемъ служителя.	—	—	120		
11	На отопленіе и освѣщеніе.	—	—	250		
12	На стипендіи.	—	—	2,400		
Итого . . .		—	—	9,020	—	
Всего на главное нѣмецкое евангелическое училище . . .		—	—	45,180	—	

III. Kursów pedagogicznych.

№		Liczba osób	P ł a c a		Klasa urzędu	Prawo do emerytury
			Jednemu	Wszystkim		
			Rsr.	Rsr.		
1	Nauczycielowi przewodniczącemu, który wykłada język niemiecki i pedagogikę (obok mieszkania rządowego).	1	1,200	1,200	VII	zapewnione służbie naukowej.
2	Nauczycielowi wykładowemu głównie przedmioty fizyko-matematyczne.	1	1,000	1,000	VIII	
3	Na lekcye innych przedmiotów naukowych, objętych programem kursów pedagogicznych.	—	—	1,500		
4	Nauczycielowi muzyki, wykładowemu zarazem i teoryę.	1	900	900	IX	
5	Nauczycielowi muzyki.	1	700	700	IX	
6	Na naukę gimnastyki na kursach pedagogicznych i w obu oddziałach szkoły, męzkim i żeńskim.	—	400	400		
7	Na naukę ogrodnictwa.	—	100	100		
8	Na bibliotekę, ноты, strojenie i naprawę instrumentów muzycznych.	—	—	300		
9	Na pomoce naukowe, potrzeby klasowe i nagrody dla uczniów.	—	—	150		
10	Na najem służącego.	—	—	120		
11	Na opał i światło.	—	—	250		
12	Na stypendya.	—	—	2,400		
Razem . . .		—	—	9,020	—	
Wogóle na Szkołę Główną Niemiecko-Ewangielicką . . .		—	—	45,180	—	

Таблицы числа недѣльных уроковъ.

А. Въ мужскомъ отдѣленіи.

Предметы	Классы							Всего часовъ въ недѣлю
	I	II	III	IV	V	VI	VII	
Законъ Божій	2	2	2	2	2	2	2	14
Русскій языкъ и словесность	6	4	4	4	4	3	3	28
Нѣмецкій языкъ и словесность	6	4	4	4	4	3	3	28
Латинскій языкъ	6	6	5	5	5	5	5	37
Греческій языкъ	—	—	—	4	6	6	6	22
Польскій языкъ	2	2	2	2	2	1	1	12
Математика: арифметика, алгебра, геометрія и тригонометрія	4	4	4	3	3	4	3	25
Физика и космографія	—	—	—	—	—	2	4	6
Естественная исторія	—	2	2	2	—	—	—	6
Всеобщая географія	—	2	2	2	2	1	—	9
Географія Россійской Имперіи и Царства Польскаго	—	—	—	2	2	—	—	4
Всеобщая исторія	—	—	2	2	2	2	2	10
Исторія Россіи и Польши	—	—	—	—	—	3	3	6
Чистописаніе и черченіе	4	4	3	—	—	—	—	11
Итого	30	30	30	32	32	32	32	218

Примѣчаніе. Для необучающихся греческому языку, уроки назначенные на этотъ предметъ, опредѣляются на химію и усиленный курсъ математики и физики.

Wykazy liczb lekcji tygodniowych.

A. W oddziale męzkim.

Przedmioty.	Klasy.							Ogół lekcji tygodniowych
	I	II	III	IV	V	VI	VII	
Nauka religii	2	2	2	2	2	2	2	14
Język ruski i literatura	6	4	4	4	4	3	3	28
Język niemiecki i literatura	6	4	4	4	4	3	3	28
Język łaciński	6	6	5	5	5	5	5	37
Język grecki	—	—	—	4	6	6	6	22
Język polski	2	2	2	2	2	1	1	12
Matematyka: arytmetyka, algebra, geometrya, i trygonometrya	4	4	4	3	3	4	3	25
Fizyka i kosmografia	—	—	—	—	—	2	4	6
Historia naturalna	—	2	2	2	—	—	—	6
Geografia powszechna	—	2	2	2	2	1	—	9
Geografia Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego	—	—	—	2	2	—	—	4
Historia powszechna	—	—	2	2	2	2	2	10
Historia Rosyi i Polski	—	—	—	—	—	3	3	6
Kalligrafia i rysunki	4	4	3	—	—	—	—	11
Razem	30	30	30	32	32	32	32	218

Uwaga. Dla nieuczących się języka greckiego, godziny lekcji na ten przedmiot wyznaczone, użyte być mają na chemią i wzmocniony kurs matematyki i fizyki.

Б. Въ женскомъ отдѣленіи.

Предметы	Классы						Всего часовъ уроковъ въ не- дѣлю
	I	II	III	IV	V	VI	
Законъ Божій	2	2	2	2	2	2	12
Русскій языкъ	6	5	4	4	4	4	27
Нѣмецкій языкъ	6	5	4	4	4	4	27
Польскій языкъ	2	2	2	2	2	2	12
Французскій языкъ	4	4	3	3	3	3	20
Математика	4	3	2	2	2	2	15
Физика и свѣдѣнія изъ космографии	—	—	—	—	2	3	5
Естественная исторія	—	2	2	2	—	—	6
Всеобщая географія	—	2	2	2	2	1	9
Географія Россійской Имперіи и Царства Поль- скаго	—	—	—	—	2	2	4
Всеобщая исторія	—	—	3	3	3	2	11
Исторія Россіи и Польши	—	—	—	—	2	3	5
Чистописание	4	3	2	2	—	—	11
Рисованіе	—	—	2	2	2	2	8
Руководствія	2	2	2	2	2	2	12
Итого	30	30	30	30	32	32	184

В. W oddziale żeńskim.

Przedmioty	Klasy						Ogół lekcyj jednogodzin- nych w tygod.
	I	II	III	IV	V	VI	
Nauka religii	2	2	2	2	2	2	12
Język ruski	6	5	4	4	4	4	27
Język niemiecki	6	5	4	4	4	4	27
Język polski	2	2	2	2	2	2	12
Język francuzki	4	4	3	3	3	3	20
Matematyka	4	3	2	2	2	2	15
Fizyka i wiadomości z kosmografii	—	—	—	—	2	3	5
Historia naturalna	—	2	2	2	—	—	6
Geografia powszechna	—	2	2	2	2	1	9
Geografia Cesarstwa Ros- syjskiego i Królestwa Pol- skiego	—	—	—	—	2	2	4
Historia powszechna	—	—	3	3	3	2	11
Historia Rosyi i Polski	—	—	—	—	2	3	5
Kalligrafia	4	3	2	2	—	—	11
Rysunki	—	—	2	2	2	2	8
Roboty kobiece	2	2	2	2	2	2	12
Razem	30	30	30	30	32	32	184

В. Въ педагогическихъ курсахъ.

Предметы	Классы			Всего часовыхъ уроковъ въ не-делю.
	I	II	III	
Законъ Божій	5	4	3	12
Педагогика	—	2	2	4
Русскій языкъ	5	4	2	11
Нѣмецкій языкъ	5	4	2	11
Польскій языкъ	2	2	2	6
Математика	5	4	3	12
Свѣдѣнія естественно-историческія и географическія	3	3	—	6
Свѣдѣнія историческія	3	3	2	8
Чистописаніе и черченіе	4	4	2	10
Итого	32	30	18	80

Примѣчаніе. Музыка, пѣніе и гимнастика для воспитанниковъ педагогическихъ курсовъ обязательны; число уроковъ по этимъ предметамъ опредѣляется педагогическимъ совѣтомъ училища и утверждается консисторіею.

С. На курсахъ педагогическихъ.

Przedmioty.	Klasy			Ogół lekcyj jednogodzinnych w tygod.
	I	II	III	
Nauka religii	5	4	3	12
Pedagogika	—	2	2	4
Język ruski	5	4	2	11
Język niemiecki	5	4	2	11
Język polski	2	2	2	6
Matematyka	5	4	3	12
Wiadomości z nauk przyrodzonych i z geografii	3	3	—	6
Wiadomości z historyi	3	3	2	8
Kalligrafia i rysunki	4	4	2	10
Razem	32	30	18	80

Uwaga. Muzyka, śpiew i gimnastyka dla uczniów kursów pedagogicznych są obowiązującami; liczbę lekcyj tych przedmiotów wyznacza Rada Pedagogiczna szkoły, a zatwierdza Konsystorz.

Zgodno z oryginałem:

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) Rogoziński.

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, Wosiński.

Dyrektor Kancellaryi, Wł. Holewiński.

Dzień ogłoszenia, dnia 8 (20) Maja 1866 r.

На подлинномъ Собственною Его Императорскаго Величества
рукою написано:

„Быть по сему.“

въ С.-Петербургѣ,
5 (17) Января 1866 г.

УСТАВЪ

Лодзинской нѣмецкой реальной гимназiи.

ГЛАВА ПЕРВАЯ.

Общая положенія.

Ст. 1. Существующее въ городѣ Лодзи пятиклассное спе-
ціальное уѣздное училище преобразовывается въ нѣмецкую реаль-
ную гимназію.

Ст. 2. Лодзинская нѣмецкая реальная гимназія имѣетъ дѣ-
лю доставить юношеству нѣмецкаго населенія города Лодзи и его
окрестностей возможность получить общее реальное образованіе
на его природномъ языкѣ.

Ст. 3. Въ лодзинской гимназiи полагается семь классовъ
съ годичнымъ курсомъ для каждаго класса.

Ст. 4. Лодзинская нѣмецкая реальная гимназія содержится
на счетъ казны Царства и состоитъ въ вѣдѣніи начальника лодзин-
ской учебной дирекціи.

ГЛАВА ВТОРАЯ.

Должностныя лица.

Ст. 5. При лодзинской нѣмецкой реальной гимназiи состо-
ятъ слѣдующія должностныя лица: 1) инспекторъ, 2) помощникъ
инспектора, 3) учителя, 4) врачъ и 5) письмоводитель.

Na oryginalne Własną Jego CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI
ręką napisano:

„Ma być podług tego“.

w Petersburgu
dnia 5 (17) Stycznia 1866 roku.

przez CESARZA i KRÓLA,
Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Platenow.

U S T A W A

Gimnazjum realnego niemieckiego w Łodzi.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Ogólne przepisy.

Art. 1. Istniejąca w mieście Łodzi specyalna szkoła powia-
towa o pięciu klassach, zamienioną być ma na gimnazjum realne nie-
mieckie.

Art. 2. Gimnazjum realne niemieckie w Łodzi ma na celu po-
dać młodzieży niemieckiej ludności tego miasta i jego okolic, możność
odebrania ogólnego wykształcenia realnego w rodowitym jęz. yku.

Art. 3. Gimnazjum w Łodzi mieć będzie klass siedem, z kursem
rocznym dla każdej klasy.

Art. 4. Gimnazjum realne niemieckie w Łodzi, utrzymywane
będzie kosztem skarbu Królestwa i zostawać ma w zawiadywaniu Na-
czelnika Łodzkiej Dyrekcyi Naukowej.

ROZDZIAŁ DRUGI.

Osoby należące do składu gimnazjum.

Art. 5. Do składu gimnazjum realnego niemieckiego w Łodzi,
należć mają następujące osoby: 1) Inspektor, 2) Pomocnik Inspek-
tora, 3) Nauczyciele, 4) Lekarz i 5) Sekretarz.

I. ИНСПЕКТОРЪ И ЕГО ПОМОЩНИКЪ.

Ст. 6. Инспекторъ лодзинской нѣмецкой реальной гимназій избирается изъ лицъ, получившихъ образованіе въ университетѣ или другомъ высшемъ учебномъ заведеніи и обратившихъ на себя вниманіе своею педагогическою опытностію; онъ утверждается въ должности, по представленію Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, Совѣтомъ Управленія Царства.

Ст. 7. Инспектору гимназій подчиняются все служащія въ оной лица.

Ст. 8. Главная обязанность инспектора состоитъ въ надзорѣ какъ за ходомъ преподаванія и воспитанія, такъ и за виѣшнимъ порядкомъ и матеріальнымъ благосостояніемъ вѣреннаго ему училища, и вообще за точнымъ исполненіемъ всехъ постановленій, касающихся гимназій.

Ст. 9. Инспектору гимназій предоставляется:

- 1) председательствовать въ педагогическомъ совѣтѣ;
- 2) избирать изъ лицъ, способныхъ и благонадежныхъ учителей и должностныхъ лицъ гимназій и представлять о нихъ начальнику учебной дирекціи, для исходатайствованія у Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія утвержденія въ должности избранныхъ учителей и другихъ должностныхъ лицъ, кромѣ писмоводителя, который утверждается въ должности самимъ начальникомъ учебной дирекціи;
- 3) аттестовать всехъ служащихъ подъ его вѣдѣніемъ лицъ предъ начальникомъ учебной дирекціи и представлять ихъ къ наградамъ;
- 4) представлять подчиненныхъ ему лицъ начальнику учебной дирекціи къ увольненію отъ должности за выслугою срока на пенсію или за неспособностію;
- 5) представлять начальнику учебной дирекціи объ увольненіи служащихъ при заведеніи лицъ въ отпускъ, на основаніи дѣйствующихъ по этому предмету въ Царствѣ узаконеній;
- 6) сноситься съ мѣстными начальствами по всемъ дѣламъ, не требующимъ разрѣшенія начальника учебной дирекціи, и
- 7) опредѣлять и увольнять какъ писца, такъ и нижнихъ служителей, и назначать имъ жалованье изъ общей суммы положенной на этотъ предметъ по штату.

Ст. 10. Инспекторъ, по представленію начальника учебной дирекціи и съ утвержденія Правительственной Коммисіи Народнаго

I. INSPEKTOR I JEGO POMOCNIK.

Art. 6. Inspektor niemieckiego gimnazjum realnego w Łodzi, wybierany będzie z pomiędzy osób, które odebrały wykształcenie w uniwersytecie lub w innym wyższym zakładzie naukowym i zwróciły na siebie uwagę swém doświadczeniem pedagogiczném; zatwierdza go w tych obowiązkach na przedstawienie Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, Rada Administracyjna Królestwa.

Art. 7. Inspektorowi gimnazjum podwładne są wszystkie osoby przy tym zakładzie w służbie zostające.

Art. 8. Główny obowiązek Inspektora polega na czuwaniu tak nad postępem wykładu i wychowania, jako też nad porządkiem zewnętrznym i dobrym bytem materyalnym powierzonego mu zakładu, a w ogólności nad ściśłym wykonywaniem wszystkich postanowień, dotyczących gimnazjum.

Art. 9. Do Inspektora gimnazjum należy:

- 1) przyzywać w Radzie Pedagogicznój;
- 2) wybierać z pomiędzy osób zdolnych i godnych zaufania Nauczycieli i inne osoby, mające wéjść do służby przy gimnazjum i przedstawiać je Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej, dla wyjednania u Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego zatwierdzenia takowych w obowiązkach, oprócz Sekretarza, którego zatwierdza w obowiązkach sam Naczelnik Dyrekcyi Naukowej;
- 3) atestować przed Naczelnikiem Dyrekcyi Naukowej, wszystkie osoby służące pod jego zawiadywaniem i przedstawiać osoby te do nagród;
- 4) przedstawiać podwładne mu osoby Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej do uwolnienia od obowiązków, z powodu wysłużenia przez nie lat przepisanych na pensję albo dla nieudolności;
- 5) przedstawiać Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej osoby przy zakładzie służące do urlopów, na zasadzie obowiązujących w téj mierze przepisów w Królestwie;
- 6) znosić się z miejscowymi władzami, we wszystkich interessach nie wymagających decyzji Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, i
- 7) przyjmować i uwalniać tak kopiiste jak i służbę niższą i wyznaczać im płacę z ogólnego funduszu, w etacie na ten cel zamieszczonego.

Art. 10. Inspektor, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej i z zatwierdzenia Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicz-

Просвѣщенія, можетъ преподавать одинъ изъ учебныхъ предметовъ, съ особымъ за то вознагражденіемъ по штату.

Ст. 11. По званію председателя педагогическаго совѣта, инспекторъ опредѣляетъ время обыкновенныхъ его засѣданій; созываетъ совѣтъ въ чрезвычайныхъ случаяхъ, по своему усмотрѣнію; предлагаетъ на обсужденіе свои предположенія по учебной и воспитательной части; соблюдаетъ очередь при разсмотрѣніи вопросовъ, вносимыхъ другими членами; направляетъ пренія; слѣдитъ за правильностію и порядкомъ засѣданій и объявляетъ опредѣленія совѣта.

Ст. 12. Помощникъ инспектора гимназій избирается инспекторомъ изъ числа учителей наукъ и языковъ, отличающихся педагогическою опытностію и, по представленію начальника учебной дирекціи, утверждается въ этомъ званіи Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 13. Помощникъ инспектора, въ случаѣ болѣзни или отсутствія инспектора, вступаетъ во всѣ его права и обязанности.

Ст. 14. Помощникъ инспектора, будучи вмѣстѣ съ тѣмъ и учителемъ гимназій, получаетъ добавочный по штату окладъ, сверхъ содержанія по занимаемой имъ должности учителя.

II. УЧИТЕЛИ.

Ст. 15. Предметы ученія въ лодзинской нѣмецкой реальной гимназій распределяются между штатными преподавателями. Таковы преподаватели суть: законоучители, учителя наукъ и языковъ, учителя чистописанія, рисованія и техническаго черченія и учитель пѣнія.

Ст. 16. Законоучители гимназій назначаются Главнымъ Директоромъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, по соглашенію съ Главнымъ Директоромъ Правительственной Коммисіи Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ.

Ст. 17. Преподаваніе закона Божія ученикамъ православнаго и другихъ исповѣданій поручается, Главнымъ Директоромъ Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, законоучителямъ соответственныхъ вѣроисповѣданій, по предварительномъ соглашеніи съ подлежащимъ вѣдомствомъ.

Ст. 18. Въ преподаватели наукъ и языковъ опредѣляются, Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія, лица имѣющія одобрительные аттестаты объ окончаніи полнаго курса въ университетѣ или другомъ высшемъ учебномъ заведеніи.

nego, może wykładać jeden z przedmiotów naukowych, za oddzielném za to, według etatu, wynagrodzeniem.

Art. 11. Jako prezydujący w Radzie Pedagogicznej, Inspektor wyznacza termina zwyczajnych jej posiedzeń; zwołuje Radę w wypadkach nadzwyczajnych podług swego uznania; poddaje pod rozagę wnioski swoje części naukowej i wychowawczej dotyczące; przestrzega kolejnego porządku w roztrząsaniu kwestyj wnoszonych przez innych członków; kieruje dyskusją; pilnuje regularności i porządku posiedzeń i obowiązuje uchwały Rady.

Art. 12. Pomocnika Inspektora gimnazjum wy biera Inspektor, z grona odznaczających się doświadczeniem pedagogiczném Nauczycieli umiejętności i języków, a zatwierdza go w tych obowiązkach, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, Komisya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Art. 13. Pomocnik Inspektora, w razie choroby tegoż lub nieobecności, wstępuje we wszystkie jego prawa i obowiązki.

Art. 14. Pomocnik Inspektora będąc zarazem Nauczycielem w gimnazjum, obok płacy przywiązanej do obowiązków Nauczyciela, pobierać będzie płacę dodatkową podług etatu.

II. NAUCZYCIELE.

Art. 15. Przedmioty naukowe w niemieckim gimnazjum realnem w Łodzi, rozdzielane być mają pomiędzy Nauczycieli etatowych. Nauczycielami takimi są: Nauczyciele religii, Nauczyciele umiejętności i języków, Nauczyciel kalligrafii, rysunków ręcznych i technicznych, oraz Nauczyciel śpiewu.

Art. 16. Nauczycieli religii назнача Dyrektor Główny Komisyi Rządowej Oświecenia Publicznego, za porozumieniem się z Dyrektorem Głównym Komisyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych.

Art. 17. Wykład nauki religii uczniom prawosławnego wyznania i innych, poruczoną być ma przez Dyrektora Głównego Komisyi Rządowej Oświecenia Publicznego, Nauczycielom religii odpowiednich wyznań, po poprzednim porozumieniu się z właściwą władzą.

Art. 18. Na Nauczycieli umiejętności i języków, mianowane być mają przez Komisję Rządową Oświecenia Publicznego, osoby posiadające atestaty z należytego ukończenia całego kursu nauk w uniwersytecie, lub w innym wyższym zakładzie naukowym.

Примѣчаніе. Французскій языкъ можетъ преподавать и лицо, не окончившее курса въ высшемъ учебномъ заведеніи, но выдержавшее въ университетѣ особое специальное испытаніе на званіе учителя этого языка въ гимназій.

Ст. 19. Въ учителя чистописанія, рисованія и техническаго черченія, а равно и пѣнія, опредѣляются начальникомъ учебной дирекціи, по представленію инспектора гимназій, лица, доказавшія свое специальное знаніе означенныхъ искусствъ и лучшихъ методовъ ихъ преподаванія.

Ст. 20. Учитель гимнастики опредѣляется инспекторомъ гимназій и получаетъ плату за труды свои изъ суммы, пазначенной на этотъ предметъ по штату.

Ст. 21. Учителямъ дозволяется содержать у себя пансіонеровъ, съ соблюденіемъ правилъ, установленныхъ по сему предмету Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія. Правомъ сямъ не могутъ пользоваться ни инспекторъ, ни помощникъ инспектора гимназій.

Ст. 22. Инспектору гимназій предоставляется, съ разрѣшенія начальника учебной дирекціи, распредѣлять по классамъ, между избранными имъ, инспекторомъ, преподавателями заведенія, ближайшій надзоръ за успѣхами и поведеніемъ учениковъ.

Ст. 23. Кромѣ ближайшаго надзора за воспитанниками въ заведеніи, на учителяхъ лежитъ обязанность, по требованію инспектора, помогать ему въ наблюденіи за нравственностью и поведеніемъ учащихся и внѣ заведенія, равно какъ и въ поддержаніи надлежащей между ними дисциплины.

III. Прочія должностныя лица.

Ст. 24. При лодзинской нѣмецкой реальной гимназій состоитъ врачъ, утверждаемый въ должности Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія, по представленію начальника учебной дирекціи.

Ст. 25. Обязанности врача, кромѣ пользованія учениковъ и постоянной заботливости объ ихъ здоровьи, заключаются въ наблюденіи: а) чтобы въ гимназію не поступали ученики, имѣющіе тѣлесныя недостатки или болѣзни, препятствующіе вступленію въ общественное заведеніе; б) чтобы въ помѣщеніи учебнаго заведенія и въ распредѣленіи времени занятій учениковъ соблюдались, на сколько возможно, гигиеническія условія, и в) чтобы упражненія учениковъ въ гимнастикѣ соотношались съ требованіями правилъ.

Uwaga. Język francuzki może wykładać osoba, która i nie ukończyła kursu nauk w wyższym zakładzie naukowym, lecz złożyła w uniwersytecie osobny specjalny egzamin na stopień nauczyciela tego języka w gimnazjum.

Art. 19. Na Nauczycieli kalligrafii, rysunków ręcznych i technicznych, jak również i śpiewu, Naczelnik Dyrekcyi Naukowej, na przedstawienie Inspektora gimnazjum, przyjmować będzie osoby, które udowodniły specjalne swe usposobienie w tych sztukach i znajomość najlepszych metod ich wykładu.

Art. 20. Nauczyciel gimnastyki wybierany być ma przez Inspektora gimnazjum, i pobierać będzie płacę za swoje zajęcia, z funduszu w etacie na ten cel oznaczonego.

Art. 21. Dozwala się Nauczycielom utrzymywać u siebie pensjonarzy, pod warunkiem zachowania przepisów, przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego w tym przedmiocie wydać się mających. Z prawa tego nie mogą korzystać ani Inspektor, ani Pomocnik Inspektora gimnazjum.

Art. 22. Inspektor gimnazjum może za zezwoleniem Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, rozdzielać klassami pomiędzy wybranych przez niego Nauczycieli tego zakładu, bliższy nadzór nad postępem w naukach i sprawowaniem uczniów.

Art. 23. Oprócz bliższego nadzoru nad uczniami w zakładzie, obowiązkiem jest Nauczycieli, na żądanie Inspektora, pomagać mu w czuwaniu nad moralnością i sprawowaniem się uczniów i po za obrębem zakładu, jak również w utrzymywaniu należytej między nimi karności.

III. INNE OSOBY NALEŻĄCE DO SKŁADU GIMNAZYUM.

Art. 24. Przy niemieckiem gimnazjum realnem w Łodzi, znajdować się ma Lekarz, którego zatwierdza w obowiązkach Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 25. Oprócz leczenia uczniów i ciągłej troskliwości o ich zdrowie, obowiązkiem jest jeszcze Lekarza pilnować: a) żeby do gimnazjum nie wstępowali uczniowie, podlegli wadom fizycznym lub chorobom stojącym na przeszkodzie w przyjęciu ich do zakładu naukowego publicznego; b) żeby w lokalu zakładu naukowego i w rozkładzie czasu na zajęcia się uczniów, zachowane były o ile można warunki higieniczne i c) żeby ćwiczenia gimnastyczne uczniów, zastosowane były do potrzeb regularnego rozwijania się i wzmocnienia sił fizycznych młodzie-

наго развитія и укрѣпленія физическихъ силъ юношества. Врачъ обязанъ замѣчанія свои по симъ предметамъ представлять начальству гимназій и предъавлять онѣ педагогическому совѣту, для обсужденія и внесенія въ протоколы его засѣданій. Кромѣ того, на врачѣ лежитъ обязанность пользоваться также безмездно всѣхъ служащихъ при гимназій лицъ.

Ст. 26. Производство канцелярскихъ дѣлъ въ гимназій лежитъ на письмоводителѣ, въ помощь которому состоитъ писецъ, получающій плату по найму.

ГЛАВА ТРЕТЬЯ.

Учебная часть.

Ст. 27. Учебный курсъ въ лодзинской нѣмецкой реальной гимназій составляютъ слѣдующіе предметы:

- 1) Законъ Божій;
- 2) Русскій языкъ и словесность;
- 3) Нѣмецкій языкъ и словесность;
- 4) Польскій языкъ;
- 5) Латинскій языкъ;
- 6) Математика;
- 7) Физика и космографія;
- 8) Естественная исторія и химія;
- 9) Всеобщая географія;
- 10) Географія Россійской Имперіи и Царства Польскаго;
- 11) Всеобщая исторія;
- 12) Исторія Россіи и Польши;
- 13) Чистописание, рисованіе и техническое черченіе.

Примѣчаніе 1. Учебный языкъ въ гимназій, согласно ст. 2, есть по преимуществу нѣмецкій; русскій же языкъ и словесность, а также исторія и географія Россіи и Польши должны быть преподаваемы на русскомъ языкѣ.

Примѣчаніе 2. Къ числу учебныхъ предметовъ принадлежать также пѣніе и гимнастика для желающихъ обучаться этимъ предметамъ.

Примѣчаніе 3. Ученики гимназій могутъ также обучаться французскому языку, по желанію ихъ родителей, за особую плату, устанавливаемую педагогическимъ совѣтомъ, съ утвержденія начальника учебной дирекціи.

зы. Лekarz obowiązany jest postrzeżenia swoje w tych przedmiotach, komunikować zwierzchności gimnazyalnej i przedstawiać takowe Radzie Pedagogicznej, w celu rozpoznania i wniesienia ich do protokołu jej posiedzeń. Oprócz tego, obowiązkiem jest Lekarza leczyć również bezpłatnie wszystkie osoby zostające w służbie przy gimnazyum.

Art. 26. Załatwianie czynności kancelaryjnych w gimnazyum, należy do Sekretarza, któremu do pomocy ma być dodany kopiista najemny.

ROZDZIAŁ TRZECI.

Część naukowa.

Art. 27. Kurs nauk w niemieckim gimnazyum realnem w Łodzi, stanowią następujące przedmioty:

- 1) Nauka religii;
- 2) Ruski język i literatura;
- 3) Niemiecki język i literatura;
- 4) Język polski;
- 5) Język łaciński;
- 6) Matematyka;
- 7) Fizyka i kosmografia;
- 8) Historia naturalna i chemia;
- 9) Geografia powszechna;
- 10) Geografia Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego;
- 11) Historia powszechna;
- 12) Historia Rosyi i Polski;
- 13) Kalligrafia, rysunki ręczne i techniczne.

Uwaga 1. Wykład nauk w gimnazyum, stosownie do art. 2, będzie się odbywać głównie w języku niemieckim; język zaś i literatura ruska, a także historia i geografia Rosyi i Polski, wykładane będą w języku ruskim.

Uwaga 2. Do rzędu przedmiotów naukowych gimnazyum, należy też śpiew i gimnastyka, dla życzących uczyć się tych przedmiotów.

Uwaga 3. Uczniowie gimnazyum mogą także uczyć się języka francuzkiego, na żądanie rodziców, za oddzielną opłatą ustanowić się mającą przez Radę Pedagogiczną, z zatwierdzenia Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Ст. 28. Ученикамъ высшего класса, предъ выпускомъ ихъ, сообщаются, на русскомъ языкѣ, инспекторомъ или преподающимъ исторію Россіи и Польши учителемъ, въ краткомъ изложеніи, по особо составленному по распоряженію Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія учебнику или руководству, свѣдѣнія объ основныхъ законахъ Имперіи и о значеніи разныхъ присутственныхъ мѣстъ Имперіи и Царства.

Ст. 29. Объемъ преподаванія предметовъ учебнаго курса въ лодзинской нѣмецкой реальной гимназій, опредѣляется особою инструкціею отъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 30. Число уроковъ по каждому предмету и распредѣленіе ихъ по классамъ, обозначаются въ таблицѣ, къ сей статьѣ приложенной, которая, оставаясь неизмѣнною относительно общаго числа уроковъ по каждому предмету, можетъ, по ближайшему усмотрѣнію Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, подлежать измѣненіямъ въ распредѣленіи числа уроковъ каждого предмета по классамъ.

Ст. 31. Въ каждомъ классѣ гимназій полагается, по возможности, не болѣе сорока учениковъ. Въ тѣхъ случаяхъ, когда, за переходомъ изъ низшаго класса, въ какомъ либо классѣ оказалось бы болѣе сорока учениковъ, или когда, при полномъ комплектѣ класса, явились бы желающіе поступить въ этотъ классъ, начальнику учебной дирекціи предоставляется ходатайствовать у Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, о раздѣленіи класса на параллельныя отдѣленія и объ испрошеніи, въ случаѣ надобности, у Совѣта Управленія Царства, нужныхъ на то средствъ.

Ст. 32. Время ежедневнаго начатія уроковъ въ гимназій опредѣляется особою инструкціею отъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 33. Ученіе продолжается въ теченіи цѣлаго года, за исключеніемъ воскресныхъ и праздничныхъ дней и вакацій, лѣтнихъ и зимнихъ, изъ коихъ на первыя назначается шесть недѣль, а на вторыя двѣ недѣли. Сверхъ того, ученіе прекращается на страстной и свѣтлой недѣлѣ Пасхи.

Ст. 34. Учебный годъ начинается 3 (15) Августа и оканчивается 18 (30) Іюня.

Ст. 35. По окончаніи учебнаго года, происходитъ публичный актъ, на которомъ: читается отчетъ о состояніи и дѣятельности гимназій за минувшій годъ, объявляются имена учениковъ, удостоенныхъ перевода въ высшіе классы; раздаются награды учени-

Art. 28. Uczniom najwyższej klasy, przed ich ostatecznym wyjściem, mają być w krótkim wykładzie w języku ruskim, przez Inspektora lub Nauczyciela historii Rosyi i Polski, udzielone według przewodnika lub podręcznika, umyślnie w tym celu z rozporządzenia Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego ułożonego, wiadomości o prawach zasadniczych Cesarstwa i o znaczeniu różnych władz rządowych Cesarstwa i Królestwa.

Art. 29. Obszerność wykładu przedmiotów, stanowiących kurs nauk w gimnazjum realnem niemieckim w Łodzi, wskaże osobna instrukcja, mająca się wydać przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 30. Liczba lekcji w każdym przedmiocie i rozkład ich na klasy, oznaczone są w wykazie, do artykułu niniejszego dołączonym, który nie ulegając zmianie co do ogólnej liczby lekcji w każdym przedmiocie, może wszakże według bliższego uznania Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, być zmieniony pod względem rozkładu liczby lekcji z każdego przedmiotu na klasy.

Art. 31. W każdej klasie gimnazjum, nie ma być, o ile możliwości, więcej nad czterdziestu uczniów. W takich razach atoli, gdyby z powodu przejścia z klasy niższej okazało się w którejkolwiek klasie więcej niż czterdziestu uczniów, albo gdyby przy pełnym komplecie klasy, zgłosili się życzący postąpić do tej klasy, Naczelnik Dyrekcyi Naukowej mocen jest czynić do Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego przedstawienie, o podział klasy na paralelne oddziały i o wyjednanie, wrazie konieczności, u Rady Administracyjnej Królestwa potrzebnych na to środków.

Art. 32. Czas każdodziennego rozpoczynania lekcji w gimnazjum, oznaczy oddzielna instrukcja mająca się wydać przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 33. Wykład nauk trwać ma przez ciąg całego roku, z wyjątkiem dni niedzielnych i uroczystych, oraz wakacyj letnich i zimowych, z których na pierwsze przeznaczają się sześć tygodni, a na drugie dwa tygodnie. Oprócz tego, wykład nauk zawiesza się przez czas świąt Wielkanocnych, od kwietniowej do przewodniej niedzieli.

Art. 34. Rok szkolny rozpoczyna się dnia 3 (15) Sierpnia, a kończy z dniem 18 (30) Czerwca.

Art. 35. Z upływem roku szkolnego odbywać się ma akt uroczysty, na którym odczytanem będzie publicznie sprawozdanie za rok ubiegły o stanie i działalności gimnazjum; ogłoszone zostaną nazwiska uczniów, którzy otrzymali promocyje do klas wyższych; rozdawane będą

камъ, отличившимся успѣхами и поведеніемъ, и аттестаты окончившимъ съ успѣхомъ полный гимназическій курсъ. На актѣ могутъ быть произносимы рѣчи членами педагогическаго совѣта, предварительно разсмотрѣнныя совѣтомъ и одобренныя начальникомъ учебной дирекціи.

Ст. 36. Лодзинская нѣмецкая реальная гимназія должна имѣть: 1) библіотеку, состоящую: а) изъ книгъ, могущихъ способствовать обогащенію учителей познаніями, и б) изъ книгъ, предназначенныхъ для употребленія учащимися; 2) физическій кабинетъ; 3) химическую лабораторію; 4) необходимыя пособія по естественной исторіи; 5) достаточное количество географическихъ картъ и глобусовъ, чертежей, рисунковъ и моделей для рисованія; 6) гимнастическіе снаряды, и 7) музыкальныя ноты.

Ст. 37. Библіотека поручается библіотекарю, выбираемому педагогическимъ совѣтомъ, на два года, изъ преподавателей. Прочія же учебныя пособія состоятъ, по принадлежности ихъ къ тому или другому предмету, въ вѣдѣніи преподавателей сихъ предметовъ. При храненіи и выдачѣ для чтенія книгъ служатъ руководствомъ правила, составленныя педагогическимъ совѣтомъ и утвержденныя начальникомъ учебной дирекціи. За завѣдываніе библіотекою полагается особая плата, опредѣленная въ штатѣ.

ГЛАВА ЧЕТВЕРТАЯ.

Учащіеся.

Ст. 38. Въ лодзинскую нѣмецкую реальную гимназію принимаются преимущественно дѣти нѣмецкаго происхожденія, но дозволяется принимать и дѣтей другихъ населеній Царства безъ различія состояній и вѣроисповѣданій.

Ст. 39. Поступающіе въ гимназію должны представить инспектору оной свидѣтельство о своемъ возрастѣ и званіи. Медицинское же свидѣтельство поступающихъ въ томъ, что имъ привита оспа и что они не имѣютъ тѣлесныхъ недостатковъ или болѣзней, препятствующихъ вступленію въ общественное заведеніе, дѣлается врачомъ гимназіи.

Ст. 40. Въ первый классъ гимназіи принимаются дѣти, умѣющія читать и писать по русски и по нѣмецки, знающія главныя молитвы, а изъ ариметики сложеніе, вычитаніе и таблицу умноженія. При семъ наблюдается, чтобы въ первый классъ поступали

нагороды ученимъ, которые одзначили сея поступкомъ въ наукахъ и справованіемъ, oraz аттестаты тымъ, которые з позыткіемъ уконочили cały курсъ наукъ въ гимназіумъ. На акціе, członкowie Rady Pedagogicznej mogą мiewać мowy, по uprzedniemъ przejrzeniu takowychъ въ Radzie і przyjęciu przez Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 36. Gimnazjum realne niemieckie w Łodzi, powinno posiadać: 1) bibliotekę, składającą się: a) z dzieł mogących posłużyć Nauczycielom do rozszerzenia swych wiadomości і b) z książek przeznaczonych do użytku młodzieży; 2) gabinet fizyczny; 3) laboratorium chemiczne; 4) przedmioty pomocnicze niezbędne przy wykładzie historii naturalnej; 5) dostateczną ilość mapp geograficznych і globusów, planów, rysunków і modeli do rysunku; 6) przyrządy do gimnastyki, і 7) nuty muzyczne.

Art. 37. Biblioteka ma być powierzoną Bibliotekarzowi, którego wybiera Rada Pedagogiczna na lat dwa z grona Nauczycieli. Inne zaś pomoce naukowe, podług przedmiotu, do którego należą, pozostają w zawiadywaniu wykładających te przedmioty. W utrzymywaniu książek і wydawaniu ich do czytania, służyć będą za prawidło przepisy, które ułoży Rada Pedagogiczna і zatwierdzi Naczelnik Dyrekcyi Naukowej. Za zawiadywanie biblioteką ustanawia się oddzielna płaca, w etacie oznaczona.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

Uczniowie.

Art. 38. Do gimnazjum realnego niemieckiego w Łodzi mają być przyjmowane głównie dzieci pochodzenia niemieckiego, lecz dozwala się przyjmować і dzieci innego pochodzenia ludności Królestwa, bez różnicy stanu і wyznania.

Art. 39. Wstupujący do gimnazjum, winni złożyć Inspektorowi świadectwo co do wieku і pochodzenia. Poświadczenie zaś lekarskie, że ciż wstupujący mają szczepioną ospę і że nie podlegają wadom fizycznym lub chorobom, stanowiącym przeszkodę w przyjęciu ich do zakładu publicznego, należy do Lekarza gimnazjum.

Art. 40. Do pierwszej klasy gimnazjum, przyjmowane być mają dzieci, umiające czytać і pisać po rusku і по niemiecku, oraz znające głównie modlitwy, а z arytmetyki: dodawanie, odjmowanie і tabliczkę mnożenia. Przytém mianem być ma na względzie, aby do klasy 1-jej

дѣти не моложе 10 лѣтъ. Во всѣ слѣдующіе классы гимназій принимаются имѣющіе соотвѣтственные классу познанія и возрастъ.

Ст. 41. Воспитанники трехъ низшихъ классовъ среднихъ учебныхъ заведеній Имперіи и Царства могутъ быть принимаемы въ соотвѣтственные классы лодзинской нѣмецкой реальной гимназій безъ испытанія, если со времени выбытія ихъ изъ этихъ заведеній до поступленія въ эту гимназію прошло не болѣе шести мѣсяцевъ; въ высшіе же четыре класса этой гимназій могутъ поступать безъ испытанія только ученики соотвѣтственныхъ классовъ реальныхъ гимназій, а ученики четырехъ высшихъ классовъ классическихъ гимназій, при переходѣ въ эту гимназію, подвергаются дополнительному испытанію изъ физико-математическихъ наукъ и изъ исторіи Россіи и Польши. Отъ всѣхъ учениковъ, переходящихъ изъ другихъ учебныхъ заведеній въ лодзинскую реальную гимназію, требуется знаніе русскаго и нѣмецкаго языковъ на столько, чтобы они могли слѣдовать за преподаваніемъ учебныхъ предметовъ въ томъ классѣ, въ который желаютъ поступить.

Ст. 42. Общій приемъ учениковъ бываетъ каждый годъ предъ началомъ учебнаго курса, по педагогическій совѣтъ, по особому уважительнымъ причинамъ, можетъ дозволить приемъ и въ теченіе учебнаго года, если, по предварительномъ испытаніи поступающаго, удостовѣрится, что послѣдній, по своимъ познаніямъ и развитію, можетъ слѣдовать за курсомъ того класса, въ который желаетъ поступить.

Ст. 43. Ученики лодзинской гимназій носятъ форменную одежду, установленную для учащихся въ гимназіяхъ Царства Польскаго.

Ст. 44. Съ каждаго ученика гимназій взимается за ученіе по двѣнадцати рублей въ годъ. Плата сія вносится въ казну Царства пополугодно, впередъ за всякое полугодіе. Не представившіе, въ теченіе первыхъ двухъ мѣсяцевъ каждаго полугодія, квитанціи во взносѣ платы за ученіе увольняются изъ гимназій, но могутъ быть снова приняты, по представленіи квитанціи во взносѣ платы за все полугодіе.

Ст. 45. Педагогическому совѣту предоставляется освобождать отъ платы за ученіе недостаточныхъ учениковъ заслуживающихъ того своими успѣхами, прилежаніемъ и поведеніемъ. При этомъ наблюдается, чтобы общее число освобождаемыхъ отъ платы за ученіе составляло не болѣе десяти процентовъ числа всѣхъ уча-

не вступowały dzieci młodsze jak 10 lat wieku. Do wszystkich klass następnych gimnazjum, przyjmowaną będzie młodzież mająca usposobienie naukowe i wiek odpowiedni właściwej klassie.

Art. 41. Uczniowie trzech niższych klass średnich zakładów naukowych Cesarstwa i Królestwa, mogą być przyjmowani do odpowiednich klass gimnazjum realnego niemieckiego w Łodzi, bez egzaminu, jeśli od czasu wybycia ich z tych zakładów, do wejścia do tego gimnazjum, upłynęło nie więcej nad sześć miesięcy; do wyższych zaś czterech klass tegoż gimnazjum, mogą wstępować bez egzaminu tylko uczniowie odpowiednich klass gimnazjów realnych, a uczniowie czterech wyższych klass gimnazjów klassycznych, przy przejściu do rzeczonego gimnazjum, składać muszą egzamen dodatkowy z przedmiotów fizyczno-matematycznych i z historyi Rossyi i Polski. Od wszystkich uczniów, przechodzących z innych zakładów naukowych, do gimnazjum realnego w Łodzi, wymagana być ma znajomość języków ruskiego i niemieckiego, w takim stopniu, żeby mogli słuchać wykładu przedmiotów naukowych w tej klassie, do której wstąpić pragną.

Art. 42. Ogólny zapis uczniów odbywa się każdego roku przed rozpoczęciem kursów; jednakże Rada Pedagogiczna z powodów na szczególny wzgląd zasługujących, może dozwalać przyjęcia i w ciągu rocznego kursu nauk, gdy z uprzedniego egzaminu kandydata przekonana się, że tenże przy swych znajomościach i rozwinięciu, może z korzyścią słuchać kursu w tej klassie, do której przyjętym być pragnie.

Art. 43. Uczniowie gimnazjum w Łodzi, nosić mają ubranie formy przepisanej dla uczniów gimnazjów w Królestwie Polskiem.

Art. 44. Od każdego ucznia gimnazjum pobieraną będzie opłata za naukę, po dwanaście rubli na rok. Opłata takowa wnoszoną być ma do skarbu Królestwa, co pół roku, z góry za każde półrocze. Ci, którzy nie złożyli w ciągu pierwszych dwóch miesięcy każdego półrocza kwitu z uiszczonęj opłaty za naukę, uwalniają się z gimnazjum, lecz mogą być przyjęci napowrót, gdy przedstawiają kwity takowe z uiszczonęj opłaty za całe półrocze.

Art. 45. Rada Pedagogiczna mocną będzie uwalniać od opłaty za naukę uczniów niedostatnich, zasługujących na to swym postępem w naukach, pilnością i sprawowaniem. Przytém ma być mianem na uwadze, aby ogólna liczba uwolnionych od opłaty za naukę, stanowiła nie więcej jak dziesiąty procent całej liczby uczniów. Uwolnienie od

щихся. Освобождение от платы за учение имъетъ силу въ теченіе одного полугодія.

Ст. 46. Правила о дисциплинарныхъ взысканіяхъ съ учениковъ гимназій составляются педагогическимъ совѣтомъ и утверждаются, по представленію начальника учебной дирекціи, Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія; при чемъ высшую степень наказанія составляетъ исключеніе изъ гимназій, каковому наказанію ученики подвергаются лишь по опредѣленію педагогическаго совѣта, съ утвержденія начальника учебной дирекціи.

Ст. 47. Въ концѣ каждаго учебнаго года, ученики подвергаются испытанію изъ всего пройденнаго въ теченіи года, и, по результатамъ этого испытанія, удостоиваются перевода въ высшіе классы.

Ст. 48. Отмѣтки для опредѣленія степени познаній учениковъ устанавливаются особою инструкціею отъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 49. Ученики первыхъ шести классовъ, отличные по поведенію и оказавшіе весьма удовлетворительные успѣхи въ русскомъ языкѣ и въ большей части другихъ учебныхъ предметовъ, награждаются книгами. Число наградъ для каждаго класса опредѣляется Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 50. Ученики, пробывшіе въ одномъ классѣ два года и не удостоенные за тѣмъ перевода въ слѣдующій классъ, увольняются изъ заведенія.

Ст. 51. Окончательное испытаніе учениковъ гимназій производится въ присутствіи педагогическаго совѣта, на основаніи правилъ, составленныхъ симъ совѣтомъ и утвержденныхъ Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 52. Ученики, окончившіе съ успѣхомъ полный курсъ ученія въ гимназій, получаютъ аттестаты за подписью членовъ педагогическаго совѣта и съ приложеніемъ печати сего заведенія. Сверхъ того, для награды отличнымъ по поведенію изъ окончившихъ курсъ въ гимназій и оказавшимъ весьма удовлетворительные успѣхи въ русскомъ языкѣ и словесности и въ большей части другихъ учебныхъ предметовъ, назначаются медали, золотыя и серебряныя, число которыхъ опредѣляется Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 53. Лица, не обучавшіяся въ казенныхъ среднихъ учебныхъ заведеніяхъ, имъ ютъ право подвергаться испытанію изъ полнаго курса предметовъ, преподаваемыхъ въ лодзинской гимназій,

оплаты за науку слѣдуетъ на одно полугодіе.

Art. 46. Przepisy o dyscyplinarnych karach na uczniów gimnazjum, ułożone być mają przez Radę Pedagogiczną, a zatwierdzone przez Komisję Rządową Oświecenia Publicznego, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej; przyczemъ najwyższy stopień kary, stanowić ma wydalenie z gimnazjum, której to karze podlegają uczniowie jedynie na zasadzie uchwały Rady Pedagogicznej i z zatwierdzenia Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 47. W końcu każdego roku szkolnego, uczniowie mają być poddawani egzaminowi z całorocznego kursu nauk i według rezultatu tego egzaminu, przyznawane sobie mieć będą promocye do klas wyższych.

Art. 48. Wyrazy, jakie winny być używane dla oznaczenia stopnia usposobienia naukowego uczniów, ustanowione zostaną oddzielną Instrukcją, mającą się wydać przez Komisję Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 49. Uczniowie pierwszych sześciu klas, wzorowego sprawowania i którzy okazali zupełnie zadawalniający postęp w języku ruskim i w większej części innych przedmiotów naukowych, otrzymają nagrody w książkach. Liczbę nagród dla każdej klasy, ustanowi Komisya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Art. 50. Uczniowie, którzy po dwuletnim pobycie w jednej i tej samej klasie nie otrzymali promocyi do klasy następnej, mają być z zakładu uwalniani.

Art. 51. Ostateczny egzamen uczniów gimnazjum odbywać się ma w obec Rady Pedagogicznej, na zasadzie przepisów ułożonych przez tę Radę i zatwierdzonych przez Komisję Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 52. Uczniowie, którzy ukończyli z pożytkiem pełny kurs nauk w gimnazjum, otrzymają attestaty za podpisem członków Rady Pedagogicznej i opatrzone pieczęcią tego zakładu. Nadto, na nagrody uczniom wzorowego sprawowania i którzy ukończyli kurs nauk w gimnazjum i okazali zupełnie zadawalniające postępy w ruskim języku i literaturze i w większej części innych przedmiotów naukowych, przeznaczają się medale złote i srebrne, liczbę których ustanowi Komisya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Art. 53. Osoby, które nie pobierały nauk w rządowych średnich zakładach naukowych, mają prawo składać egzamen z całego kursu nauk, wykładanych w gimnazjum w Łodzi, na równi z jego

наравнѣ съ учениками ея и въ одно съ ними время, назначенное для испытаній. Выдержавшіе съ успѣхомъ испытаніе въ полномъ гимназическомъ курсѣ, получаютъ въ томъ свидѣтельства.

Примѣчаніе. Испытаніе постороннихъ лицъ изъ полного курса лодзинской гимназіи начинается съ русскаго языка и словесности и оказавшимъ неудовлетворительное знаніе этихъ предметовъ, отказывается въ дальнѣйшемъ испытаніи.

ГЛАВА ПЯТАЯ.

Педагогическій Совѣтъ.

Ст. 54. Для обсужденія вопросовъ, относящихся къ учебной и воспитательной части лодзинской нѣмецкой реальной гимназіи, а также для наблюденія за хозяйственною частію ея и для повѣрки отчетности по оной, состоитъ при ней педагогическій совѣтъ.

Ст. 55. Педагогическій совѣтъ гимназіи составляютъ, подъ предсѣдательствомъ инспектора, законоучители и всѣ прочіе преподаватели наукъ и языковъ, а также и учитель чистописанія, рисованія и техническаго черченія. Обязанность секретаря совѣта исполняетъ одинъ изъ учителей, избираемый въ эту должность совѣтомъ на два года, и получающій за то добавочное жалованье по штату.

Примѣчаніе. Въ засѣданія педагогическаго совѣта приглашается, по усмотрѣнію предсѣдателя, гимназическій врачъ, имѣющій въ такомъ случаѣ право голоса наравнѣ съ прочими членами.

Ст. 56. Предметы занятій педагогическаго совѣта суть:

- 1) пріемъ учениковъ и переводъ ихъ изъ класса въ классъ;
- 2) выдача аттестатовъ ученикамъ, съ успѣхомъ окончившимъ полный гимназическій курсъ;
- 3) выдача свидѣтельствъ постороннимъ лицамъ, выдержавшимъ испытаніе въ полномъ курсѣ гимназіи;
- 4) опредѣленіе наградъ ученикамъ, отличающимся поведениемъ, прилежаніемъ и успѣхами;
- 5) освобожденіе отъ платы за ученіе недостаточныхъ учениковъ;
- 6) опредѣленіе платы съ учениковъ, желающихъ обучаться французскому языку;
- 7) производство испытаній на званіе домашнихъ и начальныхъ учителей и учительницъ, и удостоеніе ихъ этого званія;

uczniami i w jednym z nimi czasie, przeznaczonym na egzamina. Ci, którzy należą złożyć egzamen z całego gimnazjalnego kursu, otrzymają na to świadectwa.

Uwaga. Egzamen postronnych osób z całego kursu nauk gimnazjum w Łodzi, rozpoczynać się ma od ruskiego języka i literatury, a tym którzy okażą niezadawalniającą znajomość tych przedmiotów, odmówioném będzie składanie dalszego egzaminu.

ROZDZIAŁ PIĄTY.

Rada Pedagogiczna.

Art. 54. Dla rozważenia kwestyj dotyczących części naukowej i wychowawczej gimnazjum realnego niemieckiego w Łodzi, oraz dla nadzoru nad jego częścią ekonomiczną i dla sprawdzania rachunków tego zakładu, znajdować się będzie przy nim Rada Pedagogiczna.

Art. 55. Radę Pedagogiczną gimnazjum pod przewodnictwem Inspektora, składają: Nauczyciele religii i wszyscy inni wykładający nauki i języki, oraz Nauczyciel kalligrafii i rysunków ręcznych i technicznych. Obowiązki Sekretarza Rady pełnić ma jeden z Nauczycieli, którego wybiera Rada na dwa lata i który za tę czynność otrzymywać będzie dodatek do płacy podług etatu.

Uwaga. Na posiedzenia Rady Pedagogicznej, stosownie do uznania Prezesa, może być wzywany Lekarz gimnazjalny, mający w takim razie prawo głosu, na równi z innymi członkami.

Art. 56. Przedmioty zajęć Rady Pedagogicznej są następujące:

- 1) przyjmowanie uczniów i promocyja ich z jednej klasy do drugiej;
- 2) przyznawanie attestatów uczniom, którzy z pożytkiem ukończyli pełny gimnazjalny kurs nauk;
- 3) wydawanie świadectw osobom postronnym, które złożyły egzamen z całego kursu gimnazjalnego;
- 4) przyznawanie nagród uczniom, którzy odznaczyli się sprawowaniem, pilnością i postępem w naukach;
- 5) uwalnianie uczniów niedostatnich od opłaty za naukę;
- 6) oznaczenie wysokości opłaty od uczniów, chcących uczyć się języka francuzkiego;
- 7) odbywanie egzaminów kwalifikacyjnych na stopień Nauczycieli i Nauczycielek domowych i elementarnych, oraz przyznawanie im tego stopnia;

- 8) рассмотрение рѣчей, назначаемыхъ для чтенія на публичномъ актѣ;
- 9) избраніе изъ преподавателей секретаря совѣта, равно какъ и бібліотекаря;
- 10) выборъ книгъ для бібліотеки, а также составленіе правилъ о порядкѣ храненія и выдачѣ книгъ изъ бібліотеки;
- 11) выборъ учебныхъ пособій и руководствъ изъ числа одобренныхъ Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія;
- 12) рассмотрение и одобреніе программъ преподаванія по каждому предмету;
- 13) рассмотрение росписанія еженедѣльных уроковъ по классамъ, составляемаго инспекторомъ къ началу учебнаго года;
- 14) соображенія относительно раздѣленія классовъ на параллельныя отдѣленія;
- 15) составленіе правилъ о дисциплинарныхъ взысканіяхъ съ учащихся;
- 16) составленіе правилъ о надзорѣ за учениками внѣ учебнаго заведенія;
- 17) рассмотрение годовыхъ отчетовъ по учебной, воспитательной и хозяйственной частямъ, составляемыхъ инспекторомъ;
- 18) заключеніе условій на поставку необходимыхъ для заведенія вещей;
- 19) наблюденіе за правильнымъ употребленіемъ училищныхъ суммъ;
- 20) ежегодная повѣрка имущества заведенія, и
- 21) изысканіе и обсужденіе мѣръ, клонящихся къ улучшенію учебной, воспитательной и хозяйственной частей заведенія.

Ст. 57. Заключенія педагогическаго совѣта по предметамъ, означеннымъ въ пунктахъ: 5, 6, 8, 9, 10 и 17 предыдущей статьи, представляются на утвержденіе начальника учебной дирекціи; заключенія же совѣта по предметамъ, поименованнымъ въ пунктахъ: 7, 11, 12, 14, 15, 16 и 21, представляются начальнику дирекціи, для испрошенія разрѣшенія Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 58. Опредѣленія педагогическаго совѣта по предметамъ, предоставленнымъ его окончательному рѣшенію, объявляются инспекторомъ и немедленно приводятся въ исполненіе.

Ст. 59. Педагогическій совѣтъ собирается въ теченіе учебнаго года, по крайней мѣрѣ, одинъ разъ въ мѣсяцъ, а въ случаѣ надобности, онъ можетъ быть созываемъ предсѣдателемъ и чаще.

- 8) roztrząsanie mów przeznaczonych do czytania na akcie uroczystym;
- 9) wybór z grona wykładających nauki, Sekretarza Rady, oraz Bibliotekarza;
- 10) wybór dzieł do biblioteki, oraz ułożenie przepisów o sposobie utrzymywania biblioteki i wydawania z niej książek;
- 11) wybór naukowych przewodników i pomocy naukowej, z liczby zaleconych przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego;
- 12) roztrząsanie i przyjmowanie programów wykładu każdego przedmiotu;
- 13) roztrząsanie rozkładu tygodniowego lekcji na klasy, projektowanego przez Inspektora z początkiem roku szkolnego;
- 14) czynienie wniosków co do podziału klas na paralelne oddziały;
- 15) ułożenie przepisów o karach dyscyplinarnych na uczniów;
- 16) ułożenie przepisów o dozorowaniu uczniów po za obrębem zakładu naukowego;
- 17) przeglądzenie układanych przez Inspektora sprawozdań rocznych z części naukowej, wychowawczej i ekonomicznej;
- 18) zawieranie umów na dostawę potrzebnych dla zakładu przedmiotów;
- 19) czuwanie nad właściwym szafunkiem funduszy szkolnych;
- 20) coroczne sprawdzanie inwentarza zakładu, i
- 21) obmyślanie i ocenianie środków, zmierzających do ulepszeń części naukowej, wychowawczej i ekonomicznej zakładu.

Art. 57. Uchwały Rady Pedagogicznej, dotyczące przedmiotów oznaczonych w punktach 5, 6, 8, 9, 10 i 17, artykułu poprzedzającego, mają być przedstawiane do zatwierdzenia Naczelnika Dyrekcji Naukowej. Uchwały zaś Rady co do przedmiotów wymienionych w punktach: 7, 11, 12, 14, 15, 16 i 21, będą przedstawiane Naczelnikowi Dyrekcji dla wyjednania decyzji Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego.

Art. 58. Uchwały Rady Pedagogicznej w przedmiotach pozostawionych ostatecznej jej decyzji, objawiane będą przez Inspektora i niezwłocznie wprowadzane w wykonanie.

Art. 59. Rada Pedagogiczna zbierać się będzie w ciągu roku szkolnego, przynajmniej raz na miesiąc, a w razie potrzeby, może być i częściej przez Prezydującego zwoływana.

Ст. 60. Для обсуждения и решения дел в совете требуется присутствие не менее двух третей его членов.

Ст. 61. Дела решаются в совете по большинству голосов. При равенстве голосов перевес дает голос председателя. Председатель, в случае несогласия с мнением педагогического совета, представляет о том начальнику учебной дирекции, а если дело не терпит отлагательства и не превышает власти, предоставленной совету, то распоряжается по собственному усмотрению и немедленно доносит о своем распоряжении начальнику дирекции, представляя ему вместе с тем и журнал педагогического совета.

Ст. 62. Протоколы заседаний педагогического совета представляются, в копиях, начальнику учебной дирекции. В случаях разногласия членов, если меньшинство пожелает, мнение оно доводится до сведения начальника учебной дирекции.

ГЛАВА ШЕСТАЯ.

Права и преимущества лодзинской немецкой реальной гимназии.

Ст. 63. Лодзинская немецкая реальная гимназия имеет свою печать с гербом Царства и с надписью на русском и немецком языках: „Лодзинская Немецкая Реальная Гимназия — Lodzisches Deutsches Real-Gymnasium.“

Ст. 64. Гимназия эта освобождается от употребления гербовой бумаги и от уплаты штемпельных пошлин по совершаемым как от имени ее, так и в пользу ее актам, и вообще по всем касающимся до нее делам.

Ст. 65. Посылаемые под печатью этой гимназии официальные бумаги и посылки принимаются на почту на основании общих, установленных по сему предмету для казенных пакетов правил.

Ст. 66. Вдании учебного ведомства и городских, занимаемых лодзинскою немецкою реальною гимназиею, в отношении к освобождению их от квартирной повинности, как денежной, так и натуральной, а равно и от других податей, подчиняются существующим по сему предмету в Царстве Польском постановлениям относительно всех вообще казенных зданий.

Ст. 67. Лица, служащие при гимназии по учебной части, пользуются эмеритальными правами, предоставленными служащим по этой части.

Art. 60. Dla roztrząsania i decydowania przedmiotów w Radzie, potrzebną jest obecność przynajmniej dwóch trzecich jej członków.

Art. 61. Przedmioty decydowane być mają w Radzie większością głosów. W razie równości zdań przeważa głos Prezydującego. Prezydujący, jeśli nie podziela opinii Rady Pedagogicznej, wówczas czyni o tem przedstawienie do Naczelnika Dyrekcyi Naukowej; a jeśli przedmiot nie cierpi zwłoki i nie przewyższa atrybucyj służących Radzie, wtedy czyni rozporządzenie według własnego uznania i o takowem niezwłocznie donosi Naczelnikowi Dyrekcyi, przedstawiając mu zarazem i protokół posiedzenia Rady Pedagogicznej.

Art. 62. Protokoły posiedzeń Rady Pedagogicznej przedstawiane być winny w kopii Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej. W razach różności zdań członków, jeśli zażąda mniejszość, zdanie jej ma być zakomunikowane Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej.

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

Prawa i prerogatywy gimnazjum realnego niemieckiego w Łodzi.

Art. 63. Gimnazjum realne niemieckie w Łodzi, ma swoją pieczęć z herbem Królestwa i z napisem w języku ruskim i niemieckim: „Лодзинская Немецкая Реальная Гимназия“ „Lodzisches Deutsches Real-Gymnasium.“

Art. 64. Gimnazjum pomienione uwalnia się od użycia papieru stemplowego i od opłat stemplowych, przy sporządzaniu aktów, tak w jego imieniu, jak i na rzecz jego i w ogóle we wszystkich czynnościach dotyczących tego zakładu.

Art. 65. Przesyłające się pod pieczęcią tego gimnazjum urzędowe ekspedycje i posyłki, mają być przyjmowane na pocztę, na zasadzie ogólnych przepisów, ustanowionych w tym przedmiocie dla ekspedycji rządowych.

Art. 66. Gmachy do władzy edukacyjnej należące i miejskie, zajmowane przez gimnazjum realne niemieckie w Łodzi, pod względem uwolnienia ich od powinności kwaterunkowej, tak w pieniądzu, jak i w naturze, również i od innych podatków, podlegają istniejącym w tej mierze w Królestwie Polskiem postanowieniom, co do wszystkich w ogóle gmachów rządowych.

Art. 67. Osoby zostające w służbie przy gimnazjum po części naukowej, korzystają z praw emerytalnych zapewnionych służącym w tej gałęzi.

Ст. 68. Прочія должностныя лица, служащія при гимназін, пользуются, въ отношеніи къ эмеритурѣ, правами и преимуществами, предоставленными служащимъ по гражданской части въ Царствѣ Польскомъ.

Ст. 69. Ученики двухъ высшихъ классовъ гимназін, во время нахождения ихъ въ этихъ классахъ, освобождаются отъ рекрутской повинности, если они пробыли въ этомъ заведеніи не менѣе трехъ лѣтъ.

Ст. 70. Ученики лодзинской нѣмецкой реальной гимназін, окончившіе съ аттестатомъ курсъ ученія, а равно и постороннія лица, получившія свидѣтельство о знаніи полного курса этой гимназін, могутъ поступать въ варшавскую главную школу и другія высшія учебныя заведенія Имперіи и Царства на основаніи изданныхъ для сихъ заведеній уставовъ и постановленій.

Ст. 71. Настоящій уставъ долженъ быть внесенъ въ Дневникъ Законовъ. Всѣ несогласныя съ симъ уставомъ постановленія и распоряженія отменяются.

Министръ Статсъ-Секретарь, (подписаль) *В. Платоновъ*.

Art. 68. Inne osoby służące przy gimnazyum, pod względem emerytury, korzystają z praw i prerogatyw, zapewnionych osobom zostającym w służbie cywilnej w Królestwie Polskiem.

Art. 69. Uczniowie dwóch klass wyższych gimnazyalnych, podczas pobytu swego w tych klassach, wolni są od poboru do wojska, jeśli uczęszczali do zakładu tego nie mniej jak trzy lata.

Art. 70. Uczniowie gimnazyum realnego niemieckiego w Łodzi, którzy z attestatem ukończyli kurs nauk, również i osoby postronne, które uzyskały świadectwo o znajomości całego kursu nauk tego gimnazyum, mogą być przyjmowane do Szkoły Głównej w Warszawie i do innych wyższych zakładów naukowych w Cesarstwie i Królestwie, na zasadzie wydanych dla zakładów tych ustaw i postanowień.

Art. 71. Ustawa niniejsza winna być zamieszczoną w Dzienniku Praw. Wszystkie niezgodne z tą Ustawą postanowienia i rozporządzenia uchylają się.

Minister Sekretarz Stanu, (podpisano) *W. Płatow.*

Za zgodność z oryginałem:

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) *Rogosiński*.

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński*.

Dyrektor Kancellaryi *Wł. Holewiński*.

Dzień ogłoszenia, dnia 8 (20) Maja 1866 roku.

На подлинномъ Собственною Его Императорскаго Величества
рукою написано:

„Быть по сему.“

въ С.-Петербургѣ,
5 (17) Января 1866 года.

ШТАТЪ

Лодзинской пѣмечкой реальной гимназій.

№	Число лицъ	Жалованье		Классъ должнос-тей	Эмериталь-ныя права
		Одно-му	Всѣмъ		
		Руб. с.	Руб. с.		
1	Инспектору (при казен-ной квартирѣ)	1	1,500	1,500	VI
2	Помощнику инспектора (онъ же и учитель) доба-вочныхъ	1	300	300	VII
3	Законоучителямъ еван-гелическаго и римско-ка-толическаго исповѣданій	2	800	1,600	—
4	Двумъ учителямъ: рус-ской словесности, а также исторіи и географіи Россіи и Польши	2	1,500	3,000	VIII
5	Четыремъ учителямъ наукъ и языковъ	4	1,200	4,800	VIII
6	Пяти учителямъ наукъ и языковъ	5	1,000	5,000	VIII
7	Учителю чистописанія, рисованія и техническаго черченія	1	800	800	IX
8	Учителю пѣнія	1	200	200	X
9	Врачу	1	250	250	VIII
10	Письмоводителю (онъ же и смотритель зданія)	1	500	500	X
11	На уроки гимнастики	—	—	150	—

по учеб-ной служ-бѣ.

по гражд. служеб.

Na oryginalne Własną Jego CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI ręką
napisano:

„Ma być podług tego.“

w Petersburgu,
dnia 5 (17) Stycznia 1866 r.

Przez CESARZA i KRÓLA,
Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Płatonow.

Е Т А Т

Gimnazjum realnego niemieckiego w Łodzi.

№	Liczba osób	P ł a c a		Klasa urzędu	Prawo do emerytury
		Jedne-mu	Wszyst-kim		
		Rsr.	Rsr.		
1	Inspektorowi (obok mie-szkania rządowego	1	1,500	1,500	VI
2	Pomocnikowi Inspektora (zarazem Nauczycielowi) dodatku do płacy	1	300	300	VII
3	Nauczycielom religii wy-znania ewangelickiego i rzymsko-katolickiego	2	800	1,600	—
4	Dwóm Nauczycielom ru-skiego języka i literatury, oraz historyi i geografii Ros-syi i Polski	2	1,500	3,000	VIII
5	Czterem Nauczycielom u-miejętności i języków	4	1,200	4,800	VIII
6	Pięciu Nauczycielom u-miejętności i języków	5	1,000	5,000	VIII
7	Nauczycielowi kalligrafii i rysunków ręcznych i te-chnicznych	1	800	800	IX
8	Nauczycielowi śpiewu	1	200	200	X
9	Lekarzowi	1	250	250	VIII
10	Sekretarzowi (zarazem nadzorcy gmachu)	1	500	500	X
11	Na lekcye gimnastyki	—	—	150	—

Zapewnio-ne służbie naukowej.

Służbie ad-ministracyj-néj.

№		Число лиц	Жалованье		Классы должностей	Эмеритальные права
			Одно-	Всѣмъ		
			Руб. с.	Руб. с.		
12	Добавочнаго жалованья:					
	Инспектору за уроки, если онъ преподаетъ особый предметъ	—	—	250	—	
	Секретарю совѣта и библиотекарю	2	100	200	—	
13	Педелю	1	150	150	—	
14	На библиотеку, учебныя пособия и награды ученикамъ	—	—	700	—	
15	На канцелярскія принадлежности и наемъ писца	—	—	350	—	
16	На наемъ прислуги, отопленіе, освѣщеніе, ремонтъ и содержаніе чистоты зданія и на другіе расходы по заведенію	—	—	900	—	
	Итого.	—	—	20,650	—	

Примѣчаніе. Для вознагражденія преподавателей закона Божія православнаго и другихъ исповѣданій во всѣхъ вообще учебныхъ заведеніяхъ Царства, ежегодно полагается въ смѣтѣ расходовъ по вѣдомству Народнаго Просвѣщенія особая сумма. Вознагражденіе это опредѣляется по числу уроковъ.

№		Личба осіб	П л а с а		Класса urzędu	Prawo do emerytury
			Једне-	Wszyst-		
			му	kim		
			Rsr.	Rsr.		
12	Na płace dodatkowe:					
	Inspektorowi za lekcyę, jeśli wykłada oddzielny przedmiot	—	—	250	—	
	Sekretarzowi Rady i Bibliotekarzowi	2	100	200	—	
13	Pedelowi	1	150	150	—	
14	Na bibliotekę, pomoce naukowe i nagrody dla uczniów	—	—	700	—	
15	Na potrzeby kancelaryjne i najem kopiisty	—	—	350	—	
16	Na najem posługi, na opał, światło, restaurację i utrzymanie gmachu w porządku, oraz na inne potrzeby zakładu	—	—	900	—	
	W ogóle	—	—	20,650		

Uwaga. Na wynagrodzenie Nauczycieli religii prawosławnej i innych wyznań, we wszystkich w ogóle zakładach naukowych w Królestwie, corocznie zamieszczany być ma na Budżecie wydatków Wydziału Oświecenia Publicznego osobny fundusz. Wynagrodzenie to oznaczanem będzie według liczby lekcyj.

Приложение къ ст. 30.

Таблица числа недѣльных уроковъ.

Предметы	Классы							Всего часовъ уроковъ въ не- дѣлю.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	
Законъ Божій	2	2	2	2	2	2	2	14
Русскій языкъ и словес- ность	4	4	4	3	3	3	3	24
Нѣмецкій языкъ и сло- весность	4	4	4	3	3	3	3	24
Латинскій языкъ . . .	5	5	5	5	2	2	2	26
Польскій языкъ . . .	4	3	3	2	2	2	2	18
Математика: аримети- ка, алгебра, геометрія, тригонометрія, аналити- ческая геометрія и нача- ла теоретической и прак- тической механики . .	4	3	3	3	5	5	6	29
Физика и космографія .	—	—	—	—	5	3	4	12
Естественная исторія и химія	—	3	2	2	2	4	4	17
Всеобщая географія .	2	2	2	2	—	—	—	8
Географія Россійской Имперіи и Царства Поль- скаго	—	—	—	2	2	2	2	8
Всеобщая исторія . .	—	—	2	2	2	2	1	9
Исторія Россіи и Поль- ши	—	—	—	2	2	2	1	7
Чистописаніе, рисова- ніе и техническое черче- ніе	5	4	3	2	2	2	2	20
Итого	30	30	30	30	32	32	32	216

Annex do art. 30.

Wykaz liczby lekcyj tygodniowych.

Przedmioty	Klasy							Ogół lekcyj jednogodzin- w tygodniu
	I	II	III	IV	V	VI	VII	
Nauka religii	2	2	2	2	2	2	2	14
Język ruski i literatura	4	4	4	3	3	3	3	24
Język niemiecki i lite- ratura	4	4	4	3	3	3	3	24
Język łaciński	5	5	5	5	2	2	2	26
Język polski	4	3	3	2	2	2	2	18
Matematyka, arytmety- ka, algebra, geometrya, trygonometrya, geome- trya analityczna i począt- ki mechaniki teoretycznej i praktycznej	4	3	3	3	5	5	6	29
Fizyka i kosmografia .	—	—	—	—	5	3	4	12
Historja naturalna i chemija	—	3	2	2	2	4	4	17
Geografja powszechna. Geografja Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego	2	2	2	2	—	—	—	8
Historja powszechna .	—	—	2	2	2	2	1	9
Historja Rosyi i Pol- ski	—	—	—	2	2	2	1	7
Kalligrafia i rysunki rę- czne i techniczne . . .	5	4	3	2	2	2	2	20
Razem	30	30	30	30	32	32	32	216

Zgodno z oryginałem.

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) Rogozinski.

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, Wosiński.

Dyrektor Kancelarji, Wł. Holewiński.

Dzień ogłoszenia, dnia 8 (20) Maja 1866 roku.

На подлинномъ Собственною Его Императорскаго Величества
рукою написано:

„Быть по сему.”

въ С.-Петербургѣ, 5 (17) Января 1866 г.

УСТАВЪ

Женскихъ гимназій и прогимназій въ Царствѣ Польскомъ.

ГЛАВА ПЕРВАЯ.

Общія положенія.

Статья 1. Женскія гимназіи и прогимназіи имѣютъ цѣлю
дать учащимся въ нихъ общее, необходимое для женщины, образова-
ніе, основанное на началахъ христіанской вѣры и нравственности.

Ст. 2. Женскія гимназіи состоятъ изъ шести классовъ, а про-
гимназіи изъ четырехъ, съ годичнымъ курсомъ для каждаго класса.
Прогимназій, по мѣстнымъ условіямъ, могутъ быть и трехклассныя.

Ст. 3. Женскія гимназіи и прогимназіи суть заведенія откры-
тыя, предназначенныя для ученицъ приходящихъ.

Ст. 4. Женскія гимназіи и прогимназіи могутъ быть учреж-
даемы, сверхъ городовъ, поименованныхъ въ статьяхъ 1 и 2-й Высо-
чайшаго Указа 30 Августа (11 Сентября) 1864 г. о женскихъ гимна-
зіяхъ и прогимназіяхъ въ Царствѣ Польскомъ, во всѣхъ вообще го-
родахъ Царства, тамъ, гдѣ представится возможность обезпечить
существованіе ихъ на счетъ казны или общественныхъ суммъ, или же
частныхъ пожертвованій.

Ст. 5. Женскія гимназіи и прогимназіи открываются, по пред-
ставленію Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, съ
разрѣшенія Совѣта Управленія Царства.

Ст. 6. Женскія гимназіи и прогимназіи, подъ главнымъ за-
вѣдываніемъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, со-
стоятъ въ вѣдѣніи начальниковъ тѣхъ учебныхъ дирекцій, въ предѣ-
лахъ коихъ онѣ находятся.

Na oryginalne Własną Jego CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI ręką
napisano:

„Ma być podług tego”.

w Petersburgu, dnia 5 (17) Stycznia 1866 r.

przez CESARZA i KRÓLA, Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Płatonow.

USTAWA

Gimnazjów i progimnazjów żeńskich w Królestwie Polskiem.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Przepisy Ogólne.

Art. 1. Gimnazya i progimnazya żeńskie, mają na celu udzielić
pobierającym w nich nauki, wykształcenie ogólne, niezbędne dla kobiet
i oparte na podstawach wiary chrześcijańskiej i moralności.

Art. 2. Gimnazya żeńskie składać się mają z sześciu klas, a pro-
gimnazya z czterech, z kursem rocznym dla każdej klasy. Progimnazya,
stosownie do miejscowych warunków, mogą być i trzyklassowe.

Art. 3. Gimnazya i progimnazya żeńskie są zakładami, przezna-
czonemi wyłącznie dla uczennic przychodnich.

Art. 4. Gimnazya i progimnazya żeńskie mogą być urządzane, nie
tylko w miastach, wymienionych w art. 1-m i 2-m Najwyższego Ukazu
z dnia 30 Sierpnia (11 Września) 1864 roku o gimnazjach i progimna-
zjach żeńskich w Królestwie Polskiem, ale we wszystkich w ogóle mia-
stach Królestwa, tam gdzie okaże się możność zapewnić istnienie ich
z funduszów skarbu lub z funduszu składek ogólnych, albo też z ofiar
prywatnych.

Art. 5. Gimnazya i progimnazya żeńskie otwierane być mają na
przedstawienie Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, z decyzji
Rady Administracyjnej Królestwa.

Art. 6. Gimnazya i progimnazya żeńskie, będąc pod głównym za-
rządem Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, zostają w zawi-
adywaniu Naczelników tych Dyrekcyj Naukowych, w obrębie których
one znajdują się.

ГЛАВА ВТОРАЯ.

Должностная лица.

Ст. 7. При каждой женской гимназии или прогимназии состоять: инспекторъ, надзирательницы, классныя дамы, учителя и учительницы.

Ст. 8. Инспекторъ мѣстной мужской гимназии или прогимназии есть вмѣстѣ съ тѣмъ и инспекторъ женской гимназии или прогимназии. Въ городахъ, гдѣ находятся нѣсколько мужскихъ среднихъ учебныхъ заведеній, назначается, Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія, инспекторомъ женской гимназии или прогимназии одинъ изъ инспекторовъ мужскихъ гимназій или прогимназій, по представленію начальника учебной дирекціи.

Примѣчаніе. Въ случаѣ учрежденія женской гимназии или прогимназии на счетъ общественныхъ суммъ или частныхъ пожертвованій, въ такой мѣстности, гдѣ нѣтъ мужскихъ среднихъ учебныхъ заведеній, назначается Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія, по представленію начальника учебной дирекціи, особый инспекторъ съ содержаніемъ на счетъ тѣхъ же суммъ.

Ст. 9. Инспекторъ женской гимназии или прогимназии, какъ непосредственный начальникъ ея, управляетъ заведеніемъ и преимущественно руководствуетъ учебною частію.

Ст. 10. Надзирательница, избираемая изъ лицъ извѣстныхъ своею педагогическою опытностію, назначается въ помощь инспектору Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія, по представленію начальника учебной дирекціи.

Ст. 11. Надзирательница, подъ руководствомъ инспектора, наблюдаетъ за успѣхами и нравственностію воспитанницъ и за порядкомъ въ классахъ, а также заведываетъ хозяйственною частію заведенія.

Ст. 12. Классныя дамы, избираемыя преимущественно изъ лицъ, имѣющихъ свидѣтельство на званіе домашней учительницы, назначаются начальникомъ учебной дирекціи, по представленію инспектора.

Ст. 13. Классныя дамы, какъ помощницы надзирательницы въ наблюденіи за успѣхами и нравственностію воспитанницъ и за порядкомъ въ классахъ, постоянно присутствуютъ при урокахъ и во время классныхъ перемѣнъ, а въ случаѣ болѣзни или отсутствія учи-

ROZDZIAŁ DRUGI.

Osoby należące do składu gimnazjów i progimnazjów żeńskich.

Art. 7. Przy każdym gimnazjum i progimnazjum żeńskim znajdować się mają: Inspektor, Nadzorczytni, Damy klasowe, Nauczyciele i Nauczycielki.

Art. 8. Inspektor miejscowego gimnazjum lub progimnazjum męskiego, będzie zarazem i Inspektorem gimnazjum lub progimnazjum żeńskiego. W miastach, w których znajduje się kilka średnich zakładów naukowych męskich, Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego, przeznacza na Inspektora gimnazjum lub progimnazjum żeńskiego, jednego z Inspektorów gimnazjów lub progimnazjów męskich, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Uwaga. W razie urządzenia gimnazjum lub progimnazjum żeńskiego z funduszu składek ogólnych, albo z ofiar prywatnych, w miejscu takim, gdzie nie ma średnich zakładów naukowych męskich, Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, wyznacza osobnego Inspektora z uposażeniem, uiszczanem z powyższych źródeł.

Art. 9. Inspektor gimnazjum lub progimnazjum żeńskiego, jako bezpośredni jego zwierzchnik, zarządza zakładem i głównie kieruje w nim częścią naukową.

Art. 10. Nadzorczytnię, wybieraną z osób znanych ze swego doświadczenia pedagogicznego, przeznacza do pomocy Inspektorowi Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 11. Nadzorczytni, pod kierunkiem Inspektora, czuwa nad postępem w naukach i moralnością uczennic i pilnuje porządku w klasach, oraz zawiaduje częścią ekonomiczną zakładu.

Art. 12. Damy klasowe, wybierane głównie z osób posiadających świadectwa na stopień nauczycielki domowej, mianowane będą przez Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, na przedstawienie Inspektora.

Art. 13. Damy klasowe, jako pomocnice Nadzorczytni, w czuwaniu nad postępem w naukach i moralnością uczennic, oraz w pilnowaniu porządku w klasach, winny być ciągle obecne na lekcjach i w czasie zmian lekcyj; a w razie choroby lub nieobecności Nauczyciela lub Nau-

теля или учительницы, занимаются съ воспитанницами по указанію надзирательницы.

Ст. 14. Учители въ женскихъ гимназіяхъ и прогимназіяхъ полагаются штатные и преподающіе по найму. Первые, по представленію начальника учебной дирекціи, утверждаются въ должности Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія, а послѣдніе по представленію инспектора, назначаются начальникомъ учебной дирекціи преимущественно изъ преподавателей казенныхъ мужскихъ учебныхъ заведеній; изъ постороннихъ же лицъ только тѣ, которые имѣютъ право на преподаваніе въ казенныхъ среднихъ учебныхъ заведеніяхъ.

Ст. 15. Къ преподаванію въ женскихъ гимназіяхъ и прогимназіяхъ допускаются учительницы. Онѣ назначаются, по представленію инспектора, начальникомъ учебной дирекціи.

ГЛАВА ТРЕТЬЯ.

Учебная часть.

Ст. 16. Учебный курсъ женскихъ гимназій составляютъ слѣдующіе предметы:

- 1) Законъ Божій;
- 2) Польскій языкъ и словесность;
- 3) Русскій языкъ и словесность;
- 4) Одинъ изъ новыхъ языковъ, нѣмецкій или французскій, избраніе котораго, для каждаго изъ сихъ учебныхъ заведеній, предоставляется Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія съ утвержденія Совѣта Управленія Царства;
- 5) Математика;
- 6) Всеобщая географія;
- 7) Географія Россійской Имперіи и Царства Польскаго;
- 8) Естественная исторія (наглядное объясненіе трехъ царствъ природы);
- 9) Всеобщая исторія;
- 10) Исторія Россіи и Польши;
- 11) Физика и общія свѣдѣнія изъ космографіи;
- 12) Чистописаніе;
- 13) Рисованіе, и
- 14) Рукодѣлія.

Примѣчаніе 1. Исторія и географія Россіи и Польши въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ преподаются на русскомъ языкѣ.

чительки, zajmować się z uczennicami, według wskazania Nadzorczyni.

Art. 14. Nauczyciele w gimnazyach i progimnazyach żeńskich, mają być etatowi i przybrani, płatni za umową. Pierwszych z nich, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, zatwierdza w obowiązках Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego, a drugich na przedstawienie Inspektora, назнача Naczelnik Dyrekcyi Naukowej, dając pierwszeństwo przed innymi, Nauczycielom rządowych zakładów naukowych męzkich; z postronnych zaś osób, mogą być назначane tylko takie, które mają prawo wykładania lekcji w rządowych średnich zakładach naukowych.

Art. 15. Do wykładu nauk w żeńskich gimnazyach i progimnazyach, mogą być dopuszczone Nauczycielki. Назнача je Naczelnik Dyrekcyi Naukowej na przedstawienie Inspektora.

ROZDZIAŁ TRZECI.

Część naukowa.

Art. 16. Kurs nauk w gimnazyach żeńskich stanowią następujące przedmioty:

- 1) Nauka religii;
- 2) Polski język i literatura;
- 3) Ruski język i literatura;
- 4) Jeden z języków nowożytnych niemiecki albo francuzki, którego wybór dla każdego z tych zakładów naukowych pozostawia się Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, z zatwierdzenia Rady Administracyjnej Królestwa;
- 5) Matematyka;
- 6) Geografia powszechna;
- 7) Geografia Cesarstwa Rossyjskiego i Królestwa Polskiego;
- 8) Historia naturalna (treściwy wykład trzech królestw natury);
- 9) Historia powszechna;
- 10) Historia Rosyi i Polski;
- 11) Fizyka i ogólne wiadomości z kosmografii;
- 12) Kalligrafia;
- 13) Rysunki, i
- 14) Roboty kobiece.

Uwaga 1. Historia i geografia Rosyi i Polski wykładane być mają w w gimnazyach i progimnazyach w języku ruskim.

Примѣчаніе 2. Ученицы гимназій и прогимназій, по желанію родителей, могутъ также обучаться тому изъ новыхъ языковъ, нѣмецкому или французскому, который не будетъ признанъ обязательнымъ, за особую плату, устанавливаемую педагогическимъ совѣтомъ, съ утвержденія начальника учебной дирекціи. Преподаваніе этого языка инспекторъ поручаетъ лицу, имѣющему право обучать въ среднихъ учебныхъ заведеніяхъ.

Примѣчаніе 3. Начальнику учебной дирекціи, по особу уважительнымъ причинамъ, предоставляется ходатайствовать у Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія объ увольненіи ученицъ гимназій или прогимназій, согласно заявленному родителями ихъ желанію, отъ обученія тому изъ новыхъ языковъ, который будетъ признанъ обязательнымъ.

Примѣчаніе 4. Для желающихъ обучаться пѣнію и гимнастикѣ уроки назначаются въ послѣобѣденное время.

Примѣчаніе 5. Въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ ученицы могутъ также обучаться танцамъ, по желанію ихъ родителей. Для этого вносится ими особая плата, за которую надзирательница нанимаетъ учителя или учительницу танцованія.

Ст. 17. Учебный курсъ прогимназій четырехъклассной и трехъклассной совпадаетъ съ курсомъ соответственныхъ классовъ гимназій.

Ст. 18. Объемъ преподаванія предметовъ учебного курса въ женскихъ гимназіяхъ и прогимназіяхъ опредѣляется особою инструкціею отъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 19. Число уроковъ по каждому предмету и распредѣленіе ихъ по классамъ означены въ приложенной къ сей статьѣ таблицѣ. Таблица эта, оставаясь неизмѣнною относительно общаго числа уроковъ по каждому предмету, можетъ однакоже подлежать измѣненіямъ въ распредѣленіи числа уроковъ каждаго предмета по классамъ, съ утвержденія Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 20. Время ежедневнаго начатія уроковъ въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ опредѣляется особою инструкціею отъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 21. Ученіе продолжается въ теченіе цѣлаго года, за исключеніемъ воскресныхъ и праздничныхъ дней и вакацій, лѣтнихъ и зимнихъ, изъ коихъ на первыя назначается шесть недѣль, а на вторыя двѣ недѣли. Сверхъ того, ученіе прекращается на страстной и свѣтлой недѣлѣ пасхи.

Ст. 22. Учебный годъ начинается 3 (15) Августа и кончается 18 (30) Юня.

Увага 2. Uczennice gimnazyów i progimnazyów, na żądanie rodziców, mogą także uczyć się tego z nowożytnych języków, niemieckiego lub francuzkiego, który nie będzie uznany za obowiązujący, za oddzielną opłatą, ustawić się mającą przez Radę Pedagogiczną z zatwierdzenia Naczelnika Dyrekcyi Naukowej. Wykład tego języka, Inspektor powierza osobie mającej prawo uczenia w średnich zakładach naukowych.

Увага 3. Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej, z powodów na szczególny wzgląd zasługujących, pozwala się prosić Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego, o uwolnienie uczennic gimnazyów i progimnazyów, stosownie do żądania ich rodziców, od uczenia się tego z języków nowożytnych, który uznany będzie za obowiązujący.

Увага 4. Dla życzących uczyć się śpiewu i gimnastyki, lekcye mają być назначane w czasie poobiednim.

Увага 5. W gimnazyach i progimnazyach uczennice, na żądanie rodziców, mogą także pobierać lekcye tańca. Na ten cel wnosić mają osobną opłatę, za którą Nadzorczyni najmować będzie Nauczyciela lub Nauczycielkę tańca.

Art. 17. Kurs nauk w progimnazyum czteroklassowém i trzyklassowém, odpowiada kursowi właściwych klass gimnazyalnych.

Art. 18. Obszerność wykładu przedmiotów, stanowiących kurs nauk w gimnazyach i progimnazyach żeńskich, oznaczy osobna Instrukcyja, mająca się wydać przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 19. Liczba lekcyj w każdym przedmiocie i rozkład ich na klasy, oznaczone są w załączonym do niniejszego artykułu wykazie. Wykaz ten nie ulegając zmianie pod względem ogólnej liczby lekcyj w każdym przedmiocie, może wszakże być zmieniony co do rozkładu liczby lekcyj z każdego przedmiotu na klasy, z zatwierdzenia Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego.

Art. 20. Czas każdodziennego rozpoczęcia się lekcyj w gimnazyach i progimnazyach, oznaczy oddzielna Instrukcyja, mająca się wydać przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 21. Wykład nauk trwać ma przez ciąg całego roku, z wyjątkiem dni niedzielnych i uroczystych, oraz wakacyj letnich i zimowych, z których na pierwsze przeznaczają się sześć tygodni, a na drugie dwa tygodnie. Oprócz tego, wykład nauk zawiesza się w czasie świąt Wielkanocnych od kwietnięj do przewodnięj niedzieli.

Art. 22. Rok szkolny zaczyna się dnia 3 (15) Sierpnia, a kończy się z dniem 18 (30) Czerwca.

Ст. 23. По окончании учебного года, въ каждой гимназій и прогимназій происходитъ публичный актъ, на которомъ: читается отчетъ о состояніи и дѣятельности учебнаго заведенія за минувшій годъ; объявляются имена ученицъ, удостоенныхъ перевода въ высшіе классы; раздаются награды ученицамъ, отличившимся успѣхами и поведеніемъ, и аттестаты окончившимъ съ успѣхомъ полный курсъ. На актѣ могутъ быть произносимы рѣчи членами педагогическаго совѣта, предварительно рассмотрѣнные въ совѣтѣ и одобренныя начальникомъ учебной дирекціи.

Ст. 24. Каждая гимназія должна имѣть: 1) библиотечку состоящую: а) изъ книгъ, могущихъ способствовать къ обогащенію учителей познаніями, и б) изъ книгъ, предназначаемыхъ для употребленія учащимися; 2) физическій кабинетъ; 3) необходимыя пособия по естественной исторіи; 4) достаточное количество географическихъ картъ и глобусовъ, чертежей, рисунковъ и моделей для рисованія; 5) гимнастическіе снаряды, и 6) ноты для пѣнія. Прогимназіи должны быть снабжены тѣми же учебными пособиями, за исключеніемъ физическаго кабинета.

Ст. 25. Библиотека поручается одному изъ членовъ педагогическаго совѣта, избираемому совѣтомъ на два года. Прочія же учебныя пособия состоятъ, по принадлежности ихъ къ тому или другому предмету, въ вѣдѣніи преподавателей сихъ предметовъ. При храненіи и выдачѣ для чтенія книгъ, служатъ руководствомъ правила, составленныя педагогическимъ совѣтомъ и утвержденныя начальникомъ учебной дирекціи. За завѣдываніе библиотечкою полагается особая, опредѣленная въ штатѣ, плата.

ГЛАВА ЧЕТВЕРТАЯ.

Учащіяся.

Ст. 26. Въ женскія гимназіи и прогимназіи принимаются дѣти всѣхъ состояній.

Ст. 27. Поступающія въ женскую гимназію или прогимназію должны представить надзирательницѣ заведенія свидѣтельство о своемъ возрастѣ и званіи. Медицинское же освидѣтельствованіе поступающихъ въ томъ, что имъ привита оспа и что онѣ не имѣютъ тѣлесныхъ недостатковъ или болѣзней, препятствующихъ вступленію въ общественное заведеніе, дѣлается врачомъ мужской гимназіи или прогимназіи.

Art. 23. Po upływie roku szkolnego, w każdym gimnazyum i progimnazyum odbywać się ma akt uroczysty, na którym odczytanem będzie sprawozdanie za rok ubiegły o stanie i działalności zakładu naukowego; ogłoszone zostaną nazwiska uczennic, którym przyznano promocyę do klass wyższych; rozdawane będą nagrody uczennicom, które odznaczyły się postępem w naukach i sprawowaniem, oraz attestaty tym, które z pożytkiem ukończyły pełny kurs nauk. Na akcie tym, członkowie Rady Pedagogicznej, mogą miewać mowy, po uprzednim przejrzeniu takowych w Radzie i przyjęciu przez Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 24. Każde gimnazyum winno posiadać: 1) bibliotekę, składającą się: a. z dzieł mogących posłużyć Nauczycielom do rozszerzenia swych wiadomości i b. z książek przeznaczonych do użytku uczennic; 2) gabinet fizyczny; 3) przedmioty pomocnicze niezbędne przy wykładzie historyi naturalnej; 4) dostateczną ilość mapp jeograficznych i globusów, planów, rysunków i modeli do rysunku; 5) przyrządy do gimnastyki i 6) nóty do śpiewu. Progimnazya powinny być zaopatrzone w takie same pomoce naukowe, z wyjątkiem gabinetu fizycznego.

Art. 25. Biblioteka ma być powierzona jednemu z członków Rady Pedagogicznej, obranemu przez tęż Radę na dwa lata. Inne zaś pomoce naukowe, podług przedmiotu do jakiego należą, pozostają w zawiadywaniu wykładających te przedmioty. W utrzymaniu książek i wydawaniu ich do czytania, służyć będą za prawidło przepisy, które ułoży Rada Pedagogiczna i zatwierdzi Naczelnik Dyrekcyi Naukowej. Za zawiadywanie biblioteką ustanawia się oddzielna płaca, w etacie oznaczona.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

Uczennice.

Art. 26. Do gimnazyów i progimnazyów żeńskich przyjmowane być mają dzieci wszystkich stanów.

Art. 27. Wstępujące do gimnazyum lub progimnazyum żeńskiego uczennice, winny przedstawić Nadzorczyńi zakładu, świadectwo co do wieku i pochodzenia. Poświadczenie zaś lekarskie, że też uczennice mają szczepioną ospę i że nie podlegają wadom fizycznym lub chorobom, stanowiącym przeszkodę w przyjęciu ich do zakładu publicznego, udziela Lekarz gimnazyum lub progimnazyum męskiego.

Ст. 28. Въ первый классъ женской гимназій и прогимназій принимаются дѣти, умѣющія читать и писать по-польски и по-руски, знающія главныя молитвы, а изъ ариѳметики сложеніе и вычитаніе. При семъ наблюдается, чтобы въ первый классъ поступали дѣти не моложе девяти лѣтъ. Во всѣ слѣдующіе классы гимназій и прогимназій принимаются дѣвочки, имѣющія соотвѣтственные классу познаніе и возрастъ.

Ст. 29. Свидѣтельство объ успѣшномъ окончаніи курса въ трехклассной или четырехклассной прогимназій, даетъ право на поступленіе въ непосредственно за тѣмъ слѣдующій классъ гимназій безъ испытанія, если со времени окончанія курса до поступленія въ гимназію прошло не болѣе шести мѣсяцевъ. Въ противномъ случаѣ, желающія продолжать свое образованіе въ гимназій, подвергаются испытанію.

Ст. 30. Общій приѣмъ ученицъ во всѣ классы бываетъ каждый годъ предъ началомъ учебнаго курса; но педагогическій совѣтъ, по особо уважительнымъ причинамъ, можетъ дозволить приѣмъ и въ теченіе учебнаго года, если по предварительномъ испытаніи поступающей, удостовѣрится, что она, по своимъ познаніямъ и развитію, можетъ слѣдовать за курсомъ того класса, въ который желаетъ поступить.

Ст. 31. Съ каждой ученицы взимается за ученіе: въ Варшавѣ по пятнадцати рублей въ годъ, а въ прочихъ городахъ Царства по двенадцати рублей. Плата сія вносится въ казну Царства по-полугодно, впередъ за всякое полугодіе. Непредставившія, въ теченіе первыхъ двухъ мѣсяцевъ каждаго полугодія, квитанцію во взносѣ платы за ученіе, увольняются изъ заведенія; но могутъ быть снова приняты по представленіи квитанціи во взносѣ платы за все полугодіе.

Ст. 32. Педагогическому совѣту предоставляется освобождать отъ платы за ученіе недостаточныхъ ученицъ, заслуживающихъ того своими успѣхами, прилежаніемъ и поведеніемъ. Освобожденіе отъ платы имѣетъ силу въ теченіе одного полугодія.

Ст. 33. Правила о дисциплинарныхъ взысканіяхъ съ ученицъ гимназій и прогимназій составляются мѣстными педагогическими совѣтами и утверждаются, по представленію начальника учебной дирекціи, Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія; при чемъ высшую степень наказанія составляетъ исключеніе изъ заведенія, каковому наказанію ученицы подвергаются лишь по опредѣленію педагогическаго совѣта, съ утвержденія начальника учебной дирекціи.

Art. 28. Do klasy 1-jej gimnazjum i progimnazjum żeńskiego, przyjmują się dzieci umiejące czytać i pisać po polsku i po rusku, znające oraz główne modlitwy, a z arytmetyki dodawanie i odjęmowanie. Przytém ma być na względzie, aby do klasy 1-jej nie wstępowały dzieci młodsze jak dziewięciu lat wieku. Do wszystkich klass następnych, w gimnazyach i progimnazyach, przyjmowane będą panny, mające usposobienie naukowe i wiek, odpowiednie właściwej klassie.

Art. 29. Świadectwo zukończzonego zpożytkiem kursu w trzech klas-sowém lub czteroklassowém progimnazjum, daje prawo wstąpienia do następnej klassy gimnazjum bez egzaminu, jeśli od czasu ukończenia kursu do wejścia do gimnazjum, upłynęło nie więcej jak sześć miesięcy. W przeciwnym razie, życzące dalej kształcić się w gimnazjum, podlegają egzaminowi.

Art. 30. Ogólny zapis uczennic do wszystkich klass, odbywa się każdego roku przed rozpoczęciem kursów; jednakże Rada Pedagogiczna, z powodów na szczególną uwagę zasługujących, może dozwalać na przyjęcie i w ciągu rocznego kursu nauk, gdy z uprzedniego egzaminu kandydatki przekona się, że ta, przy swych wiadomościach i rozwinięciu, może słuchać kursu w tej klassie, do której przyjętą być pragnie.

Art. 31. Od każdej uczennicy pobierana będzie opłata za naukę: w Warszawie po *pietnaście* rubli na rok, a w innych miastach Królestwa po rubli *dwanaście*. Opłata takowa wnoszona być ma do skarbu Królestwa co pół roku, zgóry za każde półrocze. Uczennice, które nie przedstawiają w ciągu pierwszych dwóch miesięcy każdego półrocza, kwitu z uiszczonéj opłaty za naukę, uwalniają się z zakładu; lecz mogą być przyjęte napowrót, gdy złożą kwity takowe z uiszczonéj opłaty za całe półrocze.

Art. 32. Rada Pedagogiczna mocną będzie uwalniać od opłaty za naukę uczennice niedostatnie, zasługujące na to swemi postępami w naukach, pilnością i sprawowaniem. Uwolnienie od opłaty służy na jedno półrocze.

Art. 33. Przepisy o karach dyscyplinarnych na uczennice gimnazjów i progimnazjów, mają być ułożone przez miejscowe Rady Pedagogiczne, a zatwierdzone na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego; przyczém najwyższy stopień kary stanowić ma wydalenie z zakładu, której to karze podlegają uczennice jedynie na zasadzie uchwały Rady Pedagogicznej i z zatwierdzenia Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Ст. 34. Въ концѣ каждаго учебнаго года ученицы подвергаются испытанію изъ всего пройденнаго въ теченіе года и по результатамъ этого испытанія удостоиваются перевода въ высшіе классы.

Ст. 35. Отмѣтки для опредѣленія степени познаній ученицъ устанавливаются особою инструкціею отъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 36. Ученицы первыхъ пяти классовъ, отличныя по поведенію и оказавшія весьма удовлетворительные успѣхи въ русскомъ языкѣ и въ большей части другихъ учебныхъ предметовъ, награждаются книгами. Число наградъ для каждаго класса опредѣляется Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 37. Ученицы, пробывшія въ одномъ классѣ два года и неустоенныя за тѣмъ перевода въ слѣдующій классъ, увольняются изъ заведенія.

Ст. 38. Окончательныя испытанія ученицъ, какъ въ гимназій, такъ и въ прогимназій, производятся преподавателемъ предмета, въ присутствіи инспектора, надзирательницы и по крайней мѣрѣ двухъ членовъ педагогическаго совѣта, на основаніи правилъ, утвержденныхъ Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 39. Ученицы, окончившія съ успѣхомъ полный курсъ ученія въ гимназій, получаютъ аттестаты за подписію членовъ педагогическаго совѣта и съ приложеніемъ печати учебнаго заведенія. Сверхъ того, для награды отличнымъ по поведенію изъ окончившихъ курсъ и оказавшимъ весьма удовлетворительные успѣхи какъ въ русскомъ языкѣ и словесности, такъ и въ большей части другихъ учебныхъ предметовъ, назначаются медали, золотыя и серебряныя, число которыхъ опредѣляется Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 40. Ученицы, окончившія курсъ прогимназій, получаютъ свидѣтельства, также за подписію членовъ педагогическаго совѣта и съ приложеніемъ училищной печати.

ГЛАВА ПЯТАЯ.

Педагогическій Совѣтъ.

Ст. 41. Для обсужденія вопросовъ, относящихся къ учебной и воспитательной части гимназій и прогимназій, а также для наблюденія за хозяйственною частію ихъ и повѣрки отчетности по оной, состоятъ при этихъ училищахъ педагогическіе совѣты.

Art. 34. W końcu każdego roku szkolnego, uczennice mają być poddawane egzaminowi z całorocznego kursu nauk i według rezultatów tego egzaminu, przyznawane sobie mieć będą promocye do klas wyższych.

Art. 35. Wyrazy, jakie winny być używane dla oznaczenia stopnia usposobienia naukowego uczennic, przepisze osobna Instrukcja, mająca się wydać przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 36. Uczennice pierwszych pięciu klas, wzorowego sprawowania i które okazały zupełnie zadawalniające postępy w języku ruskim i w większej części innych przedmiotów naukowych, otrzymają nagrody w książkach. Liczbę nagród dla każdej klasy ustanowi Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Art. 37. Uczennice, które po dwuletnim pobycie w jednej i tej samej klasie, nie otrzymały promocyi do klasy następnej, mają być z zakładu uwolnione.

Art. 38. Ostateczny egzamen uczennic, tak w gimnazyum jak i w progimnazyum, odbywać się ma przez Nauczyciela właściwego przedmiotu w obec Inspektora, Nadzorczyni i przynajmniej dwóch członków Rady Pedagogicznej, na zasadzie przepisów zatwierdzonych przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 39. Uczennice, które ukończyły z pożytkiem pełny kurs nauk w gimnazyum, otrzymają attestaty za podpisem członków Rady Pedagogicznej i opatrzone pieczęcią zakładu naukowego. Nadto, na nagrody dla uczennic wzorowego sprawowania, z liczby tych, które ukończyły kurs nauk i okazały zupełnie zadawalniające postępy, tak w ruskim języku i literaturze, jako też i w większej części innych przedmiotów naukowych, przeznaczają się medale złote i srebrne, liczbę których ustanowi Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Art. 40. Uczennice, które ukończyły kurs nauk w progimnazyum, otrzymają świadectwa również za podpisem członków Rady Pedagogicznej i opatrzone pieczęcią zakładu.

ROZDZIAŁ PIĄTY.

Rada Pedagogiczna.

Art. 41. Dla rozważenia kwestyj dotyczących części naukowej i wychowawczej w gimnazyach i progimnazyach, oraz dla nadzoru nad częścią ich ekonomiczną i dla sprawdzenia rachunków tej części, znajdować się mają przy tych zakładach Rady Pedagogiczne.

Ст. 42. Педагогическій совѣтъ женской гимназіи или прогимназіи состоитъ подъ предѣлательствомъ инспектора, изъ надзирательницы и всѣхъ лицъ служащихъ при сихъ заведеніяхъ по части учебной и воспитательной. Обязанности секретаря исполняетъ, по выбору педагогическаго совѣта, одинъ изъ учителей.

Примѣчаніе. Въ засѣданія педагогическаго совѣта приглашается по усмотрѣнію предѣдателя, врачъ мужской гимназіи или прогимназіи, имѣющій въ такомъ случаѣ право голоса наравнѣ съ прочими членами.

Ст. 43. Предметы занятій педагогическаго совѣта суть:

- 1) Приѣмъ ученицъ и переводъ ихъ изъ класса въ классъ;
- 2) Выдача аттестатовъ ученицамъ, съ успѣхомъ окончившимъ полный курсъ ученія;
- 3) Опредѣленіе наградъ ученицамъ, отличающимся поведеніемъ, прилежаніемъ и успѣхами;
- 4) Избраніе изъ преподавателей секретаря совѣта;
- 5) Избраніе изъ членовъ совѣта лица, завѣдывающаго бібліотекою заведенія;
- 6) Выборъ учебныхъ руководствъ и пособій изъ числа одобренныхъ Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія;
- 7) Выборъ книгъ для бібліотеки, а также составленіе правилъ о порядкѣ храненія и выдачи книгъ изъ бібліотеки;
- 8) Разсмотрѣніе программъ преподаванія по каждому предмету;
- 9) Разсмотрѣніе росписанія еженедѣльныхъ уроковъ по классамъ, составляемаго инспекторомъ къ началу учебнаго года;
- 10) Разсмотрѣніе годовичныхъ отчетовъ по учебно-воспитательной и хозяйственной частямъ, составляемыхъ инспекторомъ;
- 11) Обсужденіе болѣе важныхъ проступковъ ученицъ и опредѣленіе мѣры взысканія съ виновныхъ;
- 12) Составленіе правилъ о дисциплинарныхъ взысканіяхъ съ учащихся;
- 13) Освобожденіе отъ платы за ученіе недостаточныхъ ученицъ;
- 14) Опредѣленіе платы съ ученицъ, желающихъ обучаться тому изъ новыхъ языковъ, нѣмецкому или французскому, который не будетъ признанъ Совѣтомъ Управленія Царства обязательнымъ;
- 15) Разсмотрѣніе рѣчей, назначаемыхъ для чтенія на публичномъ актѣ;
- 16) Заключеніе условій на поставку необходимыхъ для заведенія вещей;

Art. 42. Radę Pedagogiczną gimnazjum lub progimnazjum żeńskiego, składają pod przewodnictwem Inspektora, Nadzorczyńni i wszystkie osoby służące przy tych zakładach po części naukowej i wychowawczej. Obowiązki Sekretarza spełniać ma jeden z Nauczycieli, którego wybierze też Rada.

Uwaga. Na posiedzenia Rady Pedagogicznej, stosownie do uznania Prezesa, może być wzywany Lekarz gimnazjum lub progimnazjum męskiego, mający w takim razie prawo głosu na równi z innymi członkami.

Art. 43. Przedmioty zajęć Rady Pedagogicznej, są następujące:

- 1) Przyjmowanie uczennic i promocyja ich z jednej klasy do drugiej;
- 2) Przyznawanie attestatów uczennicom, które z pożytkiem ukończyły pełny kurs nauk;
- 3) Wyznaczanie nagród uczennicom odznaczającym się sprawowaniem, pilnością i postępem w naukach;
- 4) Wybór z grona wykładających nauki Sekretarza Rady;
- 5) Wybór z pomiędzy członków Rady zawiadującego biblioteką zakładu;
- 6) Wybór naukowych przewodników i pomocy naukowej z liczby zaleconych przez Kommissję Rządową Oświecenia Publicznego;
- 7) Wybór dzieł biblioteki, oraz ułożenie przepisów o sposobie utrzymywania biblioteki i wydawania z niej książek;
- 8) Rozpoznawanie programów wykładu każdego przedmiotu;
- 9) Roztrząsanie tygodniowego rozkładu lekcyj na klasy, ułożone go przez Inspektora z początkiem roku szkolnego;
- 10) Przéjrzenie ułożonych przez Inspektora sprawozdań rocznych z części naukowo-wychowawczej i ekonomicznej;
- 11) Ocenianie ważniejszych wykroczeń uczennic i oznaczanie stopnia kary na winne;
- 12) Ułożenie przepisów o karach dyscyplinarnych na uczennice;
- 13) Uwalnianie uczennic niedostatnich od opłaty za naukę;
- 14) Oznaczanie wysokości opłaty od uczennic życzących uczyć się tego z nowożytnych języków niemieckiego lub francuzkiego, który nie będzie uznany przez Radę Administracyjną Królestwa za obowiązujący;
- 15) Roztrząsanie mów przeznaczonych do odczytania na akcie uroczystym;
- 16) Zawieranie umów na dostawę potrzebnych dla zakładu przedmiotów;

17) Наблюдение за правильным употреблением училищных сумм;

18) Ежегодная проверка имущества училища, и

19) Изыскание и обсуждение мер, клонящихся къ улучшению учебной, воспитательной и хозяйственной частей заведения.

Ст. 44. Заключение педагогического совѣта по предметамъ означеннымъ въ пунктахъ: 4, 5, 10, 11, 13 и 14 предыдущей статьи, представляются на утверждение начальника учебной дирекціи; заключения же по предметамъ поименованнымъ въ пунктахъ: 6, 7, 8, 12, 18 и 19 представляются начальнику учебной дирекціи, для испрошения разрѣшенія Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 45. Педагогическій совѣтъ собирается въ теченіе учебнаго времени по крайней мѣрѣ одинъ разъ въ мѣсяцъ, а въ случаѣ надобности, онъ можетъ быть созываемъ, по предложенію предсѣдателя его, и чаще.

Ст. 46. Для обсуждения дѣлъ въ совѣтѣ требуется присутствіе не менѣе двухъ третей его членовъ.

Ст. 47. Дѣла рѣшаются въ совѣтѣ по большинству голосовъ. При равенствѣ голосовъ перевѣсъ даетъ голосъ предсѣдателя. Предсѣдатель, въ случаѣ несогласія съ мнѣніемъ педагогическаго совѣта, представляетъ о томъ начальнику учебной дирекціи, а если дѣло не терпитъ отлагательства и не превышаетъ власти, предоставленной совѣту, то распоряжается по собственному усмотрѣнію и немедленно доноситъ о своемъ распоряженіи начальнику дирекціи, представляя ему вмѣстѣ съ тѣмъ и журналъ педагогическаго совѣта.

Ст. 48. Протоколы засѣданій педагогическаго совѣта представляются, въ копияхъ, начальнику учебной дирекціи. Въ случаѣ разногласія членовъ, если меньшинство пожелаетъ, мнѣніе онаго доводится до свѣдѣнія начальника учебной дирекціи.

ГЛАВА ШЕСТАЯ.

Права и преимущества женскихъ гимназій и прогимназій.

Ст. 49. Женскія гимназій и прогимназій имѣютъ печать съ гербомъ Царства и съ надписью: „такой-то женской гимназій или прогимназій.“

Ст. 50. Женскія гимназій и прогимназій освобождаются отъ употребленія гербовой бумаги и отъ уплаты штемпельныхъ пошлинъ

17) Czuwanie nad właściwym użyciem funduszy zakładu;

18) Sprawdzanie coroczne inwentarza zakładu, i

19) Obmyślanie i ocenianie środków, zmierzających do ulepszeń części naukowej, wychowawczej i ekonomicznej zakładu.

Art. 44. Uchwały Rady Pedagogicznej, dotyczące przedmiotów oznaczonych w punktach 4, 5, 10, 11, 13 i 14 artykułu poprzedzającego, mają być przedstawiane do zatwierdzenia Naczelnika Dyrekcyi Naukowej; uchwały zaś co do przedmiotów oznaczonych w punktach 6, 7, 8, 12, 18 i 19 będą przedstawiane Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej dla wyjednania decyzji Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego.

Art. 45. Rada Pedagogiczna przez czas trwania wykładu nauk, zbiera się przynajmniej raz na miesiąc, a w razie potrzeby, może być i częściej przez Prezesa zwoływana.

Art. 46. Do roztrząsania przedmiotów w Radzie wymagana jest obecność przynajmniej dwóch trzecich jej członków.

Art. 47. Przedmioty decydowane być mają w Radzie większością głosów. W razie równości zdań, przeważa głos Prezesa. Jeśli Prezydujący nie podzieli zdania Rady Pedagogicznej, wówczas czyni o tém przedstawienie do Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, a jeśli przedmiot nie cierpi zwłoki i nie przechodzi attribucyi służących Radzie, wtedy czyni rozporządzenie według własnego uznania i o tém niezwłocznie donosi Naczelnikowi Dyrekcyi, przedstawiając mu zarazem i protokół posiedzenia Rady Pedagogicznej.

Art. 48. Protokoły posiedzenia Rady Pedagogicznej przedstawiane być winny w kopii Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej. W razach różności zdań członków, jeśli zażąda mniejszość, zdanie jej ma być zakomunikowane Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej.

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

Prawa i prerogatywy gimnazjów i progimnazjów żeńskich.

Art. 49. Gimnazya i progimnazya żeńskie używają pieczęci z herbem Królestwa i z napisem: „takiego to gimnazjum lub progimnazjum żeńskiego.“

Art. 50. Gimnazya i progimnazya żeńskie uwalniają się od używania papieru stemplowego i od opłat stemplowych, przy sporządzaniu

по совершаемымъ какъ отъ имени ихъ, такъ и въ пользу ихъ актамъ и вообще по всѣмъ касающимся до нихъ дѣламъ.

Ст. 51. Посылаемыя подъ печатью женскихъ гимназій и прогимназій официальные бумаги и посылки принимаются на почту на основаніи общихъ установленныхъ по сему предмету для казенныхъ пакетовъ правилъ.

Ст. 52. Зданія учебного вѣдомства и городскія, занимаемыя женскими гимназіями и прогимназіями, въ отношеніи къ освобожденію ихъ отъ квартирной повинности, какъ денежной такъ и натуральной, а равно и отъ другихъ податей, подчиняются существующимъ по сему предмету въ Царствѣ Польскомъ постановленіямъ относительно всѣхъ вообще казенныхъ зданій.

Ст. 53. Лица, служащія при женскихъ гимназіяхъ и прогимназіяхъ, пользуются эмеритальными правами, предоставленными служащимъ по учебной части въ Царствѣ Польскомъ, за исключеніемъ лица при гимназіи, который въ отношеніи къ эмеритурѣ пользуется правами и преимуществами, предоставленными служащимъ по гражданской части въ Царствѣ Польскомъ.

Ст. 54. Надзирательницѣ гимназій и прогимназій дозволяется содержать у себя пансіонерокъ, съ соблюденіемъ правилъ, установленныхъ по сему предмету Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 55. Ученицамъ, окончившимъ курсъ въ женской гимназіи съ аттестатами и оказавшимъ весьма удовлетворительные успѣхи въ русскомъ языкѣ и словесности и въ большей части другихъ учебныхъ предметовъ, Правительственная Коммисія Народнаго Просвѣщенія, по надлежащемъ удостовѣреніи въ ихъ доброй нравственности, можетъ предоставить право на званіе домашней учительницы.

Ст. 56. Постановленіями, заключающимися въ настоящемъ уставѣ, который долженъ быть внесенъ въ Дневникъ Законовъ, замѣняется вполнѣ глава II-ая раздѣла III-го устава 8 (20) Мая 1862 года о общественномъ воспитаніи въ Царствѣ Польскомъ и отмѣняются всѣ другія постановленія и распоряженія, съ настоящимъ уставомъ несогласныя.

Министръ Статсъ-Секретарь, (подписаль) *В. Платоновъ.*

актовъ такъ въ ихъ имени какъ и на ихъ rzecz, tudzież w ogólności we wszystkich czynnościach dotyczących tych zakładów.

Art. 51. Przesyłające się pod pieczęcią gimnazjów i progimnazjów żeńskich urzędowe expedyce i posyłki, mają być przyjmowane na pocztę na zasadzie ogólnych przepisów, ustanowionych w tym przedmiocie dla expedycji rządowych.

Art. 52. Gmachy do władzy Edukacyjnej należące i miejskie, zajmowane przez gimnazya i progimnazya żeńskie, pod względem uwolnienia od powinności kwaterunkowej, tak w pieniądzach jak i w naturze, również i od innych podatków, podlegają istniejącym w tej mierze w Królestwie Polskiem postanowieniom co do wszystkich w ogóle gmachów rządowych.

Art. 53. Osoby zostające w służbie przy gimnazjach i progimnazjach żeńskich, korzystają z praw emerytalnych zapewnionych służącym po części naukowej w Królestwie Polskiem, z wyjątkiem kopiiisty przy gimnazjum, który pod względem emerytury, korzysta z praw i prerogatyw zapewnionych osobom zostającym w służbie cywilnej Królestwa Polskiego.

Art. 54. Nadzorczyńni gimnazjum i progimnazjum dozwala się utrzymywać u siebie pensyonarki, pod warunkiem zachowania przepisów, przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego w tym przedmiocie wydanych.

Art. 55. Uczennicom, które ukończyły kurs nauk w gimnazjum żeńskiem z attestatem i okazały zupełnie zadawalniające postępy w ruskim języku i literaturze, jak również w większej części innych przedmiotów naukowych, Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego po należytem przekonaniu się o ich moralności, może im przyznać prawo na stopień nauczycielki domowej.

Art. 56. Postanowieniami zawartemi w niniejszej Ustawie, która ma być wniesioną do Dziennika Praw, zamienia się zupełnie Rozdział II Działu III-go Ustawy z dnia 8 (20) Maja 1862 roku o wychowaniu publicznem w Królestwie Polskiem i uchylają się wszystkie inne postanowienia i rozporządzenia z niniejszą Ustawą niezgodne.

Minister Sekretarz Stanu, (podpisano) *W. Piatonow.*

Zgodno z oryginałem:

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) *Rogozinski.*

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński.*

Dyrektor Kancellaryi, *Wł. Holewiński.*

Dzień ogłoszenia, dnia 8 (20) Maja 1866 r.

На подлинномъ собственною Его Императорскаго Величества рукою написано:

„Быть по сему.“

въ С.-Петербургѣ,
5 (17) Января 1866 г.

ШТАТЫ

ЖЕНСКИХЪ ГИМНАЗІЙ И ПРОГИМНАЗІЙ.

I. Штатъ женской гимназіи.

№	Число лицъ	Жалованье и урочное вознагражденіе		Классы должностей.	
		Одно-му	Всѣмъ		
		Р у б л е й			
1	Инспектору добавочнаго жалованья	1	400	400	VI
2	Надзирательницѣ (при казенной квартирѣ)	1	800	800	
3	Класснымъ дамамъ	6	360	2,160	
4	Штатнымъ учителямъ, преподающимъ русскій языкъ и словесность, равно какъ исторію и географію Россіи и Польши	2	1,200	2,400	VIII
5	На вознагражденіе за уроки по прочимъ предметамъ, полагая за каждый отъ 75 к. до 1 р.; кромѣ уроковъ чистописанія, рисованія и рукодѣлій, за которые полагается отъ 45 до 60 к. за каждый .	—	—	4,625	
6	На плату учителямъ церковнаго пѣнія и гимнастики	—	—	350	
7	Добавочнаго жалованья: Секретарю педагогическаго общества.	—	—	75	

Na oryginalne Własną Jego CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI ręką napisano:

„Ma być podług tego“

w Petersburgu,
dnia 5 (17) Stycznia 1866 r.

Przez CESARZA i KRÓLA,
Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Płatonow.

ETAТЫ

ЖЕНСКИХЪ ГИМНАЗИЙ И ПРОГИМНАЗИЙ

I. Etat gimnazjum żeńskiego.

№	Liczba osób	Płaca i wynagrodzenie za lekcye.		Klasa urzędu	
		Jednemu.	Wszystkim.		
		Ruble srebrem.			
1	Inspektorowi dodatku do płacy.	1	400	400	VI
2	Nadzorczyni (obok mieszkania rządowego)	1	800	800	VIII
3	Damom klasowym	6	360	2,160	
4	Nauczycielom etatowym wykładającym ruski język i literaturę, jak również historję i geografję Rossyi i Polski	2	1,200	2,400	
5	Na wynagrodzenie za lekcye w innych przedmiotach, licząc za każdą od 75 kop. do 1 rs.; oprócz lekcyj kalligrafii, rysunków i robót kobiecych, za które się liczyć ma od 45 do 60 kop. za każdą lekcye	—	—	4,625	
6	Na płacę Nauczycielom śpiewu kościelnego i gimnastyki	—	—	350	
7	Na płace dodatkowe:				
	Sekretarzowi Rady Pedagogicznej	—	—	75	

№	Число лиц	Жалованье и урочное вознаграждение гражданіе		Классы должностей
		Одно-му	Всѣмъ	
		Р у б л е й		
8	—	—	75	XII
Завѣдывающему бібліотекою	1	300	300	
Писцу (онъ же и смотритель зданія)	—	—	400	
На бібліотеку, учебныя пособія, классныя принадлежности и на награды ученикамъ	—	—	40	
На канцелярскія принадлежности	—	—	300	
На наемъ прислуги	—	—	300	
На отопленіе, освѣщеніе зданія и содержаніе чистоты въ немъ	—	—	300	
Итого		—	—	12,225

№	Liczba osób	Płaca i wynagrodzenie za lekcye.		Klasa urzędu.
		Jednemu.	Wszystkim.	
		Ruble srebrem.		
8				
	Zawiadującemu biblioteką . . .	—	—	75
	Kopiiście, zarazem Nadzorcy gmachu	1	300	300
	Na bibliotekę, pomoce naukowe, potrzeby klasowe i na nagrody dla uczennic	—	—	400
	Na potrzeby kancelaryjne . . .	—	—	40
	Na najęcie posługi	—	—	300
	Na opał, światło i utrzymanie gmachu w porządku	—	—	300
	W ogóle . . .	—	—	12,225

II. Штатъ четырехклассной женской прогимназии.

№		Число лицъ	Жалованье и урочное вознагражденіе		Классы должностей
			Одно-му	Всѣмъ	
			Рублей		
1	Инспектору добавочнаго жалованья	1	250	250	VII
2	Надзирательницѣ (при казенной квартирѣ).	1	600	600	
3	Класснымъ дамамъ	4	360	1,440	
4	Штатному учителю, преподающему русскій языкъ, а также исторію и географію Россіи и Польши	1	1,200	1,200	VIII
5	На вознагражденіе за уроки по прочимъ предметамъ, полагая за каждый отъ 75 к. до 1 р.; кромѣ уроковъ чистописанія, рисованія и рукодѣлій, за которые полагается отъ 45 к. до 60 к. за каждый.	—	—	2,900	
6	На плату учителямъ церковнаго пѣнія и гимнастики	—	—	250	
Добавочнаго жалованья:					
7	Секретарю педагогическаго совѣта	—	—	50	
8	Завѣдывающему бібліотекою	—	—	50	
9	На бібліотеку, учебныя пособія, классныя принадлежности и награды ученицамъ	—	—	200	
10	На наемъ писца и канцелярскіе припасы	—	—	150	
11	На наемъ прислуги	—	—	210	
12	На отопленіе, освѣщеніе зданія и содержаніе чистоты въ немъ	—	—	200	
Итого			—	7,500	

II. Etat progimnazjum żeńskiego o czterech klassach.

№		Liczba osób	Płaca i wynagrodzenie za lekcye.		Klasa urzędu.
			Jednemu.	Wszystkim	
			Rubli srebrem.		
1	Inspektorowi dodatku do płacy	1	250	250	VII
2	Nadzorczyńi (obok mieszkania rządowego)	1	600	600	
3	Damom klasowym	4	360	1,440	
4	Nauczycielowi etatowemu, wykładającemu język ruski, oraz historję i geografję Rossyi i Polski.	1	1,200	1,200	VIII
5	Na wynagrodzenie za lekcye w innych przedmiotach, licząc za każdą od 75 kop. do 1 rs.; oprócz lekcyj kalligrafii, rysunków i robót kobiecych, za które liczyć się ma od 45 do 60 kop. za każdą	—	—	2,900	
6	Na płace Nauczycieli śpiewu kościelnego i gimnastyki	—	—	250	
Na płace dodatkowe:					
7	Sekretarzowi Rady Pedagogicznej	—	—	50	
8	Zawiadującemu biblioteką.	—	—	50	
9	Na bibliotekę, pomoce naukowe, potrzeby klasowe i na nagrody dla uczennic.	—	—	200	
10	Na wynajęcie kopiisty i materiały kancelaryjne	—	—	150	
11	Na najęcie posługi	—	—	210	
12	Na opał, światło i na utrzymanie gmachu w porządku	—	—	200	
W ogóle		—	—	7,500	

III. Штатъ трехклассной женской прогимназіи.

№		Число лицъ	Жалованье и урочное вознагражденіе		Классы должностей.
			Одно-му	Всѣмъ	
			Р у б л е й		
1	Инспектору добавочнаго жалованья	1	200	200	VII
2	Надзирательницѣ (при казенной квартирѣ)	1	500	500	
3	Класснымъ дамамъ	3	360	1,080	
4	Штатному учителю, преподающему русскій языкъ и исторію Россіи и Польши	1	800	800	VIII
5	На вознагражденіе за уроки по прочимъ предметамъ, полагая за каждый отъ 75 к. до 1 р., кромѣ уроковъ чистописанія, рисованія и рукодѣлій, за которые полагается отъ 45 до 60 к. за каждый.	—	—	2,180	
6	На плату учителямъ церковнаго пѣнія и гимнастики	—	—	200	
7	Секретарю педагогическаго совѣта добавочнаго жалованья	—	—	45	
8	Завѣдывающему библіотекою добавочнаго жалованья	—	—	45	
9	На библіотеку, учебныя пособія, классныя принадлежности и на награды ученицамъ	—	—	150	
10	На наемъ писца и канцелярскіе припасы	—	—	150	
11	На наемъ прислуги	—	—	200	
12	На отопленіе, освѣщеніе зданія и содержаніе чистоты въ немъ	—	—	180	
	Итого	—	—	5,730	

III. Etat progimnazjum żeńskiego o trzech klasach.

№		Liczba osób.	Płaca i wynagrodzenie za lekcyę.		Klasa urzędu.
			Jednemu.	Wszystkim.	
			Ruble srebrem.		
1	Inspektorowi dodatku do płacy .	1	200	200	VII
2	Nadzorczyni (obok mieszkania rządowego)	1	500	500	
3	Damom klasowym	3	360	1,080	
4	Nauczycielowi etatowemu, wykładającemu język ruski i historję Rossyi i Polski	1	800	800	VIII
5	Na wynagrodzenie za lekcyę w innych przedmiotach, licząc za każdą od 75 kop. do 1 rs., oprócz lekcyj kalligrafii, rysunków i robót kobiecych, za które liczyć się ma od 45 do 60 kop. za każdą.	—	—	2,180	
6	Na płacę Nauczycieli śpiewu kościelnego i gimnastyki	—	—	200	
7	Sekretarzowi rady pedagogicznj dodatku do płacy	—	—	45	
8	Zawiadującemu biblioteką dodatku do płacy	—	—	45	
9	Na bibliotekę, pomoce naukowe, potrzeby klasowe i na nagrody dla uczennic.	—	—	150	
10	Na najem kopiisty i na materiały kancelaryjne	—	—	150	
11	Na najem posługi	—	—	200	
12	Na opał, światło i na utrzymanie gmachu w porządku	—	—	180	
W ogóle . .		—	—	5,730	

Примѣчаніе 1. Расходъ на наемъ и ремонтъ зданій гимназій и прогимназій производится изъ общей суммы, назначенной въ смѣтѣ Коммисіи Народнаго Просвѣщенія и распределяемой сею Коммисіею согласно потребности.

Примѣчаніе 2. Въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ, учреждаемыхъ на счетъ общественныхъ суммъ или частныхъ пожертвованій, въ мѣстахъ, гдѣ нѣтъ казенныхъ мужскихъ гимназій или прогимназій, инспектору назначается изъ тѣхъ же суммъ жалованья: въ женской гимназіи 1,200 р., а въ прогимназіи 1,000 р. Сверхъ того онъ долженъ имѣть отъ училища квартиру съ отопленіемъ.

Примѣчаніе 3. Въ гимназіяхъ и прогимназіяхъ, учреждаемыхъ на счетъ общественныхъ суммъ или частныхъ пожертвованій, должны быть, сверхъ преподавателей по найму, штатные учителя русскаго языка и словесности, равно какъ истории и географіи Россіи и Польши, съ окладомъ жалованья, положеннымъ для штатныхъ учителей сихъ предметовъ въ казенныхъ женскихъ гимназіяхъ и прогимназіяхъ.

Примѣчаніе 4. Уроки одного изъ штатныхъ учителей какъ въ гимназіяхъ, такъ и въ прогимназіяхъ, съ разрѣшенія Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, могутъ быть раздѣляемы между учителями преподающими тѣ же предметы въ мужскихъ среднихъ учебныхъ заведеніяхъ; съ вознагражденіемъ ихъ, соразмѣрно числу уроковъ, изъ положеннаго по штату оклада.

Увѣра 1. Выдаекъ на наемъ и restauracyę gmachów, w których się mieszczą gimnazya i progimnazya, uskuteczniаны być winien z ogólnego funduszu zamieszczonego w Budżecie Kommissyi Oświecenia Publicznego i rozkładanego przez tę Kommissyę stosownie do potrzeb.

Uwaga 2. W gimnazyach i progimnazyach urządzanych z funduszów składek ogólnych albo ofiar prywatnych, w miejscach, gdzie nie ma gimnazyów lub progimnazyów męzkich rządowych, Inspektorowi wyznaczoną ma być płaca z tychże samych funduszów w gimnazjum żeńskim rsr. 1,200, a w progimnazjum rsr. 1,000. Nadto ma on mieć od szkoły mieszkanie bezpłatne z opałem.

Uwaga 3. W gimnazyach i progimnazyach urządzanych z funduszów składek ogólnych albo ofiar prywatnych, winni być oprócz Nauczycieli płatnych od lekcyi, Nauczyciele etatowi ruskiego języka i literatury, jak również historyi i geografii Rosssyi i Polski z płacą, wyznaczoną dla Nauczycieli etatowych tychże przedmiotów w gimnazyach i progimnazyach żeńskich rządowych.

Uwaga 4. Lekcyę jednego z Nauczycieli etatowych, tak w gimnazyach jak i progimnazyach, z zezwolenia Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, mogą być rozdzielane między Nauczycieli, wykładających też same przedmioty, w zakładach naukowych męzkich średnich, za wynagrodzeniem ich stosownie do liczby lekcyj z właściwej pozycyi etatowej.

Таблица числа недѣльных уроковъ.

Предметы.	Классы						Всего часовъ уроковъ въ недѣлю.
	I	II	III	IV	V	VI	
Законъ Божій	2	2	2	2	2	2	12
Русскій языкъ	4	4	4	4	4	4	24
Польскій языкъ	4	4	4	4	4	4	24
Нѣмецкій или французскій языкъ	3	3	3	3	3	3	18
Математика	4	3	2	2	2	2	15
Всеобщая географія	—	2	2	2	1	1	8
Географія Россійской Имперіи и Царства Польскаго	—	—	—	2	2	1	5
Естественная исторія	—	3	3	2	—	—	8
Всеобщая исторія	—	—	2	2	3	3	10
Исторія Россіи и Польши	—	—	2	2	2	2	8
Физика и общія свѣдѣнія изъ космографіи	—	—	—	—	3	4	7
Чистописание	4	4	2	1	—	—	11
Рисованіе	—	—	2	2	2	2	8
Руководствія	3	3	2	2	2	2	14
Всего	24	28	30	30	30	30	172

Wykaz liczby lekcji tygodniowych.

Przedmioty.	Klasy.						Ogół lekcji jednego-dzinnych w tygodniu.
	II	III	IV	V	VI		
Nauka religii	2	2	2	2	2	2	12
Język ruski	4	4	4	4	4	4	24
Język polski	4	4	4	4	4	4	24
Język niemiecki lub francuzki	3	3	3	3	3	3	18
Matematyka	4	3	2	2	2	2	15
Geografia powszechna	—	2	2	2	1	1	8
Geografia Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego	—	—	2	2	1	—	5
Historia naturalna	—	3	3	2	—	—	8
Historia powszechna	—	—	2	2	3	3	10
Historia Rosyi i Polski	—	—	2	2	2	2	8
Fizyka i ogólne wiadomości z kosmografii	—	—	—	—	3	4	7
Kalligrafia	4	4	2	1	—	—	11
Rysunki	—	—	2	2	2	2	8
Roboty kobiece	3	3	2	2	2	2	14
Razem	24	28	30	30	30	30	172

Zgodno z oryginałem:

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) Rogoziński.

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, Wosiński.

Dyrektor Kancellaryi, Wł. Holewiński.

Dzień ogłoszenia, dnia 8 (20) Maja 1866 r.

На подлинномъ собственною Его Императорскаго Величества рукою написано:

„Быть по сему.“

въ С.-Петербургѣ,
5 (17) Января 1866 года.

УСТАВЪ

педагогическихъ курсовъ для польскаго населенія въ Царствѣ Польскомъ.

ГЛАВА ПЕРВАЯ.

Общая положенія.

Статья 1. Для образованія учителей начальныхъ училищъ для польскаго населенія, учреждаются, по мѣрѣ потребности, въ мѣстностяхъ, въ которыхъ преобладаетъ польское сельское населеніе, педагогическіе курсы, которые суть заведенія открытыя.

Примѣчаніе. До устройства среди сельскаго населенія помѣщеній для педагогическихъ курсовъ, курсы эти могутъ быть временно открыты и въ городахъ или мѣстечкахъ, въ которыхъ нѣтъ среднихъ учебныхъ заведеній.

Ст. 2. При педагогическихъ курсахъ полагаются, для практическаго упражненія воспитанниковъ, образцовыя начальныя училища.

Ст. 3. По мѣрѣ возможности, при педагогическихъ курсахъ устраиваются сады, для приученія воспитанниковъ къ садоводству и огородничеству.

Ст. 4. Въ педагогическихъ курсахъ ученіе продолжается три года. Въ первые два года ученіе въ нихъ должно быть по преимуществу теоретическое, а въ последнемъ году—по преимуществу практическое.

Ст. 5. Педагогическіе курсы, съ разрѣшенія Совѣта Управленія Царства, учреждаются Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія, и состоятъ въ вѣдѣніи начальника подлежащей учебной дирекціи.

Na oryginalie Własną Jego CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOSCI ręką napisano:

„Ma być podług tego.“

w Petersburgu,
dnia 5 (17) Stycznia 1866 roku.

Przez CESARZA i KRÓLA,
Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Płatonow.

USTAWA

Kursów pedagogicznych dla ludności polskiej w Królestwie Polskiem.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Przepisy ogólne.

Art. 1. W celu usposobienia Nauczycieli szkół elementarnych dla ludności polskiej, urządzone być mają w miarę potrzeby, w miejscach, w których przeważa polska ludność wiejska, kursa pedagogiczne, które są zakładami dla uczniów przychodnich.

Uwaga. Zanim urządzone zostaną wśród ludności wiejskiej pomieszczenia dla kursów pedagogicznych, kursa te mogą być czasowo otwierane i w miastach lub miasteczkach, w których nie ma średnich zakładów naukowych.

Art. 2. Przy kursach pedagogicznych, urządzone będą dla praktycznych zajęć uczniów, wzorowe szkoły elementarne.

Art. 3. W miarę możliwości, przy kursach pedagogicznych urządzone będą ogrody, w celu obznajomienia uczniów z ogrodnictwem.

Art. 4. Na kursach pedagogicznych wykład nauk trwa lat trzy. W pierwszych dwóch latach wykład w nich ma być głównie teoretyczny, a w ostatnim roku głównie praktyczny.

Art. 5. Kursa pedagogiczne, z decyzji Rady Administracyjnej Królestwa, urządzone być mają przez Kommissję Rządową Oświecenia Publicznego i zostawać pod zawiadywaniem właściwego Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Ст. 6. Педагогическіе курсы и состоящіе при нихъ учрежденія содержатся на счетъ казны Царства.

ГЛАВА ВТОРАЯ.

Должностныя лица.

Ст. 7. Для непосредственнаго заведыванія педагогическими курсами, назначается особый инспекторъ-руководитель, на котораго возлагается преподаваніе польскаго или русскаго языка и педагогики, а также главное руководство воспитанниковъ при ихъ практическихъ занятіяхъ въ классахъ и въ образцовомъ училищѣ.

Ст. 8. Инспекторъ-руководитель избирается начальникомъ учебной дирекціи, изъ опытныхъ польскихъ или русскихъ наставниковъ и утверждается въ должности Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 9. Инспекторъ-руководитель есть полный хозяинъ и отвѣтственное лицо по всѣмъ частямъ заведенія. Въ случаѣ его отсутствія или болѣзни, одинъ изъ учителей наукъ заступаетъ его мѣсто, по назначенію начальника учебной дирекціи.

Ст. 10. Въ концѣ учебнаго года, инспекторъ представляетъ начальнику учебной дирекціи подробный отчетъ о состояніи подвѣдомственныхъ ему педагогическихъ курсовъ.

Ст. 11. Законоучитель назначается Главнымъ Директоромъ Народнаго Просвѣщенія, по соглашенію съ Главнымъ Директоромъ Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ, изъ лицъ свѣтскаго духовенства римско-католическаго исповѣданія.

Ст. 12. Кромѣ инспектора-руководителя и законоучителя, при педагогическихъ курсахъ состоятъ два штатныхъ учителя, между которыми распределяются входящіе въ составъ учебнаго курса предметы, исключая музыки и церковнаго пѣнія, которымъ обучаетъ особый учитель, и гимнастики, обученіе которой поручается, инспекторомъ, лицу спеціально знакомому съ этимъ предметомъ.

Ст. 13. Штатные учителя избираются инспекторомъ изъ опытныхъ наставниковъ и, по представленію начальника учебной дирекціи, утверждаются въ должности Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 14. Для обученія воспитанниковъ садоводству и огородничеству, инспекторъ нанимаетъ опытнаго садовника.

Ст. 15. На вознагражденіе врача за пользованіе воспитанниковъ полагается по штату особая сумма.

Art. 6. Kursa pedagogiczne i istniejące przy nich zakłady, utrzymywane będą kosztem skarbu Królestwa.

ROZDZIAŁ DRUGI.

Osoby należące do składu kursów pedagogicznych.

Art. 7. Do bezpośredniego zawiadywania kursami pedagogicznymi, mianowany będzie osobny Inspektor-przewodniczący, który obowiązany jest wyklądać język polski albo ruski i pedagogikę, oraz kierować głównie praktycznymi zajęciami uczniów w klassach i w szkole wzorowej.

Art. 8. Inspektor-przewodniczący wybierany być ma przez Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, z pomiędzy doświadczonych polskich lub ruskich Nauczycieli i zatwierdzany w tych obowiązkach przez Komisję Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 9. Inspektor-przewodniczący jest zupełnym gospodarzem i osobą odpowiedzialną za wszystkie gałęzie zakładu. W razie jego nieobecności lub choroby, jeden z Nauczycieli umiejętności zastępuje jego miejsce z naznaczenia Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 10. W końcu roku szkolnego, Inspektor przedstawia Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej, szczegółowe sprawozdanie o stanie kursów pedagogicznych pod jego kierunkiem zostających.

Art. 11. Nauczyciela religii назнача Dyrektor Główny Oświecenia Publicznego, za porozumieniem się z Dyrektorem Głównym Spraw Wewnętrznych i Duchownych, z pomiędzy osób duchowieństwa świeckiego wyznania rzymsko-katolickiego.

Art. 12. Oprócz Inspektora-przewodniczącego i Nauczyciela religii, przy kursach pedagogicznych ma być dwóch Nauczycieli etatowych, pomiędzy których rozdzielają się wchodzące do składu kursu nauk przedmioty, z wyjątkiem muzyki i śpiewu kościelnego, których uczyć ma osobny Nauczyciel, oraz gimnastyki, której wykład poruczy Inspektor osobie specjalnie z tym przedmiotem obeznaną.

Art. 13. Nauczycieli etatowych wybiera Inspektor z pomiędzy doświadczonych w tym zawodzie i na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, zatwierdza ich w obowiązkach Komisya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Art. 14. Dla usposobienia uczniów w ogrodnictwie, Inspektor najmować ma doświadczonego ogrodnika.

Art. 15. Na wynagrodzenie Lekarzowi za kurację uczniów przeznaczają się w etacie oddzielny fundusz.

ГЛАВА ТРЕТЬЯ.

Учебная часть.

Ст. 16. Въ педагогическихъ курсахъ преподаются слѣдующіе предметы:

- 1) Законъ Божій: катихизисъ, священная и церковная исторія и объясненіе церковнаго богослуженія.
- 2) Педагогика: основанія общей дидактики и частная методика отдѣльных предметовъ, преподаваемыхъ въ начальныхъ училищахъ.
- 3) Польскій языкъ: объяснительное чтеніе, выводъ грамматическихъ правилъ практическимъ путемъ, устные и письменныя упражненія въ языкѣ, преимущественно по предметамъ близкимъ къ народному быту.
- 4) Русскій языкъ: чтеніе и письмо, ознакомленіе практическимъ путемъ съ грамматическими правилами и упражненія въ переводахъ съ польскаго на русскій языкъ и съ русскаго на польскій, какъ устные, такъ и письменныя.
- 5) Математика: ариѳметическія дѣйствія надъ цѣлыми и дробными количествами, какъ отвлеченными, такъ и именованными; отношенія и пропорціи и основанныя на нихъ правила; рѣшеніе задачъ преимущественно путемъ умственного счисленія и на счетахъ. Свѣдѣнія изъ геометріи, примѣнительно къ потребностямъ повседневнаго быта. Ознакомленіе на дѣлѣ съ употребленіемъ простѣйшихъ землемѣрныхъ орудій.
- 6) Объясненіе главныхъ явленій природы. Ознакомленіе съ естественными произведеніями края и съ употребленіемъ ихъ въ земледѣліи, ремеслахъ и промышленности.
- 7) Общее обозрѣніе частей свѣта; описаніе Россійской Имперіи и Царства Польскаго въ физическомъ, промышленномъ и административномъ отношеніяхъ.
- 8) Важнѣйшія эпохи всеобщей исторіи и болѣе пространное изложеніе исторіи Россіи и Польши.
- 9) Чистописаніе. Черченіе геометрическихъ фигуръ и тѣлъ съ моделей и натуры, съ примѣненіемъ къ ремесламъ и практической жизни.
- 10) Музыка и церковное пѣніе, и
- 11) Гимнастика.

ROZDZIAŁ TRZECI.

Część naukowa.

Art. 16. Na kursach pedagogicznych wykładane będą następujące przedmioty:

- 1) Nauka religii: katechizm, historia święta i kościelna, oraz wyjaśnienie obrzędów kościelnych.
- 2) Pedagogika: zasady ogólnej, dydaktyki i szczegółowa metodyka oddzielnych przedmiotów, wykładanych w szkołach elementarnych.
- 3) Język polski: czytanie z wyjaśnieniami, rozbiór prawideł grammatycznych sposobem praktycznym, wprawa ustna i ćwiczenia piśmienne w tym języku, szczególnie w przedmiotach dotyczących potrzeb codziennych miejscowej ludności.
- 4) Język ruski: czytanie i pisanie, obznajomienie praktyczne z prawidłami grammatycznymi i ćwiczenia ustne i piśmienne w przekładach z języka polskiego na ruski i z ruskiego na polski.
- 5) Matematyka: działania arytmetyczne z liczbami całkowitemi i z ułomkami oderwanymi i mianowanymi, stosunki i proporcye, oraz oparte na nich reguły, rozwiązywania zagadnień, szczególnież za pomocą rachunku pamięciowego i na szczeotach. Wiadomości z geometryi, zastosowane do potrzeb codziennego życia. Obznajomienie praktyczne z użyciem najprostszych narzędzi mierniczych.
- 6) Wyjaśnienie głównych zjawisk natury. Obznajomienie z płodami naturalnemi kraju i z użyciem ich w rolnictwie, w rzemiosłach i w przemyśle.
- 7) Ogólne obeznanie się z częściami świata. Opisanie Cesarstwa Rossyjskiego i Królestwa Polskiego pod względem fizycznym, przemysłowym i administracyjnym.
- 8) Najważniejsze epoki historyi powszechnej i obszerniejszy wykład historyi Rossyi i Polski.
- 9) Kalligrafia, rysowanie figur geometrycznych i ciał z modeli i z natury, z zastosowaniem do rzemiosł i życia praktycznego.
- 10) Muzyka i śpiew kościelny, i
- 11) Gimnastyka.

Примѣчаніе. Въ свободное отъ классныхъ занятій время, въ весенніе и лѣтніе мѣсяцы, воспитанники, подъ руководствомъ опытнаго садовника, упражняются въ садоводствѣ и огородничествѣ.

Ст. 17. Преподаваніе въ педагогическихъ курсахъ производится вообще на польскомъ языкѣ, на русскомъ же языкѣ преподаются преимущественно всеобщая исторія и географія, также какъ исторія и географія Россіи и Польши.

Ст. 18. Уроки въ педагогическихъ курсахъ полагаются часовые.

Ст. 19. Число уроковъ по каждому предмету и распредѣленіе ихъ по классамъ обозначаются въ особой таблицѣ (къ сей статьѣ приложенной), которая, оставаясь неизмѣнною относительно общаго числа уроковъ по каждому предмету, можетъ, по представленію начальника учебной дирекціи и съ утвержденія Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, подлежать измѣненіямъ въ распредѣленіи числа уроковъ каждого предмета по классамъ.

Ст. 20. Ученіе продолжается въ теченіе цѣлаго года, за исключеніемъ воскресныхъ и праздничныхъ дней и вакацій, лѣтнихъ и зимнихъ, изъ коихъ на первыя назначается шесть недѣль, а на вторыя двѣ недѣли. Сверхъ того, ученіе прекращается на страстной и свѣтлой недѣлѣ пасхи.

Ст. 21. Число учащихся въ каждомъ курсѣ заведенія не должно быть болѣе 30.

Ст. 22. Педагогическіе курсы должны имѣть: 1) библіотеку, состоящую изъ книгъ, какъ специально-педагогическаго такъ и общеобразовательнаго содержанія; 2) физическій кабинетъ; 3) необходимыя пособія по естественной исторіи; 4) достаточное количество географическихъ картъ и глобусовъ, чертежей, рисунковъ и моделей для рисованія; 5) гимнастическіе снаряды, и 6) музыкальные инструменты и ноты.

Ст. 23. Завѣдываніе всѣми учебными пособіями, въ предыдущей статьѣ поименованными, поручается штатнымъ учителямъ педагогическихъ курсовъ.

ГЛАВА ЧЕТВЕРТАЯ.

Учащіеся.

Ст. 24. Въ педагогическіе курсы принимаются молодые люди изъ поселянъ, преимущественно польскаго происхожденія.

Увага. W czasie wolnym od zajęć w klassach w wiosennych i letnich miesiącach, uczniowie, pod przewodnictwem doświadczonego ogrodnika, zajmować się mają ogrodnictwem.

Art. 17. Wykład nauk w kursach pedagogicznych, odbywać się będzie w ogólności w języku polskim, w ruskim zaś języku wykładane być mają głównie: historia powszechna i geografia, również jak historia i geografia Rosyi i Polski.

Art. 18. Lekcje na kursach pedagogicznych mają być jednogodzinne.

Art. 19. Liczba lekczy w każdym przedmiocie i rozkład ich na klasy, wskazane są w oddzielnym wykazie do niniejszego artykułu załączonym, który nie ulegając zmianie co do ogólnej liczby lekczy w każdym przedmiocie, może jednak, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej i z zatwierdzenia Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, być zmieniany pod względem rozkładu liczby lekczy z każdego przedmiotu na klasy.

Art. 20. Wykład nauk odbywać się ma przez ciąg całego roku, z wyjątkiem dni niedzielnych i uroczystych, oraz wakacyj letnich i zimowych, z których na pierwsze przeznaczają się sześć tygodni, a na drugie dwa tygodnie. Nadto, wykład nauk zawiesza się przez czas świąt Wielkanocnych od kwietniowej do przewodniej niedzieli.

Art. 21. Liczba uczniów na każdym kursie zakładu nie ma przechodzić trzydziestu.

Art. 22. Kursa Pedagogiczne posiadać winny: 1) bibliotekę składającą się tak z dzieł treści specjalnie pedagogicznej, jako też w przedmiotach powszechnego wykształcenia; 2) gabinet fizyczny; 3) niezbędne pomoce przy wykładzie historii naturalnej; 4) dostateczną ilość mapp geograficznych i globusów, planów, rysunków i modeli do rysunku; 5) przyrządy do gimnastyki; 6) instrumenta muzyczne i ноты.

Art. 23. Zawiadywanie wszystkiemi pomocami naukowemi w poprzedzającym artykule wymienionemi, poruczone być ma Nauczycielom etatowym kursów pedagogicznych.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

Uczniowie.

Art. 24. Na kursa pedagogiczne przyjmowaną będzie młodzież stanu włościańskiego, głównie pochodzenia polskiego.

Ст. 25. Желаящий поступить въ первый курсъ долженъ имѣть не менѣе 15 лѣтъ отъ роду и выдержать испытаніе въ объемѣ двухъ-класснаго начальнаго училища. Поступающій же во второй курсъ долженъ быть не моложе 16 лѣтъ и знать пройденное въ первомъ курсѣ.

Ст. 26. Поступающій въ курсы долженъ представить инспектору-руководителю слѣдующіе документы: а) свидѣтельство о своемъ возрастѣ и званіи; б) свидѣтельство ближайшаго мѣстнаго начальства о своемъ поведеніи, и в) свидѣтельство приходскаго священника о томъ, что онъ исполняетъ религіозныя обязанности. Всѣ эти документы могутъ быть писаны на простой бумагѣ. Медицинское освидѣтельствоваіе поступающихъ въ курсы въ томъ, что имъ привита оспа и что они не имѣютъ тѣлесныхъ недостатковъ или болѣзней, препятствующихъ исполненію учительскихъ обязанностей, дѣлается училищнымъ врачомъ.

Ст. 27. Общій пріемъ учениковъ бываетъ однажды въ году, предъ началомъ учебнаго курса; но училищное начальство, по особо уважительнымъ причинамъ, можетъ дозволить пріемъ въ первые два курса и въ теченіе учебнаго года, если по предварительномъ испытаніи поступающаго, удостовѣрится, что онъ, по своимъ познаніямъ и развитію, можетъ слѣдовать за курсомъ того класса, въ который желаетъ поступить.

Ст. 28. Для воспитанниковъ педагогическихъ курсовъ не полагается ни плата за ученіе, ни форменная одежда.

Ст. 29. На казенныя стипендіи для бѣднѣйшихъ и способнѣйшихъ воспитанниковъ полагается по штату особая сумма. При опредѣленіи числа и размѣра стипендій, равно какъ и при назначеніи ихъ, Главный Директоръ Народнаго Просвѣщенія принимаетъ въ соображеніе ходатайство начальника учебной дирекціи, основанное на опредѣленіи педагогическаго совѣта.

Ст. 30. Ученики, не подающіе надежды, что со временемъ могутъ быть хорошими учителями, увольняются изъ заведенія, по опредѣленію педагогическаго совѣта и съ разрѣшенія начальника учебной дирекціи.

Ст. 31. Дисциплинарныя взысканія за проступки учениковъ могутъ быть слѣдующія: 1) выговоръ отъ инспектора; 2) наказаніе арестомъ не свыше 3-хъ сутокъ; 3) выговоръ въ присутствіи педагогическаго совѣта; 4) лишеніе, на время или на всегда, казенной стипендіи; и 5) исключеніе изъ заведенія. Два послѣднія наказанія опредѣляются педагогическимъ совѣтомъ и приводятся въ исполненіе не прежде, какъ послѣ утвержденія опредѣленія совѣта начальникомъ учебной дирекціи.

Art. 25. Życzący postąpić na pierwszy kurs winien mieć nie mniej jak 15 lat wieku i złożyć egzamen w zakresie dwuklassowej szkoły elementarnej. Wstępujący zaś na drugi kurs, winien być nie młodszy jak lat 16 i umieć to, co było wykładanem na kursie pierwszym.

Art. 26. Wstępujący na kursa winien przedstawić Inspektorowi-przewodniczającemu następujące dowody: a) świadectwo co do wieku swego i pochodzenia; b) świadectwo najbliższej władzy miejscowej o sprawowaniu; i c) świadectwo miejscowego proboszcza w tém, że spełnia obowiązki religijne. Wszystkie te dowody mogą być pisane na papierze zwyczajnym. Poświadczenie lekarskie, że ciż wstępujący mają szczepioną ospę i nie podlegają wadom fizycznym albo chorobom, stanowiącym przeszkodę w pełnieniu obowiązków nauczycielskich, wydaje Lekarz zakładu.

Art. 27. Ogólny zapis uczniów odbywa się raz na rok, przed rozpoczęciem kursu nauk; jednakże zwierzchność szkolna, z powodów na szczególną uwagę zasługujących, może dozwalać przyjęcia na pierwsze dwa kursa i w ciągu roku szkolnego, jeśli z uprzedniego egzaminu kandydata przekona się, że tenże przy swych wiadomościach i rozwinięciu, może z korzyścią słuchać kursu nauk w tej klasie, do której wstąpić pragnie.

Art. 28. Dla uczniów kursów pedagogicznych nie ustanawia się ani żadna opłata za naukę, ani ubranie przepisanej formy.

Art. 29. Na stypendya rządowe dla najuboższych i najzdolniejszych uczniów, zamieszcza się w etacie oddzielny fundusz. Przy oznaczeniu liczby i wysokości stypendyów, również jak i przy przyznawaniu onych, Dyrektor Główny Oświecenia Publicznego mieć będzie na względzie wstawienie się Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, oparte na uchwale Rady Pedagogicznej.

Art. 30. Uczniowie nie czyniący nadziei, że z czasem mogą być dobrymi Nauczycielami, uwalniają się z zakładu, na wniosek Rady Pedagogicznej i z decyzji Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 31. Kary dyscyplinarne za wykroczenia uczniów mogą być następujące: 1) nagana udzielona przez Inspektora; 2) areszt nie dłuższy nad trzy doby; 3) nagana w obec Rady Pedagogicznej; 4) pozbawienie na czas pewny albo na zawsze stypendyum rządowego; i 5) wydalenie z zakładu. Dwie ostatnie, kary oznaczane być mają przez Radę Pedagogiczną i nie pierwój wykonane być mogą, jak po zatwierdzeniu uchwały Rady przez Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Ст. 32. Испытания въ курсахъ полагаются двоякаго рода: переводныя и окончательныя. Первые производятся въ концѣ учебнаго года изъ всего, въ теченіе его пройденнаго, а вторыя, при выпускѣ воспитанниковъ, изъ всего пройденнаго въ теченіе трехъ лѣтъ. Последнія испытанія должны быть какъ теоретическія, такъ и практическія.

Ст. 33. Переводныя и окончательныя испытанія производятся въ присутствіи инспектора и двухъ учителей.

Ст. 34. Отмѣтки для опредѣленія степени познанія учениковъ устанавливаются особою инструкціею отъ Правительственной Комисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 35. Ученики, отличные по поведенію и оказавшіе весьма удовлетворительныя успѣхи въ русскомъ языкѣ и въ большей части другихъ учебныхъ предметовъ, награждаются книгами. Число наградъ для каждаго курса опредѣляется Правительственною Комисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 36. Ученики окончившіе съ успѣхомъ полный курсъ ученія, получаютъ аттестатъ за подписью членовъ педагогическаго совѣта и съ приложеніемъ печати заведенія.

Ст. 37. Аттестатъ на званіе учителя выдается только получившимъ изъ всѣхъ предметовъ отмѣтки удовлетворительныя; оказавшіе же по крайней мѣрѣ въ половинѣ предметовъ, въ томъ числѣ и въ русскомъ языкѣ, успѣхи весьма удовлетворительныя, получаютъ аттестатъ съ отличіемъ и опредѣляются преимущественно учителями въ училища городскія и двухклассныя сельскія.

Ст. 38. Неудостоенные аттестатомъ могутъ оставаться въ курсахъ еще одинъ годъ, и не теряютъ стипендій въ такомъ только случаѣ, если причина неуспѣшности произошла отъ независимыхъ отъ нихъ обстоятельствъ, и педагогическимъ совѣтомъ будетъ признана вполне уважительною; но если за тѣмъ, по истеченіи года, не выдержатъ испытанія, то вовсе увольняются изъ заведенія.

Ст. 39. Воспитанники, пользовавшіеся казенною стипендіею во время пребыванія въ педагогическихъ курсахъ, обязаны прослужить въ должности начального учителя четыре года, по назначенію подлежащаго начальства, если не возвратятъ суммы, израсходованной на полученныя ими стипендіи.

Art. 32. Egzamina na kursachъ mają być dwójakiego rodzaju: przechodnie i ostateczne. Pierwsze odbywać się będą w końcu roku szkolnego ze wszystkiego co w tym przeciągu czasu było wyłożonem; drugie zaś przy wyjściu uczniów z zakładu, z całego trzech-letniego kursu nauk. Ostateczne egzamina winny być tak teoretyczne jako też i praktyczne.

Art. 33. Egzamina przechodnie i ostateczne odbywać się mają w obec Inspektora i dwóch Nauczycieli.

Art. 34. Wyrazy dla oznaczenia stopnia usposobienia naukowego uczniów, przepisze osobna Instrukcyja mająca się wydać przez Komissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 35. Uczniowie wzorowego sprawowania się i którzy okażą zupełnie zadawalniające postępy w języku ruskim i w większej części innych przedmiotów naukowych, otrzymają nagrody w książkach. Liczbę nagród dla każdego kursu ustanowi Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Art. 36. Uczniowie, którzy ukończyli z pożytkiem pełny kurs nauk, otrzymają attestat za podpisem członków Rady Pedagogicznój i opatrzoney pieczęcią zakładu.

Art. 37. Attestat na stopień Nauczyciela wydawany być ma tym tylko uczniom, którzy otrzymali stopnie dostateczne ze wszystkich przedmiotów. Ci zaś, którzy okazali postęp zupełnie zadawalniający przynajmniej z połowy przedmiotów, a w ich liczbie i z języka ruskiego, otrzymają attestat z odznaczeniem się i przed innymi mianowani będą Nauczycielami szkół miejskich i dwuklassowych wiejskich.

Art. 38. Nie otrzymujący attestatów mogą pozostać na kursach jeszcze rok jeden i nie tracą stypendyów, w takim tylko razie, jeśli przyczyna niedostatecznego ich postępu wypływała z okoliczności od nich niezależnych i przez Radę Pedagogiczną uznana będzie za zasługującą na uwzględnienie; lecz gdyby następnie, po upływie roku nie złożyli egzaminu, wówczas zupełnie z zakładu uwolnieni zostaną.

Art. 39. Uczniowie, którzy mieli stypendyum rządowe podczas pobytu na kursach pedagogicznych, obowiązani są przesłużyć na posadzie Nauczyciela elementarnego cztery lata, podług przeznaczenia właściwej władzy, jeśli nie zwrócą summy wydanej na pobrane przez nich stypendyum.

ГЛАВА ПЯТАЯ.

Педагогический Советъ.

Ст. 40. Для обсуждения вопросов, относящихся къ учебно-воспитательной и хозяйственной частямъ педагогическихъ курсовъ, состоитъ при нихъ педагогическій совѣтъ.

Ст. 41. Педагогическій совѣтъ составляютъ, подъ предсѣдательствомъ инспектора-руководителя — законоучитель и штатные учителя. Обязанность секретаря совѣта исполняетъ одинъ изъ учителей, по выбору совѣта.

Примѣчаніе. По предмету практическихъ занятій воспитанниковъ въ образцовомъ училищѣ приглашается, по усмотрѣнію предсѣдателя, въ засѣданія совѣта учитель сего училища, а по вопросамъ, касающимся гигиены — училищный врачъ, которые въ такомъ случаѣ имѣютъ голосъ совѣщательный.

Ст. 42. Педагогическій совѣтъ собирается, въ теченіе учебнаго времени, по крайней мѣрѣ одинъ разъ въ мѣсяцъ, а въ особыхъ случаяхъ можетъ быть созываемъ предсѣдателемъ и чаще.

Ст. 43. Дѣла рѣшаются въ совѣтѣ по большинству голосовъ и для дѣйствительности рѣшенія требуется присутствіе, кромѣ предсѣдателя, не менѣе двухъ членовъ совѣта. При равенствѣ голосовъ перевѣсъ даетъ голосъ предсѣдателя. Предсѣдатель, въ случаѣ несогласія съ мнѣніемъ педагогическаго совѣта, представляетъ о томъ начальнику учебной дирекціи, а если дѣло не терпитъ отлагательства и не превышаетъ власти, предоставленной совѣту, то распоряжается по собственному усмотрѣнію и немедленно доноситъ о томъ начальнику учебной дирекціи, представляя ему вмѣстѣ съ тѣмъ и журналъ педагогическаго совѣта.

Ст. 44. Обсужденію совѣта подлежатъ слѣдующіе предметы: 1) пріемъ учениковъ и переводъ ихъ изъ курса въ курсъ; 2) пріемы и способы руководства практическими занятіями учениковъ; 3) мѣры къ улучшенію преимущественно учебно-воспитательной части заведенія; 4) избраніе учениковъ для удостоенія ихъ стипендіи изъ суммы, положенной на этотъ предметъ по штату, и предположенія о размѣрѣ стипендій; 5) выдача аттестатовъ ученикамъ, съ успѣхомъ окончившимъ курсы; 6) опредѣленіе наградъ книгами ученикамъ, отличившимся поведеніемъ и успѣхами; 7) избраніе секретаря совѣта; 8) выборъ книгъ для бібліотеки и всѣхъ учебныхъ пособій; 9) выборъ учебныхъ руководствъ изъ числа одобренныхъ Правительствен-

ROZDZIAŁ PIĄTY.

Rada Pedagogiczna.

Art. 40. Do roztrząsania kwestyj dotyczących części naukowowychowawczej i ekonomicznej kursów pedagogicznych, znajdować się ma przy nich Rada Pedagogiczna.

Art. 41. Radę Pedagogiczną składają pod prezydencją Inspektora-przewodniczącego, Nauczyciel religii i Nauczyciele etatowi. Obowiązki Sekretarza Rady pełnić ma jeden z Nauczycieli, wybrany przez Radę.

Uwaga. W przedmiotach dotyczących praktycznych zajęć uczniów w szkole wzorowej, wzywany będzie według uznania Prezesa, na posiedzenia Rady, Nauczyciel téj szkoły, a w kwestjach odnoszących się do higieny, Lekarz szkolny, którzy w takim razie mają głos doradczy.

Art. 42. Rada Pedagogiczna w ciągu roku szkolnego, zbierać się ma przynajmniej raz na miesiąc, a w szczególnych wypadkach może być i częściej przez Prezesa zwoływana.

Art. 43. Przedmioty decydowane być mają w Radzie większością głosów i aby decyzja była ważną, wymaganą jest obecność, oprócz Prezesa, nie mniej jak dwóch członków Rady. W razie równości zdań, głos Prezesa przeważa. Jeśli Prezes nie podzieli opinii Rady Pedagogicznej, przedstawia o tém Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej, a jeśli interes nie cierpi zwłoki i nie przewyższa atrybucyj służących Radzie, wtedy czyni rozporządzenie według własnego uznania i o takowém niezwłocznie donosi Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej, przedstawiając mu zarazem i protokół posiedzenia Rady Pedagogicznej.

Art. 44. Roztrząsaniu Rady podlegają następujące przedmioty: 1) przyjmowanie uczniów i promocyja ich z jednego kursu do drugiego; 2) obranie metody i sposobów kierowania praktycznymi zajęciami uczniów; 3) obmyślanie środków ulepszenia szczególnie części naukowowychowawczej zakładu; 4) wybieranie uczniów dla przyznania im stypendyum z funduszu, na ten przedmiot w etacie oznaczonego i czynienie wniosków co do wysokości stypendyów; 5) przyznawanie attestatów uczniom, którzy ukończyli kursa z pożytkiem; 6) wyznaczanie nagród w książkach uczniom odznaczającym się sprawowaniem i postępem w naukach; 7) wybór Sekretarza Rady; 8) wybór dzieł do biblioteki, oraz wszelkich pomocy naukowych; 9) wybór przewodników naukowych

ною Комисією Народнаго Просвѣщенія; 10) разсмотрѣніе программъ преподаванія; 11) разсмотрѣніе росписанія еженедѣльных уроковъ по классамъ составляемаго инспекторомъ къ началу учебнаго года; 12) составленіе правилъ о надзорѣ за воспитанниками въ училища; 13) заключеніе условій на починку зданія и на поставку необходимыхъ для заведенія вещей; 14) разсмотрѣніе годичныхъ отчетовъ по всѣмъ частямъ заведенія, составляемыхъ инспекторомъ заведенія; 15) опредѣленіе дисциплинарныхъ взысканій съ учениковъ за проступки, за исключеніемъ выговора отъ инспектора и ареста, представляемаго также инспектору; и 16) ежегодная повѣрка имущества заведенія.

Ст. 45. Заключенія педагогическаго совѣта по предметамъ, означеннымъ въ пунктахъ: 2, 7, 8 и 14 предъидущей статьи, представляются на утвержденіе начальника учебной дирекціи. Заключенія же по предметамъ, поименованнымъ въ пунктахъ: 3, 4, 9, 10, 12 и 16, представляются начальнику дирекціи, для испрошенія разрѣшенія Правительственной Комисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 46. Всѣ протоколы засѣданій совѣта представляются начальнику учебной дирекціи въ копіяхъ.

ГЛАВА ШЕСТАЯ

Права и преимущества педагогическихъ курсовъ для польскаго населенія.

Ст. 47. Педагогическіе курсы пользуются правами среднихъ учебныхъ заведеній.

Ст. 48. Педагогическіе курсы имѣютъ свою печать съ гербомъ Царства и съ надписью: „такіхъ то педагогическихъ курсовъ для польскаго населенія.“

Ст. 49. Педагогическіе курсы освобождаются отъ употребленія гербовой бумаги и отъ уплаты штемпельныхъ пошлинъ, по совершаемымъ отъ имени ихъ и въ пользу ихъ актамъ, и вообще по всѣмъ касающимся до нихъ дѣламъ.

Ст. 50. Посылаемыя подъ печатью сего заведенія officialныя бумаги и посылки принимаются на почту на основаніи общихъ установленныхъ по сему предмету для казенныхъ пакетовъ правилъ.

Ст. 51. Зданія учебнаго вѣдомства, занимаемыя педагогическими курсами, въ отношеніи къ освобожденію ихъ отъ квартирной повинности, какъ денежной, такъ и натуральной, а равно и отъ

зъ liczby zaleconych przez Komissję Rządową Oświecenia Publicznego; 10) roztrząsanie programmów wykładu nauk; 11) przeglądanie rozkładu tygodniowego lekcji na klasy, ułożonego przez Inspektora z początkiem roku szkolnego; 12) ułożenie przepisów co do nadzoru nad uczniami po za obrębem szkoły; 13) zawieranie umów na reparację gmachu i na dostawę przedmiotów dla zakładu koniecznie potrzebnych; 14) roztrząsanie sporządzanych przez Inspektora sprawozdań rocznych o wszystkich gałęziach zakładu; 15) postanowienie kar dyscyplinarnych na uczniów za wykroczenia, oprócz nagany i kary aresztu, Inspektorowi pozostawionych i 16) coroczne sprawdzanie inwentarza zakładu.

Art. 45. Uchwały Rady Pedagogicznej w przedmiotach oznaczonych w punktach 2, 7, 8 i 14 artykułu poprzedzającego, mają być przedstawiane do zatwierdzenia Naczelnika Dyrekcji Naukowej. Uchwały zaś co do przedmiotów wymienionych w punktach 3, 4, 9, 10, 12 i 16 winny być przedstawiane Naczelnikowi Dyrekcji dla wyjednania decyzji Komissji Rządowej Oświecenia Publicznego.

Art. 46. Wszystkie protokoły posiedzeń Rady przedstawiane być winny w kopii Naczelnikowi Dyrekcji Naukowej.

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

Prawa i prerogatywy kursów pedagogicznych dla ludności polskiej.

Art. 47. Kursa pedagogiczne, używają praw średnich zakładów naukowych.

Art. 48. Kursa pedagogiczne mieć będą swoją pieczęć z herbem Królestwa i z napisem: „takie to Kursa Pedagogiczne dla ludności polskiej.“

Art. 49. Kursa pedagogiczne wolne są od używania papieru stemplowego i od opłat stemplowych przy sporządzaniu w ich imieniu i na ich rzecz aktów, i w ogólności we wszystkich czynnościach ich dotyczących.

Art. 50. Przesyłane pod pieczęcią tego zakładu urzędowe ekspedycje i posyłki, mają być przyjmowane na pocztę na zasadzie ogólnych przepisów ustanowionych w tym przedmiocie dla ekspedycji rządowych.

Art. 51. Gmachy do władzy edukacyjnej należące, zajmowane przez kursa pedagogiczne, pod względem uwolnienia ich od powinności kwaterunkowej, tak w pieniądzu jak i w naturze, również i od innych

другихъ податей, подчиняются существующимъ по сему предмету въ Царствѣ Польскомъ постановленіямъ относительно всѣхъ вообще казенныхъ зданій.

Ст. 52. Инспекторъ-руководитель, законоучитель, штатные учителя и учитель образцоваго начального училища, въ отношеніи къ эмеритурѣ пользуются правами, предоставленными лицамъ, служащимъ по учебной части въ Царствѣ.

Ст. 53. Ученики педагогическихъ курсовъ, во время нахождения ихъ въ заведеніи, освобождаются отъ рекрутской повинности. Этимъ же правомъ, въ теченіе одного года по выбытіи изъ заведенія пользуются воспитанники, окончившіе курсъ съ аттестатами, хотя бы они еще и не состояли въ учебной службѣ.

ГЛАВА СЕДЬМАЯ.

Образцовое начальное училище при педагогическихъ курсахъ для польскаго населенія.

Ст. 54. Для практическихъ упражненій учениковъ педагогическихъ курсовъ въ приѣмахъ и способахъ преподаванія, при каждомъ изъ сихъ заведеній состоитъ образцовое начальное училище.

Ст. 55. Образцовое начальное училище имѣетъ своего особаго учителя, и, какъ въ учебномъ, такъ и въ хозяйственномъ отношеніи, находится подъ непосредственнымъ заведѣваніемъ инспектора педагогическихъ курсовъ.

Ст. 56. Образцовое начальное училище, служа исключительно цѣлямъ педагогическихъ курсовъ и получая содержаніе отъ казны, не состоитъ въ вѣдѣніи общественнаго городского или сельскаго управленія.

Ст. 57. Настоящій уставъ долженъ быть внесенъ въ Дневникъ Законовъ. Всѣ несогласныя съ симъ уставомъ постановленія и распоряженія отменяются.

Министръ Статсъ-Секретарь, (подписалъ) *В. Платоновъ.*

податковъ, подлежагя истиняącym в тѣй мierzе в Królestwie Polskimъ postanowieniomъ co do wszystkichъ w ogóle gmachówъ rządowychъ.

Art. 52. Inspektor-przewodniczący, Nauczyciel religii, Nauczyciele etatowi i Nauczyciel wzorowej szkoły elementarnej, pod względem emerytury, korzystają z praw zapewnionych osobom służącym po części naukowej w Królestwie.

Art. 53. Uczniowie kursów pedagogicznych przez czas pobytu swego w tym zakładzie, wolni są od poboru do wojska. Taką prerogatywą służy w ciągu roku jednego po wyjściu z zakładu, uczniom którzy ukończyli kurs nauk z atestatem, chociażby oni jeszcze do służby naukowej nie weszli.

ROZDZIAŁ SIÓDMY.

Szkoła elementarna wzorowa przy kursachъ pedagogicznychъ dla ludności polskiej.

Art. 54. Dla praktycznego udoskonalenia uczniów kursów pedagogicznych, w metodzie i sposobachъ wykładu nauk, przy każdymъ z tychъ zakładówъ ma być szkoła elementarna wzorowa.

Art. 55. Szkoła elementarna wzorowa mieć będzie swego oddzielnego Nauczyciela i tak pod względemъ naukowymъ, jak i ekonomicznymъ zostawać ma w bezpośredniemъ zawiadywaniu Inspektora kursów pedagogicznychъ.

Art. 56. Szkoła elementarna wzorowa przeznaczoną będącъ wyłączenie dla celówъ kursówъ pedagogicznychъ i otrzymującъ uposażenie ze skarbu, nie zależy od miejskiego lub wiejskiego zarządu gminnego.

Art. 57. Ustawa niniejsza ma być wniesioną do Dziennika Praw. Wszystkie niezgodne z tą Ustawą postanowienia i rozporządzenia uchylają się.

Minister Sekretarz Stanu, (podpisano) *W. Płatonow.*

Zgodno z oryginałem.

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) *Rogoziński.*

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński.*

Dyrektor Kancellaryi, *Wł. Holewiński.*

Dzień ogłoszenia, dnia 8 (20) Maja 1866 roku.

На подлинномъ собственною Его Императорскаго Величества рукою написано:

„Быть по сему.“

Въ С.-Петербургѣ, 5 (17) Января 1866 г.

ШТАТЪ

ПЕДАГОГИЧЕСКИХЪ КУРСОВЪ И ОБРАЗЦОВАГО ПРИ НИХЪ НАЧАЛЬНАГО УЧИЛИЩА.

№		Число лицъ	Жалованье и урочное вознагра- ждение		Классъ должностей	Эмериталь- ныя права
			Одно- му	Всѣмъ		
			Рублей			
1	Инспектору-руководителю, преподающему русскій или польскій языкъ и педагогику (при казенной квартирѣ)	1	1,500	1,500	VII	по учебной службѣ.
2	Законоучителю римско-католическаго исповѣданія	1	600	600		
3	Штатнымъ учителямъ	2	1,200	2,400	VIII	
4	Учителю музыки и церковнаго пѣнія	1	600	600	X	
5	На уроки гимнастики	—	—	250		
6	На наемъ садовника	—	—	200		
7	На стипендіи	—	—	2,400		
8	На учебныя пособия и награды ученикамъ	—	—	200		
9	Учителю образцоваго училища (при казенной квартирѣ)	1	350	350	XII	по учебной службѣ.
10	На вознагражденіе врача.	—	—	200		
11	На канцелярскіе припасы и на наемъ писца	—	—	250		

Na oryginalne Własną Jego CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI ręką napisano:

„Ma być podług tego.“

w Petersburgu,
dnia 5 (17) Stycznia 1866 r.

Przez CESARZA i KRÓLA,
Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Platonow.

Е Т А Т

KURSÓW PEDAGOGICZNYCH I ZNAJDUJĄCEJ SIĘ PRZY
NICH WZOROWEJ SZKOŁY ELEMENTARNEJ.

№	Liczba osób	Płaca i wynagrodzenie za lekcye.		Klasa urzędu.	Prawo do emerytury.	
		Jednemu.	Wszystkim.			
		R u b l i.				
1	Inspektorowi-przewodniczącemu, wykładającemu język ruski lub polski i pedagogikę (obok mieszkania rządowego)	1	1,500	1,500	VII	Zapewnione służbie naukowej.
2	Nauczycielowi religii wyznania rzymsko - katolickiego	1	600	600		
3	Nauczycielom etatowym	2	1,200	2,400	VIII	
4	Nauczycielowi muzyki i śpiewu kościelnego	1	600	600	X	
5	Na lekcye gimnastyki	—	—	250		
6	Na najęcie ogrodnika.	—	—	200		
7	Na stypendya	—	—	2,400		
8	Na pomoce naukowe i na nagrody dla uczniów	—	—	200		
9	Nauczycielowi wzorowej szkoły (obok mieszkania rządowego)	1	350	350	XII	Zapewnione służbie naukowėj.
10	Na wynagrodzenie Lekarza	—	—	200		
11	Na materiały kancelaryjne i najęcie kopiisty.	—	—	250		

№		Число лиц	Жалованье и урочное вознаграждение		Классы должностей	Эмеритальные права
			Одно-	Всѣмъ		
			му	Рублей		
12	На наемъ прислуги, на отопление, освѣщеніе и чистоту зданія педагогическихъ курсовъ и начальнаго образцоваго училища .	—	—	450		
13	На ремонтъ музыкальныхъ инструментовъ . . .	—	—	100		
Итого . . .		—	—	9,500		

Примѣчаніе 1. На вознагражденіе преподавателей закона Божія православнаго и другихъ исповѣданій ежегодно полагается въ сѣмѣтъ расходовъ по вѣдомству Народнаго Просвѣщенія особая сумма. Вознагражденіе это опредѣляется по числу данныхъ уроковъ.

Примѣчаніе 2. На первоначальное устройство педагогическихъ курсовъ единовременно полагается по 1000 рублей на каждое заведеніе.

№		Liczba osób.	Płaca i wynagrodzenie za lekcye.		Klasa urzędu.	Prawo do emerytury.
			Jednemu.	Wszystkim.		
12	Na najęcie posługi, na opał, światło i na utrzymanie w porządku gmachów kursów pedagogicznych i wzorowej szkoły elementarnej	—	—	450		
13	Na reparacyę instrumentów muzycznych	—	—	100		
W ogóle .		—	—	9,500	—	

Uwaga 1. Na wynagrodzenie Nauczycieli religii wyznania prawoslawnego i innych wyznań osobny fundusz corocznie zamieszczany być ma na Budżecie wydatków Wydziału Oświecenia Publicznego. Wynagrodzenie to wyznaczone będzie stosownie do liczby danych lekcyj.

Uwaga 2. Na pierwotne urządzenie kursów pedagogicznych, przeznaczają się jednorazowo po rubli tysiąc na każdy z tych zakładów.

Таблица числа недѣльных уроковъ.

№	Предметы	Курсы			Всего часовъ уроковъ въ недѣлю.
		I	II	III	
1	Законъ Божій	4	3	3	10
2	Педагогика	—	2	3	5
3	Польскій языкъ	6	4	2	12
4	Русскій языкъ	6	4	2	12
5	Математика	5	4	2	11
6	Познанія естественныя и географическія	3	3	—	6
7	Исторія	2	2	1	5
8	Чистописание и черченіе	4	3	3	10
Всего		30	25	16	71

Примѣчаніе. Сверхъ того, на уроки музыки и пѣнія для всѣхъ трехъ курсовъ полагается ежедѣльно 20 часовъ; для гимнастики 9 часовъ, а для практическихъ занятій учениковъ по огородничеству и садоводству, садовникъ обязанъ, въ весенніе и лѣтніе мѣсяцы, бывать ежедневно въ послѣобѣденное время.

Wykaz liczby lekcyj tygodniowych.

№	Przedmioty.	Kursa.			Ogół lekcyj jednego-dzinnych w tygodniu.
		I	II	III	
1	Nauka religii	4	3	3	10
2	Pedagogika	—	2	3	5
3	Język polski	6	4	2	12
4	Język ruski	6	4	2	12
5	Matematyka	5	4	2	11
6	Wiadomości z nauk przyrodzonych i z geografii	3	3	—	6
7	Historia	2	2	1	5
8	Kalligrafia i rysunki	4	3	3	10
Razem		30	25	16	71

Uwaga. Nadto, na lekcyje muzyki i śpiewu dla wszystkich trzech kursów przeznaczają się po 20 godzin na tydzień; na gimnastykę 9 godzin, a na praktyczne zajęcia uczniów ogrodnictwem, ogrodnik obowiązany jest w miesiącach wiosennych i letnich przychodzić codziennie do zakładu w czasie poobiednim.

Zgodno z oryginałem:

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) Rogoziński.

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, Wosinski.

Dyrektor Kancellaryi, Wł. Holewński.

Dziś ogłoszenia, dnia 8 (20) Maja 1866 r.

На подлинномъ собственною Его Императорскаго Величества рукою написано:

„Быть по сему.“

въ С.-Петербургѣ,
5 (17) Января 1866 года.

УСТАВЪ

Русскихъ педагогическихъ курсовъ для греко-уніатскаго населенія въ Царствѣ Польскомъ.

ГЛАВА ПЕРВАЯ.

Общая положенія.

Ст. 1. Для образованія учителей начальныхъ училищъ для русскаго населенія греко-уніатскаго исповѣданія, учреждаются въ городѣ Холмѣ педагогическіе курсы, которые суть открытое заведеніе. По мѣрѣ потребности, такіе же курсы могутъ быть учреждаемы впродъ въ мѣстностяхъ, въ которыхъ преобладаетъ русское греко-уніатское сельское населеніе, но не иначе, какъ въ селеніяхъ представляющихъ къ тому наиболѣе удобствъ.

Ст. 2. Соотвѣтственно цѣли этихъ заведеній и русской народности населенія, для котораго они учреждаются, преподаваніе въ нихъ производится русскими преподавателями, на русскомъ языкѣ.

Ст. 3. При педагогическихъ курсахъ полагается, для практическаго упражненія воспитанниковъ, образцовыя начальные училища.

Ст. 4. По мѣрѣ возможности, при педагогическихъ курсахъ устраиваются сады, для приученія воспитанниковъ къ садоводству и огородничеству.

Ст. 5. Въ педагогическихъ курсахъ ученіе продолжается три года. Въ первые два года ученіе въ нихъ должно быть по преимуществу теоретическое, а въ послѣднемъ году по преимуществу практическое.

Na oryginalnie Własną Jego CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI ręką napisano:

„Ma być podług tego.“

w Petersburgu,
dnia 5 (17) Stycznia 1866 r.

Przez CESARZA KRÓLA,
Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Platonow.

USTAWA

Kursów pedagogicznych ruskich dla ludności greko-unickiej w Królestwie Polskiem.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Przepisy ogólne.

Art. 1. W celu usposobienia Nauczycieli szkół elementarnych dla ludności ruskiej greko-unickiego wyznania, urządzono być mają w mieście Chełmie kursa pedagogiczne, które są zakładem dla uczniów przychodnich. W miarę potrzeby, także kursa mogą być urządzone na przyszłość w miejscach, w których przeważa wiójska ludność ruska greko-unicka, lecz nie inaczéj jak we wsiach, przedstawiających najwięcéj ku temu dogodności.

Art. 2. Odpowiednio celowi tych zakładów i ludności ruskiego pochodzenia, dla której one urządza się, wykład w nich nauk odbywa się przez Nauczycieli ruskich i w języku ruskim.

Art. 3. Przy kursach pedagogicznych urządzone być mają, dla praktycznych zajęć uczniów, wzorowe szkoły elementarne.

Art. 4. W miarę możności, przy kursach pedagogicznych urządzone będą ogrody, dla obznajomienia uczniów z ogrodnictwem.

Art. 5. Na kursach pedagogicznych wykład nauk trwa lat trzy. W pierwszych dwóch latach, wykład w nich ma być głównie teoretyczny, a w ostatnim roku głównie praktyczny.

Ст. 6. Педагогическіе курсы, съ разрѣшенія Совѣта Управленія Царства, учреждаются Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія, и состоятъ въ вѣдѣніи начальника подлежащей учебной дирекціи.

Ст. 7. Курсы эти и состоящія при нихъ учрежденія содержатся на счетъ казны Царства.

ГЛАВА ВТОРАЯ.

Должностныя лица.

Ст. 8. Для непосредственнаго завѣдыванія педагогическими курсами, назначается особый инспекторъ-руководитель, на котораго возлагается преподаваніе русскаго или церковно-славянскаго языковъ и педагогики, а также главное руководство воспитанниковъ при ихъ практическихъ занятіяхъ въ классахъ и въ образцовомъ училищѣ.

Ст. 9. Инспекторъ-руководитель избирается начальникомъ дирекціи изъ опытныхъ русскихъ наставниковъ и утверждается въ должности Главнымъ Директоромъ Народнаго Просвѣщенія, по соглашенію съ Главнымъ Директоромъ Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ.

Примѣчаніе. Въ случаѣ разногласія, на счетъ избираемаго лица,

Главный Директоръ Народнаго Просвѣщенія представляетъ объ этомъ на разрѣшеніе Намѣстника въ Царствѣ Польскомъ.

Ст. 10. Инспекторъ-руководитель есть полный хозяинъ и отвѣтственное лицо по всемъ частямъ заведенія. Въ случаѣ его отсутствія или болѣзни, мѣсто его заступаетъ одинъ изъ учителей наукъ по назначенію начальника учебной дирекціи.

Ст. 11. Въ концѣ учебнаго года, инспекторъ представляетъ начальнику подлежащей учебной дирекціи подробный отчетъ о состояніи подвѣдомственныхъ ему педагогическихъ курсовъ.

Ст. 12. Законоучитель назначается Главнымъ Директоромъ Народнаго Просвѣщенія, по соглашенію съ Главнымъ Директоромъ Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ, изъ священниковъ греко-уніатскаго вѣроисповѣданія.

Ст. 13. Кромѣ инспектора-руководителя и законоучителя, при педагогическихъ курсахъ состоятъ два штатныхъ учителя, между которыми распредѣляются предметы, входящіе въ составъ учебнаго курса, исключая церковнаго пѣнія, которому обучаетъ особый учитель, и гимнастики, обученіе которой поручается инспектору лицу, специально знакомому съ этимъ предметомъ.

Art. 6. Kursa pedagogiczne, z decyzji Rady Administracyjnej Królestwa, urządzone być mają przez Komisję Rządową Oświecenia Publicznego i zostawać będą w zawiadywaniu właściwego Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 7. Kursy te i istniejące przy nich zakłady utrzymywane będą kosztem skarbu Królestwa.

ROZDZIAŁ DRUGI.

Osoby należące do składu kursów pedagogicznych.

Art. 8. Do bezpośredniego zawiadywania kursami pedagogicznymi, mianowany będzie osobny Inspektor-przewodniczący, który wyklądać ma język ruski lub cerkiewno-słowiański i pedagogikę, oraz kierować głównie praktycznymi zajęciami uczniów w klassach i w szkole wzorowej.

Art. 9. Inspektor-przewodniczący, wybierany być ma przez Naczelnika Dyrekcyi, z pomiędzy doświadczonych Nauczycieli ruskich, a zatwierdzany w tych obowiązkach przez Dyrektora Głównego Oświecenia Publicznego, za porozumieniem się z Dyrektorem Głównym Spraw Wewnętrznych i Duchownych.

Uwaga. W razie różności zdań co do wybranej osoby, Dyktor Główny Oświecenia Publicznego, przedstawia o tém do decyzji Namiestnika w Królestwie Polskim.

Art. 10. Inspektor-przewodniczący jest zupełnym gospodarzem i osobą odpowiedzialną za wszystkie gałęzie zakładu. W razie jego nieobecności lub choroby, zastępuje jego miejsce jeden z Nauczycieli umiejętności, z naznaczenia Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 11. W końcu roku szkolnego, Inspektor przedstawia Naczelnikowi właściwej Dyrekcyi Naukowej szczegółowe sprawozdanie o stanie kursów pedagogicznych, pod jego kierunkiem zostających.

Art. 12. Nauczyciela religii назнача Dyktor Główny Oświecenia Publicznego, po porozumieniu się z Dyrektorem Głównym Spraw Wewnętrznych i Duchownych, z pomiędzy księży wyznania greko-unickiego.

Art. 13. Oprócz Inspektora-przewodniczącego i Nauczyciela religii, przy kursach pedagogicznych ma być dwóch Nauczycieli etatowych, pomiędzy których rozdziela się wchodzące w skład kursu naukowego przedmioty, z wyjątkiem śpiewu cerkiewnego, którego uczyć będzie oddzielny Nauczyciel, oraz gimnastyki, wykład której поруча się przez Inspektora, osobie specjalnie obznajmionej z tym przedmiotem.

Ст. 14. Штатные учителя избираются инспектором из опытных русских наставников и, по представлению начальника дирекции, утверждаются в должности порядком, указанным в статье 9 и в примечании к ней.

Ст. 15. Для обучения воспитанников садоводству и огородничеству, инспектор нанимает опытного садовника.

Ст. 16. На вознаграждение врача за пользование воспитанников полагается по штату особая сумма.

ГЛАВА ТРЕТЬЯ.

Учебная часть.

Ст. 17. В педагогических курсах преподаются следующие предметы:

1) Закон Божий: катехизис, священная и церковная история и объяснение церковного богослужения.

2) Педагогика: основания общей дидактики и частная методика отдельных предметов, преподаваемых в начальных училищах.

3) Русский язык: объяснительное чтение, вывод грамматических правил практическим путем, устные и письменные упражнения в языке, преимущественно по предметам, близким к народному быту.

4) Церковно-славянский язык: чтение и письмо, ознакомление практическим путем с формами языка и с славянским числительным, чтение св. писания и богослужебных книг, с упражнениями в переводах с церковно-славянского на русский язык.

5) Математика: арифметические действия над целыми и дробными количествами, как отвлеченными, так и именованными; отношения и пропорции и основанные на них правила; решение задач преимущественно путем умственного счисления и на счетах. Сведения из геометрии, применительно к потребностям повседневного быта. Ознакомление на деле с употреблением простых земледельных орудий.

6) Объяснение главных явлений природы. Ознакомление с естественными произведениями края и с употреблением их в земледелии, ремеслах и промышленности. Общее обозрение частей света. Описание Российской Империи и Царства Польского в физическом, промышленном и административном отношении.

Art. 14. Nauczyciele etatowi, wybierani być mają przez Inspektora z pomiędzy doświadczonych w tym zawodzie rossyan; i na przedstawienie Naczelnika Dyrekcji, zatwierdzani będą w obowiązках, porządkiem wskazanym w art. 9 i w uwadze do niego.

Art. 15. Dla obznajomienia uczniów z ogrodnictwem, Inspektor najmować ma doświadczonego ogrodnika.

Art. 16. Na wynagrodzenie Lekarza, za kurację uczniów, przeznaczają się w etacie oddzielny fundusz.

ROZDZIAŁ TRZECI.

Część naukowa.

Art. 17. Na kursach pedagogicznych wykładane będą następujące przedmioty:

1. Nauka religii: katechizm, historia święta i cerkiewna, oraz wyjaśnienie obrzędów kościelnych.

2. Pedagogika: zasady ogólnej dydaktyki i szczególna metodologia oddzielnych przedmiotów, wykładanych w szkołach elementarnych.

3. Język ruski: czytanie z wyjaśnieniami, rozbiór prawideł grammatycznych sposobem praktycznym, wprawa ustna i ćwiczenia pisemne w tym języku, szczególnie w przedmiotach, dotyczących potrzeb codziennych miejscowej ludności.

4. Język cerkiewno-słowiański: czytanie i pisanie, obznajomienie praktyczne z formami języka i ze słowiańskimi liczbami, czytanie pisma świętego i ksiąg do odprawiania nabożeństwa używanych, oraz wprawa w tłumaczenie z języka cerkiewno-słowiańskiego na język ruski.

5. Matematyka: działania arytmetyczne z liczbami całkowitymi i z ułamkami, tak oderwanymi jak mianowanymi; stosunki i proporcje, oraz oparte na nich reguły; rozwiązywanie zagadnień szczególniej za pomocą rachunku pamięciowego i na szczotach. Wiadomości z geometryi zastosowane do potrzeb codziennego życia. Obznajomienie praktyczne z użyciem najprostszych narzędzi mierniczych.

6. Wyjaśnienie głównych zjawisk natury. Obznajomienie z płodami naturalnymi kraju i z użyciem ich w rolnictwie, w rzemiosłach i w przemyśle. Ogólny przegląd części świata. Opisanie Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego pod względem fizycznym, przemysłowym i administracyjnym.

7) Важнѣйшія эпохи всеобщей исторіи. Исторія Россіи и Польши, съ подробнымъ изложеніемъ исторіи церковной уни.

8) Числѣніе. Черченіе геометрическихъ фигуръ и тѣлъ съ моделей и натуры, съ примѣненіемъ къ ремесламъ и практической жизни.

9) Церковный уставъ и церковное пѣніе.

10) Гимнастика, и

11) Польскій языкъ, для желающихъ.

Примѣчаніе. Въ свободное отъ классныхъ занятій время, въ весенніе и лѣтніе мѣсяцы, воспитанники, подъ руководствомъ опытнаго садовника, упражняются въ садоводствѣ и огородничествѣ.

Ст. 18. Уроки въ педагогическихъ курсахъ полагаются часовые.

Ст. 19. Число уроковъ по каждому предмету и распредѣленіе ихъ по классамъ обозначаются въ особой таблицѣ при семъ приложенной, которая, оставаясь неизмѣнною относительно общаго числа уроковъ по каждому предмету, можетъ, по представленію начальника учебной дирекціи и съ утвержденія Правительственной Комисіи Народнаго Просвѣщенія, подлежать измѣненіямъ въ распредѣленіи числа уроковъ каждого предмета по классамъ.

Ст. 20. Ученіе продолжается въ теченіе цѣлаго года, за исключеніемъ воскресныхъ и праздничныхъ дней и вакацій, лѣтнихъ и зимнихъ, изъ коихъ на первыя назначается шесть недѣль, а на вторыя двѣ недѣли. Сверхъ того, ученіе прекращается на страстной и свѣтлой недѣлѣ пасхи.

Ст. 21. Число учащихся въ каждомъ курсѣ заведенія не должно быть болѣе 30.

Ст. 22. Педагогическіе курсы должны имѣть: 1) бібліотеку, состоящую изъ книгъ, какъ церковно-славянскихъ, такъ и спеціально-педагогическаго и общеобразовательнаго содержанія; 2) физическій кабинетъ; 3) необходимыя пособія по естественной исторіи; 4) достаточное количество географическихъ картъ и глобусовъ, чертежей, рисунковъ и моделей для рисованія; 5) гимнастическіе снаряды, и 6) ноты для церковнаго пѣнія.

Ст. 23. Завѣдываніе всѣми учебными пособиями, въ предѣлахъ статьи поименованными, поручается штатнымъ учителямъ педагогическихъ курсовъ.

7. Najważniejsze epoki historii powszechnej. Historia Rosyi i Polski ze szczegółowym wykładem historii unii cerkiewnej.

8. Kalligrafja. Ryśowanie figur geometrycznych i ciał z modeli i z natury, z zastosowaniem do rzemiosł i do życia praktycznego.

9. Ustawa cerkiewna i śpiew cerkiewny.

10. Gimnastyka, i

11. Język polski dla życzących.

Uwaga. W czasie wolnym od zajęć w klassach, w wiosennych letnich miesiącach, uczniowie, pod kierunkiem doświadczonego ogrodnika, zajmować się mają ogrodnictwem.

Art. 18. Lekcje na kursach pedagogicznych mają być jednogodzinne.

Art. 19. Liczba lekcji w każdym przedmiocie i rozkład ich na klasy, wskazane są w oddzielnym wykazie do niniejszego artykułu załączonym, który nie ulegając zmianie co do ogólnej liczby lekcji, przeznaczonych na każdy przedmiot, może jednak, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej i z zatwierdzenia Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, być zmieniany w rozkładzie liczby lekcji z każdego przedmiotu na klasy.

Art. 20. Wykład nauk odbywać się ma przez ciąg całego roku, z wyjątkiem dni niedzielnych i uroczystych, oraz wakacyj letnich i zimowych, z których na pierwsze przeznacza się sześć tygodni, a na drugie dwa tygodnie. Nadto, wykład nauk zawiesza się przez czas świąt Wielkanocnych od kwietniowej do przewodniej niedzieli.

Art. 21. Liczba uczniów na każdym kursie zakładu nie ma przechodzić trzydziestu.

Art. 22. Kursa pedagogiczne posiadać winny: 1) bibliotekę, składającą się z dzieł, tak cerkiewno-słowiańskich jak i specyalnie pedagogicznych, oraz w przedmiotach powszechnego wykształcenia; 2) gabinet fizyczny; 3) niezbędne pomoce przy wykładzie historii naturalnej; 4) dostateczną ilość mapp geograficznych i globusów, planów, rysunków i modeli do rysunku; 5) przyrządy do gimnastyki i 6) ноты do śpiewu cerkiewnego.

Art. 23. Zawiadywanie wszystkiemi pomocami naukowemi, w poprzedzającym artykule wymienionemi, powierzone być ma Nauczycielom etatowym-kursów pedagogicznych.

ГЛАВА ЧЕТВЕРТАЯ.

Учащиеся.

Ст. 24. Въ педагогическіе курсы принимаются молодые люди исключительно русскаго происхожденія и преимущественно греко-уніатскаго исповѣданія.

Ст. 25. Желающій поступить въ первый курсъ долженъ имѣть не менѣе 15 лѣтъ отъ роду и выдержать испытаніе въ объемѣ двухкласснаго начальнаго училища. Поступающій же во второй курсъ долженъ быть не моложе 16 лѣтъ и знать пройденное въ первомъ курсѣ.

Ст. 26. Поступающій въ курсы долженъ представить инспектору-руководителю слѣдующіе документы: а) свидѣтельство о своемъ возрастѣ и званіи; б) свидѣтельство ближайшаго мѣстнаго начальства о своемъ поведеніи, и в) свидѣтельство приходскаго священника о томъ, что онъ исполняетъ религіозныя обязанности. Всѣ эти документы могутъ быть писаны на простой бумагѣ. Медицинское освидѣтельствованіе поступающимъ въ курсы въ томъ, что имъ прилита оспа и что они не имѣютъ тѣлесныхъ недостатковъ или болѣзней, препятствующихъ исполненію учительскихъ обязанностей, дѣлается училищнымъ врачомъ.

Ст. 27. Общій пріемъ учениковъ бываетъ однажды въ году, предъ началомъ учебнаго курса; по училищное начальство, по особому уважительнымъ причинамъ, можетъ дозволить пріемъ въ первые два курса и въ теченіе учебнаго года, если, по предварительномъ испытаніи поступающаго, удостовѣрится, что онъ, по своимъ познаніямъ и развитію, можетъ слѣдовать за курсомъ того класса, въ который желаетъ поступить.

Ст. 28. Для воспитанниковъ педагогическихъ курсовъ не полагается ни плата за ученіе, ни форменная одежда.

Ст. 29. На казенныя стипендіи для бѣднѣйшихъ и способнѣйшихъ воспитанниковъ полагается по штату особая сумма. При опредѣленіи числа и размѣра стипендій, равно какъ и при назначеніи ихъ, Главный Директоръ Народнаго Просвѣщенія принимаетъ въ соображеніе ходатайство начальника учебной дирекціи, основанное на опредѣленіи педагогическаго совѣта.

Ст. 30. Ученникъ, не подающій надежды, что со временемъ могутъ быть хорошими учителями, увольняется изъ заведенія, по

ROZDZIAŁ CZWARTY.

Uczniowie.

Art. 24. Na kursa pedagogiczne przyjmowaną będzie młodzież wyłącznie pochodzenia ruskiego i głównie greko-unickiego wyznania.

Art. 25. Życzący postąpić na pierwszy kurs, winien mieć nie mniej jak 15 lat wieku i złożyć egzamen w zakresie dwuklassowej szkoły elementarnej. Wstępujący zaś na kurs drugi, winien być nie młodszy jak lat 16 i umieć to, co było wykładanem na kursie pierwszym.

Art. 26. Wstępujący na kursa, winien przedstawić Inspektorowi-przewodniczającemu następujące dowody: a) świadectwo co do wieku swego i pochodzenia, b) świadectwo najbliższej władzy miejscowej o swém sprawowaniu i c) świadectwo miejscowego proboszcza w tém, że spełnia obowiązki religijne. Wszystkie te dowody mogą być pisane na papierze zwyczajnym. Poświadczenie lekarskie, że wstępujący na kursa mają szczepioną ospę i nie podlegają wadom fizycznym, albo chorobom stanowiącym przeszkodę w pełnieniu obowiązków nauczycielskich, wydaje Lekarz zakładu.

Art. 27. Ogólny zapis uczniów odbywa się raz na rok, przed rozpoczęciem kursu nauk, jednakże zwierzchność szkolna z powodów na szczególną uwagę zasługujących, może dozwalać przyjęcia na pierwsze dwa kursa i w ciągu roku szkolnego, jeśli z uprzedniego egzaminu kandydata przekona się, że tenże, przy swych wiadomościach i rozwinięciu, może z korzyścią słuchać kursu nauk w tej klasie, do której wstąpić pragnie.

Art. 28. Dla uczniów kursów pedagogicznych, nie ustanawia się ani żadna opłata za naukę, ani ubranie przepisanej formy.

Art. 29. Na stypendya rządowe, dla najuboższych i najzdolniejszych uczniów, zamieszcza się w etacie oddzielny fundusz. Przy oznaczeniu liczby i wysokości stypendyów, również jak i przyznawaniu onych, Główny Dyrektor Oświecenia Publicznego mieć będzie na względzie wstawienie się Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, oparte na uchwałach Rady Pedagogicznej.

Art. 30. Uczniowie nie czyniący nadziei, że z czasem mogą być dobrymi Nauczycielami, uwalniani będą z zakładu na zasadzie

опредѣленію педагогическаго совѣта и съ разрѣшенія начальника учебной дирекціи.

Ст. 31. Дисциплинарныя взыскаія за проступки учениковъ могутъ быть слѣдующія: 1) выговоръ отъ инспектора; 2) наказаніе арестомъ не свыше 3-хъ сутокъ; 3) выговоръ въ присутствіи педагогическаго совѣта; 4) лишеніе на время или на всегда казенной стипендіи, и 5) исключеніе изъ заведенія. Два послѣднія наказанія опредѣляются педагогическимъ совѣтомъ и приводятся въ исполненіе не прежде, какъ послѣ утвержденія опредѣленія совѣта начальникомъ учебной дирекціи.

Ст. 32. Испытанія въ курсахъ полагаются двоякаго рода: переводныя и окончательныя. Первые производятся въ концѣ учебнаго года изъ всего, въ теченіе его пройденнаго, а вторыя, при выпускѣ воспитанниковъ, изъ всего пройденнаго въ теченіе трехъ лѣтъ. Послѣднія испытанія должны быть какъ теоретическія, такъ и практическія.

Ст. 33. Переводныя и окончательныя испытанія производятся въ присутствіи инспектора и двухъ учителей.

Ст. 34. Отмѣтки для опредѣленія степени познаній учениковъ устанавливаются особою инструкціею отъ Правительственной Комисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 35. Ученики отличные по поведенію и оказавшіе весьма удовлетворительныя успѣхи въ рускомъ языкѣ, въ исторіи Россіи и Польши и въ большей части другихъ учебныхъ предметовъ, награждаются книгами. Число наградъ для каждаго курса опредѣляется Правительственною Комисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 36. Ученики, окончившіе съ успѣхомъ полный курсъ ученія, получаютъ аттестатъ за подписью членовъ педагогическаго совѣта и съ приложеніемъ печати заведенія.

Ст. 37. Аттестатъ на званіе учителя выдается только получившимъ изъ всѣхъ предметовъ отмѣтки удовлетворительныя; оказавшіе же по крайней мѣрѣ въ половинѣ предметовъ, а въ томъ числѣ въ рускомъ языкѣ и въ исторіи Россіи и Польши, успѣхи весьма удовлетворительныя, получаютъ аттестатъ съ отличіемъ, и опредѣляются учителями въ училища городскія и въ двухклассныя сельскія.

Ст. 38. Неудостоенные аттестатовъ могутъ оставаться въ курсахъ еще одинъ годъ, и не теряютъ стипендіи въ такомъ только случаѣ, если причина неуспѣшности произошла отъ независимыхъ отъ нихъ обстоятельствъ и педагогическимъ совѣтомъ будетъ признана вполне уважительною; но если за тѣмъ, по истеченіи года,

уchwaly Rady Pedagogicznej i z decyzji Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 31. Kary dyscyplinarne za wykroczenia uczniów mogą być następujące: 1) nagana udzielona przez Inspektora; 2) areszt nie dłuższy nad trzy doby; 3) nagana w obec Rady Pedagogicznej; 4) pozbawienie na czas pewny lub na zawsze stypendyum rządowego; i 5) wydalenie z zakładu. Dwie ostatnie karyznaczane być mają przez Radę Pedagogiczną i nie pierwój wykonane być mogą, jak po zatwierdzeniu uchwaly Rady przez Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 32. Egzamina na kursach mają być dwояkiego rodzaju: przechodnie i ostateczne. Pierwsze odbywać się będą w końcu roku szkolnego, ze wszystkiego co w tym przeciągu czasu było wyłożonem, a drugie przy wyjściu uczniów z zakładu, z całego trzyletniego kursu nauk. Ostateczne egzamina winny być tak teoretyczne, jako też i praktyczne.

Art. 33. Egzamina przechodnie i ostateczne odbywać się mają w obec Inspektora i dwóch Nauczycieli.

Art. 34. Wyrazy dla oznaczania stopnia usposobienia uczniów, przepisze osobna Instrukcyja, mająca się wydać przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 35. Uczniowie wzorowego sprawowania i którzy okażą zupełnie zadawalniające postępy w języku ruskim, w historyi Rossyi i Polski i w większej części innych przedmiotów naukowych, otrzymają nagrody w książkach. Liczbę nagród dla każdego kursu, ustanowi Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Art. 36. Uczniowie, którzy ukończyli z pożytkiem pełny kurs nauk, otrzymają attestat za podpisem członków Rady Pedagogicznej i opatrzone pieczęcią zakładu.

Art. 37. Attestat na stopień Nauczyciela wydawany być ma tym tylko uczniom, którzy okazali postęp dostateczny we wszystkich przedmiotach. Ci zaś, którzy okazali postęp zupełnie zadawalniający przynajmniej z połowy przedmiotów, a w tej liczbie z języka ruskiego i z historyi Rossyi i Polski, otrzymają attestat z odznaczeniem się i nazywani będą na Nauczycieli do szkół miejskich i dwuklassowych wiejskich.

Art. 38. Nie otrzymujący attestatów, mogą pozostać na kursach jeszcze rok jeden i nie tracą stypendyów, w takim tylko razie, jeśli przyczyna niedostatecznego ich postępu wypływała z okoliczności od nich niezależnych i przez Radę Pedagogiczną uznana będzie za zasługującą w zupełności na uwzględnienie; lecz gdyby następnie po upły-

не выдержать испытанія, то вовсе увольняются изъ заведенія.

Ст. 33. Воспитанники, пользовавшіеся казенною стипендією во время пребыванія въ педагогическихъ курсахъ, обязаны прослужить въ должности начального учителя четыре года, по назначенію подлежащаго начальства, если не возвратятъ суммы, израсходованной на полученныя ими стипендіи.

ГЛАВА ПЯТАЯ.

Педагогическій Советъ.

Ст. 40. Для обсужденія вопросовъ, относящихся къ учебно-воспитательной и хозяйственной частямъ педагогическихъ курсовъ состоитъ при нихъ педагогическій советъ.

Ст. 41. Педагогическій советъ составляютъ, подъ председательствомъ инспектора-руководителя, законоучитель и штатные учителя. Обязанность секретари совета исполняетъ одинъ изъ учителей, по выбору совета.

Примѣчаніе. По предмету практическихъ занятій воспитанниковъ въ образцовомъ училищѣ, приглашается, по усмотрѣнію председателя, въ засѣданія совета учитель сего училища, а по вопросамъ, касающимся гигиены—училищный врачъ, которые, въ такомъ случаѣ, имѣютъ голосъ совѣщательный.

Ст. 42. Педагогическій советъ собирается, въ теченіе учебного времени, по крайней мѣрѣ одинъ разъ въ мѣсяцъ; во въ особыхъ случаяхъ, можетъ быть созываемъ председателемъ и чаще.

Ст. 43. Для рѣшенія въ советѣ по большинству голосовъ, и для дѣйствительности рѣшенія требуется присутствіе, кромѣ председателя, не менѣе двухъ членовъ совета. При равенствѣ голосовъ перевѣсъ даетъ голосъ председателя. Председатель, въ случаѣ несогласія съ мнѣніемъ педагогическаго совета, представляетъ о томъ начальнику учебной дирекціи, а если дѣло не терпитъ отлагательства и не превышаетъ власти, предоставленной совету, то распоряжается по собственному усмотрѣнію и немедленно доноситъ о своемъ распоряженіи начальнику дирекціи, представляя ему вмѣстѣ съ тѣмъ и журналъ педагогическаго совета.

Ст. 44. Обсужденію совета подлежатъ слѣдующіе предметы: 1) пріемъ учениковъ и переводъ ихъ изъ курса въ курсъ; 2) пріемы и способы руководства практическими занятіями учениковъ; 3) мѣ-

wie roku, nie złożyli egzaminu, wówczas ze wszystkiem z zakładu uwolnieni być mają.

Art. 33. Uczniowie, którzy mieli stypendyum rządowe podczas pobytu na kursach pedagogicznych, obowiązani są przesłużyć na posadzie Nauczyciela elementarnego cztery lata, podług przeznaczenia właściwej władzy, jeżeli nie zwrócą summy wydanej na pobrane przez nich stypendyum.

ROZDZIAŁ PIĄTY.

Rada Pedagogiczna.

Art. 40. Do roztrząsania kwestyj dotyczących części naukowowychowawczej i ekonomicznej kursów pedagogicznych, znajdować się ma przy nich Rada Pedagogiczna.

Art. 41. Radę Pedagogiczną składają, pod prezydencją Inspektora-przewodniczącego: Nauczyciel religii i Nauczyciele etatowi. Obowiązki Sekretarza Rady pełnić ma jeden z Nauczycieli, wybrany przez Radę.

Uwaga. W przedmiotach dotyczących praktycznych zajęć uczniów w szkole wzorowej, wzywany będzie według uznania Prezesa, na posiedzenia Rady, Nauczyciel tej szkoły, a w kwestjach odnoszących się do higieny—Lekarz szkolny, którzy w takim razie mają głos doradczy.

Art. 42. Rada Pedagogiczna w ciągu roku szkolnego zbierać się ma przynajmniej raz na miesiąc, lecz w szczególnych wypadkach może być i częściej przez Prezesa zwoływana.

Art. 43. Przedmioty decydowane będą w Radzie większością głosów, i aby decyzja była ważną, wymaganą być ma, oprócz Prezesa, obecność niemniej jak dwóch członków Rady. W razie równości zdań, głos Prezesa przeważa. Jeśli Prezes nie podzieli opinii Rady Pedagogicznej, przedstawia o tém Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej, a jeśli interes nie cierpi zwłoki i nie przechodzi atrybucyj służących Radzie, wtedy czyni rozporządzenie według własnego uznania i o takowem niezwłocznie donosi Naczelnikowi Dyrekcyi, przedstawiając mu zarazem protokół posiedzenia Rady Pedagogicznej.

Art. 44. Roztrząsaniu Rady podlegają następujące przedmioty: 1) Przyjmowanie uczniów i promocya ich z jednego do drugiego kursu. 2) Obranie metody i sposobów kierowania praktycznymi za-

ры въ улучшенію преимущественно учебно-воспитательной части заведенія; 4) избраніе учениковъ для удостоенія ихъ стипендіи изъ суммы, положенной на этотъ предметъ по штату, и предположенія о размѣрѣ стипендіи; 5) выдача аттестатовъ ученикамъ, съ успѣхомъ окончившимъ курсъ; 6) опредѣленіе наградъ книгами ученикамъ, отличившимся поведеніемъ и успѣхами; 7) избраніе секретаря совѣта; 8) выборъ книгъ для библіотеки и учебныхъ пособій; 9) выборъ учебныхъ руководствъ изъ числа одобренныхъ Правительственною Коммисією Народнаго Просвѣщенія; 10) разсмотрѣніе программъ преподаванія; 11) разсмотрѣніе росписаній еженедѣльных уроковъ по классамъ, составляемаго инспекторомъ къ началу учебнаго года; 12) составленіе правилъ о надзорѣ за воспитанниками внѣ учебнаго заведенія; 13) заключеніе условій на починку зданія и на поставку необходимыхъ для заведенія вещей; 14) разсмотрѣніе годичныхъ отчетовъ по всѣмъ частямъ заведенія, составляемыхъ инспекторомъ заведенія; 15) опредѣленіе дисциплинарныхъ взысканій съ учениковъ за проступки, за исключеніемъ изъ разговора отъ инспектора и ареста, предоставляемаго также инспектору; и 16) ежегодная повѣрка имущества заведенія.

Ст. 45. Заключенія педагогическаго совѣта по предметамъ, означеннымъ въ пунктахъ: 2, 7, 8 и 14 предъидущей статьи, представляются на утвержденіе начальника учебной дирекціи. Заключенія же по предметамъ, поименованнымъ въ пунктахъ: 3, 4, 9, 10, 12 и 16 представляются начальнику дирекціи для испрошенія разрѣшенія Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 46. Всѣ протоколы засѣданій совѣта представляются, въ копіяхъ, начальнику учебной дирекціи.

ГЛАВА ШЕСТАЯ.

Права и преимущества русскихъ педагогическихъ курсовъ.

Ст. 47. Педагогическіе курсы пользуются правами среднихъ учебныхъ заведеній.

Ст. 48. Педагогическіе курсы имѣютъ свою печать съ гербомъ Царства и съ надписью: „такихъ-то русскихъ педагогическихъ курсовъ.“

Ст. 49. Педагогическіе курсы свободны отъ употребленія гербовой бумаги и отъ уплаты штемпельныхъ пошлинъ по совершаемымъ отъ имени ихъ и въ пользу ихъ актамъ, и вообще по всѣмъ касающимся до нихъ дѣламъ.

жечіями учениовъ. 3) Обмыслианіе средствъ уlepszenia, szczególniej części naukowo-wychowawczej zakładu. 4) Wybór uczniów dla przyznania im stypendyum z funduszu na ten przedmiot w etacie oznaczonego i czynienie wniosków co do wysokości stypendyum. 5) Przyznawanie attestatów uczniom, którzy ukończyli kursa z pożytkiem. 6) Wyznaczanie nagród w książkach uczniom, odznaczającym się sprawowaniem i postępem w naukach. 7) Wybór Sekretarza Rady. 8) Wybór dzieł do biblioteki, oraz pomocy naukowych. 9) Wybór przewodników naukowych z liczby zaleconych przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego. 10) Roztrząsanie programów wykładu nauk. 11) Przeglądanie rozkładu tygodniowego lekcyj na klasy, ułożonego przez Inspektora z początkiem roku szkolnego. 12) Ułożenie przepisów co do nadzoru nad uczniami po za obrębem zakładu. 13) Zawieranie umów na reparacyę gmachu i na dostawę przedmiotów dla zakładu koniecznien potrzebnych. 14) Roztrząsanie sporządzanych przez Inspektora sprawozdań rocznych o wszystkich gałęziach zakładu. 15) Postanowienie kar dyscyplinarnych na uczniów za wykroczenia, oprócz nagany i kary aresztu, Inspektorowi pozostawionych i 16) Coroczne sprawdzanie inwentarza zakładu.

Art. 45. Uchwały Rady Pedagogicznej w przedmiotach oznaczonych w punktach: 2, 7, 8 i 14, artykułu poprzedzającego, mają być przedstawiane do zatwierdzenia Naczelnika Dyrekcyi Naukowej. Uchwały zaś co do przedmiotów wymienionych w punktach: 3, 4, 9, 10, 12 i 16 winny być przedstawiane Naczelnikowi Dyrekcyi, dla wyjednania decyzji Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego.

Art. 46. Wszystkie protokoły posiedzeń Rady mają być przedstawiane w kopii Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej.

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

Prawa i prerogatywy kursów pedagogicznych ruskich.

Art. 47. Kursa pedagogiczne używać będą praw służących średnim zakładom naukowym.

Art. 48. Kursa pedagogiczne mieć będą pieczęć swoją z herbem Królestwa i z napisem „takich to kursów Pedagogicznych Ruskich“.

Art. 49. Kursa pedagogiczne wolne są od używania papieru stemplowego i od opłat stemplowych, przy sporządzaniu w ich imieniu i na ich rzecz aktów, i w ogólności we wszystkich czynnościach ich dotyczących.

Ст. 50. Посылаемые под печатью сего заведения официальные бумаги и посылки принимаются на почту на основании общих установленных по сему предмету для казенных пакетов правил.

Ст. 51. Здания учебного ведомства, занимаемые педагогическими курсами, в отношении к освобождению их от квартирной повинности, как денежной, так и натуральной, а равно и от других податей, подчиняются существующим по сему предмету в Царствѣ Польскомъ постановленіямъ относительно всѣхъ вообще казенныхъ зданій.

Ст. 52. Инспекторъ-руководитель, законоучитель, штатные учителя и учитель образцоваго начального училища, в отношении къ эмеритурѣ, пользуются правами, предоставленными лицамъ, служащимъ по учебной части въ Царствѣ.

Ст. 53. Ученики педагогическихъ курсовъ, во время нахождения ихъ въ заведеніи, освобождаются отъ рекрутской повинности. Этимъ же правомъ, въ течение одного года по выѣздѣ изъ заведенія, пользуются воспитанники, окончившіе курсъ съ аттестатами, хотя бы они еще и не состояли въ учебной службѣ.

ГЛАВА СЕДЬМАЯ.

Образцовое начальное училище при русскихъ педагогическихъ курсахъ.

Ст. 54. Для практическихъ упражненій учениковъ педагогическихъ курсовъ въ приемахъ и способахъ преподаванія, при каждомъ изъ сихъ заведеній состоитъ образцовое начальное училище.

Ст. 55. Образцовое начальное училище имѣетъ своего особаго учителя, и какъ въ учебномъ, такъ и въ хозяйственномъ отношеніи, находится подъ непосредственнымъ заведываніемъ инспектора педагогическихъ курсовъ.

Ст. 56. Образцовое начальное училище, служа исключительно цѣлямъ педагогическихъ курсовъ, и получая содержаніе отъ казны, не состоитъ въ вѣдѣніи общественнаго городского или сельскаго управления.

Ст. 57. Настоящій уставъ долженъ быть внесенъ въ Дневникъ Законовъ. Всѣ несогласныя съ симъ уставомъ постановленія и распоряженія отмѣняются.

Министръ Статсъ-Секретарь, (подписалъ) В. Платоновъ.

Art. 50. Przesyłane pod pieczęcią tego zakładu urzędowe ekspedycje i posyłki, mają być przyjmowane na pocztę, na zasadzie ogólnych przepisów, ustanowionych w tym przedmiocie dla ekspedycji rządowych.

Art. 51. Gmachy do władzy Edukacyjnej należące, zajmowane przez kursa pedagogiczne, pod względem uwolnienia ich od powinności kwaterunkowej, tak w pieniądzu jak i w naturze, również i od innych podatków, podlegają istniejącym w tej mierze w Królestwie Polskiem postanowieniom co do wszystkich w ogóle gmachów rządowych.

Art. 52. Inspektor-przewodniczący, Nauczyciel religii, Nauczyciele etatowi i Nauczyciel wzorowej szkoły elementarnej, pod względem emerytury, korzystają z praw zapewnionych osobom służącym po części naukowej w Królestwie.

Art. 53. Uczniowie kursów pedagogicznych, przez czas pobytu swego w tym zakładzie, wolni są od poboru do wojska. Taką prerogatywą służy w ciągu roku jednego po wyjściu z zakładu, uczniom, którzy ukończyli kurs nauk z atestatem, chociażby oni jeszcze do służby naukowej nie weszli.

ROZDZIAŁ SIÓDMY.

Szkoła elementarna wzorowa przy kursach pedagogicznych ruskich.

Art. 54. Dla praktycznego udoskonalenia uczniów kursów pedagogicznych w metodach i sposobach wykładu nauk, przy każdym z tych zakładów, ma być szkoła elementarna wzorowa.

Art. 55. Szkoła elementarna wzorowa mieć będzie swego oddzielnego Nauczyciela i tak pod względem naukowym, jak i ekonomicznym zostawać ma w bezpośredniem zawiadywaniu Inspektora kursów pedagogicznych.

Art. 56. Szkoła elementarna wzorowa przeznaczoną będąc wyłącznie dla celów kursów pedagogicznych, i otrzymując uposażenie ze skarbu, nie zależy od miejskiego lub wiejskiego zarządu gminnego.

Art. 57. Ustawa niniejsza ma być wniesioną do Dziennika Praw. Wszystkie niezgodne z tą Ustawą postanowienia i rozporządzenia uchylają się.

Minister Sekretarz Stanu, (podpisano) W. Płatow.

Zgodno z oryginałem:

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) Rogoziński.

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, Wosiński.

Dyrektor Kancellaryi, Wł. Holewiński.

Dzień ogłoszenia, dnia 8 (20) Maja 1866 roku.

На подлинномъ собственною Его Императорскаго Величества рукою написано:

„Быть по сему.“

въ С.-Петербургѣ, 5 (17) Января 1866 г.

ШТАТЪ

РУССКИХЪ ПЕДАГОГИЧЕСКИХЪ КУРСОВЪ И ОБРАЗЦОВАГО ПРИ НИХЪ НАЧАЛЬНАГО УЧИЛИЩА.

№		Число лицъ	Жалованье и урочное вознаграждение		Классы должностей	Эмеритальныя права
			Одно-му	Всѣмъ		
			Р у б л е й			
1	Инспектору-руководителю, преподающему русскій или церковно - славянскій языкъ и педагогику (при казенной квартирѣ)	1	1,500	1,500	VII	по учебной службѣ.
2	Законоучителю греко-уніатскаго исповѣданія	1	700	700	VIII	
3	Штатнымъ учителямъ	2	1,200	2,400		
4	Учителю церковнаго пѣнія	1	500	500		
5	На наемъ садовника	—	200	200	X	
6	На уроки гимнастики	—	—	250		
7	На стипендіи	—	—	3,500		
8	На учебныя пособия и награды ученикамъ	—	—	250	XII	по учебной службѣ
9	Учителю образцоваго училища, (при казенной квартирѣ)	1	500	500		
10	На вознагражденіе врача.	—	—	200		

Na oryginale Własną Jego CESARSKO-KRÓLEWSKIĘJ MOŚCI ręką napisano:

„Ma być podług tego.“

w Petersburgu
d. 5/11 Stycznia 1866 r.

przez CESARZA i KRÓLA,
Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Płatonow.

ЕТАТ

KURSÓW PEDAGOGICZNYCH RUSKICH I ZNAJDUJĄCĘJ SIĘ PRZY NICH WZOROWEJ SZKOŁY ELEMENTARNEJ.

№		Liczba osób	Płaca i wynagrodzenie za lekcyę.		Klasa urzędu	Prawo do emerytury
			Jednemu	Wszystkim		
			Rubli srebrem.			
1	Inspektorowi-przewodniczącemu wykładającemu język ruski lub cerkiewno-słowiański i pedagogikę (obok mieszkania rządowego)	1	1,500	1,500	VII	zapewnione służbie naukowej.
2	Nauczycielowi religii wyznania greko-unickiego	1	700	700	VIII	
3	Nauczycielom etatowym	2	1,200	2,400		
4	Nauczycielowi śpiewu cerkiewnego	1	500	500	X	
5	Na najem ogrodnika	—	200	200		
6	Na lekcyę gimnastyki	—	—	250		
7	Na stypendya	—	—	3,500		
8	Na pomoce naukowe i nagrody dla uczniów	—	—	250		
9	Nauczycielowi szkoły wzorowej (obok mieszkania rządowego)	1	500	500	XII	zapewnione służbie naukowej.
10	Na wynagrodzenie Lekarza	—	—	200		

№		Число лицъ	Жалованье и урочное вознаграждение		Классы должностей	Эмериталь- ныя права
			Одно- му	Всѣмъ		
			Р у б л е й			
11	На канцелярскіе припасы и на наемъ писца . . .	—	—	250		
12	На наемъ прислуги, на отопленіе, освѣщеніе и чистоту зданія педагогическихъ курсовъ и начальнаго образцоваго училища.	—	—	450		
Итого . . .		—	—	10,700	—	

Примѣчаніе. На первоначальное устройство педагогическихъ курсовъ одновременно полагается по 1000 рублей на каждое заведеніе.

№		Liczba osób	Płaca i wynagrodzenie za lekcye.		Klasa urzędu	Prawo do emerytury
			Jednemu	Wszystkim		
			Rubli srebrem.			
11	Na materyały kancelaryjne i na najem kopiisty .	—	—	250		
12	Na najem posługi, na opał, światło i utrzymanie w porządku gmachu kursów pedagogicznych i wzorowej szkoły elementarnej.	—	—	450		
Wogóle . . .		—	—	10,700	—	

Uwaga. Na pierwotne urządzenie kursów pedagogicznych przeznaczają się jednorazowo po rs. 1,000 na każdy zakład.

Приложение къ ст. 19-й.

Таблица числа недѣльных уроковъ въ педагогическихъ курсахъ.

№	Предметы	К у р с ы			Вмѣстѣ.
		I	II	III	
1	Законъ Божій греко-униатскаго исповѣданія	5	4	3	12
2	Педагогика	—	2	2	4
3	Русскій языкъ	6	4	2	12
4	Церковно-славянскій языкъ	3	3	3	9
5	Математика	5	4	2	11
6	Познанія естественныя и географическія	3	3	—	6
7	Исторія	2	2	2	6
8	Чистописание и черченіе	4	3	2	9
Всего		28	25	16	69

Примѣчаніе 1. Сверхъ того, на уроки ибнія для всѣхъ трехъ курсовъ полагается еженедѣльно 12 часовъ; для гимнастики 9 часовъ, а для практическихъ занятій учениковъ по огородничеству и садоводству, садовникъ обязанъ въ весенне и лѣтніе мѣсяцы бывать ежедневно въ послѣ-обѣденное время.

Примѣчаніе 2. Для желающихъ преподается польскій языкъ въ послѣ-обѣденное время, полагая по 4 урока въ недѣлю на всѣ три курса вмѣстѣ.

Annex do art. 19.

Wykaz liczby lekcij tygodniowych na kursach pedagogicznych.

№	Przedmioty.	K u r s a			Razem.
		I	II	III	
1	Nauka religii wyznania greko-unickiego	5	4	3	12
2	Pedagogika	—	2	2	4
3	Język ruski	6	4	2	12
4	Język cerkiewno-słowiański	3	3	3	9
5	Matematyka	5	4	2	11
6	Wiadomości z nauk przyrodzonych i z geografii	3	3	—	6
7	Historja	2	2	2	6
8	Kalligrafia i rysunki	4	3	2	9
Razem		28	25	16	69

Uwaga 1. Nadto, na lekcye śpiewu dla wszystkich trzech kursów, przeznacza się po 12 godzin na tydzień; na gimnastykę 9 godzin, a na praktyczne zajęcia uczniów ogrodnictwem, ogrodnik obowiązany jest w miesiącach wiosennych i letnich przychodzić codziennie do zakładu w czasie poobiednim.

Uwaga 2. Dla życzących wykładanym być ma język polski w czasie poobiednim, licząc po cztery lekcye na tydzień dla wszystkich trzech kursów razem.

Zgodno z oryginałem:

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) Rogoziński.

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący

w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, Wosiński.

Dyrektor Kancellaryi, Wł. Holewiński.

Dzień ogłoszenia, dnia 8 (20) Maja 1866 r.

На подлинномъ собственною Его Императорскаго Величества
рукою написано:

„Быть по сему.“

въ С.-Петербургѣ,
5 (17) Января 1866 г.

УСТАВЪ

Педагогическихъ курсовъ для литовскаго населенія
въ Царствѣ Польскомъ.

ГЛАВА ПЕРВАЯ

Общия положенія.

Ст. 1. Для образованія учителей начальныхъ училищъ для литовскаго населенія, учреждаются, по мѣрѣ потребности, въ мѣстностяхъ, въ которыхъ преобладаетъ литовское сельское населеніе, педагогическіе курсы, которые суть заведенія открытыя.

Примѣчаніе. До устройства среди сельскаго населенія помѣщений для педагогическихъ курсовъ, курсы эти могутъ быть временно открыты и въ городахъ или мѣстечкахъ, въ которыхъ нѣтъ среднихъ учебныхъ заведеній.

Ст. 2. При педагогическихъ курсахъ полагаются, для практическаго упражненія воспитанниковъ, образцовыя начальныя училища.

Ст. 3. По мѣрѣ возможности, при педагогическихъ курсахъ устраиваются сады, для приученія воспитанниковъ къ садоводству и огородничеству.

Ст. 4. Въ педагогическихъ курсахъ ученіе продолжается три года. Въ первые два года ученіе въ нихъ должно быть по преимуществу теоретическое, а въ послѣднемъ году по преимуществу практическое.

Ст. 5. Педагогическіе курсы, съ разрѣшенія Совѣта Управленія Царства, учреждаются Правительственною Коммисією На-

Na oryginalne Własną Jego CESARSKO - KRÓLEWSKIEJ MOŚCI
ręką napisano:

„Ma być podług tego“.

w Petersburgu
dnia 5 (17) Stycznia 1866 roku.

przez CESARZA i KRÓLA,
Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Platonow.

U S T A W A

Kursów pedagogicznych dla ludności litewskiej
w Królestwie Polskiem.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Ogólne przepisy.

Art. 1. W celu usposobienia Nauczycieli szkół elementarnych dla ludności litewskiej, urządzone być mają w miarę potrzeby, w miejscach, gdzie przeważa wiejska litewska ludność, kursa pedagogiczne, które są zakładami dla uczniów przychodnich.

Uwaga. Zanim urządzone zostaną wśród ludności wiejskiej pomieszczenia dla kursów pedagogicznych, kursa te mogą być czasowo otwierane i w miastach lub miasteczkach, w których nie ma średnich zakładów naukowych.

Art. 2. Przy kursach pedagogicznych, urządzone być mają dla praktycznych zajęć uczniów wzorowe szkoły elementarne.

Art. 3. W miarę możności, przy kursach pedagogicznych urządzone będą ogrody w celu obznajomienia uczniów z ogrodnictwem.

Art. 4. Na kursach pedagogicznych wykład nauk trwa lat trzy. W pierwszych dwóch latach, wykład ma być głównie teoretyczny, a w ostatnim roku głównie praktyczny.

Art. 5. Kursa pedagogiczne, z decyzji Rady Administracyjnej Królestwa, urządzone być mają przez Kommissyę Rządową Oświecenia

роднаго Просвѣщенія, и состоятъ въ вѣдѣніи начальника подлежащей учебной дирекціи.

Ст. 6. Курсы эти и состоящія при нихъ учрежденія содержатся на счетъ казны Царства.

ГЛАВА ВТОРАЯ.

Должностныя лица.

Ст. 7. Для непосредственнаго заведыванія педагогическими курсами, назначается особый инспекторъ-руководитель, на котораго возлагается преподаваніе русскаго языка и педагогики, а также главное руководство воспитанниковъ при ихъ практическихъ занятияхъ въ классахъ и въ образцовомъ училищѣ.

Ст. 8. Инспекторъ-руководитель избирается начальникомъ учебной дирекціи изъ опытныхъ русскихъ наставниковъ и утверждается въ должности Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 9. Инспекторъ-руководитель есть полный хозяинъ и отвѣтственное лицо по всѣмъ частямъ заведенія. Въ случаѣ его отсутствія или болѣзни, мѣсто его заступаетъ одинъ изъ учителей наукъ или языковъ, по назначенію начальника учебной дирекціи.

Ст. 10. Въ концѣ учебнаго года инспекторъ представляетъ начальнику подлежащей учебной дирекціи подробный отчетъ о состояніи подвѣдомственныхъ ему педагогическихъ курсовъ.

Ст. 11. Законоучитель назначается Главнымъ Директоромъ Народнаго Просвѣщенія, по соглашенію съ Главнымъ Директоромъ Внутреннихъ и Духовныхъ дѣлъ, изъ лицъ свѣтскаго духовенства римско-католическаго исповѣданія и литовскаго происхожденія.

Ст. 12. Кромѣ инспектора-руководителя и законоучителя, при педагогическихъ курсахъ состоятъ два штатныхъ учителя, между которыми распределяются предметы, входящіе въ составъ учебнаго курса, исключая музыки и церковнаго пѣнія, которымъ обучаетъ особый учитель, и гимнастики, обученіе которой поручается инспекторомъ лицу, специально знакомому съ этимъ предметомъ.

Ст. 13. Штатные учителя избираются инспекторомъ изъ лицъ русскаго или литовскаго происхожденія, и, по представленію начальника учебной дирекціи, утверждаются въ должности Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 14. Для обученія воспитанниковъ садоводству и огородничеству, инспекторъ нанимаетъ опытнаго садовника.

Publicznego i zostawać pod zawiadywaniem właściwego Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 6. Kursa te i istniejące przy nich zakłady, utrzymywane będą kosztem skarbu Królestwa.

ROZDZIAŁ DRUGI.

Osoby należące do składu kursów pedagogicznych.

Art. 7. Do bezpośredniego zawiadywania kursami pedagogicznymi, mianowany być ma osobny Inspektor-przewodniczący, który obowiązany jest wyklądać język ruski i pedagogikę, oraz kierować głównie praktycznemi zajęciami uczniów w klassach i w szkole wzorowej.

Art. 8. Inspektor-przewodniczący wybierany być ma przez Naczelnika Dyrekcyi Naukowej, z pomiędzy doświadczonych ruskich Nauczycieli i zatwierdzany w tych obowiązkach przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 9. Inspektor-przewodniczący jest zupełnym gospodarzem i osobą odpowiedzialną, za wszystkie gałęzie zakładu. W razie jego nieobecności lub choroby, zastępuje jego miejsce jeden z Nauczycieli umiejętności lub języków z naznaczenia Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 10. W końcu roku szkolnego, Inspektor przedstawia Naczelnikowi właściwej Dyrekcyi Naukowej, szczegółowe sprawozdanie o stanie kursów pedagogicznych pod jego kierunkiem zostających.

Art. 11. Nauczyciela religii naznacza Dyrektor Główny Oświecenia Publicznego, za porozumieniem się z Dyrektorem Głównym Spraw Wewnętrznych i Duchownych, z pomiędzy osób duchowieństwa świeckiego wyznania rzymsko-katolickiego i pochodzenia litewskiego.

Art. 12. Oprócz Inspektora-przewodniczącego i Nauczyciela religii, przy kursach pedagogicznych ma być dwóch Nauczycieli etatowych, pomiędzy których rozdzielają się wchodzące do składu kursu nauk przedmioty, z wyjątkiem muzyki i śpiewu kościelnego, których uczyć ma osobny Nauczyciel, oraz gimnastyki, której wykład poruczy Inspektor osobie specjalnie z tym przedmiotem obeznanęj.

Art. 13. Nauczyciele etatowi, wybierani być mają przez Inspektora z pomiędzy osób pochodzenia ruskiego albo litewskiego i na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej zatwierdzani w obowiązkach, przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 14. Dla usposobienia uczniów w ogrodnictwie, Inspektor najmować ma doświadczonego ogrodnika.

Ст. 15. На вознаграждение врача за пользование воспитанников полагается по штату особая сумма.

ГЛАВА ТРЕТЬЯ.

Учебная часть.

Ст. 16. Въ педагогическихъ курсахъ преподаются слѣдующіе предметы:

- 1) Законъ Божій: катехизисъ, священная и церковная исторія и объясненіе церковнаго богослуженія.
- 2) Педагогика: основанія общей дидактики и частная методика отдѣльныхъ предметовъ, преподаваемыхъ въ начальныхъ училищахъ.
- 3) Русскій языкъ: объяснительное чтеніе, выводъ грамматическихъ правилъ практическимъ путемъ, устные и письменныя упражненія въ языкѣ, преимущественно по предметамъ, близкимъ къ народному быту.
- 4) Литовскій языкъ: чтеніе и письмо, ознакомленіе практическимъ путемъ съ грамматическими правилами и упражненія въ этомъ языкѣ, устные и письменныя.
- 5) Математика: ариметическія дѣйствія надъ цѣлыми и дробными количествами, какъ отвлеченными, такъ и именованными; отношенія и пропорціи и основанныя на нихъ правила; рѣшеніе задачъ преимущественно путемъ умственнаго исчисленія и на счетахъ. Свѣдѣнія изъ геометріи, примѣнительно къ потребностямъ повседневнаго быта. Ознакомленіе на дѣлѣ съ употребленіемъ простѣйшихъ землемѣрныхъ орудій.
- 6) Объясненіе главныхъ явленій природы. Ознакомленіе съ естественными произведеніями края и съ употребленіемъ ихъ въ земледѣліи, ремеслахъ и промышленности. Общее обзорѣніе частей свѣта. Описаніе Россійской Имперіи и Царства Польскаго въ физическомъ, промышленномъ и административномъ отношеніяхъ.
- 7) Важнѣйшія эпохи всеобщей исторіи и болѣе пространное изложеніе исторіи Россіи и Польши.
- 8) Польскій языкъ: чтеніе и письмо и упражненія въ переводахъ съ польскаго на литовскій языкъ и съ литовскаго на польскій.
- 9) Чистописаніе: Черченіе геометрическихъ фигуръ и тѣлъ съ моделей и натуры, съ примѣненіемъ къ ремесламъ и практической жизни.
- 10) Музыка и церковное пѣніе, и

Art. 15. Na wynagrodzenie Lekarza za kurację uczniów, przeznaczony jest w etacie oddzielny fundusz.

ROZDZIAŁ TRZECI.

Część naukowa.

Art. 16. Na kursach pedagogicznych wykładane będą następujące przedmioty:

1. Nauka religii: katechizm, historia święta i kościelna, oraz wyjaśnienie obrzędów kościelnych.
2. Pedagogika i zasady ogólnej dydaktyki i szczegółowa metodyka oddzielnych przedmiotów wykładanych w szkołach elementarnych.
3. Język ruski: czytanie z wyjaśnieniami, rozbiór prawideł grammatycznych sposobem praktycznym, wprawa ustna i ćwiczenia piśmienne w języku, szczególnie w przedmiotach dotyczących potrzeb codziennych miejscowej ludności.
4. Język litewski: czytanie i pisanie, obznajomienie praktyczne z prawidłami grammatycznymi i ćwiczenia w tym języku ustne i piśmienne.
5. Matematyka: działania arytmetyczne z liczbami całkowitemi i ułomkami oderwanymi i mianowanymi, stosunki i proporcye, oraz oparte na nich reguły; rozwiązywanie zagadnień szczególnie za pomocą rachunku pamięciowego i na szczeotach. Wiadomości z geometryi zastosowane do potrzeb codziennego życia. Obznajomienie praktyczne z użyciem najprostszyc narzędzi miernicznych.
6. Wyjaśnienie głównych zjawisk natury. Obznajomienie z płodami naturalnemi kraju i z użyciem ich w rolnictwie, w rzemiosłach i w przemyśle. Ogólne obznajomienie się z częściami świata. Opisanie Cesarstwa Rossyjskiego i Królestwa Polskiego pod względem fizycznym, przemysłowym i administracyjnym.
7. Najważniejsze epoki historyi powszechnej i obszerniejszy wykład historyi Rossyi i Polski.
8. Język polski: czytanie i pisanie, oraz wprawa w przekładach z języka polskiego na litewski i z litewskiego na polski.
9. Kalligrafia: rysowanie figur geometrycznych i ciał z modeli i z natury z zastosowaniem do rzemiosł i życia praktycznego.
10. Muzyka i śpiew kościelny, i

11) Гимнастика.

Примѣчаніе. Въ свободное отъ классныхъ занятій время, въ весенніе и лѣтніе мѣсяцы, воспитанники, подъ руководствомъ опытнаго садовника, упражняются въ садоводствѣ и огородничествѣ.

Ст. 17. Преподаваніе въ педагогическихъ курсахъ производится какъ на литовскомъ, такъ и на русскомъ языкѣ.

Ст. 18. Уроки въ педагогическихъ курсахъ полагаются часовые.

Ст. 19. Число уроковъ по каждому предмету и распредѣленіе ихъ по классамъ обозначаются въ особой таблицѣ, къ сей статьѣ приложенной, которая, оставаясь неизмѣнною относительно общаго числа уроковъ по каждому предмету, можетъ, по представленію начальника учебной дирекціи и съ утвержденія Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія, подлежать измѣненіямъ въ распредѣленіи числа уроковъ каждаго предмета по классамъ.

Ст. 20. Ученіе продолжается въ теченіе цѣлаго года, за исключеніемъ воскресныхъ и праздничныхъ дней и вакацій, лѣтнихъ и зимнихъ, изъ коихъ на первыя назначается шесть недѣль, а на вторыя двѣ недѣли. Сверхъ того, ученіе прекращается на страстной и свѣтлой недѣлѣ пасхи.

Ст. 21. Число учащихся въ каждомъ курсѣ заведенія не должно быть болѣе 30.

Ст. 22. Педагогическіе курсы должны имѣть: 1) библіотеку, состоящую изъ книгъ, какъ специально-педагогическаго, такъ и общеобразовательнаго содержанія; 2) физическій кабинетъ; 3) необходимыя пособія по естественной исторіи; 4) достаточное количество географическихъ картъ и глобусовъ, чертежей, рисунковъ и моделей для рисованія; 5) гимнастическіе снаряды, и 6) музыкальные инструменты и ноты.

Ст. 23. Завѣдываніе всѣми учебными пособіями, въ предѣлахъ статьи помѣнованными, поручается штатнымъ учителямъ педагогическихъ курсовъ.

ГЛАВА ЧЕТВЕРТАЯ.

Учащіеся.

Ст. 24. Въ педагогическіе курсы принимаются молодые люди исключительно литовскаго происхожденія.

11. Gimnastyka.

Uwaga. W czasie wolnym od zajęć w klassach, w wiosennych i letnich miesiącach, uczniowie pod kierunkiem doświadczonego ogrodnika, uczyć się mają ogrodnictwa.

Art. 17. Wykład nauk na kursach pedagogicznych odbywać się będzie tak w litewskim, jako też i w ruskim języku.

Art. 18. Lekcje na kursach pedagogicznych mają być jednogodzinne.

Art. 19. Liczbę lekcji, w każdym przedmiocie i rozkład ich na klasy, wskazane są w oddzielnym wykazie do niniejszego artykułu załączonym, który nie ulegając zmianie co do ogólnej liczby lekcji w każdym przedmiocie, może jednak, na przedstawienie Naczelnika Dyrekcyi Naukowej i z zatwierdzenia Kommissyi Rządowej Oświecenia Publicznego, być zmienianym pod względem rozkładu liczby lekcji z każdego przedmiotu na klasy.

Art. 20. Wykład odbywać się ma przez ciąg całego roku, z wyjątkiem dni niedzielnych i uroczystych oraz wakacyj letnich i zimowych, z których na pierwsze przeznaczają się sześć tygodni, a na drugie dwa tygodnie. Nadto, wykład nauk zawiesza się przez czas świąt Wielkanocnych od kwietniowej do przewodniej niedzieli.

Art. 21. Liczba uczniów, w każdym kursie nie ma przechodzić 30.

Art. 22. Kursa pedagogiczne posiadać winny: 1) bibliotekę składającą się tak z dzieł treści specjalnie pedagogicznej, jako też w przedmiotach powszechnego wykształcenia; 2) gabinet fizyczny; 3) niezbędne pomoce przy wykładzie historyi naturalnej; 4) dostateczną ilość map geograficznych i globusów, planów, rysunków i modeli do rysunku; 5) przyrządy do gimnastyki i 6) instrumenta muzyczne i nuty.

Art. 23. Zawiadywanie wszystkimi pomocami naukowymi, w poprzedzającym artykule wymienionymi, poruczonem być ma Nauczycielom etatowym kursów pedagogicznych.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

Uczniowie.

Art. 24. Na kursa pedagogiczne przyjmowaną będzie młodzież wyłącznie pochodzenia litewskiego.

Ст. 25. Желаящий поступить въ первый курсъ долженъ имѣть не менѣе 15 лѣтъ отъ роду и выдержать испытаніе въ объемѣ двухкласснаго начальнаго училища. Поступающій же во второй курсъ долженъ быть не моложе 16 лѣтъ, и знать пройденное въ первомъ курсѣ.

Ст. 26. Поступающій въ курсы долженъ представить инспектору руководителю слѣдующіе документы: а) свидѣтельство о своемъ возрастѣ и званіи, б) свидѣтельство ближайшаго мѣстнаго начальства о своемъ поведеніи, и в) свидѣтельство приходскаго священника о томъ, что онъ исполняетъ религіозныя обязанности. Всѣ эти документы могутъ быть писаны на простой бумагѣ. Медицинское освѣдѣтельство поступающихъ въ курсы въ томъ, что имъ привита оспа и что они не имѣютъ тѣлесныхъ недостатковъ или болѣзней, препятствующихъ исполненію учительскихъ обязанностей, дѣлается училищнымъ врачомъ.

Ст. 27. Общій пріемъ учениковъ бываетъ однажды въ году, предъ началомъ учебнаго курса; но училищное начальство, по особо уважительнымъ причинамъ, можетъ дозволить пріемъ въ первые два курса и въ теченіе учебнаго года, если, по предварительномъ испытаніи поступающаго, удостовѣрится, что онъ, по своимъ познаніямъ и развитію, можетъ слѣдовать за курсомъ того класса, въ который желаетъ поступить.

Ст. 28. Для воспитанниковъ педагогическихъ курсовъ не полагается ни плата за ученіе, ни форменная одежда.

Ст. 29. На казенныя стипендіи для бѣднѣйшихъ и способнѣйшихъ воспитанниковъ полагается по штату особая сумма. При опредѣленіи числа и размѣра стипендій, равно какъ и при назначеніи ихъ, Главный Директоръ Народнаго Просвѣщенія принимаетъ въ соображеніе ходатайство начальника учебной дирекціи, основанное на опредѣленіи педагогическаго совѣта.

Ст. 30. Ученики, не подающіе надежды, что со временемъ могутъ быть хорошими учителями, увольняются изъ заведенія, по опредѣленію педагогическаго совѣта и съ разрѣшенія начальника учебной дирекціи.

Ст. 31. Дисциплинарныя взысканія за проступки учениковъ могутъ быть слѣдующія: 1) выговоръ отъ инспектора; 2) наказаніе арестомъ не выше трехъ сутокъ; 3) выговоръ въ присутствіи педагогическаго совѣта; 4) лишеніе, на время или на всегда, казенной стипендіи, и 5) исключеніе изъ заведенія. Два послѣднія наказанія опредѣляются педагогическимъ совѣтомъ и приводятся въ исполненіе не прежде, какъ послѣ утвержденія опредѣленія совѣта начальникомъ учебной дирекціи.

Art. 25. Życzący postąpić na pierwszy kurs, winien mieć nie mniej jak 15 lat wieku i złożyć egzamen w zakresie dwu klasowej szkoły elementarnej. Wstępujący zaś na drugi kurs, winien być nie młodszym jak lat 16 i umieć to co było wykładanem na kursie pierwszym.

Art. 26. Wstępujący na kursa winien przedstawić Inspektorowi-przewodniczającemu następujące dowody: a) świadectwo co do wieku swego i pochodzenia; b) świadectwo najbliższej wła dzy miejscowej o sprawowaniu i c) świadectwo miejscowego Proboszcza w tém, że spełnia obowiązki religijne. Wszystkie te dowody mogą być pisane na papierze zwyczajnym. Poświadczenie lekarskie, że ciż wstępujący mają szczepioną ospę i nie podlegają wadom fizycznym, albo chorobom stanowiącym przeszkodę w pełnieniu obowiązków nauczycielskich, wydaje Lekarz zakładu.

Art. 27. Ogólny zapis uczniów odbywać się ma raz na rok, przed rozpoczęciem kursu nauk; jednakże Zwierzchność szkolna, z powodów na szczególną uwagę zasługujących, może dozwalać przyjęcia na pierwsze dwa kursa i w ciągu roku szkolnego, jeśli z uprzedniego egzaminu kandydata przekona się, że tenże przy swych wiadomościach i rozwinięciu, może z korzyścią słuchać kursu nauk w tej klasie, do której wstąpić pragnie.

Art. 28. Dla uczniów kursów pedagogicznych nie ustanawia się ani żadna opłata za naukę, ani ubranie przepisanej formy.

Art. 29. Na stypendya rządowe dla uboższych i najzdolniejszych uczniów, zamieszczony jest w etacie oddzielny fundusz. Przy oznaczeniu liczby i wysokości stypendyów, również jak i przy przyznawaniu onych, Dyrektor Główny Oświecenia Publicznego mieć będzie na względzie wstawienie się Naczelnika Dyrekcyi, Naukowej, oparte na uchwale Rady Pedagogicznej.

Art. 30. Uczniowie, nie czyniący nadziei, że z czasem mogą być dobrymi Nauczycielami, uwalniają się z zakładu, na wniosek Rady Pedagogicznej i z decyzji Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Art. 31. Kary dyscyplinarne za wykroczenia uczniów, mogą być następujące: 1) nagana udzielona przez Inspektora; 2) areszt nie dłuższy nad trzy doby; 3) nagana w obec Rady Pedagogicznej; 4) pozbawienie na czas pewny albo na zawsze stypendyum rządowego i 5) wydalenie z zakładu. Dwie ostatnie kary, назначаемые być mają przez Radę Pedagogiczną i nie pierwей wykonane być mogą, jak po zatwierdzeniu uchwały Rady przez Naczelnika Dyrekcyi Naukowej.

Ст. 32. Испытания въ курсахъ полагаются двоякаго рода: переводныя и окончательныя. Первые производятся въ концѣ учебнаго года изъ всего, въ теченіе его пройденнаго, а вторыя, при выпускѣ воспитанниковъ, изъ всего пройденнаго въ теченіе трехъ лѣтъ. Послѣднія испытанія должны быть какъ теоретическія, такъ и практическія.

Ст. 33. Переводныя и окончательныя испытанія производятся въ присутствіи инспектора и двухъ учителей.

Ст. 34. Отмѣтки для опредѣленія степени познанія учениковъ устанавливаются особою инструкціею отъ Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 35. Ученики, отличные по поведенію и оказавшіе весьма удовлетворительныя успѣхи въ русскомъ языкѣ и въ большей части другихъ учебныхъ предметовъ, награждаются книгами. Число наградъ для каждаго курса опредѣляется Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 36. Ученики, окончившіе съ успѣхомъ полный курсъ ученія, получаютъ аттестатъ за подписью членовъ педагогическаго совѣта и съ приложеніемъ печати заведенія.

Ст. 37. Аттестатъ на званіе учителя выдается только получившимъ изъ всѣхъ предметовъ отмѣтки удовлетворительныя; оказавшіе же по крайней мѣрѣ въ половинѣ предметовъ, въ томъ числѣ и въ русскомъ языкѣ, успѣхи весьма удовлетворительныя, получаютъ аттестатъ съ отличіемъ и опредѣляются учителями въ училища городскихія и въ двухклассныя сельскія.

Ст. 38. Неудостоенные аттестатовъ могутъ оставаться въ курсахъ еще одинъ годъ, и не теряютъ стипендій въ такомъ только случаѣ, если причина неуспѣшности произошла отъ независящихъ отъ нихъ обстоятельствъ и педагогическимъ совѣтомъ будетъ признана вполне уважительною; но если за тѣмъ, по истеченіи года не выдержать испытанія, то вовсе увольняются изъ заведенія.

Ст. 39. Воспитанники, пользовавшіеся казенною стипендіею во время пребыванія въ педагогическихъ курсахъ, обязаны прослужить въ должности начальнаго учителя четыре года, по назначенію подлежащаго начальства, если не возвратятъ суммы, израсходованной на полученныя ими стипендіи.

Art. 32. Egzamina na kursach, mają być dwójakiego rodzaju: przechodnie i ostateczne. Pierwsze odbywać się będą w końcu roku szkolnego ze wszystkiego co w tym przeciągu czasu było wyłożoném; drugie zaś przy wyjściu uczniów z zakładu z całego 3-letniego kursu nauk. Ostateczne egzamina winny być tak teoretyczne, jako téż i praktyczne.

Art. 33. Egzamina przechodnie i ostateczne odbywać się mają w obec Inspektora i dwóch Nauczycieli.

Art. 34. Wyrazy dla oznaczenia stopnia usposobienia naukowego uczniów, przepisze osobna Instrukcyja, mająca się wydać przez Kommissyę Rządową Oświecenia Publicznego.

Art. 35. Uczniowie wzorowego sprawowania i którzy okazali zupełnie zadawalniające postępy w języku ruskim i w większej części innych przedmiotów naukowych, otrzymają nagrody w książkach. Liczbę nagród dla każdego kursu ustanowi Kommissya Rządowa Oświecenia Publicznego.

Art. 36. Uczniowie, którzy ukończyli z pożytkiem pełny kurs nauk, otrzymają attestat za podpisem członków Rady Pedagogicznej i opatrzoney pieczęcią zakładu.

Art. 37. Attestat na stopień Nauczyciela wydawany być ma tym tylko uczniom, którzy otrzymali stopnie dostateczne ze wszystkich przedmiotów; ci zaś, którzy okazali postęp zupełnie zadawalniający przynajmniej z połowy przedmiotów, a w ich liczbie z języka ruskiego, otrzymają attestat z odznaczeniem się i mianowani będą Nauczycielami szkół miejskich i dwuklassowych wiejskich.

Art. 38. Nie otrzymujący attestatów, mogą pozostać na kursach jeszcze rok jeden i nie tracą stypendyów, w takim tylko razie, jeśli przyczyna niedostatecznego ich postępu, wypływała z okoliczności od nich niezależnych i przez Radę Pedagogiczną uznaną będzie za zasługującą w zupełności na uwzględnienie; lecz gdyby następnie po upływie roku, nie złożyli egzaminu, wówczas ze wszystkim z zakładu uwolnieni zostaną.

Art. 39. Uczniowie, którzy mieli stypendyum rządowe podczas pobytu na kursach pedagogicznych, obowiązani są przesłużyć na posadzie Nauczyciela elementarnego cztery lata, podług przeznaczenia właściwej władzy, jeśli nie zwrócą summy, wydanej na pobrane przez nich stypendyum.

ГЛАВА ПЯТАЯ.

Педагогический советъ.

Ст. 40. Для обсуждения вопросов, относящихся къ учебно-воспитательной и хозяйственной частямъ педагогическихъ курсовъ, состоитъ при нихъ педагогическій советъ.

Ст. 41. Педагогическій советъ составляютъ, подъ председательствомъ инспектора-руководителя, законоучитель и штатные учителя. Обязанность секретаря совета исполняетъ одинъ изъ учителей, по выбору совета.

Примѣчаніе. По предмету практическихъ занятій воспитанниковъ въ образцовомъ училищѣ, приглашается, по усмотрѣнію председателя, въ засѣданіе совета учитель сего училища, а по вопросамъ, касающимся гигиены, училищный врачъ, которые въ такомъ случаѣ имѣютъ голосъ совѣщательный.

Ст. 42. Педагогическій советъ собирается, въ теченіе учебного времени, по крайней мѣрѣ, одинъ разъ въ мѣсяцъ, а въ особыхъ случаяхъ можетъ быть созываемъ председателемъ и чаще.

Ст. 43. Дѣла рѣшаются въ советѣ по большинству голосовъ, и для дѣйствительности рѣшенія требуется присутствіе, кромѣ председателя, не менѣе двухъ членовъ совета. При равенствѣ голосовъ перевѣсъ даетъ голосъ председателя. Председатель, въ случаѣ несогласія съ мнѣніемъ педагогическаго совета, представляетъ о томъ начальнику учебной дирекціи, а если дѣло не терпитъ отлагательства и не превышаетъ власти предоставленной совету, то распоряжается по собственному усмотрѣнію и немедленно доноситъ о своемъ распоряженіи начальнику дирекціи, представляя ему, вмѣстѣ съ тѣмъ, и журналъ педагогическаго совета.

Ст. 44. Обсужденію совета подлежатъ слѣдующіе предметы: 1) приемъ учениковъ и переводъ ихъ изъ курса въ курсъ; 2) приемы и способы руководства практическими занятіями учениковъ; 3) мѣры къ улучшенію преимущественно учебно-воспитательной части заведенія; 4) избраніе учениковъ для удостоенія ихъ стипендій изъ суммы положенной на этотъ предметъ по штату, и предположенія о размѣрѣ стипендій; 5) выдача аттестатовъ ученикамъ, съ успѣхомъ отличившимся поведеніемъ и успѣхами; 6) избраніе секретаря совета; 7) выборъ книгъ для бібліотеки и учебныхъ пособій; 8) вы

ROZDZIAŁ PIĄTY.

Rada Pedagogiczna.

Art. 40. Do roztrząsania kwestyj dotyczących części naukowo-wychowawczej i ekonomicznej kursów pedagogicznych, znajdować się ma przy nich Rada Pedagogiczna.

Art. 41. Radę Pedagogiczną składają: pod prezydencją Inspektora-przewodniczącego, Nauczyciel religii i Nauczyciele etatowi. Obowiązki Sekretarza Rady ma pełnić jeden z Nauczycieli, wybrany przez Radę.

Uwaga. W przedmiotach dotyczących praktycznych zajęć uczniów w szkole wzorowej, wzywany będzie, według uznania Prezesa, na posiedzenie Rady, Nauczyciel tej szkoły, a w kwestjach odnoszących się do higieny, Lekarz szkolny, którzy w takim razie mają głos doradczy.

Art. 42. Rada pedagogiczna, w ciągu roku szkolnego zbiera się przynajmniej raz na miesiąc, a w szczególnych wypadkach może być i częściej przez Prezesa zwoływana.

Art. 43. Przedmioty decydowane być mają w Radzie większością głosów i aby decyzja była ważną, wymagana jest obecność, oprócz Prezesa niemniej jak dwóch członków Rady. W razie równości zdań, głos Prezesa przeważa. Jeśli Prezes nie podziela opinii Rady Pedagogicznej, przedstawia o tém Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej, a jeśli interes nie cierpi zwłoki i nie przewyższa atrybucyj służących Radzie, wtedy czyni rozporządzenie według własnego uznania i o takowem niezwłocznie donosi Naczelnikowi Dyrekcyi, przedstawiając mu zarazem i protokół posiedzenia Rady Pedagogicznej.

Art. 44. Roztrząsaniu Rady podlegają następujące przedmioty: 1) przyjmowanie uczniów i promocya ich z jednego kursu do drugiego; 2) obranie metody i sposobów kierowania praktycznymi zajęciami uczniów; 3) obmyślanie środków ulepszenia szczególnie części naukowo-wychowawczej zakładu; 4) wybieranie uczniów dla przyznania im stypendyum z funduszu, na ten przedmiot w etacie oznaczonego, i czynienie wniosków co do wysokości stypendyum; 5) przyznawanie attestatów uczniom, którzy ukończyli kursa z pożytkiem; 6) wyznaczanie nagród w książkach uczniom odznaczającym się sprawowaniem i postępem w naukach; 7) wybór Sekretarza Ra-

боръ учебныхъ руководствъ изъ числа одобренныхъ Правительственною Коммисіею Народнаго Просвѣщенія; 10) разсмотрѣніе программъ преподаванія; 11) разсмотрѣніе росписанія еженедѣльных уроковъ по классамъ, составляемаго инспекторомъ къ началу учебнаго года; 12) составленіе правилъ о надзорѣ за воспитанниками внѣ училища; 13) заключеніе условій на починку зданія и на поставку необходимыхъ для заведенія вещей; 14) разсмотрѣніе годичныхъ отчетовъ по всѣмъ частямъ заведенія, составляемыхъ инспекторомъ заведенія; 15) опредѣленіе дисциплинарныхъ взысканій съ учениковъ за проступки, за исключеніемъ выговора отъ инспектора и ареста, предоставляемаго также инспектору, и 16) ежегодная повѣрка имущества заведенія.

Ст. 45. Заключенія педагогическаго совѣта по предметамъ, означеннымъ въ пунктахъ: 2, 7, 8 и 14 предыдущей статьи, представляются на утвержденіе начальника учебной дирекціи. Заключенія же по предметамъ, поименованнымъ въ пунктахъ: 3, 4, 9, 10, 12 и 16, представляются начальнику дирекціи, для испрошенія разрѣшенія Правительственной Коммисіи Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 46. Всѣ протоколы засѣданій совѣта представляются начальнику учебной дирекціи въ коніяхъ.

ГЛАВА ШЕСТАЯ.

Права и преимущества педагогическихъ курсовъ для литовскаго населенія.

Ст. 47. Педагогическіе курсы для литовскаго населенія пользуются правами среднихъ учебныхъ заведеній.

Ст. 48. Педагогическіе курсы имѣютъ свою печать съ гербомъ Царства и съ подписью: „такихъ-то курсовъ для литовскаго населенія.“

Ст. 49. Педагогическіе курсы свободны отъ употребленія гербовой бумаги и отъ уплаты штемпельныхъ пошлинъ, по совершаемымъ отъ имени ихъ и въ пользу ихъ актамъ, и вообще по всѣмъ касающимся до нихъ дѣламъ.

Ст. 50. Посылаемые подъ печатью сего заведенія официальные бумаги и посылки принимаются на почту на основаніи общихъ установленныхъ по сему предмету для казенныхъ пакетовъ правилъ.

Ст. 51. Зданія учебнаго вѣдомства, занимаемые педагогическими курсами, въ отношеніи къ освобожденію ихъ отъ квартир-

ды; 8) выборъ dzieł do biblioteki, oraz wszelkich pomocy naukowych; 9) wybór przewodników naukowych z liczby uznanych przez Komisję Rządową Oświecenia Publicznego; 10) roztrząsanie programów wykładu nauk; 11) przeglądanie rozkładu tygodniowego lekcji na klasy, ułożonego przez Inspektora z początkiem roku szkolnego; 12) ułożenie przepisów co do nadzoru nad uczniami po za obrębem szkoły; 13) zawieranie umów na reparacyą gmachu i na dostawę przedmiotów dla zakładu niezbędnie potrzebnych; 14) roztrząsanie sporządzanych przez Inspektora sprawozdań rocznych o wszystkich gałęziach zakładu; 15) postanowienie kar dyscyplinarnych na uczniów za wykroczenia, oprócz nagany i kary aresztu, Inspektorowi pozostawionych i 16) coroczne sprawdzanie inwentarza zakładu.

Art. 45. Uchwały Rady Pedagogicznej w przedmiotach oznaczonych w punktach: 2, 7, 8 i 14 artykułu poprzedzającego, mają być przedstawiane do zatwierdzenia Naczelnika Dyrekcyi Naukowej. Uchwały zaś co do przedmiotów wymienionych w punktach: 3, 4, 9, 10, 12 i 16 winny być przedstawiane Naczelnikowi Dyrekcyi, dla wyjednania decyzji Komisji Rządowej Oświecenia Publicznego.

Art. 46. Wszystkie protokoły posiedzeń Rady przedstawiane być winny w kopii Naczelnikowi Dyrekcyi Naukowej.

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

Права и прерогативы курсовъ педагогическихъ для людности литовскіей.

Art. 47. Kursa pedagogiczne dla ludności litewskiej używają praw średnich zakładów naukowych.

Art. 48. Kursa pedagogiczne mieć będą swoją pieczęć z herbem Królestwa i z napisem: „takich to Kursów Pedagogicznych dla ludności litewskiej.“

Art. 49. Kursa pedagogiczne wolne są od używania papieru stemplowego i od opłat stemplowych przy sporządzaniu w ich imieniu na ich rzecz aktów, i w ogólności we wszystkich czynnościach ich dotyczących.

Art. 50. Przesyłane pod pieczęcią tego zakładu ekspedycje urzędowe i posyłki, przyjmowane być mają na pocztę na zasadzie ogólnych przepisów, ustanowionych w tym przedmiocie dla ekspedycji rządowych.

Art. 51. Gmachy do władzy edukacyjnej należące, zajmowane przez kursa pedagogiczne, pod względem uwolnienia ich od powin-

ной повинности какъ денежной такъ и натуральной, а равно и отъ другихъ податей, подчиняются существующимъ по сему предмету въ Царствѣ Польскомъ постановленіямъ относительно всѣхъ вообще казенныхъ зданій.

Ст. 52. Инспекторъ-руководитель, законоучитель, штатные учителя и учитель образцоваго начального училища, въ отношеніи къ эмеритурѣ, пользуются правами, предоставленными лицамъ, служащимъ по учебной части въ Царствѣ.

Ст. 53. Ученики педагогическихъ курсовъ, во время нахождения ихъ въ заведеніи, освобождаются отъ рекрутской повинности. Этимъ же правомъ, въ теченіи одного года по выбытіи изъ заведенія, пользуются воспитанники, окончившіе курсъ съ аттестатами, хотя бы они еще и не состояли въ учебной службѣ.

ГЛАВА СЕДЬМАЯ.

Образцовое начальное училище при педагогическихъ курсахъ для литовскаго населенія.

Ст. 54. Для практическихъ упражненій учениковъ педагогическихъ курсовъ въ приемахъ и способахъ преподаванія, при каждомъ изъ сихъ заведеній состоитъ образцовое начальное училище.

Ст. 55. Образцовое начальное училище имѣетъ своего особаго учителя, и какъ въ учебномъ, такъ и въ хозяйственномъ отношеніи, находится подъ непосредственнымъ заведываніемъ инспектора педагогическихъ курсовъ.

Ст. 56. Образцовое начальное училище, служа исключительно цѣлямъ педагогическихъ курсовъ, и получая содержаніе отъ казны, не состоитъ въ вѣдѣніи общественаго городского или сельскаго управленія.

Ст. 57. Настоящій уставъ долженъ быть внесенъ въ Дневникъ Законовъ. Всѣ несогласныя съ симъ уставомъ постановленія и распоряженія отменяются.

Министръ Статсъ-Секретарь, (подписаль) В. Платоновъ

ноści кwaterunkowej такъ в pieniąдзачъ якъ і в натурзе, również і od innych podatków, podlegają istniejącymъ w тѣй mierze w Królestwie Polskimъ postanowieniomъ co do wszystkichъ w ogóle gmachów rządowych.

Art. 52. Inspektor - przewodniczący, Nauczyciel religii, Nauczyciele etatowi i Nauczyciel wzorowej szkoły elementarnej, pod względem emerytury, korzystają z praw zapewnionych osobom służącymъ по części naukowej w Królestwie.

Art. 53. Uczniowie kursów pedagogicznych, przez czas pobytu swego w tym zakładzie, wolni są od poboru do wojska. Taką prerogatywą służy w ciągu roku jednego po wyjściu z zakładu uczniom, którzy ukończyli kurs nauk z attestatem, chociażby oni jeszcze do służby naukowej nie weszli.

ROZDZIAŁ SIÓDMY.

Szkoła elementarna wzorowa przy kursachъ pedagogicznychъ dla ludności litewskiej.

Art. 54. Dla praktycznego udoskonalenia uczniów kursów pedagogicznych w metodzie i sposobachъ wykładu nauk, przy każdymъ z tychъ zakładówъ ma być szkoła elementarna wzorowa.

Art. 55. Szkoła elementarna wzorowa ma swego oddzielnego Nauczyciela, i takъ pod względemъ naukowymъ jakъ i ekonomicznymъ, zostawać będzie pod bezpośredniemъ zawiadywaniemъ Inspektora kursówъ pedagogicznychъ.

Art. 56. Szkoła elementarna wzorowa przeznaczoną będącą wyłącznie dla celówъ kursówъ pedagogicznychъ, i otrzymującъ uposażenie ze skarbu, nie zależy od miejskiego lub wiejskiego zarządu gminnego.

Art. 57. Ustawa niniejsza ma być wniesioną do Dziennika Praw. Wszystkie niezgodne z tą Ustawą postanowienia i rozporządzenia uchylają się.

Minister Sekretarz Stanu, (podpisano) W. Płatowie.

Za zgodność z oryginałem:

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) Rogoziński.

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, Wosiński.

Dyrektor Kancellaryi Wł. Holcwiński.

Dzień ogłoszenia, dnia 8 (20) Maja 1866 roku.

На подлинномъ собственною Его Императорскаго Величества рукою написано:

„Быть по сему.“

въ С.-Петербургѣ,
5 (17) Января 1866 года.

ШТАТЪ

Педагогическихъ курсовъ для литовскаго населенія
и образцоваго при нихъ начальнаго училища.

№		Число лицъ	Жалованье и урочное вознагражденіе.		Классы должностей	Эмеритальныя права
			Одно-му	Всѣмъ		
			Рублей.			
1	Инспектору-руководителю, преподающему русский или литовскій языкъ и педагогику (при казенной квартирѣ)	1	1,500	1,500	VII	по учебной службѣ.
2	Законоучителю римско-католическаго исповѣданія	1	600	600	VIII	
3	Штатнымъ учителямъ	2	1,200	2,400		
4	Учителю музыки и церковнаго пѣнія	1	600	600		
5	На уроки гимнастики	—	—	250	XII	
6	На наемъ садовника	—	—	200		
7	На стипендіи	—	—	2,400		
8	На учебныя пособия и награды ученикамъ.	—	—	200		
9	Учителю образцоваго училища (при казенной квартирѣ)	1	350	350		
10	На вознагражденіе врача.	—	—	200		
11	На канцелярскіе припасы и на наемъ писца	—	—	250		

Na oryginalie Własną Jego CESARSKO-KRÓLEWSKIĘJ MOŚCI ręką napisano:

„Ma być podług tego.“

w Petersburgu,
dnia 5 (17) Stycznia 1866 r.

Przez CESARZA i KRÓLA
Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Płatonow.

ЕТАТ

Kursów pedagogicznych dla ludności litewskiej i znajdującej się przy nich szkoły elementarniej.

№	Liczba osób	Płaca i wynagrodzenie za lekcye.		Klasy urzędu	Prawo do emerytury	
		Jednemu	Wszystkim			
		Rubli srebrem.				
1	Inspektorowi - przewodniczącemu, wykładającemu język ruski lub litewski i pedagogikę (obok mieszkania rządowego).	1	1,500	1,500	VII	zapewnione służbie naukowej.
2	Nauczycielowi religii wyznania rzyms.-katolickiego.	1	600	600	VIII	
3	Nauczycielom etatowym.	2	1,200	2,400		
4	Nauczycielowi muzyki i śpiewu kościelnego.	1	600	600	X	
5	Na lekcyę gimnastyki.	—	—	250	XII	Zapewnione służbie naukowej.
6	Na najem ogrodnika.	—	—	200		
7	Na stypendya.	—	—	2,400		
8	Na pomoce naukowe i nagrody dla uczniów.	—	—	200		
9	Nauczycielowi szkoły wzorowej (obok mieszkania rządowego).	1	350	350	XII	
10	Na wynagrodzenie Lekarza.	—	—	200		
11	Na materyały kancelaryjne i na wynagrodzenie kopyisty.	—	—	250		

№		Число лицъ	Жалованье п урочное возна- граждёніе.		Классъ должно- стей	Эмериталь- ныя права
			Одно- му	Всѣмъ		
			Р у б л е й.			
12	На наемъ прислуги, на отопленіе, освѣщеніе и чистоту зданія педагогическихъ курсовъ и начальнаго образцоваго училища .	—	—	450		
13	На ремонтъ музыкаль- ныхъ инструментовъ . .	—	—	100		
Итого . . .		—	—	9,500	—	

Примѣчаніе 1. На вознагражденіе преподавателей закона Божія православнаго и другихъ исповѣданій ежегодно полагается въ сѣмѣтъ расходъ по вѣдомству Народнаго Просвѣщенія особая сумма. Вознагражденіе это опредѣляется по числу данныхъ уроковъ.

Примѣчаніе 2. На первоначальное устройство педагогическихъ курсовъ одновременно полагается 1,000 р. с.

№		Liczba osób	Płaca i wynagrodzenie za lekcye.		Klasy urzędu	Prawo do emerytury
			Jednemu	wszystkim		
			Rubli srebrem.			
12	Na najem posługi, na opał, światło i utrzymanie w porządku gmachu kursów pedagogicznych i szkoły elementarnej wzorowej . . .	—	—	450		
13	Na reparację instrumentów muzycznych	—		100		
W ogóle . .		—	—	9,500		

Uwaga 1. Na wynagrodzenie Nauczycieli religii wyznania prawosławnego i innych wyznań osobny fundusz corocznie zamieszczany być ma na Budżecie Wydziału Oświecenia Publicznego. Wynagrodzenie to oznaczanem będzie według liczby lekcji udzielonych.

Uwaga 2. Na pierwotne urządzenie kursów pedagogicznych, przeznaczają się jednorazowo 1,000 rubli srebrem.

Таблица числа педагогических уроковъ въ педагогическихъ курсахъ.

№	Предметы	К у р с ы			Вмѣстѣ.
		I	II	III	
1	Законъ Божій	4	3	3	10
2	Педагогика	—	2	3	5
3	Русскій языкъ	6	5	3	14
4	Литовскій языкъ	4	3	3	10
5	Математика	5	4	2	11
6	Познанія естественныя и географическія	3	3	—	6
7	Исторія	2	2	1	5
8	Польскій языкъ	2	2	—	4
9	Чистописаніе и черченіе	4	3	3	10
Всего		30	27	18	75

Примѣчаніе. Сверхъ того, на уроки музыки и пѣнія для всѣхъ трехъ курсовъ полагается еженедѣльно 20-ть часовъ; для гимнастики 9 часовъ, а для практическихъ занятій учениковъ по огородничеству и садоводству, садовникъ обязанъ въ весенніе и лѣтніе мѣсяцы бывать ежедневно, въ послѣобѣденное время.

Wykaz liczby lekcij tygodniowych na kursach pedagogicznych.

№	P r z e d m i o t y.	K u r s a.			Razem.
		I	II	III	
1	Nauka religii	4	3	3	10
2	Pedagogika	—	2	3	5
3	Język ruski	6	5	3	14
4	Język litewski	4	3	3	10
5	Matematyka	5	4	2	11
6	Wiadomości z nauk przyrodzonych i z geografii	3	3	—	6
7	Historia	2	2	1	5
8	Język polski	2	2	—	4
9	Kalligrafia i rysunki	4	3	3	10
Razem		30	27	18	75

Uwaga. Nadto, na lekcye muzyki i śpiewu dla wszystkich trzech kursów назнача się po 20 godzin na tydzień; na gimnastykę 9 godzin, a na praktyczne zajęcia uczniów ogrodnictwem, ogrodnik obowiązany jest w miesiącach wiosennych i letnich przychodzić codziennie do zakładu w czasie poobiednim.

Za zgodność z oryginałem:

P. o. Podsekretarza Stanu, (podpisano) Rogoziński.

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, Wosiński.

Dyrektor Kancellaryi, Wł. Holewinski.

Dzień ogłoszenia, dnia 8 (20) Maja 1866 r.

DZIENNIK PRAW

№ 310

KOMISSYA RZĄDOWA

SPRAWIEDLIWOŚCI,

W wykonaniu decyzji Rady Administracyjnej Królestwa, objawionej przez wypis z protokołu posiedzenia téjże Rady Administracyjnej z d. 31 Grudnia (12 Stycznia) 1865/6 r. № 18,960, Konwencyę Poczto-
wą zawartą między NAJJAŚNIEJSZYM CESARZEM Wszech Rossyi a Naj-
jaśniejszym Królem Pruskim w St. Petersburgu d. 10 (22) Sierpnia
1865 roku, ogłasza w Dzienniku Praw.

Warszawa d. 20 Maja (1 Czerwca) 1866 r.

Dyrektor Główny Prezydujący, *Wosiński*.

Dyrektor Kancellaryi, *Wł. Holewiński*.

ПОЧТОВАЯ КОНВЕНЦИЯ,

ЗАКЛЮЧЕННАЯ

между ЕГО ВЕЛИЧЕСТВОМЪ ИМПЕРАТОРОМЪ Всероссийскимъ

Его Величествомъ Королемъ Прускимъ,

въ С.-Петербургѣ, 10 (22) Августа 1865 г.

Божіею поспѣшествующею милостию, **МЫ АЛЕКСАНДРЪ** Второй, **ИМПЕРАТОРЪ** и Самодержецъ Всероссийскій, Московскій, Кіевскій, Владимірскій, Новгородскій, Царь Казанскій, Царь Астраханскій, Царь Польскій, Царь Сибирскій, Царь Херсониса-Таврическаго, Царь Грузинскій, Государь Псковскій, и Великій Князь Смоленскій, Литовскій, Волинскій, Подольскій и Финляндскій, Князь Эстляндскій, Лифляндскій, Курляндскій и Семигальскій, Самошитскій, Вьлостокскій, Корельскій, Тверскій, Юорскій, Пермскій, Вятскій, Бомарскій и иныхъ; Государь и Великій Князь Новгорода, Низовскія земли, Черниговскій, Рязанскій, Полотскій, Ростовскій, Ярославскій, Вьлозерскій, Удорскій, Обдорскій, Кондійскій, Витебскій, Мстиславскій, и вся Сѣверная страна Повелитель, и Государь Иверскія, Карталиискія и Кабардинскія земли и Области Арменскія, Черкасскихъ и Горскихъ Князей и иныхъ Наслѣдникъ Государь и Обладатель; Наслѣдникъ Норвежскій, Герцогъ Шлезвигъ-Голстинскій, Стормарнскій, Дитмарсенскій и Ольденбургскій, и проч., и проч., и проч.,

Объявляемъ чрезъ сѣ, что въ слѣдствіе взаимнаго соглашенія между Нами и Его Величествомъ Королемъ Прускимъ, обоюдные Полномочные Наши заключили и подписали въ С.-Петербургѣ, 10 (22) Августа сего 1865 года, конвенцію касательно почтовыхъ сношеній между обоюдными Государствами Нашими, которая отъ слова до слова гласитъ тако:

Его Величество Императоръ Всероссийскій и Его Величество Король Прускій, движимые желаніемъ сильнѣе скрѣпить существующіи уже между Ихъ Государствами дружественныя отношенія чрезъ облегченіе взаимныхъ сношеній, и усовершенствовать, со-

KONWENCYA POCZTOWA,

ZAWARTA

między NAJJAŚNIEJSZYM CESARZEM Wszech Rosyyi

a

Najjaśniejszym Królem Pruskim,

w Petersburgu, dnia 10 (22) Sierpnia 1865 r.

Z Bożej łaski, **MY ALEXANDER** Drugi **CESARZ** i Samowładca Wszech Rosyjski, Moskiewski, Kijowski Włodzimierski, Nowogrodzki, Car Kazański, Car Astrachański, Król Polski, Car Sybirski, Car Chersonsko-Taurycki, Car Gruzyjski, Pan na Pskowie i Wielki Xiążę Smoleński, Litewski, Wołyński, Podolski i Finlandzki, Xiążę Estoński, Inflancki, Kurlandzki i Semigalski, Żmudzki, Białostocki, Korelski, Twerski, Jugorski, Fernski, Wiański, Bułgarski i innych; Pan i Wielki Xiążę Niższego Nowogrodu, Czernihowski, Riazancki, Połocki, Rostowski, Jarosławski, Bielozierski, Udorski, Obdorski, Kondyjski, Wilebski, Mściśławski i Panujący nad całą stroną północną i Pan Ziemi Iwerskiej, Kartalińskiej i Kabardyńskiej i Krainy Ormiańskiej, Xiążę Dziedziczny i Władca Xiążąt Czerkaskich i Górskich i innych; Następca Norwegski, Xiążę Szlezwicko-Holsztyński, Stormarnski, Ditmarsencki i Oldenburgski, etc., etc., etc.,

Czynimy wiadomo niniejszém, że za wspólną zgodą pomiędzy NAMI i Najjaśniejszym Królem Pruskim, obustronni Pełnomocnicy NASI zawarli i podpisali w Petersburgu, 10 (22) Sierpnia 1865 roku, konwencją dotyczącą stosunków pocztowych pomiędzy obustronnemi Państwami NASZEMI, która co do słowa brzmi, jak następuje:

NAJJAŚNIEJSZY CESARZ Wszech Rosyyi i Najjaśniejszy Król Pruski, przejęci życzeniem silniejszego wzmocnienia istniejących już pomiędzy Ich Państwami przyjaznych stosunków przez ułatwienie wzajemnego znoszenia się, i pragnąc udokładnić, stosownie do teraźniejszych po-

образно современнымъ требованіямъ порядокъ сношеній обоюдныхъ почтовыхъ учреждений, положили заключить новый почтовый договоръ и на сей конецъ назначили своими полномочными:

Его Величество Императоръ Всероссийскій: Своего Оберъ-Гофмейстера, Министра Почтъ и Телеграфовъ и Члена Государственного Совѣта, Ивана Толстаго, Кавалера Императорскихъ и Царскихъ орденовъ: св. Александра Невского съ алмазами, Бѣлаго Орла, св. Владимира второй степени, св. Анны первой степени и св. Станислава первой степени; Королевскихъ Пруссскихъ орденовъ Краснаго Орла первой степени и св. Іоанна Іерусалимскаго и многихъ другихъ иностранныхъ орденовъ кавалера; и

Своего Статсъ-Секретаря, Тайнаго Совѣтника, Директора Почтоваго Департамента и С.-Петербургскаго Почтъ-Директора Николая Лаубе, Кавалера Россійскихъ орденовъ: св. Анны первой степени, св. Станислава первой степени и св. Владимира третьей степени; Королевскаго Прусскаго ордена Краснаго Орла первой степени и разныхъ другихъ иностранныхъ орденовъ кавалера;

а Его Величество Король Прускій Своего Каммергера, Дѣйствительнаго Тайнаго Совѣтника и Чрезвычайнаго Посланника и Полномочнаго Министра Графа Генриха Александра фонъ-Редерна, Кавалера Королевскаго Прусскаго ордена Краснаго Орла первой степени, Почетнаго Кавалера Королевскаго Прусскаго ордена св. Іоанна Іерусалимскаго, Кавалера большого креста орденовъ Императорско-Австрійскаго Желѣзной Короны, Королевско-Саксонскаго Альбрехта, Королевско-Итальянскаго св. Маврикія и Лазаря, Королевско-Бельгійскаго Леопольда, и разныхъ другихъ иностранныхъ орденовъ, и

Своего Генераль-Почтъ-Директора Рихарда фонъ-Филипсборна, Кавалера Королевскаго Прусскаго ордена Краснаго Орла второй степени, Императорско-Россійскаго ордена св. Станислава первой степени и разныхъ другихъ иностранныхъ орденовъ; которые по размѣнѣ своихъ полномочій, найденныхъ въ доброй и надлежащей формѣ, условились въ нижеслѣдующихъ статьяхъ:

Статья 1. Между Императорско-Россійскими и Королевско-Пруссскими почтовыми учреждениями будетъ производиться правильная пересылка письменной и посылочной корреспонденціи, безъ различія, будетъ ли она принадлежать къ собственнымъ взаимнымъ сношеніямъ этихъ двухъ странъ, или же только проходить транзитомъ чрезъ владѣнія того или другаго изъ договаривающихся государствъ, или обоихъ.

trzeb, porządek znoszenia się obustronnych miejsc pocztowych, postanowili zawrzeć nową umowę pocztową i w tym celu mianowali Swoimi Pełnomocnikami:

NAJJAŚNIEJSZY CESARZ Wszech Rossyi: Swojego Wielkiego Ministra Dworu, Ministra Poczt i Telegrafów i Członka Rady Państwa, Jana Tolstego, Kawalera CESARSKICH i KRÓLEWSKICH orderów: Św. Aleksandra Newskiego z brylantami, Orła Białego, Św. Włodzimierza klasy drugiej, Św. Anny klasy pierwszej, i Św. Stanisława klasy pierwszej; Królewsko Pruskich orderów: Orła Czerwonego klasy pierwszej i Św. Jana Jerozolimskiego i wielu innych orderów zagranicznych Kawalera; i

Swojego Sekretarza Stanu Radcę Tajnego, Dyrektora Departamentu Pocztowego i Petersburskiego Dyrektora Poczt Mikołaja Laube, Kawalera orderów Rosyjskich: Św. Anny klasy pierwszej, Św. Stanisława klasy pierwszej i Św. Włodzimierza klasy trzeciej; Królewsko-Pruskiego orderu Orła Czerwonego klasy pierwszej i różnych innych orderów zagranicznych Kawalera;

a Najjaśniejszy Król Pruski Swojego Szambelana, Rzeczywistego Radcę Tajnego i Nadzwyczajnego Posła i Ministra Pełnomocnego Hrabiego Henryka Alexandra von Rederna, Kawalera Królewsko-Pruskiego orderu Orła Czerwonego klasy pierwszej, Kawalera Honorowego Królewsko-Pruskiego orderu Św. Jana Jerozolimskiego, Kawalera wielkiego krzyża orderów Cesarsko-Austryackiego Korony Żelaznej, Królewsko-Saskiego Albrechta, Królewsko-Włoskiego Św. Maurycego i Łazarza, Królewsko-Belgijskiego Leopolda, i różnych innych orderów zagranicznych, i

Swojego Jeneralnego Dyrektora Poczt Ryszarda von Philipsborna, Kawalera Królewsko-Pruskiego orderu Orła Czerwonego klasy drugiej, CESARSKO-Rosyjskiego Orderu Św. Stanisława klasy pierwszej, i różnych innych orderów zagranicznych; którzy po wymianie swoich pełnomocnictw, znalezionych w dobrej i należytej formie, zgodzili się na artykuły następujące:

Artykuł. 1. Pomiedzy CESARSKO-Rosyjskimi i Królewsko-Pruskiemi miejscami pocztowymi będzie uskuteczniane regularne przesyłanie korespondencyi listowej i posyłkowej, bez różnicy, czy takowa należeć będzie do własnych wzajemnych stosunków obydwóch tych krajów, lub też tylko przechodzić tranzyto przez posiadłości jednego albo drugiego z Państw umawiających się lub obydwóch.

Ст. 2. Подъ употребляемымъ въ настоящемъ договорѣ выраженіемъ „*Русское Почтовое Вѣдомство* или *Россія*“ должно разумѣть всѣ почтовые мѣста Россійской Имперіи, со включеніемъ нераздѣльныхъ съ нею Царства Польскаго и Великаго Княжества Финляндскаго.

Подъ выраженіемъ же „*Прусское Почтовое Вѣдомство*“ слѣдуетъ разумѣть всѣ почтовые мѣста Прусскаго Королевства (за исключеніемъ владѣній Гогенцоллернскаго и Ядскаго), а также почтовые учрежденія тѣхъ германскихъ владѣній, въ которыхъ почты содержатся Прускимъ Правительствомъ, именно: Герцогствъ Ангальтскихъ, Герцогства Вальдекъ-Пирмонтскаго, Герцогства Биркенфельдскаго, земель подвластныхъ Герцогствамъ Шварцбургъ-Рудольштадтъ и Шварцбургъ-Зондерсгаузенъ, а также заключенной въ Великомъ Герцогствѣ Веймарскомъ Альтштедтской волости.

Ст. 3. Постановленія настоящаго договора касательно сношеній между русскими и прусскими почтовыми учрежденіями распространяются равномѣрно и на сношенія Россіи со всѣми владѣніями, составляющими германскій почтовый союзъ, если только сношенія эти производятся чрезъ прусскія почты, за изъятіями изъ общаго правила, пзясненными ниже въ ст. 19 и 21.

Прусское почтовое управленіе, принимаетъ на себя веденіе съ другими германскими почтовыми управленіями всѣхъ расчетовъ и производство платежей по нимъ за корреспонденцію, пересылаемую чрезъ посредство прусскихъ почтъ между Россією и германскимъ почтовымъ союзомъ.

Ст. 4. Взаимная пересылка корреспонденціи должна производиться преимущественно посредствомъ существующихъ сухопутныхъ почтъ. Если же, въ исключительныхъ случаяхъ, окажется удобнымъ возстановить почтовое сообщеніе моремъ, или воспользоваться отчасти, для пересылки корреспонденціи, пароходами частныхъ обществъ, содержащими сообщеніе между германскими и русскими портами, то обоюдныя почтовые управленія войдутъ объ этомъ въ особое соглашеніе.

Ст. 5. Пересылка корреспонденціи будетъ производиться:

- a) сухимъ путемъ непосредственно, т. е. между русскими и прусскими пограничными почтовыми мѣстами; или
- b) сухимъ путемъ посредствомъ транзита чрезъ междулежащія владѣнія; или
- c) моремъ различно, смотря по обстоятельствамъ.

Непосредственный обмѣнъ корреспонденціи будетъ производиться по желѣзнымъ дорогамъ и обыкновеннымъ почтовымъ трак-

Art. 2. Pod używaném w umowie obecnej wyrażeniem „*Ruski Wydział Pocztowy* lub *Rossya*“ należy rozumieć wszystkie miéjsca pocztowe CESARSTWA Rosyjskiego, łącznie z nierozdzielniemi z nim Królestwem Polskim i Wielkim Księstwem Finlandzkim.

Pod wyrażeniem zaś „*Pruski Wydział Pocztowy*“ rozumieć należy wszystkie miéjsca pocztowe Królestwa Pruskiego (z wyłączeniem posiadłości Hohenzollern i Jahde), jako téż miéjsca pocztowe tych posiadłości Niemieckich, w których poczty utrzymywane są przez Rząd Pruski, a mianowicie Księztw Anhalt, Księztwa Waldek-Pyrmont, Księztwa Birkenfeld, ziem podwładnych Księztwom Schwarzburg - Rudolstadt i Schwarzburg-Sondershausen, jako téż zawartej w Wielkim Księstwie Wéjmarskim włości Allstedt.

Art. 3. Postanowienia obecnej umowy w przedmiocie stosunków pomiędzy Rosyjski mi i Pruskiemi miéjskami pocztowymi rozciągają się również i do stosunków Rossyi ze wszystkimi posiadłościami, składającemi Niemiecki Związek Pocztowy, jeżeli tylko stosunki te załatwiane są przez poczty Pruskie, z wyjątkami z ogólnego pravidła, wyszczególnionemi poniżej w art. 19 i 21.

Pruski Zarząd Pocztowy przyjmuje na siebie prowadzenie z innemi Niemieckimi Zarządami Pocztowymi wszelkich rachunków i uiszczanie podług nich opłat za korespondencyą, przesyłaną za pośrednictwem poczt Pruskich pomiędzy Rossyą i Niemieckim Związkiem Pocztowym.

Art. 4. Wzajemne przesyłanie korespondencji winno być uskuteczniane głównie istniejącemi pocztami lądowemi. Jeżeli zaś, w razach wyjątkowych, pokaże się dogodnym urządzić komunikacyą pocztową morzem, albo korzystać w części, dla przesyłania korespondencji, ze statków parowych towarzystw prywatnych, utrzymujących komunikacyą pomiędzy portami Niemieckimi i Rosyjskimi, wtedy obustronne Zarządy Pocztowe porozumieją się z sobą w tym względzie.

Art. 5. Przesyłanie korespondencji będzie uskuteczniane:

- a) lądem bezpośrednio t. j. pomiędzy Rosyjskimi i Pruskiemi poграниcznymi miéjskami pocztowymi; albo
- b) lądem za pośrednictwem tranzytu przez leżące w środku posiadłości; albo
- c) morzem rozmaicie, stosownie do okoliczności.

Bezpośrednia wymiana korespondencji będzie uskutecznianą na drogach żelaznych i zwyczajnych traktach pocztowych na granicach

тамъ на границахъ обоихъ государствъ, на основаніяхъ, подробно договоренныхъ въ слѣдующей статьѣ.

Посредственная же пересылка сухимъ путемъ будетъ производима въ закрытыхъ россійско-прусскихъ постъ-пакетахъ, транзитомъ чрезъ Австрію.

Пересылка моремъ можетъ на первый разъ быть допущена только для письменной корреспонденціи; расходы на перевозку моремъ будутъ уплачиваться поравну россійскимъ и прусскимъ почтовыми управленіями.

Если бы въ послѣдствіи оказалось удобнымъ въ нѣкоторыхъ случаяхъ передавать междудлежащему почтовому управленію письменную и посылочную корреспонденцію для транзитной пересылки поштучно, то объ этомъ представляется россійскому и прусскому почтовымъ управленіямъ войти между собою въ соглашеніе.

Ст. 43. Въ основаніе почтовыхъ сообщений вообще принимаются слѣдующія начала:

- a) Преимущественно должно заботиться объ ускореніи перевозки, учащеніи хода почтъ и соблюденіи наивозможной точности въ дѣйствіяхъ.
- b) Для перевозки корреспонденціи употребляются по мѣрѣ потребности пассажирскіе поѣзды желѣзныхъ дорогъ, соединяющихъ Россію съ Пруссією. Если для пересылки письменной корреспонденціи будетъ назначенъ вообще одинъ поѣздъ желѣзной дороги ежедневно, то въ случаѣ несвоевременнаго прибытія этого поѣзда, дальнѣйшая пересылка оной будетъ кромѣ того производиться и съ первымъ идущимъ затѣмъ поѣздомъ, который по своей скорости соотвѣтствуетъ этой цѣли. Перевозка тяжелыхъ почтъ впредь до особыхъ распоряженій, должна производиться по тѣмъ же дорогамъ, вообще по одному разу въ день; въ послѣдствіи она можетъ быть учащена, по мѣрѣ возрастающей потребности.
- c) Почтовые учрежденія, состоящія на обыкновенныхъ дорогахъ, прилегающихъ къ обоимъ границамъ, должны быть развиваемы и умножаемы согласно особымъ соглашеніямъ, которыя будутъ заключаемы между россійскимъ и прусскимъ почтовыми управленіями.
- d) Каждое почтовое управленіе должно заботиться о вѣрной и своевременной доставкѣ почтъ до первой противудлежащей пограничной почтовой станціи, и всѣ издержки по этой доставкѣ принимаетъ на свой счетъ. Если оба управленія признаютъ удобнымъ, отдать одному и тому же контрагенту возку

обоихъ Паństw, на засадахъ, умовionych szczególowo w artykule następującym.

Pośrednie zaś przesyłanie lądem będzie uskuteczniane w Rossyjsko-Pruskich post-pakietach zamkniętych, tranzyto przez Austrią przewożonych.

Przesyłanie morzem, na początek może być dozwolone tylko dla korespondencyi listowej; wydatki na przewóz morzem będą ponoszone w równych częściach przez Zarządy Pocztowe Rossyjski i Pruski.

Jeżeliby później okazało się dogodnym w niektórych razach zdawać leżącemu w środku Zarządowi Pocztowemu korespondencyą listową i posyłkową dla przesłania tranzyto na sztuki, wówczas pozostawia się Zarządom Pocztowym Rossyjskiemu i Pruskiemu porozumienie się z sobą w tym względzie.

Art. 43. Względem komunikacyj pocztowych w ogólności przyjmują się zasady następujące:

- a) Szczególniej należy troszczyć się o przyspieszenie odwozu, pomnożenie biegu poczt i przestrzeganie o ile można największej akuracności w czynnościach.
- b) Dla przewozu korespondencyi używają się w miarę potrzeby pociągi osobowe dróg żelaznych, łączących Rossyą z Prusami. Jeżeli dla przesyłania korespondencyi listowej będzie przeznaczonym w ogóle jeden pociąg drogi żelaznej codziennie, wówczas w razie późnego nadjeścia tego pociągu, dalsze przesłanie onę będzie oprócz tego uskuteczniane i pierwszym potem idącym pociągiem, który swoją szybkością odpowiada temu celowi. Przewóz poczt wozowych do czasu oddzielnych zarządzeń winien być uskutecznianym temiż drogami, w ogóle po raz na dzień; w następstwie może być pomnożony, w miarę wzrastającej potrzeby.
- c) Miejsca pocztowe, położone na drogach zwyczajnych, dotyczących granic obustronnych, powinny być rozwijane i pomnażane podług oddzielnych układów, które będą zawierane pomiędzy Zarządami Pocztowymi Rossyjskim i Pruskim.
- d) Każdy Zarząd Pocztowy powinien starać się o pewne i akuradne dostarczenie poczt do pierwszej przeciwległej pogranicznej stacyi pocztowej, i ponosi wszystkie koszty takowego dostarczenia. Jeżeli oba Zarządy uznają korzystnym poruczyć jednemu i temuż samemu przedsiębiorcy odwóz poczt w obie stro-

почтъ въ оба пути между пограничными станціями, то издержки на эту возку будутъ уплачиваться ими пополамъ. Равнымъ образомъ, оба почтовые управления предоставляютъ другъ другу право тѣми же экипажами и кондукторами, которые нужны для отправления почтъ въ одинъ путь, пользоваться и въ обратный путь, за такое вознагражденіе, какое будетъ определено по взаимному соглашенію.

- д) При опредѣленіи правилъ для пересылки почтовой корреспонденціи по желѣзнымъ дорогамъ, надлежитъ также принимать въ руководство существующіе въ обоихъ государствахъ законы и правила по управленію желѣзными дорогами и государственные договоры касательно постройки и эксплуатаціи желѣзныхъ дорогъ.
- е) Обоимъ почтовымъ управленіямъ опредѣляютъ, какія именно почтовые мѣста должно считать пограничными станціями. Они условятся также между собою относительно порядка и формъ передачи корреспонденціи и употребятъ всѣ старанія, чтобы остановку почтовыхъ отправленій на границѣ для таможенной очистки ограничивать самымъ краткимъ, по возможности временемъ.
- ж) Нужное число чемодановъ, мѣшковъ, сумокъ, курсовыхъ часовъ и другихъ путевыхъ почтовыхъ принадлежностей пріобрѣтается и содержится или каждымъ управленіемъ на свой счетъ, на всемъ подвѣдомственномъ ему протяженіи тракта, или обоими пополамъ, на тѣхъ дорогахъ, гдѣ это окажется удобнѣе.
- з) Плату за пассажирскія мѣста и за сверхъ-льготный вѣсъ пассажирской клади каждое почтовое управленіе взимаетъ по своей таксѣ до противуположающей пограничной почтовой станціи. Льготный вѣсъ пассажирскій клади опредѣляется каждымъ почтовымъ управленіемъ для подвѣдомственной ему дистанціи. Въ таксахъ по этому предмету имѣетъ быть соблюдаема наибольшая уравнительность.
- и) Государственные почты и принадлежащіе къ нимъ добавочные экипажи, а также возвращающіеся порожнемъ почтовые экипажи и лошади, обоимъ освобождаются отъ платежа дорожныхъ, мостовыхъ, шоссейныхъ, паромныхъ и иныхъ сборовъ, въ предѣлахъ Россійской Имперіи безусловно, въ Прусскихъ же владѣніяхъ, если только таковыя сборы не установлены закономъ ко взысканію и за государственныя почты, въ пользу какихъ либо приходоу, общинъ или частныхъ лицъ. Въ семъ

ny pomiędzy stacyami pogranicznymi, wtedy kosztu tego odwozu będą przez nich po połowie płacone. Również oba Zarządy Pocztowe zastrzegają sobie, że z tych powozów i konдукторów, którzy potrzebni są dla wysyłania poczt w jedną stronę, będą mogli korzystać i w stronę powrotną, za takim wynagrodzeniem, jakie będzie oznaczone po wzajemnem ułożeniu się.

- e) Przy stanowieniu przepisów dla przesyłania korespondencji pocztowej drogami żelaznymi, należy stosować się także do istniejących w obu Państwach praw i przepisów o zarządzaniu drogami żelaznymi i do umów Państw w przedmiocie budowy i eksploatacji dróg żelaznych.
- f) Obustronne Zarządy Pocztowe stanowią, jakie mianowicie miejsca pocztowe należy uważać za stacje pograniczne. Umówią się także względem sposobu i form zdawania korespondencji i dołożą wszelkiego starania, aby zatrzymanie przesyłek pocztowych na granicy dla dopełnienia formalności celnych, trwało o ile można najkrócej.
- g) Porzebna ilość torb, worków, juk, zegarków kursowych i innych drożnych narzędzi pocztowych, nabywaną jest i utrzymywaną albo przez każdy Zarząd jego kosztem, na całej przestrzeni traktu, na której dopełnia odwozy, albo przez oba po połowie, na tych drogach, gdzie to pokaże się dogodniejszem.
- h) Opłatę za miejsca podróжных i za płatną przewyżkę wagi rzeczy podróжных każdy Zarząd Pocztowy pobiera podług swojej taksy do przeciwległej pogranicznej stacyi pocztowej. Niepłatna waga rzeczy podróжных ustanawia się przez każdy Zarząd Pocztowy dla przestrzeni, za którą tenże opłatę pobiera. W taksach tego przedmiotu ma być przestrzegana wszelka możliwa jednakowość.
- i) Począty rządowe i należące do nich wozy dodatkowe, jako też wracające próżno powozy pocztowe i konie, uwalniają się od opłat drogowych, mostowych, brukowych, szosowych, przewozowych i innych, w obrębie CESARSWA Rosyjskiego bezwarunkowo, a w posiadłościach Pruskich o tyle, o ile opłaty te, stosownie do istniejących przepisów, nie przypadają do poboru i za począty rządowe, na rzecz gmin, korporacyj albo osób prywatnych. W tym ostatnim razie, dla utrzymania wzajemności, Pruski Zarząd Poczt-

последнемъ случаѣ, для возстановленія взаимности, прусское почтовое управленіе обязуется возвращать сборы, которые будутъ по сему предмету уплачиваемы російскимъ почтовымъ управленіемъ.

Ст. 2. Обоюднымъ почтовымъ управленіемъ предоставляется сообразно измѣняющимся потребностямъ назначать, по предварительномъ каждый разъ соглашеніи, между какими именно русскими и прусскими почтовыми мѣстами и почтовыми вагонами, въ какомъ объемѣ и какъ часто, имѣть производиться прямой обмѣнъ реэстровъ письменной и посылочной корреспонденціи, вдушей сухимъ путемъ или моремъ (ст. 5).

Относительно письменной и посылочной корреспонденціи, идущей изъ Россійскихъ губерній въ прусское почтовое вѣдомство, или обратно, транзитомъ черезъ губерніи подчиненныя Намѣстнику Царства Польскаго, впредь до инаго распоряженія должно быть по-стушаемо слѣдующимъ образомъ:

Письменная корреспонденція между російскими и прусскими почтовыми мѣстами пересылается прямо до мѣста назначенія задѣланною въ закрытые постъ-пакеты, идущіе транзитомъ черезъ Царство Польское. Въ послѣдствіи однако предоставляется, если это не будетъ противно порядку почтовыхъ сообщений и расчетовъ между російскими и польскими почтовыми учрежденіями, вышесказанную прямую пересылку въ закрытыхъ постъ-пакетахъ замѣнять поштучною передачею письменной корреспонденціи польскимъ почтовымъ мѣстамъ для дальнѣйшей пересылки.

Посылочная корреспонденція будетъ передаваться почтовымъ мѣстамъ Царства Польскаго для дальнѣйшей пересылки въ Россійскія губерніи, или на оборотъ для дальнѣйшей пересылки въ мѣста прусскаго почтоваго вѣдомства, при особыхъ реэстрахъ. Эти реэстры должны составляться на имя польскихъ почтовыхъ мѣстъ; подлежащія каждый разъ къ пересылкѣ транзитомъ черезъ Польшу посылочныя отправленія должны вноситься всѣ въ одинъ реэстръ, хотя бы они были адресованы и въ разныя мѣста. Посылочныя же отправленія, назначающіяся въ разныя мѣста въ самомъ Царствѣ Польскомъ, вносятся въ другой реэстръ. Впрочемъ, обоюднымъ почтовымъ управленіемъ предоставляется по своему усмотрѣнію и взаимному соглашенію еще болѣе упростить этотъ порядокъ отправки.

Въ видахъ сокращенія прямого, при реэстрахъ, размѣна постъ-пакетовъ съ письменною корреспонденціею, будетъ обращено вниманіе на разширеніе дѣятельности почтовыхъ вагоновъ на желѣзныхъ дорогахъ, сколько это будетъ позволять самое свойство дѣла.

тowy obowiązuje się zwracać opłaty, które z tego tytułu uiszczane będą przez Rosyjski Zarząd Pocztowy.

Art. 2. Obustronnym Zarządom Pocztowym pozostawia się stosownie do zmieniających się potrzeb możność oznaczenia, po poprzednim za każdym razem porozumieniu się, między jakimi mianowicie Ruskimi i Pruskimi miejscami pocztowymi i wagonami pocztowymi, w jakiej objętości i jak często, ma być uskuteczniąną bezpośrednia wymiana kart korespondencyi listowej i posyłkowej, idącej lądem lub morzem (art. 5).

Względem korespondencyi listowej i posyłkowej, idącej z gubernij Rosyjskich do wydziału pocztowego Pruskiego, albo napowrót, tranzyto przez gubernije podległe Namiestnikowi Królestwa Polskiego, do czasu innego zarządzenia postępować należy w sposób następujący:

Korespondencya listowa pomiędzy Rosyjskimi i Pruskimi miejscami pocztowymi przesyła się wprost do miejsca przeznaczenia zapakowaną w post-pakietach zamkniętych, idących tranzyto przez Królestwo Polskie. Później jednak dozwala się, jeżeli to nie będzie przeciwne porządkowi komunikacyj pocztowych i obrachunków pomiędzy Rosyjskimi i Polskimi miejscami pocztowymi, wzmiankowane wyżej bezpośrednio przesyłanie w zamkniętych post-pakietach zastępować zdawaniem na sztuki korespondencyi listowej miejscom pocztowym Polskim dla dalszego przesłania.

Korespondencya posyłkowa będzie zdawaną miejscom pocztowym Królestwa Polskiego, dla dalszego przesłania do gubernij Rosyjskich, albo na odwrót, dla dalszego przesłania do miejsc wydziału pocztowego Pruskiego, przy kartach oddzielnych. Karty te powinny być sporządzane do miejsc pocztowych Polskich; przedmioty posyłkowe przeznaczone za każdym razem do przesłania tranzyto przez Polskę, powinny być zapisywane wszystkie do jednej karty, chociażby były adressowane i do miejsc rozmaitych. Przedmioty zaś posyłkowe, przeznaczone do rozmaitych miejsc w samém Królestwie Polskim, zapisują się do drugiej karty. Wreszcie, obustronnym Zarządom Pocztowym pozostawia się, podług swojego uznania i po wzajemném porozumieniu się, jeszcze większe uproszczenie tego sposobu ekspedowania.

W celu uproszczenia bezpośredniej przy kartach wymiany post-pakietów z korespondencyą listową, będzie zwróconą uwaga na rozszerzenie działalności wagonów pocztowych na drogach żelaznych, o ile na to pozwoli sama natura rzeczy.

Ст. 8. Въ основаніе взаимныхъ почтовыхъ сношеній принимается правило: что почты всегда должны пересылаться тѣмъ путемъ, который представляетъ быstrѣйшую доставку; при одинаковой же быстротѣ сообщенія по нѣсколькимъ трактамъ, избирается тотъ, по которому сообщеніе обходится дешевле для публики, или который представляетъ корреспондентамъ какую либо другую выгоду. Но во всѣхъ тѣхъ случаяхъ, когда корреспондентъ на адресѣ письма укажетъ извѣстный путь пересылки, исполненіе его желанія обязательно и пересылка дѣлается по его указанію.

Для избѣжанія неправильнаго направленія корреспонденціи, будутъ изготовлены таблицы, указывающія куда отдѣльныя почтовые мѣста должны еѣ кувировать. Если бы по случаю перемѣнъ въ ходѣ поѣздовъ по желѣзнымъ дорогамъ или въ ходѣ почтъ потребовалось измѣнить направленіе корреспонденціи, то обоимъ почтовымъ управленіямъ будутъ своевременно извѣщать объ этомъ другъ друга.

Ст. 9. Къ письменнымъ отправлениямъ принадлежатъ: простыя и рекомендованныя письма; печатныя произведенія подъ бандеролями, открытыя печатныя карты; товарныя пробы и образчики, газеты и повременныя изданія.

Всѣ письменнаго отправления не должны превышать 250 граммовъ, соответствующихъ 19 1/2 русскимъ и 15 прусскимъ лотамъ; всѣ же пересылаемые товарныя пробы и образчики должны сообразоваться съ ограниченіями, опредѣленными таможенными уставами обоихъ государствъ.

Относительно посылочной корреспонденціи см. ст. 22 и слѣд.

Ст. 10. Плата за пересылку писемъ между Россією и мѣстами прусскаго почтоваго вѣдомства опредѣляется слѣдующимъ образомъ:

I. За письма между Россією и ближайшими къ ней провинціями Прусскаго Королевства, именно восточною и западною Пруссією, Познанью и Силезією:

a) за письма слѣдующія изъ русскаго пограничнаго почтоваго мѣста или адресованныя въ русское пограничное почтовое мѣсто:

совокупный портъ за одинакое франкированное письмо 2 сер. гр.
совокупный портъ за одинакое нефранкированное письмо 3 сер. гр.

b) за письма слѣдующія изъ всякаго другаго русскаго почтоваго мѣста или адресованныя во всякое другое русское почтовое мѣсто:

совокупный портъ за одинакое франкированное письмо 3 сер. гр.
совокупный портъ за одинакое нефранкированное письмо 4 сер. гр.

Ar. 8. Dla wzajemnych stosunków pocztowych przyjmuje się za prawidło: że poczty powinny być przesyłane zawsze tą drogą, która zapewnia najprędsze dostarczenie; przy jednakowej zaś szybkości komunikacyi na kilku traktach, wybiera się ten, na którym komunikacya jest tańszą dla publiczności, lub który zapewnia dla korespondentów jakąkolwiek inną korzyść. Lecz we wszystkich tych razach, gdy korespondent na adresie listu wskaże pewną drogę do przesłania, wykonanie jego żądania jest obowiązującym i przesłanie skutecznie się podług jego wskazania.

Dla uniknięcia niewłaściwego przesłania korespondencyi, będą sporządzone tabelle, wykazujące dokąd oddzielne miejsca pocztowe powinny ją ekspedyować. Gdyby, z powodu zmian w biegu pociągów na drogach żelaznych albo w biegu poczt, zaszła potrzeba zmienienia kierunku korespondencyi obustronne Zarządy Pocztowe będą się o tém zaawiać wzajemnie w swoim czasie.

Art. 9. Do przesyłek listowych należą:

listy zwyczajne i rekomendowane; przedmioty drukowane w przepaskach; otwarte karty drukowane;
próbki towarów i wzory, gazety i czasopisma.

Waga przesyłki listowej nie powinna przenosić grammów 250, odpowiadających łutom ruskim 19 1/2 a pruskim 15; waga zaś przesyłanych próbek towarów i wzorów powinna stosować się do ograniczeń określonych ustawami celnymi obydwóch państw.

Względem korespondencyi posyłkowej, patrz art. 22 i następ.

Art. 10. Opłata za przesłanie listów pomiędzy Rosyją a miejscami wydziału pocztowego Pruskiego, ustanawia się w sposób następujący:

I. Za listy pomiędzy Rosyją a najbliższemi jej prowincjami Królestwa Pruskiego, a mianowicie Prusami wschodniemi i zachodniemi, Poznaniem i Szlązkiem:

a) za listy pochodzące z Ruskiego pogranicznego miejsca pocztowego lub adresowane do Ruskiego pogranicznego miejsca pocztowego:

wspólne porto za list pojedynczy frankowany sr. gr. 2.
wspólne porto za list pojedynczy niefrankowany sr. gr. 3.

b) za listy pochodzące z wszelkiego innego Ruskiego miejsca pocztowego albo adresowane do wszelkiego innego Ruskiego miejsca pocztowego:

wspólne porto za list pojedynczy frankowany sr. gr. 3
wspólne porto za list pojedynczy niefrankowany sr. gr. 4.

II. За письма между Россією и остальными мѣстами прусскаго почтоваго вѣдомства, кромѣ поименованныхъ въ пунктѣ I, а также всѣми тѣми государствами принадлежащими къ германскому почтовому союзу, коихъ корреспонденція съ Россією пересылается чрезъ посредство прусскихъ почтъ:

совокупный портъ за одинакое франкированное письмо 4 сер. гр.

совокупный портъ за одинакое нефранкированное письмо 6 сер. гр.

За норму вѣса одинакаго письма приписываются 15 граммовъ, соотвѣтствующіе $1\frac{1}{4}$ лоту русскаго вѣса, и 1 лоту, невступно прусскаго вѣса.

За письмо вѣсомъ свыше 15 до 30 граммовъ включительно, взимается портъ вдвое; за письмо вѣсомъ свыше 30 до 45 граммовъ включительно, втрое и т. д.; за болѣе тяжелыя письма портъ увеличивается въ той же пропорціи.

Вышеозначенная плата взимается безъ различія пути, по которому производится пересылка.

Посылателямъ предоставляется по своему усмотрѣнію франкировать свои простыя письма или посылать оныя нефранкированными.

Вышеозначенный совокупный портъ дѣлится пополамъ между Императорско-Россійскимъ и Королевско-Прусскимъ почтовыми управленіями.

По всей письменной корреспонденціи, взаимно пересылаемой между русскими и прусскими почтовыми мѣстами, расчеты и платежи порта, какъ прусскаго и русскаго, такъ и иностраннаго, будутъ производиться исключительно на серебряныя гроши.

Въ Россіи за вышеозначенный совокупный портъ 2, 3, 4 и 6 сер. гр., будѣтъ взиматься, съ таможенныхъ корреспондентовъ, 7, 10, 14 и 20 копѣекъ серебромъ.

Ст. 11. За мѣстную корреспонденцію между обоюдными противуположающимися пограничными почтовыми мѣстами, совокупнаго порта за одинакое письмо полагается 1 серебряный грошъ, который будетъ равнымъ образомъ дѣлиться пополамъ между русскимъ и прусскимъ почтовыми управленіями. Портвые расчеты и платежи будутъ производиться согласно ст. 10.

Въ Россіи вышеозначенный портъ одинакаго письма будетъ оплачиваться 3 копѣйками серебромъ; за письма же большаго вѣса плата будетъ взиматься соотвѣтственно приведенному въ ст. 10 пе-

II. За listy pomiędzy Rosssyą i pozostałymi miêjscami Pruskiego wydziału pocztowego, oprócz wymienionych w punkcie I, jako téż wszystkimi temi Państwami należącymi do Niemieckiego Związku Poczowego, których korespondencya z Rosssyą przesyłaną jest za pośrednictwem poczt Pruskich:

wspólne porto za list pojedynczy frankowany sr. gr. 4.

wspólne porto za list pojedynczy niefrankowany. . . . sr. gr. 6.

Za normę wagi listu pojedynczego przyjmuje się grammów 15, odpowiadających $1\frac{1}{4}$ łutowi wagi ruskiej a 1 łutowi wyłącznie wagi pruskiej.

Za list wagi nad grammów 15 do 30 włącznie, pobiera się porto podwójnie; za list wagi nad grammów 30 do 45 włącznie, potrójnie i t. d.; za listy cięższe porto powiększa się w tymże stosunku.

Wyszczególniona wyżej opłata pobiera się bez różnicy drogi, którą przesłanie skutecznia się.

Oddawcom dozwala się podług swego uznania swoje listy zwyczajne frankować lub posyłać niefrankowanemi.

Wyszczególnione wyżej porto wspólne dzieli się na pół pomiędzy CESARSKO-Rossyjski i Królewsko-Pruski Zarządy Pocztove.

Z całej korespondencyi listowej, przesyłanej wzajemnie pomiędzy Ruskimi i Pruskimi miêjscami pocztowymi, obrachunki i zaspokojenie porta, tak Pruskiego i Ruskiego, jak i zagranicznego, będą skuteczniane wyłącznie w srebrnych groszach.

W Rosssyi za wymienione wyżej porto wspólne sr. gr. 2, 3, 4 i 6, pobieraném będzie, od tamiecznych korespondentów, kopiejek srebrem 7, 10, 14 i 20.

Art. 11. Za korespondencyą miêscową pomiędzy obu stronami przeciwległemi pogranicznymi miêjscami pocztowymi, porto wspólne za list pojedynczy wynosi 1 srebrny grosz, który również będzie dzielonym na połowę pomiędzy Ruski i Pruski Zarządy Pocztove. Obrachunki porta i wypłaty będą skuteczniane stozownie do art 10.

W Rosssyi wzmiankowane porto od listu pojedynczego będzie uiszczane w ilości 3 kopiejek srebrem; za listy zaś większej wagi opłata będzie pobierana odpowiednio do przytoczonej w art. 10 zamiany

реложенію прусскихъ серебряныхъ грошей на русскія серебряныя копѣйки.

Для тѣхъ почтовыхъ мѣстъ, для коихъ однажды назначена эта уменьшенная такса, остается она безъ измѣненія и въ такомъ случаѣ, если бы на трактѣ между ними учредились новыя станціи, или произошли другія перемѣны, имѣющія вліяніе на пограничныя почтовые сообщенія.

За нефранкированную мѣстную корреспонденцію никакого надбавочнаго порта не полагается.

Ст. 12. Отъ посылателей зависитъ отправлять свои письма рекомендованными. Рекомендованныя письма должны быть франкированы. За нихъ взимается тотъ же порѣ какъ и за простые письма, но сверхъ того особая пошлина за рекомендацію, въ два серебряныхъ гроша или 7 копѣекъ серебромъ, за каждое письмо, безъ различія вѣса. Пошлина эта взимается исключительно тѣмъ почтовымъ управленіемъ, въ вѣдомствѣ котораго письмо принято для отправленія, и обращается сплона въ его же пользу.

Посылателю рекомендованнаго письма предоставляется право означать на самомъ адресѣ письма требованіе о доставленіи ему росписки получателя; въ такомъ случаѣ означенная росписка должна быть немедленно прислана въ то мѣсто, гдѣ было подано письмо. За доставленіе росписки, съ посылателя при подачѣ письма взимались еще 2 серебряныхъ гроша, или 7 копѣекъ серебромъ, остающіеся также сполна въ пользу почтоваго управленія, отправляющаго письмо. За обратную же пересылку росписки не требуется никакой платы.

Въ случай утраты рекомендовавшаго письма, почтовое управленіе, въ вѣдомствѣ котораго оно было подано, обязано заплатить подавателю, какъ скоро утрата дознана, — въ Пруссіи 14 талеровъ, а въ Россіи 13 рублей серебромъ, съ отнесеніемъ этого вознагражденія на счетъ того почтоваго управленія, въ вѣдомствѣ котораго произошла утрата.

Требованіе о вознагражденіи должно быть представлено въ теченіи одного года со дня подачи письма на почту; въ противномъ случаѣ всякая обязанность вознагражденія прекращается.

На адресахъ рекомендованныхъ писемъ, какъ и на простыхъ, не дозволяется означать пѣны.

Ст. 13. Въ пересылкѣ подъ бандеролями допускаются: газеты и періодическія изданія, и другіе печатные, литографированные, металлографированные или другимъ механическимъ способомъ

srebrnych groszy Pruskich na kopiejki srebrne Ruskie.

Dla tych miejsc pocztowych, dla których raz ustanowioną jest ta zmniejszona taksa, pozostawia się takowa bez zmiany i w takim razie gdyby na trakcie pomiędzy nimi urządzone były nowe stacje, albo nastąpiły inne zmiany, mające wpływ na pograniczne komunikacje pocztowe.

Za miejscową korespondencją niefrankowaną nie dolicza się żadne porto dodatkowe.

Art. 12. Rekomendowanie listów od oddawców zależy. Listy rekomendowane powinny być frankowane. Od nich pobiera się takie porto, jak za listy zwykajne, i oprócz tego oddzielna opłata za rekomendowanie, w ilości srebrnych groszy 2, czyli kopiejek srebrem 7 za każdy list bez różnicy wagi. Opłata ta pobiera się wyłącznie przez ten Zarząd Pocztowy, w obrębie którego list jest przyjęty dla przesłania, i pozostawia się w zupełności na korzyść jego.

Oddawcy listu rekomendowanego dozwala się zamieszczać na samym adresie listu żądanie, aby mu był dostarczony rewers odbierającego; w takim razie rewers rzeczony powinien być bezzwłocznie nadesłany do tego miejsca, gdzie list był oddany na pocztę. Za dostarczenie rewersu, oddawca przy oddaniu listu uiszcza jeszcze srebrnych groszy 2, czyli kop. 7, które także w całości stanowią dochód Zarządu Poczto-
wego, list wysyłającego. Za powrotne zaś przesłanie rewersu żadna opłata nie przypada.

W razie uronienia listu rekomendowanego, Zarząd Pocztowy w obrebie którego takowy był na pocztę oddany, obowiązany jest zapłacić oddawcy, skoro uronienie nie będzie wątpliwem, w Prussach talarów 14, a w Rossyi rubli srebrem 13, z zarachowaniem tego wynagrodzenia temu Zarządowi Poczтовemu, w obrebie którego uronienie nastąpiło.

Żądanie w przedmiocie wynagrodzenia winno być zanesione w przeciągu jednego roku, licząc od dnia oddania listu na pocztę; w razie przeciwnym, wszelki obowiązek wynagrodzenia ustaje.

Na adresach listów rekomendowanych, jak i na zwyczajnych, nie dozwala się oznaczać wartości.

Art. 13. W przepaskach mogą być przesyłane: gazety i pisma peryodyczne, oraz inne przedmioty drukowane, litografowane, metalografowane albo wykonane innym sposobem mechanicznym, dogodne do

воспроизведенные предметы, удобные къ пересылкѣ по письменной почтѣ, за исключеніемъ предметовъ воспроизведенныхъ посредствомъ копировальной машины, или тисненіемъ.

За подобнаго рода отправленія, вѣсомъ до 40 граммовъ включительно, соответствующихъ $3\frac{1}{4}$ русскимъ, и $2\frac{1}{2}$ прусскимъ лотамъ, взимается по $\frac{1}{2}$ серебряному грошу, и за тѣмъ плата эта увеличивается прогрессивно на $\frac{1}{2}$ сер. гроша за каждые лишніе 40 граммовъ. Эта плата дѣлится пополамъ между обоими почтовыми управленіями. Относительно взаимнаго расчета и платежа этого порта, поступаетъ согласно ст. 10. Въ Россіи за такое одинакое отправленіе взимается 2 копѣйки сер., за вѣсящее вдвое—4, втрое—6, вчетверо—7, вшестеро—9, и вшестеро, что составляетъ высшій предѣлъ допускаемаго вѣсу, 10 копѣекъ серебромъ.

Такія отправленія должны быть франкированы до мѣста назначенія и задѣланы въ бандероли такъ, чтобы можно было удобно видѣть содержаніе. На нихъ, за изъятіемъ адреса получателя, ничего рукописнаго не допускается, кромѣ подписи подавателя и означенія мѣста и дня подачи. На корректурныхъ листахъ допускаются еще и рукописныя корректурныя отмѣтки.

Бандерольныя отправленія, вовсе нефранкированныя или недостаточно франкированныя, къ пересылкѣ между обоими почтовыми вѣдомствами вовсе не допускаются. Изъ сего изъемятся однако бандерольныя отправленія, слѣдующія въ заатлантическіе почтовые округа или оттуда получаемыя, когда полное франкированіе ихъ невозможно или неудобно; отсутствіе или неполнота франкированія не должны служить препятствіемъ къ отправленію или дальнѣйшей пересылкѣ оныхъ. За такія отправленія русскій и германскій портъ будетъ исчисляться также по уменьшенной таксѣ, установленной для бандерольныхъ отправленій. Въ случаяхъ, когда содержаніе бандерольныхъ отправленій не будетъ соответствовать вышеизложеннымъ условіямъ, относительно ограниченія его одними печатными вещами, взаимная пересылка оныхъ тѣмъ не менѣе должна производиться; но оныя будутъ причисляться къ разряду нефранкированныхъ писемъ и подлежать оплатѣ одинаковаго съ ними послѣднимъ пор а.

Ст. 14. Печатныя и другими изъясненными въ ст. 13 способами воспроизведенныя всякаго рода объявленія, какъ напр. торговыя циркуляры, прейсъ-куранты и т. п., могутъ быть пересылаемы съ платою уменьшеннаго порта и безъ бандероли, посредствомъ открытыхъ картъ.

Эти карты не должны превосходить величиную такого письменнаго отправленія, которое можно, не сгибая его, уложить въ обы-

пресланія почтою listową, z wyjątkiem przedmiotów, przygotowanych za pomocą maszyny do kopijowania lub za pomocą wyciskania.

За подобнаго rodzaju przesyłki, wagi do gramów 40 włącznie, odpowiadających łutom Ruskim $3\frac{1}{4}$, a Pruskim $2\frac{1}{2}$, pobiera się po $\frac{1}{2}$ srebrnego grosza, a następnie opłata ta powiększa się stopniowo o pół sr. grosza za każde zbywające gramów 40. Opłata ta dzieli się na połowę pomiędzy oba Zarządy Pocztowe. Względem wzajemnego obciążunku i uiszczenia tego porta postępuje się stosownie do art. 10. W Rosyi za taką przesyłkę pojedynczą pobiera się kopiejek sr. 2, za ważącą dwa razy tyle — 4, trzy razy tyle — 6, cztery razy tyle — 7, pięć razy tyle — 9, i sześć razy tyle, co stanowi najwyższą wagę dozwoloną kop. sr. 10.

Przesyłki takie powinny być frankowane do miejsca przeznaczenia, i tak zapakowane w przepaskach, aby z łatwością można było widzieć, co się w nich zawiera. Na nich, za wyłączeniem adresu odbierającego, nie powinno być nic pisanego, oprócz podpisu oddawcy i zamieszczenia miejsca i dnia oddania na pocztę. Na arkuszach dla korekty pozwala się jeszcze czynić piśmienne uwagi w korekcie.

Przesyłki w przepaskach, wcale niefrankowane albo niedostatecznie frankowane, nie powinny być wcale przesyłane między obustronnie wydziałami pocztowymi. Z tego wyłączają się jednak przesyłki w przepaskach idące do zaatlantycznych okręgów pocztowych lub z tamtąd nadchodzące, gdy całkowite frankowanie ich jest niemożliwe albo niedogodne; niezafrankowanie albo niedostateczne zafrankowanie, nie powinny być przeszkodą do odesłania lub dalszego przesłania onych. Za takie przesyłki, porto Ruskie i Niemieckie będzie obliczane także według zmniejszonej taksy, ustanowionej dla przesyłek w przepaskach. Wrazach, gdy przedmioty w przesyłkach pod przepaskami nie będą odpowiadały wymienionym wyżej warunkom pod względem ograniczenia ich do samych druków, wzajemne przesłanie ich, mimo to jednak, powinno być skuteczzone; lecz one będą zaliczane do listów niefrankowanych, i ulegać opłacie jednakowego z temi ostatnimi porta.

Art. 14. Wszelkie ogłoszenia drukowane i wykonane innemi w artykule 13 wymienionemi sposobami, jako to: cyrkularze handlowe, cenniki i t. p., mogą być przesyłane za opłatą zmniejszonego porta i bez przepaski, za pośrednictwem kart otwartych.

Karty te nie powinny być większe od takiej przesyłki listowej, która nie składając jej, może być zapakowana w zwyczajnej

кновенную письменную пачку; равнымъ образомъ не должны онѣ быть песторазмѣрно малы. Карты эти должны быть напечатаны на бумагѣ твердой, на подобіе картонной.

На нихъ, за изъятіемъ адреса получателя, ничего рукописнаго не допускается, кромѣ подписи посылателя и означенія мѣста и дня подачи.

Портъ назначается по $\frac{1}{2}$ сер. гроша за штуку; онъ долженъ быть уплачиваемъ посылателемъ и дѣлится пополамъ между обоими почтовыми управленіями. Относительно взаимнаго расчета и платежа этого порта должно поступать согласно статьѣ 10. Въ Россіи вышеозначенный портъ опредѣляется въ 2 копѣйки серебромъ. Императорско-Россійскія почтовые мѣста будутъ принимать такіа карты для пересылки въ прусскую почтовую область и во все страны, принадлежащія къ германскому почтовому союзу, куда корреспонденція изъ Россіи пересылается чрезъ посредство прусскихъ почтъ. Для пересылки же въ Россію такіа карты, на первый разъ, могутъ приниматься только для отправленія въ С.-Петербургъ, Москву, Одессу, Ригу и другіе большіе города, впередъ до дальнѣйшаго распоряженія, пока Императорско-Россійское почтовое управленіе не признаетъ возможнымъ допустить болѣе обширное примѣненіе этого порядка. Карты не сполна франкированныя или по чему либо иному не соотвѣтствующія вышеизложеннымъ условіямъ, къ взаимной пересылкѣ допускаться не будутъ.

Ст. 15. Товарныя пробы и образчики подлежатъ платѣ порта въ $\frac{1}{2}$ серебрянаго гроша за одинакій вѣсъ, который опредѣляется въ 40 граммовъ включительно, соотвѣтствующіе $3\frac{1}{4}$ русскимъ и $2\frac{1}{2}$ прусскимъ лотамъ. За отправленія большаго вѣса взимается еще по $\frac{1}{2}$ серебряному грошу за каждыя лишніе 40 граммовъ. Портъ этотъ дѣлится пополамъ между обоими почтовыми управленіями. Относительно взаимнаго расчета и уплаты этого порта должно поступать согласно ст. 10. Въ Россіи за такойъ одинакій вѣсъ будетъ взиматься по 2 копѣйки серебромъ; съ отправленій большаго вѣса опредѣленные прусскими серебряными грошами портовые платежи будутъ взиматься русскими серебряными копѣйками согласно ст. 13.

Товарныя пробы и образчики должны быть франкированы до мѣста назначенія, и задрѣланы подъ бандероли или инымъ образомъ такъ, чтобы не могло быть никакого сомнѣнія въ свойствѣ ихъ. Они не должны имѣть никакой цѣнности въ продажѣ и должны вполне соотвѣтствовать условіямъ, постановленнымъ таможенными уставами обоихъ государствъ. Къ этимъ отправленіямъ не можетъ

пачке listowej; również nie powinny być niestosunkowo małe. Karty te powinny być wydrukowane na papierze twardym, nakształt tekturowego.

Na nich, z wyłączeniem adresu odbierającego, nie powinno być nic pisanego, oprócz podpisu oddawcy i wskazania miejsca i dnia oddania na pocztę.

Porto wynosi $\frac{1}{2}$ sreb. grosza za sztukę. powinno być uiszczane przez oddawcę i dzieli się na pół pomiędzy oba Zarządy Pocztowe. Przy wzajemném obrachowaniu i zaspokojeniu tego porta, należy postępować podług artykułu 10. W Rosyi pomienione porto ustania się na 2 kopiejki srebrem. CESARSKO-Rosyjskie miejsca pocztowe, będą przyjmowały takie karty dla przesłania do Pruskiego okręgu pocztowego i do wszystkich krajów, należących do Niemieckiego Związku Pocztowego, dokąd korespondencya z Rosyi przesyłana jest za pośrednictwem poczt Pruskich. Dla przesłania zaś do Rosyi, karty takie, na początek, mogą być przyjmowane tylko dla wysłania do Petersburga, Moskwy, Odessy, Rygi i innych miast wielkich, do czasu dalszego zarządzenia, dopóki CESARSKO-Rosyjski Zarząd Pocztowy nie uzna możliwém dozwolić obszerniejszego zastosowania tego urządzenia. Karty nie wzupełności frankowane lub dla innych powodów nie odpowiadające wyszczególnionym wyżej warunkom, nie będą wzajemnie przesyłane.

Art. 15. Próbkі towarów i wzory podlegają opłacie porta po $\frac{1}{2}$ srebrnego grosza za wagę pojedynczą, która ustanawia się na 40 gram-mów włącznie, odpowiadających łutom Ruskim $3\frac{1}{4}$ Pruskim $2\frac{1}{2}$. Za przesyłki cięższe pobiera się jeszcze po $\frac{1}{2}$ srebrnego grosza za każde zbywające grammów 40. Porto to dzieli się na pół pomiędzy oba Zarządy Pocztowe. Przy wzajemném obrachowaniu i zaspokojeniu tego porta należy postępować stosownie do art. 10. W Rosyi za taką wagę pojedynczą pobierać się będzie po 2 kopiejki srebrem; od posyłek większej wagi oznaczone w srebrnych groszach Pruskich opłaty będą pobierane w srebrnych kopiejkach Ruskich stosownie do art. 13.

Próbki towarów i wzory winny być frankowane do miejsca przeznaczenia, i zapakowane w przepaskach, albo w inny taki sposób, aby nie mogło być żadnej wątpliwości o ich naturze. Nie powinny mieć żadnej wartości w sprzedaży i powinny odpowiadać w zupełności warunkom, wskazanym ustawami celnymi Państw obydwóch. Do przesyłek tych nie można dołączać listów, a na nich nie powinno być za-

быть прилагаемо писемъ, и на нихъ не должно быть никакихъ другихъ рукописныхъ помѣтъ, кромѣ адреса получателя, фабричнаго или торговаго знака, фирмы посылателя, а также номеровъ и цѣнъ.

Товарныя пробы или образки, вовсе не франкированные или недостаточно франкированные, къ пересылкѣ между обоюдными почтовыми вѣдомствами не допускаются. Изъ сего однако изъемятся отправленія съ товарными пробами и образками, слѣдующія въ заатлантическіе почтовые округа или оттуда получаемые, когда полное франкированіе ихъ невозможно или неудобно; отсутствіе или неполнота франкированія оныхъ не должны служить препятствіемъ къ отправленію или дальнѣйшей пересылкѣ оныхъ, и за такія отправленія русскій и германскій порты должны исчисляться также по уменьшенной таксѣ, установленной для товарныхъ пробъ и образчиковъ.

Въ случаяхъ, когда отправленія не соотвѣтствуютъ вышеуказанному условію, ограничивающему ихъ содержаніе одними товарными пробами и образчиками, пересылка оныхъ между обоюдными почтовыми вѣдомствами все таки производится, но они въ такихъ случаяхъ причисляются къ разряду нефранкированныхъ писемъ, и подлежатъ оплатѣ порта по таксѣ, установленной для нихъ послѣднихъ.

Ст. 16. Императорско-Россійскому и Королевско-Прусскому почтовымъ управленіямъ предоставляется входить въ непосредственныя между собою соглашенія относительно измѣненій въ условіяхъ пересылки бандерольныхъ отправленій (ст. 13), разсылки открытыхъ картъ (ст. 14) и пересылки товарныхъ пробъ и образчиковъ (ст. 15), какія могутъ оказываться нужными по случаю измѣняющихся потребностей почтового сообщенія. Если бы, впрочемъ, оказалось, что пересылка открытыхъ картъ въ Россію вообще не можетъ быть примѣнена, то и по этому предмету имѣютъ обоюдныя почтовыя управленія войти между собою въ соглашеніе.

Ст. 17. При отправленіи простыхъ или рекомендованныхъ писемъ въ Пруссію или во всѣ тѣ государства германскаго союза, въ которыхъ корреспонденція изъ Россіи препровождается чрезъ посредство прусскихъ почтъ, подавателямъ, находящимся въ Россіи, предоставляется требовать, чтобы письмо на мѣстѣ назначенія было доставлено получателю съ нарочнымъ, если только письмо адресовано въ самое почтовое мѣсто, то есть въ такое мѣсто, гдѣ существуетъ почтовое учрежденіе.

Требованіе о доставленіи съ нарочнымъ должно быть заявляемо подавателемъ посредствомъ слѣдующей надписи на наружной

днхъ иныхъ увагъ писаныхъ, oprócz adresu odbierającego, znaku fabrycznego albo handlowego, firmy oddawcy, jako téż numerów i wartości.

Próbki towarów albo wzory, wcale niefrankowane, albo niedostatecznie frankowane, nie mogą być przesyłane pomiędzy obustronnemi wydziałami pocztowemi. Z tego wyłączają się jednak przesyłki z próbkami towarów i wzorami, idące do zaatlantycznych okręgów pocztowych, lub z tamtąd nadechodzące, gdy całkowite frankowanie ich jest niemożliwe albo niedogodne; niezafrankowanie albo niedostateczne zafrankowanie ich nie powinno być przeszkodą do odesłania lub dalszego przesłania onych, i za takie przesyłki porto Ruskie i Niemieckie należy obliczać także podług zmniejszonej taksy, ustanowionej dla próbek towarów i wzorów.

W razach, gdy przesyłki nie odpowiadają powyższemu warunkowi pod względem ograniczenia zawierających się w nich przedmiotów do samych próbek towarów i wzorów, wzajemne przesłanie ich wprawdzie uskutecznia się, lecz one zaliczają się do listów niefrankowanych i ulegają opłacie porta podług taksy dla tych ostatnich ustanowionej.

Art. 16. CESARSKO-Rossyjskiemu i Królewsko - Pruskiemu Zarządowi Pocztowemu pozostawia się bezpośrednie porozumiewanie się w przedmiocie zmian w warunkach przesyłania posyłek w przepaskach (art. 13), kart otwartych (art. 14), oraz próbek towarów i wzorów (art. 15), jakie mogą się pokazać potrzebnymi z powodu zmieniających się potrzeb komunikacyi pocztowej. Gdyby, wreszcie, pokazało się, że przesyłanie kart otwartych do Rosyi w ogólności nie może być zastosowane, wówczas i w tym przedmiocie obustronne Zarządy Pocztowe mają porozumieć się z sobą.

Art. 17. Przy odsyłaniu listów zwyczajnych albo rekomendowanych do Prus lub do wszystkich tych Państw Związku Niemieckiego, do których korespondencya z Rosyi przesyłana jest za pośrednictwem poczt Pruskich, oddawcom, znajdującym się w Rosyi, dozwala się żądać, aby list w miejscu przeznaczenia dostarczony był odbierającemu przez umyślnego, jeżeli tylko list jest adresowanym do samego miejsca pocztowego, to jest do takiego miejsca, gdzie poczta istnieje.

Żądanie dostarczenia przez umyślnego powinno być zamieszczone przez oddawcę na zewnętrznej stronie listu w wyrazach następują-

сторонѣ письма „durch Expressen zu bestellen” или „à remettre par exprès” (доставить съ нарочнымъ).

Подаватель такого письма обязанъ оное франкировать и кромѣ того внести особую плату за доставленіе съ нарочнымъ, которая предварительно назначается въ 10 копѣекъ серебромъ (3 серебряныхъ гроша), но въ послѣдствіи можетъ быть измѣнена; эта плата поступаетъ въ пользу того почтового управленія, которому подвѣдомственно мѣсто назначенія.

Письма съ требованіемъ о доставленіи съ нарочнымъ, по прибытіи ихъ въ мѣсто назначенія, немедленно доставляются получателю съ особымъ письмопосцемъ.

Равнымъ образомъ и при отправленіи простыхъ писемъ, адресованныхъ въ С.-Петербургъ, Москву, Одессу, Ригу и другіе большіе города Россіи, подаватели могутъ требовать доставленія ихъ съ нарочными. За такое письмо въ этомъ направленіи, сверхъ обыкновеннаго порта, будетъ взиматься особая плата по 4 серебряныхъ гроша (14 копѣекъ серебромъ), которая поступаетъ въ пользу Императорско-Россійскаго почтового управленія. Во всемъ остальномъ, какъ то: относительно способа заявленія требованія о доставленіи съ нарочнымъ, обязательнаго франкированія и взноса впередъ дополнительной платы за доставку съ нарочнымъ, возможности измѣненія размѣра этой платы, и немедленной разности такихъ писемъ распространяются на письма, отправляемыя въ Россію; правила изложенныя выше. Но такія письма съ требованіемъ о доставленіи съ нарочнымъ адресованныя въ Россію, не могутъ быть рекомендованы.

Обоюднымъ почтовымъ управленіямъ предоставляется правила, постановленныя въ настоящей статьѣ измѣнить по указанію опыта и сообразно потребностямъ; кромѣ того Императорско-Россійскому почтовому управленію, если бы оно въ примѣненіи этого порядка встрѣтило уважительныя препятствія, предоставляется право требовать, чтобы относительно писемъ, адресуемыхъ въ Россію, требованіе о доставленіи съ нарочнымъ не допускалось.

Ст. 18. Подаватели могутъ франкировать свои письменныя отправленія почтовыми марками, употребляемыми въ мѣстахъ отправления.

Если цѣною марокъ, наклеенныхъ на письменное отправленіе не оплачивается весь портъ, причитающійся до мѣста назначенія, и если въ пересылкѣ оного не слѣдуетъ прямо отказать на основаніи ст. 13, 14 и 15, или не можетъ оно быть подведено подъ льготныя условія ст. 13 и 15 относительно заатлантическихъ почто-

вых „durch Expressen zu bestellen” albo „à remettre par exprès” (dostarczyć przez umyślnego).

Oddawca takiego listu obowiązany jest takowy frankować, i oprócz tego uiścić oddzielną opłatę za dostarczenie przez umyślnego, która, z zastrzeżeniem późniejszej zmiany, ustanawia się na kopiejek srebrem 10, (srebrnych groszy 3); opłata ta stanowi dochód tego Zarządu Poczтового, do którego należy miejsce przeznaczenia.

Listy z żądaniem dostarczenia przez umyślnego, po nadjeździe ich do miejsca przeznaczenia, dostarczane są bezzwłocznie odbierającym przez oddzielnego bryftregera.

Również przy odesłaniu listów zwyczajnych, adresowanych do Petersburga, Moskwy, Odessy, Rygi i innych wielkich miast Rosyji, oddawcy mogą żądać dostarczenia ich przez umyślnych. Za list taki w tym kierunku, oprócz porta zwyczajnego, będzie pobierana oddzielna opłata po srebrnych groszy 4 (kopiejek srebrem 14.) która wpływa na rzecz CESARSKO-Rosyjskiego Zarządu Poczтового. We wszystkiém inném, jako to: względem sposobu zamieszczania żądań, aby dostarczenie nastąpiło przez umyślnego, frankowania obowiązkowego, uiszczenia z góry dodatkowej opłaty za dostarczenie przez umyślnego, możności zmienienia ilości téj opłaty, i bezzwłocznego odniesienia takich listów, powyższe przepisy rozciągają się do listów przesyłanych do Rosyji. Lecz listy takie z żądaniem dostarczenia przez umyślnego, adresowane do Rosyji, nie mogą być rekomendowane.

Obustronnym Zarządom Poczтовым дозволя się, umówione w niniejszym artykule zasady zmienić podług nabytego doświadczenia i stosownie do potrzeb; oprócz tego, CESARSKO-Rosyjskiemu Zarządowi Poczтовemu, gdyby w zastosowaniu tego urządzenia napotkał przeszkody na uwagę zasługujące, pozostawia się prawo wymagania, aby względem listów adresowanych do Rosyji, żądanie dostarczenia przez umyślnego nie było dozwolone.

Art. 18. Oddawcy mogą swoje przesyłki listowe frankować markami pocztowymi, używanymi w miejscach odesłania pocztą.

Jeżeli wartość marek, przyklejonych na przesyłce listowej, nie pokrywa całego porta, przypadającego do miejsca przeznaczenia, i jeżeli przesłania jej nie należy wprost odmawiać na zasadzie art. 13, 14 i 15, albo takowa nie może być podciągnięta pod warunki art. 13 i 15 uwzględniające zaatlantyczne przesyłki pocztowe, wówczas przesyłka taka nie-

выхъ отправлений, то такое недостаточно франкированное отправление будетъ подлежать оплатѣ наравнѣ съ нефранкированными письмами, съ припятиемъ однако въ расчетъ цѣнности наклеенныхъ марокъ. Въ такихъ случаяхъ отправляющее почтовое управленіе ставить по счетамъ въ свою пользу весь портъ, какой причитался бы ему за нефранкированное письмо; часть же порта, оплаченную марками, ставить по тѣмъ же счетамъ на себя долгомъ въ пользу того почтового управленія, куда отправление слѣдуетъ. Если причитающаяся съ получателя портовая доплата будетъ меньше $\frac{1}{2}$ серебрянаго гроша или 1 копейки, то для округленія взимается $\frac{1}{2}$ серебрянаго гроша или одна копейка.

Если на письменное отправление наклеено марокъ болѣе чемъ нужно, то посылатель не можетъ требовать возвращенія излишне уплаченнаго порта. Излишекъ же противъ слѣдовавшаго по тарифу порта обращается въ такихъ случаяхъ въ пользу почтового управленія, отправившаго письмо.

Ст. 19. Особые условія транзитной поштучной пересылки, чрезъ одно изъ договаривающихся государствъ или чрезъ оба, корреспонденціи слѣдующей изъ третьяго государства или въ третье государство, имѣютъ быть опредѣлены взаимнымъ соглашеніемъ русскаго и прусскаго почтовыхъ управленій, сообразно съ почтовыми конвенціями, нынѣ существующими, или имѣющими впредь быть заключенными.

При этомъ должно быть принято за правило, что за пересылку такихъ письменныхъ отправлений чрезъ Россію и Пруссію, а также чрезъ германскій почтовый союзъ, долженъ взиматься тотъ же портъ, какой установленъ за международную корреспонденцію статьями 10, 13 и 15. Такъ наиримѣръ, прусскій и германскій транзитный портъ за франкированное одинакое письмо будетъ составлять 2 серебряныхъ гроша, за исключеніемъ лишь немногихъ видовъ корреспонденціи, указанныхъ русскому почтовому управленію, для которыхъ, впредь до окончанія открытыхъ по сему предмету германскимъ почтовымъ союзомъ переговоровъ, оставляется еще нынѣшняя транзитная такса въ 3 серебряныхъ гроша за одинакое франкированное письмо.

На тѣхъ же основаніяхъ опредѣляется транзитный портъ за отправляемые подъ бандеролями произведенія печати и за товарныя пробы и образчики.

Кромѣ вышеозначенной транзитной платы почтовому управленію, производящему пересылку корреспонденціи транзитомъ въ другія государства, будетъ платиться еще иностранный портъ, слѣ-

достаточно frankowana подлежать будѣе оплатѣ на равнѣ сѣ listami niefrankowanemi, z przyjęciem jednak do obrachunku wartości marek przyklejonych. W takich razach Zarząd Pocztowy odsyłający zamieszcza w rachunkach na swoją korzyść całe porto, jakie by mu przypadło za list niefrankowany; zaś część porta, opłaconą markami, wykaże w tychże rachunkach jako należną od siebie na rzecz tego Zarządu Pocztowego, któremu dostarczenie posyłki następuje. Jeżeli przypadająca od odbierającego dopłata porta mniejszą jest od $\frac{1}{2}$ srebrnego grosza albo 1 kopiejki, wtedy dla zaokrąglenia pobiera się $\frac{1}{2}$ srebrnego grosza albo jedna kopiejka.

Jeżeli na przesyłce listowej przyklejono marek więcej aniżeli potrzeba, oddawca nie może żądać zwrotu nadto opłaconego porta. Przewyżka zaś porta nad takę stanowi w takich razach dochód Zarządu Pocztowego, list odsyłającego.

Art. 19. Oddzielne warunki przysyłania tranzytu na sztuki przez jedno z Państw umawiających się, albo przez oba, korespondencji idącej z Państwa trzeciego lub do Państwa trzeciego, mają być określone za wzajemnym porozumieniem się Zarządów Pocztowych Rosyjskiego i Pruskiego, stosownie do konwencji pocztowych obecnie istniejących, albo w przyszłości zawrzeć się mających.

Przytém należy przyjąć za prawidło, że za przesłanie takich przesyłek listowych przez Rosyję i Prusy, jako téż przez Niemiecki Związek Pocztowy, powinno być pobierane takie samo porto, jakie jest ustanowione za korespondencyą między-narodową artykułami 10, 13 i 15. Tak na przykład: Pruskie i Niemieckie porto tranzytowe za list pojedynczy frankowany wynosić będzie 2 srebrne grosze, z wyłączeniem tylko nie wielu rodzajów korespondencji, wskazanych Rosyjskiemu Zarządowi Pocztowemu, dla których, do czasu ukończenia rozpoczętych w tym przedmiocie przez Niemiecki Związek Pocztowy układów, pozostawia się jeszcze dotychczasowa taksa tranzytowa po 3 srebrne grosze za list pojedynczy frankowany.

Na tychże zasadach ustanawia się porto tranzytowe za przesyłanie w przepaskach przedmioty drukowane, oraz za próbki towarów i wzory.

Oprócz powyższej opłaty tranzytowój Zarządowi Pocztowemu, skuteczniającemu przesłanie korespondencji tranzytu do innych Państw, będzie płacone jeszcze porto zagraniczne, przypadające podług

дующий по договорамъ его съ почтовыми управлениями подлежащихъ иностранныхъ государствъ.

Для упрощенія портовыхъ таксъ и для облегченія взаимныхъ расчетовъ, вышепоказанные портовые платежи могутъ быть приведены къ среднимъ пропорціональнымъ назначеніямъ, которыя имѣютъ быть опредѣлены по взаимному соглашенію обоюдныхъ почтовыхъ управленій.

Если бы, за тѣмъ, новыми договорами причитающійся таковымъ иностраннымъ государствамъ портъ за пересылку корреспонденціи, слѣдующей въ третье государство или на оборотъ, былъ такъ измѣненъ, что существовавшее для Россіи среднее пропорціональное назначеніе не соответствовало бы болѣе измѣненной иностранной таксѣ, въ такомъ случаѣ россійскимъ и прусскимъ почтовыми управлениями будетъ, по взаимному соглашенію, установлено новое среднее пропорціональное назначеніе.

Ст. 20. Прусское почтовое управленіе, войдетъ въ соглашеніе съ Императорско-Французскимъ и Королевско-Нидерландскимъ почтовыми управлениями, дабы обмѣнъ легкой денежной корреспонденціи, существующій между Императорско-Французскою и Нидерландскою почтами съ одной стороны, и Королевско-Прусскими почтами, съ другой стороны, былъ распространенъ и на корреспонденцію, перевозимую транзитомъ поштучно чрезъ Пруссію, между Императорско-Французскою и Королевско-Нидерландскою почтами съ одной стороны, и Императорско-Россійскими почтами съ другой стороны.

Ст. 21 Императорско-Россійскому почтовому управленію предоставляется право обмѣна корреспонденцій въ закрытыхъ постъ-пакетахъ, чрезъ Пруссію и германскій почтовый союзъ:

I. Между Россією и Францією, на Кибарты—Эйдткуненъ, и на Александрово—Отлочинъ.

Прусской почтовой казнѣ будетъ причитаться транзитной платы за эти постъ-пакеты:

8 серебряныхъ грошей или 1 франкъ за каждые 30 граммовъ писемъ;

$\frac{1}{2}$ серебряныхъ гроша или 4 сантимъ за каждые 40 граммовъ газетъ и произведеній печати подъ бандеролями и товарныхъ пробъ.

Изъ этой платы прусское почтовое управленіе покрываетъ также вознагражденіе, причитающееся промежуточнымъ почтовымъ управленіямъ германскаго почтоваго союза. Но транзитный портъ причитающійся за провозъ такихъ постъ-пакетовъ чрезъ Бельгію въ вышеозначенныя платы не включенъ.

укладовъ его з Zarządami Pocztowymi odpowiednichъ Państwъ zagranicznychъ.

Для упрощенія таксъ порта и для ułatwienia wzajemnychъ obciążunków, powyższe opłaty porta mogą być zamienione na przecięciowe, które mają być ustanowione za wzajemnemъ porozumieniemъ się, obustronnychъ Zarządówъ Pocztowychъ.

Jesliby następnie przypadające dla takowychъ Państwъ zagranicznychъ porto za przesłanie korespondencyi, idącej do Państwa trzeciego albo na odwrót, nowemi układami zostało takъ zmienione, że istniejące dla Rosyi opłaty przecięciowe nieodpowiadałyby jużъ zmienionej taksie zagranicznej, w takimъ razie przez Zarządy Pocztowe Rosyjski i Pruski, po wzajemnemъ porozumieniu się, będą ustanowione nowe opłaty przecięciowe.

Art. 20. Zarządъ Pocztowy Pruski porozumie się zъ Cesarско-Francuzkimъ i Królewско-Niderlandzkimъ Zarządami Pocztowymi, aby wymiana lekkiej korespondencyi pieniężnej, istniejąca pomiędzy Cesarско-Francuzkimi i Niderlandzkimi pocztami zъ jednej strony, a Królewско-Pruskiemi pocztami, zъ drugiej strony, była rozciągniętą i do korespondencyi przewożonej tranzyto na sztuki przez Prusy pomiędzy Cesarско-Francuzkimi i Królewско-Niderlandzkimi pocztami, zъ jednej strony, a CESARско-Rossyjskimi pocztami zъ drugiej strony.

Art. 21. CESARско-Rossyjskiemu Zarządowi Pocztowemu pozostawia się prawo wymiany korespondencyi w post-pakietachъ zamkniętychъ, przez Prusy i Niemiecki Związekъ Pocztowy:

I. Pomiedzy Rossyą a Francyą na Kibarty-Ejdkuny i na Alexandrów-Otłoczynъ.

Dla kassy pocztowej Pruskiej przypadać będzie opłaty tranzytowej за te post-pakiety:

8 srebrnychъ groszy czyli 1 frankъ за każde 30 grammówъ listówъ;

$\frac{1}{2}$ srebrnego grosza czyli 4 centymy за każde 40 grammówъ gazetъ i przedmiotówъ drukowanychъ w przepaskachъ i próbekъ towarówъ.

Z opłaty tej Zarządъ Pocztowy Pruski uiszcza także wynagrodzenie, przypadające dla leżącychъ w środku Zarządówъ Pocztowychъ Niemieckiego Związku Pocztowego. Lecz porto tranzytowe, przypadające за przewózъ takichъ post-pakietówъ przez Belgiją, nie mieści się w powyższej opłacie.

II. Между Россією и Нидерландами на Кибарты-Эйдтхуненъ и на Александрово-Отлучинъ.

Прусской почтовой казны будетъ причитаться транзитной платы:

4 серебряныхъ гроша за каждые 30 граммовъ писемъ;

$\frac{1}{3}$ серебрянаго гроша за каждые 40 граммовъ газетъ и произведеній печати подъ бандеролями и товарныхъ пробъ.

Изъ этой платы прусское почтовое управленіе покрываетъ и вознагражденіе, причитающееся промежуточнымъ почтовымъ управленіямъ германскаго почтоваго союза.

III. Между Россією и Данією на Кибарты-Эйдтхуненъ и на Александрово-Отлучинъ.

Прусской почтовой казны причитается транзитной платы за эти пость-пакеты:

3 серебряныхъ гроша за каждые 30 граммовъ писемъ;

$\frac{1}{3}$ серебрянаго гроша за каждые 40 граммовъ газетъ и произведеній печати подъ бандеролями и товарныхъ пробъ.

Изъ этой же транзитной платы прусское почтовое управленіе покрываетъ и вознагражденіе, причитающееся какъ прочимъ почтовымъ управленіямъ германскаго почтоваго союза, такъ и Королевско-Шведскому почтовому управленію.

Всѣ означенныя выше транзитныя платежи будутъ вычисляться съ чистаго вѣса вложеній въ пость-пакетахъ. Отправленія съ товарными пробамъ или образцами, допускаемыми къ транзиту по уменьшенной таксѣ, назначенной для произведеній печати, должны соответствовать правиламъ, постановленнымъ въ ст. 15 касательно товарныхъ пробъ и образцовъ, взаимно пересылаемыхъ между Россією и Пруссією.

Отъ дальнѣйшаго опредѣленія почтовыхъ сношеній Пруссіи съ другими государствами будетъ зависетьъ, въ какой степени прусское почтовое управленіе въ послѣдствіи признаетъ возможнымъ вообще допустить еще въ большихъ размѣрахъ транзитную перевозку въ закрытыхъ пакетахъ, чрезъ ея владѣнія, корреспонденціи между Россією и другими государствами.

Въ тѣхъ случаяхъ, однако, когда прусское почтовое управленіе впредь допустить означенныя въ пунктахъ I—III закрытые транзиты изъ поименованныхъ въ тѣхъ пунктахъ государствъ за еще низшую плату, или же вновь предоставить какимъ либо другимъ почтовымъ управленіямъ закрытый транзитъ черезъ Пруссію въ Россію, обязуется оно тѣ же права и тотъ же транзитъ чрезъ Пруссію выговорить и въ пользу русскаго почтоваго управленія.

II. Pomiedzy Rossyą a Niderlandami na Kibarty-Ejdkuny i na Alexandrów-Otluczyn.

Kassie pocztowej Pruskiej należyć się będzie opłaty tranzytowe:

4 srebrne grosze za każde 30 grammów listów;

$\frac{1}{3}$ srebrnego grosza za każde 40 grammów gazet i przedmiotów drukowanych w przepaskach i próbek towarów.

Z opłaty téj Zarząd Pocztowy Pruski uiszcza także wynagrodzenie, należne leżącym w środku Zarządom Pocztowym Niemieckiego Związku Pocztowego.

III. Pomiedzy Rossyą a Daniją na Kibarty-Ejdkuny i na Alexandrów-Otluczyn.

Dla kassy pocztowej Pruskiej przypada opłaty tranzytowe za te post-pakiety:

3 srebrne grosze za każde 30 grammów listów;

$\frac{1}{3}$ srebrnego grosza za każde 40 grammów gazet i przedmiotów drukowanych w przepaskach i próbek towarów.

Z téjże opłaty tranzytywój Zarząd Pocztowy Pruski uiszcza także wynagrodzenie należne, tak innym Zarządom Pocztowym Niemieckiego Związku Pocztowego, jak i Królewsko-Szwedzkiemu Zarządowi Pocztowemu.

Wszystkie wymienione wyżej opłaty tranzytowe będą obliczane od wagi netto przesyłanych w post-pakietach przedmiotów. Przesyłki z próbkami towarów lub wzorami, dozwolone do przesłania tranzyto według taksy zmniejszonej, ustanowionej dla przedmiotów drukowanych powinny odpowiadać warunkom, umówionym w art. 15 względem próbek towarów i wzorów, pomiędzy Rossyą a Prusami wzajemnie przesyłanych.

Od dalszego uregulowania stosunków pocztowych Prus z innemi Państwami zależy to będzie, do jakiego stopnia Zarząd Pocztowy Pruski uzna później możliwem zezwolić w ogóle na przewóz tranzyto w większych jeszcze rozmiarach, w zamkniętych pakietach, przez jego kraj, korespondencyi pomiędzy Rossyą a innemi Państwami.

W tych razach jednak, gdy Zarząd Pocztowy Pruski w przyszłości zezwoli na wymienione w punktach I—III tranzyta zamknięte z wyszczególnionych w tych punktach Państw za niższą jeszcze opłatą, albo téż dozwoli jakimkolwiek innym Zarządom Pocztowym nowe zamknięte tranzyto przez Prusy do Rossyi, tenże Zarząd obowiązuje się téż prawa i toż tranzyto przez Prusy, wymówić także na rzecz Russkiego Zarządu Pocztowego.

Ст. 22. Къ посылочнымъ отправленіямъ принадлежать:

Письма съ означеніемъ на адресахъ определенной цѣнности;

Вся денежная и посылочная корреспонденція, со слѣдующими при оной сопроводительными письмами.

Передача посылочныхъ отправлений, слѣдующихъ какъ отъ одного изъ обоюдныхъ государствъ въ другое, такъ и для дальнѣйшей пересылки транзитомъ, будетъ на первое время производиться только непосредственно (ст. 5), обменомъ посылочныхъ реэстровъ между русскими и прусскими почтовыми мѣстами (ст. 7).

Относительно приѣма и выдачи посылочной корреспонденціи, слѣдуетъ руководствоваться существующими въ каждомъ государствѣ особыми правилами. А какъ допущеніе посылокъ къ пересылкѣ по почтѣ въ мѣстахъ назначенія зависитъ отъ соблюденія установленныхъ въ странѣ особыхъ правилъ касательно свойства, содержанія, упаковки и проч. тѣхъ посылокъ, или же относительно формы, числа и проч. сопроводительныхъ бумагъ, то оба почтовыхъ управления будутъ постоянно сообщать другъ другу относящіяся къ тому постановленія. Если какое либо изъ обоюдныхъ пограничныхъ почтовыхъ мѣстъ, при передачѣ ему посылочныхъ отправлений, найдетъ упаковку оныхъ недостаточною для дальнѣйшей пересылки, то предоставляется этому почтовому мѣсту право тѣхъ посылочныхъ отправлений къ пересылкѣ не принимать до тѣхъ поръ, пока сдающее почтовое мѣсто не распорядится новою упаковкою оныхъ, согласно правиламъ.

Русскія почтовые мѣста взвѣшиваютъ посылочную корреспонденцію по русскому вѣсу, а прусскія по вѣсу германскаго таможеннаго союза.

Авансы отъ почтоваго вѣдомства (Postvorschüsse) допускаются только при посылочныхъ отправленіяхъ, назначаемыхъ въ русскія почтовые мѣста, и при томъ только такіа, которыми оплачиваются расходы на пересылку, за комиссію, или таможенные пошлины, вообще расходы, встрѣчающіеся только при посылочныхъ отправленіяхъ, подаваемыхъ на почту комисіонерами; авансъ же, которымъ оплачивалась бы самая цѣнность товара, во взаимныхъ почтовыхъ сношеніяхъ не допускается.

Ст. 23. Съ посылочными отправленіями, подлежащими таможенной очисткѣ, поступаетъ по таможеннымъ правиламъ (ст. 8).

Русское и прусское почтовые управления не отвѣтствуютъ за правильность деклараціи.

Если посылка подана при неправильной деклараціи, то всѣ послѣдствія и закономъ опредѣленнымъ взысканія упадутъ на подателя.

Art. 22. Do przedmiotów posyłkowych należą:

Listy z oznaczeniem na adresach pewnej wartości;

Wszelka korespondencya pieniężna i posyłkowa z przesyłającymi się przy niej listami.

Zdawanie przedmiotów posyłkowych, idących, tak z jednego z obustronnych Państw do drugiego, jak i dla dalszego przesłania tranzyto, będzie uskuteczniane na początek tylko bezpośrednio (art. 5), przez wymianę kart frachtowych pomiędzy Ruskiemi i Pruskiemi miejscami pocztowymi (art. 7).

Względem przyjmowania i wydawania korespondencyi posyłkowej, należy stosować się do istniejących w każdym Państwie oddzielnych przepisów. Ponieważ możność przewiezienia pocztą posyłek w kraju, do którego są adresowane, zależy od dopełnienia istniejących tam szczególnych przepisów względem rodzaju posyłek, przesyłanych w nich przedmiotów, zapakowania ich i t. d., albo też względem formy, ilości i t. d. przesyłanych przy nich papierów, przeto oba Zarządy Pocztove będą komunikowały sobie ciągle postanowienia dotyczące się tego. Jeśli jakie z obustronnych pogranicznych miejsc pocztowych, przy zdawaniu mu posyłek, znajdzie opakowanie ich dla dalszego przesłania niedostatecznym, służy temu miejscu pocztowemu prawo nie przyjęcia tych posyłek dla odesłania dotąd, dopóki zdające miejsce pocztowe nie postara się o nowe zapakowanie ich podług przepisów.

Ruskie miejsca pocztowe ważą korespondencyą posyłkową na wagę Ruską, a Pruskie na wagę Niemieckiego Związku Celnego.

Forszusa pocztowe (Postvorschüsse) dozwolone są tylko przy posyłkach, przesyłanych do Rosyjskich miejsc pocztowych, i przytém tylko takie, któremi zaspakajane są wydatki na przesłanie, kommissove, albo opłaty celne, w ogólności wydatki mające miejsce tylko przy posyłkach, oddawanych na pocztę przez komisantów; forszus zaś, którymby zapłaconą była sama wartość towaru, we wzajemnych stosunkach pocztowych nie jest dozwolony.

Art. 23. Z posyłkami, podlegającymi ekspedycyi celnej, postępuje się podług przepisów celnych (art. 8).

Zarządy Pocztove Ruski i Pruski nie odpowiadają za rzetelność deklaracyi.

Jeśli posyłka oddana jest na pocztę przy nierzetelnej deklaracyi, wszelkie skutki i prawem postanowione kary dotyczą oddawcę.

Если посылка содержит въ себѣ предметы, коихъ ввозъ въ Россію запрещенъ таможеннымъ уставомъ, но они вѣрно показаны въ деклараціи, то посылка не конфискуется, а отсылается только отъ границы обратно.

Ст. 24. Посылочный портъ составляется изъ нижеслѣдующихъ платежей:

A. За посылки въ Пруссію или обратно:

1) Изъ прусскаго внутренняго порта за разстояніе отъ прусскаго приемнаго почтового мѣста до подлежащаго прусскаго исходнаго пограничнаго почтового мѣста; или на оборотъ: отъ подлежащаго прусскаго пограничнаго приемнаго почтового мѣста до мѣста назначенія въ предѣлахъ прусскаго почтового вѣдомства,

по таксѣ, установленной для прусской внутренней посылочной корреспонденціи;

2) Изъ русскихъ вѣсовыхъ денегъ отъ русскаго пограничнаго съ Пруссіею почтового мѣста до мѣста назначенія въ Россіи, или обратно: отъ мѣста отправленія въ Россіи до русскаго пограничнаго съ Пруссіею почтового мѣста,

по таксѣ, установленной для русской внутренней посылочной корреспонденціи.

B. За посылки, слѣдующія за предѣлы прусскаго почтового вѣдомства въ другія государства, принадлежащія къ германскому почтовому союзу, или обратно:

1) Изъ германскаго союзнаго посылочнаго порта отъ приемнаго мѣста почтового союза до прусскаго исходнаго пограничнаго съ Россіею почтового мѣста, или обратно отъ прусскаго приемнаго пограничнаго съ Россіею почтового мѣста до мѣста назначенія въ предѣлахъ почтового союза,

по посылочной таксѣ почтового союза.

Прусскими пограничными почтовыми мѣстами для посылочной корреспонденціи германскаго почтового союза считаются, впредь до измѣненій, какія потребуются обстоятельствами:

a) *Эйдткуненъ*,

для всей корреспонденціи, идущей чрезъ Полапгенъ, Тауро-генъ, Кибарты (Вержболовъ), Юрбургъ, Колно, Филипово, Граёво, въ оба пути.

b) *Отлочинъ*,

для всей корреспонденціи, идущей чрезъ Калишь, Млаву, Доб-бжинъ, Слупцы и Александрово, въ оба пути.

Jeśli posyłka zawiera w sobie przedmioty, których przywóz do Rosyi ustawą celną jest wzbroniony, lecz takowe w deklaracyi rzetelnie są wykazane, posyłka nie podlega konfiskacie, lecz odsyła się tylko napowrót od granicy.

Art. 24. Porto posyłkowe składa się z opłat następujących:

A. Za posyłki do Prus albo napowrót:

1) Z Pruskiego porta krajowego za odległość od Pruskiego przyjmującego miejsca pocztowego do właściwego Pruskiego wychodowego pogranicznego miejsca pocztowego; albo odwrotnie: od właściwego Pruskiego pogranicznego wchodowego miejsca pocztowego do miejsca przeznaczenia w obrębie Pruskiego wydziału pocztowego,

podług taksy, ustanowionej dla Pruskiej krajowej korespondencyi posyłkowej;

2) Z Ruskiej opłaty wagowego od Ruskiego pogranicznego z Prusami miejsca pocztowego do miejsca przeznaczenia w Rosyi, albo odwrotnie: od miejsca odesłania w Rosyi do Ruskiego pogranicznego z Prusami miejsca pocztowego,

podług taksy, ustanowionej dla Ruskiej krajowej korespondencyi posyłkowej;

B. Za posyłki, idące za obręb Pruskiego wydziału pocztowego do Państw innych, należących do Niemieckiego Związku Pocztowego, albo odwrotnie:

1) Z Niemieckiego związkowego porta posyłkowego od przyjmującego miejsca Związku Pocztowego do Pruskiego wychodowego pogranicznego z Rosyją miejsca pocztowego, albo odwrotnie: od Pruskiego wchodowego pogranicznego z Rosyją miejsca pocztowego do miejsca przeznaczenia w obrębie Związku Pocztowego,

podług taksy posyłkowej Związką Pocztowego.

Za Pruskie pograniczne miejsca pocztowe dla korespondencyi posyłkowej Niemieckiego Związku Pocztowego uważane są, do czasu zmian, jakich okoliczności wymagać będą:

a) *Ejdkuny*,

dla wszystkich posyłek, idących przez Połagę, Taurogi, Kibarty (Wierzbolów), Jurburg, Kolno, Filipowo, Grajewo, w obie strony.

b) *Отлочынъ*,

dla wszystkich posyłek, idących przez Kalisz, Mławę, Dobrzyń, Słupcъ i Alexandrów, w obie strony.

в) *Катовицъ,*

для всей корреспонденці, идущей чрезъ Вѣрушово или Сосновицы, въ оба пути.

2) Изъ внутреннихъ русскихъ вѣсовыхъ, какъ въ пунктѣ А. 2.

В. За посылки въ иностранныя, не принадлежащія къ германскому почтовому союзу, государства, или обратно:

1) Изъ иностраннаго порта тѣхъ государствъ;

2) Изъ прусскаго или германскаго союзнаго порта отъ границы прусскаго или германскаго союзнаго почтового округа до подлежащаго прусскаго исходнаго пограничнаго почтового мѣста, или обратно, отъ подлежащаго прусскаго пріемнаго пограничнаго почтового мѣста, до границы прусскаго или германскаго союзнаго почтового округа, по таксѣ, установленной для посылокъ, слѣдующихъ изъ иностранныхъ государствъ въ Пруссію или германскій почтовый союзъ, или обратно;

3) Изъ русскихъ вѣсовыхъ по пункту А. 2.

Ст. 25. За посылки, поданныя въ русскомъ пограничномъ почтовомъ мѣстѣ и адресованныя далѣе противулежащаго прусскаго пограничнаго почтового мѣста, какъ и за посылки, адресованныя въ одно изъ пограничныхъ русскихъ почтовыхъ мѣстъ, но поданныя не въ противулежащемъ прусскомъ пограничномъ почтовомъ мѣстѣ, взимаются русскія вѣсовыя деньги по таксѣ, установленной для кратчайшаго протяженія.

Равнымъ образомъ, за посылки, поданныя въ прусскомъ пограничномъ почтовомъ мѣстѣ и адресованныя далѣе противулежащаго русскаго пограничнаго почтового мѣста, какъ и за посылки, адресованныя въ одно изъ прусскихъ пограничныхъ почтовыхъ мѣстъ, но поданныя не въ противулежащемъ русскомъ пограничномъ почтовомъ мѣстѣ, взимается прусскій внутренній портъ по таксѣ, установленной также для кратчайшаго протяженія.

Ст. 26. Относительно мѣстной посмочной корреспонденці между обоюдными противулежащими пограничными почтовыми мѣстами, устанавливаются слѣдующія правила:

За франкированныя мѣстныя посмочныя отправленія изъ прусскихъ пограничныхъ почтовыхъ мѣстъ и за нефранкированныя мѣстныя посмочныя отправленія въ эти мѣста, плата исчисляется самая низшая по прусской внутренней посмочной таксѣ за кратчайшее разстояніе.

За франкированныя мѣстныя посмочныя отправленія изъ русскихъ пограничныхъ почтовыхъ мѣстъ и за не франкированныя мѣстныя посмочныя отправленія въ эти мѣста, плата исчисляется

с) *Катовице,*

для всѣхъ посылокъ, идущихъ чрезъ Вьерушувъ или Сосновице, въ obie strony.

2) Z Ruskiej krajowej opłaty wagowego, jak w punkcie A. 2.

C. Za pošyłki do Państw zagranicznych, nie należących do Niemieckiego Związku Pocztowego, albo odwrotnie:

1) Z porta zagranicznego tych Państw;

2) Z porta Pruskiego albo Związku Niemieckiego od granicy okręgu pocztowego Pruskiego albo Związku Niemieckiego do właściwego Pruskiego wychodowego pogranicznego miéjsca pocztowego, albo odwrotnie, od właściwego Pruskiego wchodowego pogranicznego miéjsca pocztowego, do granicy okręgu pocztowego Pruskiego lub Związku Niemieckiego, podług taksy, ustanowionej dla pošyłek, idących z Państw zagranicznych do Prus lub Niemieckiego Związku Pocztowego, albo odwrotnie;

3) Z Ruskiej opłaty wagowego podług punktu A. 2.

Art. 25. Za pošyłki, oddane na pocztę w Ruskim pogranicznym miéjsku pocztowym i adresowane dalej aniżeli do przeciwnego Pruskiego pogranicznego miéjsca pocztowego, jako téż i za pošyłki, adresowane do jednego z pogranicznych Ruskich miéjsk pocztowych, lecz oddane na pocztę nie w przeciwnym Pruskim pogranicznym miéjsku pocztowym, pobiera się Ruska opłata wagowego podług taksy, ustanowionej dla najkrótszej odległości.

Również za pošyłki, oddane na pocztę w Pruskim pogranicznym miéjsku pocztowym i adresowane dalej aniżeli do przeciwnego Ruskiego pogranicznego miéjsca pocztowego, jako téż i za pošyłki, adresowane do jednego z Pruskich pogranicznych miéjsk pocztowych, lecz oddane na pocztę nie w przeciwnym Pruskim pogranicznym miéjsku pocztowym, pobiera się Pruskie porto krajowe podług taksy, ustanowionej także dla najkrótszej odległości.

Art. 26. Względem miéjscowej korespondencyi pošyłkowej pomiędzy obustronnemi przeciwnymi pogranicznymi miéjskami pocztowymi, stanowią się przepisy następujące:

Za pošyłki miéjscowe frankowane z Pruskich pogranicznych miéjsk pocztowych i za pošyłki miéjscowe niefrankowane do tych miéjsk, opłata oblicza się najniższa podług Pruskiej krajowej taksy pošyłkowej za najkrótszą odległość.

Za pošyłki miéjscowe frankowane z Ruskich pogranicznych miéjsk pocztowych i za pošyłki miéjscowe niefrankowane, do tych miéjsk opłata oblicza się najniższa podług Ruskiej krajowej taksy pošyłkowej

самая низшая по русской внутренней посылочной таксѣ за кратчайшее разстояніе.

Весь сборъ за мѣстную посылочную корреспонденцію дѣлится между обоюдными почтовыми управленіями пополамъ.

Ст. 22. Посылки, отправляемыя изъ Пруссіи и германскаго почтового союза въ Россію, или изъ Россіи въ Пруссію и въ германскій почтовый союзъ могутъ быть:

- 1) Нефранкированы, или
- 2) Франкированы до подлежащаго пограничнаго почтового мѣста, или же
- 3) Франкированы до мѣста назначенія.

Для того, чтобы по возможности облегчить вѣрное франкированіе до мѣста назначенія за границу, обоюдныя почтовые управленія сообщать другъ другу тарифныя исчисленія, въ которыхъ будутъ показаны отправленія преимущественно встрѣчающіяся между значительнѣйшими городами. Кромѣ того, оба почтовыхъ управленія предпринять подвѣдомственнымъ имъ почтовымъ учрежденіямъ, чтобы въ тѣхъ случаяхъ, когда окажется невозможнымъ совершенно вѣрно исчислить сумму порта, прилагаемъ былъ къ отправленію франковый ярлыкъ (Francozettel), дабы отправленіе могло быть выдано получателю безъ всякаго отъ него платежа, а недозысканный портъ могъ бы быть дополнительно истребованъ, на основаніи бесплатно-возвращаемаго франковаго ярлыка, отъ послателя.

Пункты, до коихъ можетъ быть франкирована, посылочная корреспонденція изъ Россіи въ иностранныя государства, не принадлежащая къ германскому почтовому союзу, и степень примѣнности при этомъ франковыхъ ярлыковъ (Francozettel) будутъ опредѣлены взаимнымъ соглашеніемъ обоюдныхъ почтовыхъ управленій.

Посылочныя отправленія изъ иностранныхъ государствъ, не принадлежащихъ къ германскому почтовому союзу, въ Россію, могутъ быть не франкированы, или франкированы до прусскихъ пограничныхъ приѣмныхъ или исходныхъ почтовыхъ мѣстъ, или франкированы до мѣста назначенія, съ употребленіемъ также при этомъ, въ случаѣ надобности, франковаго ярлыка (Francozettel).

Ст. 23. Въ случаѣ утраты или поврежденія посылочнаго отправленія, каждое почтовое начальство будетъ отвѣтствовать согласно правиламъ, по сему предмету существующимъ, или какія впредь будутъ установлены въ каждомъ государствѣ, только до мѣста сдачи онымъ почтъ другому, т. е. на томъ протяженіи, на кото-

сылковѣй за najkrótszą odległość.

Cały dochód za miejscową korespondencyą posyłkową dzieli się na pół pomiędzy obustronne Zarządy Pocztowe.

Art. 22. Posylki, przesyłane z Prus i Niemieckiego Związku Pocztowego do Rosyi, albo z Rosyi do Prus i Niemieckiego Związku Pocztowego, mogą być:

- 1) Niefrankowane, albo
- 2) Frankowane do właściwego pogranicznego miejsca pocztowego, albo też
- 3) Frankowane do miejsca przeznaczenia.

Dla tego, aby ułatwić o ile można dokładne frankowanie do miejsca przeznaczenia za granicą, obustronne Zarządy Pocztowe zakomunikują sobie obrachowane taryfy, w których będą wykazane przesyłki mające miejsce głównie pomiędzy znaczniejszymi miastami. Oprócz tego, oba Zarządy Pocztowe polecać podwładnym sobie miejscom pocztowym, aby w razach, gdy zupełnie dokładne obliczenie ilości porta okaże się niemożliwem, dołączaną była do posyłki kartka franko (Francozettel), iżby posyłka mogła być wydana odbierającemu bez żadnej opłaty, a niedobrane porto mogłoby, na zasadzie zwróconej bezpłatnie kartki franko, być dodatkowo ściągnięte od oddawcy.

Do których punktów może być frankowana korespondencya posyłkowa z Rosyi do Państw zagranicznych, nie należących do Niemieckiego Związku Pocztowego, oraz o ile przy tém może być zrobionym użytek z kartek franko (Francozettel) będzie to postanowionem za wzajemnem porozumieniem się obustronnych Zarządów Pocztowych.

Posylki z Państw zagranicznych, nie zostających w Niemieckim Związku Pocztowym, do Rosyi, mogą być niefrankowane, albo frankowane do Pruskich pogranicznych wchodowych lub wychowych miejsc pocztowych, albo frankowane do miejsca przeznaczenia, z użyciem także przy tém, w razie potrzeby, kartki franko (Francozettel).

Art. 23. W razie uronienia albo uszkodzenia posyłki, każda Zwierzchność Pocztowa będzie odpowiedzialną stosownie do przepisów w tym przedmiocie istniejących, lub jakie w przyszłości w każdym Państwie będą ustanowione, tylko do miejsca zdania przez nią poczt innę, t. j. na téj przestrzeni, na której każdy z wymienionych Zarządów

ромъ каждое изъ означенныхъ управленій обязано перевозить почты; при чемъ каждое изъ нихъ отвѣтствуетъ также за недобросовѣстность, упущенія и небрежность чиновниковъ и другихъ лицъ своего почтового состава.

Если утрата или поврежденіе случится внѣ прусскаго почтового округа, въ вѣдомствѣ другаго управленія, принадлежащаго къ германскому почтовому союзу, то отвѣтственность за оныя опредѣляется по правиламъ, обязательнымъ для германскаго почтового союза.

Когда же утрата или поврежденіе произойдетъ въ вѣдомствѣ почтового управленія, не принадлежащаго къ германскому почтовому союзу, или по сдачѣ посылочнаго отправленія частному учрежденію въ другомъ государствѣ, прусское почтовое управленіе обязано употребить свое содѣйствіе къ истребованію вознагражденія, и именно въ размѣрѣ объявленной на тотъ конецъ цѣнности, точно такъ же, какъ бы оно это дѣлало для посылателя, проживающаго въ Пруссіи.

Ст. 29. При обмѣнѣ посылочныхъ отправленій прусскія почтовые мѣста исчисляютъ: свой портъ и свои издержки на серебряные гроши (30 серебряныхъ грошей = 1 талеръ), а русскому почтовому управленію причитающіяся вѣсовыя на серебряныя копейки (100 коп. = 1 рубль); русскія же почтовые мѣста, напротивъ, исчисляютъ свои вѣсовыя и свои издержки на копейки, а прусскія портовыя деньги на серебряные гроши. Если для взиманія вѣсовыхъ или портовыхъ потребуются переложеніе серебряныхъ грошей на серебряныя копейки, или на оборотъ, то такое переложеніе должно быть производимо съ возможною точностью, согласно курсу договоренному для генеральнаго расчета.

Ст. 30. Генеральный расчетъ между русскимъ и прусскимъ почтовыми управленіями будетъ производиться по кварталамъ года: со стороны Россіи, для Имперіи, Императорскимъ С.-Петербургскимъ почтамтомъ, а для Царства Польскаго, Варшавскимъ почтамтомъ; а со стороны Пруссіи, счетнымъ почтовымъ отдѣленіемъ въ Берлинѣ.

Расчеты будутъ составляться на прусскую монету, а по суммѣ въ русскихъ деньгахъ будутъ перелагаемы на прусскія деньги, считая 1 рубль за одинъ талеръ и два серебряныхъ гроша прусской монеты.

По окончаніи расчетовъ, немедленно имѣютъ производиться платежи, а именно:

а) векселями на С.-Петербургъ или на Варшаву, смотря по назначенію платежей, когда платежъ причитается русскому почтовому управленію;

обовязанымъ jest, перевозить почты; причѣмъ каждый изъ нихъ отвѣчаетъ также за несумиенность, уchyбленія и недбалство своихъ урядниковъ и иныхъ до чынности при почтѣ уытыхъ осб.

Jeżeli uronienie lub uszkodzenie nastąpi zewnątrz Pruskiego okręgu Pocztowego, w obrębie innego Zarządu, należącego do Niemieckiego Związku Pocztowego, odpowiedzialność za takowe określa się podług przepisów, obowiązujących dla Niemieckiego Związku Pocztowego.

Gdy zaś uronienie lub uszkodzenie nastąpi w obrębie Zarządu Pocztowego, nienależącego do Niemieckiego Związku Pocztowego, albo po zdaniu pošyłki przedsiębiorstwu prywatnemu w inném Państwie, Zarząd Pocztowy Pruski obowiązany jest użyć swojego wpływu dla otrzymania wynagrodzenia, a mianowicie stosownie do zadeklarowanej w tym celu wartości, tak samo jakby to uczynił dla oddawcy, mieszkającego w Prusach.

Art. 29. Przy wymianie pošyłek miêjsca pocztowe Pruskie obliczają: swoje porto i swoje wydatki na srebrne grosze (30 rebrnych groszy = 1 talar), a przypadające dla Zarządu Pocztowego Ruskiego wagowe na kopiejki srebrem (100 kop. = 1 rub. sr.); Ruskie zaś miêjsca pocztowe, przeciwnie, swoje wagowe i swoje wydatki obliczają na kopiejki, a Pruskie porto na srebrne grosze. Jeżeli dla poboru wagowego albo porta zajdzie potrzeba zamiany srebrnych groszy na kopiejki srebrem, albo odwrotnie, zamiana taka powinna być u kutecznioną z możliwą dokładnością, stosownie do kursu umówionego dla obračunku jeneralnego.

Art. 30. Obrachunek jeneralny między Zarządami Pocztowymi Ruskim i Pruskim będzie uskutecznianym kwartalnie: ze strony Rosyi—dla CESARSTWA przez CESARSKI Pocztamt Petersburgski, a dla Królestwa Polskiego przez Pocztamt Warszawski; a ze strony Prus przez Rachunkowe Biuro Pocztowe w Berlinie.

Rachunki będą sporządzane na monetę Pruską, dla tego téż summy w pieniądzech Ruskich będą zamieniane na pieniądze Pruskie, rachując 1 rubel za jeden talar i dwa srebrne grosze monety Pruskiej.

Po ukończeniu rachunków wypłaty mają być bezwzględnie uiszczane, a mianowicie:

a) przez weksle na Petersburg albo na Warszawę podług przeznaczenia wypłat, gdy takowe przypadają dla Ruskiego Zarządu Pocztowego;

б) векселями на Берлинъ, когда платежъ причитается прусскому почтовому управленію.

Издержки по производству платежей несетъ платящая сторона.

Ст. 31. Корреспонденція между Его Величествомъ Императоромъ Всероссійскимъ и Членами Россійскаго Царствующаго Дома, съ одной стороны, и Его Величествомъ Королемъ Прусскимъ и Членами Прускаго Царствующаго Дома, съ другой, пересылается бесплатно.

Служебная переписка Россійскихъ полковъ съ ихъ прусскими почетными шефами, а также прусскихъ полковъ съ ихъ Россійскими почетными шефами, равнымъ образомъ пользуется бесплатно пересылкою.

Кромѣ того, бесплатно пересылается относящаяся исключительно къ дѣламъ государственной службы корреспонденція между обоюдными присутственными мѣстами. Каждый отправляемый бесплатно казенный пакетъ долженъ быть запечатанъ казенною печатью, и на адресѣ, кромѣ означенія, что пакетъ по казенной надобности, должно быть выставлено названіе того присутственнаго мѣста, изъ котораго онъ отправленъ.

Ст. 32. Оба почтовые управленія будутъ наблюдать за тѣмъ, чтобы во взаимныхъ сношеніяхъ исполнялись обоюдныя законоположенія и правила, охраняющія почтовую регалию. О нарушеніяхъ, учиненныхъ подданными одного государства и обнаруженныхъ въ другомъ государствѣ, будетъ немедленно доводимо до свѣдѣнія подлежаго почтоваго управленія, для поступленія по законамъ каждаго государства.

Ст. 33. Оба почтовые управленія будутъ строго наблюдать за тѣмъ, чтобы почтовые чиновники, кондукторы, почталіоны и почтари, находясь по должности въ предѣлахъ другаго государства, не нарушали мѣстныхъ таможенныхъ и пошлинныхъ уставовъ и не способствовали другимъ въ нарушеніи оныхъ.

Ст. 34. При выпискѣ газетъ и другихъ повременныхъ изданій русскими почтовыми учрежденіями изъ прусскихъ почтовыхъ учрежденій, или прусскими почтовыми учрежденіями изъ русскихъ почтовыхъ учрежденій, цѣны на оныя будутъ назначаться не выше тѣхъ, за которыя каждое почтовое управленіе доставляетъ тѣ газеты и повременныя изданія внутри своего государства.

Обоюдныя почтовые управленія будутъ сообщать другъ другу составленные на вышеизложенномъ основаніи преісъ-куранты, съ указаніемъ условій подписки.

б) przez weksle na Berlin, gdy wypłata należy się Pruskiemu Zarządowi Pocztowemu.

Koszta uiszczenia wypłat ponosi strona płaćca.

Art. 31. Korrespondencya pomiędzy NAJJAŚNIEJSZYM CESARZEM Wszech Rossyi i Członkami Rossyjskiego Domu Panującego, z jednej strony, a Najjaśniejszym Królem Pruskim i Członkami Pruskiego Domu Panującego, z drugiej, przesyłana jest bezpłatnie.

Korrespondencya służbowa pułków Rosyjskich z ich Pruskimi Szefami honorowymi, jako też pułków Pruskich z ich Rosyjskimi Szefami honorowymi, korzysta również z bezpłatnego przesyłania.

Oprócz tego przesyła się bezpłatnie dotycząca wyłącznie interesu służby rządowej korrespondencya pomiędzy obustronnemi władzami rządowemi. Każda przesyłana bezpłatnie ekspedycja rządowa powinna być zabezpieczona pieczęcią rządową, a na adresie, oprócz wykazania, że ekspedycja dotyczy interesu rządowego, powinna być wymieniona nazwa władzy rządowej wysyłającej.

Art. 32. Oba Zarządy Pocztowe czuwać będą nad tē, aby we wzajemnych stosunkach wykonywane były obustronne prawa i przepisy, ochraniające regalia pocztowe. O przekroczeniach, popełnionych przez poddanych jednego Państwa, i wykrytych w drugiem Państwie, podawane będzie bezwłocznie do wiadomości właściwego Zarządu Pocztowego, dla postąpienia podług praw każdego Państwa.

Art. 33. Oba Zarządy Pocztowe będą ściśle czuwały nad tē, aby urzędnicy pocztowi, konduktorowie, pocztyljoni i posłańcy pocztowi, znajdując się z obowiązku służby w obrębie drugiego Państwa, nie przekraczali miejscowych ustaw celnych i taryf poborowych i nie pomagali innym do przekroczenia takowych.

Art. 34. Przy zapisaniu gazet i innych pism periodycznych przez Ruskie miejsca pocztowe z Pruskich miejsc pocztowych, albo przez Pruskie miejsca pocztowe z Ruskich miejsc pocztowych, ceny ich będą stanowione nie wyższe od tych, za które każdy Zarząd Pocztowy dostarcza te gazety i pisma periodyczne wewnątrz swojego Państwa.

Obustronne Zarządy Pocztowe komunikować sobie będą sporządzone na powyższej zasadzie cenniki, ze wskazaniem warunków prenumeraty.

Требование газетъ и повременныхъ изданій, будетъ производиться чрезъ слѣдующія почтовые учрежденія:

Со стороны Россіи: чрезъ почтовые учрежденія въ С.-Петербурѣ, Москвѣ, Ригѣ, Митавѣ, Вильнѣ, Одессѣ и Варшавѣ.

Со стороны Пруссіи: чрезъ Берлинскую газетную контору и Эйджкуненскій, Бреславскій, Познанскій, Торнскій и Бромбергскій почтамты.

Обоюднымъ почтовымъ управленіямъ предоставляется входить въ соглашенія о назначеніи и другихъ мѣсть, когда этого будутъ требовать измѣнившіяся обстоятельства.

Относительно сроковъ на которые будетъ приниматься подписка, будутъ обязательны указанія преісъ-курантовъ. Подписка на сроки болѣе короткіе, чѣмъ назначено въ преісъ-курантахъ, вовсе приниматься не будетъ. Подписка же на сроки болѣе продолжительные будетъ приниматься только съ тѣмъ, чтобы срокъ ни въ какомъ случаѣ не простирался далѣе календарнаго года.

Расчетъ по всей газетной операціи между Россією и Пруссією будетъ производиться для Имперіи С.-Петербургскимъ Императорскимъ почтамтомъ, а для Царства Польскаго Варшавскимъ почтамтомъ, съ Берлинскою газетною конторою.

Платежи будутъ производиться по кварталамъ года, векселями на Берлинъ, немедленно по окончаніи расчетовъ. Въ счетъ имѣющихъ причитаться платежей за каждый кварталъ производятся предварительныя уплаты.

Условіями настоящей статьи, а равно и 13-й ст., нисколько не ограничивается право обоихъ Правительствъ запрещать въ своихъ владѣніяхъ пересылку и доставку предметовъ означенныхъ въ помянутыхъ статьяхъ, если эти предметы не соотвѣтствуютъ законамъ и постановленіямъ, обусловливающимъ ихъ перевозку и пространство; а также запрещать вообще доставку или выдачу газетъ чрезъ почту.

Ст. 35. Независимо отъ договоренной въ ст. 13 и 19 настоящей конвенціи, пересылки за границу издаваемыхъ въ Россіи газетъ и повременныхъ изданій подъ бандеролями за умѣренный портъ, желающимъ предоставляется также по своему усмотрѣнію таковыя газеты выписывать чрезъ русскія газетныя экспедиціи, или какъ было доселѣ, чрезъ Королевскую прусскую газетную контору въ Берлинѣ.

По этому Королевско-прусское почтовое управленіе сообщитъ Императорскому русскому почтовому департаменту тарифъ пересылки за границу издаваемыхъ въ Россіи газетъ, а также будетъ

Zapisywanie gazet i pism peryodycznych będzie uskuteczniane przez następujące miejsca pocztowe:

Ze strony Rosyi: przez miejsca pocztowe w Petersburgu, Moskwie, Rydze, Mitawie, Wilnie, Odessie i Warszawie.

Ze strony Prus: przez kantor gazetowy w Berlinie, i przez Pocztaanty w Ejdkunach, Wrocławiu, Poznaniu, Toruniu i Bydgoszczy.

Obustronnym Zarządom Pocztowym pozostawia się porozumiewanie względem wyznaczenia i innych miejsc, gdy zmieniające się okoliczności wymagać tego będą.

Względem terminów, na które będzie przyjmowaną przedpłata, będą obowiązującymi objaśnienia w cennikach zamieszczone. Przedpłata na termina krótsze od wykazanych w cennikach, nie będzie wcale przyjmowaną. Przedpłata zaś na termina dłuższe będzie przyjmowaną tylko z warunkiem, aby termin w żadnym razie nie przechodził za rok kalendarzowy.

Obrachunek z całej czynności gazetowej pomiędzy Rosyą a Prusami będzie uskutecznianym dla CESARSTWA przez CESARSKI Pocztamt Petersburgski, a dla Królestwa Polskiego przez Pocztamt Warszawski, torem gazetowym w Berlinie.

Wpłaty będą uskuteczniane kwartalnie, przez weksle na Berlin zaraz po nkończeniu obrachunków. Na rzecz mających się należyć wypłat za każdy kwartał uiszczane są zaliczenia.

Warunkami artykułu niniejszego, oraz art. 13, nie ogranicza się wcale prawo obydwóch Rządów wzbronienia w swych posiadłościach przesyłania i dostawy przedmiotów wymienionych w artykułach rzeczonych, jeżeli przedmioty te nie odpowiadają prawom i postanowieniom, określającym warunki ich przewozu i upowszechnienia; jako też prawo wzbronienia w ogólności dostawy lub wydawania gazet przez pocztę.

Art. 35. Niezależnie od umówionego w art. 13 i 19 niniejszej konwencji przesyłania za granicę wychodzących w Rosyi gazet i pism peryodycznych w przepaskach za zniżoną opłatą, żądającym dozwala się także podług swego uznania takowe gazety zapisywać przez Ruskie ekspedycje gazet, albo jak było dotąd, przez Królewsko-Pruski kantor gazetowy w Berlinie.

Dla tego Królewsko-Pruski Zarząd Pocztowy zakommunikuje CESARSKO-Rossyjskiemu Departamentowi Poczтовemu taryfę przesyłania zagranicę gazet, w Rosyi wychodzących, jako też komunikować mu

сообщать ему благовременно всѣ могущія послѣдовать въ этомъ тарифѣ измѣненія.

Ст. 36. Экстрапочты, курьеры и эстафеты будутъ доставляемы до противулежащей пограничной почтовой станціи.

Почтовые управленія будутъ сообщать другъ другу существующія у нихъ эстафетныя таксы. Каждое управленіе платитъ за эстафеты, отправленные подвѣдомственными ему почтовыми мѣстами. Издержки за перевозку эстафетъ будутъ уплачиваемы при общемъ расчетѣ.

Объявленіе цѣны предметовъ, отправляемыхъ съ эстафетою не допускается. Въ случаѣ утраты эстафетнаго отправленія выдается то же вознагражденіе, какое опредѣлено за утрату рекомендованнаго письма (ст. 12).

Ст. 37. Императорско - Россійскіе курьеры освобождаются въ Пруссіи отъ платежа дорожныхъ и мостовыхъ денегъ и другихъ дорожныхъ сборовъ; Королевско-Пруссіе Государственные курьеры будутъ снабжаться въ Россіи казенными подорожными, и такимъ образомъ будутъ пользоваться тою же льготою.

Ст. 38. Въ дополненіе къ сей конвенціи русское и прусское почтовые управленія примутъ посредствомъ особо договореннаго наказа, или же по взаимному письменному соглашенію всѣ потребныя мѣры для обезпеченія согласнаго исполненія статей конвенціи.

Ст. 39. Настоящая конвенція вступить въ дѣйствіе съ 1-го Января ст. ст. (13-го Января нов. ст.) 1866 года. Съ того же времени прекратится сила всѣхъ постановленій, прежде условленныхъ между обоими почтовыми управленіями.

Настоящая конвенція будетъ обязательна до тѣхъ поръ, пока одна изъ высокихъ договаривающихся сторонъ не объявитъ, за годъ впередъ, другой сторонѣ желанія своего прекратить дѣйствіе оной.

Объявленіе это можетъ послѣдовать не иначе, какъ къ 20-му Декабрю ст. ст. (1-му Январю нов. ст.) каждаго года.

Ст. 40. Ратификаціи настоящей конвенціи должны быть размѣнены въ теченіи шести недѣль, въ С. Петербургѣ.

Въ удостовѣреніе чего, обоюдные уполномоченные настоящую конвенцію подписали въ двухъ экземплярахъ, съ приложеніемъ своихъ печатей.

Учинено въ С.-Петербургѣ, 10 (22) Августа 1865 года.

(М. П.)	(подп.)	<i>Иванъ Толстой.</i>
(М. П.)	„	<i>Николай Лаубе.</i>
(М. П.)	„	<i>Графъ Генрихъ-Александръ-фонъ-Редернъ.</i>
(М. П.)	„	<i>Рихардъ фонъ-Филипсборнъ.</i>

бѣдзіе wcześніе wszelkie zmiany, w taryfie téj nastąpić mogące.

Art. 36. Ekstrapocztę, kurjery i sztafety będą przywożone do przeciwległej pogranicznej stacji pocztowej.

Zarządy Pocztowe będą sobie komunikowały istniejące u nich taksy sztafetowe. Każdy Zarząd płaci za sztafety, wysłane przez podwładne mu miejsca pocztowe. Koszta przewozu sztafet będą zaspakajane przy ogólnym obrachunku.

Oznaczenie wartości przedmiotów, przesyłanych sztafetą, nie jest dozwolone. W razie uronienia przesyłki sztafetowej udziela się takie samo wynagrodzenie, jak za uronienie listu rekomendowanego (art. 12).

Art. 37. Cesarsko-Rossyjscy kurjerowie uwolnienią w Prusach od uiszczania opłat drogowych, mostowych i innych komunikacyjnych; Królewsko-Pruscy kurjerowie Państwa będą zaopatrywani w Rosyi w podrożne rządowe, a tym sposobem będą korzystali z tegoż uwolnienia.

Art. 38. Wuzupełnieniu téj Konwencyi Ruski i Pruski Zarządy Pocztowe przedsięwzją, za pośrednictwem oddzielnie umówionej instrukcyi, albo téż za wzajemném piśmienném porozumieniem się, wszelkie środki potrzebne dla zapewnienia zgodnego wykonania artykułów Konwencyi.

Art. 39. Niniejsza Konwencya wchodzi w wykonanie od 1-go Stycznia s. s. (13 Stycznia n. s.) 1866 r. Od tego téż czasu ustanie moc wszystkich postanowień, umówionych poprzednio między obydwoima Zarządami Pocztowemi.

Konwencya niniejsza będzie dotąd obowiązującą, dopóki jedna z Wysokich Stron umawiających się nie oznajmi, na rok naprzód, innej Stronie życzenia swego uchylenia jęj ważności.

Oznajmienie to może nastąpić nie inaczej jak na 20-go Grudnia s. s. (1-y Stycznia n. s.) każdego roku.

Art. 40. Ratyfikacye niniejszję Konwencyi powinny być wymienione w ciągu sześciu tygodni, w Petersburgu.

W dowód czego, obustronni Pełnomocnicy niniejszą Konwencyą podpisali w dwóch egzemplarzach, przy wyciśnięciu swoich pieczęci.

Działo się w Petersburgu, 10 (22) Sierpnia 1865 roku.

(M. P.)	(podpisano)	<i>Jan Tolstoj.</i>
(M. P.)	„	<i>Mikołaj Laube.</i>
(M. P.)	„	<i>Hrabia Henryk-Aleksander-von Redern.</i>
(M. P.)	„	<i>Ryszard von-Philipsborn.</i>

Того ради, по довольномъ разсмотрѣніи сей конвенціи, Мы приняли оную за благо, подтвердили и ратификовали, яко же снмъ за благо приедемъ, утверждаемъ и ратификуемъ во всемъ ея содержаніи, общія Императорскимъ Нашимъ словомъ, за Насъ, Наслѣдниковъ и Преемниковъ нашихъ, что все постановленное въ означенной конвенціи соблюдаемо и исполняемо будетъ ненарушимо. Въ увѣреніе чего, Мы, сію Нашу Императорскую ратификацію собственноручно подписавъ, повелѣли утвердить Государственною Нашею печатью. Дано въ Царскомъ Селѣ, Августа двадцать пятого дня въ лѣто отъ рождества Христова тысяча восемь сотъ шестьдесятъ пятое, Государствованія же Нашего въ одинадцатое.

На подлинномъ собственною Его Императорскаго Величества рукою подписано тако:

„АЛЕКСАНДРЪ.“

(М. П.)

Контрасигновалъ: Вице-Канцлеръ, Князь А. Горчаковъ.

Dla tego, po dostateczném rozważeniu téj Konwencyi, My przyjęliśmy ją za dobrą, zatwierdzili i ratyfikowali, jakoż niniejszém przyjmujemy za dobrą, zatwierdzamy i ratyfikujemy w całém jęj brzmieniu, ręcząc CESARSKIEM NASZEM słowem, za NAS, Następców i Dziedziców NASZYCH, że wszystko, co tylko w téj Konwencyi zastrzeżone zostało, będzie zachowywane i wypełniane niezmiennie. W dowód czego, My tę NASZĄ CESARSKĄ Ratyfikację Własnoręcznie podpisawszy, rozkazaliśmy ją stwierdzić Państwa NASZEGO pieczęcią. Dan w Carskiém Siole, dnia dwudziestego piątego Sierpnia, roku od Narodzenia Chrystusa tysiąc osmset sześćdziesiątego piątego, Panowania zaś NASZEGO jedenastego.

Naoryginale Własną JEGO CESARSKIĘJ Mości ręką podpisano tak:

„ALEXANDER.“

(M. P.)

Kontrasygnował: Vice-Kancierz, Książę A. Górczakow.

По указу Его Величества

АЛЕКСАНДРА II-го,

Императора и Самодержца Всероссийского, Царя Польского,

Великого Князя Финляндского,

и проч., и проч., и проч.,

Учредительный въ Царствъ Польскомъ Комитетъ.

Во исполнение статьи 52-й Высочайшаго указа 19 Февраля (2 Марта) 1864 года, объ устройствѣ сельскихъ гминъ, Учредительный Комитетъ постановилъ и постановляетъ:

Утвердить прилагаемую при семъ инструкцію гминнымъ судамъ по дѣламъ судно-полицейскимъ и внести оную, установленнымъ порядкомъ, въ Дневникъ Законовъ.

Состоялось въ Варшавѣ, въ 109 засѣданіи, 30 Декабря 1865 (11 Января 1866) года.

Предсѣдатель-Намѣстникъ Царства, Генераль-Адъютантъ,

(подписаль) *Графъ Бергъ.*

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,

(подписаль) *Я. Соловьевъ.*

W Imieniu Najjaśniejszego

ALEXANDRA II-go,

CESARZA I SAMOWŁADCY WSZECH ROSYI, KRÓLA POLSKIEGO,

WIELKIEGO KSIĘCIA FINLANDZKIEGO,

etc., etc., etc.,

Komitet Urządzający w Królestwie Polskiem.

W wykonaniu art. 52-go NAJWYŻSZEGO Ukazu z dnia 19 Lutego (2 Marca) 1864 r. o urządzeniu gmin wiejskich, Komitet Urządzający postanowił i stanowi:

Zatwierdzić załączoną przy niniejszém Instrukcyę dla Sądów Gminnych w sprawach sądowo-policyjnych i wnieść ją podług przepisane go porządku do Dziennika Praw.

Działo się w Warszawie, na 109 posiedzeniu, dnia 30 Grudnia 1865 (11 Stycznia 1866) roku.

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,

(подписаль) *Я. Соловьевъ.*

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący

w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński.*

Dyrektor Kancellaryi, *Wł. Holewiński.*

Dzień ogłoszenia, dnia 9 (21) Lipca 1866 r.

ИНСТРУКЦІЯ

сельскимъ Гминнымъ Судамъ въ Царствѣ Польскомъ, по
дѣламъ судно-полицейскимъ.

Г Л А В А I

О гминномъ судѣ и его власти.

Ст. 1. Присутствіе гминнаго суда должно состоять не менѣе какъ изъ гминнаго войта или лица, заступающаго его мѣсто, и изъ двухъ лавниковъ.

Въ случаѣ отсутствія лавниковъ, мѣста ихъ занимаютъ кандидаты, избираемые по правиламъ ст. 71-й Высочайшаго указа 19 Февраля (2 Марта) 1864 года.

Ст. 2. Гминному суду подлежатъ все лица, имѣющія въ предѣлахъ гмины постоянное или только временное мѣсто жительства, за исключеніемъ лицъ военнаго званія, какъ состоящихъ на дѣйствительной службѣ, такъ временно и безсрочно отпусковыхъ. Отставные нижніе чины подлежатъ вѣдомству гминнаго суда на общихъ съ друими жителями гмины основаніяхъ.

Ст. 3. Каждый долженъ отвѣчать передъ тѣмъ гминнымъ судомъ, которому онъ подвѣдомъ по своему мѣсту жительства.

Ст. 4. Изъ правила, въ предыдущей статьѣ постановленнаго, исключаются слѣдующіе случаи:

а) Кто совершить какой либо проступокъ не въ той гминѣ, гдѣ онъ имѣетъ жительство, но въ другой гминѣ, тотъ отвѣчаетъ передъ судомъ сей послѣдней.

б) Предоставляется на волю истца искать убытка, или вознагражденія, либо передъ мѣстнымъ судомъ той гмины, гдѣ причиненъ убытокъ, либо передъ судомъ той гмины, къ которой принадлежитъ отвѣтчикъ, когда послѣдній причинилъ жителю гмины или даже стороннему лицу ущербъ въ его поляхъ, лугахъ пастбищахъ, лѣсахъ,

INSTRUKCYA

dla Sądów Gminnych wiejskich w sprawach sądowo-policyjnych.

ROZDZIAŁ I.

O Sądzie Gminnym i jego władzy.

Art. 1. Komplet Sądu Gminnego składać się ma przynajmniej z Wójta Gminy lub jego zastępcy i z dwóch Ławników.

Na przypadek nieobecności Ławników, ich miéjsce zajmują kandydaci wybierani według przepisu art. 71-go NAJWYŻSZEGO Ukazu z dnia 19 Lutego (2 Marca) 1864 r.

Art. 2. Sądowi Gminnemu podlegają wszystkie osoby, stale lub tylko czasowo w obrębie Gminy zamieszkałe, z wyłączeniem osób stanu wojskowego, tak w czynnej służbie zostających, jako téż czasowo lub nieograniczenie urlopowanych. Dymisyonowani żołnierze podlegają władzy Sądu Gminnego na równi z innými mieszkańcami Gminy.

Art. 3. Każdy odpowiadać winien przed tym Sądem Gminnym, któremu podlega z miéjsca swego zamieszkania.

Art. 4. Od przepisu, w artykule poprzedzającym postanowionego, wyjąją się następujące wypadki:

a) kto popełni jakie wykroczenie nie w téj Gminie, w której ma zamieszkanie, lecz w innéj, odpowiada przed Sądem téj ostatniej Gminy-

b) pozostawia się do woli powoda dochodzić szkód czyli wynagrodzenia, albo przed miejscowym Sądem téj Gminy, w której szkoda zrządzoną została, albo przed Sądem téj Gminy, do której pozwany należy, ilekroć tenże zrządził mieszkańcowi Gminy lub nawet komu obcemu szkodę, w jego polach, łąkach, pastwiskach, w lesie, w pasiece

пчельникъ и т. п.; а равно, когда наемники, работники или мастеровые не принадлежащие къ числу жителей гмины, нанявшись въ предѣлахъ ея для хлѣбопашества, въ услуженіе, на фабрику или въ мастерство, задолжали или причинили убытокъ хозяину или другому жителю гмины; наконецъ, когда проѣзжіе задолжали или причинили убытокъ содержанию заѣзжаго дома, шинка, трактира и т. п., или ремесленнику и вообще кому либо изъ жителей гмины.

а) Если неподвѣдомое гминному суду лице, добровольно явится къ отвѣту, по жалобѣ мѣстнаго жителя, или когда обѣ спорящія стороны, не будучи подвѣдомы гминному суду, добровольно въ оный явятся по своему спору, то судъ разсматриваетъ сии дѣла на томъ же основаніи, какъ если бы обѣ стороны ему были подвѣдомы.

Ст. 5. Наказанія, къ которымъ гминный судъ можетъ приговаривать виновныхъ, суть слѣдующія;

- а) выговоръ въ присутствіи суда;
- б) денежное взысканіе въ пользу гминной кассы до 3-хъ руб. серебромъ;
- в) арестъ не болѣе 7-ми дней.

Назначеніе рода и мѣры взысканія за каждый проступокъ предоставляется усмотрѣнію самаго суда.

Ст. 6. Если кто своимъ проступкомъ причинилъ вредъ другому лицу, и обиженный требуетъ вознагражденія, то гминный судъ, кромѣ наказанія за проступокъ, опредѣляетъ и количество вознагражденія за убытокъ, буде таковой послѣдовалъ, и если онъ не превышаетъ 100 р. с.

Убытки, причиненные проступками малолѣтнихъ, обязаны вознаградить ихъ родители, исключая тѣхъ случаевъ, когда они докажутъ, что не могли предотвратить совершеннаго проступка.

Ст. 7. Въ случаѣ разногласія въ показаніяхъ тяжущихся о количествѣ ущерба и убытковъ, количество сіе опредѣляется гминнымъ судомъ, съ приглашеніемъ, буде нужно, свидущихъ людей, по возможности изъ ближайшихъ сосѣднихъ жителей, извѣстныхъ по своей добросовѣстности. Впрочемъ, споръ отвѣтника противъ цѣны иска, назначенной самимъ истцомъ, въ томъ случаѣ, когда послѣдній самъ назначаетъ цѣну своего иска въ сто рублей сереб. или ниже, а отвѣтникъ оцѣняетъ его выше этой суммы, не можетъ служить суду поводомъ къ тому, чтобы отказать истцу въ разсмотрѣніи дѣла, на основаніи предъидущей статьи.

Ст. 8. Если количество требуемаго вознагражденія превышаетъ 100 руб. сер. и стороны не примирились, или не предоставили гмин-

и tym podobnie; jak niemniej wtenczas, kiedy najemnicy, robotnicy lub rzemieślnicy, nienależący do liczby mieszkańców Gminy, wynajęwszy się w jej granicach do uprawy roli, do posługi, do fabryk lub do rzemiosła, zadłużyli się lub zrzadzili jaką szkodę gospodarzowi, lub też innemu mieszkańcowi Gminy; albo nakoniec, kiedy przejeżdżający zadłużyli się, albo zrzadzili szkodę utrzymującemu dom zajezdny, szynk, traktiernię i t. p., lub też rzemieślnikowi i w ogólności komu bądź z mieszkańców Gminy;

с) jeżeli osoba władzy Sądu Gminnego nie podlegająca, sama dobrowolnie stawia się, celemъ odpowiedzenia na skargę miejscowego mieszkańca, lub gdy obie spór wiodące strony nie ulegając władzy Sądu Gminnego, zgłoszą się dobrowolnie przed tenże ze swym sporem, w takim razie Sąd rozpoznaje takie sprawy tak samo, jak gdyby obie strony mu podlegały.

Art. 5. Kary, jakie Sąd Gminny wymierzać jest mocen, są następujące:

- a) nagana w obec Sądu;
- b) kara pieniężna na korzyść kassy Gminnej, do wysokości trzech rubli srebr.;
- c) areszt nie dłuższy nad dni siedem.

Oznaczenie rodzaju i wysokości kary za każde wykroczenie, pozostawia się uznaniu Sądu Gminnego.

Art. 6. Jeżeli kto wykroczeniem swoimъ zrzadził innę osobie szkodę, a poszkodowany domaga się wynagrodzenia, Sąd Gminny, oprócz kary za wykroczenie, oznaczy zarazem ilość przypadającego wynagrodzenia za szkodę, jeśli ta miała miejsce i jeżeli nie przenosi stu rubli srebrem.

Szkody zrzadzone wykroczeniem małoletnich, obowiązani są wynagrodzić ich rodzice, wyjąwszy te przypadki, gdy udowodnią, że popełnionemu wykroczeniu zapobiedz nie mogli.

Art. 7. W razie niezgodności podań stron spór wiodących co do wysokości szkód i strat, wysokość takową ustanowi Sąd Gminny, po zasięgnięciu, w miarę potrzeby, zdania biegłych, z pomiędzy, ile to być może najbliższych, znanych z swęj dobroj wiary sąsiednich mieszkańców. Zresztą, zaprzeczenie przez pozwanego wartości dochodzonego przedmiotu, przez samego powoda oznaczonej, w razie kiedy ten ostatni ocenia poszukiwany przez siebie przedmiot na rsr. 100 lub niżej, a pozwany szacuje go wyżej nad tę kwotę, nie może być dla Sądu Gminnego zasadą do odmówienia powodowi rozpoznania sprawy, na podstawie poprzedzającego artykułu.

Art. 8. Jeżeli ilość żadanego wynagrodzenia przenosi rsr. 100, a strony nie pogodziły się lub nie zdały na Sąd Gminny ostatecznego

ному суду окончательно определить количество вреда, то въ такомъ случаѣ гминный судъ подвергаетъ виновнаго наказанію за проступокъ, а обиженному объявляетъ, чтобы онъ о вознагражденіи обратился въ подлежащій судъ.

Ст. 9. Наказанію за проступокъ, а въ случаѣ причиненія кому либо вреда, и обязанности вознаградить обиженнаго, подвергается не только тотъ, кто совершилъ проступокъ, но и тотъ, кто склонилъ другаго къ совершенію проступка или приказалъ совершить оный, если совершившіи состоятъ подъ его властію.

Ст. 10. Обязанность вознаградить за вредъ и убытки, лежитъ на всѣхъ виновныхъ въ одномъ и томъ же проступкѣ, и притомъ такъ, что если изъ числа ихъ одинъ или болѣе окажется несостоятельнымъ, то прочіе обязаны вознаградить весь причиненный ими вредъ.

Ст. 11. Если проступокъ совершенъ малолѣтнимъ, недостижимъ 14-ти лѣтъ, то гминный судъ можетъ отдать его для домашнего исправленія родителямъ, опекунамъ, учителямъ или мастерамъ, смотря по тому, подъ чьимъ надзоромъ онъ состоитъ.

Ст. 12. Если въ теченіи 3-хъ мѣсяцевъ со дня совершенія проступка, гминный судъ не получить о томъ ни жалобы, ни донесенія то, по истеченіи сего срока, они уже не принимаются и совершившій проступокъ, наказанію не подвергается.

Убытки же, отъ проступка происшедшіе могутъ быть отыскиваемы въ теченіи 6-ти мѣсяцевъ со дня совершенія проступка.

Ст. 13. Приговоры гминнаго суда по проступкамъ, подлежащимъ его разсмотрѣнію, считаются окончательными.

Ст. 14. Когда судъ подвергъ кого-либо денежному взысканію и, сверхъ того, присудилъ виновнаго къ вознагражденію за причиненный вредъ, а виновный не въ состояніи удовлетворить сполна того и другаго платежа, то сперва взыскивается вознагражденіе.

Ст. 15. Кто не въ состояніи внести денежнаго взысканія, тотъ въ замѣнъ онаго отдается на общественныя работы, а если онъ изъять отъ нихъ по закону, то подвергается аресту, но во всякомъ случаѣ, ни то ни другое наказаніе не должно продолжаться болѣе 7-ми дней. Во время работъ виновный получаетъ пищу на счетъ гминной кассы.

Лица, изъятые отъ работъ, исчисляются въ особомъ приложеніи къ настоящей инструкціи.

Ст. 16. Приговоренный къ аресту содержится въ назначенномъ для сего мѣстѣ заключенія.

Воспрещается употреблять колодки и кандалы.

Женщины ни въ какомъ случаѣ не могутъ быть заключаемы въ одной комнатѣ съ мужчинами.

означенія wysokości szkody, tenże Sąd Gminny wymierzy na winnego karę za wykroczenie, poszkodowanemu zaś oświadczy, że o wynagrodzenie udać się winien do właściwego Sądu.

Art. 9. Karze za wykroczenie, a w razie wyrządzenia komukolwiek szkody i obowiązku wynagrodzenia poszkodowanego, podlega nie tylko ten, kto popełnił wykroczenie, lecz także i ten kto namówił innego do popełnienia wykroczenia lub rozkazał takowe popełnić, jeżeli wykraczający pod władzą jego zostawał.

Art. 10. Obowiązek wynagrodzenia za szkodę lub straty, ciąży wszystkich współwinnych tego samego wykroczenia w ten sposób, że gdyby jeden lub więcej z pomiędzy nich był niewypłacalnym, inni są obowiązani wynagrodzić całkowitą szkodę przez nich wyrządzoną.

Art. 11. Jeżeli wykroczenie popełnione będzie przez małoletniego, nie mającego 14-u lat wieku, Sąd Gminny może oddać go do domowego skarcenia rodzicom, opiekunom, nauczycielom lub majstrom, pod dozorem których tenże małoletni zostaje.

Art. 12. Jeżeli w przeciągu 3-ch miesięcy od dnia, w którym spełnione zostało wykroczenie, nikt o to do Sądu Gminnego nie skarżył się, ani mu o tém nie doniósł, to już potem ani skarga, ani doniesienie przyjęte nie będą, a winny wykroczenia, karze ulegać nie będzie.

Straty zaś wynikłe w skutek wykroczenia, mogą być dochodzone przez przeciąg 6-u miesięcy od dnia spełnienia takowego.

Art. 13. Wyroki Sądu Gminnego w sprawach o wykroczenia, ulegające jego rozpoznaniu, są ostateczne.

Art. 14. Jeżeli Sąd skazał kogo na karę pieniężną i przytém zasądził od winnego wynagrodzenie za wyrządzoną szkodę, a winny nie będzie w możności zaspokojenia całkowicie jednéj i drugiéj opłaty, wtedy najprzód odzyskaném być ma samo wynagrodzenie.

Art. 15. Kto nie jest w stanie opłacić kary pieniężnej, w zamian takowéj ma być użyty do robót publicznych w Gminie, a gdyby od nich z mocy prawa był wyłączony, ma być osadzony w areszcie, lecz w żadnym razie, tak jedna jak druga kara nie może trwać dłużej nad dni 7. W czasie roboty skazany otrzymuje żywność kosztem kasy Gminnej.

Osoby wyłączone od robót, wymienione są w oddzielnym dodatku do niniejszej Instrukcji.

Art. 16. Skazany na areszt, ma być osadzony w urządzonym na ten cel miejscu zamknięcia.

Zabrania się używanie dyb i kajdan.

Kobięty, w żadnym razie w jednéj izbie z mężczyznami zamykane być nie mogą.

Ст. 17. Если у приговореннаго къ аресту нѣтъ средствъ для пропитанія, то онъ получаетъ пищу на счетъ гминной кассы.

Ст. 18. Назначеніе рода и мѣры взысканія за каждый проступокъ предоставляется усмотрѣнію самаго суда, который, однако, въ семь случаевъ, принимаетъ въ соображеніе обстоятельства, уменьшающія вину, каковы напр. малолѣтство виновнаго, бѣдность, добровольное вознагражденіе убытковъ, прежнее безукоризненное поведеніе, добровольное сознание въ винѣ и проч.; или же обстоятельства, увеличивающія вину, каковы наприм. дурное поведеніе виновнаго, повтореніе проступка, обдуманность въ дѣйствіяхъ виновнаго, упорное заперательство, ложь при показаніяхъ предъ судомъ, нарушеніе довѣрія или должнаго уваженія къ суду или начальству.

ГЛАВА II.

Порядокъ судо производства по дѣламъ судно-полицейскимъ.

Ст. 19. Гминный судъ собирается по крайней мѣрѣ одинъ разъ въ недѣлю, въ опредѣленное для сего время.

О дняхъ и часахъ засѣданія суда должно быть заранѣе оповѣщено жителямъ гмины.

Независимо отъ дней, заранѣе опредѣленныхъ, гминный войтъ можетъ, въ случаѣ безотлагательной надобности, созвать судъ и во всякое иное время.

Ст. 20. Гминный судъ входитъ въ разбирательство проступковъ:

- a) по требованію гминнаго войты или солтыса;
- b) по жалобѣ самаго обиженнаго или его родителей или опекуна, когда обиженный еще не достигъ совершеннолѣтія или состоитъ подъ опекою.

Ст. 21. Проступки противъ чужой собственности и противъ частныхъ лицъ, означенные въ п. 2—9 ст. 35-ой, а равно и въ ст. 35-ой пунктъ 11-мъ, примѣчаніи II-мъ, подлежатъ наказанію не иначе, какъ по жалобѣ потерпѣвшихъ обиду, вредъ или убытокъ, или же ихъ родителей, опекуновъ и вообще тѣхъ, которые должны имѣть попеченіе о нихъ.

Ст. 22. При разсмотрѣніи дѣлъ этого рода, гминный судъ, по выслушаніи сторонъ, старается склонить ихъ къ примиренію. Если стороны примирились, то должны въ тоже время объявить, что одна уступаетъ, или чѣмъ вознаграждаетъ другую и какимъ образомъ дол-

Art. 17. Jeżeli skazany na areszt nie ma środków żywienia się, otrzymywać będzie żywność kosztem kassy Gminnej.

Art. 18. Oznaczenie rodzaju i wysokości kary za każde wykroczenie pozostawia się uznaniu Sądu, który jednak w tym razie powinien mieć na uwadze okoliczności winę łagodzące, jak np. małoletność obwinionego, ubóstwo, dobrowolne wynagrodzenie strat, poprzednie nienagane prowadzenie się, dobrowolne przyznanie się do winy i t.p.; albo też okoliczności winę powiększające, jak np. naganne prowadzenie się obwinionego, powtórzenie wykroczenia, rozmyślne działanie obwinionego, uporczywe zapieranie się i kłamliwe zeznania przed Sądem, naruszenie zaufania albo uszanowania należnego Sądowi lub Zwierzchności.

ROZDZIAŁ II.

O porządku postępowania sądowego, w sprawach sądowo-policyjnych.

Art. 19. Sąd Gminny zasiada przynajmniej raz na tydzień, w czasie na to oznaczonym.

O dniach i godzinach posiedzeń Sądu, mieszkańcom Gminy zawczasu obwieszczonem być winno.

Oprócz dni naprzód oznaczonych, Wójt Gminy może w razie niezwłocznej potrzeby zwołać Sąd w każdym innym czasie.

Art. 20. Sąd Gminny rozpoznaje wykroczenia:

- a) na wezwanie Wójta Gminy lub Soltysa,
- b) na zaskarżenie samego pokrzywdzonego, lub jego rodziców albo opiekunów, kiedy pokrzywdzony nie jest pełnoletnim lub zostaje pod opieką.

Art. 21. Wykroczenia przeciw cudzej własności, tudzież przeciw osobom prywatnym, wymienione w punktach 2—9 artykułu 35, jako też w artykule 35, punkcie 11, uwadze II-ej, podlegają ukaraniu nie inaczej, jak na skargę pokrzywdzonych wyrządzeniem obelgi, szkody lub straty, albo też na skargę ich rodziców, opiekunów i w ogólności tych, którzy obowiązani są rozciągać nad nimi opiekę.

Art. 22. Przy rozpoznawaniu spraw tego rodzaju, Sąd Gminny, po wysłuchaniu stron, starać się ma o skłonienie ich do pojednania. Jeśli strony pojednają się, powinny objawić zaraz co jedna ustępuje, lub czém wynagradza drugą i w jaki sposób ma nastąpić

жно послѣдовать вознагражденіе. Условія мировой сдѣлки записываются въ имѣющуюся при судѣ книгу съ означеніемъ именъ помирившихся. Дѣла, мировою сдѣлкою оконченныя, впредь возобновляемы быть не могутъ.

Ст. 23. Въ дѣлахъ, возбуждаемыхъ только по частнымъ жалобамъ, стороны имѣютъ право примириться и послѣ приговора, состоявшагося въ гминномъ судѣ. Въ семь случаевъ, осужденный освобождается отъ наказанія, къ которому онъ былъ приговоренъ.

Ст. 24. Если члены суда находятся съ одною изъ тяжущихся сторонъ въ близкомъ родствѣ или въ явной враждѣ, то такіе члены, по просьбѣ заинтересованной стороны, должны быть удалены отъ участія въ постановленіи судебного рѣшенія. Судъ разсматриваетъ причины отвода и опредѣляетъ ихъ основательность.

Ст. 25. Всѣ дѣла въ гминномъ судѣ производятся словесно, гласно и безъ всякихъ издержекъ; по этому дѣлопроизводство гминныхъ судовъ изымается отъ платежа записныхъ денегъ и производится на простой бумагѣ.

Ст. 26. По принесенной словесной жалобѣ, гминный судъ, буде обиженный и обвиняемый не явятся вмѣстѣ, назначаетъ срокъ для явки въ судъ какъ жалующемуся такъ и обвиняемому и приказываетъ солтысу той деревни, въ которой живетъ обвиненный, вызвать его въ судъ на сей срокъ и объявить ему, кто жалуется на него и о чемъ именно.

Въ назначенный такимъ образомъ срокъ, жалующійся и обвиняемый должны представить свидѣтелей или другія для подтвержденія своихъ показаній доказательства.

Ст. 27. Если одна изъ сторонъ въ срокъ не явится, то судъ налагаетъ на нее штрафъ отъ 15 до 75 коп. сер., и назначаетъ новый срокъ явки.

Если же неявившаяся сторона, обвиняемый, то судъ, кромѣ наложенія штрафа, приказываетъ доставить обвиняемаго въ срокъ, вновь назначенный. Если дѣло подлежитъ разсмотрѣнію суда не иначе, какъ только по жалобѣ обвиняемаго и онъ подавши жалобу, въ срокъ въ судъ не явится, то въ такомъ случаѣ судъ, кромѣ наложенія на него денежнаго штрафа, прекращаетъ дальнѣйшее производство дѣла. Но обиженный сохраняетъ право вновь принести жалобу въ срокъ, указанный ст. 12-ю.

Дѣла, которыя могутъ начаться только по жалобѣ обиженнаго, обозначены въ ст. 21-й и въ п. п. 2—9 и 11 примѣчаній II-омъ ст. 35-й настоящей инструкціи.

wynagrodzenie. Warunki układu pojednawczego zapisane być winny do księgi w Sądzie utrzymywanej, z wymienieniem imion i nazwisk stron jednających się. Sprawy raz pojednane wznowiane już być nie mogą.

Art. 23. W sprawach, mogących powstać jedynie na skargę prywatną, stronom służy prawo pogodzenia się, nawet po zapadnięciu w Sądzie Gminnym wyroku. W tym przypadku osądzony, powinien być zwolniony od kary, na jaką był skazany.

Art. 24. Członkowie Sądu zostający w bliskim pokrewieństwie lub w jawnej nieprzyjaźni z jedną ze stron spor wiodących, powinni być na żądanie strony interesowanej wyłączeni od udziału w wydaniu wyroku. Sąd rozpoznaje przyczyny wyłączenia i oceni ich ważność.

Art. 25. We wszystkich sprawach w Sądzie Gminnym postępowanie ma być ustne, jawne i bez wszelkich kosztów; dla tego też postępowanie w Sądach Gminnych wyłączonem jest od opłaty wpisów i odbywa się na prostym papierze.

Art. 26. Sąd Gminny, po wniesieniu doń ustnej skargi, jeżeli pokrzywdzony i obwiniony nie stają jednocześnie, wyznaczy termin do stawienia się przed Sądem, tak skarżącemu jako i obwinionemu, i nakaze Sołtysowi wsi, w której obwiniony zamieszkuje, wezwać go do Sądu na tenże termin, z oznajmieniem mu, przez kogo i o co mianowicie jest oskarżony.

W oznaczonym w ten sposób terminie, skarżący i obwiniony powinni przedstawić świadków lub inne dowody na poparcie swych twierdzeń.

Art. 27. Jeżeli jedna ze stron na termin nie staje, Sąd wymierzy na nią karę pieniężną od 15 do 75 kopiejek i nowy termin do stawieństwa oznaczy.

Gdyby zaś stroną niestającą był obwiniony, Sąd obok wymierzenia kary pieniężnej, nakaze dostawić go na termin powtórnie oznaczony. Jeżeli sprawa ulega rozpoznaniu Sądu nie inaczej, jak tylko na skargę pokrzywdzonego, a ten podawszy skargę nie stawia się na termin do Sądu,—w takim razie, Sąd, oprócz skazania go na karę pieniężną, dalszego postępowania w sprawie zaniecha. Pokrzywdzonemu wszakże służy prawo wniesienia nowej skargi w terminie, oznaczonym w artykule 12-ym.

Sprawy, które mogą być rozwinięte jedynie na skargę pokrzywdzonego, wymienione są w artykule 21-ym, tudzież w punktach 2—9 i 11 uwagi II-jej, artykułu 35 Instrukcyi niniejszej.

Ст. 28. Если обвиняемый не имѣетъ жительства въ гминѣ, но находится въ ея предѣлахъ, то въ случаѣ обвиненія его въ кражѣ, праздношатательствѣ или въ иномъ проступкѣ, требующемъ скорого разсмотрѣнія, гминный войтъ властенъ приказать доставить обвиняемаго въ судъ безотлагательно.

Ст. 29. Когда обѣ стороны явились въ судъ, или когда обвиняемый представленъ, или же солтысомъ въ судъ на срокъ доставленъ, то судъ слушаетъ сперва жалующагося, или солтыса, а потомъ обвиняемаго, и если обвиняемый не признается, допрашиваетъ свидѣтелей, дѣлаетъ осмотръ въ домѣ или на мѣстѣ и производитъ иныя дознанія. Никакія принудительныя мѣры не должны быть употребляемы въ отношеніи какъ обвиняемаго, такъ и свидѣтелей. Дознанія производятся въ присутствіи, по крайней мѣрѣ, двухъ свидѣтелей изъ мѣстныхъ домохозяевъ.

Ст. 30. Ни жалующійся, ни обвиняемый, ни свидѣтели къ присягѣ не приводятся.

Свидѣтели, неявившіеся въ срокъ по вызову суда, подвергаются взысканію отъ 15 до 75 к. с., которое судъ вправе сложить, если докажутъ, что не могли явиться въ судъ по уважительной причинѣ.

Если сторона ссылается на показаніе жителей чужой гмины и они добровольно не явились, то гминный судъ письменно относится въ тотъ судъ, которому они подвѣдомы, предлагая допросить ихъ по указаннымъ обстоятельствамъ.

Отвѣты свидѣтелей записываются на томъ же отношеніи, свидѣтельствуется судомъ и возвращаются въ судъ, который ихъ требовалъ.

Ст. 31. По собраніи доказательствъ и оцѣнкѣ ущерба, гминный судъ приступаетъ къ постановленію рѣшенія.

Для сего, гминный войтъ спрашиваетъ мнѣнія лавниковъ о томъ, какое постановить рѣшеніе. Это можетъ онъ сдѣлать, буде признаетъ нужнымъ, наединѣ, и въ такомъ случаѣ переходитъ съ лавниками въ другую комнату для совѣщаній или приказываетъ всѣмъ, находящимся въ судебной комнатѣ, удалиться изъ оной.

Въ случаѣ, когда нѣтъ доказательствъ, гминный судъ освобождаетъ обвиняемаго отъ всякой ответственности; если же признаетъ его виновнымъ, то опредѣляетъ за совершенный проступокъ одно изъ наказаній, обозначенныхъ въ ст. 5-ой настоящей инструкции, а также по требованію обиженнаго приговариваетъ виновнаго къ вознагражденію за причиненный его проступкомъ вредъ.

Art. 28. Jeżeli obwiniony nie mieszka w Gminie, lecz znajduje się w jej obrębie, natenczas wrazie oskarżenia go o kradzież, włóczęgostwo lub inne wykroczenie, wymagające spieszego rozpoznania, Wójt Gminy mocen jest nakazać, aby go bezzwłocznie dostawiono do Sądu.

Art. 29. Gdy obie strony stały się przed Sądem, albo gdy obwiniony jest przedstawiony lub przez Sołtysa na termin do Sądu dostawiony, Sąd wysłucha najprzód skarżącego, lub Sołtysa, a następnie obwinionego, a jeśli obwiniony nie przyznaje się, zbada świadków, dokona obéjrzenia domu lub miejsca i przedsięwzie mie inne badania. Żadne środki przymusowe nie powinny być używane ani względem obwinionego, ani względem świadków. Badania odbywać się powinny w obecności przynajmniej dwóch świadków z gospodarzy miejscowych.

Art. 30. Ani skarżący, ani obwiniony, ani téż świadkowie do przysięgi pociągani nie będą.

Świadkowie nie stawający w terminie na wezwanie Sądu, podlegną karze od 15 do 75 kop., którą Sąd mocen jest umorzyć, jeżeli zostanie udowodnioném, że nie mogli stawić się do Sądu dla usprawiedliwionej przyczyny.

Jeżeli strona powołuje się na zeznanie mieszkańców innej gminy, a ci dobrowolnie nie stawili się, Sąd Gminny odniesie się na piśmie do tego Sądu, któremu rzeczeni mieszkańcy podlegają, o przesłuchanie ich co do wskazanych okoliczności.

Zeznania świadków zapisują się na téj samej odezwie i przez Sąd poświadczone, odsyłają się Sądowi, który ich żądał.

Art. 31. Po zebraniu dowodów i oszacowaniu straty, Sąd Gminny przystąpi do wydania wyroku.

W tym celu, Wójt Gminy zapytuje Ławników o zdanie, jaki wyrok ma być wydany. Może to zrobić na osobności, jeśli to za potrzebne uzna, i w takim razie przejdzie z Ławnikami do innej izby na naradę, albo téż nakaze wszystkim obecnym z izby Sądowej ustąpić.

Gdyby nie było dowodów, Sąd Gminny uwolni obwinionego od wszelkiej odpowiedzialności; w razie zaś uznania go winnym, wymierzy za spełnione wykroczenie jedną z kar, wymienionych w art. 5-ym niniejszej Instrukcyi, tudzież na żądanie pokrzywdzonego, skaże winnego na wynagrodzenie szkody, jaką wykroczeniem swém zrządził.

Рѣшеніе, постановленное единогласно или по большинству голосов суда, объявляется гминнымъ войтомъ или лицомъ, заступающимъ его мѣсто, въ присутствіи всѣхъ лицъ, въ судѣ находящихся. При равенствѣ голосовъ, голосъ председателя даетъ перевѣсъ.

Въ имѣющуюся при судѣ книгу для судно-полицейскихъ дѣлъ вписываются: имя и фамилія виновнаго, мѣсто его жительства, а если проживаетъ въ другой гминѣ, то почему подлежалъ мѣстному суду, самая вина его и мѣра наложеннаго на него взыскапія.

Стъ 32. Приговоры гминнаго суда приводятся въ исполненіе безотлагательно или гминнымъ войтомъ или солтысомъ, въ послѣднемъ случаѣ подъ наблюденіемъ войта и за общео ихъ ответственностію.

Однакожъ, если виновный не въ состояніи немедленно уплатить денежное взыскапіе, то судъ можетъ назначить соотвѣтственный для сего срокъ.

По уважительнымъ причинамъ, судъ можетъ отсрочить также исполненіе наказанія арестомъ.

Проезжіи, въ случаѣ данной ему отсрочки въ уплатѣ денежнаго взыскапія или вознагражденія, обязаны представить залогъ или указать поручителя.

Выговоръ дѣлается обвиненному въ гминномъ судѣ или самимъ гминнымъ войтомъ или лавникомъ.

Ст. 33. Если совершенъ проступокъ, но виновный неизвѣстенъ, то жалобы обиженныхъ записываются въ книгу для свидѣній на случай открытія виновнаго, до истеченія годичнаго срока.

ГЛАВА III.

*О проступкахъ, которые гминный судъ имѣетъ право
рассматривать и наказывать.*

ОТДѢЛЕНІЕ I.

О проступкахъ противъ общественнаго порядка и нравственности.

Ст. 34. Совершаетъ проступокъ противъ общественнаго порядка:

- 1) Кто оказываетъ ослушаніе противъ гминнаго или сельска-

Вырокъ выданы единогласно или большинствомъ голосовъ Саду, Войтъ Гмины или его заступца, оглоси в obecności wszystkich zgromadzonych w Sądzie. Wrazie równości głosów, głos prezydującego przeważa.

Do utrzymywanej przy Sądzie księgi do spraw Sądowo-Policyjnych, ma być wpisane imię i nazwisko obwinionego, miejsce jego zamieszkania, a gdyby był mieszkańcem innej Gminy, to dla czego podlega temu Sądowi, przewinienie, jakiego się dopuścił i zakres wymierzonej nań kary.

Art. 32. Wyroki Sądu Gminnego wprowadzone być mają w wykonanie bezzwłocznie przez Wójta Gminy lub Sołtysa, a w tym ostatnim razie pod nadzorem Wójta Gminy i pod wspólną ich obydwoh odpowiedzialnością.

Wszakże, gdyby skazany nie był w możności bezzwłocznego zapłacenia kary pieniężnej, Sąd mocen jest wyznaczyć na to odpowiedni termin.

Dla usprawiedliwionych przyczyn, Sąd może również odroczyć wykonanie kary aresztu.

Przejeżdżający, wranie udzielonego mu odroczenia w opłacie kary pieniężnej lub wynagrodzenia, obowiązany jest złożyć zastaw lub wskazać poręczyciela.

Naganę obwinionemu udziela w Sądzie Gminnym albo sam Wójt Gminy, albo Ławnik.

Art. 33. Jeżeli wykroczenie zostało spełnione, lecz winny nie jest wiadomym, skargi pokrzywdzonych zapisane być mają do księgi dla wiadomości na przypadek wykrycia winnego, przed upływem jednorocznego terminu.

ROZDZIAŁ III.

*O wykroczeniach, jakie Sąd Gminny rozpoznawac
i karać jest mocen.*

ODDZIAŁ I.

O wykroczeniach przeciw porządkowi publicznemu i moralności.

Art. 34. Wykracza przeciw porządkowi publicznemu:

- 1) Kto okaze nieposłuszeństwo władzy Gminnej lub gro-

го начальства или кто во время заседаний гминного суда и в самой присутственной комнате обнаружить к оному неуважение словом или наружными какими либо знаками, или поместить оскорбительные для суда или его членов слова в жалобу или в другой бумагу.

2) Кто в заседании гминного суда нанесет обиду частному лицу.

3) Кто оказывает послушание против гминных или сельских стражей или судебных служителей во время исполнения ими обязанностей службы, или кто оскорбит их словом.

4) Кто для удовлетворения своих требований, хотя бы и законных, вместо того, чтобы жаловаться начальству, употребит самовольные меры, но без насилия или увечья.

Примечание. Если при этом будут нанесены раны, увечье, или послыдует смерть, то виновный предается суду уголовному.

5) Кто взяв залог (фант) с причинившего ему вред, не объявить о том, по крайней мере, на третий день местному гминному войту или солтысу.

6) Кто из шалости или по легкомыслию, каким либо образом, произведет между жителями тревогу, или же подымет крик и шум, нарушающие их спокойствие; кто найден будет в публичном месте пьяным до безпамятства, или будет поступать неблагопристойно; наконец, кто дерется или заводит ссоры в публичном месте.

Примечание. За нарушение благочиния в церкви во время священнослужения, виновный подвергается уголовному наказанию и отсылается в общия судебныя места.

7) Кто уничтожает, вынимает или портит предостерегательные знаки, поставленные начальством или частными лицами на принадлежащей им земле.

Примечание. Если же проступок этот имел последствием чью либо смерть или увечье, или был совершен с намерением причинить таковыя, то виновный предается суду уголовному.

8) Кто каким либо образом повреждает или портит дороги, мосты, гати, дорожные канавы, столбы и перилы на дорогах; истребляет или повреждает находящиеся на шоссе или других дорогах деревья.

Примечание. Если же от проступков сих произошла чья либо смерть или увечье, или проступки сии были совер-

madzkiej, albo kto w czasie posiedzeń Sądu Gminnego i w samej izbie sądowej okaże Sądowi nieuszanowanie słowem lub jakimi bądź zewnętrznymi oznakami, albo też w skardze lub inném piśmie użyje słów obrażających Sąd lub jego członków.

2) Kto na posiedzeniu Sądu Gminnego dopuści się obelgi względem osoby prywatnej.

3) Kto okaże nieposłuszeństwo straży gminnej lub gromadzkiej albo służbie sądowej w czasie sprawowania przez nią swych obowiązków, albo kto zelży ją słownie.

4) Kto dla zadosyć uczynienia swym żądaniami, chociażby te nawet były prawne, zamiast udania się ze skargą do Zwierzchności, dopuści się czynu samowolnego, lecz bez gwałtu lub kalectwa.

Uwaga. Gdyby przytém zostały zadane rany, kalectwo, lub nastąpiła śmierć, winny oddany być ma pod Sąd karny.

5) Kto wzięwszy zastaw (fant) od osoby, która mu szkodę zrządziła, nie doniesie o tém przynajmniej na trzeci dzień miejscowemu Wójtowi Gminy albo Sołtysowi.

6) Kto przez swawolę lub lekkomyślność, wznieci jakim bądź sposobem trwogę pomiędzy mieszkańcami albo hałas i krzyk, zakłócające ich spokojność; kto znalezionym będzie w miejscu publiczném pijanym bez przytomności, albo kto postępować będzie nieprzyzwoicie, albo nakoniec, kto wszczyna kłótnie albo bijatki w miejscu publiczném.

Uwaga. Za naruszenie przyzwoitości w kościele podczas na bożeństwa, winny ulega karze kryminalnej i oddaje się zwyczajnym Sądom.

7) Kto zniszczy, wyjmie lub zepsuje znaki ostrzeżenia, postawione przez zwierzchność, lub osobę prywatną na gruncie do niej należącym.

Uwaga. Gdyby wykroczenie to spowodowało czyją śmierć lub kalectwo, albo gdyby spełnione zostało z takim zamiarem, winny oddany ma być pod Sąd karny.

8) Kto w jaki bądź sposób uszkadza lub psuje drogi, mosty, groble przy drodze, rowy, słupy i baryery przy drogach; kto niszczy lub uszkadza drzewa na bitej lub innej drodze znajdujące się.

Uwaga. Gdyby te wykroczenia pociągnęły za sobą czyją śmierć lub kalectwo, albo gdyby spełnione zostały w za-

шны съ намерениемъ причинить кому либо смерть или увѣ-
ще, то виновный предается суду уголовному.

9) Кто охотится въ запрещенное время, т. е. отъ 17 Февраля
(1 Марта) до 20 Августа (1 Сентября), или истребляетъ гнѣзда съ
яйцами и птенцами разныхъ птицъ, кромѣ хищныхъ.

10) Кто нарушаетъ благоустройство въ селеніяхъ или на пу-
бличныхъ дорогахъ, неопратно содержать выставленные для прода-
жи жизненные припасы или портить какимъ либо образомъ воду.

Примѣчаніе. Если послѣдній проступокъ имѣлъ послѣдствиемъ
чью либо смерть или совершенъ былъ съ намерениемъ на-
нести вредъ частному лицу или цѣлому обществу, то ви-
новный предается суду уголовному.

11) Шинкари, если открываютъ шинки въ запрещенное время
или не запираютъ ихъ въ определенные часы; когда даютъ напитки
въ долгъ или продаютъ оныя хмѣльнымъ.

12) Кто вовлекаетъ въ непотребство, склоняетъ къ безпутству
или сводничаетъ, въ тѣхъ случаяхъ, когда онъ не имѣетъ обязан-
ности наблюдать за нравственностію обольщаемыхъ имъ лицъ.

Примѣчаніе. Если же онъ имѣетъ сию обязанность, то дѣяніе
его передается на рѣшеніе подлежащаго суда уголовнымъ
порядкомъ.

13) Кто праздношатается и нищенствуетъ, будучи способенъ
къ работѣ.

14) Кто водить или посылаетъ собственныхъ или чужихъ дѣ-
тей для собиранія милостыни.

ОТДѢЛЕНІЕ II.

О проступкахъ противъ чужой собственности.

Ст. 35. Совершаетъ проступокъ противъ чужой собственности:

1) Кто не соблюдаетъ должной осторожности отъ пожаровъ,
или кто не принимаетъ немедленныхъ мѣръ къ потушенію пожара
уже возникшаго.

Примѣчаніе. Если бы отъ неосторожнаго съ огнемъ обра-
щенія произошелъ пожаръ, то гминный судъ дѣло о по-
жарѣ передаетъ на разсмотрѣніе подлежащаго суда уго-
ловнымъ порядкомъ.

miarze zadania komu bądź śmierci lub kalectwa, winny
oddany być ma pod Sąd karny.

9) Kto poluje w czasie zabronionym, t. j. od dnia 17 Lutego
(1 Marca) do dnia 20 Sierpnia (1 Września), albo kto niszczy gnia-
zda z jajami i piskletami ptaków wszelkiego rodzaju, wyjąwszy dra-
pieżnych.

10) Kto narusza porządek we wsiach lub na drogach publi-
cznych, nie utrzymuje w czystości wystawionych na sprzedaż arty-
kułów żywności, lub kto jakim bądź sposobem psuje wodę.

Uwaga. Gdyby w skutek tego ostatniego wykroczenia, nastą-
piła śmierć czyjakolwiek, lub gdyby takowe spełnione
było w zamiarze wyrządzenia szkody osobie pojedynczej
lub ogółowi mieszkańców, winny oddany być ma pod
Sąd karny.

11) Szynkarze, jeżeli otwierają szynki w czasie zakazanym lub
nie zamykają ich w oznaczonych godzinach; kiedy dają trunki na
kredyt, lub sprzedają takowe podpiłym.

12) Kto wciąga do rozpusty, namawia lub stręczy do nierządu,
w razach kiedy nie miał obowiązku czuwania nad obyczajnością
uwodzonych osób.

Uwaga. Gdyby zaś miał taki obowiązek, czyn jego ma być
sądzony przez właściwy Sąd w drodze karnej.

13) Kto włóczy się i żebrze, będąc zdatnym do roboty.

14) Kto własne lub cudze dzieci prowadzi lub posyła na że-
braninę.

ODDZIAŁ II.

O wykroczeniachъ przeciwъ cudzej własności.

Art. 35. Popelnia wykroczenie przeciwъ cudzej własności:

1) Kto nie zachowuje należytej ostrożności od pożarów, albo
kto nie przedsięwzię natychmiast owychъ środkówъ do ugaszenia wy-
buchłego pożaru.

Uwaga. Gdyby w skutek niezachowania ostrożności z ogniemъ
wyniknął pożar, Sąd Gminny sprawę w przedmiocie pożaru
odeśle pod rozpoznanie właściwego Sądu karnego.

2) Кто ездит, ходит, или гоняет скот по чужим огородам, лугам, пашням или лѣсным опушкам или кто пасет скотъ въ тѣхъ же мѣстахъ.

Примѣчаніе. Если при этомъ совершено насиліе, то виновный передается суду уголовному.

3) Кто повреждаетъ чужія деревья, ограды и другіе предметы, имѣющіе близкое отношеніе къ сельскому быту, или кто истребляетъ или повреждаетъ межевые знаки.

Примѣчаніе. Если истребленіе межевыхъ знаковъ совершено съ цѣлю присвоить чужую собственность, то виновный передается суду уголовному.

4) Кто причиняетъ чужому скоту или другимъ домашнимъ животнымъ увѣче, мученія и смерть.

5) Кто не имѣя права, засыпаетъ или другимъ образомъ повреждаетъ чужіе пруды, колоды, канавы и другія сооруженія для удержанія или спуска воды.

6) Кто безъ дозволенія законнаго владѣльца охотится или ловитъ звѣрей или птицъ въ чужомъ лѣсу или на чужихъ поляхъ, или же ловитъ рыбу въ чужихъ водахъ.

7) Кто своевольно отводитъ у другаго воду, служащую для орошенія полей, или не имѣя на это права, спускаетъ воду на чужое поле, или кто держитъ слишкомъ высокую воду въ прудѣ, каналѣ и чрезъ сіе дѣлаетъ подтопъ чужихъ луговъ или полей.

8) Кто незаконно въ чужомъ полѣ собираетъ плоды, камни, навозъ и т. п. и вообще своевольно извлекаетъ пользу изъ чужой недвижимой собственности.

9) Кто, своевольно въ чужомъ лѣсу рубить дрова, если причиненный вредъ не превышаетъ 15 р. сер.

Примѣчаніе. Если же причиненный вредъ превышаетъ 15 р. с., или если проступокъ совершенъ съ насиліемъ, то виновный передается суду уголовному.

10) Кто, найдши деньги или другія вещи, цѣною не свыше 10 р. с., не донесетъ о томъ по крайней мѣрѣ на третій день мѣстному начальству и присвоитъ себѣ.

Примѣчаніе. Если цѣнность найденныхъ денегъ или вещей превышаетъ 10 р. с., то въ такомъ случаѣ виновный передается въ подлежащій судъ для наказанія уголовнымъ порядкомъ.

11) Кто украдетъ вещь, деньги или другіе предметы, коихъ цѣна не превышаетъ 15 р. сер. или кто скрываетъ предметы, отъ таковой покражи происходящія.

2) Кто ѣздитъ и ходитъ или przepędza bydło przez cudze ogrody, łąki, pastwiska, zagajniki, albo kto pasie bydło w tych miejscach.

Uwaga. Jeżeli przytém popełniono gwałt, winny oddany być ma pod Sąd karny.

3) Кто uszkodза cudze drzewa, ogrodzenia i inne przedmioty, będące w blizkim związku z bytem wiejskim, albo kto niszczy lub uszkodza znaki graniczne.

Uwaga. Jeżeli zniszczenie znaków granicznych dokonane zostało w celu przywłaszczenia cudzej własności, winny oddany być ma pod Sąd karny.

4) Кто cudze bydło lub inne domowe zwierzęta kaleczy, dręczy lub zabija.

5) Кто не mając do tego prawa, zasypuje lub innym sposobem uszkodza cudze stawy, studnie, rowy i inne przyrządy do zatrzymania lub spuszczenia wody służące.

6) Кто безъ pozwolenia właściciela poluje, lub łowi zwierzyne albo ptaki w cudzym lesie, lub na cudzych polach, jak również kto w cudzych wodach łowi ryby.

7) Кто drugiemu samowolnie odprowadza wodę, służącą do nawodnienia pola, albo nie mając do tego prawa, spuszcza wodę na cudze pole; kto utrzymuje zbyt wysoko wodę w stawie, kanale i przez to cudze łąki lub pola zalewa.

8) Кто nieprawnie zbiera z cudzego gruntu плоды, kamienie, mierzwę i t. p. i w ogólności kto samowolnie wyciąga korzyści z cudzej nieruchomości.

9) Кто samowolnie w cudzym lesie rąbie drzewa, gdy szkoda przez to wyrządzona nie przenosi rsr. 15.

Uwaga. Gdyby wyrządzona szkoda przenosiła 15 rsr., lub gdyby wykroczenie spełnione zostało z dopuszczeniem się gwałtu, winny oddany być ma pod Sąd karny.

10) Кто znalazшы pieniądze lub inne rzeczy, wartości rs. 10 nieprzenoszące, nie doniesie o tém Zwierzchności miejscowej przynajmniej trzeciego dnia i sobie je przywłaszczy.

Uwaga. Jeżeli wartość znalezionych pieniędzy lub rzeczy przenosi rsr. 10, winny odesłany być ma do właściwego Sądu po ukaranie na drodze karnéj.

11) Кто украдне rzecz, pieniądze, lub inne przedmioty, których wartość nie przenosi 15 rsr., albo kto ukrywa przedmioty z takowej kradzieży pochodzące.

Примѣчаніе I. Если же цѣнность украденнаго предмета превышаетъ 15 р. с., или если и не превышаетъ этой суммы, но кража совершена вѣдѣствіе предварительной стажки болѣе чѣмъ 2-хъ человекъ;

если виновный имѣлъ при себѣ оружіе или иное какое либо опасное орудіе;

если кража совершена въ церкви, часовнѣ или съ святыхъ изображеній выставленныхъ публично;

если кража учинена со взломомъ, отбитіемъ замковъ, съ подкопомъ, проломомъ или просверленіемъ отверстій;

если виновный былъ уже два раза наказываемъ гминнымъ судомъ за кражу;

то въ силѣ случаевъ гминный судъ не въ правѣ разсматривать такіа дѣла, но передаетъ виновныхъ подлежащему суду для наказанія уголовнымъ порядкомъ.

Примѣчаніе II. Дѣла о кражѣ между родителями и дѣтьми, между супругами и между живущими вмѣстѣ родственниками начинаются не иначе, какъ по жалобѣ того лица, у коего сдѣлана покража.

12) Кто употребляетъ въ торговлѣ и вообще при продажѣ неклеименные, хотябы и вѣрные, мѣры и вѣсы.

13) Кто дозволить себѣ обмѣръ или обвѣсъ.

14) Кто нанимался въ услуженіе, приметъ въ одно и тоже время нѣсколько задатковъ, или кто находясь въ услуженіи, совершитъ незначительные обманы.

Примѣчаніе. Кто два раза былъ наказываемъ гминнымъ судомъ, за совершеніе проступковъ, указанныхъ въ п. п. 13 и 14 ст. 35-й, тотъ за совершеніе оныхъ въ третій разъ наказывается по приговору подлежащаго суда уголовнымъ порядкомъ.

ОТДѢЛЕНІЕ III.

О проступкахъ противъ личной безопасности и противъ частныхъ лицъ.

Ст. 36. Совершаетъ проступокъ противъ личной безопасности и противъ частныхъ лицъ:

Увѣга. I. Jeżeli wartość ukradzionego przedmiotu przynosi 15 rsr., albo chociaż nie przynosi téj summy, lecz gdy kradzież popełnioną została za poprzednią znową więcej jak dwóch ludzi;

jeżeli winowajca miał przy sobie broń, albo inne jakie niebezpieczne narzędzie;

jeżeli kradzież popełnioną została w kościele, kaplicy lub z figur świętych na otwartém miejscu stojących;

jeżeli kradzież popełnioną została z włamaniem się, odbiciem zamków, podkopaniem się, wrąbaniem się, albo powierceniem dziur;

jeżeli winowajca był już przez Sąd Gminny dwa razy karany za kradzież;

w tych przypadkach Sąd Gminny nie ma prawa rozpoznawania takich spraw, ale odeśle sprawców po ukaranie na drodze karnéj do właściwego Sądu.

Увѣга II. Sprawy o kradzież pomiędzy rodzicami a dziećmi, między małżonkami, jako téż między krewnymi razem zamieszkałymi, rozpoznawane być mają nie inaczej, jak na skargę osoby okradzionej.

12) Kto używa w handlu miar i wag cechą urzędową nieopatrzonych, chociażby te wagi i miary były rzetelne.

13) Kto kogo krzywdzi na miarze lub wadze.

14) Kto wynajmując się do służby, przyjmie jednocześnie kilka zadatków, albo zostając w służbie, dopuści się pomniejszego oszustwa.

Увѣга. Kto był dwukrotnie przez Sąd Gminny karany za wykroczenia wymienione w punktach 13-tym i 14-tym, artykułu 35, ten za popełnieniem tychże wykroczeń po raz trzeci, ma być ukarany na drodze karnéj za wyrokiem właściwego Sądu.

ODDZIAŁ III.

O wykroczeniachъ przeciwъ bezpieczeństwu osobistemu i przeciwъ osobomъ prywatnymъ.

Art. 36. Popelnia wykroczenie przeciwъ bezpieczeństwu osobistemu i przeciwъ osobomъ prywatnymъ:

1) Кто неосторожно оставляет заряженное оружіе дома, въ дорогѣ или другомъ мѣстѣ, кто легкомысленно, не убѣдившись, что ружье незаряжено, въ кого либо прицѣливается или спускаетъ курокъ, или наконецъ въ мѣстахъ, въ коихъ могутъ находиться люди, стрѣляетъ, въ тѣхъ случаяхъ когда отъ сего не произошло никакого вреда.

Примѣчаніе. Если отъ сего проступка послѣдуетъ увѣчье, рана, вредъ въ здоровьи, или смерть, виновный предается суду уголовному.

2) Кто держитъ злыхъ собакъ или другихъ домашнихъ животныхъ и не заботится о томъ, чтобы они никому не могли дѣлать вреда, а равно кто злыхъ домашнихъ животныхъ на другаго гонитъ или отъ ихъ нападенія на защищается.

Примѣчаніе. Если же послѣдуетъ увѣчье, вредъ въ здоровьи или смерть, виновный предается суду уголовному.

3) Кто не поставитъ предостерегательныхъ знаковъ при производствѣ какихъ либо построекъ, при копаніи или починкѣ колодезь, при поставкѣ орудій для ловли звѣрей, или при другихъ угрожающихъ опасностію мѣстахъ.

Примѣчаніе. Если же послѣдовали раны, увѣчье, поврежденіе въ здоровьи или смерть, то виновный предается суду уголовному.

4) Извозчики, если они до того спятъ или пьяны, или пускаютъ лошадей бѣжать по одиночкѣ; если оставляютъ на дорогѣ повозки и тѣмъ причиняютъ замѣнательство другимъ проезжающимъ; если чрезмѣрно нагружаютъ повозки, или жестоко обращаются съ лошадьми.

5) Перевозчики, которые перевозятъ людей на несоответственныхъ лодкахъ, чрезмѣрно нагружаютъ лодки, перевозятъ людей, напившись пьяны или принимаютъ на лодку пьяныхъ или наконецъ, если для перевоза людей употребляютъ поврежденные лодки.

За употребленіе поврежденныхъ и несоответственныхъ лодокъ подвергаются взысканію и ихъ козавеа.

Примѣчаніе. Если же эти проступки имѣли своимъ послѣдствіемъ нанесеніе кому либо увѣчья, ранъ, поврежденія въ здоровьи или смерть, то виновный предается суду уголовному.

6) Кто продаетъ недолеченный хлѣбъ, испорченное мясо или происходящее отъ больныхъ или палыхъ или даже неосмотрѣнныхъ, по установленному порядку, животныхъ; равнымъ образомъ, кто продаетъ испорченную рыбу, ядовитые грибы, неспѣлые плоды и другіе вредные для здоровья предметы.

1) Кто брошъ набитъ, въ дому, подрѣзы, lub gdziekolwiek nieco stróżnie zostawia, kto lekkomyślnie nie przekonawszy się, że broń nie jest nabita, ku drugiemu mierzy, lub kurek spuszcza, i wręczcie, kto w miejscach gdzie ludzie znajdować się mogą strzela, i to w przypadkach, jeżeli ztąd żadna szkoda nie wynikła.

Uwaga. Gdyby następstwem tego wykroczenia, było kalectwo, zranienie, uszkodzenie na zdrowiu lub śmierć, winny oddany być ma pod Sąd karny.

2) Kto trzyma złośliwe psy lub inne domowe zwierzęta i nie zabezpieczy ich tak, aby nikomu szkody nie czyniły, jak również, kto złośliwe domowe zwierzęta na drugiego podszczuwa, albo opadniętego od nich nie broni.

Uwaga. W przypadku wynikłego ztąd kalectwa, uszkodzenia na zdrowiu lub śmierci, winny oddany być ma pod Sąd karny.

3) Kto nie postawi znaków ostrzegających przy prowadzeniu jakiej bądź budowy, przy kopaniu lub naprawie studzien, przy zastawianiu narzędzi do łowienia zwierząt, lub w innych miejscach niebezpieczeństwem grożących.

Uwaga. W przypadku wynikłego ztąd zranienia, kalectwa, uszkodzenia zdrowia lub śmierci, winny oddany być ma pod Sąd karny.

4) Furmani, kiedy jadąc śpią, lub są pijani; kiedy konie luzem pojedynczo puszczają; kiedy wozy na drodze zostawiają i przez to innym przejazd utrudniają; kiedy przeładowują wozy nadmiernym ciężarem, lub gdy z końmi srodze obchodzą się.

5) Przewoźnicy, którzy przewożą ludzi na nieodpowiednich łodziach, nazbyt obciążają łodzie, przewożą ludzi będąc pijani, albo zabierają na łódź pijanych, lub nakoniec, kiedy do przewozu ludzi, używają łodzi uszkodzonych.

Za użycie nieodpowiednich lub uszkodzonych łodzi, ulegają również karze i ich właściciele.

Uwaga. Gdyby skutkiem tych wykroczeń było zadanie komu kalectwa, ran, uszkodzenia zdrowia lub śmierć, winny oddany być ma pod Sąd karny.

6) Kto sprzedaje chleb niedopieczony, mięso zepsute lub pochodzące ze zwierząt chorych, padłych, lub nawet podług przepisane go porządku nie obéjrzanych; jak również, kto sprzedaje zepsutą rybę, grzyby szkodliwe, niedojrzałe owoce, lub inne zdrowiu szkodliwe przedmioty.

Примѣчаніе. Если бы послѣдовала кому либо смерть или вредъ въ здоровьи, то виновный предается суду уголовному.

7) Кто кого ударить, не причинивъ однакожь вреда здоровью.

Примѣчаніе I. Кто за обиду, ему нанесенную, нанесетъ самъ обиду оскорбившему его, тотъ теряетъ право приносить жалобу.

Примѣчаніе II. Если обида нанесена лицу, которому обидчикъ обязанъ оказывать особенное уваженіе, напримѣръ: родителямъ или опекунамъ, если обида нанесена въ церкви, или въ другомъ мѣстѣ въ присутствіи большого собранія, но не въ корчмѣ, шинкѣ, и не въ драфтѣ, то обиженный можетъ, мимо гминнаго суда, обратиться съ жалобою въ подлежащій судъ уголовнымъ порядкомъ.

8) Кто словесно оскорбить кого либо или его жену или родственниковъ; равно кто насмѣхается надъ оскорбленіемъ, нанесеннымъ другому, или упрекаетъ кого либо въ несправедномъ или безчестномъ поступкѣ, или наконецъ, кто угрожаетъ нанести кому либо обиду.

Примѣчаніе. Къ настоящей статьѣ относятся примѣчанія къ п. 7-му. ст. 36-ой.

Ст. 37. Если совершено будетъ какое либо дѣяніе, въ сей инструкціи прямо и положительно не указанное, но которое по своимъ свойствамъ близко подходитъ къ одному изъ разрядовъ проступковъ, обозначенныхъ въ настоящей инструкціи, въ такомъ случаѣ гминный судъ можетъ приговорить виновнаго къ одному изъ наказаній въ статьѣ 5-й опредѣленныхъ.

Ст. 38. Не подлежатъ разсмотрѣнію гминнаго суда слѣдующія преступленія: разбой, грабежъ, поджигательство, насильственное завладѣніе имуществомъ, поврежденіе желѣзныхъ дорогъ, телеграфныхъ столбовъ и проволокъ, подѣлка денегъ всякаго рода и выпускъ ихъ въ обращеніе; подлогъ, святотатство, лжеприсяга, изнасилованіе, нарушеніе правилъ на случай повальныхъ болѣзней, убійство, увѣче, поврежденіе здоровья, нанесеніе ранъ, воровство, если цѣнность похищенныхъ вещей превышаетъ 15 р. с.; а равно всѣ проступки, поименованные въ примѣчаніяхъ къ п. п. 4, 6, 7, 8, 10 и 12 ст. 34-й, къ п. п. 1, 2, 3, 9, 10, 11, 13 и 14 ст. 35-й, къ п. п. 1, 2, 3, 5, 6, 7 и 8 ст. 36-ой.

Предсѣдатель-Намѣстникъ Царства, Генераль-Адъютантъ,
(подписаль) *Гр. Бергъ.*

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписаль) *А. Соловьевъ.*

Увага. W razie czyjjej śmierci lub uszkodzenia zdrowia, winny oddany być ma pod Sąd karny.

7) Kto kogo uderzy, bez uszkodzenia jednak na zdrowiu.

Uwaga I. Kto za doznana obelgę, sam wyrządzi obelgę temu od którego jej doznał, utracą prawo do skarżenia się.

Uwaga II. Jeżeli obelga wyrządzoną została osobie, względem której, winny obowiązany okazywać szczególne uszanowanie, jak np. rodzicom lub opiekunom; jeżeli obelga wyrządzoną została w kościele lub w inném miejscu w obecności liczного zgromadzenia, lecz nie w karczmie, szynku i nie w bijatyce — obrażony może pominąć Sąd Gminny i udać się ze skargą do właściwego Sądu karnego.

8) Kto słowem zelży kogo, albo jego żonę, albo krewnych; również, kto z kogo szydzi, że mu obelgę wyrządzono; kto komu wyrzuci jakiś nieprawdy lub haniebny uczynek, i nakoniec, kto się na kogo od graża, że go zobelży.

Uwaga. Do artykułu niniejszego odnoszą się uwagi przy punkcie 7-m artykułu 36.

Art. 37. Jeżeli spełniony będzie jakiś bądź czyn w Instrukcyi niniejszej, prosto i wyraźnie nie wskazany, lecz ze swęj natury bardzo zbliżony do jednego z rodzajów wykroczeń, w takowej Instrukcyi wymienionych — Sąd Gminny może skazać winnego na jedną z kar w artykule 5-ym oznaczonych.

Art. 38. Nie podlegają rozpoznaniu Sądu Gminnego następujące wykroczenia: rozbój, grabież, podpalenie, gwałtowny zabór własności, popsucie dróg żelaznych, słupów i drutów telegraficznych, fałszowanie pieniędzy wszelkiego rodzaju i puszczenie ich w obieg; fałsze, świętokracstwo, krzywoprzysięstwo, zgwałcenie, naruszenie przepisów w przypadku chorób epidemicznych, zabójstwo, kalectwo, uszkodzenie zdrowia, zadanie ran, kradzież, gdy wartość rzeczy wziętych przenosi rubli srebrem 15; jak niemniej wszystkie wykroczenia wymienione w uwagach do punktów 4, 6, 7, 8, 10 i 12, artykułu 34-go, do punktów 1, 2, 3, 9, 10, 11, 13 i 14, artykułu 35-go, do punktów 1, 2, 3, 5, 6, 7, i 8, artykułu 36-go.

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписаль) *А. Соловьевъ.*

Za zgodność:

Директор Глówny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński.*
Директор Kancellaryi, *Wł. Holewinski.*

Дзень ogłoszenia, dnia 9 (21) Lipca 1866 r.

**Приложение къ ст. 15-й инструкции сельскимъ гминнымъ
судамъ по дѣламъ судно-полицейскимъ.**

*О лицахъ, которыя не могутъ быть приовариваемы гминнымъ
судомъ къ общественнымъ работамъ.*

Отъ общественныхъ работъ изъемяются:

1. Дворяне потомственные и личные, какъ Имперіи, такъ и Царства Польскаго.
2. Дворяне иностранные.
3. Духовныя лица всѣхъ христіанскихъ исповѣданій, а также еврейскаго и магометанскаго.
4. Почетные граждане потомственные и личные.
5. Лица, исправляющія общественныя должности, въ томъ числѣ и лица занимающія должности по городскимъ, гминнымъ и сельскимъ управленіямъ.
6. Лица, имѣющія аттестаты высшихъ учебныхъ заведеній, гимназій и уѣздныхъ училищъ.
7. Фабриканты и лица торгующія по гильдейскимъ свидетельствамъ.
8. Учителя, занимающіеся съ разрѣшенія правительства, воспитаніемъ юношества.
9. Художники, имѣющія аттестаты установленныя закономъ и лица, получившія отъ правительства привилегію на сдѣланное ими изобрѣтеніе.
10. Лица, имѣющія ордена и другія знаки отличія.
11. Женщины.
12. Дѣти всѣхъ званій до 16-и лѣтъ включительно.
13. Престарѣлые, имѣющіе не менѣе 70-и лѣтъ отъ роду.
14. Сыновья личныхъ дворянъ, и священно-служителей христіанскихъ исповѣданій, равно еврейскаго и магометанскаго, а также и сыновья лицъ, поименованныхъ отъ п. 3 до 10 включительно.

Предсѣдатель, Намѣстникъ Царства, Генераль-Адъютантъ,
(подписаль) *Графъ Бергъ.*

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписаль) *Я. Соловьевъ.*

**Dodatek do art. 15 Instrukcyi dla Sądów Gminnych wiejskich
w sprawach Sądowo-Policyjnych.**

*O osobach, które przez Sąd Gminny nie mogą być skazywane
na roboty publiczne.*

Od robót publicznych wyłączają się:

1. Szlachta dziedziczna i osobista tak Cesarstwa jako i Królestwa Polskiego.
2. Szlachta zagraniczna.
3. Osoby duchowne wszystkich wyznań Chrześcijańskich, tudzież Mojżeszowego i Mahometańskiego.
4. Obywatele pocześni, dziedziczni i osobiści.
5. Osoby sprawujące publiczne urzędy, a w téj liczbie i osoby zajmujące urzędy w zarządach gmin wiejskich i miejskich.
6. Osoby posiadające patenta z wyższych zakładów naukowych, gimnazyów i szkół powiatowych.
7. Fabrykanci i osoby handlujące za świadectwami gildyj-nemi.
8. Nauczyciele wychowaniem młodzieży z upoważnienia Rządu zajmujący się.
9. Artyści posiadający prawem przepisane patenta, tudzież osoby, które pozyskały od Rządu przywilej co do dokonanego wynalazku przez nie.
10. Osoby posiadające ordery i inne zaszczytne znaki.
11. Kobiety.
12. Dzieci wszystkich stanów do 16-u lat włącznie.
13. Starcy nie mniej jak 70 lat wieku mający.
14. Synowie osobistej szlachty i kapłanów wyznań Chrześcijańskich, tudzież Mojżeszowego i Mahometańskiego, jak niemniej synowie osób wymienionych pod punktami 3 do 10 włącznie.

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписаль) *Я. Соловьевъ.*

Za zgodność:

Директор Глówny Презыдуяцы
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński.*

Директор Kancellaryi, *Wł. Hulewinski.*

Дзень оглосzenia, dnia 9 (21) Lipca 1866 roku.

По указу Его Величества

АЛЕКСАНДРА II-го,

ИМПЕРАТОРА И САМОДЕЯЦА ВСЕРОССИЙСКАГО, ЦАРЯ ПОЛЬСКАГО,

ВЕЛИКАГО КНЯЗЯ ФИНЛЯНДСКАГО,

и проч., и проч., и проч.,

Учредительный въ Царствъ Польскомъ Комитетъ.

По рассмотрѣніи составленнаго, во исполненіе ст. 19-й Высочайшаго Указа 19 Февраля (2 Марта) 1864 года, объ устройствѣ крестьянъ, особю, состоящую при Комитетѣ Коммисію, проекта правилъ о порядкѣ отчужденія, отдачи въ залогъ и дробленія крестьянскихъ усадебъ, Учредительный Комитетъ, въ развитіе статьи 18-й тогоже Указа, постановилъ и постановляетъ:

I. Утвердить слѣдующія правила о порядкѣ отчужденія, отдачи въ залогъ и дробленія крестьянскихъ усадебъ:

Ст. 1. Каждому усадебнику предоставляется право отдавать въ наймъ, закладывать и отчуждать приобрѣтенную имъ въ собственность усадьбу; но въ видахъ предупрежденія разстройства въ хозяйственномъ быту крестьянъ, это право подчиняется слѣдующимъ временнымъ ограниченіямъ:

a) домъ и надворныя строенія, находящіеся на усадьбѣ, не могутъ быть ни закладываемы, ни отчуждаемы отдѣльно отъ земли;

b) брать въ залогъ и приобрѣтать усадьбы, предоставляемыя крестьянамъ въ собственность на льготныхъ для нихъ условіяхъ Высочайшаго Указа, 19 Февраля (2 Марта) 1864 года объ устройствѣ крестьянъ, могутъ только крестьяне.

Ст. 2. Всѣ договоры объ отчужденіи и отдачѣ въ залогъ крестьянскихъ усадебъ должны быть совершаемы только формальнымъ явочнымъ (урядовымъ) порядкомъ, у регента, съ соблюденіемъ всѣхъ существующихъ правилъ при совершеніи подобнаго рода актовъ. Договоры, совершенные инымъ порядкомъ, считаются недействительными въ силу самаго закона.

Ст. 3. Признаются недействительными акты, совершенные и у регента, если предметомъ ихъ будетъ продажа или отдача въ залогъ дома и хозяйственныхъ строеній отдѣльно отъ земли или же

в Имении Найяснѣйшаго

ALEXANDRA II-го,

CESARZA I SAMOWŁADCY WSZECH ROSSYI, KRÓLA POLSKIEGO,

WIELKIEGO KSIĘCIA FINLANDZKIEGO,

etc., etc., etc.,

Komitet Urządzający w Królestwie Polskiem.

Po rozpatrzeniu ułożonego w wykonaniu artykułu 19 NAJWYŻSZEGO Ukazu z dnia 19 Lutego (2 Marca) 1864 r., o urządzeniu włościan, przez oddzielną przy Komitecie będącą Kommissyę, projektu przepisów o porządku zbywania, oddawania w zastaw i dzielenia osad włościańskich, Komitet Urządzający, w rozwinięciu art. 18 tegoż Ukazu, postanowił i stanowi:

I. Zatwierdzić następujące przepisy o porządku zbywania, oddawania w zastaw i dzielenia osad włościańskich:

Art. 1. Każdemu osadnikowi służy prawo wydzierżawienia, oddawania w zastaw i zbycia osady przezeń na własność nabytą; dla zapobieżenia atoli rozstrojowi w gospodarczym bycie włościan, prawo to podlegać będzie następującym ograniczeniom czasowym:

a) dom i zabudowania gospodarcze znajdujące się w osadzie, nie mogą być ani zastawiane ani zbywane oddzielnie od gruntu;

b) sami tylko włościanie mogą brać w zastaw i nabywać osady oddane włościanom na własność pod dogodnymi warunkami Ukazu NAJWYŻSZEGO z dnia 19 Lutego (2 Marca) 1864 r., o urządzeniu włościan.

Art. 2. Wszelkie umowy o zbycie lub oddanie w zastaw osad włościańskich powinny być sporządzane jedynie w formie urzędowej, przed Rejentem, z zachowaniem wszelkich przepisów obowiązujących przy sporządzaniu aktów podobnego rodzaju. Umowy zawarte w innym porządku są nieważne z mocy samego prawa.

Art. 3. Uważane będą również za nieważne i akty sporządzone przed Rejentem, jeżeli przedmiotem ich będzie sprzedaż lub oddanie w zastaw domu i budowli gospodarskich oddzielnie od gruntu,

если, въ силу оныхъ, отчуждается либо отдается въ залогъ усадьба лицу непринадлежащему къ крестьянскому сословію.

Ст. 4. Къ акту о продажѣ или отдачѣ въ залогъ крестьянской усадьбы должно быть прилагаето свидѣтельство гминнаго войта той гмины, къ которой принадлежитъ покупатель или заимодавецъ, основанное на приговорѣ сельскаго схода, а также и самый подлинный приговоръ сельскаго схода о томъ, что приобрѣтатель усадьбы принадлежитъ къ крестьянскому сословію, номеръ, а также годъ, мѣсяцъ и число упомянутого свидѣтельства должны быть точно обозначены въ актѣ продажи или отдачи въ залогъ, а самое свидѣтельство и приговоръ сельскаго схода должны храниться въ дѣлахъ при подлинникѣ акта.

Ст. 5. За нарушение правилъ, изложенныхъ въ ст. 2, 3 и 4, регентъ подвергается, по распоряженію подлежащаго трибунала, отвѣтственности дисциплинарной или уголовной, смотря по степени и роду вины его. За преднамѣренное же нарушение сихъ правилъ регентъ предается суду какъ за подлогъ. Кроме того, регентъ обязанъ вознаградить договорившіяся стороны за всѣ понесенные ими, вслѣдствіе недѣйствительности акта, убытки и издержки.

Ст. 6. Всякій недѣйствительный договоръ ведетъ за собою возстановленіе прежняго состоянія, существовавшаго до заключенія договора, т. е. усадьба возвращается прежнему владѣльцу, который, въ свою очередь, долженъ возвратитъ противной сторонѣ всю полученную отъ нея сумму.

Ст. 7. Возвращеніе усадьбы прежнему собственнику возлагается на гминный судъ. Но если бы возвращеніе сіе оказалось невозможнымъ, то гминный судъ долженъ продать усадьбу съ аукціонныхъ торговъ, на которыхъ могутъ принимать участіе только лица, принадлежащіа къ крестьянскому сословію.

Ст. 8. Если крестьянская усадьба переходитъ къ некрестьянину, на основаніи порядка наследственнаго права: по закону, завѣщанію или по акту даренія на случай смерти, то наследникъ или одаренный обязанъ продать такую усадьбу крестьянину въ годичный срокъ, считая со дня открытія наследства или полученія дара. Если приобрѣтатель не исполнитъ означеннаго условія, то гминный судъ, по истеченіи вышеустановленнаго срока и по предварительномъ увѣдомленіи приобрѣтателя, обязанъ продать усадьбу съ аукціонныхъ торговъ порядкомъ, указаннымъ въ статьѣ 7-ой и выдать ему вырученную отъ продажи сумму, за удержаніемъ издержекъ.

albo jeżeli mocą tych aktów osada zostaje zbyta lub oddana w zastaw osobie nienależącej do stanu włościańskiego.

Art. 4. Do aktu sprzedaży lub zastawu osady włościańskiej powinno być dołączone świadectwo Wójta tej Gminy, do której nabywca lub pożyczkę udzielający należy, oparte na uchwale zebrania gromadzkiego, jako też sam oryginał uchwały zebrania gromadzkiego, udowadniające, że nabywca osady należy do stanu włościańskiego. Numer, tudzież dzień, miesiąc i rok wspomnionego świadectwa powinny być wyraźnie wymienione w akcie sprzedaży lub zastawu, samo zaś świadectwo i uchwała zebrania gromadzkiego powinny być zachowane w aktach przy akcie oryginalnym.

Art. 5. Za uchybienie przepisom zawartym w art. 2, 3 i 4-m, Rejent, z decyzji właściwego Trybunału, ulegnie odpowiedzialności dyscyplinarnej lub kryminalnej, stosownie do stopnia jego winy. Za rozmyślne zaś naruszenie tych przepisów, Rejent oddany być ma pod sąd jako za fałsz. Oprócz tego, Rejent obowiązany wynagrodzić umawiające się strony za wszelkie straty i koszta w skutku nieważności aktu przez nich poniesione.

Art. 6. Każda nieważna umowa pociąga za sobą przywrócenie do poprzedniego stanu, jaki istniał przed zawarciem umowy, to jest osada wraca do poprzedniego właściciela, który znowu ma obowiązek zwrócenia stronie przeciwnej całkowitej summy od niej otrzymanej.

Art. 7. Obowiązek zwrócenia osady poprzedniemu właścicielowi wkłada się na Sąd Gminny. Lecz gdyby zwrócenie takowe okazało się niemożliwym, Sąd Gminny powinien sprzedać osadę przez publiczną licytację, do której przypuszczeni być mogą jedynie osoby należące do stanu włościańskiego.

Art. 8. Jeżeli osada włościańska przechodzi do nie włościanina na zasadzie porządku spadkowego: z prawa, z testamentu, lub z aktu darowizny na przypadek śmierci, spadkobierca lub obdarowany obowiązany sprzedać takową osadę włościaninowi, w ciągu jednego roku, od daty otworzenia się spadku lub otrzymania darowizny. Jeżeli nabywca nie dopełni tego warunku, Sąd Gminny po upływie terminu wyżej oznaczonego i za poprzedniem zawiadomieniem nabywcy, obowiązany sprzedać osadę przez publiczną licytację w porządku artykułem 7-m wskazanym i wypłacić mu otrzymaną ze sprzedaży sumę po potrąceniu z niej kosztów.

Ст. 9. Запмодавцами крестьянъ могутъ быть лица всѣхъ званій и состояній; но если крестьянская усадьба будетъ подлежать аукціонной продажѣ за долги, то усадьба не можетъ быть присуждена за долгъ лицу, непринадлежащему къ крестьянскому сословію. Въ случаѣ нарушенія сего правила, вторичная продажа должна быть произведена на рискъ виновнаго въ томъ судебнаго защитника, при томъ подъ его отвѣтственности и за ту цѣну, по какой присуждена была усадьба, при первой продажѣ.

Къ деклараціи, подаваемой на основаніи ст. 709-ой, гражданскаго судопроизводства, должно быть прилагаемо свидѣтельство и подлинный приговоръ сельскаго схода, о которыхъ упоминается въ статьѣ 4-ой.

За принятіе деклараціи безъ вышеозначенныхъ документовъ писарь подвергается той же отвѣтственности, какъ и регенты, на основаніи статьи 5-ой настоящаго постановленія.

Ст. 10. Ограниченія, упоминаемыя въ ст. 1, 2, 3, 4 и 7, сохраняютъ свою силу въ продолженіи 10-ти лѣтъ, считая таковой срокъ съ 19 Февраля (2 Марта) 1864 года.

Если до истеченія сего срока не послѣдуетъ отмѣны упомятаго ограниченія, то оно сохраняетъ свою силу и впредь до изданія по сему предмету Высочайшаго повелѣнія.

Ст. 11. Крестьянскія усадьбы во всѣхъ имѣніяхъ, на какомъ бы то ни было основаніи (титулѣ) и въ какой бы ни было формѣ, не могутъ быть дѣльными въ натурѣ на части менѣе шести морговъ новопольской мѣры, подъ опасеніемъ недействительности актовъ о таковомъ раздѣлѣ и отвѣтственности должностныхъ лицъ, совершившихъ оныя, за издержки и убытки, которые, вслѣдствіе сего, могутъ понести стороны.

Ст. 12. Крестьянскія усадьбы, менѣе шести морговъ, могутъ переходить изъ рукъ въ руки въ томъ размѣрѣ, въ какомъ онѣ были при изданіи указовъ 19 Февраля (2 Марта) 1864 года; но разъ соединенныя не могутъ быть, затѣмъ, дѣльными на участки менѣе шести морговъ.

Статья дополнительная.

Всѣ договоры объ отчужденіи и отдачѣ въ залогъ крестьянскихъ усадебъ, заключенныя до изданія настоящихъ правилъ, должны быть облечены въ предписанныя настоящимъ постановленіемъ формы; а тѣ, которые состоялись вопреки ст. 18-ой Высочайшаго Указа 19 Февраля (2 Марта) 1864 года, считаются недействитель-

Art. 9. Udziałającymi pożyczki włościanom mogą być osoby wszelkich powołań i stanów; lecz jeżeli osada włościańska ulegnie sprzedaży za długi przez licytację, przysądzenie téjże osady za dług osobie do stanu włościańskiego nie należącć, miejsca mieć nie może. W razie naruszenia tego przepisu, powtórna sprzedaż ma być dokonana na risico winnego temu obrońcy sądowego, i pod jego odpowiedzialnością, za taki szacunek, za jaki osada przy pierwszej sprzedaży przysądzoną była.

Do deklaracji podawanej na zasadzie art. 709 Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego, dołączone być winny świadectwo tudzież oryginalna uchwała zebrania gromadzkiego, o których jest mowa w art. 4-m.

Za przyjęcie deklaracji bez pomienionych dowodów, Pisarz ulegnie takić samęj odpowiedzialności jak Rejenci na zasadzie art. 5-go niniejszego postanowienia.

Art. 10. Ograniczenia wymienione w art. 1, 2, 3, 4 i 7, zachowują moc swoją na przeciąg 10-ciu lat licząc od dnia 19 Lutego (2 Marca) 1864 r.

Jeżeli przed upływem tego terminu, nie nastąpi uchylenie rzezonego ograniczenia, takowe zachowa moc swoją i na przyszłość aż do czasu wydania NAJWYŻSZEGO Rozkazu w tym przedmiocie.

Art. 11. Osady włościańskie we wszelkich dobrach nie mogą być z jakiej bądź zasady (tytułu), lub w jakiej bądź formie, dzielone w naturze na części mniejsze od sześciu morgów miary nowo-polskiej, pod nieważnością aktów zawieranych o takowy podział i pod odpowiedzialnością urzędników, akta te sporządzających, za koszta i straty, jakieby w skutku tego przez strony poniesione być mogły.

Art. 12. Osady włościańskie mniejsze od sześciu morgów, mogą przechodzić z rąk do rąk w téj przestrzeni w jakiej istniały w czasie wydania Ukazów z d. 19 Lutego (2 Marca) 1864 r., wszakże raz już połączone, nie mogą być następnie dzielone na części mniejsze od sześciu morgów.

Artykuł dodatkowy.

Wszelkie umowy o zbycie lub oddanie w zastaw osad włościańskich, zawarte przed wydaniem niniejszych przepisów, powinny być obleczone w formy niniejszém postanowieniem przepisane; a umowy zawarte wbrew art. 18 NAJWYŻSZEGO Ukazu z dnia 19 Lutego (2 Marca) 1864 r., uznają się za nieważne, ze wszelkimi skutkami

ными со всѣми послѣдствіями, установленными въ настоящихъ правилахъ.

II. Приведеніе въ исполненіе настоящихъ правилъ, которыя должны быть внесены въ Дневникъ Законовъ, возложить на подлежащія вѣдомства, по принадлежности.

Состоялось въ Варшавѣ, въ 109 засѣданіи, 30 Декабря 1865 (11 Января 1866) года.

Предсѣдатель-Намѣстникъ Царства, Генераль-Адъютантъ,
(подписаль) *Графъ Бергъ.*

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписаль) *Я. Соловьевъ.*

określone w przepisach niniejszych.

II. Wprowadzenie w wykonanie niniejszych przepisów, które zamieszczone być winny w Dzienniku Praw, poruczyć właściwym Władzom, w czym do której należy.

Działo się w Warszawie, na 109 posiedzeniu, dnia 30 Grudnia (11 Stycznia) 1866 r.

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписаль) *Я. Соловьевъ.*

Za zgodność:

Директор Гłówny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński.*

Директор Кancellарyi, *Wł. Holewiński.*

Дзiеñ огłосzenia, dnia 9 (21) Lipca 1866 r.

По указу Его Величества

АЛЕКСАНДРА II-го,

ИМПЕРАТОРА и САМОДЕРЖЦА ВСЕРОССИЙСКАГО, ЦАРЯ ПОЛЬСКАГО,

ВЕЛИКАГО КНЯЗЯ ФИНЛЯНДСКАГО,

и проч., и проч., и проч.,

Учредительный въ Царствѣ Польскомъ Комитетъ.

По возникшему вопросу о порядкѣ составления ликвидационныхъ табелей въ имѣніяхъ, обремененныхъ долгами и принадлежащихъ лицамъ отсутствующимъ, Учредительный Комитетъ, въ развитіе ст. 51-ой Высочайшаго Указа 19 Февраля (2 Марта) 1864 г., постановилъ и постановляетъ:

Ст. 1. Въ имѣніяхъ лицъ отсутствующихъ и неснабдившихъ кого либо законными довѣренностями на составленіе и подачу ликвидационныхъ табелей, и при томъ, обремененныхъ казенными или частными долгами, составленіе табелей возложить на комиссаровъ по крестьянскимъ дѣламъ.

Ст. 2. Коммисаръ объявляетъ въ „Варшавскомъ Дневникѣ“ за мѣсяць, о днѣ, въ который онъ намѣренъ приступить къ составленію табели, дабы кредиторы могли присутствовать при этомъ лично или чрезъ уполномоченныхъ, если признаютъ это нужнымъ, и затѣмъ, подавать возраженія въ установленный для сего, на общемъ основаніи, срокъ.

Ст. 3. Исчисленіе процентовъ съ ликвидационнаго капитала по таковымъ имѣніямъ производить не со времени подачи ликвидационныхъ табелей, но со времени заявленія къмъ либо въ кредиторовъ объ отсутствіи владѣльца.

Ст. 4. Исполненіе настоящаго постановленія, которое должно быть внесено въ Дневникъ Законовъ, возложить на Коммисію по крестьянскимъ дѣламъ.

Состоялось въ Варшавѣ, въ 120-мъ засѣданіи, 12 (24) Февраля 1866 года.

Предсѣдатель-Намѣстникъ въ Царствѣ, Генераль-Адъютантъ,
(подписаль) *Графъ Бергъ.*

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписаль) *Я. Соловьевъ.*

в Имении Najjaśniejszego

ALEXANDRA II-go,

CESARZA I SAMOWŁADCY WSZECH ROSSYI, KRÓLA POLSKIEGO,

WIELKIEGO KSIĘCIA FINLANDZKIEGO,

etc., etc., etc.,

Komitet Urządzający w Królestwie Polskiem.

Wprzedmiocie zaszłej kwestyi co do porządku układania tabell likwidacyjnych z dóbr obciążonych długami i należących do osób nieobecnych, Komitet Urządzający w rozwinieciu artykułu 51 NAJWYŻSZEGO Ukazu z d. 19 Lutego (2 Marca) 1864 r. postanowił i stanowi:

Art. 1. W dobrach osób nieobecnych, które nie udzieliły nikomu prawnego pełnomocnictwa do ułożenia i podania tabell likwidacyjnych, i jeżeli przytém też dobra są obciążone długami skarbowemi lub prywatnemi, obowiązek ułożenia tabell likwidacyjnych włożyć na Kommissarzy do Spraw Włościańskich.

Art. 2. Kommissarz ogłosi w Dzienniku Warszawskim na miesiąc wcześniej o dniu w którym zamierza przystąpić do ułożenia tabelli, a to w celu, aby wierzyciele mogli być przy tém obecni, czy to osobiście, czy to przez swych pełnomocników, gdyby to za potrzebne uznali i następnie podawać zarzuty w terminie właściwym, na ogólnych zasadach oznaczonym.

Art. 3. Obrachowanie procentów od kapitału likwidacyjnego w takowych dobrach dokonywać nie od czasu podania tabell likwidacyjnych, lecz od czasu zawiadomienia przez którego z wierzycieli o nieobecności właściciela.

Art. 4. Wykonanie niniejszego postanowienia, które w Dzienniku Praw zamieszczone być ma, poruczyć Kommissyom Spraw Włościańskich.

Działo się w Warszawie, na 120-m posiedzeniu, dnia 12 (24) Lutego 1866 roku.

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписаль) *Я. Соловьевъ.*

Za zgodność:

Директор Гłówny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński.*
Директор Kancellaryi, *Wł. Holewiński.*

Дзief ogłoszenia, dnia 9 (21) Lipca 1866 r.

По указу Его Величества
АЛЕКСАНДРА II-го,
ИМПЕРАТОРА и САМОДЕРЖЦА ВСЕРОССИЙСКАГО, ЦАРЯ ПОЛЬСКАГО,
ВЕЛИКАГО КНЯЗЯ ФИНЛЯНДСКАГО,
и проч., и проч., и проч.,

Учредительный въ Царствъ Польскомъ Комитетъ.

Въ развитіе подлежащихъ статей Высочайшаго Указа 19 Февраля (2 Марта) 1864 года, о Ликвидационной Коммисіи, Учредительный Комитетъ постановилъ и постановляетъ:

Ст. 1. Прилагаемую при семъ инструкцію Польскому Банку по тиражу, уплатѣ купоновъ и погашенію ликвидационныхъ листовъ, утвердить въ видѣ временныхъ правилъ; и

Ст. 2. Исполненіе настоящаго постановленія, которое должно быть внесено въ Дневникъ Законовъ, возложить на Предсѣдателя Коммисіи Погашенія Долга Царства, Предсѣдателя Ликвидационной Коммисіи, Главнаго Директора Правительственной Коммисіи Финансовъ и Предсѣдателя Польскаго Банка.

Состоялось въ Варшавѣ, въ 120-мъ засѣданіи, 12 (24) Февраля 1866 года.

Предсѣдатель-Намѣстникъ въ Царствѣ, Генераль-Адъютантъ,
(подписалъ) *Графъ Бергъ.*

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписалъ) *Я. Соловьевъ.*

в Имении Найяснѣйшаго
ALEXANDRA II-go,
CESARZA i SAMOWŁADCY WSZECZ ROSSYI, KRÓLA POLSKIEGO,
WIELKIEGO KSIĘCIA FINLANDZKIEGO,
etc., etc., etc.,

Komitet Urządzający w Królestwie Polskiem.

W rozwinięciu odpowiednich artykułów NAJWYŻSZEGO Ukazu z dnia 19 Lutego (2 Marca) 1864 r., o Kommissyi Likwidacyjnej, Komitet Urządzający postanowił i stanowi:

Art. 1. Załączoną przy niniejszém Instrukcyę dla Banku Polskiego o losowaniu, spłacie kuponów i umarzaniu listów likwidacyjnych, zatwierdzić jako przepisy tymczasowe.

Art. 2. Wykonanie niniejszego postanowienia, które w Dzienniku Praw zamieszczone być ma, poruczyć: Prezesowi Kommissyi Umorzenia Długu Królestwa, Prezesowi Kommissyi Likwidacyjnej, Dyrektorowi Głównemu Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu i Prezesowi Banku Polskiego.

Działo się w Warszawie, na 120-m posiedzeniu, dnia 12 (24) Lutego 1866 roku.

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписалъ) *Я. Соловьевъ.*

Za zgodność:

Директор Гłówny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński.*

Директор Kancellarii, *Wł. Holewiński.*

Дзень оглосzenia, dnia 9 (21) Lipca 1866 roku.

Временная инструкция Польскому Банку о тиражѣ, уплатѣ и погашеніи ликвидационныхъ листовъ, утвержденная Учредительнымъ Комитетомъ 12 (24) Февраля 1866 г.

I. О суммѣ на погашеніе ликвидационныхъ листовъ.

Ст. 1. По мѣрѣ выдачи Ликвидационною Коммисією, въ вознагражденіе владѣльцамъ ликвидационныхъ листовъ, Правительственная Коммисія Финансовъ, по требованіямъ Польскаго Банка, передаетъ ему соотвѣтственныя суммы на уплату истекшихъ по выданнымъ ликвидационнымъ листамъ купоновъ.

Примѣчаніе. Въ счетъ сихъ суммъ включаются купоны ликвидационныхъ листовъ, принятые въ казенныхъ кассахъ.

Ст. 2. Начиная съ 20 Октября (1 Ноября) 1866 года, Польскій Банкъ получаетъ также отъ Правительственной Коммисіи Финансовъ, черезъ 2 мѣсяца послѣ каждаго тиража, т. е. 19 Апрѣля (1 Мая) и 20 Октября (1 Ноября) сумму, составляющую нарицательную стоимость всѣхъ выпедшихъ по тиражу ликвидационныхъ листовъ до совершеннаго погашенія всѣхъ ликвидационныхъ листовъ.

II. О тиражѣ ликвидационныхъ листовъ.

Ст. 3. Тиражу подлежатъ всѣ ликвидационныя листы, выпущенные до дня тиража, за три мѣсяца, т. е. по 20 Мая (1 Юня) и 19 Ноября (1 Декабря). На основаніи сего, Польскій Банкъ, получивъ надлежащую сумму на погашеніе ликвидационныхъ листовъ, исключаетъ изъ числа выпущенныхъ листовъ тѣ номера, которые будутъ находиться къ тому времени въ депозитѣ Банка, и затѣмъ объявляетъ, посредствомъ газетъ, во всеобщее свѣдѣніе, на какую именно сумму будетъ изъято изъ обращенія по тиражу ликвидационныхъ листовъ.

Въ то же время, Польскій Банкъ доставляетъ Коммисіи Погашенія Долга, списокъ номеровъ ликвидационныхъ листовъ, остающихся въ депозитѣ и неподлежащихъ тиражу.

Ст. 4. За пять дней до срока, назначеннаго для тиража ликвидационныхъ листовъ, Польскій Банкъ на публичномъ засѣданіи, займется въ присутствіи депутатовъ отъ Коммисіи Погашенія Дол-

Tymczasowa Instrukcja dla Banku Polskiego, o losowaniu, spłacie i umarzaniu listów likwidacyjnych, zatwierdzona przez Komitet Urządzający dnia 12 (24) Lutego 1866 r.

I. O funduszu na umorzenie listów likwidacyjnych.

Art. 1. W miarę wydawania przez Kommissyę Likwidacyjną listów likwidacyjnych na wynagrodzenie właścicieli, Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu, na skutek żądań Banku Polskiego, przekazywać mu będzie odpowiednie fundusze na spłatę ubiegłych kuponów od wydanych listów likwidacyjnych.

Uwaga. W rachunek tego funduszu włączane być mają kupony od listów likwidacyjnych przyjęte przez kassy Skarbowe.

Art. 2. Począwszy od dnia 20 Października (1 Listopada) 1866 r., Bank Polski pobierać będzie również od Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu, we dwa miesiące po każdym losowaniu, t. j. dnia 19 Kwietnia (1 Maja) i 20 Października (1 Listopada) sumę stanowiącą nominalną wartość wszystkich wylosowanych listów likwidacyjnych, aż do zupełnego umorzenia listów likwidacyjnych.

II. O losowaniu listów likwidacyjnych.

Art. 3. Losowaniu ulegdzą mają wszystkie listy likwidacyjne wypuszczone na trzy miesiące przed dniem losowania, t. j. przed dniem 20 Maja (1 Czerwca) i 19 Listopada (1 Grudnia). Na tej podstawie Bank Polski otrzymawszy odpowiedni fundusz na umorzenie listów likwidacyjnych, wyłączy z liczby listów w obieg wypuszczonych te numery, które do tego czasu znajdować się będą w jego depozycie, a następnie poda do powszechnej wiadomości przez gazety, na jaką mianowicie sumę, listy likwidacyjne w skutek wylosowania z obiegu wycofane być mają.

Jednocześnie Bank Polski złożyć ma Kommissyi Umorzenia Długu wykaz numerów tych listów likwidacyjnych, które pozostają w depozycie i losowaniu nie podlegają.

Art. 4. Na pięć dni przed terminem do losowania listów likwidacyjnych oznaczonym, Bank Polski na publicznem posiedzeniu, zajmie się w obec delegowanych: z Kommissyi Umorzenia Długu, Kom-

говъ, Ликвидационной Коммисіи и Правительственной Коммисіи Финансовъ, изготовленіемъ номеровъ, назначенныхъ въ тиражъ.

Примѣчаніе 1. Ликвидационные листы, внесенные для храненія въ Банкѣ, въ обезпеченіе суммъ, причитающихся по ссудамъ, Земскому Кредитному Обществу, будутъ допущены къ тиражу тогда только, когда уже не будетъ листовъ въ обращеніи.

Примѣчаніе 2. Ликвидационные листы, положенные для храненія въ Банкѣ, въ обезпеченіе частныхъ долговъ, пока будутъ оставаться въ депозитѣ Банка, тиражу не подлежатъ.

Ст. 5. По приведеніи номеровъ ликвидационныхъ листовъ, 1000, 500, 250 и 100 рублеваго достоинства въ особый, для каждаго изъ сихъ разрядовъ, порядокъ, каждый номеръ отдѣльно, долженъ быть свитъ и вложенъ въ игольникъ; затѣмъ, сія игольники съ померами листовъ, будутъ помѣщены въ четырехъ отдѣльныхъ прозрачныхъ колесахъ, изъ которыхъ каждое будетъ заперто тремя ключами и запечатано тремя печатами, а именно: печатью Банка, Коммисіи Погашенія Долговъ и Правительственной Коммисіи Финансовъ.

Примѣчаніе. О времени засѣданія для изготовленія номеровъ ликвидационныхъ листовъ для тиража должно быть опубликовано посредствомъ официальныхъ газетъ и посредствомъ вывѣшенныхъ въ канторѣ Польскаго Банка и на варшавской биржѣ объявленій.

Ст. 6. 17 Февраля (1 Марта) и 20 Августа (1 Сентября) каждаго года, начиная съ 20 Августа (1 Сентября) 1866 года, а въ случаѣ праздника на слѣдующій день, въ 10 часовъ утра, будетъ открываться, въ одной изъ банковыхъ залъ, публичный тиражъ ликвидационныхъ листовъ, въ присутствіи депутатовъ отъ Коммисіи Погашенія Долговъ, Ликвидационной Коммисіи и Правительственной Коммисіи Финансовъ.

Тиражъ начнется снятіемъ съ колесъ печатей, и затѣмъ, будетъ производиться порядкомъ, предписаннымъ для тиража казенныхъ облигацій.

Примѣчаніе. О количествѣ, въ какомъ должны быть вынуты при тиражѣ ликвидационные листы разнаго достоинства, будетъ постановлено особо.

Ст. 7. Если бы тиражъ не могъ быть оконченъ въ одинъ день, то отсладывается до слѣдующаго дня, и такъ далѣе, до совершеннаго изыятія изъ обращенія назначеннаго количества номеровъ.

Послѣ тиража каждый день колеса снова запираются и запечатываются.

missyi Likwidacyjnej, i Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu, przygotowaniem numerów do losowania przeznaczonych.

Uwaga 1. Listy likwidacyjne, złożone do depozytu Banku na zabezpieczenie wierzytelności Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, będą przypuszczone do losowania dopiero wówczas, kiedy nie będzie już listów w obiegu.

Uwaga 2. Listy likwidacyjne, złożone do depozytu Banku na zabezpieczenie wierzytelności prywatnych, przez cały czas pozostawania w tymże depozycie, losowaniu podlegać nie będą.

Art. 5. Po uporządkowaniu numerów listów likwidacyjnych 1000, 500, 250 i 100 rublowych, oddzielnie co do każdej ich wysokości, każdy numer powinien być osobno zwinięty i w igielnik włożony; następnie igielniki te z numerami listów, umieszczone będą w czterech osobnych kołach przezroczystych, z których każde na trzy klucze zamknięte i trzema pieczęciami opatrzone zostaną, a mianowicie pieczęciami: Banku, Kommissyi Umorzenia Długu i Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu.

Uwaga. O terminie posiedzenia dla przygotowania numerów listów likwidacyjnych do losowania należy podać do powszechnej wiadomości przez pisma urzędowe i przez wywieszenie stosownych ogłoszeń w kantorze Banku, tudzież na giełdzie Warszawskiej.

Art. 6. W d. 17 Lutego (1 Marca) i 20 Sierpnia (1 Września) każdego roku, począwszy od d. 20 Sierpnia (1 Września) 1866 r., a w razie przypadającego święta, w dniu następnym, o godzinie 10-jej z rana, rozpoczynać się będzie w jednej z sal Bankowych publiczne losowanie listów likwidacyjnych, w obecności delegowanych: z Kommissyi Umorzenia Długu, Kommissyi Likwidacyjnej i z Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu.

Losowanie rozpocznie się od zdjęcia pieczęci z kół i dokonywane będzie w sposób do losowania obligów Skarbowych przepisany.

Uwaga. Co do ilości listów likwidacyjnych różnej wysokości, do jakiej przy losowaniu wyciągnięte być mają, wydane będzie oddzielne postanowienie.

Art. 7. Gdyby ciągnięcie w jednym dniu ukończyć się nie dało, odroczoneм zostanie do dnia następnego i tak dalej, aż do zupełnego wyjęcia z obiegu oznaczonej ilości numerów.

Po ukończeniu każdodziennego ciągnięcia, koła na nowo zamknięte i pieczęciami opatrzone zostaną.

Ст. 8. По окончании тиража, и по определении, сколько въ колесахъ должно остаться номеровъ, таковыя будутъ сосчитаны и вложены, для хранения въ четыре отдѣльные ящика, каждый подъ тремя печатями и тремя ключами: Банка, Коммисіи Погашенія Долговъ и Правительственной Коммисіи Финансовъ, о чемъ долженъ быть составленъ протоколъ.

Ст. 9. Съ наступленіемъ дня назначеннаго для дальнѣйшаго полугодичнаго тиража, сперва должны быть повѣрены номера, имѣющіе подлежать тиражу, потомъ свиты и вложены въ игольники, и затѣмъ, помѣщенны въ колесахъ; относительно же номеровъ, оставшихся отъ предыдущаго полугодичнаго тиража, можно ограничиться лишь повѣркою числа номеровъ, хранящихся въ ящикахъ согласно составленному, при вкладѣ этихъ номеровъ протоколу; послѣ чего, перенести оныя въ назначенныя для тиража колеса.

Примѣчаніе. Депутаты отъ Коммисіи Погашенія Долговъ и Правительственной Коммисіи Финансовъ, могутъ во всякое время потребовать повѣрки находящихся въ игольникахъ номеровъ съ вѣдомостію подлежащихъ тиражу ликвидационныхъ листовъ, которую Банкъ обязанъ имъ предъявлять.

Ст. 10. О вышедшихъ въ тиражъ номерахъ ликвидационныхъ листовъ, публикуется и сообщается Банкомъ Коммисіи Погашенія Долга и Ликвидационной Коммисіи.

III. Объ уплатѣ ликвидационныхъ листовъ и погашеніи оныхъ.

Ст. 11. Начиная съ 20 Декабря (2 Января) 1865/6 года, Польскій Банкъ въ дни и часы открытія своей кассы, уплачиваетъ безъ всякаго вычета и замедленія, слѣдующія суммы, предъявляемъ истекшихъ купоновъ, и вышедшихъ въ тиражъ ликвидационныхъ листовъ.

Владѣлецъ вышедшаго въ тиражъ ликвидационнаго листа представляетъ таковой съ купонами, которыми не истекъ срокъ; если же будетъ недоставать котораго либо изъ нихъ, то причитающаяся за оный сумма, будетъ вычтена при уплатѣ изъ самаго капитала.

Примѣчаніе. Удержанныя на этомъ основаніи суммы, Банкъ обращаетъ въ сумму, переданную ему изъ Коммисіи Финансовъ на уплату по купонамъ и сообщаетъ о томъ Коммисіи Финансовъ.

Ст. 12. При уплатѣ, предъявитель вышедшаго въ тиражъ ликвидационнаго листа подписывается въ полученіи причитающейся

Art. 8. Po ukończeniu ciągnięcia i wyrachowaniu ile numerów w kołach pozostać winno, takowe będą przeliczone i złożone dla zachowania w czterech oddzielnych skrzyniach, każda pod tuzema kluczami i trzema pieczęciami: Banku, Kommissyi Umorzenia Długu i Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu; z czego wszystkiego spisany zostanie protokół.

Art. 9. Za nadjeściem dnia oznaczonego na dalsze półroczne losowanie, najprzód sprawdzone być winny numera losowaniu podlegać mające, które następnie zwinięte i do igielników włożone, do których złożone zostaną; zaś co do numerów pozostałych z poprzedniego półrocznego losowania, można będzie poprzestać na sprawdzeniu ilości numerów znajdujących się w skrzyniach, a to stosownie do protokołu przy złożeniu tych numerów spisanego, i następnie przenieść takowe do kół na ciągnięcie przeznaczonych.

Uwaga. Delegowani z Kommissyi Umorzenia Długu i z Kommissyi Przychodów i Skarbu, mogą zażądać w każdym czasie sprawdzenia numerów w igielnikach się znajdujących z wykazem listów likwidacyjnych losowaniu ulegających, który Bank okazać im winien.

Art. 10. Wylosowane numera listów likwidacyjnych Bank obowiązany ogłosić i zakommunikować Kommissyi Umorzenia Długu i Kommissyi Likwidacyjnej.

III. O spłacie listów likwidacyjnych i ich umarzaniu.

Art. 11. Począwszy od dnia 21 Grudnia (2 Stycznia) 1865/6 r., Bank Polski w dniach i godzinach otwarcia swęj kassy wypłacać będzie niezwłocznie i bez żadnych potrąceń, należności, przypadające okazicielom ubiegłych kuponów i wylosowanych listów likwidacyjnych.

Posiadacz listu likwidacyjnego wylosowanego obowiązany jest złożyć go z właściwemi jeszcze nieubiegłymi kuponami; jeżeli zaś którego kuponu brakowało, należność za takowy potrąconą będzie przy wypłacie z samego kapitału.

Uwaga. Zatrzymane z tego powodu kwoty, Bank Polski wliczy do przekazanego mu przez Kommissyę Skarbu funduszu na spłatę kuponów i o tém Kommissyę Skarbu zawiadomi.

Art. 12. Przy wypłacie, okaziciel listu likwidacyjnego wylosowanego, kwitować będzie z odebranej summy na tymże samym liście li-

суммы на томъ же самомъ ликвидационномъ листѣ; если же онъ не грамотный, то уплата должна быть произведена въ присутствіи биржеваго маклера, или же лица заслуживающаго довѣрія, которые за неграмотнаго должны подписаться.

Ст. 22. Передъ каждымъ назначеннымъ для уплаты ликвидационныхъ листовъ срокомъ, Банкъ представляетъ Комисіи Погашенія Долга и Ликвидационной Комисіи, вѣдомость тѣхъ вышедшихъ прежде въ тиражахъ, листовъ, за уплатою коихъ владельцы не явились.

Вѣдомость эта должна быть также опубликована посредствомъ официальныхъ газетъ Царства, и вывѣшенныхъ на биржѣ и въ канторахъ Банка объявленій.

Ст. 23. Польскій Банкъ 20 Января (1 Февраля) и 20 Июля (1 Августа) каждаго года представлять будетъ Комисіи Погашенія Долговъ вѣдомости уплаченнымъ и неуплаченнымъ, въ каждомъ срокѣ, означенномъ ст. 11, ликвидационнымъ листамъ и купонамъ, вмѣстѣ съ погашенными ликвидационными листами и купонами, для надлежащихъ, согласно Высочайшему Указу о Ликвидационной Комисіи распоряженій.

Предсѣдатель-Намѣстникъ въ Царствѣ, Генераль-Адъютантъ,
(подписаль) *Графъ Бергъ.*

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписаль) *Я. Соловьевъ.*

kwidacyjnym, a gdyby pisać nie umiał wypłata nastąpić powinna w obecności meklera giełdy, lub osoby zasługującej na zaufanie, którzy w zastępstwie nie umiejącego pisać z wypłaty téj pokwitują.

Art. 22. Przed każdym terminem na spłacenie listów likwidacyjnych oznaczonym, Bank przedstawi Komisji Umorzenia Długu i Komisji Likwidacyjnej, wykaz tych listów poprzednio wylosowanych, po wypłatę których właściciele nie zgłosili się.

Wykaz ten powinien być także podany do wiadomości publicznej za pośrednictwem gazet rządowych Królestwa i przez wywieszenie ogłoszeń na giełdzie i w kantorach Banku.

Art. 23. Bank Polski w dniach 20 Stycznia (1 Lutego) i 20 Lipca (1 Sierpnia) każdego roku składać będzie Komisji Umorzenia Długu, wykazy listów likwidacyjnych i kuponów, tak spłaconych jako i niespłaconych, w każdym terminie, Artykułem 11 oznaczonym, wraz z listami likwidacyjnymi i kuponami umorzonymi, dla wydania w myśl Najwyższego Ukazu o Komisji Likwidacyjnej właściwych rozporządzeń.

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписаль) *Я. Соловьевъ.*

Za zgodność:

Директор Глówny Prezydujący
w Komisji Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński.*

Директор Канцелярии, *Wł. Holewiński.*

Дзiень оглосzenia, dnia 9 (21) Lipca 1866 roku.

По указу Его Величества

АЛЕКСАНДРА II-го,

Императора и Самодержца Всероссийского, Царя Польского,

Великого Князя Финляндского,

и проч., и проч., и проч.,

Учредительный въ Царствъ Польскомъ Комитетъ.

Въ видахъ ускоренія ликвидационной операціи въ имѣніяхъ лицъ владѣвшихъ въ разныхъ мѣстахъ Царства, въ совокупности, при изданіи Указовъ 19 Февраля (2 Марта) 1864 года, пространствомъ не свыше 180 морговъ удобной земли, и въ облегченіе сихъ владѣльцевъ въ составленіи ликвидационныхъ табелей, независимо отъ льготъ и пособій, кои оказаны будутъ на основаніи Высочайшаго повелѣнія 16 (28) Ноября 1865 года, Учредительный Комитетъ, во исполненіе Высочайшаго повелѣнія, послѣдовавшаго 17 Февраля (1 Марта) сего 1866 года, постановилъ и постановляетъ:

Ст. 1. Составленіе ликвидационныхъ табелей въ таковыхъ имѣніяхъ возлагается на комиссаровъ по крестьянскимъ дѣламъ, буде владѣльцы еще не представили или не пожелаютъ сами представить сихъ табелей.

Ст. 2. Мѣстныя комиссіи, по собраніи, чрезъ комиссаровъ, свѣдѣній о числѣ вышеозначенныхъ имѣній, распредѣляютъ работы по составленію табелей между комиссарами, независимо отъ нахождения имѣнія въ томъ или другомъ участкѣ.

Ст. 3. При составленіи табелей, всѣ межевыя дѣйствія и составленіе плановъ отошедшихъ въ собственность крестьянъ земель исполняются состоящими при комиссарахъ землебрами.

Ст. 4. Протоколъ подробнаго разбирательства взаимныхъ поземельныхъ отношеній между владѣльцами и крестьянами, опредѣленія правъ послѣднихъ на земли и угодья, равно исчисленія ликвидационнаго вознагражденія владѣльцу, замѣняетъ собою проектъ табели.

Ст. 5. Протоколъ и составленная табель прочитываются владѣльцу и крестьянамъ и предлагаются къ подписанію; при чемъ, сторона недовольная дѣйствіями комиссара можетъ подать, въ мѣ-

W Imieniu Najjaśniejszego

ALEXANDRA II-go,

CESARZA i SAMOWŁADCY WSZECH ROSSYI, KRÓLA POLSKIEGO,

WIELKIEGO KSIĘCIA FINLANDZKIEGO,

etc., etc., etc.,

Komitet Urządzący w Królestwie Polskiem.

W celu przyspieszenia operacyi likwidacyjnej w dobrach należących do osób, które w czasie wydania Ukazów z dnia 19 Lutego (2 Marca) 1864 r. posiadały w różnych miejscowościach Królestwa, w połączeniu nie więcej nad 180 morgów przestrzeni gruntów użytkowych, i w celu ułatwienia tym właścicielom ułożenia tabell likwidacyjnych, niezależnie od ulg i wsparć, jakie będą udzielone na zasadzie Najwyższego Rozkazu z dnia 16 (28) Listopada 1865 r., Komitet Urządzący w wykonaniu Najwyższego Rozkazu zapadłego w dniu 17 Lutego (1 Marca) r. b., postanowił i stanowi:

Art. 1. Ułożenie tabell likwidacyjnych z dóbr pomienionych, wkłada się na Kommissarzy do Spraw Włościańskich; jeżeli sami właściciele jeszcze nie przedstawili lub nie zapragną przedstawić takowych tabell.

Art. 2. Miejscowe Kommissye po zebraniu za pośrednictwem Kommissarzy wiadomości o ilości dóbr wyżej wspomnianych, czynności dotyczące ułożenia tabell, rozdzielają pomiędzy Kommissarzy, bez względu na to, w którym rewirze dobra są położone.

Art. 3. Przy układaniu tabell, wszelkie roboty pomiarowe i sporządzenie planu gruntów przeszłych na własność włościan, dokonywane być mają przez jeometrów zostających przy Kommissarzach.

Art. 4. Protokół szczegółowego rozpoznania wzajemnych stosunków gruntowych pomiędzy właścicielami i włościanami, określenia praw tych ostatnich do gruntu i użytków, jak również obrachowania wynagrodzenia likwidacyjnego dla właściciela, zastąpi miejsce projektu likwidacyjnego.

Art. 5. Protokół i ułożona tabella powinny być odczytane właścicielowi i włościanom i przedstawione do podpisania, przy czém strona nie poprzestająca na działaniach Kommissarza, może w terminie

сячный срокъ, возраженіе на общемъ основаніи. Независимо отъ сего, каждой сторонѣ предоставляется право заявить свое возраженіе при самой повѣркѣ табели. Такія словесныя возраженія записываются комиссаромъ и прилагаются къ протоколу.

Ст. 6. При составленіи табели по означеннымъ имѣніямъ, комиссары руководствуются общими правилами и инструкціями, изданными для составленія и повѣрки ликвидационныхъ табелей; и

Ст. 7. Владѣльцы вышеозначенныхъ имѣній не теряютъ права на получение процентовъ съ причитающагося имъ ликвидационнаго капитала за непредставленіе табелей къ опредѣленному сроку.

Состоялось въ Варшавѣ, въ 124 засѣданіи, 26 Февраля (10 Марта) 1866 года.

Предсѣдатель-Намѣстникъ въ Царствѣ, Генераль-Адъютантъ,
(подписалъ) *Графъ Бергъ*.

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписалъ) *Я. Соловьевъ*.

jednomiesięcznym podać swe zarzuty na zasadach ogólnych. Niezależnie od tego, każdej stronie służy prawo czynienia zarzutów przy samém sprawdzeniu tabelli. Takie ustne zarzuty Kommissarz spisze i do protokołu dołącza.

Art. 6. Przy układaniu tabell z dóbr pomienionych, Kommissarze stosować się mają do ogólnych przepisów i instrukcyj o układaniu i sprawdzaniu tabell likwidacyjnych.

Art. 7. Właściciele dóbr wyżej wspomnionych nie tracą prawa do pobrania procentów od przynależnego im kapitału likwidacyjnego, pomimo nieprzedstawienia tabell w terminie oznaczonym.

Działo się w Warszawie, na 124 posiedzeniu, dnia 26 Lutego (10 Marca) 1866 roku.

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписалъ) *Я. Соловьевъ*.

Za zgodność:

Директор Гłówny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński*.

Директор Kancellaryi, *Wł. Holewiński*.

Діеі оглосzenia, dnia 9 (21) Lipca 1866 roku.

По указу Его Величества
АЛЕКСАНДРА II-го,

ИМПЕРАТОРА И САМОДЕРЖЦА ВСЕРОССИЙСКАГО, ЦАРЯ ПОЛЬСКАГО,
ВЕЛИКАГО КНЯЗЯ ФИНЛЯНДСКАГО,
и проч., и проч., и проч.,

*Соединенное Присутствие Учредительнаго Комитета и Совѣта
Управленія въ Царствѣ Польскомъ.*

На основаніи Высочайшаго повелѣнія, послѣдовавшаго 17 Февраля (1 Марта) сего 1866 года, Соединенное Присутствие Учредительнаго Комитета и Совѣта Управленія, въ развитіе статьи 15-й Высочайшаго Указа 30 Августа (11 Сентября) 1864 года о начальныхъ училищахъ въ Царствѣ, постановило и постановляетъ:

Ст. 1. Въ распоряженіе начальниковъ учебныхъ дирекцій, на основаніи ст. 15-й Высочайшаго Указа 30 Августа (11 Сентября) 1864 г. о начальныхъ училищахъ, для раздачи въ гминныхъ и сельскихъ училищахъ пособій тѣмъ учителямъ и ученикамъ, которые окажутъ наиболѣе усердія и успѣховъ, назначается ежегодно: по учебнымъ дирекціямъ Холмской и Сѣдлецкой 2000 р., Сувальской 1,500 р., а по остальнымъ учебнымъ дирекціямъ 1,000 р. на каждую.

Ст. 2. На суммы эти открѣвается начальникамъ учебныхъ дирекцій кредитъ съ правомъ полученія ихъ изъ казны по третямъ, за каждую треть впередъ.

Ст. 3. Начальники учебныхъ дирекцій ведутъ расходы, производимыя ими изъ означенныхъ суммъ, особый подробный счетъ и представляютъ оный, по истеченіи каждой трети, Главному Директору Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 4. Главный Директоръ Народнаго Просвѣщенія, удостовѣрившись, что означенные расходы произведены на точномъ основаніи сего постановленія и сообразно указанной цѣли, сообщаетъ о правильномъ израсходованіи поминутыхъ суммъ Высшей Счетной Палатѣ, которая такое удостовѣреніе Главнаго Директора принимаетъ къ надлежащему свидѣнію, для окончательнаго утвержденія расхода.

W Imieniu Najjaśniejszego
ALEXANDRA II-go,
CESARZA I SAMOWŁADCY WSZECH ROSSYI, KRÓLA POLSKIEGO,
WIELKIEGO KSIĘCIA FINLANDZKIEGO,
etc., etc., etc.,

*Połączone Zebranie Komitetu Urządzającego i Rady Administracyjnej
w Królestwie Polskiem.*

Na zasadzie NAJWYŻSZEGO Rozkazu, zapadłego w dniu 17 Lutego (1 Marca) 1866 r. Połączone Zebranie Komitetu Urządzającego i Rady Administracyjnej, w rozwinięciu art. 15-go NAJWYŻSZEGO Ukazu z dnia 30 Sierpnia (11 Września) 1864 r., o szkołach pocztkowych w Królestwie, postanowiło i stanowi:

Art. 1. Do rozporządzenia Naczelników Dyrekcyj Naukowych, na zasadzie art. 15-go NAJWYŻSZEGO Ukazu z dnia 30 Sierpnia (11 Września) 1864 r., o szkołach początkowych, w celu rozdania w szkołach gminnych i wiejskich wsparć tym nauczycielom i uczniom, którzy okażą największą gorliwość i postęp, wyznacza się rocznie: dla Dyrekcyj Naukowych Chełmskiej i Siedleckiej po rs. 2,000, Suwalskiej rs. 1,500, a dla pozostałych Dyrekcyj Naukowych po rsr. 1000 na każdą.

Art. 2. Na te summy otwiera się kredyt dla Naczelników Dyrekcyj Naukowych z prawem podnoszenia takowych ze Skarbu w jedną trzecią części z góry na każde cztery miesiące.

Art. 3. Naczelnicy Dyrekcyj Naukowych prowadzić będą oddzielny szczegółowy rachunek wydatków dokonywanych przez nich z pomienionych summ, i przedstawiać takowy po upływie każdego czterech miesięcy Dyrektorowi Głównemu Oświecenia Publicznego.

Art. 4. Dyrektor Główny Oświecenia Publicznego przekonawszy się, że pomienione wydatki dokonane zostały ze ściśłem zastosowaniem się do niniejszego postanowienia i odpowiednio wskazanemu celowi, o takim zgodnym z przepisami wydatkowaniu rzeczonych summ, doniesie Najwyższej Izbie Obrachunkowej, która takie zapewnienie ze strony Dyrektora Głównego przyjmie jako odpowiednią wiadomość do ostatecznego zatwierdzenia wydatku.

Ст. 5. Исполнение настоящего постановления, которое должно быть внесено в Дневникъ Законовъ, возложить на Главнаго Директора Народнаго Просвѣщенія и другія вѣдомства, по принадлежности.

Состоялось въ Варшавѣ, въ 10 засѣданіи, 1 (13) Марта 1866 года.

Предсѣдатель-Наиѣстникъ въ Царствѣ, Генераль-Адъютантъ,
(подписалъ) *Графъ Бергъ*.

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписалъ) *Я. Соловьевъ*.

Art. 5. Wykonanie niniejszego postanowienia, które zamieszczone być ma w Dzienniku Praw, poruczyć Dyrektorowi Głównemu Oświecenia Publicznego i innym Władzom, w czem do której należy.

Działo się w Warszawie, na 10-m posiedzeniu, dnia 1 (13) Marca 1866 roku.

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписалъ) *Я. Соловьевъ*.

Za zgodność:

Директор Гłówny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński*.

Директор Канцелярии, *Wł. Holewiński*.

День ogłoszenia, dnia 9 (21) Lipca 1866 r.

УКАЗЪ

СОВѢТУ УПРАВЛЕНІЯ НАШЕГО ЦАРСТВА ПОЛЬСКАГО.

Указомъ въ Бозѣ почивающаго Родителя Нашею 1 (13) Іюня 1836 года, Всемилостивѣйше пожаловано генераль-маіору, нынѣ Члену Государственнаго Совѣта, генералу отъ артиллеріи Барону Николаю Корфу, въ вѣчное и потомственное владѣніе, состоящее въ сѣдлецкомъ уѣздѣ, люблинской губерніи имѣніе Вишневъ въ пространствѣ, соотвѣтствовавшемъ чистому годовому доходу въ тысячу пятьсотъ рублей серебромъ.

Въ послѣдствіи, владѣлецъ сего пожалованнаго имѣнія изъявилъ желаніе получать прямо изъ казны чистый отъ имѣнія доходъ, что и было ему разрѣшено.

Нынѣ снисходя на всеподданнѣйшее прошеніе генерала отъ артиллеріи Барона Корфа, разрѣшили Мы: право наслѣдованія пожалованнымъ ему въ 1836 году маіоратомъ Вишневъ предоставить старшему сыну его, полковнику лейбъ-гвардіи кирасирскаго имени Нашею полка, Барону Ивану Корфу; во вниманіи же ко всеподданнѣйшей просьбѣ полковника Барона Корфа, о замѣнѣ имѣнія Вишнево другимъ имѣніемъ, постановили Мы и постановляемъ:

Ст. 1. Согласно Высочайше утвержденному 4 (16) Октября 1835 года, положенію объ устройствѣ имѣній, поступающихъ въ частную собственность по пожалованію въ замѣнѣ имѣнія Вишневъ, Всемилостивѣйше жалуетъ полковнику лейбъ-гвардіи кирасирскаго имени Нашею полка барону Ивану Корфу, въ вѣчное и потомственное владѣніе, со всѣми правами и угодіями, коими пользуется казна, состоящія въ петровскомъ уѣздѣ, варшавской губерніи, фольварки: Коло Ущинъ, Витовъ (или Витовець) и Залесице вмѣстѣ съ частью лѣсныхъ обрубковъ Коло и Ущинъ лѣсничества Петровъ и съ правомъ пропинаціи на фольварковыхъ земляхъ, до размѣра чистаго годоваго дохода тысяча пятьсотъ рублей серебромъ.

Ст. 2. Вступая въ права полной собственности, владѣлецъ подвергается тѣмъ ограниченіямъ, какія по актамъ, совершеннымъ по установленной закономъ формѣ, будутъ внесены въ новыя ипотечныя книги, которыя должны быть заведены для фольварковъ: Коло, Ущинъ, Витовъ (или Витовець) и Залесице.

U K A Z

DO RADY ADMINISTRACYJNEJ NASZEGO KRÓLESTWA
POLSKIEGO.

Ukazem w Bogu spoczywającego Rodzica NASZEGO z dnia 1 (13) Czerwca 1836 r., NAJMIŁOŚCIWIEJ nadane zostały Jenerał-Majorowi, obecnie Członkowi Rady Państwa, Jenerałowi Artylleryi Baronowi Miłkołajowi Korf, wiecznemi czasy na dziedzictwo dobra Wiszniew, w powiecie Siedleckim gubernii Lubelskiej leżące, do wysokości czystego rocznego dochodu rubli srebrem tysiąc pięćset.

Następnie obdarowany zrzekł się posiadania tych dóbr i objawił życzenie pobierania ze Skarbu w gotowiznie pomienionego dochodu, co mu téż dozwoloném zostało.

Obecnie, przychyłając się do zanesionej przez Jenerała Artylleryi Barona Korf najpoddanniejszej prośby, dozwoliliśmy, aby prawo następstwa nadanego mu w roku 1836 majoratu Wiszniew, przeszło na najstarszego syna jego Pułkownika Lejb-Gwardyi Kirasyerskiego pułku Imienia NASZEGO, Barona Jana Korf; ze względu zaś na najpoddanniejszą prośbę tegóż pułkownika Barona Korf, o zamianę dóbr Wiszniew na inne dobra, postanowiliśmy i stanowimy:

Art. 1. Stosownie do NAJWYŻEJ zatwierdzonych w dniu 4 (16) Października 1835 r., przepisów o urządzeniu dóbr z tytułu darowizny w posiadanie prywatne przechodzących, wzamian za dobra Wiszniew, NAJMIŁOŚCIWIEJ nadajemy Pułkownikowi Lejb-Gwardyi Kirasyerskiego Imienia NASZEGO Pułku Baronowi Janowi Korf, na wieczną i dziedziczną własność, z takimi prawami i użytkami, z jakimi Skarb posiada, folwarki: Koło, Uszczyn, Witów v. Witówek i Zalesice, wraz z lasami częścią obrębów Koło i Uszczyn w Leśnictwie Piotrków stanowiąceni, w powiecie Piotrkowskim gubernii Warszawskiej położone i z prawem propinacyi na gruntach dworskich, do wysokości czystego rocznego dochodu rubli srebrem tysiąc pięćset.

Art. 2. Obdarowany, wступując w prawo własności zupełnej, podlega tym ścieśnieniom, jakie z mocy aktów w formie prawem przepisanej sporządzonych, do nowo założyć się mającej księgi wieczystej dla folwarków: Koło, Uszczyn, Witów v. Witówek i Zalesice wniesione-
mi zostaną.

Ст. 3. Какъ выданная Земскимъ Кредитнымъ Обществомъ ссуда подъ залогъ казенныхъ имѣній Петровъ и Коло, числится и на фольваркахъ Коло, Ущинъ, Витовъ (или Витовекъ) и Залесице, кои въ ипотечномъ отношеніи соединены съ этими имѣніями, то пожалованный владѣлецъ обязанъ принять на себя ту часть сего долга, какая Управленіемъ Кредитнаго Общества, будетъ отдѣлена на означенные фольварки; съ тѣмъ, что до окончательнаго погашенія долга, казна Царства будетъ платить причитающіеся Земскому Кредитному Обществу проценты.

Ст. 4. Владѣлецъ обязывается нести подати и повинности, какъ нынѣ на имѣніи лежащія, такъ равно тѣ, кои впредѣ могутъ быть установлены правительствомъ.

Ст. 5. Еслибы часть фольварковой земли была предоставлена въ собственность коморниковъ, копяржей, паробковъ и другихъ сельскихъ работниковъ, въ такомъ случаѣ владѣльцу маіората сдѣлана будетъ соразмѣрная сбавка съ той части дохода имѣнія, которая превышая окладъ пожалованія, должна быть имъ вносима въ казну.

Ст. 6. Все въ жалуемыхъ фольваркахъ находящееся, а именно: посѣвы, строенія, словомъ все, что принадлежитъ казнѣ, переходитъ въ собственность жалуемаго владѣльца, на основаніи 30-ой статьи вышеприведеннаго положенія.

Ст. 7. Владѣлецъ, сохраняя въ своей силѣ контракты, заключенные казною съ частными лицами на пожалованіе ему фольварки, вступаетъ во всѣ права, казнѣ тѣми контрактами предоставленныя, и принимаетъ вмѣстѣ съ тѣмъ обязанности, изъ упомянутыхъ контрактовъ проистекающія.

Ст. 8. Присвоенное жалуемымъ фольваркамъ право участія въ пользованіи и выгодахъ другихъ казенныхъ имѣній, равно какъ и взаимно, право сихъ послѣднихъ участвовать въ пользахъ и выгодахъ жалуемыхъ фольварковъ, отъ нынѣ на всегда прекращаются.

Ст. 9. На случай неисправности владѣльца въ удовлетвореніи возлагаемыхъ на него казною платежей, равно повинностей и другихъ обязанностей, которыя особо будутъ подробно опредѣлены, пожалованные фольварки и лѣса поступаютъ въ казенное управленіе на все время, пока выплата оныхъ не будетъ вполнѣ произведена.

Ст. 10. Владѣлецъ отнюдь не вправе требовать отъ казны доплаты доходовъ, недополученныхъ имъ противу оклада принятаго за основаніе при пожалованіи, хотя бы доходы эти уменьшились

Art. 3. Ponieważ pożyczka wzięta z Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, na dobra Rządowe Piotrków i Koło, zabezpieczoną jest i na folwarkach Koło, Uszczyn, Witów v. Witówek i Zalesice, które mają połączoną hypotekę z dobrami temi, przeto obdarowany winien przyjąć na siebie taką część długu powyższego, jaka przez Władzę tegoż Towarzystwa oddzieloną zostanie na folwarki pomienione; od którego jednak aż do czasu zupełnego jego umorzenia, Skarb Królestwa płacić będzie należne Towarzystwu Kredytowemu Ziemskiemu procenta.

Art. 4. Obdarowany winien ponosić tak obecne podatki i obowiązki do dóbr przywiązane, jako téż i te, które na przyszłość przez Rząd ustanowione być mogą.

Art. 5. Gdyby część gruntów folwarcznych zajęta była na własność, dla komorników, kopiarzy, parobków i innych wiejskich ludzi roboczych, w takim razie przekazany z nich dochód obdarowanemu, potrącony zostanie od przewyżki zapewnionej intraty, którą tenże wnosić ma do Skarbu.

Art. 6. Wszystko co znajduje się na gruntach rzeczonych folwarków, jako to: zasiewy, budowle, słowem wszystko co należy do Skarbu na zasadzie art. 30 wyżej powołanych przepisów, przechodzi na własność obdarowanego.

Art. 7. Obdarowany w nadanych mu folwarkach, zachowa w swęj mocy kontrakty zawarte przez Skarb z osobami prywatnemi, wchodzi zaś we wszelkie prawa Skarbu przez te kontrakty zapewnione i zarazem przyjmuje na siebie obowiązki z nich wypływające.

Art. 8. Służebności z innych dóbr Rządowych dla folwarków niniejszém nadanych, jak wzajemnie służebności folwarków darowiznę stanowiących, dla dóbr innych Rządowych, ustają odtąd na zawsze.

Art. 9. W razie nieakuratnego uiszczania przez obdarowanego opłat, oraz należności i innych obowiązków przez Skarb na niego przy darowiznie nałożonych, które oddzielnie winny być szczegółowo oznaczone, folwarki nadane i lasy, wzięte będą w administracyą Rządową, na cały przeciąg czasu, dopóki opłaty te w zupełności nie zostaną uskutecznione.

Art. 10. Obdarowany nie ma wcale prawa żądać dopłaty od Skarbu nie dobranego dochodu, w stosunku jaki przy obdarowaniu za zasadę przyjęty został, chociażby nawet dochód takowy przez wy-

отъ разныхъ непредвидимыхъ случаевъ, за исключеніемъ приведеннаго въ ст. 5-ой, но ему предоставляется, на общихъ правилахъ и въ извѣстныхъ случаяхъ, просить льготъ и пособій наравнѣ съ прочими землевладѣльцами.

Ст. 11. Входъ полковника барона Корфа во владѣніе жалующимъ имѣніемъ назначается 20 Мая (1 Юня) 1866 г., до того же времени причитающійся ему доходъ 1,500 р. с., будетъ выплачиваемъ казною наличными деньгами по четвертямъ года.

Ст. 12. При сдачѣ имѣнія владѣльцу, Коммисія Финансовъ, согласно 1-ой статьѣ настоящаго указа, положительно укажетъ ему границы пожалованныхъ фольварковъ и лѣса, а также опредѣлитъ лежащія на нихъ обязанности. Составленный на семъ основаніи, сдаточный актъ, будетъ служить данною или актомъ пожалованья.

Ст. 13. Пожалованное имѣніе, переходя въ цѣльномъ его составѣ отъ одного лица къ другому, по опредѣляемому ниже порядку наслѣдія, не можетъ быть, ни въ какомъ случаѣ, ни обременяемо новыми обязательствами, сверхъ тѣхъ, которыя возлагаются на оное при пожалованіи, ни закладываемо и вслѣдствіе того, продаваемо, не только по собственной волѣ владѣльца, но даже за долги и претензій какъ казенныя, такъ и частныя, равно не можетъ быть, какимъ бы то ни было способомъ, отчуждаемо въ другое владѣніе:

а) право наследованія простирается* только на законныхъ дѣтей православнаго исповѣданія въ линіи нисходящей, не подлежа ни въ какомъ случаѣ раздѣлу, по оставаясь всегда при старшемъ въ родѣ;

б) ближайшее право наследованія имѣютъ сыновья;

в) не устраняются, на тѣхъ же основапіяхъ и дочери, если сыновей, или отъ нихъ потомства мужескаго пола не будетъ ;

2) по пресѣченіи потомства въ прямой линіи, право наслѣдованія переходить, въ томъ же порядкѣ, на ближайшую боковую линію;

д) еслибы родъ совершенно прекратился, въ такомъ случаѣ имѣніе признается выморочнымъ, и

е) имѣніе обращается въ казну и въ такомъ случаѣ, если не будетъ въ указанной линіи наслѣдника изъ потомственныхъ русскихъ дворянъ православнаго исповѣданія.

Ст. 11. По внесении таковой воли Нашей в ипотечную книгу, право собственности на имя жалуемого владѣльца должно быть установлено в ипотеку по исполненіи правила предписаннаго статьею 12-ю сего указа.

padki nieprzewidziane zmniejszeniu uległ, z wyjątkiem zastrzeżenia w art. 5 uczynionego, lecz ma prawo podobnie jak inni właściciele gruntu, na mocy przepisów ogólnych i w pewnych wypadkach prosić o aliewiacę.

Art. 11. Wprowadzenie Pułkownika Barona Korf, we władanie donacją, nastąpić ma 20 Maja (1 Czerwca) 1866 r., do tego zaś czasu przypadający mu dochód w stosunku rocznym rs. 1,500, wypłacany mieć będzie gotowizną, ze Skarbu Królestwa w ratach kwartalnych.

Art. 12. W duchu artykułu 1-go niniejszego Ukazu przy zdaniu dóbr obdarowanemu, Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu, wskaże mu dokładnie granice nadanych folwarków i lasu, tudzież określi obowiązki które na nich ciążyą. Akt podawczy na mocy tych zasad spisany, będzie dokumentem donacyi.

Art. 13. Dobra nadane przechodząc w jednej nierozdzielnej całości z rąk jednych do drugich, podług porządku sukcesyi niżej opisanego, nie mogą być w żadnym przypadku obciążane nowemi zobowiązaniami, nad te, jakie do nich przy nadaniu przywiązane zostały, ani w zastaw puszczane, a następnie sprzedawane, nie tylko z woli samego właściciela ale nawet za długi i pretensye bądź Skarbowe, bądź prywatne, jak niemniej w żaden sposób nie mogą być w obce ręce alienowane:

a) prawo brania spadku rozciąga się tylko do dzieci prawego łoża wyznania prawosławnego, w linii zstępnej, w żadnym przypadku nie podlegając podziałowi i zawsze przechodzić będzie na najstarszego w rodzeństwie;

b) prawo brania spadku mają naprzód synowie;

c) nie wyłączają się wszakże na tychże samych zasadach i córki w razie, gdyby nie było synów lub ich potomstwa płci męskiej;

d) jeżeli nie ma potomstwa w linii prostej, prawo brania spadku przechodzi tymże samym porządkiem na najbliższą linię kollateralną;

e) gdyby pokolenie zupełnie wygasło, w takim razie dobra uznane będą za bezdziedziczne;

j) dobra te przejdą na własność Skarbu Publicznego i wówczas kiedy nie będzie sukcessora w linii wskazanej ze stanu ruskiej szlachty dziedzicznej wyznania prawosławnego.

Art. 14 Po wniesieniu niniejszj Woli NASZEJ do księgi hypoteecznej, tytuł własności na imię obdarowanego ma być uregulowany w hipotece po spełnieniu przepisu w art. 12 niniejsze go Ukazu objętego,

Ст. 15. Издержки по совершению акта пожалования, переписанию и передаче права собственности, гербовые пошлины и другие всякого рода расходы, удовлетворяются пожалованным владельцем.

Ст. 16. Исполнение настоящего указа Нашего, который должен быть внесен в Дневник Законов, повелеваем Совету Управления Царства возложить на Правительственную Комиссию Финансов и Казначейства.

(подписалъ) „АЛЕКСАНДРЪ.“

въ С. Петербургѣ,
8 (20) Марта 1866 года.

Art. 15. Koszta spisania aktu donacyjnego, przepisania tytułu własności, tradycyi dóbr, koszta stempla i inne wszelkiego rodzaju wydatki poniesie obdarowany.

Art. 16. Wykonanie niniejszego Ukazu NASZEGO, który w Dzienniku Praw ma być zamieszczony, Rada Administracyjna Królestwa poleci Komissyi Rządowej Przychodów i Skarbu.

przez Cesarza i Króla, Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Płatonow.

Zgodno z oryginałem:

Podsekretarz Stanu, (podpisano) Rogozinski.

Za zgodność:

Dyrektor Główny Prezydujący
w Komissyi Rządowej Sprawiedliwości; Wosiński.

Dyrektor Kancellaryi, Wł. Holewinski.

Dzień ogłoszenia, dnia 9 (21) Lipca 1866 r.

KOMMISSYA RZĄDOWA SPRAWIEDLIWOŚCI.

W wykonaniu decyzji Rady Administracyjnej Królestwa z dnia 29 Kwietnia (11 Maja) r. b. № 22,120, Konwencyę na dniu 18 (30) Lipca 1862 r., pomiędzy Rządami Ruskim i Belgijskim w przedmiocie wzajemnego zabezpieczenia własności literackiej i artystycznej w obu Państwach zawartą, a przez NAJJAŚNIEJSZEGO PANA w dniu 23 Grudnia r., ratyfikowaną, ogłasza w Dzienniku Praw.

Warszawa dnia 10 (22) Czerwca 1866 r.

Dyrektor Główny Prezydujący, *Wosiński.*

Dyrektor Kancellaryi, *Wł. Holewiński.*

КОНВЕНЦІЯ

между Россією и Бельгією о литературной и художественной собственности.

Божією споспѣшествующею милостію **МЫ, АЛЕКСАНДРЪ** Второй, **ИМПЕРАТОРЪ** и Самодержецъ Всероссійскій, Московскій, Кіевскій, Владимірскій, Новгородскій, Царь Казанскій, Царь Астраханскій, Царь Польскій, Царь Сибирскій, Царь Херсониса Таврическаго, Царь Грузинскій, Государь Псковскій и Великій Князь Смоленскій, Литовскій, Волынскій, Подольскій и Финляндскій, Князь Эстляндскій, Лифляндскій, Курляндскій и Семигальскій, Самоитскій, Влоостокскій, Корельскій, Тверскій, Югорскій, Пермскій, Вятскій, Болгарскій и иныхъ; Государь и Великій Князь Новгорода Низовскія земли, Черниговскій, Рязанскій, Полоцкій, Ростовскій, Ярославскій, Влоострскій, Удорскій, Обдорскій, Кондійскій, Витебскій, Мстиславскій и всея Сѣверная страна Повелитель, и Государь Иверскія, Карталинскія и Кабардинскія земли и области Армянскія, Черкасскія и Горскія Князей и иныхъ Наслѣдній Государь и Обладатель; Наслѣдникъ Норвежскій, Герцогъ Шлезвигъ-Голстинскій, Стормарнскій, Дитмарсенскій и Ольденбургскій, и прочая., и прочая., и прочая.

Объявляемъ чрезъ сіе, что, въ слѣдствіе взаимнаго соглашенія между Нами и Его Величествомъ Королемъ Бельгійцевъ, Полномочные Наши заключили и подписали въ С.-Петербургѣ 18 (30) Іюля 1862 года конвенцію для огражденія въ обоюдныхъ Нашихъ государствахъ правъ литературной и художественной собственности, которая конвенція отъ слова до слова гласитъ тако:

Во Имя Пресвятыя и Нераздѣльныя Троицы.

Его Величество Императоръ Всероссійскій и Его Величество Король Бельгійцевъ, побуждаемые равнымъ желаніемъ опредѣлить особою конвенціею способы къ обезпеченію авторскихъ правъ на ученія, литературныя и художественныя произведенія въ обоюдныхъ Ихъ государствахъ, назначили съ этою цѣлью Своими Уполномоченными, именно:

Его Величество Императоръ Всероссійскій, Царь Польскій, Князя Александра Горчакова, Своего Вице-Канцлера, Члена Государственнаго Совѣта, Кавалера орденовъ Россійскихъ: Св. Андрея

KONWENCYA

Zawarta z Belgją w przedmiocie własności literackiej i artystycznej.

Z Bożej Łaski **MY, ALEXANDER Drugi, CESARZ** i Samowładca Wszech Rossyi, Moskiewski, Kijowski, Włodzimierski, Nowogrodzki, Car Kazanski, Car Astrachański, Król Polski, Car Sybirski, Car Chersonski, Taurycy, Car Gruziński, Pan na Pskowie i Wielki Książę Smoleński, Litewski, Wołyński, Podolski i Finlandzki, Książę Estlandzki, Inflantzki, Kurlandzki i Semigalski, Żmudzki, Białostocki, Korelski, Twerski, Jugorski, Permski, Wiatski, Bółgarski i innych; Pan i Wielki Książę Niższego Nowogrodu, Czernihowski, Riuzański, Połocki, Rostowski, Jarosławski, Biełozierski, Udorski, Obdorski, Kondyjski, Witebski, Mścislowski, Władca całej strony Północnej, Pan Ziemi Iwerskiej, Kartalińskiej, Kubardynskiej i Krainy Ormiańskiej, Książę Dziedziczny i Władca Książąt Czerkaskich, Górskich i innych; Następca Norwegski, Książę Szlezwicko - Holsztyński, Stormarnski, Ditmarsenski i Oldenburgski, etc., etc.

Oznajmujemy niniejszém, jako na skutek wzajemnego porozumienia się NASZEGO i Najjaśniejszego Króla Belgów, Pełnomocnicy NASI zawarli i podpisali w St. Petersburgu dnia 18 (30) Lipca 1862 r. konwencyę, mającą na celu zabezpieczenie w obu stronnych NASZYCH Państwach, prawa własności literackiej i artystycznej, która konwencya co do słowa brzmi jak następuje:

W imię Przenajświętszej i Nierozdzielnej Trójcy.

NAJJAŚNIEJSZY CESARZ Wszech Rossyi i Najjaśniejszy Król Belgów, ożywieni zarówno chęcią określenia przez konwencyę specyjalną, środków wzajemnego zabezpieczenia praw autora do dzieł naukowych, literackich i artystycznych, w swych respective państwach, mianowali w tym celu swymi Pełnomocnikami.

NAJJAŚNIEJSZY CESARZ Wszech Rossyi, Król Polski, Księcia Alexandra Gorczakowa, Swego Vice-Kancelerza, Członka Rady Państwa, kawalera orderów rosyjskich: św. Andrzeja, św. Włodzimierza klasy

Первозванного, Св. Владимира 1-й степени, Св. Александра Невского, Бѣлаго Орла, Св. Анны 1-й степени и Св. Станислава 1-й степени; Большаго Креста Бельгійскаго ордена Леопольда; Французскаго Почетнаго Легіона; Испанскаго Золатаго Руна; Сардинскаго Св. Аннунціады; Австрійскаго Св. Стефана; Прусскихъ: Чернаго Орла украшеннаго брилліантами и Краснаго Орла; Шведскаго Серафимовъ; Португальскаго Башни и Меча; Неаполитанскихъ: Фердинанда и за Достоинство; Виртембергскаго Короны; Датскихъ: Слона и Данеброга; Баварскаго Св. Губерта; Баденскихъ: Вѣрности и Льва Церингенскаго; ГанOVERскаго Гвельфовъ; Гессенъ-Дармштадтскаго Людвигъ; Саксонскаго Короны; Саксенъ-Альтенбургскаго Эрнеста; Саксенъ-Веймарскаго Бѣлаго Сокола; Ольденбургскаго Петра-Фридриха-Людвигъ; Греческаго Спасителя; Палскаго Пія IX; Тосканскаго Св. Іосифа; Турецкаго Меджидіе; имѣющаго портретъ Шаха Персидскаго 1-го класса съ брилліантами;

а Его Величество Король Бельгійцевъ Виконта Людовика де-Юнге-д'Ардуа, Офицера Бельгійскаго ордена Леопольда; Кавалера ордена Св. Анны 1-й степени; Командора ордена Св. Маврикія и Лазаря; Португальскаго ордена Христа; Пармскаго Константиновскаго ордена Св. Георгія; своего чрезвычайнаго посланника и полномочнаго министра при Дворѣ Его Величества Императора Всероссийскаго;

каковыя Уполномоченные, по взаимномъ сообщеніи своихъ полномочій, найденныхъ въ надлежащей формѣ, постановили и подписали нижеслѣдующія статьи:

Ст. 1. Съ того времени, съ котораго, согласно постановленію ниже въ статьѣ XI, настоящая конвенція будетъ подлежать исполненію, авторамъ произведеній ума или художествъ, которымъ законами одного изъ обонхъ государствъ нынѣ присвоено или впредь будетъ присвоено право собственности или авторское право, будетъ предоставлено, подъ опредѣленными ниже сего условіями, пользованіе тѣмъ же правомъ во владѣніяхъ другаго государства, точно такъ и въ тѣхъ же предѣлахъ, какъ присвоено въ семъ послѣднемъ пользованіе этимъ правомъ авторамъ подобныхъ же произведеній, издаваемыхъ въ семъ государствѣ.

Незаконныя перепечатываніе и воспроизведеніе, или контрафакція твореній, изданныхъ первоначально въ одномъ изъ обонхъ договаривающихся государствъ, будутъ уподоблены въ другомъ незаконному перепечатыванію и воспроизведенію тѣхъ твореній, коихъ авторы принадлежатъ къ сему послѣднему государствѣ. Всѣ законы, предписанія, постановленія и условія, какъ нынѣ существу-

1-ѣй, św. Alexandra Newskiego, Orła Białego, św. Anny klasy 1-ѣй, św. Stanisława klasy 1-ѣй; Wielkiego Krzyża orderu Leopolda Belgijskiego; Francuzkiego Legii honorowej; Hiszpańskiego złotego Runa; Sardynskiego Annonciady; Austrijackiego św. Stefana; Pruskiego Czarnego Orła z brylantami i Orła Czerwonego; Szwedzkiego Serafinów; Portugalskiego Wieży i Miecza; Neapolitańskiego Ferdynanda i Zasługi; Württembergskiego korony, Duńskiego Słonia i Danebroga; Bawarskiego św. Huberta; Badeńskiego Wierności i Lwa Zachringskiego; Hanowerskiego gwelfów; Hessen-Darmstadtzkiego Ludwika; Saskiego korony; Saxen Altenburgskiego Ernesta; Sasko-Wejmarskiego Sokoła Białego; Oldenburgskiego Piotra-Fryderyka Ludwika; Greckiego Zbawiciela; Toskańskiego Pianum św. Józefa; Tureckiego Medzidy; posiadającego portret szacha Perskiego pierwszej klasy ozdobiony brylantami;

i Najjaśniejszy Król Belgów vice-hrabiego de Jonghe d'Ardeye, kawalera oficerskiego krzyża Leopolda; kawalera orderu św. Anny klasy 1-ѣй; Komandora orderu św. Maurycego i Zazarza; orderu Portugalskiego Chrystusa; orderu Parmeńskiego Konstantynieńskiego; św. Jerzego; swego posła nadzwyczajnego i ministra pełnomocnego przy NAJJAŚNIEJSZYM CESARZU Wszech Rosyji;

którzy po wzajemnem zakommunikowaniu sobie odpowiednichъ pełnomocnictw, znalezionychъ w formie dobrej i należytej, uchwalili i podpisali artykuły następujące:

Art. 1. Od chwili, w której stosownie do warunkówъ poniżej wymienionego art. XI-go, niniejsza konwencya wejdzie w wykonanie, autorowie płodów umysłu lub sztuki, którymъ prawa jednego zъ obu Państwъ zabezpieczają obecnie lub zabezpieczą na przyszłość prawo własności czyli autorstwa, będą mieli pod warunkami poniżej wyłuszczone, możność korzystania zъ tego prawa na teritorium innego Państwa, w tenże samъ sposóbъ i w tymъ samymъ zakresie, jakiegoby prawa używali, w tymъ drugімъ Państwie, autorowie publikowanychъ tamъ dziełъ téjże samей natury.

Nieprawny przedruk i reprodukcyя, albo podrobienie dziełъ pierwotkowo ogłoszonych w jednémъ zъ obu Państwъ, będą uważane w drugімъ za przedrukъ i reprodukcyę bezprawną dziełъ, którychъ autorowie należą do tego ostatniego. Wszystkie prawa, przepisy, postanowienia i warunki dziś istniejące, albo które mogły by być ogłoszonymi w przedmiocie prawa wyłącznego publikowania dziełъ literackichъ i arty-

юція, такъ и тѣ, которыя могутъ быть впредь обнародованы, относительно исключительнаго права изданія литературныхъ и художественныхъ произведеній, будутъ примѣняемы къ таковой контрафакціи во всемъ, въ чемъ только не постановлено изъ оныхъ изъятія въ настоящей конвенціи.

При семъ однако разумѣется, что права взаимно предоставляемыя въ томъ или другомъ государствѣ, относительно вышеозначенныхъ произведеній, не могутъ быть обширнѣе тѣхъ правъ, какія предоставляетъ законодательство того государства, къ которому принадлежатъ авторы или лица, заступающія ихъ мѣсто въ качествѣ повѣренныхъ, наслѣдниковъ или приобрѣтшихъ право изданія уступкою, дареніемъ или иначе.

Ст. 2. Подъ названіемъ произведеній ума или искусства разумѣются: книги, брошюры, драматическія творенія, музыкальныя сочиненія, картины, планы, географическія карты, литографіи и рисунки, скульптурныя работы и другія произведенія науки, литературы или художества, къ которымъ бы эти творенія ни были изданы, частными лицами или какимъ либо публичнымъ учрежденіемъ, академією, университетомъ, общественнымъ учебнымъ заведеніемъ, ученымъ или инымъ обществомъ.

Съ оригинальными произведеніями положительно уравниваются переводы, сдѣланные въ одномъ изъ государствъ съ отечественныхъ или иностранныхъ сочиненій. Само собою разумѣется, что настоящее постановленіе имѣетъ цѣлью единственно оказать защиту переводчику, относительно сдѣланнаго имъ перевода, а отнюдь не присвоеніе исключительнаго права перевода тому, кто первый перевелъ какое либо сочиненіе.

Повѣренные, наслѣдники или представители правъ авторовъ вышеисчисленныхъ произведеній ума или художества будутъ во всѣхъ отношеніяхъ пользоваться тѣми же правами, какія настоящею конвенціею предоставляются самимъ авторамъ.

Ст. 3. Для обезпеченія за каждымъ произведеніемъ ума или художества права собственности, опредѣленнаго въ предъидущихъ статьяхъ, авторы или переводчики обязаны будутъ, въ случаѣ надобности, доказать предъявленіемъ свидѣтельства, выданнаго какою либо общественною властію, что такое-то произведеніе есть оригинальное и что въ той странѣ, гдѣ оно было издано, пользуется оно законною защитою противъ контрафакціи или недозволенаго воспроизведенія.

Высокія договаривающіяся Стороны при семъ постановляютъ, что за неоспоримое доказательство права собственности на всякое

стycznych, będą zastosowywane do takowego podrobienia, o ile nie poczynione są w tym względzie wyjątki przez niniejszą konwencję.

Samo przez się rozumieć należy, że prawa wzajemnie nadawane w jednym lub drugim Państwie, co do dzieł wyżej wzmiankowanych, nie mogą być rozległjsze od tych praw, jakie udziela Państwo, do którego należą autorowie lub ich zastępcy z tytułem mandataryuszów, spadkobierców, nabywców, obdarowanych lub innym.

Art. 2. Pod nazwą płodów umysłu lub sztuki, rozumieć należy książki, broszury, utwory dramatyczne, kompozycje muzykalne, obrazy, plany, mapy jeograficzne, litografie i rysunki, roboty żeźbiarskie i inne płody nauki, literatury lub sztuk pięknych, przez kogobądź wydane, przez osoby prywatne, albo jakąkolwiek instytucję publiczną, akademiję, uniwersytet, zakład naukowy publiczny, towarzystwo naukowe lub inne.

Narówni z płodami oryginalnemi stanowczo kładą się tłumaczenia, dokonane w jednym z Państw z dzieł krajowych lub zagranicznych. Samo przez się rozumieć należy, że niniejsze postanowienie ma na celu jedynie udzielić opiekę tłumaczowi, w przedmiocie dokonanego przezeń tłumaczenia, a bynajmniej nie przyswojenie wyłącznego prawa tłumaczenia temu, kto pierwszy przetłumaczył jakiekolwiek dzieło.

Pełnomocnicy, spadkobiercy albo reprezentanci praw autorów wyżej wymienionych płodów umysłu lub sztuki, używać będą pod każdym względem takich samych praw, jakie niniejszą konwencją nadane zostają autorom.

Art. 3. Dla zabezpieczenia każdemu płodowi umysłu lub sztuki prawa własności, określonego w artykułach poprzedzających, autorowie lub tłumacze będą obowiązani, w razie potrzeby, dowieść złożeniem świadectwa, wydanego przez jaką bądź władzę publiczną, że dzieło w mowie będące jest oryginalnem, i że w tym kraju, w którym wydane zostało, korzysta z obrony prawnej przeciw podrobieniu lub nieprawnej reprodukcji.

Wysokie umawiające się Strony postanawiają nadto, że jako bezsporny dowód prawa własności do każdego płodu umysłu lub sztuki

произведение ума или художества будетъ всегда признаваться, для произведений, изданныхъ въ Бельгii, свидѣтельство, выданное отъ Министерства Внутреннихъ дѣлъ въ Брюсселѣ; для произведений же, изданныхъ во владѣніяхъ Его Величества Императора Всероссійскаго, за неоспоримое доказательство права собственности будетъ признаваться, для произведений литературныхъ, ученыхъ или драматическихъ, свидѣтельство, выданное тѣмъ вѣдомствомъ, на которое возложена цензура книгъ, а для произведений художественныхъ, если они изданы въ Имперіи, свидѣтельство отъ Императорской Академіи Художествъ въ С.-Петербургѣ; для произведений же, какъ литературныхъ, ученыхъ или драматическихъ, такъ и художественныхъ, изданныхъ въ Царствѣ Польскомъ, свидѣтельство, выданное Коммисією Народнаго Просвѣщенія.

Постановляется, что для признанія въ томъ или другомъ государствѣ дѣйствительности свидѣтельствъ, о которыхъ упоминается въ настоящей статьѣ, оныя должны быть удостовѣрены безвозмездно обоюдными дипломатическими или консульскими агентами.

Ст. 4. Право литературной или художественной собственности Россійскихъ подданныхъ въ Бельгii и Бельгіицевъ въ Россійской Имперіи будетъ продолжаться для авторовъ всю жизнь и переходить къ ихъ прямымъ наслѣдникамъ или къ наслѣдникамъ по завѣщанію на двадцать, а къ боковымъ наслѣдникамъ на десять лѣтъ.

Двадцати и десяти-лѣтніе сроки будутъ считаться со времени кончины автора.

Ст. 5. Не взирая на постановленія, заключающіяся въ статьяхъ 1 и 2 настоящей конвенціи, статьи, извлеченныя изъ журналовъ или изъ періодическихъ сборниковъ, могутъ быть воспроизводимы въ журналахъ или въ періодическихъ сборникахъ другаго государства, но съ тѣмъ, чтобы указывался источникъ, изъ котораго онѣ заимствованы.

Это дозволеніе однако не распространяется на воспроизведеніе въ одномъ изъ обоихъ государствъ статей изъ журналовъ или изъ періодическихъ сборниковъ, издаваемыхъ въ другомъ государствѣ, когда авторы этихъ статей формально объявляютъ, въ томъ же журналѣ или сборникѣ, въ которомъ оныя напечатаны, что воспроизведеніе ихъ запрещается. Это запрещеніе ни въ какомъ случаѣ не можетъ касаться статей, относящихся къ политикѣ (articles de discussion politique).

Ст. 6. Въ случаѣ нарушенія вышеизложенныхъ статей и исковъ о вознагражденіи убытковъ, будетъ поступаемо въ томъ

узнаване будетъ zawsze, dla płodów wydanych w Belgii świadectwo wydane przez ministerstwo spraw wewnętrznych w Bruxelli; dla płodów zaś wydanych w posiadłościach NAJJAŚNIEJSZEGO CESARZA Wszech Rosyi, za bezsporny dowód prawa własności, dla płodów literackich, naukowych lub dramatycznych, świadectwo wydane przez ten zarząd, któremu poruczoną jest cenzura książek, a dla płodów sztuki, jeśli wydane są w Cesarstwie, świadectwo od CESARSKIEJ Akademii Sztuk Pięknych w Petersburgu; dla płodów zaś tak literackich, naukowych i dramatycznych, jak i sztuki, wydanych w Królestwie Polskiem, świadectwo wydane przez Kommissyę Oświecenia Publicznego.

Postanawia się, że dla przyznania w jednym lub drugim Państwie ważności świadectw, o których mowa w niniejszym artykule, takowe powinny być legalizowane bezpłatnie przez obustronnych agentów dyplomatycznych lub konsularnych.

Art. 4. Prawo własności literackiej lub artystycznej poddanych rosyjskich w Belgii i Belgów w Państwie Rosyjskiem trwać będzie dla autorów na całe życie i przechodzić na lat dwadzieścia dla ich spadkobierców w linii prostej lub testamentowych, a na lat dziesięć dla spadkobierców kollateralnych.

Termina dwudziestoletni i dziesięcioletni, liczone będą od chwili zgonu autora.

Art. 5. Pomimo przepisów objętych art. 1-m i 2-m niniejszej konwencji, artykuły poczerpnięte z dzienników lub innych pism periodycznych, mogą być reprodukowane w dziennikach lub innych pismach periodycznych drugiego Państwa, pod warunkiem atoli wskazania źródła, z którego zostały poczerpnięte.

Pozwolenie to atoli nie rozciąga się do reprodukowania w jednym z obojga Państw artykułów z dzienników lub innych pism periodycznych, wydawanych w drugim Państwie, jeżeli autorowie tych artykułów oświadczają formalnie w tymże dzienniku lub piśmie periodycznym, w którym takowe zostały wydrukowane, że reprodukcyja ich zostaje wzbronioną. Wzbronienie to nie może dotyczyć się w żadnym wypadku artykułów traktujących politykę (articles de discussion politique).

Art. 6. W razie przekroczenia przeciw powyższym artykułom i poszukiwania straconych korzyści, postąpieniem być ma w tém lub dru-

или другомъ государствѣ сообразно съ тѣмъ, что нынѣ предписано или впредь предписано будетъ законодательствомъ каждаго государства и подлежащіи судебныя мѣста будутъ примѣнять наказанія, опредѣленныя дѣйствующими законами, точно такъ же, какъ бы нарушение было учинено во вредъ сочиненію или произведенію отечественному.

Ст. 7. Продажа всякаго произведенія, признаннаго въ томъ или другомъ изъ обоихъ государствъ за незаконное воспроизведеніе или контрафакцію творенія, пользующагося правомъ защиты по силѣ 1-й и 2-й статей настоящей конвенціи, будетъ воспрещена, безъ различія, сдѣлана ли такая контрафакція въ одномъ изъ обоихъ государствъ, или въ какой либо другой странѣ.

Однако настоящая конвенція не можетъ служить препятствіемъ продажѣ тѣхъ перепечатокъ или воспроизведеній, которыя будутъ изданы въ томъ и другомъ изъ обоихъ договаривающихся государствъ или въ оныя привезены въ теченіе перваго года со дня подписанія настоящей конвенціи.

Что касается недозволенныхъ воспроизведеній, къ изданію которыхъ уже приступлено и которыхъ часть появится до истеченія года со дня подписанія настоящей конвенціи, то издателямъ оныхъ въ Россійской Имперіи и въ Бельгіи дозволено будетъ издать томы и выпуски, необходимые для окончанія помянутыхъ сочиненій, или для удовлетворенія полными экземплярами подписчиковъ, или для пополненія непроданныхъ еще коллекцій, находящихся въ магазинахъ. Напротивъ того, не дозволяется дѣлать въ одномъ изъ обоихъ государствъ никакихъ новыхъ изданій тѣхъ же сочиненій, ниже пускать въ продажу другихъ экземпляровъ, кромѣ предназначенныхъ для удовлетворенія заказовъ и подписокъ, уже прежде принятыхъ.

Ст. 8. Дабы облегчить полное исполненіе настоящей конвенціи, оба Высокія договаривающіяся Стороны общаются сообщать взаимно другъ другу законы и правила, какъ нынѣ существующіе такъ и тѣ, которые могутъ быть впредь постановлены, по предмету обезпеченія литературной и художественной собственности.

Ст. 9. Распоряженія настоящей конвенціи не должны ни въ чемъ нарушать право, которое каждая изъ Высokихъ договаривающихся Сторонъ положительно предоставляетъ себѣ, позволять, подчинять своему надзору или запрещать, законодательными или административными мѣрами, обращеніе или выставку всякаго сочи-

гійемъ Паństwѣ stosownie do tego, co w tym względzie obowiązuje lub na przyszłość obowiązywać będzie podługъ права каждаго Паństwa, a właściwe władze sądowe stosować będą kary, postanowione istniejącymi prawami, tak samo jakъ gdyby przekroczenie popełnione zostało na szkodę dzieła lub utworu ojezystego.

Art. 7. Sprzedażъ wszelkiego dzieła uznanego wъ tymъ lub drugimъ zъ obojga Państwъ za nieprawną reprodukcję lub podrobienie dzieła, mającego prawo do opieki zъ mocy artykułówъ 1-go i 2-go niniejszej konwencji, ma być wzbroniona, bezъ względu na to, czy reprodukcya та nastąpiła wъ jednymъ zъ obojga Państwъ, lub też wъ innymъ jakimъ kraju.

Wszakże niniejsza konwencya nie może stać na przeszkodzie sprzedaży tychъ przedrukówъ lub reprodukcji, które wydane będą wъ tymъ lub drugimъ zъ obojga Wysokichъ umowę zawierającychъ Państwъ lub przywiezione do nichъ zostaną wъ ciągu pierwszego roku, liczącъ odъ dnia podpisania niniejszej konwencji.

Co się тyczy wzbronionychъ reprodukcji, do wydania których przystąpionémъ jużъ zostało i których część wyjdzie przedъ upływemъ roku, liczącъ odъ dnia podpisania niniejszej konwencji, wydawcomъ takowychъ wъ Cesarstwie Rossyjskimъ i wъ Belgii dozwołonémъ będzie wydać tomy i zeszyty niezbędne dla ukończenia pomienionychъ dziełъ, lub dla dostarczenia prenumeratoromъ całkowitychъ egzemplarzy, lub też dla skompletowania nierozprzedanychъ jeszcze kolekcji, znajdującychъ się wъ składachъ. Nie dozwala się atoli wydawać wъ jednymъ zъ obojga Państwъ, jakichkolwiekъ bądź nowychъ edycji tychъ dziełъ, ani też sprzedawać innychъ egzemplarzy, zъ wyjątkiemъ tychъ, które przeznaczą się na zadość uczynienie obstalunkomъ i prenumeracie, poprzednio jużъ przyjętymъ.

Art. 8. Dla ułatwienia należytego niniejszej konwencji wykonania, obie Wysokie umowę zawierające Strony przyrzekają komunikować sobie wzajemnie prawa i przepisy, takъ obecnie obowiązujące, jakъ i na przyszłość wydać się mające wъ przedmiocie zabezpieczenia własności literackiej i artystycznej.

Art. 9. Warunki niniejszej konwencji nie powinny naruszać wъ ничемъ права, jakie każda zъ Wysokichъ umowę zawierającychъ Stronъ stanowczo sobie zastrzega, co do dozwalania, podciągania podъ swój dozórъ lub wzbraniania, za pomocą środkówъ sądowychъ lub administracyjnych, sprzedaży i wystawiania wszelkiego dzieła lub utworu, co do którego,

ненія или произведенія, относительно котораго то или другое государство признаетъ причиннымъ воспользоваться этимъ правомъ.

Равнымъ образомъ, ни одному изъ постановленій настоящей конвенціи не должно давать такого истолкованія, которымъ оспаривалось бы право Высшихъ договаривающихся Сторонъ запрещать ввозъ въ свои владѣнія такихъ книгъ, которыя, на основаніи ихъ втутренняго законодательства или трактатовъ, заключенныхъ съ другими державами, принадлежать къ разряду противозаконныхъ воспроизведеній.

Ст. 10. Во все время, пока книги, издаваемыя въ Бельгii, равно какъ картины, скульптурныя произведенія, музыкальныя ноты, гравюры, литографіи и географическія карты будутъ допускаемы ко ввозу во владѣнія Его Величества Императора Всероссійскаго безъ платежа таможенныхъ пошлинъ, всѣ безъ различія сочиненія, издаваемыя въ Россіи, а также картины, скульптурныя произведенія, музыкальныя ноты, гравюры, литографіи и географическія карты, будутъ равнымъ образомъ дозволены ко ввозу въ Бельгійскія владѣнія, безъ платежа какихъ бы то ни было таможенныхъ пошлинъ.

Ст. 11. Настоящая конвенція будетъ оставаться въ силѣ, за изъятіемъ, постановленнымъ въ статьѣ 7-й, въ продолженіе шести лѣтъ, считая съ 2 (14) Января 1863 г.

Если, при истеченіи вышеозначенныхъ шести лѣтъ, не будетъ сдѣлано за годъ впередъ объявленія о прекращеніи ея дѣйствія, въ такомъ случаѣ она будетъ оставаться обязательною отъ одного года до другаго, до тѣхъ поръ, пока одна изъ Высшихъ договаривающихся Сторонъ не объявитъ другой, за годъ впередъ, о намѣреніи своемъ прекратить дѣйствіе оной.

Высокія договаривающіяся Стороны предоставляютъ себѣ однако же право дѣлать въ конвенціи, по взаимному соглашенію, всякія измѣненія, какія окажутся причинными на опытѣ, если только они не будутъ противорѣчить духу и началамъ, служащимъ ей основаніемъ.

Ст. 12. Настоящая конвенція будетъ ратификована и ратификаціи будутъ размѣнены въ С. Петербургѣ, въ теченіе пяти мѣсяцевъ, считая со дня подписанія, или ранѣе, буде возможно.

Въ удостовѣреніе чего, обоюдные Полномочные подписали оную и приложили къ оной печати своихъ гербовъ.

Учинено въ С. Петербургѣ, Юля 18 (30) дня, лѣта отъ Рождества Христова тысяча восемьсотъ шестьдесятъ второго.

(подп.) Горчаковъ. (подп.) Де Йонге д'Ардуа.

(М. П.)

(М. П.)

то lub drugie Państwo uzna stosowném korzystać z tego prawa.

Również, żadnemu z rozporządzeń niniejszej konwencji nie należy dawać takiego objaśnienia, za pomocą którego mogłoby być poddane w wątpliwość prawo Wysokich umowę zawierających Stron co do wzbraniania przywozu do swych posiadłości takich książek, które na zasadzie ich wewnętrznego prawodawstwa lub traktatów, zawartych z innemi Państwami, należą do rzędu nieprawnych reprodukcji.

Art. 10. Przez cały czas, w ciągu którego przywóz do posiadłości NAJJAŚNIEJSZEGO CESARZA Wszech Rossyi książek wydawanych w Belgii, tudzież obrazów, rzeźb, nut muzycznych, sztychów, litorafii i kart jeograficznych, dozwolony będzie bez opłaty cła, przywóz także do posiadłości Belgii, wszystkich bez wyjątku dzieł wydawanych w Rossyi: jak również obrazów rzeźb, nut muzycznych, sztychów, litografii i kart jeograficznych, będzie dozwolony bez wszelkiej jakiegó bądź opłaty celnój.

Art. 11. Niniejsza konwencya zachowa moc obowiązującą, z wyjątkiem zastrzeżenia objętego artykułem 7-m, w ciągu sześciu lat, licząc od dnia 2 (14) Stycznia 1863 roku.

Jeżeli w chwili upływu pomienionych sześciu lat nie będzie zapowiedziane na rok naprzód, iż konwencya traci moc obowiązującą, w takim razie takowa obowiązywać ma od roku do roku, dopóki jedna z Wysokich umowę zawierających Stron nie zawiadomi drugą, rokiem wprzód, o swym zamiarze odjęcia jęj mocy obowiązującęj.

Wysokie umowę zawierające Strony zastrzegają sobie wszelakoż prawo zaprowadzania w konwencyi, za wzajemném porozumieniem się, wszelkich zmian, jakie okażą się na skutek doświadczenia stosownemi, jeżeli wszakże takowe nie będą sprzeciwiać się duchowi i zasadom służącym jęj za podstawę.

Art. 12. Niniejsza konwencya ma być ratyfikowaną a ratyfikacye jęj wymienione w Petersburgu, w ciągu pięciu miesięcy, licząc od dnia podpisania, lub wcześnięj jeżeli można.

W dowód czego, Pełnomocnicy obustronni podpisali takową i przyłożyli do nięj swe pieczęcie herbowe.

Działo się w Petersburgu, dnia 18 (30) Lipca, roku od Narodzenia Chrystusa tysiącznego ośmsetnego sześćdziesiątego drugiego.

(podpisano) Gorczakow.

(L. S.)

(podpisano) De Jonghe d'Ardoye.

(L. S.)

Того ради, по довольномъ разсмотрѣніи сей конвенціи, Мы приняли оную за благо, подтвердили и ратификовали, яко же симъ за благо, приемлемъ, подтверждаемъ и ратификуемъ во всемъ ея содержаніи, общаѣмъ Императорскимъ Нашимъ Словомъ за Насъ, Наслѣдниковъ и Преемниковъ нашихъ, что все, въ помянутой конвенціи постановленное, соблюдается и исполняется будетъ неварушимо.

Во удостовѣреніе чего, Мы, сію Нашу Императорскую Ратификацію Собственноручно подписахъ, Государственною Нашею печатью утвердить повелѣли.

Дана въ С. Петербургѣ, Декабря двадцать третьяго дня въ лѣто отъ Рождества Христова тысяча восемьсотъ шестьдесятъ второе, Царствованія же Нашего въ восьмое.

На подлинномъ Собственною Его Императорскаго Величества рукою подписано тако:

„АЛЕКСАНДРЪ.“

(М. П.)

Контрасигнировалъ: Вице-Канцлеръ, Князь А. Горчаковъ.

Для того, по достаточномъ разваженіи ниніеяшей конвенции, прийѣлимы такую за добрую, затвердили и ратификовали; якоже ниніеяшемъ przyjmujemy, zatwierdzamy i ratyfikujemy w całѣмъ тѣже brzmieniu, ręcząc NASZEM CESARSKIMъ словомъ, за Nas, NASZYCHъ Настѣпцовъ и Dziedziców, że wszystko cokolwiek ниніеяszą конвенцыя jest zastrzeżone, zachowywanemъ i wypełnianemъ będzie niezmiennie.

W dowód czego, My tę NASZĄ CESARSKĄ ratyfikacyę własnoręcznie podpisawszy, rozkazaliśmy utwierdzić Państwa NASZEGO pieczęcią.

Dan w St. Petersburgu, dwudziestego trzeciego Grudnia, roku od Narodzenia Chrystusa Pana tysiąc ośmset sześćdziesiątego drugiego, panowania zaś NASZEGO osmego.

Na oryginalnie Własną JEGO CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI ręką podpisano tak:

„ALEXANDER“.

(M. P.)

Kontrasygnował Vice-Kanclerz, Książę A. Gorczakow.

По указу Его Величества

АЛЕКСАНДРА II-го,

Императора и Самодержца Всероссийского, Царя Польского,

Великого Князя Финляндского,

и проч., и проч., и проч.,

Учредительный в Царствъ Польскомъ Комитетъ.

Вследствие представления Главного Директора Правительственной Комиссии Финансовъ о порядкѣ рѣшенія, возникшихъ до обнародованія Высочайшихъ указовъ 19 Февраля (2 Марта) 1864 года, объ устройствѣ крестьянъ, спорныхъ межевыхъ дѣлъ о земляхъ, поступившихъ въ собственность крестьянъ въ казенныхъ имѣніяхъ, Учредительный Комитетъ, въ развитіе силъ указовъ, постановилъ и постановляетъ:

Ст. 1. Никакое судебное рѣшеніе или сдѣлка по дѣламъ о правѣ пользованія или о правѣ собственности, а также по дѣламъ о размежеваніи, не можетъ лишить крестьянъ правъ собственности на земли или правъ пользованія угодьями приобрѣтенныхъ ими на основаніи указовъ 19 Февраля (2 Марта) 1864 года и признанныхъ за ними рѣшеніями учреждений по крестьянскимъ дѣламъ.

Ст. 2. Владѣлецъ имѣнія признанный рѣшеніемъ или сдѣлкою собственникомъ земель, находившихся, во время изданія указовъ 19 Февраля (2 Марта) 1864 года, во владѣніи казенныхъ крестьянъ и поступившихъ въ полную ихъ собственность, имѣетъ право получить ликвидационное вознагражденіе, за эти земли причитающееся. Признанный таковымъ собственникомъ, казна имѣетъ право, за земли, поступившія въ собственность крестьянъ противной стороны, взыскать, судебнымъ порядкомъ, съ владѣльца имѣнія, получившаго вознагражденіе, соответствующую часть этого вознагражденія.

Ст. 3. Спорныя границы между землями крестьянъ съ обѣихъ сторонъ, равно и между землями крестьянъ съ одной и какими бы то ни было фольварками съ другой стороны, должны быть обозначены и укрѣплены подлежащимъ комиссаромъ по крестьянскимъ дѣламъ, вмѣстѣ съ экономическимъ ассесоромъ, если смежная земля

В Имени Najjaśniejszego

ALEXANDRA II-go,

CESARZA I SAMOWŁADCY WSZECH ROSSYI, KRÓLA POLSKIEGO,

WIELKIEGO KSIĘCIA FINLANDZKIEGO,

etc., etc., etc.,

Komitet Urządzający w Królestwie Polskiem.

W skutek przedstawienia Dyrektora Głównego Komisji Rządowej Skarbu o porządku rozstrzygania wynikłych przed ogłoszeniem Najwyższych Ukazów z d. 19 Lu ego (2 Marca) 1864 r. o urządzeniu włościan, sporów granicznych o grunta przeszłe na własność włościan w dobrach rządowych, Komitet Urządzający w rozwinięciu tych Ukazów postanowił i stanowi:

Art. 1. Żaden wyrok sądowy ani układ w sprawach o prawo używalności lub prawo własności, jako też w sprawach o rozgraniczenie, nie może pozbawić włościan prawa własności do gruntów lub prawa korzystania z użytków, nabytych przez nich na zasadzie Ukazów z dnia 19 Lutego (2 Marca) 1864 r. i przyznanych im przez decyzje Władz do spraw włościańskich.

Art. 2. Dziedzic dóbr, z mocy wyroku lub układu uznany za właściciela gruntów, które w czasie wydania Ukazów z dnia 19 Lutego (2 Marca) 1864 r. w posiadaniu włościan rządowych zostawały i na zupełną własność ich przeszły, ma prawo do otrzymania wynagrodzenia likwidacyjnego za też grunta przypadającego. Skarb za takiego właściciela uznany, za grunta przeszłe na własność włościan strony przeciwnej ma prawo odzyskać w drodze sądowej od właściciela dóbr, który wynagrodzenie otrzymał, odpowiednią część tegoż wynagrodzenia.

Art. 3. Granice sporne pomiędzy gruntami włościan z obydwóch stron, jako też pomiędzy gruntami włościan z jednej a jakimikolwiek folwarkami z drugiej strony, powinny być oznaczone i utrwalone przez właściwego Komissarza do spraw włościańskich, wraz z Assessorem Ekonomicznym, jeżeli grunt pograniczny jest własnością

составляетъ собственность казны, и при содѣйствіи землебра съ тѣмъ, чтобы межевые знаки были поставлены въ томъ мѣстѣ гдѣ граница находилась во время изданія указа 19 Февраля (2, Марта) 1864 г. объ устройствѣ крестьянъ. Такое обозначеніе, границъ не должно препятствовать ни казнѣ ни владѣльцу частнаго имѣнія отыскивать, судебнымъ порядкомъ, права свои на земли, лежація за спорною границею, съ цѣлью получить ликвидационное вознагражденіе за отошедшія въ собственность крестьянъ земли.

Ст. 4. Веденіе судебныхъ дѣлъ о правѣ пользованія угодьями или о правѣ собственности на земли, возникшихъ между крестьянами казенныхъ имѣній, не имѣющихъ фольварковыхъ земель, и частными имѣніями о земляхъ и угодьяхъ, находящихся подъ судебнымъ секвестромъ во владѣніи не крестьянъ, а во владѣніи владѣльца сихъ имѣній или лицъ, не подходящихъ подъ дѣйствіе указа объ устройствѣ крестьянъ, предоставляется исключительно заботѣ крестьянъ, безъ малѣйшаго вліянія и участія казны.

Ст. 5. Всѣ прочія дѣла о правѣ пользованія угодьями или о правѣ собственности на земли, рѣшеніе коихъ можетъ имѣть вліяніе на интересы казны, хотя бы эти дѣла касались земель, поступившихъ въ собственность казенныхъ крестьянъ, должны быть ведены и окончиваемы казною, безъ участія крестьянъ, съ тѣмъ, что крестьяне не могутъ быть лишены права собственности на земли и пользованія угодьями, приобретенными ими въ силу указовъ 19 Февраля (2 Марта) 1864 года.

Ст. 6. Дѣла начатыя порядкомъ, указаннымъ въ постановленіи Намѣстника отъ 18 Іюля 1818 года, хотя бы они касались крестьянскихъ земель и угодій, должны быть окончены тѣмъ же порядкомъ.

Ст. 7. Дѣла возникшія между казною и крестьянами казенныхъ имѣній, которыя доселѣ рѣшались на основаніи постановленія Намѣстника отъ 18 Іюля 1818 г., впредь должны быть передаваемы на рѣшеніе Коммисій по крестьянскимъ дѣламъ.

Ст. 8. Дѣла о сервитутахъ, отыскиваемыхъ казенными крестьянами въ частныхъ или другихъ какихъ либо имѣніяхъ, какъ о самомъ правѣ, такъ и о размѣрѣ сего права и порядкѣ пользованія онымъ, а также дѣла объ отмѣнѣ сервитутовъ посредствомъ закупа или выдачи вознагражденія, должны быть прекращены въ разбирательствѣ судебнымъ порядкомъ, а предоставлены разсмотрѣнію и рѣшенію Коммисій по крестьянскимъ дѣламъ; разсмотрѣнію же гражданскихъ судовъ оставляются дѣла о вознагражде-

Скарбу и за współdziałaniem Jeometry, z warunkiem, aby znaki graniczne postawione były w tém miejscu gdzie granica istniała w czasie wydania Ukazu z d. 19 Lutego (2 Marca) 1864 r. o urządzeniu włościan. Takie oznaczenie granic nie może być przeszkodą ani dla Skarbu, ani dla właściciela dóbr prywatnych do poszukiwania na drodze sądowej swych praw do gruntów położonych po za sporną granicą, celem otrzymania wynagrodzenia likwidacyjnego za grunta przeszłe na własność włościan.

Art. 4. Prowadzenie spraw sądowych o prawo korzystania z użytków, lub o prawo własności gruntu, wynikłych pomiędzy włościanami dóbr rządowych, w których nie ma gruntów folwarcznych, a dobrami prywatnymi o grunta i użytki znajdujące się pod sekwestrem sądowym w posiadaniu nie włościan, lecz w posiadaniu właściciela tych dóbr, albo też osób nie podchodzących pod przepisy Ukazu o urządzeniu włościan, pozostawia się wyłącznemu staraniu włościan bez wszelkiego wpływu i udziału Skarbu.

Art. 5. Wszystkie inne sprawy o prawo korzystania z użytków albo o prawo własności gruntu, rozstrzygnięcie których nie może mieć wpływu na interessa Skarbu, chociażby te sprawy dotyczyły gruntów przeszłych na własność włościan rządowych, mają być prowadzone i nkończone przez Skarb bez udziału włościan; włościanie jednak nie mogą być pozbawieni praw do własności gruntów lub korzystania z użytków, nabytych przez nich na mocy Ukazów z dnia 19 Lutego (2 Marca) 1864 r.

Art. 6. Sprawy rozpoczęte w porządku wskazanym w postanowieniu Namiestnika z dnia 18 Lipca 1818 r., chociażby dotyczyły gruntów i użytków włościańskich, w tymże porządku ukończone być mają.

Art. 7. Sprawy wynikłe pomiędzy Skarbem a włościanami dóbr rządowych, które dotychczas rozstrzygane były na zasadzie postanowienia Namiestnika z dnia 18 Lipca 1818 r., na przyszłość przekazywane być mają pod rozstrzygnięcie Komisji spraw włościańskich.

Art. 8. Sprawy dotyczące służebności, dochodzonych przez włościan rządowych w dobrach prywatnych lub w innych jakich bądź dobrach, tak o samo prawo, jako też o rozciągłość tego prawa i sposób użytkowania z niego, tudzież sprawy dotyczące uchylenia służebności przez zamianę lub wynagrodzenie, winny być przecięte w dochodzeniu na drodze sądowej a przekazane do rozpoznania i zdecydowania Komisji spraw włościańskich rozpoznaniu zaś Sądów Cywilnych pozostawiają się sprawy dotyczące wynagrodzenia za straty przez wło-

ни потерь, понесенных казенными крестьянами, вследствие недопущения их пользоваться упомянутыми сервитутами, если право на сервитуты будет за ними признано учреждениями по крестьянским делам.

Ст. 9. Состоявшиеся уже решения по делам о размежевании земель, а также заключенные по таким делам сделки, должны быть на местах приведены в исполнение, с тем, что крестьяне не могут быть лишены ни земель ни угодий, приобретенных ими на основании указов 19 Февраля (2 Марта) 1864 года. Решения и сделки, о прекращении общности пользования между казенными и неказенными имениями, подлежат приведению в исполнение со всеми последствиями этих решений и сделок.

Ст. 10. Исполнение настоящего постановления, которое должно быть внесено в Дневник Законов, возлагается на Правительственную Комиссию Юстиции и Финансов и на Комиссию по крестьянским делам.

Состоялось в Варшаве, в 129-м заседании, 17 (29) Марта 1866 года.

Председатель-Наместник в Царстве, Генерал-Адъютант,
(подписалъ) *Графъ Бергъ.*

Членъ-Завѣдывающій делами Учредительнаго Комитета,
(подписалъ) *Я. Соловьевъ.*

ścian rządowych poniesione w skutek niedopuszczenia ich do korzystania z wspomnianych służebności, jeżeli prawo do służebności przez Władze do spraw włościańskich przyznane im będzie

Art. 9. Zapadłe już wyroki w sprawach dotyczących rozgraniczenia gruntów, tudzież zawarte w takich sprawach układy, powinny być na gruncie w wykonanie wprowadzone, wszakże przytem włóścianie nie mogą być pozbawieni ani gruntów, ani użytków nabytych na zasadzie Ukazów z d. 19 Lutego (2 Marca) 1864 r. Wyroki i układy względem zniesienia wspólności użytku pomiędzy rządowymi i nierządowymi dobrami będą wprowadzone w wykonanie ze wszystkimi skutkami tychże wyroków i układów.

Art. 10. Wykonanie niniejszego postanowienia, które zamieszczone być ma w Dzienniku Praw, porucza się Komisssyom Rządowym Sprawiedliwości i Skarbu, tudzież Komisssyom spraw włościańskich.

Działo się w Warszawie, na 129 posiedzeniu, dnia 17 (29) Marca 1866 r.

Членъ-Завѣдывающій делами Учредительнаго Комитета,
(подписалъ) *Я. Соловьевъ.*

Za zgodność:

Директор Гłówny Prezydujący
w Komisssyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński.*

Директор Kancellaryi, *Wł. Holewiński.*

Дзень ogłoszenia, dnia 9 (21) Lipca 1866 roku.

Ст. 5. Въ казенныхъ и маюратныхъ имѣніяхъ, окончательно не устроенныхъ, а равно въ имѣніяхъ частныхъ и институтскихъ, поземельный налогъ установить въ размѣрѣ податей подымной, шарварковой и контингенса ливерунковаго, съ тѣмъ, чтобы налогъ этотъ не превышалъ вносимаго ими доселѣ лановаго.

Ст. 6. Въ маюратахъ и во всѣхъ частныхъ и институтскихъ имѣніяхъ, гдѣ лановое взимаютъ сами владѣльцы, признать за ними право на вознагражденіе, какое установлено за упраздненіе крестьянскіе чинши.

Ст. 7. Во всѣхъ имѣніяхъ, гдѣ лановые владѣльцы уплачивали лановую подать прямо въ казну, владѣльцы вознагражденія не получаютъ. Въ сихъ случаяхъ, комиссары должны постановлять рѣшенія о принадлежности лановымъ владѣльцамъ ихъ земель въ полную собственность.

Окончательное укрѣпленіе таковыхъ земель послѣдуетъ по изданіи правилъ о порядкѣ составленія ликвидационныхъ табелей, въ тѣхъ селеніяхъ, гдѣ онѣ не представлены самими владѣльцами.

Ст. 8. Если лановый владѣлецъ, независимо отъ своего лановаго участка, владѣлъ другимъ участкомъ, по договору съ владѣльцемъ, то таковой участокъ поступаетъ въ его собственность съ вознагражденіемъ владѣльца на общемъ основаніи.

Ст. 9. Исполненіе настоящаго постановленія, которое должно быть внесено въ Дневникъ Закоповъ, возлагается на Правительственную Коммисію Финансовъ и на Коммисію по крестьянскимъ дѣламъ.

Состоялось въ Варшавѣ, въ 129-мъ засѣданіи, 17 (29) Марта 1866 года.

Предсѣдатель-Намѣстникъ Царства, Генераль-Адъютантъ,
(подписалъ) *Графъ Бергъ*.

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписалъ) *Я. Соловьевъ*.

Art. 5. W dobrach rządowych i majoratach ostatecznie nie urządzonych, tudzież w dobrach prywatnych i instytucyjnych, podatek gruntowy ustanowić w ilości wyrównywającej wysokości podatków: podymnego, szarwarku i kontyngensu liwerunkowego, wszakże podatek ten nie może przenosić łanowego dotychczas przez nich opłacanego.

Art. 6. W majoratach, jako téż we wszystkich dobrach prywatnych i instytucyjnych, gdzie łanowe pobierają sami właściciele, przyznać tymże prawo do wynagrodzenia, jakie za zniesione czynsze włościańskie jest postanowione.

Art. 7. We wszystkich dobrach, gdzie posiadacze łanowi opłacali podatek łanowego wprost do Skarbu, właściciele wynagrodzenia nie otrzymają. W takich przypadkach Kommissarze powinni wydawać decyzje o przypadaniu sołtysom łanowym ich gruntów na zupełną własność.

Ostateczne nadanie tych gruntów, nastąpi po wydaniu przepisów o porządku układania tabell likwidacyjnych z tych wsi, z których one przez samych właścicieli przedstawione nie zostały.

Art. 8. Jeżeli posiadacz łanowy, oprócz swego działu łanowego posiadał jeszcze inny grunt za umową z właścicielem, to grunt ten przechodzi na jego własność za wynagrodzeniem właściciela na zasadach ogólnych.

Art. 9. Wykonanie niniejszego postanowienia, które zamieszczone być ma w Dzienniku Praw, porucza się Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu, tudzież Kommissyom Spraw Włościańskich.

Działo się w Warszawie, na 129 posiedzeniu, dnia 17 (29) Marca 1866 r.

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписалъ) *Я. Соловьевъ*.

Za zgodność:

Директор Глówny Презыдуяący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński*.

Директор Kancellaryi, *Wł. Holewński*.

Дзень оглосzenia, dnia 9 (21) Lipca 1866 r.

По указу Его Величества

АЛЕКСАНДРА II-го,

ИМПЕРАТОРА и САМОДЕРЖЦА ВСЕРОССИЙСКАГО, ЦАРИ ПОЛЬСКАГО,

ВЕЛИКАГО КНЯЗЯ ФИНЛЯНДСКАГО,

и проч., и проч., и проч.,

Учредительный въ Царствѣ Польскомъ Комитетъ.

Вслѣдствіе представленія Главнаго Директора Внутреннихъ и Духовныхъ Дѣлъ, по возникшему вопросу въ чемъ заведываніи должны оставаться суммы и капиталы, предназначенныя на поддержку бывшихъ монастырскихъ зданій, Учредительный Комитетъ, въ развитіе Высочайшаго указа 27 Октября (8 Ноября) 1864 года, о римско-католическихъ монастыряхъ въ Царствѣ Польскомъ постановилъ и постановляетъ:

Ст. 1. Всѣ, пожертвованныя въ прежнее время, суммы и капиталы на поддержку и возобновленіе монастырскихъ зданій, если только таковыя зданія остались въ вѣдѣніи Правительственной Комисіи Внутреннихъ и Духовныхъ Дѣлъ и не обращены на другую цѣль, не должны быть передаваемы въ вѣдѣніе казны.

Ст. 2. Суммы назначенныя на починку и возобновленіе бывшихъ прежде монастырскихъ зданій, оставить и впредь въ непосредственномъ заведываніи Правительственной Комисіи Внутреннихъ и Духовныхъ Дѣлъ, для употребленія оныхъ по назначенію на поддержку и починку римско-католическихъ храмовъ, съ тѣмъ, чтобы подобныя суммы хранились въ Польскомъ Банкѣ для обращенія изъ процентовъ.

Ст. 3. Исполненіе настоящаго постановленія, которое должно быть внесено въ Дневникъ Законовъ, предложить Главнымъ Директорамъ Внутреннихъ и Духовныхъ Дѣлъ и Финансовъ.

Состоялось въ Варшавѣ, въ 129-мъ засѣданіи, 17 (29) Марта 1866 года.

Предсѣдатель-Намѣстникъ Царства, Генераль-Адъютантъ,
(подписалъ) *Графъ Бергъ.*

Членъ-Завѣдывающій Дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписалъ) *Я. Соловьевъ.*

в Имении Найяснѣйшаго

ALEXANDRA II-го,

CESARZA i SAMOWŁADCY WSZECZ ROSSYI, KRÓLA POLSKIEGO,

WIELKIEGO KSIĘCIA FINLANDZKIEGO,

etc., etc., etc.,

Komitet Urządzający w Królestwie Polskiem.

W skutku przedstawienia Dyrektora Głównego Spraw Wewnętrznych i Duchownych, dotyczącego zaszczej kwestyi: w czyjém zawiadywaniu pozostawać mają summy i kapitały przeznaczone na utrzymanie zabudowań po-klasztornych, Komitet Urządzający w rozwinięciu NAJWYŻSZEGO Ukazu z dnia 27 Października (8 Listopada) 1864 r. o Klasztorach Rzymsko-Katolickich w Królestwie Polskiem, postanowił i stanowi.

Art. 1. Wszystkie summy i kapitały poprzednio zaofiarowane na utrzymanie i odnowienie gmachów klasztornych, jeżeli tylko te gmachy pozostały pod zawiadywaniem Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych i na cel inny nie są obrócone, w zawiadywanie Skarbu nie mogą być oddawane.

Art. 2. Summy przeznaczone na restauracyę i odnowienie gmachów po-klasztornych, pozostawić i na przyszłość w bezpośrednim zawiadywaniu Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, dla użycia ich podług przeznaczenia na utrzymanie i restauracyę Kościołów Rzymsko-Katolickich, z zastrzeżeniem, aby summy podobne zachowywane były w Banku Polskim dla pomnożenia ich procentami.

Art. 3. Wykonanie niniejszego postanowienia, które zamieszczone być ma w Dzienniku Praw, poruczyć Dyrektorom Głównym Spraw Wewnętrznych i Duchownych i Skarbu.

Działo się w Warszawie, na 129-m posiedzeniu, dnia 17 (29) Marca 1866 roku.

Членъ-Завѣдывающій Дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписалъ) *Я. Соловьевъ.*

Za zgodność:

Директор Глówny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński.*
Директор Kancellaryi, *Wł. Holowiński.*

День ogłoszenia, dnia 9 (21) Lipca 1866 roku.

По указу Его Величества

АЛЕКСАНДРА II-го,

ИМПЕРАТОРА и САМОДЕРЖЦА ВСЕРОССИЙСКАГО, ЦАРЯ ПОЛЬСКАГО,

ВЕЛИКАГО КНЯЗЯ ФИНЛЯНДСКАГО,

и проч., и проч., и проч.,

*Соединенное Присутствие Учредительнаго Комитета
и Совѣта Управленія въ Царствѣ.*

По представленію Главнаго Директора Народнаго Просвѣщенія, Соединенное Присутствие Учредительнаго Комитета и Совѣта Управленія въ Царствѣ, во исполненіе Высочайшаго повелѣнія, послѣдовавшаго 15 (27) Марта 1866 года, о штатахъ канцелярій при начальникахъ учебныхъ дирекцій и инспекторѣ училищъ г. Варшавы, постановило и постановляетъ:

Ст. 1. Высочайше утвержденныя 15 (27) Апрѣля сего 1866 года, при семь прилагаемыя, штаты канцелярій при начальникахъ учебныхъ дирекцій и инспекторѣ училищъ г. Варшавы привести въ дѣйствіе, съ тѣмъ, чтобы требующійся по онымъ добавочный расходъ былъ покрытъ въ текущемъ году изъ суммъ общаго кредита, назначеннаго по смѣтѣ 1866 года, на вѣдомство Народнаго Просвѣщенія.

Ст. 2. Исполненіе настоящаго постановленія, которое, вмѣстѣ съ слѣдующими къ нему штатами, должно быть внесено въ Дневникъ Законовъ, возлагается на Главныхъ Директоровъ Народнаго Просвѣщенія и Финансовъ.

Состоялось въ Варшавѣ, въ засѣданіи Соединеннаго Присутствія Учредительнаго Комитета и Совѣта Управленія, 26 Апрѣля (18 Мая) 1866 года.

Предсѣдатель-Намѣстникъ въ Царствѣ, Генераль-Адъютантъ,
(подписалъ) *Графъ Бергъ.*

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписалъ) *Я. Соловьевъ.*

в Имению Najjaśniejszego

ALEXANDRA II-go,

CESARZA I SAMOWŁADCY WSZECZ ROSSYI, KRÓLA POLSKIEGO,

WIELKIEGO KSIĘCIA FINLANDZKIEGO,

etc., etc., etc.,

Połączone Zebranie Komitetu Urządzącego i Rady Administracyjnej w Królestwie Polskiem.

Na przedstawienie Dyrektora Głównego Oświecenia Publicznego, Połączone Zebranie Komitetu Urządzącego i Rady Administracyjnej w Królestwie, w wykonaniu Najwyższego Rozkazu, zapadłego w dniu 15 (27) Marca 1866 r. co do etatów dla Kancellaryj Naczelników Dyrekcyj Naukowych i Inspektora Szkół m. Warszawy, postanowił i stanowi:

Art. 1. Najwyżej zatwierdzone dnia 15 (27) Kwietnia r. b. 1866 i przy niniejszym załączone etaty Kancellaryj Naczelników Dyrekcyj Naukowych i Inspektora Szkół m. Warszawy wprowadzić w wykonanie, z tém, aby potrzebny według nich dodatkowy wydatek, pokryty był w roku bieżącym z summ ogólnego kredytu, etatem na rok 1866 wyznaczonego dla Wydziału Oświecenia Publicznego.

Art. 2. Wykonanie niniejszego postanowienia, które wraz z należąciami do niego etatami zamieszczone być ma w Dzienniku Praw, porucza się Dyrektorom Głównym Oświecenia Publicznego i Skarbu.

Działo się w Warszawie, na posiedzeniu Połączonego Zebrania Komitetu Urządzącego i Rady Administracyjnej, dnia 26 Kwietnia (8) Maja 1866 r.

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписалъ) *Я. Соловьевъ.*

Za zgodność:

Директор Глówny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński.*

Директор Кancellaryi, *Wł. Holewiński.*

Дзень ogłoszenia, dnia 9 (21) Lipca 1866 r.

На подлинномъ собственною Его Императорскаго Величества рукою написано:

„Быть по сему.”

въ С.-Петербургѣ, 15 (27) Апрѣля 1866года.

przez CESARZA i KRÓLA,
Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Płatonow.

Съ подлинными штатами вѣрно:
Министръ Статсъ-Секретарь
(подписано) В. Платоновъ.

ШТАТЫ

Канцеляріи Учебныхъ Дирекцій и Инспектора
училищъ г. Варшавы.

№		Число лицъ	Жалованье		Классы должностей.
			Одно-	Всѣмъ	
			му	Рублей	
<i>I. Канцелярія Варшавской Учебной Дирекціи.</i>					
1	Дѣлопроизводитель	1	900	900	VIII
2	Помощникъ Дѣлопроизводителя	1	600	600	IX
3	Бухгалтеръ	1	500	500	IX
4	Канцелярскій чиновникъ, исправляющій должность Архивариуса	1	360	360	X
5	Писцы высшего оклада	1	300	300	XII
	„ низшаго оклада	1	225	225	XII
6	Курьеры	2	150	300	
7	На канцелярскія принадлежности, отопленіе, освѣщеніе и другіе расходы по канцеляріи	—	—	400	—
	Итого	—	—	3,585	—
<i>II. Канцелярія каждой изъ прочихъ 9-ти Учебныхъ Дирекцій.</i>					
1	Дѣлопроизводитель	1	900	900	VIII
2	Бухгалтеръ	1	500	500	IX

Na oryginalne Własną JEGO CESARSKO-KRÓLEWSKIĘJ MOŚCI ręką napisano:

„Ma być podług tego”.

w Petersburgu, dnia 15 (27) Kwietnia 1866 r.

przez CESARZA i KRÓLA,
Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Płatonow.

Za zgodność z oryginalnemi etatami:
Minister Sekretarz Stanu,
(podpisano) W. Płatonow.

ЕТАТЫ

Kancellaryj Dyrekcyj Naukowych i Inspektora Szkół
w mieście Warszawie.

№		Liczba osób	P ł a c a		Klasy Urzędów
			jednej osoby	wszyst- kich	
			Ruble srebrne		
I. Kancellarya Dyrekcyi Naukowej Warszawskiej.					
1	Referent	1	900	900	VIII
2	Pomocnik Referenta.	1	600	600	IX
3	Buchhalter	1	500	500	IX
4	Urzędnik Kancellaryjny pełniący obo- wiązki Archiwisty	1	360	360	X
5	Pisarze z wyższą pensyą	1	300	300	XII
	Pisarze z niższą pensyą	1	225	225	XII
6	Woźni	2	150	300	—
7	Na potrzeby kancellaryjne, opał, świa- tło i inne wydatki kancellaryjne . .	—	—	400	—
Razem . . .		—	—	3,585	—
II. Kancellarya każdej z innych 9-ciu Dyrekcji Naukowych.					
1	Referent	1	900	900	VIII
2	Buchhalter	1	500	500	IX

№		Число лицъ	Жалованье.		Классы должностей.
			Одно- му.	Всѣмъ.	
			Р у б л е й.		
3	Канцелярскій чиновникъ исправляющій должность Архиваріуса	1	360	360	X
4	Писцы: высшаго оклада	1	300	300	XII
	„ низшаго оклада	1	225	225	XII
5	Курьеръ	1	120	120	—
6	На канцелярскія принадлежности, отопленіе, освѣщеніе и другіе расходы по канцеляріи	—	—	300	—
	Итого на Канцелярію одной Учебной Дирекціи	—	—	2,705	
	А на Канцеляріи всѣхъ 10-ти Учебныхъ Дирекцій	—	—	24,345	
	<i>III. Канцелярія Инспектора Училищъ г. Варшавы.</i>				
1	Дѣлопроизводитель	1	750	750	IX
2	Писецъ	1	300	300	XII
3	Курьеръ	1	150	150	—
4	На канцелярскіе припасы и другіе расходы по канцеляріи	—	—	150	—
	Итого	—	—	1,350	
	IV. На наемъ помѣщеній для Канцелярій всѣхъ 9-ти Учебныхъ Дирекцій отпускаемыхъ въ распоряженіе Комисіи Народнаго Просвѣщенія ежегодно			3,500	
	Всего на Канцеляріи 10-ти Учебныхъ Дирекцій и Инспектора города Варшавы.	—	—	32,780	

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписалъ) Я. Соловьевъ.

№		Liczba osób	P ł a c a		Klasy Urzędów
			jednej osoby	wszystkich	
			Ruble srebrne		
3	Urzędnik kancelaryjny p. o. Archiwisty	1	360	360	X
4	Pisarze z wyższą pensją	1	300	300	XII
	„ z niższą „	1	225	225	XII
5	Woźny	1	120	120	—
6	Na potrzeby kancelaryjne, opał, światło i inne wydatki kancelaryjne	—	—	300	—
	Razem na kancelaryę jednej Dyrekcyi Naukowej	—	—	2,705	—
	a na kancelaryę wszystkich 9-ciu Dyrekcyj Naukowych	—	—	24,345	—
	III. Kancelaryja Inspektora Szkół m. Warszawy.				
1	Referent	1	750	750	IX
2	Pisarz	1	300	300	XII
3	Woźny	1	150	150	—
4	Na materyały i inne wydatki kancelaryjne	—	—	150	—
	Razem	—	—	1,350	—
	IV. Na najem lokarów dla kancelaryj wszystkich 10-ciu Dyrekcyj Naukowych wyznacza się do rozporządzenia Kommissyi Oświecenia Publicznego corocznie	—	—	3,500	—
	W ogóle na kancelaryę 10-u Dyrekcyj Naukowych i Inspektora Szkół m. Warszawy	—	—	32,780	—

Членъ-Завѣдывающій дѣлами Учредительнаго Комитета,
(подписалъ) Я. Соловьевъ.

Za zgodność:

Директор Гłówny Prezydujący
w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, *Wosiński.*

Директор Kancelaryi, *Wł. Holewiński.*

Дзень ogłoszenia, dnia 9 (21) Lipca 1866 roku.

СПИСОКЪ ВЫСОЧАЙШИХЪ УКАЗАМЪ

и постановленіямъ

закрывающимися въ Томъ 64-мъ Дневника Законовъ.

I. Высочайшіе Указы.

Страница

1. Указъ о допущеніи евреевъ имѣющихъ дипломы на ученую степень въ гражданскую службу въ Царствѣ Польскомъ. 8
1 (13) Февраля 1866 г.
2. Высочайше утвержденные Уставы среднихъ учебныхъ заведеній въ Царствѣ Польскомъ: 5 (17) Января 1866 г.
 - а) Высочайшій рескриптъ Намѣстнику въ Царствѣ Польскомъ 24
 - б) Уставъ мужскихъ гимназій и прогимназій для польскаго населенія въ Царствѣ 28
 - в) Уставъ русскихъ мужскихъ гимназій и прогимназій для греко-уніатскаго населенія въ Царствѣ Польскомъ 74
 - г) Уставъ главнаго нѣмецкаго евангелическаго училища въ Варшавѣ 120
 - д) Уставъ лодзинской нѣмецкой реальной гимназій 168
 - е) Уставъ женскихъ гимназій и прогимназій въ Царствѣ Польскомъ 200
 - ж) Уставъ педагогическихъ курсовъ, для польскаго населенія въ Царствѣ Польскомъ 232
 - з) Уставъ русскихъ педагогическихъ курсовъ для греко-уніатскаго населенія въ Царствѣ Польскомъ 256
 - и) Уставъ педагогическихъ курсовъ для литовскаго населенія въ Царствѣ Польскомъ 280
3. Высочайше утвержденная Почтовая Конвенція съ Пруссіею 308
10 (22) Августа 1865 г.
4. Указъ о пожалованіи полковнику Корфу взаимнѣ имѣнія Вишневъ, въ вѣчное и потомственное владѣніе фольварковъ: Коло, Ущинъ и т. п. 416
8 (20) Марта 1866 г.
5. Высочайше утвержденная конвенція между Россіею и Бельгіею о литературной и художественной собственности 424
18 (30) Юля 1866 г.

SPIS UKAZÓW NAJWYŻSZYCH

I POSTANOWIEŃ

zawartych w Dzienniku Praw w Tomie 64.

1. UKAZY NAJWYŻSZE.

Stronnica

1. Ukaz o przypuszczeniu żydów, dyplomy na stopnie naukowe posiadających, do służby cywilnej w Królestwie Polskiem 9
z dnia 1 (13) Lutego 1866 r.
2. NAJWYŻEJ zatwierdzone Ustawy średnich zakładów naukowych w Królestwie Polskiem: z dnia 5 (17) Stycznia 1866 r.
 - a) Reskrypt NAJWYŻSZY do Namiestnika Królestwa Polskiego 25
 - b) Ustawa Gimnazjów i Progimnazjów męzkich w Królestwie dla ludności Polskiej 29
 - c) Ustawa Gimnazjów i Progimnazjów męzkich dla ludności Ruskiej Greko-Unickiej w Królestwie Polskiem 75
 - d) Ustawa Szkoły Głównej Niemiecko - Ewangelickiej w Warszawie 121
 - e) Ustawa Gimnazjum realnego niemieckiego w Łodzi 169
 - f) Ustawa Gimnazjów i Progimnazjów żeńskich w Królestwie Polskiem 201
 - g) Ustawa Kursów Pedagogicznych dla ludności Polskiej w Królestwie Polskiem 233
 - h) Ustawa Kursów Pedagogicznych ruskich dla ludności Greko-Unickiej w Królestwie Polskiem 257
 - i) Ustawa Kursów Pedagogicznych dla ludności litewskiej w Królestwie Polskiem 281
3. NAJWYŻEJ zatwierdzona Konwencja Poczтовая z Królestwem Pruskiem 309
z dnia 10 (22) Sierpnia 1865 r.
4. Ukaz nadający pułkownikowi Korf wzamian za dobra Wiszniew, na wieczną i dziedziczną własność folwarki: Koło, Uszczyn i t. p. 417
z dnia 8 (20) Marca 1866 r.
5. NAJWYŻEJ zatwierdzona Konwencja zawarta między Rossyą i Belgią w przedmiocie własności literackiej i artystycznej 425
z dnia 18 (30) Lipca 1866 r.

II. ПОСТАНОВЛЕНИЕ НАМѢСТНИКА ВЪ ЦАРСТВѢ ПОЛЬСКОМЪ.

- Страница*
1. Постановление о мѣрахъ къ смятченію Военно-Полицейскаго Управленія въ ЦарствѢ Польскомъ. 10
5 (17) Февраля 1866 г.

III. ПОСТАНОВЛЕНІЯ УЧРЕДИТЕЛЬНОГО КОМИТЕТА ВЪ ЦАРСТВѢ ПОЛЬСКОМЪ.

1. Постановление и инструкция сельскимъ гминнымъ судамъ въ ЦарствѢ Польскомъ, по дѣламъ судно-полицейскимъ . 358
30 Декабря (11 Января) 1865/6 г.
2. Постановление о порядкѣ отчужденія, отдачи въ залогъ и дробленія крестьянскихъ усадебъ 388
30 Декабря (11 Января) 1865/6 г.
3. Постановление о порядкѣ составленія ликвидационныхъ табелей въ имѣніяхъ обремененныхъ долгами и принадлежащихъ лицамъ отсутствующимъ 396
12 (24) Февраля 1866 г.
4. Постановление и временная инструкция Польскому Банку о тиратѣ, уплатѣ и погашеніи ликвидационныхъ листовъ. 398
12 (24) Февраля 1866 г.
5. Постановление о составленіи ликвидационныхъ табелей въ имѣніяхъ лицъ владѣвшихъ при изданіи указовъ отъ 19 Февраля (2 Марта) 1864 г. пространствомъ не свыше 180 морговъ земли 408
26 Февраля (10 Марта) 1866 г.
6. Постановление о порядкѣ рѣшенія спорныхъ межевыхъ дѣлъ о земляхъ поступившихъ въ собственность крестьянъ въ казенныхъ имѣніяхъ 438
17 (29) Марта 1866 г.
7. Постановление о поземельномъ налогѣ съ лановыхъ владѣльцевъ 444
17 (29) Марта 1866 г.
8. Постановление о заведываніи суммами и капиталами назначенными на починку и возобновленіе б. монастырскихъ зданій. 448
17 (29) Марта 1866 г.

II. POSTANOWIENIE NAMIESTNIKA KRÓLESTWA POLSKIEGO:

- Stronnica*
1. Postanowienie o środkach co do złagodzenia Zarządu Wojsko-Policyjnego w Królestwie Polskim 11
z dnia 5 (17) Lutego 1866 r.

III. POSTANOWIENIA KOMITETU URZĄDZAJĄCEGO W KRÓLESTWIE POLSKIM.

1. Postanowienie i Instrukcyja dla Sądów gminnych wiejskich w Królestwie Polskim w sprawach sądowo policyjnych . 359
z dnia 30 Grudnia (11 Stycznia) 1865/6 r.
2. Postanowienie o porządku zbywania, oddawania w zastaw i dzielenia osad włościańskich 389
z dnia 30 Grudnia (11 Stycznia) 1865/6 r.
3. Postanowienie o porządku układania tabell likwidacyjnych z dóbr obciążonych długami i należących do osób nieobecnych 397
z dnia 12 (24) Lutego 1866 r.
4. Postanowienie i tymczasowa instrukcyja dla Banku Polskiego, o losowaniu, spłacie i umarzaniu listów likwidacyjnych 399
z dnia 12 (24) Lutego 1866 r.
5. Postanowienie o układaniu tabell likwidacyjnych w dobrach należących do osób, które w czasie wydania Ukazów z d. 19 Lutego (2, Marca) 1864 r. posiadały nie więcej 180 morgów ziemi 409
z dnia 26 Lutego (10 Marca) 1866 r.
6. Postanowienie o porządku rozstrzygania sporów granicznych o grunta przeszłe na własność włościan w dobrach rządowych 439
z dnia 17 (29) Marca) 1866 r.
7. Postanowienie o podatku gruntowym od posiadaczy lano-
wych 445
z dnia 17 (29) Marca) 1866 r.
8. Postanowienie o zawiadywaniu summami i kapitałami przeznaczonemi na odnowienie i utrzymanie gmachów po-
klasztornych 449
z dnia 17 (29) Marca) 1866 r.

IV. ПОСТАНОВЛЕНІЕ СОВѢТА УПРАВЛЕНІЯ ЦАРСТВА ПОЛЬСКАГО.

- Страница*
1. Постановленіе о платежѣ отъ рогатаго скота выпускаема-
го въ Царство чрезъ карантинны. 4
28 Января (9 Февраля) 1866 г.

V. ПОСТАНОВЛЕНІЯ СОЕДИНЕННАГО ПРИСУТСТВІЯ УЧРЕДИТЕЛЬНОГО КОМИТЕТА И СОВѢТА УПРАВЛЕНІЯ.

1. Постановленіе о пособіяхъ для учителей и учениковъ въ
гимназіяхъ и сельскихъ училищахъ 412
1 (13) Марта 1866 г.
2. Постановленіе о приведеніи въ дѣйствіе Высочайше
утвержденнымъ штатовъ канцелярій учебныхъ дирекцій
и инспектора училищъ г. Варшавы 450
26 Апрѣля (8 Мая) 1866 г.

КОНЕЦЪ.

IV. POSTANOWIENIE RADY ADMINISTRACYJNEJ
KRÓLESTWA POLSKIEGO.

- Stron. ica*
1. Postanowienie o opłacie od bydła rogatego przez kwaran-
tanny w obręb Królestwa przepuszczanego. 5
z dnia 28 Stycznia (9 Lutego) 1866 r.

V. POSTANOWIENIA POŁĄCZONEGO ZEBRANIA KOMITETU URZĄDZAJĄCEGO
I RADY ADMINISTRACYJNEJ

1. Postanowienie o wsparciach dla nauczycieli i uczniów w szko-
łach gminnych i wiejskich 413
z dnia 1 (13) Marca 1866 r.
2. Postanowienie o wprowadzeniu w wykonanie Najwyżej zatwier-
dzonych etatów dla kancelaryj Dyrekcyj Naukowych i In-
spektora szkół w m. Warszawie 451
z dnia 26 Kwietnia (8 Maja) 1866 r.

KONIEC.

